JANE AUSTEN

EMMA

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN: HAMDİ KOÇ

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

II. BASIM

Jane Austen (1775-1817): İngiliz edebiyatının kült romancılarındandır. Eserlerinde güçlü kadın karakterleri başkahramanlar olarak yer aldı. Bütün romanları sinemaya uyarlanan Jane Austen, özellikle aile değerleri ve akrabalık ilişkileriyle kadın duyarlığı ve aşkı ele alır.

1815'te yayımlanan Jane Austen'ın dördüncü romanı Emma *on dokuzuncu yüzyıl İngiltere'sinde evlilik ve sosyal statüyü hicvederek irdeler. İyi bir çöpçatan olduğunu düşünen Emma'nın işgüzarlıkları, yanlış anlamalarıyla eğlenceli olay örgüsü ön plandadır. Yazarın alametifarikası hafif ironi ve keskin gözlem gücüyle çizdiği başkarakterinin çekiciliği* Emma*'yı en sevilen romanlarından biri kılmıştır.*

JANE AUSTEN - BÜTÜN ESERLERİ: 4

Hamdi Koç (1963): İstanbul Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Hokka *dergisinin yayın kurulunda bulundu. 1992'de* Çocuk Ölümü Şarkıları*'ndan başlayarak hemen her yapıtıyla dikkati çeken Hamdi Koç'un o tarihten bu yana altı romanı ve 2010 yılında* Rüyalarıma Giren Kadın *adıyla denemeleri yayımlandı. Eserlerini çevirdiği yazarlar arasında W. Shakespeare, W. Faulkner, S. Beckett, J. Joyce ve J. Austen yer alıyor.*

9 786254 050541

24 TL

Genel Yayın: 4888

Hümanizma ruhunun ilk anlayış ve duyuş merhalesi, insan varlığının en müşahhas şekilde ifadesi olan sanat eserlerinin benimsenmesiyle başlar. Sanat şubeleri içinde edebiyat, bu ifadenin zihin unsurları en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir milletin, diğer milletler edebiyatını kendi dilinde, daha doğrusu kendi idrakinde tekrar etmesi; zekâ ve anlama kudretini o eserler nispetinde artırması, canlandırması ve yeniden yaratmasıdır. İşte tercüme faaliyetini, biz, bu bakımdan ehemmiyetli ve medeniyet dâvamız için müessir bellemekteyiz. Zekâsının her cephesini bu türlü eserlerin her türlüsüne tevcih edebilmiş milletlerde düşüncenin en silinmez vasıtası olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyat, bütün kütlenin ruhuna kadar işliyen ve sinen bir tesire sahiptir. Bu tesirdeki fert ve cemiyet ittisali, zamanda ve mekânda bütün hudutları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi milletin kütüpanesi bu yönden zenginse o millet, medeniyet âleminde daha yüksek bir idrak seviyesinde demektir. Bu itibarla tercüme hareketini sistemli ve dikkatli bir surette idare etmek, Türk irfanının en önemli bir cephesini kuvvetlendirmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemiyen Türk münevverlerine şükranla duyguluyum. Onların himmetleri ile beş sene içinde, hiç değilse, devlet eli ile yüz ciltlik, hususi teşebbüslerin gayreti ve gene devletin yardımı ile, onun dört beş misli fazla olmak üzere zengin bir tercüme kütüpanemiz olacaktır. Bilhassa Türk dilinin, bu emeklerden elde edeceği büyük faydayı düşünüp de şimdiden tercüme faaliyetine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okuru için mümkün olamıyacaktır.

23 Haziran 1941
Maarif Vekili
Hasan Âli Yücel

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

JANE AUSTEN
EMMA

ÖZGÜN ADI
EMMA

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN
HAMDİ KOÇ

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2020
Sertifika No: 40077

EDİTÖR
DENİZ RESUL

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

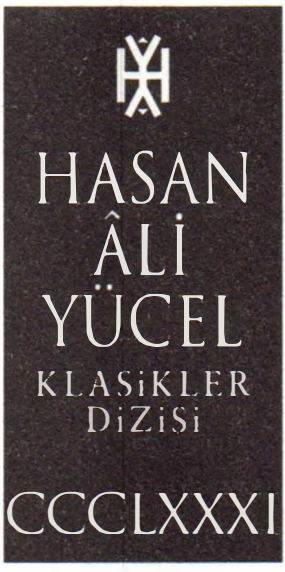
I. BASIM, AĞUSTOS 2020, İSTANBUL
II. BASIM, KASIM 2020, İSTANBUL

ISBN 978-625-405-054-1 (KARTON KAPAKLI)

BASKI
AYHAN MATBAASI
MAHMUTBEY MAH. 2622. SOK. NO: 6 / 31
BAĞCILAR İSTANBUL
Tel: (0212) 445 32 38 Faks: (0212) 445 05 63
Sertifika No: 44871

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Faks (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

JANE AUSTEN

EMMA

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN:
HAMDİ KOÇ

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

BİRİNCİ KİTAP

Bölüm I

Emma Woodhouse güzel, akıllı ve zengindi; rahat bir evi, mutlu bir yaradılışı vardı; hayatın en büyük ayrıcalıklarını kendinde toplamış gibiydi ve onu üzecek, sıkacak pek bir şey olmadan hayattan neredeyse yirmi bir sene almıştı.

Gayet sevecen, ilgili bir babanın iki kızının küçüğüydü; ablası evlenince çok erken yaşta evin hanımı olmuştu. Annesi, okşayışlarının belli belirsiz anısından fazlasını hatırlayamayacağı kadar uzun zaman önce ölmüş, yerini sevgi konusunda onu aratmayan harikulade bir mürebbiye doldurmuştu.

Miss Taylor, Mr. Woodhouse'un ailesine katılalı on altı yıl olmuştu; mürebbiyeden çok arkadaştı ve her iki kıza da çok düşkündü, bilhassa da Emma'ya. Emma'yla aralarında abla kardeş yakınlığı vardı. Miss Taylor mürebbiyelik görevini fiilen bırakmadan önce bile huyunun yumuşaklığı yasaklar koymasına izin vermemişti; resmiyetin gölgesi uzun zaman önce geçip gittiğinden, ortak bir bağlılıkla arkadaş arkadaşa birlikte yaşıyorlardı; Emma canı ne isterse yapıyordu; Miss Taylor'ın görüşlerine elbette önem veriyordu ama daha çok kendi bildiğini okuyordu.

Emma'nın asıl kusurları her şeyi biraz fazlaca kendi bildiği gibi yapma iradesi ve kendini pek bir beğenme eğilimiydi; bunlar onu bekleyen birçok keyifli anı bozabilecek olumsuz-

luklardı. Yine de tehlike şimdilik fark edilmekten öyle uzaktı ki bu olumsuzluklar talihsizlik gibi durmuyordu.

Hüzün de geldi –hafif bir hüzün– ama katlanılmaz bir duygu şeklinde değil. Miss Taylor evlendi. Miss Taylor'ı kaybetmek oldu üzüntüyü ilk getiren. Sevgili arkadaşının düğün günü Emma ilk kez biraz sürekliliği olan yaslı bir ruh hali içinde oturdu. Düğün bitip de konuklar gidince Emma'yla babası yemekte bir başlarına kalıverdiler, uzun akşamı neşelendirecek bir üçüncü kişi ihtimali olmadan. Babası yemekten sonra her zamanki gibi kendini uykuya verdi ve Emma işte o zaman oturup ne kaybettiğini düşünmek zorunda kaldı.

Durum arkadaşı için her bakımdan mutluluk vadediyordu. Mr. Weston istisnai düzgünlükte, geliri yerinde, yaşı makul ve tavırları hoş bir adamdı; Emma'nın, başından beri bu evliliği ne fedakâr, cömert bir dostlukla istediğini ve desteklediğini düşünmekte memnun edici bir taraf vardı ama bu onun için hüzünlü bir çaba olmuştu. Miss Taylor'ın yokluğu günün her saati hissedilecekti. Geçmişteki iyiliğini hatırladı, on altı yılın iyiliğini, şefkatini, beş yaşından beri nasıl ona sağlıklı günlerinde öğretmenlik ve oyun arkadaşlığı yaptığını, tüm varlığını onu oyalayıp hoş tutmaya adadığını ve nasıl çocukluğun türlü hastalıkları boyunca ona baktığını. Büyük bir minnet borcu vardı burada; ama son yedi yılın beraberliği, Isabella'nın evliliğinin hemen ardından baş başa kalmalarıyla gelen eşitlik ve kusursuz açıklık daha da değerli, daha da duygulu bir anıydı. Pek az kişinin sahip olabileceği bir dost ve can yoldaşıydı: zeki, bilgili, faydalı, nazik, ailenin girdisini çıktısını bilen, meselelerine ilgi duyan, Emma'nın tüm zevkleri, tüm hayalleriyle bilhassa ilgilenen, aklına gelen her düşünceyi o an söyleyebildiği ve onu kusur bulamayacak kadar seven biri.

Değişime nasıl dayanacaktı? Doğru, arkadaşı onlardan sadece yarım mil uzağa gidiyordu, ama Emma onlardan sa-

dece yarım mil uzakta olan bir Mrs. Weston'la evde olan bir Miss Taylor arasındaki farkın büyük olacağını biliyordu; tabiatı ve eviyle ilgili tüm ayrıcalıklarına rağmen şimdi zihinsel yalnızlıktan mustarip olma tehlikesi içindeydi. Babasını çok seviyordu ama babasıyla sohbet edemiyordu. Babası onun kadar akıllı da değildi, eğlenceli de.

Aralarındaki gerçek yaş farkının (Mr. Woodhouse erken evlenmemişti) yol açtığı uyumsuzluk, babasının mizacı ve alışkanlıkları yüzünden daha da artıyordu; hayatı boyunca hiçbir akıl veya beden faaliyeti göstermeden yaşayan bir hastalık hastası olduğu için birçok bakımdan yaşından çok daha yaşlı bir adamdı; dost canlısı ve yumuşak tabiatlı olduğu için her yerde sevilmekle birlikte meziyetleri onu pek de aranan biri yapmıyordu.

Ablası ise evlenince aman aman uzağa gitmediği, sadece on altı mil mesafedeki Londra'ya yerleştiği halde her gün görüşebileceği kadar yakınında da değildi; dolayısıyla Christmas zamanı Isabella, kocası ve küçük çocukları ziyarete gelip evi doldurunca ya, Emma'nın neşesini yerine getirinceye kadar uzun ekim ve kasım akşamları Hartfield'da sıkıntıyla mücadele halinde geçecekti.

Hartfield'ın ayrı korusuna, fidanlıklarına ve adına rağmen aslında bağlı olduğu ve neredeyse kasaba kadar büyük ve kalabalık olan Highbury köyü ise Emma'ya kendi dengi birilerini sunamıyordu. Woodhouselar oranın en önde gelen ailesiydi. Herkes onlara hürmet ederdi. Orada birçok tanıdığı vardı, çünkü babası herkese kibar davranırdı, ama hiçbiri yarım günlüğüne bile Miss Taylor'ın yerini tutamazdı. Kederli bir değişim olmuştu; Emma düşündükçe içini çekiyor, imkânsız şeyler diliyordu, ta ki babası uyanıp neşeli görünmeye mecbur kalıncaya dek. Babasının ruh hali destek istiyordu. Asabi bir adamdı, kolay canı sıkılırdı; alışkın olduğu herkese düşkündü ve onlardan ayrılmaktan nefret ederdi; her tür değişimden nefret ederdi. Evlilik değişime sebep

olduğu için ona her zaman sevimsiz gelirdi; kendi kızının evlenmesiyle bile henüz uzlaşamamıştı; tümüyle aşk evliliği yaptığı halde kızından acımayla bahsederdi; şimdi Miss Taylor'dan da ayrılmak zorunda kalıyordu; hassas bencilliğinin alışkanlıklarından, başka insanların ondan farklı hissedebileceğini akıl edememesinden ötürü Miss Taylor'ın kendisi için de onlar için de fena bir şey yaptığını, hayatının geri kalanını Hartfield'da geçirecek olsa çok daha mutlu olacağını düşünme eğilimindeydi. Emma elinden geldiğince neşeyle gülümsedi, konuştu babasını bu düşüncelerden uzak tutmak için; ama çay servis edildiğinde babası yemekteki sözlerini tekrar etmeden duramadı:

"Zavallı Miss Taylor! Keşke yine burada olsa. Mr. Weston'ın ona talip olması ne kötü oldu!"

"Bu düşüncenize katılamam baba, imkânı yok. Mr. Weston öyle iyi huylu, sevimli, kusursuz bir adam ki iyi bir eşi fazlasıyla hak ediyor; üstelik kendi evini kurma şansı varken benim bütün o tuhaf hallerime katlansın diye Miss Taylor'ı hayat boyu yanımızda tutamazdık."

"Kendi eviymiş! Kendi evi olacak da ne olacak? Bu ev oradan üç kat geniş; ayrıca senin de tuhaf hallerin filan yok tatlım."

"Sık sık onları görmeye gideriz artık, onlar da bizi görmeye gelirler! Her zaman buluşuruz! Ama ilk adımı biz atmalıyız, hemen gidip hayırlı olsun dememiz lazım."

"Tatlım, o kadar uzağa nasıl giderim ben? Randalls ta neresi. Yarısına kadar bile yürüyemem."

"Hayır baba; kimse yürümenizden bahsetmedi. Arabayla gideceğiz tabii ki."

"Araba olmaz! James o kadar kısa mesafe için atları bağlamak istemez; hem biz otururken zavallı atlar ne yapacak?"

"Mr. Weston'ın ahırında duracaklar baba. Bunları çoktan hallettiğimizi biliyorsunuz. Dün gece Mr. Weston'la her şeyi konuştuk. James'e gelince, Randalls'a gitmekten her zaman

memnun olacağından emin olabilirsiniz, çünkü kızı oraya hizmetçi oluyor. Aksine, bizi artık başka yerlere götüreceğinden kuşkuluyum. Bu da sizin sayenizde baba. Hannah'ya o iyi işi siz buldunuz. Siz bahsedinceye kadar Hannah kimsenin aklına gelmedi. James size öyle minnettar ki!"

"Kızı akıl ettiğime memnunum. Şansım yaver gitti, zavallı James'in herhangi bir şekilde hakarete uğramış gibi hissetmesine katlanamazdım; ayrıca eminim ki çok iyi bir hizmetçi olacak; nazik, tatlı dilli bir kız, çok beğeniyorum. Ne zaman görsem gayet hoş bir şekilde selam veriyor, sağlığımı soruyor; buraya dikiş nakışa çağırdığın zaman bakıyorum, kapının kilidini her zaman doğru yana çeviriyor, kapıyı asla çarpmıyor. Mükemmel bir hizmetçi olacağından eminim; etrafında alıştığı birinin olması da zavallı Miss Taylor'a büyük rahatlık olacak. James kızını görmeye her gittiğinde Miss Taylor bizden haber alır artık. James nasıl olduğumuzu söyler."

Emma bu mutlu düşünce akışını sürdürmek için hiçbir çabayı esirgemedi ve tavla yardımıyla babasının akşamı makul biçimde geçirmesini sağlamayı umdu; kendi üzüntüsü zaten ona yetiyordu. Tavla masası yerleştirildi; ama hemen arkasından içeri bir ziyaretçi girdi ve tavlaya gerek bırakmadı.

Otuz yedi otuz sekiz yaşında akıllı uslu bir adam olan Mr. Knightley sadece ailenin çok eski ve yakın bir arkadaşı değil, aynı zamanda Isabella'nın kocasının ağabeyi olarak aileyle akrabaydı da. Highbury'den bir mil kadar uzakta yaşıyordu; sık sık ziyarete gelir, her zaman iyi karşılanırdı; bu kez her zamankinden daha iyi karşılandı çünkü doğruca Londra'daki ortak tanıdıklarından geliyordu. Birkaç günlük yokluktan sonra akşam yemeğine geç saatte yetişmiş, sonra da Hartfield'a yürümüştü Brunswick Meydanı'nda her şeyin yolunda olduğunu söylemek için. Faydalı bir ziyaret oldu, Mr. Woodhouse'u bir süreliğine canlandırdı. Mr. Knightley'nin ona her zaman iyi gelen neşeli tavırları vardı; "zavallı Isabella" ve çocukları hakkındaki sayısız sorusu en

tatmin edici şekilde cevaplandırıldı. Bunlar bittiği zaman Mr. Woodhouse minnettarlıkla şu gözlemde bulundu:

"Bu geç saatte çıkıp bize gelmeniz büyük nezaket Mr. Knightley. Korkarım zorlu bir yürüyüş yapmışsınızdır."

"Hiç de değil, efendim. Ayın aydınlattığı güzel bir gece; hava öyle ılık ki büyük ateşinizden uzak durmam gerekiyor."

"Yine de çok rutubetli ve pis olmuştur. Dilerim üşütmezsiniz."

"Pis mi, efendim! Ayakkabılarıma bakın. Tek bir leke yok."

"Valla, bu çok şaşırtıcı, çünkü feci yağmur yağdı burada. Biz kahvaltı ederken yarım saat çok şiddetli yağdı. Nikâhı ertelemelerini istedim."

"Bu arada, henüz sizi kutlamadım. İkinizin de neler hissettiğini gayet iyi tahmin ettiğimden tebrik konusunda acele etmedim; ama umarım her şey yolunda gitmiştir. Nasıl karşıladınız? Kim en çok ağladı?"

"Ah zavallı Miss Taylor! Ne kederli iş!"

"Zavallı Mr. ve Miss Woodhouse diyebilirim izninizle; 'zavallı Miss Taylor' diyemeyeceğim. Size ve Emma'ya büyük saygım var, bağımlılık ya da bağımsızlık söz konusu olunca işler biraz değişiyor ama! İki kişidense bir kişiyi memnun etmek daha kolay."

"Hele de ikisinden biri böyle kaprisli, zor bir yaratıksa!" dedi Emma şakayla. "Aklınızda bu var, biliyorum. Babam yanımızda olmasa böyle derdiniz."

"Bence bu doğru tatlım, cidden," dedi Mr. Woodhouse iç çekerek. "Korkarım bazen çok kaprisli ve zor oluyorum."

"Babacığım! Sizi kastettiğimi ya da Mr. Knightley'nin sizi kastettiğini düşünmeyin. Ne korkunç bir düşünce! Hayır! Sadece kendimi kastettim. Mr. Knightley bende kusur bulmayı sever, biliyorsunuz –şaka yollu– sadece şaka. Biz her zaman birbirimize her istediğimizi söyleriz."

Doğrusu Mr. Knightley Emma Woodhouse'un kusurlarını görebilen birkaç kişiden biri ve bunları ona söyleyebi-

len tek kişiydi; Emma bundan pek hoşlanmıyordu ama asıl babasının hiç hoşlanmayacağını biliyordu, o yüzden babası onun herkesçe kusursuz bulunmuyor olması gibi bir durumdan kuşkulansın istemezdi.

"Emma ona asla iltifat etmediğimi bilir," dedi Mr. Knightley, "ama amacım kimseye bir imada bulunmak değildi. Eskiden Miss Taylor'ın memnun edeceği iki kişi vardı, şimdi bir kişi var. Kazançlı çıkmıştır demek istedim."

"Aslında," dedi Emma konuyu geçiştirme isteğiyle, "nikâhı sormuştunuz; anlatmaktan zevk duyarım, çünkü hepimiz şahane davrandık. Herkes saatinde geldi, herkes gayet şıktı: Ne bir gözyaşı ne de asık bir yüz vardı. Hayır; hepimiz aramıza sadece yarım millik bir mesafe girdiğini biliyorduk ve her gün görüşeceğimizden emindik."

"Emma'cığım her şeyi metanetle karşılıyor," dedi babası. "Fakat Mr. Knightley, zavallı Miss Taylor'ı kaybettiğine hakikaten üzüldü; eminim onu sandığından daha çok özleyecek."

Emma gözyaşlarıyla gülümseme arasında bölünmüş halde başını öte yana çevirdi.

"Emma'nın öyle bir can yoldaşını özlememesi imkânsız," dedi Mr. Knightley. "Bunu düşünebiliyor olsak kendisini bu kadar sevmezdik, ama evliliğin Miss Taylor için ne kadar hayırlı olduğunu biliyor; Miss Taylor'ın yaşında insanın kendi evine yerleşmesinin çok doğal olması gerektiğini, konforlu bir hayat güvencesinin onun için ne kadar önemli olduğunu biliyor, o yüzden sevinci üzüntüsünden büyük olur. Miss Taylor'ın her arkadaşı böyle mutlu bir evlilik yaptığı için memnun olmalı."

"Bana mutluluk veren bir konuyu unuttunuz," dedi Emma, "hem de çok önemli bir konuyu. Evliliği bizzat ben ayarladım. Hem de dört yıl önce ayarladım; birçok kişi Mr. Weston bir daha evlenmez derken evliliğin olması ve haklı çıkmam benim için en büyük teselli."

Mr. Knightley ona başını salladı. Babası sevecenlikle şöyle cevapladı: "Ah tatlım, keşke çöpçatanlık yapıp kehanette bulunmasan, çünkü ne desen çıkıyor. Lütfen artık kimsenin arasını yapma."

"Kendim için yapmayacağıma söz veririm baba; ama cidden başkaları için yapmak zorundayım. Dünyanın en büyük eğlencesi! Hem bunca başarıdan sonra, yani! Herkes Mr. Weston bir daha evlenmez diyordu. Hadi canım! Onca yıldır dul olan, kendi başına gayet keyfi yerinde görünen, ya şehirde işiyle ya da burada arkadaşlarıyla haşır neşir olan, nereye gitse kabul gören, her an neşeli Mr. Weston, istemezse yılın tek akşamını bile yalnız geçirmek zorunda değilmiş. Hadi canım! Mr. Weston hayatta tekrar evlenmezmiş. Bazıları karısına ölüm döşeğinde söz verdiğinden, başkaları da oğluyla dayısının izin vermediğinden bahsediyordu. Konuyla ilgili her türlü ağır laf edildi ama ben hiçbirine inanmadım.

Dört yıl kadar önce Miss Taylor'la ona Broadway Lane'de rastlamıştık; yağmur çiselemeye başladığı zaman koşa koşa gidip çiftçi Mitchell'dan bize iki şemsiye ödünç aldı, işte o günden beri bu konuda kararlıydım. Daha o saat evliliği planladım; bu durumda bana böyle bir başarı kısmet olmuşsa babacığım, çöpçatanlığı bırakmamı düşünemezsiniz."

"Başarıyla neyi kastettiğini anlamıyorum," dedi Mr. Knightley. "Başarı diyebilmek için çaba sarf etmiş olmak gerekir. Eğer son dört yılını bu evliliği gerçekleştirmeye sarf ettiysen zamanını doğru ve güzel bir şekilde harcamış sayılırsın. Genç bir hanımın aklına yaraşır bir uğraş! Ama eğer, ki öyle sanıyorum, evliliği gerçekleştirmek derken sadece plan yapmayı, boş bir gününde kendine 'Mr. Weston onunla evlenirse Miss Taylor için çok iyi olur,' dediğini, sonra da bunu kendine arada bir tekrar ettiğini kastediyorsan niye başarıdan bahsediyorsun? Becerin nerede? Neden gurur duyuyorsun? Şanslı bir tahmin yaptın, o kadar."

"Siz hiç şanslı bir tahminin zevkini ve neşesini tatmadınız mı? Yazık size. Sizi daha zeki sanırdım, çünkü inanın, şanslı bir tahmin asla şans eseri değildir. İçinde her zaman biraz yetenek vardır. İtiraz ettiğiniz zavallı kelimeme, 'başarı'ya gelince, buna hakkım olmadığından emin değilim. İki hoş resim çizdiniz; ama bence bir üçüncüsü olabilir – hiçbir şey yapmamakla her şeyi yapmak arasında bir şey. Mr. Weston'ın buraya ziyarete gelmesini sağlamasaydım, ona ufak ufak cesaret vermeseydim, birçok küçük meseleyi halletmeseydim, sonunda hiçbir şey çıkmayabilirdi. Herhalde bunu anlayabilecek kadar tanıyorsunuz Hartfield'ı."

"Weston gibi dürüst, açık yürekli bir adamla Miss Taylor gibi akıllı, olgun bir kadın kendi başlarının çaresine bakabilirler. Müdahale ederek onlara iyilik yapmaktan çok kendine zarar vermiş olabilirsin."

"Emma asla kendini düşünmez, eğer başkalarına iyilik yapabiliyorsa," diye araya girdi meselenin yalnızca bir kısmını anlamış olan Mr. Woodhouse. "Fakat tatlım, lütfen artık kimsenin işine karışma; bunlar aptal işler; üstelik insanın aile düzenini fena bozuyor."

"Tek bir tane var baba; sadece Mr. Elton için. Zavallı Mr. Elton! Mr. Elton'ı seversiniz baba; ona eş bulmam lazım. Highbury'de ona layık kimse yok. Bütün yıl buradaydı, evini de öyle güzel donattı ki artık bekâr kalırsa yazık olur; bugün ikisinin ellerini birleştirirken aynı hareketin kendisi için de yapılmasını çok istiyor gibiydi! Mr. Elton'ı çok takdir ediyorum; bu da ona yardım edebilmemin tek yolu."

"Mr. Elton gerçekten çok zarif bir delikanlı, çok da iyi biri, ona büyük saygı duyuyorum. Ama ona ilgi göstermek istiyorsan, tatlım, çağır gelsin bir gün, bizimle yemek yesin. Böylesi çok daha iyi olur. Umarım Mr. Knightley de onunla tanışmayı kabul eder."

"Büyük bir zevkle, efendim, her zaman," dedi Mr. Knightley gülerek. "Sizinle tamamen aynı fikirdeyim; böylesi çok

daha iyi olur. Onu yemeğe davet et Emma; balığın, tavuğun en âlâsını ikram et, ama bırak kendi karısını kendisi seçsin. İnan, yirmi altı yirmi yedi yaşında bir adam kendi başının çaresine bakabilir."

Bölüm II

Mr. Weston Highbury'nin yerlisiydi; son iki üç kuşaktır soylu ve varlıklı sınıfa doğru yükselmekte olan saygın bir ailede doğmuştu. İyi bir eğitim almıştı ama genç yaşta başarı kazanıp bir miktar bağımsızlığa kavuşunca, kardeşlerinin meşgul oldukları daha evcil uğraşlara ilgisini kaybetmiş, o sıra kurulan vilayet milisine katılarak hareketli, neşeli ruhunu ve kalabalık içinde olma eğilimini tatmin etmişti.

Yüzbaşı Weston herkesin sevdiği biriydi; asker hayatının rastlantıları onu büyük bir Yorkshire ailesine mensup Miss Churchill'le karşılaştırdığı ve Miss Churchill ona âşık olduğu zaman kimse şaşırmadı – Miss Churchill'in Yüzbaşı Weston'ı hiç görmemiş, öyle bir ilişkiden utanç duyacak kibirli ve özenti ağabeyiyle karısı hariç.

Gelgelelim, yaşı kemale ermiş ve geliri üstünde tam yetkiye sahip olan Miss Churchill –tabii onun geliri ailenin servetiyle mukayese bile edilemezdi– evlilikten vazgeçmeye ikna edilemedi; onu usulünce kapı dışarı eden Mr. ve Mrs. Churchill'e kabir azabı yaşatarak da olsa nikâh kıyıldı. Uyumsuz bir ilişki oldu, kimseyi pek mutlu etmedi. Mrs. Weston bu ilişkide daha çok şey bulmuş olmalıydı çünkü öyle sevecen, iyi huylu bir kocası vardı ki karısının ona âşık olmasını büyük bir cömertlik olarak görüyor ve karşılığında hayatta her şeyi hak

ettiğine inanıyordu; ama Mrs. Weston bir bakıma mutlu olsa da her bakımdan mutlu olamadı. Ağabeyine rağmen kendi seçiminde diretecek kadar iradesi vardı ama o ağabeyin mantıksız öfkesi karşısında mantıksız pişmanlıklar duymasını ya da eski evinin lüksünü özlemesini engelleyecek kadar değil. Gelirlerinden fazlasını harcayarak yaşadılar ama bu bile Enscombe'un yanında bir hiçti: Kocasını sevmekten vazgeçmedi ama hem Yüzbaşı Weston'ın karısı olmak hem de Enscombelu Miss Churchill olmak istiyordu.

Yüzbaşı Weston bilhassa Churchilller'in gözünde pek cazip bir evlilik yapmış olsa da sonradan zararlı çıkan o oldu; çünkü üç yıllık bir evlilikten sonra karısı öldüğü zaman baştakinden daha yoksul bir adamdı ve bakacak bir çocuğu vardı. Bununla beraber, çok geçmeden çocuğun masrafından kurtuldu. Oğlan, annesinin sürüp giden hastalığının yumuşatıcı etkisinin yanında bir tür barışma sebebi oldu; kendi çocukları olmayan, bakacak o yakınlıkta başka bir çocuk da bulamayan Mr. ve Mrs. Churchill, annesinin ölümünden hemen sonra küçük Frank'in tüm bakımını üstlenmeyi teklif etti. Dul babanın bazı endişeleri, bazı itirazları olduğu tahmin edilebilir, ama bunlar başka düşüncelerle aşıldı ve çocuk Churchillller'in bakımına ve servetine teslim edildi; bundan sonra Mr. Weston'a sadece kendi rahatını düşünmek ve elinden geldiğince kendi durumunu düzeltmek kaldı.

Hayatını tümden değiştirmek istedi. Milisi bıraktı, ticarete atıldı; Londra'da işlerini yoluna koymuş kardeşleri vardı, makul bir başlangıç yapmasını sağladılar. Onu geçindirmeye yetecek bir iş kuruldu. Hâlâ Highbury'de küçük bir evi vardı, boş günlerinin çoğunu burada geçirdi; hayatının sonraki on sekiz yirmi yılı işiyle, eş dost muhabbeti arasında geçti. O zamana kadar işini ilerletmişti – Highbury'ye bitişik, her zaman istediği küçük bir mülk satın alacak, Miss Taylor gibi beş parasız bir kadınla evlenecek ve kendi eş dost canlısı tabiatının taleplerine göre yaşayacak kadar.

Miss Taylor bir süredir planlarını etkilemeye başlamıştı; ama bu etki gencin genç üstündeki zalimce etkisi olmadığı için Randalls'ı satın alabilinceye kadar evlenmeme kararını değiştirmemişti ve Randalls'ın satışı da uzun zamandır bekleniyordu; aklında bu hedeflerle, bu hedeflere ulaşıncaya kadar yoluna aynı şekilde devam etti. Servetini yapmış, evini almış, karısını bulmuştu; o zamana kadar gördüğünden daha büyük bir mutluluk vaadiyle yeni bir hayata başlıyordu. Hiçbir zaman mutsuz bir adam olmamıştı; yaradılışı ilk evliliğinde bile onu bundan korumuştu ama ikinci evliliği ona aklı başında ve gerçekten sevimli bir kadının ne kadar keyifli olabileceğini gösterecek, seçmenin seçilmekten, minnet uyandırmanın minnet duymaktan çok daha iyi olduğunu hoş bir şekilde kanıtlayacaktı.

Seçimiyle kendinden başkasını mutlu etmesine gerek yoktu, serveti kendisine aitti; çünkü Frank'e gelince, o zaten dayısının vârisi olarak yetiştiriliyordu ve yaşı gelince Churchill adını alacağı kabul edilerek evlatlık verilmişti. O yüzden, babasının yardımını istemesi pek muhtemel değildi. Babası bundan korkmuyordu. Yenge kaprisli bir kadındı, kocasını o idare ederdi; ama herhangi bir kaprisin öylesine değerli, hatta ona göre, değerini hak etmiş birini değiştirecek kadar güçlü olabileceğini düşünmek Mr. Weston'ın tabiatında yoktu. Oğlunu her yıl Londra'da görüyor, onunla gurur duyuyordu; ondan çok hoş bir delikanlı olarak bahsetmesi Highbury'nin de onun oğluyla bir tür gurur duymasını sağlamıştı. Değeri ve istikbali bir çeşit ortak ilgi alanı olacak kadar oraya ait görülüyordu.

Mr. Frank Churchill, Highbury'nin övünçlerinden biri oldu; onu görme merakı hep canlı kaldıysa da karşılık görmedi; oraya hiç gelmedi. Sık sık babasını ziyarete geleceğinden bahsedildi ama ziyaret hiç gerçekleşmedi.

Şimdi yaygın kanaat, babasının evlenmesi üzerine, adaba uygun bir ilgi belirtisi olarak ziyaretin gerçekleşeceği

şeklindeydi. Bu konuda tek bir çatlak ses çıkmadı, ne Mrs. Perry Mrs. ve Miss Bates'le çay içtiği zaman, ne de Mrs. ve Miss Bates iadei ziyarette bulundukları zaman. Şimdi Mr. Frank Churchill'in aralarına gelme zamanıydı ve konuyla ilgili olarak yeni annesine mektup yazdığı öğrenildiği zaman umut güçlendi. Birkaç gün boyunca Highbury'de yapılan her sabah sohbetinde Mrs. Weston'ın aldığı güzel mektup bahis mevzuu oldu. "Herhalde duymuşsunuzdur Mr. Frank Churchill'in Mrs. Weston'a yazdığı güzel mektubu. Anladığıma göre cidden çok güzel mektupmuş. Bana Mr. Woodhouse bahsetti. Mektubu görmüş, diyor ki hayatında öyle güzel mektup görmemiş."

Mektup gerçekten çok önemsendi. Mrs. Weston, tabii, delikanlı hakkında gayet olumlu şeyler düşündü; öyle hoş bir ilgi müthiş sağduyusunun apaçık bir kanıtıydı ve evliliğinin o zamana kadar aldığı tüm tebrik ve iltifatlara ek olarak pek makbule geçti. Kendini çok talihli bir kadın olarak görüyordu, ne kadar talihli bir kadın olarak görüleceğini de bilecek kadar yaşamıştı; tek üzüntüsü ona olan muhabbetleri hiç soğumamış ve ondan ayrılmayı kolay kaldıramayacak dostlarından kısmen de olsa uzaklaşmaktı.

Zaman zaman onu özleyeceklerini biliyordu; Emma'nın, o yanında olmadığı için tek bir zevkten bile yoksun kaldığını ya da bir saatlik can sıkıntısına katlandığını düşününce acı çekiyordu: Ama sevgili Emma'nın karakteri zayıf değildi; yaşına göre çoğu kızdan daha olgundu, zekâsı, enerjisi ve neşesi vardı ve bunlar küçük zorlukları, yoksunlukları rahat atlatmasını sağlayabilirdi. Sonra, Randalls'la Hartfield arasındaki mesafenin kısa olması yalnız bir kadının yürümesi için bile gayet elverişliydi, ayrıca Mr. Weston'ın tabiatı ve imkânları, yaklaşan mevsime rağmen haftanın yarısında akşamları birlikte geçirmelerini temin edebilirdi.

Mrs. Weston'ın mutluluğu saatlerle ölçülüyorsa hüznü dakikalarla ölçülüyordu; hayattan aldığı tatmin, hatta tat-

minden de fazlası, öyle gerçek ve açıktı ki onu her türlü konfora sahip olarak Randalls'ta bıraktıkları ya da akşamleyin sevimli kocası eşliğinde kendi arabasına binip gittiğini gördükleri zaman Emma, babasını gayet iyi tanıdığı halde onun "zavallı Miss Taylor"a acımasına şaşırıyordu. Mr. Woodhouse hafif bir iç çekişle şöyle demeden duramıyordu: "Ah zavallı Miss Taylor! Canı kalmak istiyordu."

Miss Taylor'ı geri getirmenin yolu yoktu – ona acımayı bırakmanın da pek mümkünü yoktu ama birkaç hafta içinde Mr. Woodhouse biraz rahatladı. Komşularının iltifatları bitti; öyle kederli bir hadise için ifade edilen neşeli dileklerle daha fazla bunaltılmadı; ona büyük sıkıntı olan düğün pastası yendi, bitirildi. Kendi midesi ağır şeyleri kaldıramazdı ve başkalarının ondan farklı olmasına inanamıyordu. Ona zararlı olan bir şeyin herkese zararlı olduğunu düşünürdü; o yüzden, bir gayret, onları düğün pastası yaptırmaktan vazgeçirmeye çalışmıştı; bu işe yaramayınca bu sefer yine bir gayret herkesin pasta yemesini önlemeye çalıştı. Ne yaptı etti, eczacı Mr. Perry'ye meseleyi danıştı. Mr. Perry zeki, beyefendice bir adamdı; sık ziyaretleri Mr. Woodhouse'un hayatının neşelerinden biriydi; danışılınca (pek hoşuna gitmese de) mecburen, düğün pastasının elbette kimseye yaramayacağını söyledi – ya da daha doğrusu birçok kişiye, eğer ölçülü yenmezse. Elinde kendi görüşünü teyit eden böyle bir görüş olunca Mr. Woodhouse yeni evli çiftin her ziyaretçisini etkilemeyi umut etti; ama yine de pasta yendi ve yenip bitene kadar onun iyi niyetli evhamı bir türlü dinmedi.

Highbury'de Perryler'in tüm çocuklarının, ellerinde Mrs. Weston'ın düğün pastasından birer dilimle görüldüklerine dair tuhaf bir söylenti çıktıysa da Mr. Woodhouse buna inanmadı.

Bölüm III

Mr. Woodhouse kendince eşe dosta düşkündü. Arkadaşları gelsinler, onu görsünler, pek hoşlanırdı; çeşitli sebeplerden, Hartfield'daki uzun geçmişinden, iyi huyundan, servetinden, evinden ve kızından ötürü kendi küçük çevresinin ziyaretlerini büyük ölçüde gönlüne göre idare edebiliyordu. O çevrenin dışındaki ailelerle pek ilişkisi olmazdı; geç saatlerden, büyük yemek davetlerinden duyduğu dehşet onu onun şartlarına göre ziyaret edecek olanlar dışında yeni tanışıklıklar kurmasını imkânsız kılıyordu. Neyse ki Highbury, aynı bölgedeki Randalls'la Mr. Knightley'nin mekânı olan komşu bölgedeki Donwell Abbey dâhil, böyle çok insan barındırıyordu. Sık sık Emma'nın telkiniyle en seçkin ve iyilerden bazılarını yemeğe davet ederdi ama tercihi akşam davetleriydi ve eğer sohbet edecek hali olmadığını düşünmezse hafta boyunca Emma'nın onun için kâğıt masası hazırlamadığı tek bir akşam geçmezdi.

Westonlar'la Mr. Knightley'yi uzun geçmişi olan gerçek bir saygı bir araya getiriyordu; yalnız yaşayan ama bundan şikâyetçi bir genç adam olan, kendi boş yalnızlığının ıssız akşamlarına Mr. Woodhouse'un oturma odasının inceliklerini, sohbetini ve tatlı kızının gülücüklerini tercih eden Mr. Elton da kapı dışarı edilme tehlikesi altında değildi.

Bunlardan sonra ikinci bir grup geliyordu; bunların en her-fırsatta-geleni Mrs. ve Miss Bates'le Mrs. Goddard'dı; üç hanım da hemen her zaman Hartfield'dan gelecek her davete amadeydiler ve öyle sık getirilip götürülürlerdi ki Mr. Woodhouse James'in de atların da artık alıştığını düşünürdü. Yılda bir kez olsa, sıkıntı olurdu.

Mrs. Bates eski Highbury rahibinin dul eşiydi, çok yaşlı bir hanımdı, hayatında çay ve iskambilden başka bir şey kalmamıştı. Bekâr kızıyla gayet mütevazı bir hayat sürüyordu ve kendisine öyle talihsiz şartlardaki zararsız bir yaşlı hanımın uyandırabileceği tüm saygı ve hürmetle muamele ediliyordu. Kızı ne genç, güzel, zengin ne de evli olan biri için olağandışı bir ilgi görüyordu. Miss Bates etraftakilerin gözdesi olduğu için aynı zamanda zor bir durumda bulunuyordu; kendini haklı çıkaracak ya da ondan nefret edebilecekleri ürkütüp saygılı davranmalarını sağlayabilecek akıl üstünlüğü yoktu. Övünecek ne güzelliği ne de zekâsı vardı. Gençliği mükâfatsız geçmiş, orta yaşı da tükenmiş bir annenin bakımına ve elinden geldiğince üç beş kuruş kazanma çabasına adanmıştı. Yine de mutlu bir kadındı, adını herkesin iyi duygularla andığı bir kadın. Bu harikaları yaratan kendi iyiliği ve halinden memnun tabiatıydı. Herkesi sever, herkesin mutluluğuyla ilgilenir, herkesin meziyetini çabuk görürdü; kendini harika bir anneye, onca iyi komşu ve arkadaşa ve hiçbir eksiği olmayan bir eve sahip, çok talihli biri sayardı. Tabiatının sadeliği ve canlılığı, huzurlu ve müteşekkir ruhu herkesin hoşuna gider, kendisi için de mutluluk kaynağı olurdu. Küçük meseleler hakkında müthiş bir konuşmacıydı ki bu bakımdan tastamam kendisi de havadan sudan haberler ve zararsız dedikoduyla dolu olan Mr. Woodhouse'a göreydi.

Mrs. Goddard okul öğretmeniydi; saçma sapan süslü cümlelerle kendilerini tanıtıp asil ahlakı yeni ilkeler ve yeni sistemlerle buluşturarak çağdaş eğitim verdiklerini iddia

eden ve genç kızları büyük paralar karşılığında hem sağlıklarından edip hem de gösteriş delisi haline getiren kurs veya dershane öğretmeni değil, makul miktarda becerinin makul fiyata kazandırıldığı ve kızların birer dâhi olarak dönsünler diye değil, ayak altından çekilsinler, az bir şey de eğitim alsınlar diye gönderildiği gerçek, namuslu, eski usul bir yatılı okul öğretmeni. Mrs. Goddard'ın okulu hayli itibarlıydı ve bunu fazlasıyla hak ediyordu; çünkü Highbury bilhassa sağlıklı bir bölge sayılıyordu: Mrs. Goddard'ın geniş bir evi ve bahçesi vardı, çocuklara bol bol taze yiyecek veriyor, yazın etrafta koşup oynamalarına imkân tanıyor, kışın soğuk yanıklarını kendi elleriyle sarıyordu. Arkasından yirmi genç çiftin kiliseye yürüyor olmasında şaşılacak bir şey yoktu. Sade, anaç bir kadındı; gençliğinde çok çalışmıştı ve şimdi arada bir çay gezmesine gitmeyi hak ettiğini düşünüyordu; vaktiyle Mr. Woodhouse'un iyiliğine çok şey borçlu olduğu için onun her fırsatta, kendi nakış işiyle süslenmiş tertipli salonunu bırakıp şöminenin önünde karşılıklı birkaç el çevirmeye gelmesi isteğini hassasiyetle yerine getiriyordu.

Bunlar Emma'nın sık sık bir araya getirebildiğini gördüğü hanımlardı; idarenin onda olmasından babası adına mutlu oluyordu; ama kendi açısından bunlar Mrs. Weston'ın yokluğuna çare olmuyordu. Babasını keyifli görünce seviniyor ve işleri o kadar iyi ayarladığı için kendinden memnun oluyordu; ama bu üç kadının baygın konuşmaları ona böyle geçirilen her akşamın korkuyla beklediği akşamlardan biri olduğunu hissettiriyordu.

Bir sabah oturmuş, günün tam da böyle biteceğini düşünürken Mrs. Goddard'dan bir not geldi; gayet saygılı bir ifadeyle Miss Smith'i getirme izni rica ediyordu; gayet makul bir rica, çünkü Miss Smith Emma'nın simaen iyi tanıdığı ve güzelliği nedeniyle uzun süredir ilgi duyduğu on yedi yaşında bir kızdı. Cevaben çok nazik bir davet yapıldı; ondan sonra akşam düşüncesi konağın alımlı hanımına sıkıcı görünmedi.

Harriet Smith birinin gayrimeşru kızıydı. Birkaç yıl önce biri onu Mrs. Goddard'ın okuluna yerleştirmişti; geçenlerde biri onu yatakhaneden ev odasına terfi ettirmişti. Genel olarak geçmişi hakkında tüm bilinen buydu. Highbury'de edindiklerinden başka görünürde arkadaşı yoktu ve okulda birlikte okuduğu bazı genç hanımlara yaptığı köy ziyaretinden yeni dönmüştü.

Çok hoş bir kızdı; güzelliği Emma'nın bilhassa hayran olduğu türdendi. Kısa boylu, tombulca, sarışın, pembe yanaklı, mavi gözlü, açık renk saçlı, düzgün hatlı ve müthiş sevimliydi; akşam bitmeden Emma görünümünü olduğu kadar davranışlarını da beğenmişti ve tanışıklığı sürdürmeye gayet kararlıydı.

Miss Smith'in konuşmasında özel olarak zekice bir şey dikkatini çekmemişti, ama bütün olarak onu çok çekici buldu –gereksiz utangaçlık yapmıyor, konuşmada isteksiz davranmıyordu– yine de öne çıkmaktan öyle uzak, öyle yerinde ve usturuplu bir saygı gösteriyor, Hartfield'a kabul edildiği için öyle hoş bir şekilde minnettar ve etrafındaki her şeyin alışkın olduğundan çok daha üstün bir tarza sahip görünmesinden öyle içtenlikle etkilenmiş görünüyordu ki terbiye sahibi olduğu belliydi ve desteklenmeyi hak ediyordu. Desteklenmesi şarttı. O yumuşak mavi gözler, bütün o doğal zarafet Highbury ve civarının aşağı sınıfı arasında ziyan olmamalıydı. Mevcut ilişkileri ona layık değildi. Henüz ayrıldığı arkadaşları çok iyi türden insanlar da olsalar ona zarar veriyor olmalıydılar. Mr. Knightley'nin büyük bir çiftliğini kiraladıkları için Emma'nın gıyaben iyi tanıdığı Martin adında bir aileydi bunlar, Donwell köyünde oturuyorlardı – haliyle, diye düşündü Emma; Mr. Knightley'nin onları beğendiğini biliyordu; ama kaba saba ve köylü olmalıydılar; kusursuz olmak için sadece az daha bilgiye ve zarafete ihtiyacı olan bir kızın ahbabı olmaya hiç uygun değillerdi. O ona göz kulak olacaktı, onu geliştirecekti, onu kötü arkadaşlarından

ayıracak, iyi muhite takdim edecekti, görüşlerini ve tavırlarını belirleyecekti. Bu onu oyalayabilecek ve elbette iyiliğini gösterecek bir girişim olacaktı; hayattaki kendi konumuna, ilgilerine ve becerilerine gayet yakışan bir girişim.

O yumuşak mavi gözlere hayran olmakla, konuşmakla ve dinlemekle ve aralarda bütün bu planları yapmakla o kadar meşguldü ki akşam olağandışı bir hızla geçti gitti; bu tür davetlerin son bulması âdet olan, oturup zamanı gelsin diye beklemeye alışkın olduğu yemek masası o farkına bile varmadan hazırlanmış, davet şömineye doğru çekilmişti. Her şeyi iyi ve dikkatli yapma eğilimine sahip birinin olağan dürtüsünü aşan bir canlılıkla, kendi fikirleriyle keyiflenmiş bir aklın gerçek iyi niyetiyle o zaman sofraya hakkını verdi, misafirlerin ilk saatlerine ve müşkülpesentliğine hitap edeceğini bildiği bir ısrarla söğüş tavuğu ve kremalı istiridyeyi methetti, tabaklara servis yaptı.

Bu durumlarda zavallı Mr. Woodhouse'un duyguları kederli bir savaş halinde olurdu. Örtünün serilmesi hoşuna giderdi çünkü gençliğinde modaydı, ama akşam yemeğinin sağlıksız olduğuna inandığı için örtünün üstüne yemek konulduğunu görmek onu biraz üzüyordu; konukseverliği misafirlerini her şeyi yemeye davet ediyor, yedikleri zaman da sağlıkları için duyduğu endişe canını sıkıyordu.

Yediği yulaf ezmesi göğsünü gere gere tavsiye edebileceği tek şey olduğu halde kendini tutmayı becerebildi ve hanımlar daha lezzetli şeyleri silip süpürürlerken şöyle dedi:

"Mrs. Bates, size şu yumurtaları denemenizi tavsiye edeyim. Çok az pişmiş yumurta sağlıksız değildir. Serle yumurta pişirme mevzuunu herkesten iyi bilir. Başka birinin pişirdiği yumurtayı asla tavsiye etmem, ama korkmayın, bunlar çok küçük, görüyorsunuz ya, küçük yumurtalarımızdan bir tane yemek size zarar vermez. Miss Bates, Emma size küçük bir parça tart versin, çok küçük bir parça. Bizimkilerin hepsi elmalı tarttır. Burada sağlıksız reçellerden korkmanıza gerek

yok. Muhallebiyi tavsiye etmem. Mrs. Goddard, yarım kadeh şaraba ne dersiniz? Bir bardak suya ufak bir kadehin yarısı? Sizi rahatsız edeceğini sanmam."

Emma babasının konuşmasına izin verdi – ama konuklarına daha tatmin edici bir konu buldu; o akşam onları mutlu edip göndermek ona bilhassa zevk verdi. Miss Smith'in mutluluğu tam da istediği gibiydi. Miss Woodhouse Highbury'de öyle müthiş bir şahsiyetti ki ona takdim edilme düşüncesi sevinç kadar panik de yarattı; ama mütevazı, minnettar küçük kız, Miss Woodhouse'un ona bütün akşam gösterdiği yakınlıktan hayli mutlu olmuş bir halde ayrıldı oradan; onunla sonunda gerçekten el sıkışmıştı!

Bölüm IV

Harriet Smith'in Hartfield'la yakınlık kurması kısa zamanda halledildi. İşlerinde hızlı ve kararlı hareket eden Emma onu davet etmekte, ona cesaret vermekte, her fırsatta gelmesini söylemekte hiç gecikmedi; tanışıklıkları arttıkça birbirlerinden aldıkları keyif de arttı. Emma onu yürüyüş arkadaşı olarak ne kadar faydalı bulacağını daha en baştan tahmin etmişti. Bu bakımdan Mrs. Weston'ın kaybı çokça hissedilmişti. Babası fidanlıktan öteye gitmezdi; mevsim değiştikçe arazinin iki kısmı uzun yürüyüş için de kısa yürüyüş için de ona yeterdi; ayrıca Mrs. Weston'ın nikâhından beri Emma'nın yürüyüşleri çok sınırlı olmuştu. Bir kez tek başına Randalls'a gitmeyi denemişti ama zevkli olmamıştı; dolayısıyla, her an yürüyüşe çağırabileceği bir Harriet Smith, imkânlarına değerli bir ilave oldu. Öte yandan onu tanıdıkça beğenisi her bakımdan arttı ve tüm planlarında haklı çıktığını hissetti.

Harriet'ın zeki olmadığı açıktı ama tatlı, uysal, memnun bir yaradılışı vardı; içinde sahteliğin zerresi yoktu; sadece kendinden üstün biri tarafından yönlendirilmek istiyordu. Ona çabucak bağlanması gayet sevimliydi; iyi arkadaşlık etme eğilimi, zarif ve zekice olan şeyleri takdir etme becerisi zevkten yoksun olmadığını gösteriyordu; mamafih ondan

kavrayış gücü beklenmemeliydi. Sonuçta Harriet Smith'in tam istediği genç arkadaş olduğuna karar verdi – tam evinin ihtiyaç duyduğu şey olduğuna. Mrs. Weston gibi bir arkadaş söz konusu değildi. Onun gibi ikinci bir kişi kimseye kısmet olmazdı. Onun gibi ikinci bir kişi istemiyordu zaten. O farklı türden bir şeydi, uzak ve bağımsız bir duygu. Mrs. Weston temeli minnettarlık ve saygıda olan bir duygunun nesnesiydi. Harriet faydalı olunabilecek biri gibi sevilecekti. Mrs. Weston için yapılabilecek bir şey yoktu; Harriet içinse her şey yapılmayı bekliyordu.

Faydalı olmak konusundaki ilk girişimleri anne babasının kim olduklarını öğrenme çabası oldu; ama Harriet bunu söyleyemeyecekti. Bildiği her şeyi anlatmaya hazırdı, ama bu konuda sorular boşunaydı. Emma kendi hayalgücüyle baş başa kaldı; ama aynı durumda kendisi olsa gerçeği kesinlikle keşfetmiş olacağını düşünmeden edemiyordu. Harriet'ta nüfuz etme becerisi yoktu. Mrs. Goddard ona ne söylemeyi seçtiyse inanmakla yetinmiş, fazlasını soruşturmamıştı.

Mrs. Goddard, öğretmenler, kızlar ve genel olarak okulun meseleleri haliyle konuşmasının büyük bölümünü oluşturuyordu; Abbey Mill Çiftliği'ndeki Martinler'le olan ahbaplığı dışında zaten hayatının tamamı da bu kadar olmalıydı. Ama Martinler aklını çokça meşgul ediyordu; onlarla çok mutlu iki ay geçirmişti ve şimdi ziyaretinin hoşluklarından bahsetmekten, mekânın konforunu ve harikalarını anlatmaktan zevk alıyordu. Emma onun konuşkanlığını yüreklendirdi; başka insanlardan oluşan böyle bir topluluk resmi onu eğlendiriyor, Mrs. Martin'in sahip olduğu imkânları kendinden geçerek anlatmasındaki gençlik dolu basitlik ona keyif veriyordu: "*İki* salonu var, iki çok güzel salon, cidden; biri Mrs. Goddard'ın oturma odası kadar geniş; bir de özel hizmetçisi var, yirmi beş yıldır yanında; sekiz inekleri var, ikisi Alderney, biri küçük bir Welch ineği, minicik bir Welch ineği cidden; Mrs. Martin diyor ki, ineği çok sevdiği için, o onun

ineğiymiş; bahçelerinde çok güzel bir yazlık ev var, gelecek yıl hep beraber orada çay içeceğiz; çok güzel bir yazlık, bir düzine insan ağırlayacak kadar büyük."

Bir süre duyduklarından fazlasını düşünmeden eğlendi, ama aileyi daha iyi anlamaya başladıkça başka duygular ortaya çıktı. Onların bir arada yaşayan bir anne kız, oğul ve gelin olduklarını düşünmekle yanlış bir fikre kapılmıştı; ama hikâyede bir yer tutan ve şunu ya da bunu yaparkenki müthiş iyi terbiyesi için her zaman sitayişle bahsedilen Mr. Martin'in bekâr olduğu anlaşılınca –çünkü ortada eşi olacak genç bir Mrs. Martin yoktu– bütün bu konukseverlik ve nezaketin zavallı küçük arkadaşı için oluşturduğu tehlikeden şüphelendi; göz kulak olunmazsa kendini ilelebet batırabilirdi.

Bu ilham verici düşünceden sonra soruları sayıca ve anlamca büyüdü; kasten Harriet'ı Mr. Martin'den daha fazla bahsetmeye yöneltti ve hiç de isteksiz davranmadığını gördü. Harriet ayışığı yürüyüşlerindeki ve neşeli akşam oyunlarındaki payından bahsetmeye dünden hazırdı ve terbiyeli ve nazik olması üzerinde çokça durdu. Bir keresinde ona ceviz getirmek için üç mil dolaşmıştı, cevizi ne kadar sevdiğini söylemiş bulunduğu için; başka her şeyde de aynı şekilde nazikti. Ona şarkı söylesin diye bir gece çobanının oğlunu salona almıştı. Harriet şarkıları çok severdi. Mr. Martin kendisi de biraz söylüyordu. Harriet onun çok zeki olduğuna, her şeyden anladığına inanıyordu. Çok güzel bir sürüsü vardı ve Harriet onlarla beraberken ona yünü için civardaki herkesten daha fazla para teklif edilmişti. Herkesin onun hakkında iyi şeyler söylediğine inanıyordu. Annesi ve kız kardeşleri ona çok düşkünlerdi. Mrs. Martin ona bir gün demişti ki (bunu anlatırken yüzü kızardı) kimsenin daha iyi bir oğlu olamazmış, o yüzden evlendiği zaman iyi bir koca olacağından eminmiş. Evlensin istediğinden değilmiş. Acelesi yokmuş.

"Aferin Mrs. Martin!" diye düşündü Emma. "Neyin peşinde olduğunu biliyorsun."

"Döndüğü zaman Mrs. Martin büyük incelik gösterip Mrs. Goddard'a güzel bir kaz göndermiş – Mrs. Goddard'ın gördüğü en güzel kazmış bu. Mrs. Goddard bir pazar yemeğinde kazı pişirmiş ve üç öğretmeni de, yani Miss Nash, Miss Prince ve Miss Richardson'ı da yemeğe davet etmiş."

"Mr. Martin, herhalde, kendi işi dışında bilgili bir adam değildir. Kitap okumuyordur."

"A, evet! Yani hayır, bilmiyorum, ama epeyce okumuş olmalı, ama sizi etkileyecek şeyler değil, Ziraat Raporu'nu, sonra pencere önündeki koltuklardan birinde duran kitapları filan okuyor, ama hepsini kendine okuyor. Ama bazı akşam kâğıt oynamaya gitmeden *Zarif Alıntılar*'ın bir yerlerini sesli okuyor, çok eğlenceli oluyor. *Wakefield Rahibi*'ni okuduğunu biliyorum. *Ormanda Aşk*'ı da *Kilise Çocukları*'nı da okumamış. Bu kitapları benden duydu, ama şimdi ilk fırsatta bunları da okuyacak."

Sonraki soru şu oldu:

"Mr. Martin'in tipi nasıl?"

"Ha! Yakışıklı değil – hiç yakışıklı değil hem de. Önce onu gayet sıradan buldum, ama şimdi sıradan bulmuyorum. Bulunmuyor, yani, bir zaman sonra. Onu hiç görmediniz mi? Sık sık Highbury'ye geliyor; Kingston'a giderken her hafta mecburen buradan geçiyor. Sizin oradan sıkça geçmiş olmalı."

"Mümkündür; onu elli kere görmüş olabilirim, ama adı hakkında bir fikrim olmamış. İster atlı olsun ister yayan, genç bir çiftçi dikkatimi çekecek son kişidir. Çiftçiler asla hiçbir ilgim olamayacak çeşitten insanlardır. Bir iki derece aşağısı ve makul bir görüntü ilgimi çekebilir; o ya da bu şekilde ailelerine faydalı olmayı umabilirim. Ama bir çiftçinin benim yardımıma ihtiyacı olamaz, o yüzden de bir bakıma benim dikkatimin çok üstündedir, başka her bakımdan altında olduğu halde."

"Elbette. Ona dikkat etmiş olmanız mümkün değil; ama o sizi iyi tanıyor cidden, yani simaen demek istiyorum."

"Gayet saygın bir delikanlı olduğundan şüphem yok. Hatta öyle olduğunu biliyorum ve iyiliğini isterim. Sence kaç yaşındadır?"

"Geçen haziranın 8'inde yirmi dört oldu; benim doğum günüm de 23'ünde, arada on beş on altı gün var, ne tuhaf rastlantı."

"Daha yirmi dört. Ev bark kurmak için çok genç. Annesi acele etmemekte çok haklı. Bu halleriyle gayet rahat görünüyorlar, ama onu evlendirme sıkıntısına girecek olsa muhtemelen pişman olur. Bundan altı yıl sonra, kendi seviyesinde, biraz parası olan iyi bir genç kadına rastlarsa o zaman düşünülebilir."

"Altı yıl sonra! Sevgili Miss Woodhouse, o zaman otuz yaşında olacak!"

"Olsun; çoğu erkek ancak o yaşlarda evlenecek kadar para sahibi olur, tabii eğer zengin doğmamışsa. Mr. Martin, sanırım, servetini kendisi yapmak zorunda – kenarda parası olmadığına göre. Babası ölünce ona nasıl bir para kaldıysa, aile mülkündeki payı neyse, sanırım hepsi harcanmıştır, sürüye filan yatırılmıştır; yine de iyi çalışır, kısmeti de açık olursa zaman içinde zengin olabilir; yoksa henüz bir şey başarmış olması imkânsız gibi bir şey."

"Öyledir tabii. Ama gayet rahat yaşıyorlar. Uşakları yok, bunun dışında bir şeyleri eksik değil; Mrs. Martin bir dahaki sene eve uşak almaktan bahsediyor."

"Evlendiği zaman dilerim müşkül durumda kalmazsın Harriet; karısıyla tanışmaya sıra gelince yani; kız kardeşleri daha yüksek eğitimleri sayesinde kabul edilebilir ama bu, onun senin tanışmanın uygun olacağı biriyle evleneceği anlamına gelmez. Doğumunla ilgili talihsizlik nedeniyle arkadaşların konusunda bilhassa dikkatli olmalısın. Bir beyefendinin kızı olduğundan şüphe edilemez; sen de var gücünle o mevkie tutunmalısın, yoksa seni küçük düşürmekten zevk alacak çok insan olur."

"Evet, tabii, mutlaka vardır. Ama Hartfield'a geldiğim, siz de bana öyle nazik davrandığınız için Miss Woodhouse, kim ne yaparsa yapsın korkmam."

"Nüfuzun gücünü gayet iyi anlıyorsun Harriet; sana saygın insanlar arasında sağlam bir yer yapmam lazım ki Hartfield'dan ve Miss Woodhouse'tan bile bağımsız ol. İyi insanlarla kalıcı ilişkiler kurduğunu görmek isterim; o bakımdan mümkün mertebe itibarsız kişilerle arkadaşlık etme; hatta derim ki Mr. Martin evlendiği zaman hâlâ bu civarda olursan dilerim kız kardeşleriyle yakınlığın yüzünden karısıyla tanışmak zorunda kalmazsın; zira karısı muhtemelen basit bir çiftçinin cahil kızı olur."

"Tabii. Evet. Mr. Martin'in biraz eğitim almamış, iyi yetiştirilmemiş bir kızla evleneceğini sanmam ya. Mamafih, sizinkine karşı kendi görüşümde ısrar etmek niyetinde değilim; karısıyla tanışmak istemeyeceğimden eminim. Kızlara her zaman büyük saygı duyacağım, bilhassa Elizabeth'e; onlardan ayrılmak beni çok üzer çünkü onlar da benim kadar eğitimliler. Ama Mr. Martin çok cahil, kaba saba bir kadınla evlenirse elbette onu ziyaret etmem, mümkünse."

Emma bu konuşmanın dalgalanmaları arasından onu seyretti ve tedirgin edici bir aşk işareti görmedi. Delikanlı ilk hayrandı, ama Harriet'ın tarafında başka bir mâni olmadığına ve Emma'nın yapacağı bir arkadaşlık ayarlamasına itiraz etmesine yol açabilecek ciddi bir zorluk çıkmayacağına inandı.

Hemen ertesi gün Donwell yolunda yürürlerken Mr. Martin'le karşılaştılar. Delikanlı yayandı; gayet saygılı bir biçimde ona baktıktan sonra en samimi bir sevinçle arkadaşına baktı. Emma böyle bir gözlem fırsatı bulduğuna memnun oldu; birkaç adım ileri yürüdü ve onlar birbirleriyle konuşurlarken keskin bakışlarıyla Mr. Robert Martin'i aklına yerleştirdi. Görünüşü gayet düzgün, aklı başında bir delikanlıya benziyordu ama başka hiçbir ayrıcalığı yoktu;

beyefendilerle karşılaştırınca Harriet'ın gözünden düşmüş olması gerekirdi. Harriet tarz denen şeye kayıtsız değildi, Emma'nın babasının zarafetine kendi kendine hayran olmuştu. Mr. Martin'deyse tarzdan eser yoktu.

Miss Woodhouse'un bekletilmemesi gerektiği için sadece birkaç dakika birlikte kaldılar; sonra Harriet gülümseyen bir yüzle ve coşkulu bir ruhla koşarak yanına geldi; Miss Woodhouse onu çabucak kendine getirmeyi umut etti.

"Ona rastladığımıza inanamıyorum! Ne kadar tuhaf! Rastlantının bu kadarı olur dedi, Randalls'ın oradan gitmeyeceği tutmuş. Bu yolda yürüdüğümüzü bilmiyormuş. Çoğu kez Randalls'a doğru yürüyoruz sanıyormuş. *Ormanda Aşk*'ı daha almamış. Kingston'a son gittiğinde öyle meşgulmüş ki unutuvermiş, ama yarın tekrar gidiyor. Rastlaşmamız çok tuhaf! Nasıl Miss Woodhouse, beklediğiniz gibi mi? Nasıl buldunuz? Çok mu alelade biri sizce?"

"Çok alelade kuşkusuz, son derece alelade; ama zarafet yokluğunun yanında bu hiç kalır. Fazla bir şey beklemeye hakkım yoktu, fazla bir şey de beklemedim; ama bu kadar kaba saba, bu kadar kılıksız olacağı aklıma gelmezdi. Doğrusu, beyefendiliğe az biraz daha yakın olacağını düşünmüştüm."

"Elbette," dedi Harriet alınmış gibi bir sesle, "gerçek bir beyefendi kadar zarif değil."

"Sanırım Harriet, bizimle tanıştığından beri, bazı gerçek beyefendilerin meclisinde o kadar sık bulundun ki Mr. Martin'deki farklılığa sen kendin şaşırmışsındır. Hartfield'da iyi eğitimli, iyi yetişmiş erkeklerin müthiş örneklerini gördün. Onları gördükten sonra bir daha Mr. Martin'in yanında olup da çok düşük bir yaratık olduğunu fark etmezsen şaşırırım – hatta onu daha önce makul bulduğun için kendine de hayret etmezsen. Bunu hissetmeye başlamadın mı şu an? Şaşırmadın mı? Sakil görünüşü, kaba tavrı, buradan kulağıma gayet tırmalayıcı gelen küstah sesi seni şaşırtmıştır eminim."

"Tabii, Mr. Knightley gibi değildir. Öyle Mr. Knightley gibi hoş bir havası ve yürüyüş şekli yok. Farkı açıkça görüyorum. Ama Mr. Knightley de pek hoş adam!"

"Mr. Knightley'nin havası o derece iyidir ki Mr. Martin'i onunla karşılaştırmak haksızlık olur. Mr. Knightley gibi alnında beyefendi yazan birini yüz kişide bir görürsün. Ama son zamanlarda tanıdığın tek beyefendi o değil. Mr. Weston'a, Mr. Elton'a ne diyorsun? Mr. Martin'i bunlardan biriyle karşılaştır. Kendilerini taşıma şekillerini, yürüme, konuşma, sessiz kalma şekillerini karşılaştır. Farkı görmen lazım."

"Ah, evet, büyük fark var. Ama Mr. Weston yaşlı biri sayılır. Mr. Weston kırk elli yaşında olmalı."

"Bu da onun hoş tavırlarını daha da değerli yapar. İnsan yaşlandıkça Harriet, tavırlarının kötü olmaması daha önemlidir; yaşlandıkça yüksek sesli konuşma, kabalık, sakillik daha göze batıcı, daha tiksinti verici olur. Gençlikte hoş görülen şey ileriki yaşta tiksindirici olur. Mr. Martin daha şimdiden kaba ve densiz, Mr. Weston'ın yaşına geldiğinde ne olur, artık sen düşün."

"Kim bilir," diye cevapladı Harriet sakince.

"Ama tahmin edilebilir. Büsbütün iğrenç, yabani bir çiftçi, görünüşü tümden boşlamış, işten güçten başka bir şey düşünmeyen biri."

"Öyle mi cidden, bu çok kötü olur."

"İşinin şimdiden onu ne kadar meşgul ettiği tavsiye ettiğin kitabı aramayı unutmasından belli. Aklı fikri pazardaydı, o yüzden başka hiçbir şey düşünemedi, ki hırslı bir adamsa öyle de olmalı. Onun kitapla ne işi olur? Başarı kazanacağından ve zaman içinde çok zengin bir adam olacağından kuşkum yok; okumamışmış, kaba sabaymış, bize ne."

"Hayret, kitabı hatırlamamış," oldu Harriet'ın tüm cevabı; bu da Emma'ya artık kendi haline bırakılması gerektiğini düşündüren ciddi bir can sıkıntısı içinde söylendi. Bu-

nun üzerine Emma bir süre bir şey demedi. Sonraki girişimi şöyle oldu:

"Bir bakıma, belki, Mr. Elton'ın tavırları Mr. Knightley'den de Mr. Weston'dan da üstündür. Onun tavırlarında daha bir zarafet var. Örnek gösterilecek tavırlar doğrusu. Bir açıklık, bir çabukluk, neredeyse bir teklifsizlik var Mr. Weston'da; bu da herkesin onda en sevdiği şey, çünkü hepsine iyi niyet eşlik ediyor ki bu da taklit edilemeyecek bir şey. Mr. Knightley'nin doğrudan, kararlı, buyurgan tavırları da öyle, gerçi ona yakışıyor ama öyle: Duruşu, bakışı, hayattaki mevkii buna imkân verir gibi geliyor, ama bir delikanlı onu taklit edecek olsa çekilmez olur. Aksine, bence bir delikanlıya Mr. Elton'ı örnek alması gönül rahatlığıyla tavsiye edilebilir. Mr. Elton iyi niyetli, neşeli, hatırşinas ve zarif. Hatta son zamanlarda bilhassa zarifleşti gibime geliyor. Yeni bir sevimlilikle kendini ikimizden birine beğendirmek mi istiyor bilmiyorum Harriet, ama tavırları bana eskisinden daha sevimli geliyor. Eğer bunun bir anlamı varsa seni memnun etmek olmalı. Geçen gün senin hakkında ne dediğini sana söylemedim mi?"

Sonra Mr. Elton'dan kopardığı sıcak bir kişisel övgüyü ballandıra ballandıra tekrar etti; Harriet kızardı, gülümsedi ve Mr. Elton'ı hep gayet cana yakın bulduğunu söyledi.

Mr. Elton Emma'nın genç çiftçiyi Harriet'ın aklından kovarken düşündüğü kişiydi. Mükemmel bir eşleşme olacağını düşünüyordu, planlarken fazla beceri göstermesi gerekmeyecek kadar açık bir şekilde arzu edilir, doğal ve mümkündü. Herkesin düşünüp tahmin edebileceği bir şey olmasından korkuyordu. Bununla beraber, Harriet Hartfield'a daha ilk geldiği akşam akıl ettiği için planının zamanlamasında kimsenin ona yaklaşması mümkün değildi. Düşündükçe inancı arttı. Mr. Elton'ın durumu çok müsaitti; bir beyefendiydi; düşük akrabaları yoktu; aynı zamanda Harriet'ın kuşkulu doğumuna haklı olarak itiraz edebilecek bir aileden de de-

ğildi. Harriet'a göre konforlu bir evi vardı ve Emma gayet makul bir geliri olduğunu tahmin ediyordu; Highbury arazisi büyük değildiyse de Mr. Elton'ın kendi bağımsız mülkü olduğu biliniyordu; Emma onu iyi huylu, iyi niyetli, saygın, aklı başında bir genç adam olarak beğenirdi.

Harriet'ı güzel bulduğunu öğrenince memnun olmuştu ve bunun, hele de Hartfield'da sık sık görüşeceklerini düşününce, Mr. Elton açısından iyi bir başlangıç olduğuna inanıyordu; Harriet'a gelince, Mr. Elton tarafından beğenilme düşüncesinin onun üzerinde tam da umulan etkiyi yapacağı şüphesizdi. Mr. Elton gerçekten çok sevimli bir genç adamdı, müşkülpesent olmayan her kadının hoşlanacağı bir genç adam. Gayet yakışıklı bulunurdu; kişiliği genelde hayranlık toplardı; Emma'nın tipi değildi, ayrı konu; yüz hatlarında Emma'nın içine sindiremeyeceği bir asalet eksikliği vardı ama Robert Martin atına atlayıp ona ceviz bulmaya gitti diye havalara uçan bir kız Mr. Elton'ın ilgisi karşısında haydi haydi kendinden geçerdi.

Bölüm V

"Emma'yla Harriet Smith arasındaki bu büyük yakınlığa ne dersiniz, bilmiyorum, Mrs. Weston," dedi Mr. Knightley, "bence kötü bir şey."

"Kötü bir şey mi! Sizce cidden kötü bir şey mi? Neden?"

"Bence ikisinin de birbirine faydası olmaz."

"Beni şaşırtıyorsunuz! Emma Harriet'a faydalı olur; ona yeni bir ilgi konusu vermekle de Harriet'ın Emma'ya faydalı olduğu söylenebilir. Yakınlıklarını büyük bir zevkle izliyorum. Nasıl da farklı düşünüyoruz! Birbirlerine faydaları olmazmış! Bu da Emma'yla ilgili kavgalarımızdan birinin başlangıcı olacak besbelli Mr. Knightley."

"Herhalde Weston'ın dışarıda olduğunu bildiğim için sizinle kavga etmek maksadıyla geldiğimi ve hâlâ kavgalarınızı tek başına etmeniz gerektiğini düşünüyorsunuz."

"Mr. Weston burada olsaydı şüphesiz beni desteklerdi, çünkü bu konuda o da tıpkı benim gibi düşünüyor. Daha dün bundan bahsediyorduk; Highbury'de arkadaşlık edebileceği öyle bir kız olması Emma için ne büyük şans diyorduk. Mr. Knightley, bu durumda adil bir yargıç olduğunuzu kabul etmeyeceğim. Yalnız yaşamaya öyle alıştınız ki can yoldaşının kıymetini bilmiyorsunuz; belki de bir erkek bir kadının hemcinsleri arasında hissettiği rahatlığı anlayamaz, hele bütün hayatı boyunca ona alıştıktan sonra. Harriet

Smith'e itirazınızı anlayabiliyorum. Emma'nın arkadaşının olması gerektiği gibi yüksek bir genç kadın değil. Öte yandan Emma'nın onu daha bilgili görmek istemesi onu daha çok okumaya teşvik eder. Birlikte okurlar. Bu konuda ciddi olduğunu biliyorum."

"Emma on iki yaşından beri hep daha çok okumak istiyor. Düzenli olarak baştan sona okumak istediği kitapların listesini yapar dururdu sık sık, çok da iyi listeler yapardı, iyi seçilmiş, titizlikle sıraya konmuş, bazen harf sırasına göre, bazen başka bir kurala göre. Daha on dört yaşındayken yaptığı liste vardı, ne kadar zevkli olduğunu gösterdiğini hatırlıyorum, o kadar ki listeyi bir süre sakladım; eminim şimdi de çok iyi bir liste çıkarabilir. Ama artık Emma'dan düzenli bir okuma beklemiyorum. Artık çalışma ve sabır gerektiren hiçbir şeye kendini vereceğini, eğlenceyi zihinsel faaliyete feda edeceğini sanmıyorum. Miss Taylor'ın yaratamadığı heyecanı Harriet Smith'in hiç yaratamayacağını rahatlıkla söyleyebilirim. Onu istediğinizin yarısı kadar bile okumaya ikna edemediniz. Edemediniz, biliyorsunuz."

"Sanırım," diye cevapladı Mrs. Weston gülümseyerek, "o zaman ben de öyle düşünüyordum; ama ayrıldığımızdan beri Emma'nın benim istediğim bir şeyi yapmayı ihmal ettiğini hatırlamıyorum."

"Böyle bir anıyı hatıra getirmek isteyen yok," dedi Mr. Knightley duygulu bir sesle; bir iki saniye sustu. "Ama bende," diye ekledi az sonra, "duyularıma yapılmış böyle bir büyü yok; o yüzden hâlâ görüyor, duyuyor ve hatırlıyorum. Emma'yı ailenin en zekisi olmak şımarttı. On yaşında on yedi yaşındaki ablasının kafasını karıştıran sorulara cevap verebiliyordu. Her zaman hızlı ve kendinden emindi; Isabella yavaş ve mütevazıydı. On iki yaşından beri Emma evin, sizin, her şeyin hanımı. Onunla baş edebilecek tek kişi annesiydi, onu da kaybetti. Annesinin yeteneklerini almış, o yüzden annesinin idaresi altında olmalıydı."

"Mr. Woodhouse'un ailesini bırakıp başka bir iş arasaydım Mr. Knightley, sizin referansınıza ihtiyaç duymak istemezdim; kimseye benim hakkımda iyi bir söz söylemezdiniz. Beni yaptığım işe hiç yeterli görmediniz, eminim."

"Evet," dedi Mr. Knightley gülümseyerek. "Burada daha başarılısınız, eş olmaya çok uygunsunuz, ama mürebbiye olmaya hiç değil. Ama Hartfield'da olduğunuz süre boyunca hep kendinizi mükemmel bir eş olmaya hazırlıyordunuz. Emma'ya yeteneklerinizin vadediyor göründüğü kadar eksiksiz bir eğitim verememiş olabilirsiniz, ama ondan gayet iyi bir eğitim alıyordunuz: Gayet somut bir evlilik kuralı olarak kendi iradenizi teslim etmek ve sizden istendiği gibi davranmak; Weston ona bir eş tavsiye etmemi isteseydi kesinlikle Miss Taylor'ın adını verirdim."

"Eksik olmayın. Mr. Weston gibi bir adama iyi bir eş olmak için fazla hünerli olmaya gerek yok."

"Aslını isterseniz, ben emeklerinizin boşa gittiğini düşünüyorum; onca şeye boşu boşuna katlanmış oldunuz. Yine de umutsuzluğa kapılmayalım. Weston'a fazla rahat batabilir veya oğlu başına musallat olabilir."

"Umarım olmaz. Mümkün değil. Hayır Mr. Knightley, o yandan sıkıntı beklemeyin."

"Benim beklediğim yok. Sadece ihtimalleri sayıyorum. Bende Emma'nın her şeyi tahmin etme dehası var diyecek değilim. Bütün kalbimle umarım ki delikanlı terbiye bakımından Weston olmaya, servet bakımından da Churchill olmaya layıktır. Ama Harriet Smith, Harriet Smith konusunda söyleyeceklerimin yarısını bile söylemedim. Emma'nın sahip olabileceği en kötü türden bir arkadaş. Kendisi hiçbir şey bilmiyor, Emma'ya her şeyi bilir gözüyle bakıyor. Her bakımdan yaranmaya çalışıp duruyor; hatta daha da fena, çünkü bir amacı yok. Cahilliği her an yaranmaya çalışmasına neden oluyor. Harriet Emma'dan aşağıda olduğunu böyle keyifli bir şekilde sergilerken Emma bir şey öğrenmeyi nasıl

akıl edebilir? Harriet'a gelince, bu arkadaşlıktan kazançlı çıkamaz, diyeceğim. Hartfield onu ait olduğu öbür yerlerden soğuttuğuyla kalacak. Doğumunun, şartlarının onu aralarına yerleştirdiği insanlardan rahatsız olacak kadar kibarlık öğrenmiş olacak, o kadar. Emma'nın fikirleri onun aklını geliştirirse ya da hayattaki konumunun ihtimallerine sağduyuyla ayak uydurmasını sağlarsa çok yanılmış olurum. O fikirler ona sadece bir parça cila katacak."

"Ben ya Emma'nın iyi niyetine sizden daha fazla güveniyorum ya da şu anki rahatlığına daha fazla önem veriyorum; bu arkadaşlık beni tedirgin etmiyor. Dün gece ne kadar iyi görünüyordu!"

"Ruhu yerine görüntüsünden bahsetmeyi tercih edersiniz, değil mi? Pekâlâ; Emma'nın hoş gözüktüğünü inkâr etmeye kalkışmayacağım."

"Hoş mu! Bari güzel deyin. Kusursuz güzelliğe Emma'dan daha yakın bir şey düşünebiliyor musunuz, yüzüyle, endamıyla?"

"Ne düşünebileceğimi bilmiyorum, ama itiraf ederim bana ondan daha sevimli görünen bir yüz ya da endam görmedim. Ama ben tarafsız olamayacak eski bir dostum."

"Öyle bir göz! –Gerçek ela göz– nasıl da ışıltılı! Düzgün hatlar, açık bir yüz ve öyle bir ten ki tazecik bir çiçek, boyu, ölçüleri nasıl da güzel! Hele sağlam, dimdik duruşu! Sadece tazeliğinde değil, havasında, başında, bakışında da sağlık var. İnsan bazen bir çocuğun 'sağlığın resmi' olduğunu duyar; şimdi Emma da bana sağlıklı yetişkinin eksiksiz bir resmi olduğunu düşündürüyor. Alımlılığın ta kendisi. Öyle değil mi Mr. Knightley?"

"Görüntüsüne tek bir kusur bulmuyorum," diye cevapladı Mr. Knightley. "Ben de onu tarif ettiğiniz gibi görüyorum. Ona bakmak hoşuma gidiyor; şu övgüyü de ekleyeceğim ki kibirli bir karakteri olduğunu düşünmüyorum. Ne kadar güzel olduğu göz önüne alınırsa, güzelliğiyle pek az

meşgul görünüyor; kibri başka tarafta. Mrs. Weston, Harriet Smith'le olan yakınlığı konusundaki hoşnutsuzluğum ya da bu yakınlığın ikisine de zarar vereceği konusundaki endişem konuşmakla geçecek gibi değil."

"Benim de Mr. Knightley, bunun ikisine de zarar vermeyeceğine inancım aynı ölçüde güçlü. Bütün o ufak tefek kusurlarıyla sevgili Emma harikulade bir yaratıktır. Daha hayırlı bir evladı, sevecen bir kardeşi ya da daha sadık bir dostu nereden buluruz? Hayır, hayır; güvenilir nitelikleri var; kimseyi ciddi bir yanlışa sürüklemez; kalıcı bir hasara yol açmaz; Emma bir kez hata yaparsa yüz kere de doğru yapar."

"Pekâlâ, sizi daha fazla sıkmayacağım. Emma melek olsun, ben de Christmas'ta John'la Isabella gelene kadar sıkıntımı kendime saklayayım. John Emma'ya gayet makul ve dolayısıyla körce olmayan bir sevgi duyuyor, Isabella da her zaman onun gibi düşünür, tabii John'un çocuklar için yeterince endişelenmediği zamanlar hariç. Benim görüşüme katılacaklarından eminim."

"Hepinizin onu haksızlık ya da kabalık edemeyecek kadar çok sevdiğinizi biliyorum; ama ısrarımı mazur görün Mr. Knightley (biliyorsunuz, biraz kendimi Emma'nın annesinin sahip olacağı konuşma ayrıcalığına sahip görüyorum) ama Harriet Smith'in arkadaşlığının aranızda fazlaca tartışma konusu yapılması bence pek faydalı olmaz. Lütfen beni mazur görün; ama bu arkadaşlığın az bir şey uygunsuz olabileceğini varsaysak bile Emma'nın babasından başka kimseye hesap verme mecburiyeti yok; o yüzden buna verse verse babası bir son verebilir ki o da Emma hayatından memnun olduğu sürece bunu canıgönülden onaylıyor. Öyle uzun yıllar tavsiyede bulunmakla görevli oldum ki Mr. Knightley bu küçük mesleki kalıntıya şaşırmamalısınız."

"Hiç de değil," diye haykırdı Mr. Knightley; "size bunun için minnettarım. Gayet yerinde bir tavsiye, üstelik ön-

cekilere nazaran sonu daha iyi olacak, çünkü ben bu tavsiyenize uyacağım."

"Mrs. John Knightley kolay telaşlanır ve kız kardeşi için üzülebilir."

"Rahat olun," dedi Mr. Knightley, "ortalığı telaşa vermeyeceğim. Hoşnutsuzluğumu kendime saklayacağım. Emma'ya gayet içten bir yakınlık duyuyorum. Isabella bile bana ondan daha yakın bir kız kardeş değil; beni daha fazla ilgilendirmedi; hatta belki bu kadar bile ilgilendirmedi. İnsan Emma hakkında bir endişe, bir merak duyuyor. Ona ne olacağını merak ediyor."

"Ben de öyle," dedi Mrs. Weston nazikçe, "çok hem de."

"İkide bir asla evlenmeyeceğim deyip duruyor; saçma, tabii. Henüz dikkatini çeken bir adama rastladığını sanmıyorum. Uygun birine sevgi duyması onun için hiç de fena olmaz. Emma'yı âşık olmuş, ama karşılık bulduğu konusunda biraz kuşku içinde görmek isterim; ona iyi gelir. Ama etrafta onu cezbedecek kimse yok; evden uzaklaştığı da yok."

"Gerçekten de halihazırda onu kararından vazgeçirecek pek bir neden görülmüyor," dedi Mrs. Weston; "Hartfield'da bu kadar mutluyken, zavallı Mr. Woodhouse'a onca zorluk çıkaracak bir ilişki kurmasını temenni edemem. Şu sıra Emma'ya evliliği tavsiye etmem, ama emin olun evliliğe bir itirazım yok."

Maksadı biraz da bu konuyla ilgili onun ve Mr. Weston'ın aklındaki bazı önemli düşünceleri mümkün mertebe saklamaktı. Randalls'ta Emma'nın kısmetine dair birtakım dilekler vardı ama bunlardan kimsenin şüphelenmesi istenmiyordu; hemen sonra Mr. Knightley'nin yaptığı "Weston hava konusunda ne diyor? Yağmur yağacak mıymış?" şeklindeki sakin geçiş onu Mr. Knightley'nin Hartfield hakkında başka bir şey söylemeyeceğine, daha fazla fikir yürütmeyeceğine ikna etti.

Bölüm VI

Emma Harriet'ın hayallerine uygun bir yön verdiğinden ve onun yeniyetme kibrindeki minnet duygusunu çok iyi bir hedefe yükselttiğinden kuşku duymuyordu, çünkü Mr. Elton'ın hayli yakışıklı, hoş tavırlı olduğunu giderek daha çok fark ettiğini görüyordu; Mr. Elton'ın ilgisini makul işaretlerle tespit ettiği için çok geçmeden Harriet'ta da aynı ilgiyi yaratacağına inandı. Mr. Elton'ın henüz âşık değilse de âşık olma yolunda ilerlediğinden gayet emindi. Onun hakkında hiçbir endişesi yoktu. Harriet'tan öyle sıcak bir şekilde bahsediyor, onu öyle methediyordu ki Emma eksik ne kalmışsa onu da az bir zamanın tamamlayacağını düşünmeden edemiyordu. Hartfield'a takdim edildiğinden beri Harriet'ın davranışlarındaki çarpıcı gelişmeyi görmesi Mr. Elton'ın artan ilgisinin hiç de hafife alınamayacak kanıtlarından biriydi.

"Miss Smith'e ihtiyaç duyduğu her şeyi verdiniz," dedi Mr. Elton. "Onu zarif ve rahat bir hale getirdiniz. Size geldiği zaman güzel bir yaratıktı ama kanımca sizin eklediğiniz özellikler onun tabiattan aldıklarından çok daha üstün."

"Ona faydalı olduğumu düşünmenize sevindim, ama Harriet'ın tek ihtiyacı biraz dışarı açılmaktı, birkaç tavsiye yetti. Tatlı huyu ve içtenliğiyle doğal bir zarafete sahip. Ben pek az şey yaptım."

"Bir hanımefendiye itiraz etmek hoş görülebilir olsaydı..." dedi çapkın Mr. Elton.

"Belki karakterini az bir şey daha belirgin kılmasına yardım etmişimdir, daha önce karşısına çıkmayan noktalar üstünde durmayı öğretmişimdir."

"Tamam işte; beni en çok şaşırtan da bu. Sonradan verilen karakter gücü! Veren el pek hünerliymiş!"

"Büyük keyifle yaptım. Ömrümde daha sevimli birine rastlamadım."

"Bundan şüphem yok." Bu söz ancak bir âşığa ait olabilecek bir iç çekişle söylendi. Emma, bir başka gün, ani bir istekle Harriet'ın resmini yaptırmayı teklif edince Mr. Elton'ın bunu destekleme şeklinden de bir o kadar memnun kaldı.

"Hiç resmini yaptırdın mı Harriet?" dedi Emma. "Hiç resim için poz verdin mi?"

Harriet tam odadan çıkıyordu ve durup çok ilgi çekici bir saflıkla şöyle dedi:

"Yok, aman, hayır, asla."

Harriet odadan çıkar çıkmaz Emma heyecanla konuştu:

"Güzel bir resmi yaptırılsa ne istisnai bir eser olur! Parası neyse hiç bakmaz öderdim. Hatta oturup benim yapasım geliyor. Siz bilmezsiniz, ama iki üç yıl önce resim yapmaya büyük ilgim vardı; birkaç arkadaşımın portresini yapmayı denedim; genel olarak iyi bir gözüm olduğu söylenirdi; ama işte bir nedenle sıkılıp bıraktım. Ama sahiden, Harriet bana poz verse sanki yine denerim. Resmini yapmak ne tatlı olurdu!"

"Rica ederim," diye haykırdı Mr. Elton, "cidden tatlı olurdu; rica ederim Miss Woodhouse, böyle büyüleyici bir yeteneği arkadaşınız için kullanın. Sizin çizimlerinizi biliyorum. Habersiz olduğumu nasıl düşünebilirsiniz? Bu oda sizin manzara ve çiçeklerinizin örnekleriyle süslü değil mi! Mrs. Weston'ın Randalls'taki oturma odasında da bazı eşsiz figürler yok mu?"

Evet, efendi! diye düşündü Emma, ama bunun portre yapmakla ne ilgisi var? Resim hakkında hiçbir şey bilmiyorsun. Benimkilerden büyülenmiş numarası yapma. Büyülenmeni Harriet'ın yüzüne sakla. "Valla, beni böyle kibarca destekliyorsanız Mr. Elton, eminim bir deneme yaparım. Harriet'ın yüz hatları çok narin; bu da portre yapmayı zorlaştırıyor; üstelik gözünün şeklinde ve ağzının çizgilerinde de insanın yakalaması gereken bir özgünlük var."

"Kesinlikle; göz şekli ve ağız çizgileri; başaracağınızdan hiç şüphem yok. N'olursunuz bir deneyin. Siz yaparsanız olur; hatta sizin sözlerinizle söylersek istisnai bir eser olur."

"Ama Mr. Elton, korkarım Harriet oturup poz vermekten hoşlanmaz; kendi güzelliğinin hiç farkında değil. Bana cevap verme şekline dikkat ettiniz mi? Tastamam şöyle diyordu, 'Neden resmim yapılsın ki?'"

"Aa evet, dikkat ettim, emin olun. Gözümden kaçmadı. Ama yine de ikna olmayacağına ihtimal vermiyorum."

Harriet az sonra döndü ve kendisine teklif hemen yapıldı; diğer ikisinin ısrarına uzun süre karşı koyması için bir neden yoktu. Emma hemen işe başlamak istedi; Harriet için en iyi ebadın hangisi olduğuna beraber karar versinler diye, tek bir tanesi bile tamamlanmamış çeşitli portre denemelerini içeren dosyayı çıkardı. Denemeleri sergilendi. Minyatürler, yarım boylar, tam boylar, karakalem, kuru boya, suluboya, hepsi sırayla denenmişti. Her zaman her şeyi yapmak istemişti ve resimde de müzikte de çok kişinin onun verdiği kadar az emek vererek elde edebileceğinden daha fazla başarı elde etmişti. Piyano çalar, şarkı söylerdi; hemen her tarzda resim yapabilirdi; ama istikrar her zaman eksik olmuştu; sonuçta, sahip olmaktan mutluluk duyabileceği mükemmellik derecesine hiçbir şeyde yaklaşamamıştı. Ressam ya da müzisyen olarak yeteneği konusunda kendini kandırmıyordu; ama başkalarını kandırmak konusunda isteksiz ya da becerilerine gelen övgü sık sık hak ettiğinden daha fazla olduğu için üzgün değildi.

Her çizimde bir başarı vardı, belki en az bitmiş olanda en çok başarı; üslubu canlıydı; ama çok daha az canlı da olsa veya on kat daha canlı da olsa iki arkadaşının duyduğu zevk ve hayranlığı aynı olurdu. İkisi de kendilerinden geçmişti. Portre görmek herkesin hoşuna gider; Miss Woodhouse'un çalışmaları ise besbelli muazzamdı.

"Size gösterecek pek değişik yüz yok," dedi Emma. "Çalışacak sadece kendi ailem vardı. Babam var, yine babam, ama resim için poz vermek onu öyle gergin yapıyor ki onu sadece gizlice çizebildim, o yüzden ikisi de ona pek benzemiyor. Mrs. Weston yine, yine ve yine, bakın. Sevgili Mrs. Weston, her durumda en iyi kalpli arkadaşım. Ne zaman istesem otururdu. Bu da ablam; aynı onun o küçük narin biçimi, yüzü de benzemiş. Daha uzun oturup poz verseydi iyice benzetirdim; ama bana dört çocuğunun resmini yaptırırken öyle acele etti ki yerinde duramadı. İşte, bunlar da o dört çocuğun üçüyle yaptığım çalışmalar, Henry, Joseph ve Bella, kâğıdın başından sonuna; bir tanesi de öbürlerinin yerine geçerdi aslında. Ablam resimlerini yapmamı o kadar istedi ki reddedemedim; ama üç dört yaşındaki çocuğu uslu durdurmanın imkânı yok; ayrıca ana kuzularından daha sert hatlı çizilmezlerse havalarını ve simalarını vermenin ötesinde onları benzetmek de kolay değil. Bu da dördüncüsü için yaptığım çizim, daha bebekti. Koltukta uyurken aldım; başlığındaki kurdele aynı olmuş. Boynunu gayet uygun şekilde bükmüştü: Çok benziyor. Minik George'la gurur duyuyorum diyebilirim. Koltuğun köşesi de çok iyi olmuş. Bu da sonuncusu," dedi küçük ebatlı, boydan, güzel bir erkek çizimini açarak, "son ve en iyi çalışmam, eniştem Mr. John Knightley. Bunu pek öyle bitirmek gerekmedi, sıkılıp bıraktım, bir daha da portre yapmayacağıma yemin ettim. Ama ısrara dayanamadım tabii; yani onca zahmetten sonra, tam da gayet güzel benzetmişken (Mrs. Weston'la aynı fikirdeydik çok benzediği

konusunda), yalnız fazla yakışıklı olmuştu, olduğundan daha yakışıklı, ama bu makul bir kusur, buna rağmen Isabella soğuk soğuk ne dese beğenirsiniz, 'Evet, biraz benzemiş; ama doğrusu ona hakkını vermiyor.' Enistemi poz vermeye ikna edeceğiz diye canımız çıkmıştı. Tenezzül buyuruldu yani, dayanamayacağım kadar hem de; madem Brunswick Meydanı'ndaki sabah misafirlerinden pek benzemiyor diye özür dilenecek dedim, ben de bıraktım; dedim ya, o zaman bir daha kimseyi çizmeyeceğim diye yemin ettim. Ama Harriet'ın hatırı için, ya da daha doğrusu kendi hatırım için, hazır ortada karıkoca durumu da yokken kararımı değiştireceğim."

Mr. Elton fikirden gayet etkilenmiş ve keyiflenmiş görünüyordu; öyle ilginç bir ruh hali içinde "Halihazırda karıkoca durumu yok, buyurduğunuz gibi. Aynen öyle. Karıkoca yok," deyip duruyordu ki Emma hemen onları baş başa bırakması gerekip gerekmediğini düşündü. Ama o sırada resim yapmak istediği için ilanıaşk biraz daha beklemek zorundaydı.

Az sonra portrenin ebadını ve türünü belirlemişti. Mr. John Knightley'ninki gibi tam boy suluboya olacaktı ve eğer Emma kendinden memnun kalırsa, şöminenin üstünde pek muteber bir yer edinecekti.

Oturum başladı; Harriet gülümseyerek ve kızararak, duruşunu ve hatlarını bozmaktan korkarak ressamın sabit gözüne tatlı bir gençlik ifadesi sundu. Ama bir şey yapmanın imkânı yoktu çünkü Mr. Elton arkasında kıpır kıpır her dokunuşu izliyordu. Emma rahatsızlık vermeden tekrar tekrar bakabileceği bir yere yerleşmesini takdir etti etmesine ama buna bir son verip başka bir yere otursa cidden memnun olurdu. Sonra eline bir kitap vermek aklına geldi.

"Onlara bir zahmet kitap okursa cidden makbule geçerdi! Hem Emma'nın zorluklarını hafifletir hem de Miss Smith'in rahatsızlığını azaltırdı."

Mr. Elton pek mutlu oldu. Harriet dinledi, Emma da huzur içinde resmini yaptı. Sık sık gelip bakmasına izin vermek zorunda kaldı; bundan daha azı bir âşıkta elbette zayıf kalırdı; kalemin verdiği kısacık aralarda bile bir hamlede gelip gidişata bakmaya ve bayılmaya hazırdı. Böyle bir destekçiden şikâyet edilmezdi çünkü hayranlığı daha ihtimal bile yokken benzerlik bulmasını sağlıyordu. Emma onun gözüne saygı duyamazdı ama aşkı ve nezaketi istisnaiydi.

Oturum gayet tatmin ediciydi; Emma ilk günkü çizimlerden devam etmek isteyecek kadar memnun kaldı. Benzerlik sorunu yoktu, duruş konusunda talihi yaver gitmişti, vücut biçimini bir parça geliştirmek, biraz boy, epey bir zarafet katmak istediği için sonunda her bakımdan güzel bir resim olacağına, kararlaştırılan yerini alırken ikisine de gurur vereceğine, birinin güzelliğinin, diğerinin yeteneğinin, her ikisinin arkadaşlığının kalıcı bir sureti olacağına büyük inancı vardı; üstelik muhtemelen Mr. Elton'ın gayet vaatkâr ilgisi gibi başka olumlu anlamlar da üstlenmiş olacaktı.

Harriet ertesi gün tekrar poz verecekti; Mr. Elton kendisinden beklendiği gibi yine gelmek ve onlara kitap okumak için izin rica etti.

"Gayet tabii. Sizi aramızda görmek bizi çok mutlu eder."

Aynı kibarlıklar ve teşekkürler, aynı başarı ve tatmin ertesi gün de yaşandı ve resmin hızlı ve keyifli ilerleyişine eşlik etti. Her gören beğendi, ama Mr. Elton iyice kendinden geçmiş, resmi her eleştiriye karşı savunuyordu.

"Miss Woodhouse arkadaşına eksik olan tek güzelliği vermiş," diye bir tespitte bulundu Mrs. Weston Mr. Elton'a, bir âşığa hitap ettiğinden zerrece şüphelenmeden. "Gözün ifadesi çok doğru, ama Miss Smith'te bu kaşlar, bu kirpikler yok. Yüzünün kusuru bu."

"Öyle mi düşünüyorsunuz?" diye cevapladı Mr. Elton. "Görüşünüze katılamayacağım. Bana her ayrıntısıyla mükemmel bir benzerlik gibi geliyor. Ömrümde böyle benzerlik görmedim. Gölge etkisi için de pay bırakmalıyız pek tabii."

"Çok uzun boylu yapmışsın Emma," dedi Mr. Knightley.

Emma öyle yaptığını biliyordu ama kabul etmedi; Mr. Elton da bir heves atıldı:

"Yo, hiç değil, hiç de çok uzun değil. Düşünsenize, oturuyor, haliyle farklı görünüyor, yani tam şu fikri veriyor, oranlar muhafaza edilmiş yani. Oranlar, derinlik – yoo hayır! İnsana tam Miss Smith'in boyu hakkında fikir veriyor, aynen öyle hakikaten."

"Çok hoş," dedi Mr. Woodhouse. "Çok hoş olmuş! Senin resimlerin hep böyledir tatlım. Senin kadar güzel resim yapan başka birini görmedim. Hoşuma gitmeyen tek şey, Miss Smith sanki dışarıda oturuyor, sadece omzuna ufak bir şal atılmış; insana üşütecekmiş gibi geliyor."

"Ama babacığım, mevsim yaz denmiş; yazın ılık bir gün. Ağaca bak."

"Ama dışarıda oturmak sağlığa zararlıdır, tatlım."

"Siz ne derseniz deyin, efendim," diye haykırdı Mr. Elton, "itiraf ederim ki bence çok isabetli bir düşünce, Miss Smith'i dışarıya yerleştirmek; ağaç da öyle benzersiz bir ruhla resmedilmiş ki! Başka hiçbir sahne böyle karakterli olamazdı. Miss Smith'in halindeki saflık, hem de her şeyiyle, hayranlık verici! Resimden gözlerimi alamıyorum. Böyle benzerlik görmedim."

Sonraki istek resmi çerçeveletmek oldu ve bu noktada da birkaç zorluk çıktı. Hemen yapılmalıydı, Londra'da yapılmalıydı, sipariş zevkine güvenilebilecek zeki biri tarafından verilmeliydi; tüm istekleri yerine getiren Isabella'ya başvurulmamalıydı çünkü aylardan aralıktı ve Mr. Woodhouse aralık ayazında onu evden çıkarmak düşüncesine dayanamazdı. Ama Mr. Elton'ın öğrenmesiyle sıkıntının çözülmesi bir oldu. Her an emre amadeydi. "Sipariş ona emanet edilebilirdiyse yerine getirmekten sonsuz mutluluk duyardı! Her an Londra'ya gidebilirdi. Böyle bir vazifeye koşmak ne büyük bir onur olurdu, ifade etmek imkânsızdı."

"Çok iyi kalpliydi! Emma düşünmeye bile dayanamıyordu! Asla ona böyle bir zahmet vermek istemezdi" – ricalar ve ısrarlar gereğince tekrar edildi ve birkaç dakikada mesele halloldu.

Mr. Elton resmi Londra'ya götürecek, çerçeveyi seçecek, talimatları verecekti; Emma resmi ona rahatsızlık vermeyecek, muhafazalı bir şekilde paketlemeyi teklif etti, oysa Mr. Elton en çok yeterince rahatsızlık çekmeyeceğinden korkuyor gibiydi.

"Ne kıymetli bir emanet!" dedi duygulu bir iç çekişle resmi alırken.

"Bu adam neredeyse âşık olamayacak kadar çapkın," diye düşündü Emma. "Bana göre öyle, ama herhalde âşık olmanın yüz farklı şekli vardır. Harikulade bir delikanlı, tam Harriet'a göre; 'aynen öyle,' kendisinin dediği gibi; ama bu iç çekmeler, kendinden geçmeler, bir şeyler, iltifat üstüne iltifat, ben olsam hayatta katlanamam. Muhatabı olmadığım halde benim bile payıma düşüyor. Neyse ki Harriet adına minnetini ifade ediyor."

Bölüm VII

Mr. Elton'ın Londra'ya gittiği gün Emma'ya arkadaşına yardım etmek için yeni bir imkân doğdu. Harriet her zamanki gibi kahvaltıdan hemen sonra Hartfield'a gelmiş, bir süre sonra akşam yemeği için tekrar gelmek üzere evine gitmişti; söylenenden daha önce ve heyecanlı, aceleci bir halde geri geldi, anlatacak olağanüstü bir şey olduğunu söyledi. Yarım dakikada her şey ortaya çıktı. Mrs. Goddard'ın evine gider gitmez Mr. Martin'in bir saat önce orada olduğunu, onu evde bulamayınca, dönmesinin beklenmediğini de öğrenince, kız kardeşlerinden biri tarafından gönderilmiş küçük bir paket bırakıp gittiğini öğrenmiş; paketi açınca, Elizabeth'e kopyalaması için vermiş olduğu iki şarkının yanında kendisine yazılmış bir mektup bulmuş; mektup Mr. Martin'denmiş ve ona doğrudan evlenme teklif ediyormuş. "Kimin aklına gelirdi? Öyle şaşırmıştı ki ne yapacağını bilememişti. Evet, resmen evlenme teklifi ve çok da güzel bir mektup, hiç olmazsa onun gözünde. Onu gerçekten çok seviyormuş gibi yazılmış –ama bunu bilmiyormuş– o yüzden son hız oraya gelmiş Miss Woodhouse'a ne yapayım diye sormak için." Emma öyle memnun ve öyle kararsız göründüğü için arkadaşı adına biraz utanç duydu.

"İnan olsun," diye haykırdı, "bu delikanlı sırf içinde kalmasın diye her şeyi istemeye kararlı. Böyle giderse çok iş yapar bu."

"Mektubu okur musunuz?" diye haykırdı Harriet. "Lütfen okuyun, çok isterim."

Emma ısrardan rahatsız olmadı. Okudu ve şaşırdı. Mektubun üslubu umduğunun çok üstündeydi. Sadece dilbilgisi yanlışı yok değildi, aynı zamanda bir bütün olarak bir beyefendiyi mahcup etmeyecek bir yazıydı; dil sade de olsa güçlü ve içtendi; dile getirdiği duygular yazarı inandırıcı kılıyordu. Kısaydı ama iyi niyet, sıcak bir bağlılık, rahatlık, edep, hatta duygu inceliği ifade ediyordu. Mektup üzerinde düşünürken Harriet onun görüşünü merakla bekliyor, "Hadi, hadi," diyordu; sonunda şunu eklemek zorunda kaldı: "İyi bir mektup mu, yoksa çok mu kısa?"

"Evet, gerçekten, çok iyi bir mektup," diye cevapladı Emma yavaşça; "öyle iyi bir mektup ki Harriet, etraflıca düşünülünce, sanırım kız kardeşlerinden biri yazmasına yardım etti. Geçen gün seninle konuşurken gördüğüm delikanlının kendi imkânlarıyla kendini böyle iyi ifade edebileceğine ihtimal vermiyorum, ama öte yandan bu bir kadının üslubu da değil; hayır, değil, çok güçlü ve rafine; ama bir kadına yakışacak kadar da zengin. Kuşkusuz duyarlı bir adam; sanırım doğal bir yeteneği var, yani güçlü ve berrak düşünüyor, eline kalem aldığı zaman düşünceleri doğru kelimeleri doğal olarak buluyor. Bazı erkekler böyledir. Evet, bu tür karakteri bilirim. Coşkulu, kararlı, belli bir noktaya kadar duygulu, kaba değil. Umduğumdan," (mektubu geri vererek), "daha iyi yazılmış bir mektup Harriet."

"Ee," dedi hâlâ bekleyen Harriet, "ee, peki ne yapayım?"

"Hangi konuda ne yapacaksın? Bu mektup konusunda mı?"

"Evet."

"Şüphen mi var? Cevap vermelisin, tabii, bir an önce."

"İyi de ne diyeyim? Sevgili Miss Woodhouse, akıl verin."

"Yo hayır, olmaz; mektup sana ait kalsa çok daha iyi olur. Sen kendini gayet iyi ifade edeceksindir eminim. Anlaşılmaz olma tehliken yok, ki aslolan da budur. Anlamın açık

olmalı; şüphe yok, tereddüt yok; nezaket gereği teşekkür ve çektirdiğin acı için üzüntü ifadeleri bence aklına ister istemez gelecektir. Onu hayal kırıklığına uğrattığın için kederliymişsin gibi yazmaya mecbur değilsin."

"O halde onu reddetmeli miyim?" dedi Harriet gözlerini yere indirerek.

"Reddetmeli miyim mi? Sevgili Harriet, ne demek istiyorsun? Bundan şüphen mi var? Sandım ki, ama mazur gör, galiba yanılmışım. Belli ki seni yanlış anlıyormuşum, cevabının içeriği konusunda şüphe içinde olduğuna göre. Ben de bana nasıl bir ifade kullanayım diye danışıyorsun sanmıştım."

Harriet sessizdi. Biraz soğuk bir tavırla Emma devam etti:

"Anladığıma göre olumlu cevap vermek niyetindesin."

"Hayır, değilim, yani, bilmiyorum, ne yapayım? Ne yapmamı tavsiye edersiniz? Lütfen Miss Woodhouse, bana ne yapmam gerektiğini söyleyin."

"Sana tavsiye vermeyeceğim Harriet. Bu işe karışmayacağım. Bunu senin kendi duygularınla halletmen lazım."

"Beni bu kadar beğendiğini hiç tahmin etmemiştim," dedi Harriet mektubu gözden geçirerek. Kısa bir süre Emma sessizliğinde inat etti ama mektubun büyüleyici etkisinin fazla güçlü olabileceğini kavramaya başlayınca şöyle demenin en iyisi olacağını düşündü:

"Genel bir kural olarak şuna inanırım ki Harriet, eğer bir kadın bir erkeği kabul edip etmemesi gerektiği konusunda şüphe duyuyorsa kesinlikle onu reddetmelidir. 'Evet' demekte tereddüt ediyorsa doğrudan 'Hayır' demelidir. Şüpheli duygularla, yarım gönülle girilecek bir durum değildir bu. Sana bu kadarını söylemeyi arkadaşın ve ablan olarak görev biliyorum. Ama seni etkilemek istediğimi düşünme."

"Yo hayır, biliyorum, bunu yapmayacak kadar iyi kalplisiniz – ama bana ne yapmam gerektiğini tavsiye etseniz – hayır hayır, şey demek istemiyorum – yani dediniz ya, insan

kesin kararlı olmalı – insan tereddüt etmemeli – bu çok ciddi bir iş. Galiba 'Hayır' demek daha doğru olacak. Sizce 'Hayır' mı demeliyim?"

"Hayatta," dedi Emma kibarca gülümseyerek, "sana öyle ya da böyle yap demem. Kendi mutluluğuna en iyi karar verecek olan sensin. Mr. Martin'i başka herkese tercih ediyorsan, onun tanıdığın en sevimli adam olduğunu düşünüyorsan, neden tereddüt edesin? Kızardın Harriet. Şu an aklına bu tarife uygun başka biri geliyor mu? Harriet, Harriet, kendini kandırma; minnet ve acıma duyup sinme. Şu an kimi düşünüyorsun?"

Bulgular makuldü. Cevap vermek yerine Harriet kafası karışmış bir şekilde öte yana döndü, düşünceli bir halde ateşin önünde dikildi; mektup şimdi önemsenmeden öylesine döndürülüyordu elinde. Emma sabırsızca sonucu bekledi, ama güçlü umutları da yok değildi. Sonunda biraz tereddütle Harriet şöyle dedi:

"Miss Woodhouse, madem bana fikrinizi söylemiyorsunuz, ben de kendi başıma elimden gelenin en iyisini yapacağım; artık gayet kararlıyım ve hakikaten hemen hemen kararımı verdim, Mr. Martin'i reddedeceğim. Sizce haklı mıyım?"

"Son derece, son derece haklısın, sevgili Harriet'çiğim; yapman gerekeni yapıyorsun. Sen kararsızlık içindeyken ben düşüncelerimi kendime sakladım, ama artık kesin karar verdiğine göre ben de onaylamakta tereddüt etmiyorum. Sevgili Harriet, bu yüzden çok mutlu oldum. Senin arkadaşlığını kaybetmek beni üzerdi, ki Mr. Martin'le evlensen seni haliyle kaybederdim. Sen azıcık bile kararsızlık çekerken ben hiçbir şey söylemedim, çünkü etki etmek istemedim; ama bu benim için bir arkadaşı kaybetmek demek olurdu. Abbey Mill Çiftliği'nden Robert Martin'in eşini ziyaret edemezdim. Artık seninle ilgili ilelebet içim rahat."

Harriet kendisini bekleyecek tehlikeyi tahmin etmemişti ama düşüncesi bile onu şiddetle sarstı.

"Beni ziyaret edemez miydiniz!" diye haykırdı dehşete düşmüş görünerek. "Hayır, tabii ki edemezdiniz; ama bu daha önce aklıma gelmemişti. Bu feci olurdu! Kıl payı kurtuldum! Sevgili Miss Woodhouse, sizin yakınınız olma zevki ve şerefini dünyada hiçbir şeye değişmem."

"Cidden Harriet, seni kaybetmek ağır bir darbe olurdu; ama çaresi yoktu. Kendini tüm iyi cemiyetin dışına atmış olurdun. Seni bırakmak zorunda kalırdım."

"Aman! Buna nasıl dayanırdım? Hartfield'a bir daha gelememek beni öldürürdü."

"Sevgili çocuk! Abbey Mill Çiftliği'ne sen sürgüne gitmiş olurdun! Okumamış etmemiş, kaba saba insanların arasına kendini hapsetmiş olurdun hayat boyu! Delikanlı bunu isteyecek cüreti nereden buluyor anlamadım. Kendini pek önemsiyor olmalı."

"Densiz olduğunu düşünmüyorum esasen," dedi Harriet, vicdanı bu horgörüye itiraz ederek. "En azından iyi huylu biri; ona her zaman minnettar olup saygı duyacağım şey için – ama bu şeyden bambaşka bir şey – bilirsiniz, beni beğeniyor olabilir ama bundan illaki şey sonucu çıkmaz – hem tabii itiraf etmek gerekirse buraya gelmeye başlayalı öyle insanlar gördüm ki – hani yani insan onlardan biriyle mukayese etse, halini tavrını, mukayesesi bile olmaz ya, o biri çok yakışıklı ve sevimli. Mamafih, Mr. Martin'in cidden çok hoş bir delikanlı olduğunu düşünüyorum ve onu beğeniyorum; bana o kadar bağlı olması da – böyle bir mektup yazması – ama sizi terk etmek söz konusu olunca, yani aklımın ucundan geçmez."

"Sağ ol, sağ ol, tatlı küçük biricik dostum. Ayrılmayacağız. Bir kadın sırf istendi diye bir adamla evlenmez, ya da sırf ona ilgi duyuyor ya da güzel mektup yazabiliyor diye."

"Asla – üstelik çok da kısa bir mektup."

Emma arkadaşının zevksizliğini hissetti, ama içinden boş verdi: "Çok doğru: Her an onu rahatsız edecek o rezil hal-

lerine karşılık kocasının güzel mektup yazabildiğini bilmek onun için ufak bir teselli olurdu."

"A evet evet. Kimsenin mektubu umursadığı yok: mesele, insanın hoş arkadaşlarla her zaman mutlu olması. Onu reddetmeye kesin kararlıyım. Ama nasıl yapacağım? Ne diyeceğim?"

Emma cevap vermekte zorluk çekmeyeceğine onu temin etti ve açıkça yazmasını önerdi; yardım eder umuduyla önerisi kabul edildi; Emma yardımına ihtiyaç yok diye itiraz ettiyse de esasen her cümlenin yazılmasına yardım etti. Cevap vermek için delikanlının mektubu gözden geçirilirken Harriet'ta yine öyle bir yumuşama eğilimi baş gösterdi ki birkaç kesin ifadeyle onu kuşatmaya almak gerekli oldu; delikanlıyı mutsuz etme düşüncesi onu çok üzüyordu, annesinin ve kız kardeşlerinin ne diyeceklerini dert ediyor, ona nankör diyeceklerinden korkuyordu, öyle ki Emma delikanlı o an karşısına çıksa o an kabul edileceğinden emindi.

Mektup yine de yazıldı, mühürlendi ve gönderildi. İş bitti ve Harriet emniyete alındı. Akşam boyunca keyifsizdi; ama Emma hüznüne hoşgörü gösterdi ve arada bir kendi sevgisinden bahsederek, arada bir Mr. Elton fikrini ortaya atarak bu hüznü hafifletti.

"Bir daha asla Abbey Mill'e davet edilmeyeceğim," dedi kederli bir sesle.

"Edilirsen ben de senden ayrılmaya dayanamam Harriet'çığım. Hartfield için Abbey Mill'e kurban edilemeyecek kadar gereklisin."

"Oraya gitmek istemeyeceğime eminim; çünkü Hartfield'dan başka yerde mutlu olamam."

Bir süre sonra şu söz geldi: "Herhalde Mrs. Goddard olanları duysa çok şaşırırdı. Eminim Miss Nash de, çünkü Miss Nash kendi kız kardeşinin çok iyi bir evlilik yaptığı kanaatinde, üstelik adam altı üstü manifaturacı."

"İnsan bir okul öğretmeninde fazla gurur ya da incelik görünce üzülüyor Harriet. Tahmin ederim Miss Nash böyle bir evlilik fırsatı için seni kıskanacaktır. Bu kısmet bile onun gözüne değerli görünür. Senin daha iyi bir fırsatın olabileceğinden eminim haberi yoktur. Malum kişinin ilgisi henüz Highbury'de dedikodu malzemesi olmadı. Şimdilik sanırım sen ve ben delikanlının halini tavrını kavrayabilmiş yegâne insanlarız."

Harriet kızardı, gülümsedi ve insanların onu o kadar çok sevmesine şaşırdığı gibisinden bir şey söyledi. Mr. Elton fikri besbelli ona neşe veriyordu; yine de bir süre sonra reddedilmiş Mr. Martin'e karşı yumuşak kalpli oluverdi.

"Artık mektubumu almıştır," dedi yumuşak bir sesle. "Acaba ne yapıyorlar – kız kardeşleri biliyor mu – eğer o mutsuz olduysa onlar da mutsuz olmuşlardır. Umarım fazla üstünde durmaz."

"Daha neşeli işlerle uğraşan ve aramızda olmayan arkadaşlarımızı düşünelim," diye bastırdı Emma. "Şu an belki Mr. Elton resmini annesine ve kız kardeşlerine gösterip aslının çok daha güzel olduğunu söylüyordur; beş altı kez sorulduktan sonra nihayet adını duymalarına izin veriyordur – senin güzel adını."

"Resmim! Ama resmimi Bond Street'te bıraktı."

"Öyle mi! O zaman ben Mr. Elton'ı hiç tanımıyormuşum. Hayır, sevgili mütevazı Harriet'çiğim, emin ol, Mr. Elton yarın atına bininceye kadar resim Bond Street'te olmayacak. Resim bu gece onun arkadaşı, tesellisi, mutluluğu. Resim onun planlarını ailesine açıyor, seni ailesine tanıtıyor, evdekilere doğamızın en hoş duygularını yaşatıyor, dopdolu bir merak, sımsıcak bir beklenti. Hepsinin hayalgücü ne kadar neşeli, ne kadar canlı, ne kadar düşünceli, ne kadar meşgul olmalı!"

Harriet tekrar gülümsedi ve gülümsemesi gittikçe güçlendi.

Bölüm VIII

Harriet o gece Hartfield'da kaldı. Birkaç haftadır zamanının yarısından çoğunu orada geçiriyordu ve gitgide ona ait bir odası olmaya başlamıştı; Emma onu şimdilik olabildiğince yanlarında tutmanın her bakımdan en iyisi, en emniyetlisi ve en kibarcası olduğunu düşünüyordu. Ertesi sabah düzenli ziyaretlerinden birini yapmak için bir iki saatliğine Mrs. Goddard'a gitmesi gerekiyordu, ama sonra Hartfield'a dönmesi kararlaştırıldı.

O gidince Mr. Knightley uğradı ve bir süre Mr. Woodhouse ve Emma'yla oturdu, önceden yürüyüşe çıkmaya karar vermiş olan Mr. Woodhouse kızı tarafından yürüyüşü ertelememeye ve nezaket anlayışına ters gelse de Mr. Knightley'yi evde bırakmaya her ikisinin de ısrarlarıyla ikna edildi. Tören düşkünü bir adam olmayan Mr. Knightley kısa, kararlı cevaplarıyla ötekinin uzun özürleri ve nazik tereddütlerine eğlenceli bir zıtlık oluşturuyordu.

"Eğer beni mazur görürseniz Mr. Knightley, eğer çok kaba bir şey yaptığımı düşünmezseniz, sanırım Emma'nın tavsiyesine uyup bir çeyrek saatliğine dışarı çıkacağım. Hazır güneş çıkmışken, fırsat varken üç turumu atsam iyi olacak. Size teklifsiz davranıyorum Mr. Knightley. Biz ihtiyarlar kendimizi ayrıcalıklı insanlar sayarız."

"Sayın beyefendi, bana yabancıymışım gibi davranmayın."

"Yerimi kızım en iyi şekilde dolduracaktır. Sizi ağırlamak Emma'yı mutlu eder. O yüzden affınızı rica ederek üç tur atmaya çıkacağım – kış yürüyüşüm."

"Çok iyi yaparsınız efendim."

"Bana eşlik etmenizi istirham ederdim Mr. Knightley, ama öyle yavaş yürürüm ki canınız sıkılır; üstelik Donwell Abbey'ye kadar sizin de yürüyecek epey yolunuz var."

"Teşekkür ederim, efendim, teşekkür ederim; ben de zaten gidiyorum; siz bir an önce çıkın. Paltonuzu getirip size bahçe kapısını açayım."

Mr. Woodhouse sonunda gitti; ama Mr. Knightley arkasından hemen gitmek yerine tekrar oturdu, belli ki biraz laflama düşüncesi içindeydi. Harriet'tan bahsetmeye başladı ve ondan eskisine göre daha gönüllü bir takdirle bahsetti.

"Güzelliğini senin kadar değerlendiremem," dedi, "tatlı bir kızcağız; gayet de terbiyeli olduğunu düşünüyorum. Karakteri beraber olduğu insanlara bağlı ama iyi ellerde olursa değerli bir kadın olacaktır."

"Öyle düşünmenize sevindim; umarım iyi eller de eksik olmaz."

"İşte," dedi, "iltifat bekliyorsun, o yüzden sana onu geliştirdiğini söyleyeceğim. Onu o kıkır kıkır okullu kız havasından kurtardın, övgüyü hak ediyorsun."

"Teşekkür ederim. Biraz faydam olduğuna inanmasam çatlardım herhalde; yeri geldiğinde övgü sözleri söylemeyi herkes bilmiyor. Siz de beni övgüye boğuyor sayılmazsınız."

"Bu sabah tekrar gelecek, değil mi?"

"Her an gelebilir. Geç bile kaldı."

"Bir şeye takılmıştır; misafir filan gelmiştir."

"Highbury dedikodusu! Sıkıcı sefiller!"

"Harriet herkesi senin gibi sıkıcı bulmayabilir."

Emma bunun itiraz edilemeyecek kadar doğru olduğunu biliyordu, o yüzden bir şey demedi. Mr. Knightley gülümseyerek devam etti:

"Yerini ve zamanını bilemem, ama küçük arkadaşınızın yakında hayırlı bir haber alacağına inanmak için iyi sebeplerim var."

"Cidden! Nasıl? Ne tür?"

"Çok ciddi bir tür, emin olun," dedi, hâlâ gülümsüyordu.

"Çok ciddi! Aklıma tek bir şey geliyor – ona âşık olan kim? Kim sizi sırdaşı yapıyor?"

Emma, Mr. Elton'ın bir şeyler çıtlattığından da fazlasını umuyordu. Mr. Knightley bir tür genel dost ve akıl hocasıydı ve Emma, Mr. Elton'ın onu dinlediğini bilirdi.

"Harriet Smith'in," diye cevapladı, "yakında evlenme teklifi alacağını düşünmek için sebeplerim var; hem de çok istisnai bir yerden – Robert Martin'den. Harriet Smith'in bu yaz Abbey Mill'e yaptığı ziyaret işe yaramış görünüyor. Delikanlı feci âşık; onunla evlenmek istiyor."

"Çok da nazikmiş," dedi Emma; "ama Harriet'ın onunla evlenmek istediğinden emin mi?"

"Teklif edecek işte. Yeter mi? Önceki akşam Abbey Mill'e geldi, bana meseleyi danıştı. Ona ve bütün ailesine büyük saygı duyduğumu bilir ve inanıyorum ki beni en iyi dostlarından biri olarak görür. Bana o kadar genç yaşta evlenmek akıllıca mı, kız çok mu genç diye sormaya gelmişti –yani, seçimini onaylıyor muyum diye; kız ondan daha yüksek bir toplum kesiminden geliyor kanaati de vardı galiba (senin çabaların sayesinde). Söyledikleri pek hoşuma gitti. Robert Martin'den daha akıllıca konuşan kimseyi tanımadım. Her zaman amaca yönelik konuşur; açık, düz ve sağduyulu. Bana her şeyi anlattı, şartlarını, planlarını, evlenmesi halinde diğerlerinin ne yapmayı önerdiklerini. Harikulade bir delikanlı, hem evlat hem de kardeş olarak. Ona hiç tereddütsüz evlenmesini tavsiye ettim. Bana mali durumunun yerinde olduğunu anlattı; hal böyle olunca, daha iyisi can sağlığı dedim. Ona genç hanımı da methettim; sonuçta gayet mutlu bir halde gitti. Daha önce görüşüme itibar etmemişse

bile o zaman beni çok beğenmiştir ve eminim evden hayattaki en iyi dostu ve akıl hocası olduğumu düşünerek ayrılmıştır. Bu, önceki gece oldu. Şimdi hanımefendiyle konuşmak için fazla beklemeyeceğini haklı olarak varsayabiliriz; dün konuşmuş görünmediğine göre bugün Mrs. Goddard'da olması imkânsız değil; yani hanımefendi hiç de sıkıcı bir sefil demediği bir talip tarafından alıkonmuş olabilir."

"Tanrı aşkına Mr. Knightley," dedi Emma; bu konuşmanın büyük bölümü boyunca kendi kendine gülümsemekteydi; "Mr. Martin'in dün konuşmadığını nereden biliyorsunuz?"

"Elbette," diye cevapladı Mr. Knightley şaşırarak, "bilmiyorum ama tahmin ediyorum. Miss Smith bütün gün sizinle değil miydi?"

"Dinleyin," dedi Emma, "bana anlattıklarınız karşılığında ben de size bir şey anlatacağım. Delikanlı dün konuştu –yani yazdı– ve reddedildi."

Bunun inanılmadan önce tekrar edilmesi gerekti; Mr. Knightley gerçekten şaşkınlık ve hoşnutsuzluktan kızardı, öfkeyle ayağa kalktı ve şöyle dedi:

"Demek ki kız sandığımdan da büyük bir aptalmış. Neyin peşinde bu ahmak?"

"Yo, yapmayın," diye haykırdı Emma, "erkekler bir kadının evlenme teklifini reddetmesini her zaman akıl almaz bulur. Erkekler bir kadının ona teklif yapan herkese hazır olduğunu sanır."

"Saçma! Kimsenin öyle bir şey sandığı yok. Ama bunun anlamı ne? Harriet Smith, Robert Martin'i reddetsin! Doğruysa delilik, ama umarım yanılıyorsundur."

"Cevabını gördüm! Gayet netti."

"Cevabını gördün! Cevabını sen yazmışsındır. Emma, bu senin işin. Onu hayır demeye ikna ettin."

"Ettiysem bile (ki bunu kabul etmeme imkân yok) hata yaptığımı düşünmem. Mr. Martin gayet saygın bir delikanlı ama Harriet'ın dengi olduğunu kabul etmiyorum; hatta ona

yaklaşmaya cüret etmesine şaşırdım. Anlattıklarınıza bakılırsa bazı endişeleri var. Bunları aşmış olması çok yazık."

"Harriet'ın dengi değil mi!" diye haykırdı Mr. Knightley yüksek ve heyecanlı bir sesle; az sonra daha sakin bir sesle itiraz etti, "Hayır, onun dengi değil gerçekten, çünkü konum itibarıyla de akıl itibarıyla de ondan çok daha üstün. Emma, o kıza olan duyguların seni kör ediyor. Harriet Smith'in aile, tabiat veya eğitim açısından Robert Martin'den nesi üstün olabilir? Kimbilir kimin gayrimeşru kızı, hiçbir sağlam geliri yok, elbette hiçbir muteber akrabası da yok. Sadece sıradan bir okulda yatılı öğrenci olduğunu biliyoruz. Akıllı uslu bir kız olmadığı gibi eğitimli de değil. Kendisine işe yarar hiçbir şey öğretilmemiş, kendi başına bir şey öğrenip bir şey kazanamayacak kadar da genç ve basit. Onun yaşında tecrübe de olmaz; küçük zekâsıyla ona faydalı olabilecek bir tecrübe edinme ihtimali de yok. Güzel, iyi huylu, ama hepsi o. Evliliği tavsiye etmekteki tek endişem delikanlı içindi; kız onun altındaydı, daha düşük mevkideydi. Para bakımından ne yapsa bundan hayırlı olacağını, akla yatkın bir hayat arkadaşı veya işe yarar bir yardımcı bakımından da bundan kötüsünü yapamayacağını düşündüm. Ama âşık bir adamla bunları konuşamazdım; kızdan zarar gelmeyeceğine, delikanlınınki gibi iyi ellerde olursa kolayca yola getirilebilecek bir tabiatı olduğuna, sonunun hayırlı olacağına inanmak istedim. Bana göre evlilik kıza yarayacaktı; herkesin ne şanslı kızmış diyeceğinden en ufak kuşkum yoktu (şimdi de yok). Senin bile memnun olacağından emindim. Çok iyi bir evlilik yapıyor diye arkadaşının Highbury'den ayrıldığına üzülmeyeceğini düşündüm. Kendime şöyle dediğimi hatırlıyorum, 'Emma bile Harriet'a olan düşkünlüğüne rağmen bunun iyi bir evlilik olduğunu düşünecek.'"

"Emma'yı böyle bir şey diyecek kadar az tanıyor olmanıza şaşırmamak elimde değil. Ne yani! Bir çiftçiyi (Mr. Martin bütün terbiyesine ve meziyetlerine rağmen sadece bir

çiftçi) yakın arkadaşım için iyi bir kısmet olarak mı göreceğim! Kendi tanışım olarak kabul edemeyeceğim bir adamla evlendi diye Harriet'ın Highbury'den ayrılmasına üzülmeyecek miyim! Bu duyguları bana yakıştırmanıza şaşıyorum. Sizi temin ederim, duygularım çok farklı. Sözlerinizin hiç de adil olmadığını belirtmeliyim. Harriet'ın isteklerini umursamıyorsunuz. Harriet'ın meziyetleri benim kadar başkaları tarafından da takdir edilecektir; Mr. Martin daha zengin olabilir ama cemiyetteki seviyesi şüphesiz ondan daha düşük. Harriet'ın içinde bulunduğu çevre Mr. Martin'in çok üstünde. Harriet kendini alçaltmış olur."

"Muteber, akıllı, beyefendi bir çiftçiyle evlenmek gayrimeşru, cahil bir kız için kendini alçaltmak mı olur!"

"Doğum şartları bakımından kanunen bir hiç olabilir, ama insanların gözünde öyle değil. Başkalarının hatalarının bedelini birlikte büyütüldüğü insanların aşağısında görülerek o ödeyemez. Babasının bir beyefendi olduğundan kimsenin kuşkusu yok – hem de servet sahibi bir beyefendi. Harçlığı gayet bol; eğitimi ve rahatı için hiçbir şey esirgenmemiş. Bir beyefendinin kızı olduğu bana göre tartışma götürmez; başka beyefendilerin kızlarıyla arkadaşlık ettiğini de, bana göre, kimse inkâr edemez. Kendisi Mr. Robert Martin'den üstün."

"Annesi babası kim olursa olsun," dedi Mr. Knightley, "ondan kim sorumlu olursa olsun, anlaşılıyor ki onu senin deyişinle sosyeteye takdim etme planları yokmuş. Çok sıradan bir eğitim aldıktan sonra başının çaresine baksın diye Mrs. Goddard'ın eline terk edilmiş – yani Mrs. Goddard'ın çizgisinde ilerlesin, Mrs. Goddard'ın tanışlarıyla yetinsin diye. Yakınları belli ki bu ona yeter demişler, yetmiş de. Kendisi daha iyisini istemedi. Sen ondan kendine arkadaş yaratmaya karar verene kadar kendi çevresini hor görmedi, çevresinin dışındakiler için de hırs duymadı. Yazın Martinler'le gayet mutluydu. O zaman üstünlük duymuyordu. Şimdi duyuyorsa bunu ona sen verdin. Harriet Smith'e iyilik etmedin

Emma. Kendisine karşı ilgisiz olmadığına inanmasa Robert Martin o kadar ileri gitmezdi. Onu iyi tanırım. Tek taraflı bir tutkuya kapılıp bir kadına açılmayacak kadar gerçekçi bir adamdır. Kibre gelince, kibre ondan daha uzak bir adam tanımadım. Emin ol karşılık gördü."

Emma için en uygunu bu iddiaya doğrudan cevap vermemekti; konuyu tekrar kendi çizgisinden sürdürmeyi tercih etti.

"Siz Mr. Martin'e gayet sevecen yaklaşıyorsunuz; ama dediğim gibi, Harriet'a haksızlık ediyorsunuz. Harriet'ın iyi bir evlilik yapma şansı sizin söylediğiniz kadar zayıf değil. Zeki bir kız olmayabilir, ama sizin görebildiğinizden daha sağduyulu; aklının bu kadar hafife alınmasını hak etmiyor. Bunu da bırakalım, dediğiniz gibi sadece sevimli ve iyi huylu olduğunu kabul etsek bile bu özellikleri öyle güçlü ki dünyada kimse bunları yabana atmaz, çünkü gerçekten güzel bir kız ve bence yüz kişiden doksan dokuzu böyle düşünür; erkeklerin güzellik konusunda sanıldığından daha derin düşünceli olduğu, güzel bir yüz yerine eğitimli bir akla âşık oldukları ortaya çıkıncaya kadar Harriet gibi hoş bir kızın hayranlık toplayacağı, isteneceği, birçok erkek arasından seçim yapma gücüne sahip olacağı, sonuçta en iyiyi seçeceği besbelli. İyi huyluluğu da hiç öyle hafife alınacak bir özellik değil; düşünsenize, yumuşak başlı, alçakgönüllü ve herkesle iyi geçinmeye hazır. Böyle bir güzellik ve böyle bir karakter hemcinslerinizin bir kadında en çok aradıkları özellikler değilse çok yanılıyorum demektir."

"Doğrusu Emma, düşünme yeteneğini böyle hor kullanmanı dinlerken az kalsın ben de aynı şekilde düşünmeye başlayacaktım. Akılsız olmak aklı senin gibi yanlış kullanmaktan iyidir."

"Demek öyle!" diye haykırdı Emma neşeyle. "Biliyorum, hepinizin içinden geçen bu. Biliyorum, Harriet gibi bir kız kesinlikle her erkeğin en hoşlandığı tiptir – hem duygularına hitap eder hem de aklına yatar. Evet, Harriet seçip

beğenme imkânına sahip. Siz kendiniz evlenecek olsaydınız, sizin için de ideal kadın olurdu. Ama daha on yedi yaşında, hayata henüz giriyor, ancak tanınmaya başlıyor; hal böyleyken, aldığı ilk teklife evet demediği için kınanmalı mı? Hayır, bırakın etrafına bakacak zamanı olsun."

"Düşüncelerimi kendime sakladıysam da," dedi Mr. Knightley çabucak, "hep bu arkadaşlığın çok aptalca bir yakınlık olduğunu düşündüm; ama şimdi bunun Harriet için son derece talihsiz bir yakınlık olacağını görüyorum. Onu güzelliğine ilişkin, layık olduğu şeylere ilişkin fikirlerle öyle şişireceksin ki kısa süre sonra etrafındaki kimse onu tatmin etmeyecek. Zayıf bir ruh üzerine inşa edilen kibir her türlü kötülüğe yol açar. Genç bir hanım için umutlarını çok yükseğe çıkarmak kadar kolay bir şey yoktur. Çok güzel bir kız olsa da Miss Harriet Smith muhtemelen gökten evlenme teklifi yağmadığını görecektir. Siz ne derseniz deyin aklı başında adamlar aptal kadın istemezler. Aileyi önemseyen adamlar da öyle soyu sopu belirsiz bir kızla evlenmeye pek yanaşmazlar – çoğu aklı başında adam kızın anne babasıyla ilgili sır ortaya çıktığı zaman içine düşebilecekleri uygunsuz ve utanç verici durumdan korkar. Bırak Robert Martin'le evlensin; ilelebet güvende, saygın ve mutlu olur; ama ona büyük bir evlilik yapması için cesaret verir ve ona önemi ve büyük serveti olan bir adamdan daha azıyla tatmin olmamayı belletirsen, hayatının geri kalanı boyunca Mrs. Goddard'ın orada öğrenci olabilir, veya canından bezip ihtiyar yazı hocasının oğlunu elde etmekle avununcaya kadar (çünkü Harriet Smith o ya da bu adamla evlenecek bir kız)."

"Bu konuda o kadar farklı düşünüyoruz ki Mr. Knightley, bunu dallandırıp budaklandırmanın bir faydası olmaz. Birbirimizi daha çok kızdırdığımızla kalırız. Ama Harriet'ın Robert Martin'le evlenmesine izin vermeme gelince, bunun imkânı yok; delikanlıyı reddetti, üstelik sanırım ikinci bir teşebbüsün önünü kesecek kadar net bir şekilde. Onu red-

detmenin olumsuz sonuçlarına katlanması gerekecek, artık nasıl bir olumsuzluksa; ret cevabının kendisine gelince, onu bir parça olsun etkilemedim diyecek değilim; ama emin olun benim ya da başkasının yapabileceği pek bir şey yoktu. Delikanlı görüntüden öyle çok kaybediyordu, tavırları da öyle berbat ki Harriet ona bir vakit ilgi duyduysa bile artık duymuyor. Daha üstün birini görmeden ona katlanabilmesini anlarım. Arkadaşlarının ağabeyiydi, onu memnun etmek için çabaladı; sonuçta, daha iyi birini görmemiş olduğu için (bu da delikanlının çok işine yaramış olmalı) Abbey Mill'deyken onu itici bulması imkânsızdı. Ama artık durum değişti. Artık beyefendilerin ne olduğunu biliyor; eğitim ve tavırlarıyla beyefendi olmayan birinin Harriet konusunda hiç şansı yok."

"Saçma, saçmalığın daniskası, bu kadar olur!" diye haykırdı Mr. Knightley. "Robert Martin'in tavırlarında akıl, samimiyet ve terbiye vardır; ruhunda ise Harriet Smith'in kavrayabileceğinden daha hakiki bir asalet vardır."

Emma cevap vermedi; neşeli bir biçimde aldırışsız görünmeye çalışıyordu, ama aslında rahatsız olmuştu ve Mr. Knightley'nin gitmesini çok istiyordu. Yaptığı şeyden pişmanlık duymuyordu; kendisinin hâlâ kadınların hakları ve asalet gibi konularda ondan daha iyi bir yargıç olduğunu düşünüyordu; ama yine de genel olarak Mr. Knightley'nin yargılarına alışkanlıktan gelen bir saygı duyuyordu ve şimdi aralarında böyle büyük bir fikir ayrılığı olması hoşuna gitmiyordu; ayrıca kızgın kızgın karşısında oturması da canını sıkıyordu. Bu sevimsiz sessizlik içinde birkaç dakika geçti; sadece Emma bir kez havadan bahsetmeye yeltendi ama Mr. Knightley cevap vermedi. Düşünüyordu. Düşüncelerinin sonucu nihayet şu sözlerle ortaya çıktı:

"Robert Martin'in büyük bir kaybı olmaz, meseleyi etraflıca düşünürse; uzun sürmez, atlatır. Senin Harriet'la ilgili düşüncelerini en iyi sen biliyorsun; ama çöpçatanlık merakını saklamadığın için, aklında görüşler, planlar, projeler oldu-

ğunu varsaymak haksızlık olmaz; ama bir dost olarak sana sadece şunu çıtlatabilirim, eğer aklındaki adam Elton'sa sanırım bütün emeklerin boşa gidecek."

Emma güldü ve itiraz etti. Mr. Knightley devam etti:

"İnan ki Elton olmaz. Elton çok iyi bir adamdır, Highbury'nin son derece saygın bir rahibidir, ama sağduyusuz bir evlilik yapması imkânsızdır. İyi bir gelirin önemini herkes kadar iyi bilir. Elton duygulu konuşabilir, ama akıllı hareket eder. Kendi beklentilerini senin Harriet'ın beklentilerini bildiğin kadar iyi bilir. Çok yakışıklı bir delikanlı olduğunun, her gittiği yerde çok sevildiğinin farkındadır; sadece erkeklerin bir arada olduğu rahat anlardaki genel konuşma şekline bakarak kendini ziyan etmek niyetinde olmadığını söyleyebilirim. Kız kardeşlerinin arkadaşı olan, her biri yirmi bin sterlin sahibi genç hanımlarla dolu geniş bir aileden büyük hevesle bahsettiğini duydum."

"Size çok minnettarım," dedi Emma yine gülerek. "Mr. Elton'ı Harriet'la evlendirmeyi aklıma koymuş olsaydım gözlerimi açmakla iyilik etmiş olurdunuz; ama henüz Harriet'ı kendime saklamak niyetindeyim. Çöpçatanlık yapmayı gerçekten bıraktım. Randalls'taki başarımı tekrar yakalamam imkânsız. Zirvedeyken bırakacağım."

"Sana iyi sabahlar," dedi Mr. Knightley aniden kalkıp uzaklaşarak. Canı çok sıkılmıştı. Delikanlının hayal kırıklığını içinde duyuyor, vermiş olduğu onayla buna sebep olduğu için kederleniyordu; Emma'nın meselede oynadığına inandığı rol ise onu son derece kızdırıyordu.

Emma da sıkkın bir halde kaldı; ama onun sıkkınlığının sebepleri Mr. Knightley'nin sebeplerinden daha fazla belirsizdi. Mr. Knightley gibi kendini her zaman tatmin olmuş hissetmez, kendi görüşlerinin doğru, karşısındakinin görüşlerinin yanlış olduğuna büsbütün inanmazdı. Mr. Knightley Emma'ya bıraktığından daha katıksız bir haklılık duygusu içinde çekip gitti. Mamafih, Emma da aman aman bir yı-

kım yaşamadı; biraz zaman sonra Harriet'ın dönüşü onu kendine getirmeye yetti. Harriet'ın uzun süre uzakta olması onu rahatsız etmeye başlıyordu. Delikanlının o sabah Mrs. Goddard'ın okuluna gelip Harriet'la karşılaşma ve teklifinde ısrar etme ihtimali tedirgin edici düşünceler akla getiriyordu. Esas rahatsızlık böyle bir başarısızlığa uğrama korkusuydu; Harriet'ın gayet neşeli bir halde ve uzun yokluğu için mazeret beyan etmeden ortaya çıkması Emma'yı rahatlattı ve onu Mr. Knightley ne derse desin kadın arkadaşlığının ve kadın duygularının haklı çıkaramayacağı hiçbir şey yapmadığına inandırdı.

Mr. Knightley onu Mr. Elton konusunda bir parça ürkütmüştü; ama Mr. Knightley'nin Mr. Elton'ı onun gibi, yani bir hedef gözeterek veya (Mr. Knightley'nin iddialarına rağmen kabul edilmeliydi ki) o konularda onun sahip olduğu kıvraklıkla gözlemlemiş olamayacağını, aceleyle ve öfkeyle konuştuğunu düşününce bilgi sahibi olduğu şeylerden ziyade doğru olmasını dilediği şeyler söylediğine inanması zor olmadı. Mr. Knightley Mr. Elton'ın Emma'nın tanık olduğundan daha rahat konuştuğunu elbette duymuş olabilirdi; Mr. Elton da para meselelerinde savurgan, hesapsız bir tabiatta olmayabilirdi: Aksine, bu meselelerde doğal olarak daha dikkatli olabilirdi; ama Mr. Knightley tüm çıkar dürtüleriyle mücadele halinde olan güçlü bir tutkunun etkisini gereğince hesaba katmıyordu. Mr. Knightley böyle bir tutku görmüyor ve tabii etkilerini düşünmüyordu; ama Emma o tutkuyu makul bir sağduyunun ilk başta doğurabileceği tereddütleri alt edeceğinden şüphe duymayacak kadar açıkça görmüştü; üstelik makul, yakışır derecede bir sağduyudan fazlasının Mr. Elton'da bulunmadığından emindi.

Harriet'ın neşeli hali onu da neşelendirdi: Mr. Martin'i düşünmek için değil Mr. Elton'dan bahsetmek için dönmüştü. Miss Nash ona bir şey anlatmış, hemen büyük bir keyifle bunu anlattı. Mr. Perry hasta bir çocuğa bakmak için

Mrs. Goddard'ın oraya gelmiş, Miss Nash de onu görmüş; adam Miss Nash'e dün Clayton Park'tan dönerken Mr. Elton'a rastladığını, Londra'ya gitmekte olduğunu, ertesi güne kadar dönmeyeceğini öğrenince çok şaşırdığını söylemiş, çünkü vist kulübü gecesiymiş ve Mr. Elton'ın daha önce bu geceyi kaçırdığı görülmüş şey değilmiş; Mr. Perry en iyi oyuncuları nasıl gelmemek gibi bir haylazlık yapar diye onu azarlayıp seyahatini bir gün ertelemesi için ikna etmeye çalışmış ama işe yaramamış; Mr. Elton gitmekte kararlıymış ve cidden çok *meşgul* bir şekilde demiş ki, dünyada hiçbir teklif karşılığında ertelemeyeceği bir iş için gidiyormuş; çok kıskanılası bir vazifeden ve fevkalade kıymetli bir şey taşıdığından bahsetmiş. Mr. Perry onu tam anlamamış ama bir hanımın mevzubahis olması gerektiğini düşünmüş, ona da öyle demiş; Mr. Elton şöyle bir bakıp gülümsemiş ve neşe içinde atını sürmüş gitmiş. Miss Nash ona bütün bunları anlatmış ve sonra Mr. Elton'dan çokça bahsetmiş; ona anlamlı anlamlı bakarak demiş ki, "işinin ne olabileceğine akıl erdirememiş ama Mr. Elton'ın tercih edeceği kadın ona göre dünyadaki en şanslı kadın olurmuş; çünkü yakışıklılık olsun, terbiye olsun, Mr. Elton'ın eşi benzeri yokmuş."

Bölüm IX

Mr. Knightley onunla kavga edebilirdi, ama Emma kendisiyle kavga edemezdi. Mr. Knightley öyle bozulmuştu ki Hartfield'a tekrar gelmesi için her zamankinden daha uzun bir zaman geçti; sonunda karşılaştıkları zaman ciddi bakışları Emma'yı affetmediğini gösteriyordu. Emma üzüldü, ama pişman olmadı. Aksine, planları ve tertipleri gitgide daha haklı çıktı ve sonraki birkaç günün genel gidişatı onu memnun etti.

Zarif bir biçimde çerçevelenmiş resim Mr. Elton'ın dönüşünden hemen sonra salimen teslim alındı, misafir odasının şöminesinin üstüne asıldı; Mr. Elton resme bakmak için ayağa kalktı, beklendiği gibi içli içli bir şeyler mırıldandı; Harriet'ın duyguları ise görünür biçimde gençliğinin ve tabiatının elverdiği kadar güçlü ve istikrarlı bir bağlılığa dönüşüyordu. Emma kısa süre sonra Mr. Martin'in Mr. Elton'a ne kadar zıt olduğu dışında hatırlanmadığını görmekten gayet memnun oldu.

Küçük arkadaşının aklını çokça okuma ve konuşma yoluyla geliştirme konusundaki görüşleri henüz ilk bir iki bölümden ve ertesi gün devam etme niyetinden başka bir sonuç vermemişti. Sohbet etmek çalışmaktan çok daha kolaydı, hayalgücünü Harriet'ın kısmetiyle meşgul etmek Harriet'ın

kavrayış gücünü artırmak için çabalamaktan ya da zihnini sıkıcı gerçeklerle yormaktan çok daha keyifliydi; halihazırda Harriet'ı meşgul eden tek edebî uğraş, yaşlılık günleri için yapmakta olduğu tek zihinsel birikim, rastladığı her tür bilmeceyi toplayıp arkadaşının hazırladığı, simge ve harflerle süslenmiş küçük bir deftere geçirmekti.

Bu edebiyat çağında böyle görkemli derlemeler hayli yaygındır. Mrs. Goddard'ın okulunun başöğretmeni Miss Nash bunlardan en az üç yüz tane yazmıştır; ondan feyz alan Harriet da Miss Woodhouse'un yardımıyla çok daha fazlasını yazmayı umuyordu. Emma buluş yeteneği, hafızası ve yüksek zevkiyle ona destek oldu; Harriet'ın el yazısı da gayet güzel olduğu için hem biçim hem sayı itibarıyla muhtemelen birinci sınıf bir düzenleme olacaktı.

Mr. Woodhouse da meseleyle hemen hemen kızlar kadar yakından ilgilendi ve her fırsatta kullanmaya değer bulacakları bir şey hatırlamaya çalıştı. "Onun gençliğinde öyle zekice bilmeceler olurdu ki – nasıl oluyor da hatırlayamıyordu; ama zamanla hatırlayacağına emindi." Ve her zaman şu bilmeceyle bitiriyordu sözlerini: "Kitty, güzel ama donmuş bir kız."

Meseleyi konuştuğu yakın dostu Perry de bilmece türünde bir şey hatırlamıyordu; ama çok etrafta dolaşan biri olduğu için, o cenahtan belki bir şey çıkabilir diye Perry'nin uyanık olmasını istedi.

Kızının aklında ise Highbury'nin tüm parlak beyinlerini sorguya çekmek yoktu. O sadece Mr. Elton'ın yardımını istedi. Mr. Elton'ı hatırındaki cidden iyi bilmeceler, bulmacalar ve zekâ oyunlarıyla katkıda bulunmaya davet etti; Emma onun hafızasıyla sıkı bir mücadeleye girdiğini görünce memnun oldu; üstelik anladığı kadarıyla çapkınca olmayan, içinde kadınlara iltifat taşımayan hiçbir şey ağzından çıkmasın diye ayrı bir dikkat sarf ediyordu. En kibar birkaç bilmecelerini ondan aldılar; sonunda neşe ve esrime içinde hatırına

gelen ve biraz duyguluca söylediği şu meşhur bilmeceyi ne yazık ki birkaç sayfa önce zaten deftere geçirmişlerdi:

İlk hecem derde dair,
İkincisi hisse dair,
Tamamım en iyi ilaç
Bu derde derman olacak.

"Neden bize kendiniz bir tane yazmıyorsunuz Mr. Elton?" dedi Emma. "Yeniliğin tek garantisi bu; sizin için çok da kolay olur."

"Yo hayır; o hayatında hiç o tür bir şey yazmamıştı. Aptalın tekiydi o! Miss Woodhouse bile," –bir an durdu– "veya Miss Smith bile ona ilham veremezdi herhalde."

Bununla beraber, hemen ertesi gün ilhamın ilk kanıtı ortaya çıktı. Birkaç dakikalığına uğrayıp masanın üstüne bir kâğıt parçası bıraktı; dediğine göre kâğıtta bir arkadaşının beğendiği bir genç hanıma hitaben yazdığı bir bilmece vardı, ama halinden, Emma bizzat onun yazdığını hemen anladı.

"Miss Smith'in derlemesi için getirmedim," dedi. "Arkadaşımın ya, herkese göstermeye hakkım yok, ama belki siz bakmaktan rahatsız olmayabilirsiniz."

Bu sözler Harriet'tan çok Emma'yaydı ve Emma bunu anlayabiliyordu. Adamcağızın derin düşünceli bir havası vardı ve arkadaşındansa Emma'nın gözlerine bakmak ona daha kolay geliyordu. Zaten hemen de gitti. Emma bir an duraksadıktan sonra, "Alsana," dedi gülümseyip kâğıdı Harriet'a doğru uzatarak, "sana geldi. Senin, al."

Ama Harriet titriyordu ve kâğıda dokunamadı; ilk olmaktan hiç sakınmayan Emma kâğıdı keyifle kendisi okudu.

Miss --------'e

Bilmece

İlk hecem kralların servetini, ihtişamını anlatır,
Dünyanın hâkimlerinin lüksünü rahatlığını.
Başka bir insan halini anlatır ikinci hecem
Bakın orada, denizler hâkimi!

Ama ah! Beraber nasıl altüst olduk!
İnsanın sahte gücü, özgürlüğü, uçtu gitti hepten:
Toprağın ve denizin hâkimi, köleliğe mahkûm,
Ve kadın, o güzel kadın, tek başına hüküm sürüyor.

Keskin zekân sana kelimeyi hemen buldursun,
Ve o anki ışıltı o büyülü gözlerde okunsun!

Emma gözlerini şiirin üstünde gezdirdi, düşündü, anlamı yakaladı, kesin emin olmak için tekrar baştan okudu, her satırına hâkim olduğuna emin olunca şiiri Harriet'a verip mutlu mutlu gülümseyerek oturdu; Harriet umut ve sıkıntı dolu bir şaşkınlık içinde kâğıdı çözmeye çalışırken Emma kendi kendine şöyle dedi: "Aferin Mr. Elton, aferin valla. Daha kötü bilmeceler de okudum. Kur yapmak – çok iyi bir ima. Takdir ediyorum. Yokluyorsun. Açıkça diyorsun ki, 'Yalvarırım Miss Smith, size açılmama izin verin. Bilmecemi ve niyetimi kabul edin.'

Ve o anki ışıltı o büyülü gözlerde okunsun!

Kesinlikle Harriet. Büyülü, gözleri tam da öyle – tüm sıfatlar içinde verilebilecek en uygun sıfat.

Keskin zekân sana kelimeyi hemen buldursun.

Hıh – Harriet'ın keskin zekâsı! İyi ya. Bir erkek onu böyle tarif ediyorsa çok âşık demektir. Ah Mr. Knightley, keşke bunu görseydin; herhalde bu seni inandırırdı. Yanıldığını ha-

yatında bir kez olsun kabul et. Harika bir bilmece gerçekten, gayet amaca uygun. İşler yakında düğüm noktasına gelir artık hayırlısıyla."

Harriet'ın merak dolu sorularındaki ısrarcılık karşısında kendi haline kalsa alıp başını gidebilecek bu pek hoş gözlemlere ara vermek zorunda kaldı.

"Ne olabilir bu şimdi Miss Woodhouse? Ne olabilir? Hiçbir şey anlamadım, hiç de bir şey tahmin edemiyorum. Ne olabilir yani? Bulmaya çalışsanız ya Miss Woodhouse. Bana yardım edin. Hiç böyle zor şey görmemiştim. Krallık mı? Arkadaşı kimdi acaba, sonra genç hanım kim ola ki? Sizce iyi mi bu? Kadın olmasın?

Ve kadın, o güzel kadın, tek başına hüküm sürüyor.

Peki şu Neptün olabilir mi?

Bakın orada, denizler hâkimi!

Yoksa üç başlı mızrak mı? Denizkızı mı? Köpekbalığı mı yoksa? Ay hayır; köpekbalığı çok heceli. Çok zekice bir şey olmalı, yoksa getirmezdi. Ah Miss Woodhouse, sizce bulur muyuz cevabını?"

"Denizkızları, köpekbalıkları! Saçmalama! Harriet'çığım, ne sanıyorsun? Bize bir arkadaşının yazdığı denizkızlı köpekbalıklı bir bilmeceyi getirmesinin ne manası olur? Kâğıdı bana ver ve dinle.

'Miss --------'e, yani Miss Smith'e.

İlk hecem kralların servetini, ihtişamını anlatır,
Dünyanın hâkimlerinin lüksünü rahatlığını.

Bu court.[1]

Başka bir insan halini anlatır ikinci hecem
Bakın orada, denizler hâkimi!

Bu da ship[2] – çok açık. Şimdi en keyifli yeri.

Ama ah! Beraber (courtship[3] yani) nasıl altüst olduk!
İnsanın sahte gücü, özgürlüğü, uçtu gitti hepten:
Toprağın ve denizin hâkimi, köleliğe mahkûm,
Ve kadın, o güzel kadın, tek başına hüküm sürüyor.'

Gayet yerinde bir iltifat! Ardından şu kullanım geliyor ki Harriet'çiğim, herhalde bunu anlamakta fazla zorlanmazsın. Rahat rahat oku kendi kendine. Senin için ve sana yazıldığından hiç şüphe yok."

Harriet böyle keyifli bir ikna girişimine fazla karşı koyamadı. Son dizeleri okudu ve mutluluktan havalara uçtu. Konuşamıyordu. Ama zaten konuşmasını isteyen yoktu. Hissetsin yeterdi. Emma onun adına konuştu.

"Bu iltifatta öyle amaçlı ve öyle belirgin bir anlam var ki," dedi, "Mr. Elton'ın niyeti konusunda hiçbir kuşku duyamıyorum. Aklındaki sensin, yakında bunun eksiksiz bir kanıtını göreceksin. Ben de böyle düşünüyordum. O kadar yanılmış olamam diyordum; ama şimdi her şey açığa çıktı: düşüncesi gayet açık ve kesin, tıpkı seni tanıdığımdan beri konuyla ilgili dileklerim gibi. Evet Harriet, uzun zamandır bu durumun gerçekleşmesini bekliyordum, sonunda oldu. Seninle Mr. Elton'ın beraberliği arzu edilir veya uygun muydu bilemiyordum. İhtimali ve doğruluğu gerçekten birbirini tamamladı! Çok mutluyum. Seni bütün kalbimle tebrik

1 (İng.) Saray.
2 (İng.) Gemi.
3 (İng.) Kur yapmak.

ederim Harriet'çiğim. Bu bir kadının sahip olmaktan gurur duyabileceği bir beraberlik. Her şey çok iyi olacak. Sana istediğin her şeyi verecek bu evlilik –sevgi, bağımsızlık, düzgün bir ev– seni tüm gerçek dostlarının merkezine yerleştirecek, bana ve Hartfield'a yakın olacaksın, arkadaşlığımız ilelebet tesis edildi. Bu, Harriet, ikimizin de yüzünü kızartmayacak bir beraberlik."

"Sevgili Miss Woodhouse! Sevgili Miss Woodhouse!" Sevecen kucaklaşmalar eşliğinde Harriet'ın ilk başta tüm diyebildiği buydu; ama tekrar konuşur gibi oldukları zaman arkadaşı onun tam da beklediği gibi gördüğünü, hissettiğini, umut ettiğini ve hatırladığını açıkça gördü. Mr. Elton'ın üstünlüğü çok kesin bir biçimde kabul edilmişti.

"Zaten siz ne derseniz doğrudur," diye haykırdı Harriet; "o yüzden sanıyor, inanıyor ve umuyorum ki öyledir; ama başka türlü bunu hayal edemezdim. Hak ettiğimden çok daha fazlası bu. Mr. Elton ki kiminle istese evlenir! Hakkında herkesin hemfikir olduğu biri. Öyle üstün biri ki. Şu tatlı şiiri düşünün bir – Miss --------'e. Tanrım, ne kadar zekice! Cidden beni kastediyor olabilir mi?"

"Bu konuda daha fazla soru sormak da duymak da istemiyorum. Artık kesin. Benim tespitime güven. Bunu bir oyunun girişi gibi görmek lazım, bir bölümün takdim cümlesi gibi; arkasından esas metin gelecek."

"Kimsenin bekleyemeyeceği türden bir şey bu. Eminim, bir ay önce, benim de aklıma gelmezdi! Ne garip şeyler oluyor!"

"Karşılaşanlar Miss Smith'le Mr. Elton olursa olur tabii – cidden olağanüstü; bu kadar aşikâr bir şekilde arzu edilecek, başkalarının müdahalesine bu kadar ihtiyaç duyacak bir şeyin bu kadar kısa zamanda ideal şeklini alması hiç de sıradan bir hadise değil. Seninle Mr. Elton'ı koşullarınız bir araya getirdi; ailelerinizin her özelliğiyle birbirinize aitsiniz. Evliliğiniz Randalls'taki çifte denk olacak. Hartfield'ın hava-

sında aşka en doğru yönünü veren bir şey var sanki; aşkı alıp akması gereken tek kanala yöneltiyor.

Gerçek aşkın yolu güllük gülistanlık değildir–

Shakespeare'in Hartfield edisyonu yapılsa bu dizeye uzun bir not düşülür."

"Mr. Elton bana gerçekten âşık olsun – herkes dururken bana, daha Michaelmas'ta onu tanımayan, onunla tek laf etmemiş bana. O ki dünyanın en yakışıklı adamı, herkesin hayran olduğu biri, tıpkı Mr. Knightley gibi. Sohbeti öyle aranan, hatta herkesin kendisi istemezse tek bir akşam yemeğini bile yalnız yemez dediği bir adam; o kadar ki aldığı davetler haftaya sığmaz. Sonra kilisede öyle muhteşem ki! Highbury'ye geldiğinden beri Miss Nash tüm vaazlarını deftere geçirmiş. Tanrım! Onu ilk görüşümü hatırlıyorum da! Hiç aklıma gelmedi! Geçiyor dedikleri zaman Abbot kardeşlerle ön odaya koşup perdenin arasından gözetledik; Miss Nash de gelip bizi kovdu, sonra durup kendi baktı; mamafih, beni hemen tekrar çağırdı ve benim de bakmama izin verdi sağ olsun. Ne kadar da yakışıklı dediydik! Mr. Cole'la kol kolaydı."

"Bu öyle bir ilişki ki hiç kimse, yani artık arkadaşların kimlerse, kusur bulamaz, tabii sağduyu sahibi iseler; yoksa hareketimizi aptallara izah edecek değiliz. Senin mutlu bir evlilik yaptığını görmek istiyorlarsa işte sevimli tabiatı her türlü mutluluk garantisini veren bir adam; seni yerleştirmeyi uygun gördükleri vilayette ve çevrede kalmanı istiyorlarsa böylece bu da halledildi; tek dertleri senin, şu malum deyişle, iyi yere gelin gitmense, işte sana rahat bir gelir, saygın bir aile ve hayatta yükselme imkânı, bu da onları tatmin etmeli."

"Evet çok doğru. Ne güzel konuşuyorsunuz! Sizi dinlemek çok hoşuma gidiyor. Her şeyi anlıyorsunuz. Siz ve Mr. Elton zekâ bakımından birbirinizle yarışıyorsunuz. Bu bilmece! Bir sene uğraşsam bir şey anlamazdım."

"Herhalde hünerini denemek istemiş, dünkü reddetme tarzına bakılırsa."

"Kanımca istisnasız okuduğum en güzel bilmece."

"Ben de daha amacına uygun olanını okumadım doğrusu."

"Üstelik gördüklerimizin bütün hepsi kadar uzun neredeyse."

"Uzunluğu bence pek bir üstünlük değil. Böyle şeyler genelde çok kısa olamaz."

Harriet bunu duyamayacak kadar dizelere dalmıştı. Aklında çok memnuniyet verici kıyaslamalar doğuyordu.

"Herkes gibi," dedi az sonra yanakları kızararak, "normal şekilde akıllı olmak, söyleyecek bir şeyin olduğunda oturup mektup yazmak ve söylemen gerekeni kısa yoldan söylemek bir şey, böyle şiirler, bilmeceler yazmak başka bir şey."

Emma Mr. Martin'in mektubu için bundan daha keyifli bir son arzu edemezdi.

"Ne tatlı dizeler!" diye devam etti Harriet. "Hele şu son ikisi! Ama kâğıdı nasıl geri vereceğim, nasıl anladım diyeceğim? Ah Miss Woodhouse, bu hususta ne yapabiliriz?"

"Orasını bana bırak. Sen bir şey yapma. Bu akşam buraya gelecek herhalde; o zaman geri veririm, o sıra aramızda bir iki laflarız, sen de kendini bağlamamış olursun. Senin büyülü gözlerin kendi doğru zamanları gelince ışıldasınlar. Bana güven."

"Ah Miss Woodhouse, bu güzelim bilmeceyi defterime yazamamam ne acı; bunun yarısı kadar güzelini bile görmedim."

"Son iki dizeyi çıkarırsan defterine geçirmemen için bir sebep yok."

"Ah ama o iki dize–"

"En iyileri. Kabul, ama kişisel keyif için; kendi kişisel keyfin için sakla. Sen bölüyorsun diye şiirin değeri azalmaz. O beyit ölmüyor, anlamı da değişmiyor. Ama çıkarınca bü-

tün maksat ortadan kalkıyor, geriye her derlemeye uygun, gayet tatlı, çapkınca bir bilmece kalıyor. Emin ol, duyguları kadar bilmecesinin de küçümsenmesini istemez. Âşık bir şair ya her iki yönüyle de takdir edilmelidir ya da hiçbiriyle. Defteri bana ver. Ben yazarım, sen de laf işitmemiş olursun."

Aklı kıtaları birbirinden pek ayıramıyorsa da Harriet arkadaşının deftere aşk ilanı yazmayacağına inanarak razı oldu. Bilmece ona tüm gözlerden saklanacak kadar değerli bir hediye gibi geliyordu.

"Bu deftere kimsecikleri dokundurmayacağım," dedi.

"Olur," diye cevapladı Emma, "gayet doğal bir duygu; ne kadar uzun sürerse o kadar memnun olurum. Ama babam geliyor; bilmeceyi ona okumama itiraz etme. Çok hoşuna gider. Bu tür şeyleri pek sever, bilhassa kadınlara iltifat eden şeyleri. Hepimize karşı çok sevecen, efendi bir ruhu vardır. Okumama izin vermelisin."

Harriet ciddi görünüyordu.

"Sevgili Harriet, bu bilmeceyi fazla abartmamalısın. Çok düşünür, çok acele eder de gereğinden fazla anlam veriyor veya hatta verilebilecek tüm anlamı veriyor görünürsen duygularını uygunsuz bir şekilde açık edersin. Böyle ufak bir hayranlık işaretiyle gevşeme. Gizli kalsın istiyor olsaydı kâğıdı ben varken bırakmazdı, aksine, sana değil, bana doğru uzattı. İşi fazla ciddiye almayalım. Devam etmesini sağlayacak ilgiyi görüyor nasılsa; bu bilmeceye ayılıp bayılmasak da olur."

"Aman, gülünç duruma düşmek istemem. Nasıl istersenız öyle yapın."

Mr. Woodhouse geldi ve sık sık, "Ee kızlar, defteriniz nasıl gidiyor? Yeni bir şey var mı?" diye soruşturarak az sonra sözü tekrar konuya getirdi.

"Evet baba; size okuyacak bir şeyimiz var, yepyeni bir şey. Bu sabah masanın üstünde bir kâğıt bulundu (herhalde periler bırakmış), gayet hoş bir bilmece yazılı, biz de deftere geçirdik."

Şiiri babasına okudu, babasının okunmasından hoşlandığı şekilde, yavaş yavaş, üstüne basa basa; her kısmı açıklayarak baştan sona iki üç kez okudu; babası pek beğendi ve Emma'nın tahmin ettiği gibi, iltifat dolu son dizelerden bilhassa etkilendi.

"Ya, çok doğru gerçekten; iyi söylemiş. Çok yerinde. 'Kadın, güzel kadın.' Öyle tatlı bir bilmece ki, bir tanem, hangi perinin getirdiğini tahmin edebiliyorum. Senden başka kimse böyle güzel yazamaz Emma."

Emma başını sallayıp gülümsemekle yetindi. Biraz düşünceden ve duygulu bir iç çekişten sonra babası devam etti:

"Kime benzediğini görmek zor değil. Sevgili annen bütün bu şeylerde çok becerikliydi. Keşke onu hatırlayabilseydim. Ama hiçbir şey hatırlamıyorum; benden duyduğun o bilmeceyi bile; sadece ilk kıta aklımda kalmış, gerisi bölük pörçük:

Kitty, güzel ama donmuş bir kız,
Felaket bir ateş yaktı,
Kör oğlanı yardıma çağırdım,
Ama gelince gördüm, ödüm koptu,
Bütün hevesim o an yerle bir oldu.

Bütün hatırladığım bu; ama baştan sona çok zekice. Ama galiba bunu yazdıydınız."

"Evet baba, ikinci sayfamızda yazılı. *Zarif Alıntılar*'dan yazdık. Garrick'inmiş."

"Ha, doğru – keşke daha çok hatırlasaydım:

Kitty, güzel ama donmuş bir kız.

Bu isim bana zavallı Isabella'yı hatırlatıyor; az kalsın adını Catherine koyacaktık, büyükannenin adı. Haftaya gelecek, umarım. Onu nereye yerleştireceğini düşündün mü tatlım, çocuklara hangi odayı vereceğini?"

"A evet, kendi odasına yerleşecek tabii, her zamanki odasına; çocuklar için de çocuk odası var, her zamanki gibi yani. Niye değişiklik olsun ki?"

"Bilmiyorum tatlım, buraya gelmeyeli öyle uzun zaman oldu ki, geçen Paskalya'dan beri gelmedi, o zaman da iki üç gün kaldı zaten. Mr. John Knightley'nin avukat olması sorun oluyor. Zavallı Isabella! Alıp hepimizden uzağa götürdüler; gelip de Miss Taylor'ı burada göremeyince ne kadar üzülecek."

"Şaşırmayacak hiç değilse."

"Bilmiyorum tatlım. Evleneceğini duyduğum zaman ben çok şaşırmıştım."

"Isabella gelince Mr. ve Mrs. Weston'ı yemeğe çağırmalıyız."

"Peki bir tanem, vakit olursa. Ama," (gayet kederli bir sesle) "sadece bir haftalığına geliyor. Hiçbir şeye vakti yetmez."

"Daha fazla kalmamaları çok acı, ama belli ki bir mecburiyet var. Mr. John Knightley ayın 28'inde şehirde olmak zorunda; yine de memnun olmalıyız baba, bütün tatili bize ayıracaklar, Abbey'ye gitmek için iki üç günü feda etmeyecekler. Mr. Knightley bu Christmas'ta kendi hakkından feragat etmeye söz verdi, üstelik biliyorsunuz onunla son beraber olmaları bizden de önce."

"Zavallı Isabella Hartfield'dan başka nerede olursa olsun bana zor geliyor."

Mr. Woodhouse Mr. Knightley'nin kardeşiyle ilgili beklentilerini de herhangi birinin Isabella'yla ilgili beklentilerini de hoş görmezdi – kendisi hariç. Kısa bir süre düşüncelere daldı, sonra şöyle dedi:

"Ama anlamıyorum, kocası dönse de zavallı Isabella neden o kadar çabuk dönmek zorunda olsun. Belki Emma'cığım, onu bizimle biraz daha kalmaya ikna etmeyi denerim. O da çocuklar da gayet rahat kalabilirler."

"Babacığım, bunu hiç başaramadınız, bence bundan sonra da başaramazsınız. Isabella kocasından ayrı kalmaya katlanamaz."

Bu itiraz edilemeyecek kadar doğruydu. Hoşuna gitmese de Mr. Woodhouse boynu bükük bir iç çekişten başka karşılık veremedi; Emma kızının kocasına düşkün olmasının babasının canını sıktığını görünce hemen onu neşelendirecek bir konuya geçti.

"Ablamla eniştem buradayken Harriet da bize olabildiğince arkadaşlık etmeli. Eminim çocukları sevecektir. Çocuklarla gurur duyuyoruz, değil mi baba? Hangisini daha güzel bulacak merak ediyorum, Henry'yi mi John'u mu?"

"Ya, ben de merak ediyorum. Zavallı ufaklıklar, geldiklerine ne kadar sevinecekler. Hartfield'da olmak çok hoşlarına gidiyor Harriet."

"Elbette gider, efendim. Eminim herkesin gider."

"Henry iyi bir çocuk, ama John aynı annesi. Henry büyüğü; ona benim adımı verdiler, damadın babasının adını değil. Ufağa, John'a da onun babasının adını verdiler. Bazıları şaşırdı galiba, neden büyüğe vermediler diye, ama Isabella Henry olsun dedi ki bence çok sevimli bir davranıştı. Çok zeki bir çocuk gerçekten. İkisi de gayet zeki; bir sürü sevimli halleri var. Gelip koltuğumun yanında dikiliyorlar, diyorlar ki, 'Büyükbaba, bana bir parça ip verebilir misin?' Sonra bir keresinde Henry benden bıçak istedi, ama bıçaklar sadece büyükbabalar içindir. Galiba babaları onlara fazla sert davranıyor."

"Size sert görünüyor," dedi Emma, "çünkü siz çok yumuşak kalplisiniz; ama onu başka çocukların babalarıyla kıyaslarsanız sert olduğunu düşünmezsiniz. Oğullarının hareketli ve dayanıklı olmalarını istiyor; haylazlık yaptıkları zaman arada bir sert bir söz söyleyecek tabii; ama sevecen bir baba – gerçekten, Mr. John Knightley sevecen bir baba. Çocuklar ona çok düşkün."

"Sonra bir de amcaları gelip çocukları tavana atıyor, yüreğim ağzıma geliyor."

"Ama çocukların hoşuna gidiyor baba, en sevdikleri şey. Öyle eğleniyorlar ki amcaları sırayla diye kural koymasa ilk başlayan asla ötekine fırsat vermez."

"Valla, benim aklım ermiyor."

"Hepimiz aynı durumdayız baba. Dünyanın bir yarısı diğer yarısının yaşayışını anlayamıyor."

Öğleden sonra, tam kızlar saat dörtteki akşam yemeğine hazırlanmak için ayrılmak üzereyken, bu taklidi imkânsız bilmecenin kahramanı geldi. Harriet öte yana döndü ama Emma onu her zamanki gülümsemesiyle karşılamayı becerebildi ve keskin gözleri onun gözlerinde bir girişimde bulunmuş, bir adım atmış olmanın gerginliğini tespit etti ve nasıl bir etki yaptığını görmeye geldiğini düşündü. Yine de, görünüşteki sebebi, Mr. Woodhouse'un akşamki meclisi onsuz toplanabilir mi yoksa Hartfield'da az da olsa gerekli mi diye sormaktı. Gerekliyse, başka her şeyden vazgeçerdi; ama değilse, arkadaşı Cole akşam yemeğini onunla yesin diye öyle ısrar ediyordu ki, bunu öyle mesele haline getirmişti ki o da duruma göre gelmeye söz vermişti.

Emma ona teşekkür etti, ama onlar yüzünden arkadaşını hayal kırıklığına uğratmasına izin veremezdi; babası kâğıt oynayacaktı. Adam tekrar ısrar etti, Emma tekrar reddetti; tam veda ediyor gibiydi ki Emma kâğıdı masadan alıp ona verdi.

"İşte bize bırakma nezaketi gösterdiğiniz bilmece; bunun için size teşekkür ederiz. Öyle hayran olduk ki Miss Smith'in derlemesine geçirmek istedim. Arkadaşınız darılmaz umarım. Tabii, ilk sekiz dizeden sonrasını yazmadım."

Mr. Elton ne diyeceğini pek bilmiyordu. Biraz kuşkulu, biraz kafası karışmış baktı; "şeref" filan dedi, Emma'ya ve Harriet'a baktı, sonra masada açık durduğunu görünce defteri aldı, dikkatlice inceledi. Emma tuhaf bir anı geçiştirme amacıyla gülümseyerek şöyle dedi:

"Arkadaşınızdan benim adıma özür dilemelisiniz; ama bu kadar iyi bir bilmece bir iki kişi arasında gizli kalmamalı. Böyle bir asaletle yazarsa her kadının kalbini kazanacağından emin olabilir."

"Tereddütsüz söyleyebilirim ki," diye cevap verdi Mr. Elton, konuşurken epey bir tereddüt ederek de olsa, "tereddütsüz söyleyebilirim ki –en azından arkadaşım benim gibi düşünüyorsa– en ufak bir tereddüt duymuyorum ki, küçük eserini benim gözümle görebilseydi," (tekrar bir göz attıktan sonra defteri masaya bıraktı) "bunu hayatının en gururlu anı addederdi."

Bu konuşmadan sonra hemen gitti. Emma hiç de acele ettiğini düşünmedi; tüm iyi ve sevimli meziyetlerine rağmen konuşmasında bir tür resmigeçit havası vardı ki Emma'nın çok gülesi geldi. Duygulu ve ulvi zevkleri Harriet'a bırakıp doyasıya gülmek için koşarak uzaklaştı.

Bölüm X

Aralık ayını yarılamışlardı ama henüz genç hanımların az çok düzenli yürüyüş yapmalarına engel olacak bir hava olmamıştı; sabahleyin Emma Highbury'nin az dışında yaşayan yoksul, hasta bir aileyi hayır için ziyaret edecekti.

Bu yalnız kulübenin yolu, köyün geniş, bakımsız anacaddesinden dikaçıyla ayrılan bir patika olan Vicarage Lane'den geçiyordu ve tahmin edilebileceği gibi Mr. Elton'ın kutlu evine uzanıyordu. Önce birkaç gecekondudan geçiliyordu; sonra, patikanın çeyrek mil kadar aşağısında, rahip lojmanı yükseliyordu; eskice ve pek de iyi durumda olmayan bir evdi ve yola gayet yakındı. Mevkice bir üstünlüğü yoktu; ama şimdiki sahibi tarafından epeyce elden geçirilmişti; meseleler o durumdayken, iki arkadaşın oradan yavaşlamış adımlarla ve gözlemci bakışlarla geçmemeleri düşünülemezdi. Emma şöyle dedi:

"İşte bak. Sen de bilmece defterin de bu yakınlarda buraya geliyorsunuz."

Harriet cevap verdi:

"Ay ne tatlı ev! Ne güzel! Miss Nash'in çok sevdiği sarı perdeler var."

"Şimdiye kadar bu yolu pek kullanmıyordum," dedi Emma yürürlerken, "ama artık iyi bir sebep olacak ve Highbury'nin bu tarafının çitlerini, kapılarını, göllerini, ağaçlarını yavaş yavaş tanıyacağım."

Harriet'ın rahip lojmanını o zamana kadar hiç görmediğini fark etti; görme isteği öyle büyüktü ki evin görüntüsü ve imkânlarını göz önüne alınca Emma bunun sadece aşk kanıtı olabileceğini düşündü, tıpkı Mr. Elton'ın onda keskin bir zekâ görmesi gibi.

"Keşke ayarlayabilseydik," dedi, "ama içeri girmek için hiçbir kabul edilebilir mazeret düşünemiyorum; ev sahibini sordurabileceğim bir hizmetçi de yok, babamdan mesaj filan da yok."

Düşündü, aklına bir şey gelmedi. Birkaç dakikalık ortak bir sessizlikten sonra Harriet tekrar konuşmaya başladı:

"Öyle merak ediyorum ki Miss Woodhouse, neden evlenmiyorsunuz, ya da evlenmeyecek misiniz?.. Demek istediğim, öyle güzelsiniz ki."

Emma güldü ve şöyle cevap verdi:

"Güzel olmam Harriet, beni evlenmeye razı etmek için yeterli değil; başka insanları güzel bulmalıyım, başka bir kişiyi en azından. Üstelik sadece şimdi evlenmeyecek değilim, ileride de evlenmeye pek niyetim yok."

"Aa olur mu canım, dünyada inanmam."

"Şimdiye kadar gördüğüm insanlardan çok daha üstün birini görmeliyim ki fikrim değişsin: Mr. Elton, biliyorsun," (kendini toparladı) "söz konusu değil; öyle birini de görme niyetim yok. Fikrimin değişmemesini tercih ederim. Ben değişemem. Evlenecek olsam, mutlaka pişman olurum."

"Bir kadının böyle konuşması çok tuhaf!"

"Kadınları evlenmeye teşvik eden malum sebepler benim için geçerli değil. Âşık olsam o zaman durum değişir tabii ama hiç âşık olmadım, benim tarzım değil, ya da tabiatımda yok, bundan sonra olacağımı da sanmıyorum. Âşık olmadan şimdiki durumumu değiştirirsem aptallık ederim. Servet istemiyorum, iş istemiyorum, güç istemiyorum; herhalde pek az evli kadın kocasının evinin benim Hartfield'da olduğum gibi efendisidir; böyle gerçekten sevilmeyi, önemsenmeyi, başka

bir adamın beni babamın yaptığı gibi her şeyden önde, her şeyden üstün görmesini asla umut edemem."

"Ama o zaman Miss Bates gibi evde kalırsınız!"

"Verebileceğin en iyi örneği verdin Harriet; Miss Bates gibi olacağımı düşünsem hemen yarın evlenirim – o kadar aptal, o kadar halinden memnun, o kadar sırıtkan, o kadar sıkıcı, o kadar ilkesiz ve özensiz, etrafımdaki herkes hakkında bir şeyler anlatmaya o kadar hevesli biri. Ama laf aramızda, evlenmemiş olmak dışında onunla hiçbir benzerliğimiz olamaz."

"Yine de evde kalmış olursunuz – bu da çok feci!"

"Aldırma Harriet, evde kalmış zavallı bir kadın olmam; milletin gözünde bekârlığı bu kadar aşağılık yapan şey sadece fakirliktir! Parasız bekâr bir kadın gülünç, yabani bir kız kurusudur, çoluk çocuğun alay konusudur; ama iyi serveti olan bekâr bir kadın her zaman saygındır ve herkes kadar aklı başında ve sevimli olabilir! Bu fark ilk başta göründüğü gibi dünyanın adaletine ve sağduyusuna aykırı değil; çünkü parasızlığın aklı bozma, ruhu karartma etkisi vardır. Kıt kanaat yaşayanlar, mecburen çok ufak ve çok aşağı bir çevrede yaşayanlar kolayca hoşgörüsüz ve aksi olabilirler. Ama tabii bunlar Miss Bates için geçerli değil: O bana uymayacak kadar iyi huylu ve aptal; ama fakir ve bekâr olsa da genel olarak herkesin zevkine uygun biri. Fakirlik aklını bozmamış; inanıyorum ki dünyada üç kuruşu olsa yarısını başkalarına verir; ayrıca kimse ondan korkmuyor: Bu da büyük bir hüner."

"Aman Tanrım! Peki ne yapacaksınız? Yaşlandığınız zaman neyle uğraşacaksınız?"

"Ben kendimi tanırım Harriet; benim faal, meşgul bir aklım vardır ve birçok bağımsız kaynağa sahiptir; kırk elli yaşımda niye yirmi bir yaşımdakinden daha fazla uğraş ihtiyacı duyayım, anlamıyorum. Kadınların olağan göz, el ve akıl uğraşları bana o zaman da şimdiki gibi ya da önemli bir fark olmadan açık olacak. Daha az resim yaparsam

daha çok kitap okurum; müziği bırakırsam halı işine başlarım. İlgilenecek şeyler, sevilecek şeyler, ki en büyük sorun bunlar, yani evlenmeyince bunların da olmaması ihtimaline karşı yine şanslıyım çünkü ablamın çok sevdiğim çocukları var. Her durumda, yalnız bir hayatın ihtiyaç duyabileceği her türlü duygu bolca mevcut olacak. Her umut ve her korkudan da bolca mevcut olacak; kimseye bağlanmamam bir anneninkine benzer olabilirse de benim konfor anlayışıma eften püften şeylerden daha uygun. Yeğenlerim işte, çoğu zaman yanımda bir yeğenim olur."

"Miss Bates'in yeğenini tanıyor musunuz? Yani, yüz kere gördüğünüzü biliyorum da, tanışıyor musunuz?"

"Evet; Highbury'ye her geldiğinde görüşmeye mecbur kaldık. Bu kadarı da insanı yeğen düşüncesinden soğutuyor. Bütün yeğenlerimi toplayıp onun Jane Fairfax'le dolaştığının yarısı kadar etrafta dolaşmak mı, Tanrı saklasın. Jane Fairfax'ten gına geldi. Yazdığı her mektup elli kere okunuyor, arkadaşlarına yaptığı iltifatlar etrafta dört dönüyor, teyzesine bir korse deseni, büyükannesine örme jartiyer göndermeyegörsün, artık bir ay başka bir şey duymuyorsun. Dilerim Jane Fairfax afiyettedir, ama beni ölesiye yoruyor."

Şimdi kulübeye yaklaşıyorlardı ve bütün aylakça konular önemlerini kaybettiler. Emma'nın acıma duygusu güçlüydü; onun kişisel ilgisi ve özeni, tavsiyeleri ve sabrı tıpkı kesesi gibi fakirlerin sıkıntısını hafifletiyordu. Onların tarzını anlıyordu, cahilliklerine ve hatalarına anlayış gösteriyordu, eğitimin kendileri için pek az şey yapmış olduğu bu kişilerden olağandışı erdemler beklemek gibi bir romantizme kapılmıyordu, dertlerine hazır bir sevecenlikle nüfuz ediyor, yardımını her zaman iyi niyetle olduğu kadar zekice de veriyordu. O günkü durumda, hem hastalık hem de fakirlik için gelmişti; teselli ve tavsiye verebildiği sürece orada kaldıktan sonra, kulübeden çıkıp uzaklaşırlarken gördüğü sahnenin onda bıraktığı izlenimle Harriet'a şöyle dedi:

"Bunlar Harriet, insana iyi gelen görüntüler. Başka her şeyi nasıl da önemsiz hale getiriyor bu görüntüler! Şimdi bütün gün bu zavallı insanlardan başka bir şey düşünemeyeceğim gibi geliyor; yine de aklımdan ne kadar çabuk çıkabilecekleri belli mi olur!"

"Çok doğru," dedi Harriet. "Zavallıcıklar! İnsan başka bir şey düşünemiyor."

"Cidden, bu görüntü çabuk geçecek gibi gelmiyor," dedi Emma alçak çiti, sonra kulübe bahçesinin dar, kaygan patikasını sona erdiren ve onları yeniden yola çıkaran çökmüş basamağı geçerken. Durup bir kez daha kulübenin dış sefaletine baktı ve içindeki daha da büyük sefaleti hatırladı. "Galiba geçmeyecek."

"Ah, evet öyle," dedi yol arkadaşı.

Yürüdüler. Yol hafif bir dirsek yapıyordu; bu dirseği geçtikleri zaman önlerinde birden Mr. Elton'ı buldular; o kadar yakındaydı ki Emma sadece şu sözleri eklemeyi becerebildi:

"Harriet, işte iyi kalpli düşüncelerimizin ne kadar istikrarlı olduğunu sınama fırsatı karşımızda. Valla," (gülümsedi) "acıma duygusu acı çekenlere rahatlık ve ferahlık verdiyse, umarım gerçekten önemli olan her şeyi yapmış sayılır. Yoksullar için elimizden gelen her şeyi yapabilecek kadar endişelenirsek gerisi boş bir ilgidir, canımızın sıkıldığıyla kalırız."

Harriet sadece şu cevabı verebildi, "Ah, evet öyle"; sonra da zaten beyefendi onlara katıldı. Bununla beraber, zavallı ailenin yokluk ve ıstırabı karşılaşmanın ilk konusu oldu. Mr. Elton onları ziyarete gidiyordu. Şimdi ziyaretini erteleyecekti ama ne yapılabileceği ve ne yapılması gerektiği konusunda çok ilgi çekici bir tartışmaya başladılar. Mr. Elton o zaman onlara eşlik etmek için geri döndü.

"Böyle bir vazife sırasında rastlaşmak," diye düşündü Emma, "bir hayır girişiminde bir araya gelmek; bu her iki tarafın aşkında büyük artış sağlayacaktır. İlanıaşk getirse bile şaşırmam. Ben burada olmasam getirir. Keşke başka yerde olsaydım."

Onlardan olabildiğince uzaklaşma hevesiyle hemen sonra yolun bir yanında biraz yüksekçe, dar bir patikaya saptı, ikisini ana yolda bıraktı. Ama iki dakika geçmeden Harriet'ın bağımlılık ve taklit alışkanlıklarının onu da oraya çıkarmakta olduğunu gördü; kısaca, az sonra arkasında olacaklardı. Olmazdı; hemen durdu; kısa çizmelerinin bağcıklarını düzeltmesi gerekiyormuş gibi yapıp eğilerek patikayı tümüyle kapattı ve onlardan bir nezaket gösterip yola devam etmelerini istedi; o da az sonra arkalarından gelecekti. İsteneni yaptılar; potinleriyle işinin bitmiş olması gereken makul süre geçinceye kadar kulübeden gelen ve elinde güğümü, Hartfield'dan çorba alma talimatıyla yola çıkmış bir çocuk ona yetişip rahat rahat biraz daha gecikme fırsatı verdi. Bu çocuğun yanında yürümek, onunla konuşup ona sorular sormak dünyadaki en doğal şeydi, daha doğrusu Emma o sırada plansız hareket ediyor olsaydı dünyadaki en doğal şey olurdu; bu sayede öbürleri onu bekleme mecburiyeti olmadan yine önde gidebildiler. Yine de Emma istemeden onlara yetişti; çocuğun adımları hızlıydı, onlarsa yavaş yürüyorlardı; onları ilgilendirdiği besbelli bir konuşma içinde oldukları için daha da canı sıkıldı. Mr. Elton hararetli bir şekilde konuşuyor, Harriet da tatlı tatlı dinliyordu; Emma çocuğu yoluna gönderdi ve nasıl biraz daha geride kalabileceğini düşünmeye başlıyordu ki ikisinin de arkaya dönmeleriyle onlara katılmak zorunda kaldı.

Mr. Elton hâlâ anlatıyordu, hâlâ ilginç bir ayrıntıya takılmıştı; Emma güzel yol arkadaşına sadece dostu Cole'un dünkü partisini anlattığını görünce hayal kırıklığına uğradı; kendisi de Stilton peyniri, Kuzey Wiltshire peyniri, tereyağı, kereviz, pancar ve tatlılar kısmına yetişmiş bulunuyordu.

"Bu iş artık bir yere varmalı," diye avuttu kendini. "Her şey âşıklara ilginç gelebilir, her şey gönül meselesine giriş yapılmasına yardımcı olabilir. Biraz daha uzakta durabilseydim."

Rahip lojmanının çitleri görününceye kadar birlikte sessizce yürüdüler; o sırada ansızın aklına Harriet'ı eve sokmak düşüncesi gelince yine çizmesiyle ilgili ters giden bir şey bulması gerekti ve bir kez daha düzeltmek için arkada kaldı. Sonra bağcığı koparıp çabucak bir hendeğe attı, ardından onlara seslenip durmalarını rica etti ve eve kadar pek rahat yürüyecek durumda olmadığını söyledi.

"Bağcığın bir kısmı gitti," dedi, "nasıl yapacağım, bilmiyorum. İkiniz için de çok sıkıcı bir yol arkadaşı oldum, ama umarım her zaman bu kadar tedbirsiz değilimdir. Mr. Elton, evinizde durmak için izin istemek zorundayım, kâhyanızdan bir parça kurdele ya da ip isteyeceğim, yani çizmemi ayağımda tutacak bir şey."

Mr. Elton bu tekliften pek memnun oldu; onları evine buyur eder, her şeyi hoş göstermek için çabalarkenki ilgisi, alakası benzersizdi. Onları en çok kullandığı odaya aldı ve bekledi; bu odanın arkasında başka bir oda vardı ve aradaki kapı açıktı; Emma kâhyanın yardımını almak için gayet rahat bir tarzda o odaya geçti. Kapıyı bulduğu gibi aralık bırakmak zorunda kaldı; ama Mr. Elton'ın kapıyı kapatmasını umuyordu. Gelgelelim kapı kapatılmadı, aralık kaldı; ama kâhyayı aralıksız konuşmaya tutarak bitişik odada Mr. Elton'ın kendi konusunu bulmasına imkân vermeye çalıştı. On dakika boyunca kendinden başka kimseyi duyamadı. Daha fazla oyalanamazdı. İşini bitirmek ve ortaya çıkmak zorunda kaldı.

Âşıklar pencerelerin birinde yan yana duruyordu. Gayet sevindirici bir görüntüydü; yarım dakika kadar Emma başarılı planının keyfini duydu. Ama olmuyordu; Mr. Elton sadece gelmemişti. Çok sevimli, çok hoş davranmıştı; Harriet'a geçtiklerini gördüğünü, onları maksatlı olarak takip ettiğini söylemiş; başka ufak çapkın, imalı sözler de etmişti ama ciddi bir şey yoktu.

"Tedbirli, çok tedbirli," diye düşündü Emma; "adım adım ilerliyor; kendini emniyette hissedene kadar hiçbir riske girmeyecek."

Yine de, parlak planıyla her şeyi halletmiş olmasa da o anın her ikisi için de pek keyifli geçmesini sağladığı ve onları asıl büyük olaya doğru götürmekte olduğu için kendini beğenmeden edemedi.

Bölüm XI

Mr. Elton artık kendi başına bırakılmalıydı. Onun mutluluğunu idare etmek ya da girişimlerini çabuklaştırmak artık Emma'nın elinde değildi. Ablasının ailesinin gelişi de o kadar yaklaşmıştı ki önce aklında, sonra gerçekte, başlıca ilgi alanı bu oldu; Hartfield'daki on günlük misafirlikleri sırasında âşıklara sadece arada bir, gelişigüzel yardımlarda bulunabilirdi – kendinden daha fazlasını beklemiyordu. Onlar isterlerse hızla ilerleyebilirlerdi tabii; ama isteseler de istemeseler de nasılsa ilerleyeceklerdi. Onlara daha fazla zaman ayırmak içinden gelmiyordu. Bazı insanlar vardır, onlar için ne kadar çok şey yaparsanız onlar kendileri için o kadar az şey yaparlar.

Mr. ve Mrs. John Knightley Surry'den her zamankinden daha uzun süre uzak kaldıkları için elbette heyecan vericiydiler. Bu yıla kadar, evlendiklerinden beri her uzun tatili Hartfield'la Donwell Abbey arasında bölüyorlardı; ama bu sonbaharın bütün tatilleri çocukların denize girmesine ayrılmıştı; dolayısıyla Surry'deki akrabaları, hele de zavallı Isabella'nın hatırı için bile Londra'ya gitmeye razı edilemeyen Mr. Woodhouse onları görmeyeli aylar olmuştu; sonuçta Mr. Woodhouse bu çok kısa ziyareti beklerken gayet gergin ve tedirgin bir mutluluk içindeydi.

Kızı için yolculuğun tehlikelerini çokça düşünüyor, konukların bir kısmını yolun yarısından alıp getirecek kendi atlarının ve arabacısının yorgunluğu aklına bile gelmiyordu; ama korkuları yersizdi; on altı mil mutlu bir şekilde tamamlandı ve Mr. ve Mrs. John Knightley, beş çocukları ve yeterli sayıda çocuk bakıcısı, hepsi, sağ salim Hartfield'a vardılar. Gelişlerinin yarattığı neşe ve canlılık, konuşulacak, buyur edilecek, rahatlatılacak ve çeşitli şekillerde yerleştirilip baştan savılacak onca insanın varlığı başka sebeple olsa sinirlerinin kaldıramayacağı bir gürültü ve kargaşa yarattı; aslında bu sebeple bile buna uzun süre dayanamazdı ama Mrs. John Knightley Hartfield'ın usullerine ve babasının duygularına öylesine ihtimam gösteriyordu ki ufaklıkların hemen rahat etmeleri, isteyebilecekleri serbestliğe ve gözetime, yiyecek içeceğe, uyku ve oyuna gecikmeden sahip olmaları için duyduğu tüm annelik hassasiyetine rağmen çocukların kendi başlarına ya da telaşlı bakıcılarıyla yaşlı adamı fazla rahatsız etmelerine izin vermedi.

Mrs. John Knightley güzel, zarif, ufak tefek bir kadındı; nazik, sakin tavırları ve oldukça sevimli, sıcak bir yaradılışı vardı; ailesiyle meşgul, sadık bir eş ve özenli bir anneydi; babasına ve kız kardeşine öyle yürekten bağlıydı ki, kendi ailesi gibi daha yüksek bağlar olmasa, daha sıcak bir sevgi imkânsız denebilirdi. Hiçbirinin hiçbir kusurunu görmezdi. Güçlü bir anlayışı ya da zekâsı olan bir kadın değildi; bu yönden babasına olan benzerliğine ek olarak onun özelliklerinin çoğunu miras almıştı; kendi sağlığı kırılgandı, çocuklarının sağlığına fazlaca dikkat ederdi, birçok korkusu ve birçok asabiyeti vardı ve babası Mr. Perry'ye nasıl düşkünse o da şehirde kendi Mr. Wingfield'ına öyle düşkündü. Genel tabiat yumuşaklığında da her eski tanıdığa ilgi gösterme alışkanlığında da benzerdiler.

Mr. John Knightley uzun boylu, beyefendice, çok zeki bir adamdı; mesleğinde yükseliyordu; evine bağlıydı, muhi-

tinde saygındı: Ama herkesçe sevilen biri olmasını engelleyen mesafeli tavırları vardı ve bazen asık suratlı olma eğilimindeydi. Huysuz bir adam değildi; böyle bir kınamayı hak edecek sıklıkta nedensiz aksilikler yapmazdı: Sakinliğiyle tanınan biri değildi; aslında, insanın ona öylesine tapan bir eşi olunca doğal kusurlarının artmaması pek mümkün değildi. Eşinin son derece uysal tabiatı onunkini zayıflatıyor olmalıydı. Kendisi eşinde eksik olan tüm berraklığa ve zekâya sahipti; bazen nankörce bir hareket yapabiliyor veya sert bir şey söyleyebiliyordu.

Güzel baldızının gözdesi sayılmazdı. Hiçbir hatası onun gözünden kaçmıyordu. Isabella'nın aldığı küçük yaraları hemen hissediyordu, Isabella kendisi hissetmediği halde. Tavırlarını Isabella'nın kız kardeşine beğendirmeye çalışıyor olsaydı belki her şey o kadar gözüne batmazdı; ona kibar bir enişte gibi sakince ve arkadaşça davranıyordu, övgü de görmezden gelme de yoktu; ama hiçbir kişisel iltifat onun gözünde arada bir ortaya çıkan en büyük kusurunu, yani babasına davranışındaki saygısızlığı görmezden gelmesini sağlayamazdı. Bu noktada adamın her zaman yeteri kadar sabrı olmuyordu. Mr. Woodhouse'un tuhaflıkları ve takıntıları bazen onu aynı ölçüde yakışıksız görünen bir itirazda bulunmaya ya da acımasız bir cevap vermeye kışkırtıyordu. Bu sık olmuyordu gerçi; çünkü Mr. John Knightley kayınpederine gerçekten büyük saygı duyuyordu ve genellikle ona hakkını teslim etmek gerektiği inancı içinde davranıyordu: Ama Emma'nın hassasiyetine göre fazla sık oluyordu, bilhassa da, bir saygısızlık etmese bile bu ihtimalin tedirginliğine katlanma sıkıntısı olduğu için. Yine de her ziyaretin ilk zamanlarında en edepli duygular dışında bir şey ortaya çıkmazdı; zaten ziyaret çok kısa olduğu için sorunsuz bir nezaket içinde geçip gitmesi umulabilirdi. Mr. Woodhouse kederle başını sallayıp iç çekerek kızının dikkatini son geldiğinden beri Hartfield'da olan üzücü değişime çektiğinde oturup kendilerine geleli çok olmamıştı.

"Ah yavrucuğum," dedi, "zavallı Miss Taylor! Istırap verici bir iş."

"Evet, efendim," diye karşılık verdi Isabella sevecenlikle, "onu çok özlüyor olmalısınız! Emma da öyle. İkiniz için de fena bir kayıp oldu! Sizin için çok üzüldüm. Onsuz nasıl yapabileceğinizi hayal bile edemedim. Üzücü bir değişim gerçekten; ama umarım kendisi iyidir, efendim."

"Gayet iyi, yavrucuğum –herhalde– gayet iyi. Bilmiyorum ama idare ediyordur."

Mr. John Knightley burada Emma'ya, sakince, Randalls'ın havasıyla ilgili bir endişe olup olmadığını sordu.

"Yo, hayır, hiç yok. Mrs. Weston'ı hayatımda daha iyi görmedim – hiç bu kadar iyi görünmemişti. Babam üzüntüsünden öyle diyor."

"İkisinin de hakkını veriyorsun," şeklinde şık bir cevap geldi.

"Onu yeterince sık görüyor musunuz, efendim?" diye sordu Isabella, babasına çok uyan şikâyetçi bir sesle.

Mr. Woodhouse tereddüt etti. "Pek sayılmaz, yavrucuğum, istediğim kadar değil."

"Babacığım, evlendiklerinden beri onları sadece bir gün görmedik. Bir gün dışında her gün ya sabah ya akşam ya Mr. Weston'ı ya da Mrs. Weston'ı, genellikle de ikisini birden ya Randalls'ta ya da burada gördük, hatta tahmin edebileceğin gibi Isabella, en çok burada gördük. Bizi ziyaret etmeleri büyük incelik. Mr. Weston da eşi kadar nazik bir insan. Babacığım, böyle kederli konuşursanız Isabella'ya hakkımızda yanlış bir fikir vereceksiniz. Mrs. Weston'ı özlediğimizi herkes tahmin edebilir ama onu özlememizi önlemek için Mr. ve Mrs. Weston'ın gerçekten beklediğimiz her şeyi yaptıklarından da herkes emin olmalı – gerçek bu."

"Zaten öyle olmalı," dedi Mr. John Knightley, "mektuplarınızdan da öyle anlamıştım. Size ilgi göstermek istediğinden şüphe edilemez; eşinin serbest ve sosyal bir adam olması

da işleri kolaylaştırıyor. Sana her zaman söyledim, şekerim, Hartfield'daki değişimin senin sandığın kadar önemli olmasına imkân yok; işte, Emma'nın cevabını gördün; umarım rahatlamışsındır."

"Ya, tabii," dedi Mr. Woodhouse, "evet, gerçekten. Mrs. Weston'ın –ah zavallı Mrs. Weston– çok sık gelip bizi ziyaret ettiğini inkâr edemem; ama tabii her seferinde geri dönmek zorunda."

"Dönmese Mr. Weston'a haksızlık olur baba. Zavallı Mr. Weston'ı unutuyorsunuz."

"Herhalde," dedi John Knightley keyifle, "Mr. Weston'ın az da olsa bir hakkı vardır. Sen ve ben Emma, zavallı kocanın tarafını tutalım. Ben koca olduğum, sen de bekâr olduğun için adamın durumu ikimizde de aynı etkiyi yapar. Isabella'ya gelince, o öyle uzun zamandır evli ki tüm kocaları elinden geldiğince bir kenara bırakmanın ne rahatlık olacağını görebiliyordur."

"Ben mi hayatım?" diye haykırdı karısı; söylenenleri kısmen duyabilmişti. "Benden mi bahsediyorsun? Eminim kimse evliliğin benden büyük bir savunucusu değildir ve olamaz; Hartfield'dan ayrılmasının yarattığı üzüntü olmasa Miss Taylor'ın dünyanın en talihli kadını olduğunu düşünürdüm; Mr. Weston'ı –o harika Mr. Weston'ı– boş vermeye gelince, bence hak etmediği hiçbir şey yok. Onun gelmiş geçmiş en iyi huylu insanlardan biri olduğuna inanıyorum. Siz ve kardeşiniz hariç, onun kadar iyi huylu birini tanımadım. Geçen Paskalya'da o rüzgârda Henry'nin uçurtmasını uçurmasını hiç unutmayacağım; geçen sene eylül ayında, gecenin on ikisinde o özel notu yazma nezaketi gösterip bana Cobham'da kızıl salgını olmadığı haberini verdiğinden beri hayatta daha yumuşak kalpli, daha iyi bir adam olamayacağına inandım. Ona layık biri varsa o da Miss Taylor'dır."

"Delikanlı nerede?" dedi John Knightley. "Bu vesileyle buraya geldi mi, gelmedi mi?"

"Henüz buraya gelmedi," diye cevapladı Emma. "Nikâhtan hemen sonra gelmesini hayli umut ediyorduk ama olmadı; son zamanlarda ondan bahsedildiğini duymadım."

"Ama onlara mektuptan bahsetmelisin yavrucuğum," dedi babası. "Zavallı Mrs. Weston'a tebrik mektubu yazdı, çok düzgün, şık bir mektuptu. Bana gösterdi. Helal olsun çocuğa, hakikaten. Kendi fikri miydi, tabii, bilinmez. Daha genç; belki dayısı filan..."

"Babacığım, yirmi üç yaşında. Zamanın nasıl geçtiğini unutuyorsunuz."

"Yirmi üç! O kadar oldu mu? Vay canına, hiç aklıma gelmezdi; zavallı annesini kaybettiğinde daha iki yaşındaydı. Valla, zaman su gibi akıp gidiyor! Hafızam da berbat. Mamafih, son derece iyi, hoş bir mektuptu; Mr. ve Mrs. Weston'a pek keyif verdi. Hatırladığım kadarıyla Weymouth'tan yazılmıştı, 28 Eylül tarihliydi, hatta şöyle başlıyordu, 'Sayın Madam,' ama devamını unutmuşum; 'F. C. Weston Churchill' diye imzalanmıştı. Burasını iyi hatırlıyorum."

"Ne hoş, ne yerinde bir davranış!" diye haykırdı iyi kalpli Mrs. John Knightley. "Çok sevimli bir delikanlı olduğundan hiç şüphem yok. Evinde babasıyla yaşamıyor olması ne üzücü! Bir çocuğun anne babasından, doğal evinden alınıp götürülmesinde çok acı bir şey var! Mr. Weston ondan nasıl ayrıldı asla anlayamadım. Bir çocuğu bırakmak! Birine böyle bir şey teklif eden biri hakkında iyi şeyler düşünemem."

"Zaten kimse Churchillller hakkında iyi şeyler düşünmedi," dedi Mr. John Knightley soğuk soğuk. "Ama Mr. Weston'ın senin Henry'yi ya da John'u bırakırken hissedeceğin şeyleri hissetmesini beklememelisin. Mr. Weston güçlü duyguları olan bir adam olmaktan ziyade rahatına, keyfine düşkün bir adam: Her şeyi olduğu gibi kabul ediyor, her şeyde öyle ya da böyle bir eğlence buluyor; neşesini de, herhalde aile saadetinin ya da evin sunduğu imkânlardansa muhab-

bette buluyor, yani yemek içmekti, komşularıyla haftada beş kere kâğıt oynamaktı, böyle eğlenceleri tercih ediyor."

Emma Mr. Weston'a hakarete varmaya başlayan bu konuşmadan hoşlanmadı ve lafa giresi geldi, ama mücadele etti ve boş verdi. Mümkün mertebe huzuru bozmayacaktı; güçlü ev alışkanlıklarında, evin ona yeterli oluşunda da onurlu ve değerli bir şey vardı ve enişte sinin sıradan sosyal ilişkileri de, bunu önemseyen insanları da küçümseme eğilimi buradan geliyordu. Sabır gösterilmeyi epeyce hak ediyordu.

Bölüm XII

Isabella'nın ilk gününü kimseyle paylaşmak istemeyen Mr. Woodhouse'un hoşuna gitmese de Mr. Knightley akşam yemeğini onlarla yiyecekti. Buna Emma'nın adalet anlayışı karar vermişti; her kardeşin hakkını düşünmek yanında, Mr. Knightley'yle arasındaki son anlaşmazlıktan ötürü ona resmî bir davet iletmek bilhassa hoşuna gitmişti.

Artık yine arkadaş olabileceklerini umuyordu. Barışma vaktinin geldiğini düşünüyordu. Aslında barışma denemezdi. Emma hata yapmamıştı, Mr. Knightley de hata yaptığını asla kabul etmezdi. Taviz vermek söz konusu olamazdı, ama kavga ettiklerini unutmuş görünme vaktiydi; bunun arkadaşlığı tekrar kurmaya yardım edebileceğini umuyordu; Mr. Knightley odaya girdiğinde Emma çocuklardan birini tutuyordu – en küçükleri, sekiz aylık tatlı bir kız, Hartfield'a ilk gelişiydi ve teyzesinin kollarında dans etmekten çok mutluydu. İşe yaradı; ciddi bakışlar ve kısa sorularla başladıysa da Mr. Knightley az sonra her zamanki gibi onlardan bahsetmeye başladı ve gerçek dostluğun olanca teklifsizliğiyle çocuğu ondan aldı. Emma tekrar arkadaş olduklarını hissetti; bu inanç ona hemen büyük memnuniyet, ardından da az bir şey cesaret verdi ve öteki bebeği severken şöyle demeden duramadı:

"Yeğenlerimiz hakkında aynı şeyleri düşünmemiz ne rahatlık! Erkekler ve kadınlar konusunda görüşlerimiz bazen çok farklı olabiliyor ama bu çocuklar konusunda hiç fikir ayrılığına düştüğümüzü görmedim."

"Erkekleri ve kadınları değerlendirirken tabiatın sesine kulak verseydin, onlarla ilişkilerinde hayallere, uçarılıklara kapılmasaydın, yani bu çocuklar konusunda olduğun gibi olsaydın, her zaman aynı fikirde olabilirdik."

"Tabii ya, fikir ayrılıklarımız her zaman benim haksız olmamdan kaynaklanıyor."

"Evet," dedi Mr. Knightley gülümseyerek, "çünkü iyi bir sebebi var. Sen doğduğunda ben on altı yaşındaydım."

"Çok önemli bir fark, besbelli," dedi Emma. "Şüphe yok ki hayatlarımızın o döneminde muhakemeniz benden çok daha üstündü; ama bunun üzerinden yirmi bir yıl geçmiş olması akıllarımızı bir hayli yakınlaştırmıyor mu?"

"Evet, bir hayli yakınlaştırıyor."

"Ama yine de farklı düşündüğümüz zaman bana haklı olma şansı verecek kadar yakınlaştırmıyor."

"Senden hâlâ on altı yıllık deneyim farkıyla öndeyim, tabii bir de güzel bir genç hanım ve şımartılmış bir çocuk olmamanın farkı var. Gel hadi Emma'cığım, barışalım ve artık bundan bahsetmeyelim. Teyzene de ki, minik Emma, sana eski kinleri tazelemekten daha iyi örnek olmalı, de ki daha önce haksız değildiyse bile şimdi haksız."

"İşte bu doğru," diye haykırdı Emma, "çok doğru. Minik Emma, büyüdüğünde teyzenden daha akıllı bir kadın ol. Son derece zeki ol, onun yarısı kadar bile kibirli olma. Şimdi Mr. Knightley, bir çift lafım daha var, sonra bitireceğim. İyi niyet konusunda her ikimiz de haklıydık; şunu söylemeliyim ki benim fikirlerimi haksız çıkaran hiçbir şey olmadı. Sadece Mr. Martin çok acı bir hayal kırıklığına uğradı mı, onu bilmek istiyorum."

"Daha beter olamazdı," diye kısa, net bir cevap verdi Mr. Knightley.

"Buna gerçekten üzüldüm. Hadi, el sıkışalım."

Büyük nezaketle el sıkışmışlardı ki John Knightley içeri girdi. "Nasılsın, George?" ve "John, ya sen nasılsın?" diyerek, gerektiğinde her ikisini de diğeri için her şeyi yapmaya götürecek gerçek bağlılığı kayıtsızlık gibi görünen bir sakinlik altına saklayıp gerçek İngiliz tarzında selamlaştılar.

Mr. Woodhouse sevgili Isabella'sıyla rahatça konuşmak uğruna kâğıt oynamaktan vazgeçtiği için akşam sakin ve sohbetli geçti; ufak grup iki doğal ekibe ayrıldı: bir yanda o ve kızı, diğer yanda iki Mr. Knightley. Konuları bambaşkaydı ve çok seyrek birbiriyle karıştı; Emma bir birine bir ötekine katıldı.

Erkek kardeşler kendi işlerinden güçlerinden bahsediyorlardı, ama daha çok ağabeyinkinden; ağabey tabiat itibarıyla daha konuşkandı ve her zaman daha iyi bir konuşmacıydı. Sulh yargıcı olarak genellikle John'a danışacağı bir hukuki mesele ya da en azından anlatacak tuhaf bir hikâyesi oluyordu; Donwell'deki ev ve çiftliği idare eden bir çiftçi olarak da her arazinin gelecek yıl ne kadar vereceğini söylemek, tıpkı George gibi hayatının en uzun kısmını çiftlikte geçirmiş ve buraya bağlılığı güçlü olan bir kardeşe ilginç gelebilecek her tür yerel bilgiyi vermek durumundaydı. Yeni bir hendek açma, bir çiti değiştirme, bir ağacı kesme planı, her dönümün buğday, şalgam ya da mısır hacmi, daha soğuk tavırlarının izin verdiği kadarıyla John'un da ilgisini çekti ve konuşkan ağabeyi ona soracak bir şey bırakınca soruları hevesli bir ton bile aldı.

Onlar böyle kendi hallerindeyken Mr. Woodhouse kendini kızıyla mutlu pişmanlıkları hatırlamaya, endişeli sevgileri tatmaya kaptırmıştı.

"Zavallı Isabella'm benim," dedi elini sevgiyle tutup, beş çocuğundan biriyle uğraşmasını birkaç dakikalığına keserek, "son gelişinden beri ne uzun zaman geçti, feci uzun zaman! Yolculuktan sonra da ne kadar yorgun olmalısın!

Erken yatman lazım, yavrucuğum – yatmadan sana az bir şey çorba tavsiye ederim. Seninle birer tas çorba içelim. Emma'cığım, herhalde hepimiz birer çorba içeriz."

Emma aynı fikirde değildi, Knightley kardeşlerin de kendisi gibi buna ikna edilemeyeceklerini biliyordu; o yüzden sadece iki kâse söyledi. Çorbanın methiyle geçen kısa bir konuşmadan sonra, herkesin her akşam çorba içiyor olmamasına şaşıran Mr. Woodhouse ciddi bir düşünce havasıyla sözlerine devam etti:

"Garip şey yavrucuğum, sonbaharı buraya gelmek yerine South End'de geçirmen. Deniz havasını hiç iyi bulmamışımdır."

"Mr. Wingfield ısrarla tavsiye etti efendim, yoksa gitmezdik. Bütün çocuklar için tavsiye etti, ama bilhassa küçük Bella'nın boğazındaki zayıflık için – hem deniz havası hem deniz suyu."

"Çok tuhaf; oysa Perry denizin ona iyi geleceğinden emin değildi; bana sorarsan, uzun zamandır gayet iyi biliyorum ki, –sana söylememiş olabilirim ama– deniz kimseye pek yaramaz. Hatta bir keresinde beni öldürüyordu."

"Hadi lütfen," diye haykırdı Emma bunun tehlikeli bir konu olduğunu hissederek, "yalvarırım denizden bahsetmeyin. Kıskançlığım ve huysuzluğum tutuyor; denizi hiç görmedim! South End'den bahsetmek yasak, rica ederim. Isabella'cığım, henüz Mr. Perry'yi sorduğunu duymadım, oysa seni hiç unutmuyor."

"Ah iyi kalpli Mr. Perry, kendisi nasıl efendim?"

"Gayet iyi, ama çok da iyi değil. Zavallı Perry mide fesadı geçirmiş, kendine bakacak zamanı yok; bana öyle dedi, kendine bakacak zamanı yokmuş. Çok acı, her dakika bir yerden biri çağırıyor. Hiçbir yerde bu kadar çalışan bir adam olduğunu sanmıyorum. Hiçbir yerde bu kadar akıllı bir adam da yoktur ya."

"Peki Mrs. Perry'yle çocuklar, onlar nasıl? Çocuklar büyüdü mü? Mr. Perry'ye büyük saygım var. Umarım ilk fırsatta uğrar. Benim ufaklıkları görmek çok hoşuna gidecek."

"Umarım yarın gelir, kendimle ilgili soracağım önemli bir iki soru var. Hatta gelmişken küçük Bella'nın boğazına da baksa."

"Babacığım, boğazı öyle iyileşti ki artık hiçbir endişem yok. Ya denize girmek ona çok iyi geldi ya da bu, Mr. Wingfield'ın ağustostan beri uyguladığımız müthiş şurubu sayesinde oldu."

"Denize girmenin iyi gelmesine imkân yok, yavrucuğum; şurup istediğinizi bilseydim, ben ne yapar eder..."

"Mrs. ve Miss Bates'i unutmuş gibisin," dedi Emma, "onları da sormadın."

"Aa! İyi kalpli Batesler. Cidden kendimden utandım, ama sen mektuplarında onlardan bahsediyorsun. Umarım gayet iyidirler. İyi kalpli ihtiyar Mrs. Bates! Yarın onu ziyaret edeyim, çocukları da götüreyim. Hele o harikulade Miss Bates! Öyle değerli insanlar! Onlar nasıllar efendim?"

"Eh, gayet iyiler yavrucuğum, esas itibarıyla. Ama zavallı Mrs. Bates bir ay filan önce fena soğuk aldı."

"Çok üzüldüm! Ama soğuk algınlığı hiç bu sonbaharki kadar yaygın olmamıştı. Mr. Wingfield dedi ki soğuk algınlığının hiç bu kadar yaygın ve –gribe döndüğü zamanlar hariç– böylesine şiddetli olduğunu görmemiş."

"Durum hemen hemen öyle oldu yavrucuğum, ama dediğin kadar da değil. Perry diyor ki grip çok yaygınmış ama her kasım ayında olduğu kadar ağır değilmiş. Perry buna pek öyle hastalık mevsimi demiyor."

"Yo, Mr. Wingfield'ın da öyle dediğini duymadım, sadece..."

"Ah zavallı yavrucuğum, işin aslı, Londra'da her mevsim hastalık mevsimidir. Londra'da kimse sağlıklı değildir – imkân yok, olamaz. Seni orada yaşamaya mecbur etmek korkunç bir şey, o kadar uzakta! Havası da öyle kötü!"

"Yo, inanın hava hiç de kötü değil. Londra'nın bizden tarafı çoğu taraftan çok daha üstün. Bizi Londra'nın bütünüyle aynı kefeye koymayın efendim. Brunswick Meydanı bölgesi başka hemen her yerden çok farklıdır. Bizim bölge çok havadardır! İnanın şehrin başka hiçbir bölgesinde yaşamak istemem; çocuklarımın yaşıyor olmasından memnun olacağım başka hiçbir bölge yok; bizimki son derece havadar bir bölge! Mr. Wingfield Brunswick Meydanı civarının kesinlikle nefes alınacak en iyi yer olduğunu söylüyor."

"Ah yavrucuğum, yine de Hartfield gibi değildir. Sen methediyorsun, ama Hartfield'da bir hafta geçir de bak, hepiniz bambaşka insanlar olursunuz; eskisi gibi görünmüyorsunuz. Valla, halihazırda hiçbirinizin iyi göründüğünü söyleyemem."

"Böyle düşünmenize üzüldüm efendim; ama emin olun, o hiçbir yerde kurtulamadığım ufak tefek sinirsel baş ağrılarını ve çarpıntıları saymazsak ben şahsen gayet iyiyim; yatmadan önce çocuklar normalden biraz solgun görünüyorlardıysa sadece yol yorgunluğundan ve buraya gelmenin mutluluğundandır. Umarım yarın onları daha iyi görürsünüz; çünkü Mr. Wingfield'ın bana söylediği kadarıyla, bizleri bir yere hiç bu kadar iyi durumda göndermemiş. Umarım en azından Mr. Knightley'nin hasta göründüğünü düşünmüyorsunuzdur," dedi ve gözlerini sevecen bir merakla kocasına çevirdi.

"Orta karar yavrucuğum; sana kibarlık yapamayacağım. Bence Mr. John Knightley iyi görünmekten çok uzak."

"Mesele nedir efendim? Bana mı söylediniz?" diye seslendi Mr. John Knightley kendi adını duyunca.

"Üzgünüm ama şekerim, babam senin iyi göründüğün kanaatinde değil; tahmin ediyorum biraz yorgun olduğun içindir. Ama diyorum keşke yola çıkmadan Mr. Wingfield'a bir görünseydin."

"Isabella'cığım," dedi Mr. John Knightley aceleyle, "lütfen nasıl göründüğümü dert etme. Kendine ve çocuklara

doktorluk ve bakıcılık yapmakla yetin ve beni bırak, istediğim gibi görüneyim."

"Kardeşinize ne anlattığınızı tam anlayamadım," dedi Emma, "arkadaşınız Mr. Graham'in İskoçya'dan kâhya getirtmek niyetinde olduğundan bahsediyordunuz, yeni arazisine baksın diye. Ama işe yarayacak mı? Eski önyargılarda fazla ısrar etmek olmayacak mı?"

Bu şekilde öyle uzun ve başarıyla konuştu ki dikkatini tekrar babasına ve ablasına vermesi gerektiğinde Isabella'nın nazikçe Jane Fairfax'i sormasından daha kötü bir şey işitmek zorunda kalmadı; Jane Fairfax pek öyle hazzettiği biri değildiyse de o an onu methetmeye girişmekten çok mutlu oldu.

"Ah o tatlı, dünyalar sevimlisi Jane Fairfax!" dedi Mrs. John Knightley. "Onu görmeyeli epey oldu, arada bir şehirde rastlaşmamızı saymazsak. O iyi kalpli büyükannesiyle o harikulade teyzesini ziyarete gelmesi onları ne kadar mutlu ediyordur! Highbury'ye daha sık gelemiyor diye Emma'cığım adına her zaman pek üzüntü duyarım; ama artık kızları evlendiğine göre sanırım Albay ve Mrs. Campbell ondan hiç ayrılmak istemezler. Emma'ya mükemmel bir arkadaş olurdu."

Mr. Woodhouse aynı fikirdeydi ama ekleyecek şeyleri de vardı:

"Mamafih küçük arkadaşımız Harriet Smith de aynı öyle tatlı bir genç. Harriet'ı seveceksin. Emma Harriet'tan daha iyi bir arkadaş bulamazdı."

"Bunu duyduğuma çok sevindim; ama şu var ki Jane Fairfax çok meziyetli ve üstün, tam da Emma'nın yaşında."

Bu konu keyif içinde tartışıldı; ardından benzer öneme sahip başkaları geldi ve benzer bir uyum havası içinde geçip gittiler; gelgelelim, akşam yeniden hafif bir heyecan ortaya çıkmadan bitmedi. Çorba geldi ve çok konuşulacak bir konu yarattı, çokça övgü, çokça yorum sonrasında her bünye için besleyici olduğuna karar verildi ve çorbayı mak-

bul görmeyen evlere gayet sert eleştiriler yöneltildi; fakat ne yazık ki kızının mesela daha yeni başına gelmişti, dolayısıyla çok önemliydi, South End'deki kendi aşçısı, bir süreliğine tutulmuş genç bir kadın, sulu ama çok da sulu olmayan güzel, hafif bir kâse çorba denince neyin kastedildiğini asla anlayamıyordu. O kadar sık canı çekip sipariş ettiği halde şöyle idare edecek kadar bir şey bile görmesi mümkün olmamıştı. Burada tehlikeli bir açık vardı.

Mr. Woodhouse şefkatli bir endişe içinde gözlerini kızına dikip başını sallayarak, "Ah," dedi. Bu ünlem Emma'nın kulağında şu anlama geliyordu: "Ah işte, South End'e gidince felaketlerin sonu gelmez. Anlat anlat bitmez." Ve bir an babasının bundan bahsetmeyeceğini ve sessiz bir düşüncenin onu tekrar kendi hafif çorbasının tadını çıkarmakla meşgul edeceğini umdu. Ne var ki birkaç dakikalık bir aradan sonra babası tekrar başladı:

"Bu sonbaharda buraya gelmek yerine denize gittiğiniz için her zaman üzüntü duyacağım."

"Niye üzüntü duyacaksınız ki efendim? İnanın, çocuklara çok iyi geldi."

"Ayrıca madem denize gidiyordunuz, bari South End'e gitmeseydiniz. South End sağlıksız bir yer. South End'e karar verdiğinizi duyunca Perry çok şaşırdı."

"Birçok kişinin böyle düşündüğünü biliyorum, ama gerçekten bu büyük bir yanılgı efendim. Hepimizin sağlığı son derece iyiydi orada, çamurdan en ufak şekilde rahatsızlık duymadık; Mr. Wingfield da oraya sağlıksız demenin büyük bir hata olduğunu söylüyor; eminim onun sözüne kulak verilebilir çünkü havanın özelliğinden gayet iyi anlıyor; kendi kardeşiyle ailesi de sık sık oraya giderler üstelik."

"İlla bir yere gidecektiysen Cromer'a gidecektin yavrucuğum. Perry bir keresinde bir hafta Cromer'da kaldı; oranın deniz banyosu yapılacak en iyi yer olduğunu söylüyor. Sakin açık deniz, diyor, ve pirüpak bir hava. Hem anladığım kada-

rıyla orada olsa denizden hayli uzakta bir ev bulabilirdiniz, çeyrek mil filan uzakta, çok da rahat olurdu. Perry'ye danışman lazımdı."

"Ama babacığım, yol farkı var; düşünsenize ne büyük fark olurdu. Kırk yerine yüz mil belki."

"Ama yavrucuğum, Perry'nin dediği gibi, sağlık söz konusuysa hiçbir şeyin önemi yoktur: İnsan yol gidecekse ha kırk mil olmuş ha yüz mil. Hiç gitme daha iyi o zaman, kötü hava için kırk mil gideceğine Londra'da kal. Perry aynen böyle dedi. Ona kalırsa bu noktada yanlış karar verilmiş."

Emma'nın babasını durdurma çabaları işe yaramadı; babası böyle bir noktaya ulaştığı zaman da enişte sinin patlamasına şaşırmadı.

"Mr. Perry," dedi enişte si güçlü bir hoşnutsuzluk içinde, "sorulana kadar fikrini kendine saklasa iyi olur. Benim ne yaptığım, ailemi o sahile mi bu sahile mi götürdüğüm onu niye ilgilendiriyor ki? Kendi kararımı vermeye Mr. Perry kadar hakkım vardır herhalde. Onun ne ilaçlarını ne de talimatlarını istiyorum." Durdu ve bir an sakinleşip, sadece alaycı bir ilgisizlik içinde şöyle devam etti: "Eğer Mr. Perry bir eşle beş çocuğu daha fazla masraf etmeden ve daha fazla yorulmadan kırk mil yerine yüz otuz mil uzağa nasıl götüreceğimi bana söyleyebilirse ben de onun gibi South End yerine Cromer'ı seve seve tercih ederim."

"Doğru, doğru," diye haykırdı Mr. Knightley hızlı bir müdahaleyle, "çok doğru. Bu da bir görüş tabii. Ama John, sana yolu Langham'dan geçirme fikrimden bahsediyordum, daha sağa döndürelim ki diyordum üstünde ev olan otlaklardan geçmesin; ben bunda hiçbir zorluk göremiyorum. Highbury halkını rahatsız edeceksem bu işe kalkışmam, ama şimdiki yol çizgisini iyice bir hatırına getirirsen – mamafih anlatmanın en iyi yolu haritaya bakmak. Yarın sabah seni Abbey'de görürüm umarım; o zaman oturur bir göz gezdiririz, sen de fikrini söylersin."

Mr. Woodhouse arkadaşı Perry hakkında böyle sert sözler söylenmesine gücenir gibi oldu; bilmeyerek de olsa kendi duygu ve ifadelerinin çoğunu ona atfediyordu; ama kızlarının yatıştırıcı ilgisi o anki rahatsızlığını yavaş yavaş unutturdu ve kardeşlerin birinin hızlı müdahalesiyle öbürünün sağduyusu durumun tekrarlanmasını engelledi.

Bölüm XIII

Dünyada Mrs. John Knightley'den daha mutlu bir insan olamazdı; bu kısa Hartfield ziyaretinde her sabah beş çocuğuyla beraber eski tanıdıklarını dolaşmış, her akşam babası ve kız kardeşine, yaptıkları şeylerden bahsetmişti. Tek dileği günlerin o kadar hızlı geçmemesiydi. Keyifli, hatta fazlasıyla kısa olduğu için mükemmel bir ziyaret olmuştu.

Genelde akşamlardan çok sabahları arkadaşlara ayrılmış oluyordu; gelgelelim Christmas da olsa, bir büyük akşam yemeği davetini dışarıda olduğu halde reddedemediler. Mr. Weston itiraz kabul etmiyordu, bir gün hep birlikte Randalls'ta yemek yiyeceklerdi; ailenin bölünmemesi için Mr. Woodhouse bile daveti kabul etmeye ikna oldu.

Gerçi elinden gelse nasıl gidecekleri konusunda zorluk çıkarırdı ama kızıyla damadının arabaları halihazırda Hartfield'da olduğu için bu konuda basit bir soru sormaktan ileri gidemedi; kuşkuya yer yoktu; Emma'nın onu arabaların birinde Harriet için de yer bulabileceklerine inandırması da uzun sürmedi.

Harriet, Mr. Elton ve Mr. Knightley, kendi özel grupları, onlarla bir araya gelmek için davet edilmiş yegâne konuklardı – erken gidilecek, konuk sayısı az olacaktı; Mr. Woodhouse'un alışkanlıkları ve eğilimleri her konuda dikkate alındı.

Bu büyük olaydan önceki akşamı (çünkü Mr. Woodhouse'un 24 Aralık'ta dışarıda yemek yemesi çok büyük bir hadiseydi) Hartfield'da Harriet'la geçirdiler; Harriet öyle üşütmüş bir halde eve gitmişti ki Mrs. Goddard bana bakar diye tutturmuş olmasa Emma evden ayrılmasına asla izin vermezdi. Emma onu ertesi gün ziyaret etti ve Randalls konusunda zaten akıbetinin belli olduğunu gördü. Yüksek ateşi vardı ve boğazı çok şişmişti: Mrs. Goddard özen ve sevgi doluydu; Mr. Perry'den bahsettiler; Harriet onu bu keyifli toplantıdan mahrum bırakan musibete karşı koyamayacak kadar hasta ve güçsüzdü, yine de uğradığı kayıptan bahsederken hayli gözyaşı döktü.

Emma Mrs. Goddard'ın zorunlu yokluk anlarında ona bakmak, durumunu öğrendiğinde Mr. Elton'ın ne kadar canının sıkılacağını anlatarak onu neşelendirmek için yanında elinden geldiğince uzun kaldı; sonunda onu Mr. Elton'ın gayet neşesiz bir akşam geçireceğine ve hepsinin onu çok özleyeceğine tatlı tatlı inandırmış olarak daha rahat bir halde bıraktı. Mrs. Goddard'ın kapısından fazla uzaklaşmamıştı ki bizzat Mr. Elton'a rastladı; besbelli o da o kapıya doğru geliyordu ve hasta hakkında –ciddi hastalık söylentilerini duyunca durumunu öğrenip Hartfield'a haber götürmek üzere gelmişti– usul usul konuşarak yürürlerken Mr. John Knightley'yle karşılaştılar; en büyük iki oğluyla beraber Donwell'e yaptığı günlük ziyaretten dönüyordu; oğlanların sağlıklı, ışıltılı yüzleri kır havasının olumlu etkisini gösteriyor, eve koşturma sebepleri olan kızarmış etle sütlacı hızla mideye indireceklerine işaret ediyordu. Gruba katıldılar ve birlikte yürüdüler. Emma arkadaşının şikâyetlerini anlatıyordu – "çok iltihaplı bir boğaz, alev alev yanan bir vücut, halsizlik, vs., ayrıca Mrs. Goddard'dan üzülerek öğrendiğine göre Harriet boğazını fena üşütmeye eğilimliymiş, onları sık sık bu yüzden korkuturmuş." Mr. Elton durumdan çok korkmuşa benziyordu; telaşla şöyle dedi:

"Şiş boğaz! Umarım bulaşıcı değildir. Umarım difteri filan değildir. Perry gördü mü? Tabii arkadaşınız kadar siz de kendinize dikkat etmelisiniz. Yalvarırım riske girmeyin. Niye Perry bir bakmıyor?"

Emma kendisi gerçekten korkmamıştı ve bu ilgi aşırılığını Mrs. Goddard'ın tecrübesi ve özenini öne sürerek yatıştırdı; ama bunu düşünmek, üzerinde durmak istemediği gibi bir parça rahatsız da olduğu için hemen arkasından başka bir konuya geçti.

"Hava öyle soğuk, öyle soğuk ki, öyle kar havası var ki başka yere veya başka kişilerle olsa cidden dışarı çıkmaz, babamı da vazgeçirmeye çalışırdım; ama o kararını vermiş, soğuğu hissetmiyor sanki, ben de müdahale etmek istemiyorum çünkü biliyorum ki Mr. ve Mrs. Weston büyük hayal kırıklığına uğrarlar. Ama inanın Mr. Elton, yerinizde olsam müsaade isterdim. Bana zaten biraz kırıklığınız varmış gibi geliyor; yarının nasıl bir ses talep edeceğini, ne yorgunluklar getireceğini düşündüğünüz zaman, sanırım bu gece evde kalıp kendinize bakmanız daha akıllıca olur."

Mr. Elton ne cevap vereceğini pek bilemiyormuş gibi göründü; zaten durumu tam olarak öyleydi; öyle güzel bir bayanın nazik ilgisi gururunu okşamıştı ve onun tavsiyesine itiraz etmek içinden gelmiyordu ama ziyaretten vazgeçmeye hiç niyeti yoktu; gelgelelim onunla ilgili önceden sahip olduğu görüş ve tespitlerle onu doğru dürüst dinlemeyecek ve berrak bir şekilde göremeyecek kadar meşgul olan Emma onun "Çok soğuk, hakikaten çok soğuk" diye mırıldanarak onaylamasıyla tatmin oldu ve onu Randalls'tan kopardığı, ona akşam boyunca saat başı birini gönderip Harriet'ı sordurma imkânı verdiği için sevinerek yürümeye devam etti.

"Çok doğru yaparsınız," dedi, "sizin adınıza Mr. ve Mrs. Weston'dan özür dileriz."

Ama daha sözünü bitirmeden eniştesi, Mr. Elton'ın tek endişesi havanın durumuysa onun arabasında gelebileceğini

söyleyince Mr. Elton'ın teklifi sevinçle kabul ettiğini gördü. Olan oldu; Mr. Elton da geliyordu; geniş güzel yüzü hiç o ankinden daha büyük bir sevinç göstermemişti; gülümsemesi hiç daha güçlü olmamış, gözleri hiç az sonra Emma'ya tekrar baktığı zamankinden daha hayran bakmamıştı.

"Valla," dedi Emma kendi kendine, "bu çok garip! Onu o kadar kolay kurtardıktan sonra yine başka insanları tercih edip Harriet'ı hasta hasta arkada bırakıyor! Gerçekten çok garip! Ama galiba birçok erkekte, bilhassa bekâr erkeklerde böyle bir eğilim oluyor; dışarıda yemek yeme tutkusu gece hayatı zevkleri arasında öyle önemli yer tutuyor ki işi gücü, sorumluluğu, vazifeyi, her şeyi unutuyorlar; Mr. Elton'ın durumu da böyle olmalı – çok değerli, sevimli, hoş bir delikanlı kesinlikle, Harriet'a da sırılsıklam âşık ama yine de bir daveti reddedemiyor, ne zaman çağrılsa koşa koşa gidiyor. Aşk ne tuhaf şey! Harriet'ı zeki buluyor, ama onun hatırına yalnız başına yemek yemiyor."

Hemen sonra Mr. Elton yanlarından ayrılınca Emma vedalaşma sırasında Harriet'ın adını anma şeklini de ses tonunu da hayli duygulu buldu; onunla tekrar karşılaşma mutluluğunu yaşamadan az evvel güzel arkadaşından haber almak için Mrs. Goddard'a uğrayacağını, ona daha iyi haberler getirebileceğini umduğunu söyledi; ayrılırken de öyle iç çekti ve gülümsedi ki takdir terazisi onun lehine ağır bastı.

Aralarındaki birkaç dakikalık sessizlikten sonra John Knightley söze başladı.

"Hayatımda kendini sevdirmeye Mr. Elton'dan daha kararlı bir adam görmedim. Hanımlar söz konusu olunca deli divane oluyor. Erkeklerin arasında akıllı uslu, kendi halinde; ama etrafta memnun edecek hanımlar varsa adama bir hal oluyor."

"Mr. Elton'ın davranışları kusursuz değil," diye cevapladı Emma; "ama ortada bir memnun etme isteği varsa insan bunu görmezden gelmeli, öyle sık olan bir şey ki. Meziyetleri

orta karar olan biri elinden geleni yapıyorsa kendini üstün gören mesafeli birinden daha makbuldür. Mr. Elton'da kusursuz bir terbiye ve iyi niyet var, takdir etmemek elde değil."

"Evet," dedi Mr. John Knightley hemen biraz alaycı bir sesle, "*sana* karşı büyük bir iyi niyeti var gibi görünüyor."

"Bana mı!" diye cevapladı Emma şaşkınlıkla gülümseyerek. "Mr. Elton'ın amacının ben olduğumu mu düşünüyorsunuz?"

"Doğrusu, böyle bir düşünceye kapıldım Emma; eğer şimdiye kadar senin aklına gelmediyse şimdi bunu göz önüne alabilirsin."

"Mr. Elton bana âşık ha! Ne müthiş fikir!"

"Öyle olduğunu söylemiyorum; ama öyle olup olmadığını değerlendirip davranışlarını buna göre ayarlayabilirsin. Bana kalırsa davranışların ona cesaret veriyor. Bir dostun olarak konuşuyorum Emma. Etrafına baksan ve ne yaptığını, ne yapmak niyetinde olduğunu gözden geçirsen iyi olur."

"Teşekkür ederim ama emin olun yanılıyorsunuz. Mr. Elton'la ben çok iyi arkadaşız, hepsi bu," dedi ve durumun sadece kısmen bilinmesinin sıkça neden olduğu aptalca fikirleri, her şeyi bildiklerini iddia eden insanların hep düştükleri yanılgıları düşünüp eğlenerek yürümeye devam etti, eniştesinin onu kör ve cahil ve öğüde muhtaç görmesinden hiç de hoşlanmamıştı. Eniştesi başka bir şey demedi.

Mr. Woodhouse ziyaret konusunda öyle kararlıydı ki artan soğuğa rağmen hiçbir korku belirtisi göstermedi ve havayı diğerlerinden daha az umursuyormuş gibi tam saatinde büyük kızıyla arabasına binip yola koyuldu; aklı kendi gidişine duyduğu hayranlıkla ve Randalls'ta yaratacağı memnuniyeti düşünmekle öyle doluydu ki havanın soğuk olduğunu anlayamıyordu, soğuğu hissedemeyecek kadar da sarılıp sarmalanmıştı. Bununla beraber soğuk şiddetliydi; ikinci araba hareket edene kadar birkaç kar tanesi düşmüştü bile; gökyüzü öyle yüklüydü ki kısa zamanda bembeyaz

bir dünya yaratmak için sadece az daha yumuşak bir havayı bekliyor gibiydi.

Emma az sonra yol arkadaşının pek de keyifli görünmediğini fark etti. Bu havada hazırlanmak ve dışarı çıkmak, çocuklarını akşam yemeğine feda etmek Mr. John Knightley için can sıkıntısıydı; ziyarette ona cazip gelebilecek hiçbir şey görmüyordu; rahibin evine kadar bütün yolculuğu keyifsizliğini ifade ederek geçirdi.

"İnsan," dedi, "böyle bir günde başkalarından kendi sıcak koltuklarını bırakıp onu görmeye gelmelerini istemek için kendini çok beğeniyor olmalı. Kendini çok sevilen biri sanmalı; böyle bir şeyi ben yapamazdım. Saçmalığın bu kadarı olur – şu an gerçekten kar yağıyor! İnsanların evlerinde rahat rahat oturmalarına izin vermemek ahmaklık; insanların rahat rahat evlerinde kalabilecekken kalmamaları aptallık! İşimiz veya görevimiz gereği böyle bir akşamda dışarı çıkmak zorunda kalsaydık ne büyük sıkıntı olurdu; ama şimdi kalkmış, muhtemelen normalden daha ince giysiler içinde paşa paşa yola koyulmuş gidiyoruz, hiçbir özrümüz yok, tabiatın sesine karşı geliyoruz ki o ses insana aklını başına toplayıp evinde oturmasını, her şeyi mümkün mertebe korumaya almasını söylüyor; ama biz kalkıp başka bir adamın evinde beş sıkıcı saat geçirmek için yola çıkıyoruz, yarın tekrar söyleyemeyecek veya dinleyemeyeceğimiz, dün söylenmemiş ve dinlenmemiş ne sözümüz var ki! Kötü havada gidip muhtemelen daha kötü havada döneceğiz; beş aylak, üşümüş insanı evdekinden daha soğuk odalara ve daha kötü sohbete taşımak için dört at ve dört uşak koşturuyor."

Emma'nın ona, almaya alışkın olduğu sevinçli tasdiği verecek, yol arkadaşının genellikle söylüyor olması gereken "Çok haklısın sevgilim" sözlerinin havasını yaratacak hali yoktu ama herhangi bir cevap vermekten kaçınacak kadar da kararlıydı. Uysal olmak içinden gelmiyordu; kavgacı olmaktan nefret ediyordu; içindeki kahramanlık duygusu sa-

dece sessizlikte karar kıldı. Bıraktı konuşsun; camları ayarladı, iyice sarmalandı, ağzını açmadı.

Geldiler, araba döndü, basamak indirildi; Mr. Elton şık mı şık, siyahlar içinde, gülücükler dağıtarak anında yanlarında bitti. Emma konunun değişeceğini sevinçle düşündü. Mr. Elton nezaket ve neşe kesilmişti; kibar halleri içinde öyle neşeliydi ki, Emma Harriet'la ilgili ona ulaşandan daha farklı bir haber almış olması gerektiğini düşünmeye başladı. Emma giyinirken sordurmuş ve "Aynı sayılır, daha iyi değil" cevabını almıştı.

"Mrs. Goddardlar'dan benim aldığım haber," dedi Emma hemen, "umduğum kadar iyi değildi: 'Daha iyi değil,' dediler bana."

Mr. Elton'ın yüzü bir anda asıldı ve cevap verirken sesi duygunun sesi oldu:

"Yo hayır, üzüntüyle öğrendim ki, tam size söyleyecektim ki, Mrs. Goddard'ın kapısından sorduğum zaman, yani giyinmek için geri dönmeden hemen önce sordum, bana Miss Smith daha iyi değil, hiç değil, hatta daha kötü dediler. Çok üzüldüm ve endişelendim; oysa sabahleyin ona gösterilen nazik ilgiden sonra daha iyidir diye avunuyordum."

Emma gülümsedi ve cevap verdi: "Benim ziyaretim umarım şikâyetinin sinirlerle ilgili kısmına iyi gelmiştir, ama ben bile şiş bir boğazı üfleyip iyi edemem, gerçekten ağır bir soğuk algınlığı geçiriyor. Mr. Perry ona baktı, belki duymuşsunuzdur."

"Evet, tahmin ederim, yani, bilmiyordum."

"Kendisi onun bu tür şikâyetlerine alışkın; umarım yarın sabah daha rahatlatıcı bir haber alırız. Endişe etmemek imkânsız. Bugünkü partimiz için üzüntü verici bir kayıp!"

"Korkunç! Kesinlikle yani. Eksikliği her an hissedilecek."

Bunlar münasip sözlerdi, sözlere eşlik eden iç çekiş gerçekten takdire şayandı, ama daha uzun sürmeliydi. Yarım dakika geçmeden, hem de büyük bir canlılık ve keyif içinde

başka şeylerden bahsetmeye başladığını görünce Emma'nın biraz canı sıkıldı.

"Arabalarda koyun derisi kullanmak," dedi Mr. Elton, "ne harika bir fikir! Nasıl da rahat oluyor; böyle tedbirler olunca soğuğu hissetmek imkânsız. Bu modern zaman tertipleri beylerin arabalarını cidden kusursuz hale getirdi. İnsan havadan öyle iyi korunuyor ki zerrece esinti içeri izinsiz giremiyor. Havanın hiçbir önemi kalmıyor. Çok soğuk bir ikindi oysa, ama bu arabanın içinde ruhumuz bile duymuyor. Aa! Kar atıştırıyor."

"Evet," dedi John Knightley, "bana kalırsa daha epey yağacak."

"Christmas havası," diye gözlemledi Mr. Elton. "Tam mevsime uygun; dün yağmaya başlamadığı için kendimizi çok şanslı saymalıyız, yoksa bugünkü partiye engel olurdu, çünkü yerde kar olsa Mr. Woodhouse yola çıkmayı göze almazdı, ama şimdi bir önemi yok. Dost meclislerinin tam da mevsimi gerçekten. Christmas'ta herkes dostlarını davet eder, insanlar da en kötü havaya bile aldırmazlar. Bir keresinde bir arkadaşımın evinde bir hafta kardan mahsur kaldım. Pek keyifli oldu. Bir geceliğine gittim, ertesi haftanın o gününe kadar gelemedim."

Mr. John Knightley buradaki keyfi anlamış görünmüyordu; soğuk bir sesle şöyle dedi:

"Randalls'ta bir hafta kardan mahsur kalmak istemem."

Başka zaman olsa Emma eğlenebilirdi ama Mr. Elton'ın ruh haline başka duygulara kapılamayacak kadar şaşırıyordu. Harriet hoş bir parti beklentisi karşısında tümden unutulmuş görünüyordu.

"Mükemmel bir ateş olacağı kesin," diye devam etti Mr. Elton, "her şey çok konforlu olacak. Hoş insanlardır Mr. ve Mrs. Weston; Mrs. Weston hatta ne kadar övülse azdır; Mr. Weston da gerçekten çok değerlidir, konukseverdir, hoşsohbettir; ufak bir topluluk olacak, ama ufak topluluklar seçkin

olunca muhtemelen en makul topluluk olur. Mr. Weston'ın yemek salonu on kişiden fazlasını rahat ağırlayamaz; kendi adıma ben bu durumlarda iki kişi fazla olmasındansa iki kişi eksik olmasını tercih ederim. Sanırım siz de benim gibi düşünürsünüz," (yumuşak bir havayla Emma'ya dönerek), "sanırım onayınızı almış olacağım, ama gerçi Mr. Knightley Londra'nın büyük partilerine alışkın olduğundan belki bizim duygularımıza iştirak edemeyebilir."

"Londra'nın büyük partilerini bilmem beyefendi, ben kimseyle yemek yemem."

"Cidden mi!" dedi Mr. Elton şaşkınlık ve acıma dolu bir sesle. "Hukukun böyle büyük bir kölelik olduğunu bilmezdim. Beyefendi, bütün bunların ödülünü alacağınız zaman gelecektir, o zaman az çalışıp çok eğleneceksiniz."

"Tek eğlencem," diye cevapladı John Knightley bahçe kapısından geçerlerken, "sağ salim Hartfield'a döndüğümü görmek olur."

Bölüm XIV

Mrs. Weston'ın misafir odasına girerken her iki beyin de yüz ifadelerini değiştirmesi gerekti; Mr. Elton neşeli görüntüsüne çekidüzen verdi, Mr. John Knightley de keyifsizliğini üstünden attı. Havaya uymak için Mr. Elton daha az gülümsedi, Mr. John Knightley daha çok gülümsedi. Emma sadece içinden geldiği gibi davranabilirdi ve kendini olduğu kadar mutlu gösterdi. Onun için Westonlar'la bir arada olmak gerçek bir zevkti. Mr. Weston çok sevdiği biriydi ve dünyada onun eşi kadar rahat konuştuğu başka bir insan yoktu; babasının ve kendisinin küçük meselelerini, planlarını, kararsızlıklarını ve eğlencelerini, dinleneceğine ve anlaşılacağına, her zaman ilginç ve her zaman makul bulunacağına inanarak anlatabileceği tek kişiydi. Hartfield'la ilgili anlatabileceği ve Mrs. Weston'ın samimi bir ilgi duymayacağı hiçbir şey yoktu; özel hayatın gündelik mutluluğunun bağlı olduğu o küçük meseleler hakkında yarım saatlik kesintisiz bir sohbet her ikisinin de en büyük zevklerinden biriydi.

Aslında belki de bu tam günlük ziyaretin veremeyeceği bir keyifti bu, her halükârda şu anki yarım saat içinde yeri olmadığı kesindi; öte yandan Mrs. Weston'ın görüntüsü, gülümsemesi, dokunuşu, sesi bile Emma için mutluluk vericiydi; o yüzden Mr. Elton'ın tuhaflıklarını ya da başka sevimsiz

şeyleri olabildiğince az dert etmeye ve keyif alınabilecek her şeyden olabildiğince keyif almaya karar verdi.

Harriet'ın üşütmesi hadisesi onun gelişinden önce konuşulup kapatılmıştı. Mr. Woodhouse'un güzelce oturup bu hikâyeyi ve onun yanı sıra, kendisiyle Isabella'nın önden gelişini, Emma'nın arkadan geleceği hikâyesini tafsilatıyla anlatacak zamanı olmuştu; hatta James de gelip kızını gördü diye büsbütün mutlu olacakken ötekiler geldiler de ona ilgi göstermekten neredeyse bitap düşen Mrs. Weston yanından ayrılıp sevgili Emma'sını karşılayabildi.

Emma'nın Mr. Elton'ı bir süre unutma projesi hepsi yerlerine yerleştiği zaman onun gelip yanına oturduğunu görünce üzüntüyle sonuçlandı. Harriet konusundaki bu garip duyarsızlığı aklından çıkarması çok zor oldu; Mr. Elton sadece dirseğinin dibine oturmakla kalmamış, aynı zamanda sürekli olarak mutlu suratını onun görüş alanına sokuyor ve her fırsatta ona bir heves bir şeyler söylüyordu. Onu unutmak bir yana, davranışı öyleydi ki Emma kendi kendine şöyle düşünmeden edemedi: "Eniştemin iddia ettiği gibi olabilir mi gerçekten? Bu adamın ilgisini Harriet'tan bana çevirmiş olması mümkün olabilir mi? Komik, katlanılmaz!" Gelgelelim Mr. Elton onun sıcak davranması için öyle bir beklenti içindeydi, babasıyla öyle ilgileniyordu, Mrs. Weston'dan öyle keyif alıyordu, hatta sonunda çizimlerine öyle hevesle ve öyle bilgisizce hayran olmaya başladı ki feci bir müstakbel âşık görüntüsü veriyor ve Emma'yı kibarlığını muhafaza etmek için çabalamak zorunda bırakıyordu. Kendi adına zaten kaba olamazdı; Harriet'ın hatırı için her şeyin yine de yoluna gireceği umudu içinde gayet kibar davrandı; ama ciddi bir çaba göstermesi gerekti çünkü Mr. Elton'ın saçmalıklarının en baygınlık verici safhasında, diğerleri arasında Emma'nın bilhassa dinlemek istediği bir şey olup bitiyordu. Mr. Weston'ın oğlundan bahsettiğini anlayacak kadar olsun duyabildi: "Oğlum", "Frank" ve "oğlum" kelimelerinin

birkaç kez tekrarlandığını duydu; kulağına çalınan birkaç başka kelimeden de oğlunun erken ziyaretini açıkladığı şüphesine kapıldı; ama Mr. Elton'ı susturmasına kalmadan konu tümden kapandı gitti, öyle ki soru sorup konuyu tekrar açmaya çalışsa tuhaf duruma düşerdi.

Şimdi durum öyleydi ki Emma'nın hiç evlenmeme kararına rağmen Mr. Frank Churchill adında, fikrinde ona her zaman ilginç gelen bir şey vardı. Sık sık düşünmüştü –bilhassa babasının Miss Taylor'la evlenmesinden beri– eğer evlenecek olsa yaş, karakter ve konum bakımından ona uyan tek kişi Mr. Frank Churchill'di. Aileler arasındaki bu bağlantı sayesinde delikanlı Emma'ya ait görünüyordu. Onları tanıyan herkesin uygun göreceği bir evlilik olduğunu düşünmeden edemiyordu. Mr. ve Mrs. Weston'ın bunu düşünmüş olduklarından gayet emindi; vazgeçemeyeceği kadar iyilik dolu olduğuna inandığı bir hayatı bırakmak için delikanlı ya da bir başkası tarafından baştan çıkarılmak niyetinde olmasa da onu görmek için büyük bir merak duyuyor, onu çekici bulmak, onun tarafından beğenilmek istiyor ve arkadaşlarının hayallerinde birbirlerine yakıştırılmaları düşüncesinden zevk alıyordu.

Bu duygular içindeyken Mr. Elton'ın kibarlıkları ona korkunç yanlış zamanlanmış geliyordu; canı çok sıkılsa da gayet nazik göründüğü ve ziyaretin geri kalanının açık yürekli Mr. Weston'dan aynı bilgiyi ya da bilginin esasını tekrar duymadan geçemeyeceği düşüncesiyle rahatladı. Düşüncesinde haklı çıktı; çünkü Mr. Elton'dan sevinçle kurtulup yemekte Mr. Weston'ın yanına oturduğu zaman Mr. Weston koyun budunun tadını çıkarırken konukseverlik görevleri arasındaki ilk boşluktan yararlanıp ona şöyle dedi:

"Doğru sayıda olmak için sadece iki kişimiz eksik. Burada iki kişi daha görmek isterim, tatlı küçük arkadaşınız Miss Smith ve oğlum, işte o zaman tamam olduğumuzu söylerim. Galiba misafir odasında ötekilere Frank'i beklediğimizi söy-

lediğimi duymadınız. Bu sabah ondan mektup aldım, on beş gün içinde burada olacak."

Emma Mr. Frank Churchill'le Miss Smith'in toplulukları-nı tamamlama önerisini gayet usturuplu bir sevinçle onayladı.

"Bize gelmek istiyordu," diye devam etti Mr. Weston, "hem de ta eylülden beri, her mektubunda bundan bahsediyordu; ama zamanının idaresi onda değil ki. Memnun edilmeyi bekleyenler var, üstelik (laf aramızda) memnun edilmeleri bazen büyük fedakârlık istiyor. Ama artık ocak ayının ikinci haftası filan onu burada göreceğimden şüphem yok."

"Sizin için ne büyük bir sevinç olacak! Mrs. Weston onunla tanışmak için öyle sabırsızlanıyor ki o da en az sizin kadar mutlu olacak."

"Evet öyle, ama o başka engel çıkar diye düşünüyor. Geleceğine benim kadar inanmıyor; ama herkesi benim kadar iyi tanımıyor tabii. Durum şu (ama aramızda kalsın lütfen, öbür odada bununla ilgili tek kelime etmedim; malum, her ailenin sırları vardır) şöyle, bir grup arkadaş ocak ayında Enscombe'a davet edilmiş, Frank'in gelişi de onların iptal edilmesine bağlı. Onlar iptal edilmezse bizimki kımıldayamaz. Ama iptal edileceklerini biliyorum çünkü Enscombe'daki önem sahibi bir hanımın hazzetmediği bir aile; yılda iki üç kez onları davet etmek lüzumlu görülüyor, ama vakit yaklaşınca daveti hep iptal ediyorlar, o yüzden meseleden hiç şüphem yok. Ocak ortasından önce Frank'i burada göreceğime benim bizzat burada olduğum kadar inanıyorum; ama şu tatlı arkadaşınız," (masanın yukarı ucuna doğru başıyla işaret ederek) "öyle kaprissiz ki, Hartfield'da o tip şeyleri öyle az gördü ki ihtimalleri hayal bile edemez, bense ta ne zamandır böyle meselelerle uğraşıyorum."

"Meselede az da olsa bir belirsizlik olmasına üzüldüm," diye cevapladı Emma. "Ama ben sizden yanayım Mr. Weston. Gelecek diyorsanız, bence de gelecek; siz Enscombe'u bilirsiniz."

"Evet, bilmeye hakkım var, hayatımda oraya hiç gitmedim gerçi. Kadın bir tuhaf! Ama Frank'in hatırına ondan kötü bahsetmemek için kendimi tutuyorum; çünkü Frank'e çok düşkün olduğuna inanıyorum. Kendinden başka kimseye düşkünlüğü olmaz derdim eskiden; ama Frank'e her zaman çok iyi davrandı (kendince tabii – yoksa ufak tefek huysuzlukları ve kaprisleri var, her şey onun istediği gibi olsun istiyor). Ama kanımca böyle bir sevgi uyandırması Frank'in meziyetleri sayesinde oluyor; gerçi bunu başka kimseye söylemem ama kadın genelde herkese karşı taşkalpli, huysuzun teki."

Emma konudan öyle hoşlandı ki misafir odasına geçtikleri zaman hemen Mrs. Weston'ı da konuya dâhil etmeye çalıştı, gözün aydın diyerek – yine de ilk karşılaşmanın korkutucu olması gerektiğini bildiğini söyledi. Mrs. Weston bu dileği kabul etti, ama ilk karşılaşma endişesini duyacak olması artık bir kesinleşse çok memnun olacağını ekledi. "Çünkü geleceğinden emin olamıyorum ki. Ben Mr. Weston kadar iyimser değilim. Sonunda hiçbir şey olmayacağından korkuyorum. Mr. Weston sana meselenin ne aşamada olduğunu anlattı mı?"

"Evet, her şey Mrs. Churchill'in keyfine bağlı görünüyor; onun keyfi de korkarım dünyadaki en zor şey."

"Emma'cığım!" diye cevapladı Mrs. Weston gülümseyerek. "Adı üstünde, kapris, sağı solu belli olmaz." Sonra Isabella'ya döndü; Isabella onları dinlemiyordu: "Bilmelisin ki, sevgili Mrs. Knightley, Mr. Frank Churchill'i göreceğimiz kesin değil bence, babasının tahmininin aksine. Her şey yengesinin keyfine kalmış; canı isterse olacak. Siz ikiniz benim kızımsınız, size gerçeği söyleyebilirim. Enscombe'da Mrs. Churchill'in dediği olur, aksi kadının tekidir, o izin verecek de çocuk öyle gelecek."

"Ah Mrs. Churchill! Herkes bilir Mrs. Churchill'i," diye cevapladı Isabella. "Ne zaman düşünsem o zavallı delikanlı-

ya çok acıyorum. Aksi biriyle sürekli birlikte yaşamak korkunç olmalı. Neyse ki bildiğimiz bir şey değil ama sefil bir hayat olmalı. Kadının çocuğu olmaması ne hayırlı olmuş! Zavallı çocukları ne kadar mutsuz ederdi!"

Emma Mrs. Weston'la yalnız kalmak isterdi. O zaman daha çok şey öğrenebilirdi. Mrs. Weston ona Isabella'nın yanında göze alamayacağı bir açıklıkla anlatırdı; hayalgücünün, hakkında içgüdüsel bir bilgi vermiş olduğu delikanlıya dair görüşleri hariç, Churchilller'e ilişkin herhangi bir şeyi ondan saklamaya çalışmayacağına gerçekten inanıyordu. Ama şimdilik söylenecek başka bir şey yoktu. Mr. Woodhouse hemen arkalarından misafir odasına girdi. Yemekten sonra uzun süre oturmak dayanamayacağı bir tutsaklıktı. Şarap da sohbet de onun için bir şey ifade etmiyordu ve yanlarında her zaman rahat olduğu insanlara katıldı.

Yine de, o henüz Isabella'yla konuşurken Emma şu sözleri söyleme fırsatı buldu:

"Demek oğlunuzun ziyaretinin kesin olduğunu düşünmüyorsunuz. Üzüldüm. Tanışma faslı her zaman gerginliktir; bir an önce olsun bitsin daha iyi."

"Öyle; her gecikme insanı başka gecikmeler konusunda daha hassas yapıyor. Bu ailenin, yani Braithwaitelerin ziyareti iptal edilse bile bizi hayal kırıklığına uğratmak için bir mazeret bulunur diye korkuyorum. Oğlumun isteksiz olduğunu düşünmeye dayanamam; ama onu kendilerine saklamak konusunda Churchilller'in büyük ısrarı olduğundan eminim. Kıskançlık var. Babasına önem vermesini bile kıskanıyorlar. Lafın kısası, geleceğini sanmıyorum; keşke Mr. Weston daha az iyimser olsa."

"Gelmesi lazım," dedi Emma. "Birkaç günlüğüne de olsa gelmesi lazım; insan genç bir adamın bu kadarcık şeyi yapacak gücü olmamasını anlayamıyor. Kötü ellere düşerse genç bir kadın her an engellenebilir, birlikte olmak istediği kimselerden uzak tutulabilir; ama insan genç bir adamın canı

istediğinde babasıyla birlikte olamayacak kadar kısıtlama altında olmasını anlayamıyor."

"Enscombe'da olup ailenin huyunu suyunu bilmek lazım ki insan ne yapabilir, ne yapamaz, karar versin," diye cevapladı Mrs. Weston. "İnsan herhangi bir ailenin bir üyesinin davranışlarını yargılarken de belki bu tedbiri elden bırakmamalı, ama bana kalırsa Enscombe genel kurallarla yargılanmamalı; kadın tam çatlak; önünde akan sular duruyor."

"Ama yeğenine çok düşkün; dünyada gözü başkasını görmüyor. Şimdi, benim Mrs. Churchill hakkındaki tespitlerime göre, her şeyini borçlu olduğu kocasının rahatı için hiçbir fedakârlıkta bulunmazken, ona karşı her an kapris yapıp dururken, aslında hiçbir şeyini borçlu olmadığı yeğeni tarafından yönetiliyor."

"Emma'cığım, o güzel huyunla kötü huylu birini anlıyormuş, sebeplerini izah edebiliyormuş gibi yapma: Bırak yoluna gitsin. Delikanlının zaman zaman bir hayli etki sahibi olduğundan kuşkum yok ama bunun ne zaman olacağına onun karar vermesi imkânsız olmalı."

Emma dinledi, sonra soğuk bir sesle şöyle dedi: "Gelene kadar ikna olmayacağım ben."

"Bazı konularda büyük bir etki sahibi olabilir," diye devam etti Mrs. Weston, "ama diğerlerinde pek sanmıyorum; onları bırakıp bizi ziyarete gelmek de kadına etki edemediği konular arasında olmalı."

Bölüm XV

Mr. Woodhouse az sonra çayını içmeye hazırdı; çayını içince de artık eve gitmeye hazır olacaktı; beraberindeki üç arkadaşına düşen, diğer beyler gelene kadar saatin geç olduğunu fark etmemesi için onu oyalamaktı. Mr. Weston konuşkan ve neşeliydi, erken gidilmesinden hoşlanmazdı ama sonunda misafir odasındaki topluluk büyüdü. Gayet keyfi yerinde olan Mr. Elton ilk gelenlerden biri oldu. Mrs. Weston'la Emma koltukta yan yana oturuyorlardı. Mr. Elton hiç de davet edilmediği halde onlara katılıp aralarına oturdu.

Mr. Frank Churchill beklentisiyle eğlendiği için Emma da gayet keyifliydi; Mr. Elton'ın son densizliklerini unutmak, ondan yine memnun olmak istiyordu ve Harriet'ı ilk konusu yaptığını görünce onu en sevecen gülümsemelerle dinlemeye hazırdı.

Mr. Elton Emma'nın güzel arkadaşı için pek endişeleniyor gibiydi – o güzel, sevimli, sıcakkanlı arkadaşı için. "Biliyor muydu? Randalls'a geldiklerinden beri onunla ilgili her şeyi duymuş muydu? Kendisi çok endişeliydi, itiraf etmeliydi ki şikâyetinin türü onu bir hayli telaşlandırmıştı." Bir süre gayet uygun bir şekilde bu minvalde konuştu, fazla cevap beklemeden ama şiş bir boğazın uyandırdığı korkuya gayet hassas bir halde; Emma da ona karşı iyi kalpli olmaktan geri kalmadı.

Ama sonunda feci bir değişim oldu sanki; birden ona, Mr. Elton boğaz şişliğinden Harriet için değil Emma için korkuyor gibi geldi – hastalık bulaşıcı olmasın da Emma da hastalanmasın diyeydi endişesi. Emma'ya hasta odasına şimdilik bir daha gitmesin, kendisi Mr. Perry'yi görüp görüşünü alana kadar bu tehlikeye girmeyeceği konusunda *ona söz versin* diye büyük bir ısrarla yalvarmaya başladı; Emma gülüp geçmeye ve konuyu uygun şekline döndürmeye çalıştıysa da Mr. Elton'ın onunla ilgili aşırı endişesine son vermek mümkün olmadı. Emma'nın canı sıkıldı. Öyle görünüyordu ki –artık saklanır tarafı yoktu– Harriet'a değil ona âşıktı; eğer gerçekse bu en bayağı, en menfur bir ihanetti! Emma kendini tutmakta zorluk çekti. Mr. Elton yardım almak için Mrs. Weston'a döndü: "O ona destek olmaz mıydı? Miss Woodhouse'u Miss Smith'in hastalığının bulaşıcı olmadığı anlaşılana kadar Mrs. Goddardlara gitmemeye ikna etme konusunda ricalarını onunkilere eklemez miydi? Söz almadan dünyada içi rahat etmezdi – bunu sağlamak için etkisini ondan yana kullanmaz mıydı?"

"Konu başkaları olunca çok fedakâr," diye devam etti, "ama kendisine hiç dikkat etmiyor! Soğuk algınlığımın iyileşmesi için bugün evde kalmamı istedi, ama kendisi boğaz iltihabına yakalanma tehlikesinden uzak duracağına söz vermiyor. Bu adil mi Mrs. Weston? Aramızda hakem olun. Şikâyet etmeye biraz olsun hakkım yok mu? Nazik destek ve yardımınıza güveniyorum."

Emma Mrs. Weston'ın şaşkınlığını gördü ve hem sözleri hem de tavrıyla kendini Emma üzerinde öncelikli hak sahibi sayan bu ilgi karşısında gerçekten afallamış olacağını düşündü; Emma'ysa bu konuda bir şey söyleme gücünü kendinde bulamayacak kadar kızmış ve gücenmişti. Adama bakmakla yetindi ama bu, aklını başına getireceğini düşündüğü türden bir bakıştı; sonra kanepeden kalktı, gidip ablasının yanındaki bir koltuğa oturdu ve tüm dikkatini ona verdi.

Mr. Elton'ın bu terslenmeyi nasıl karşıladığını anlayacak zamanı olmadı çünkü bir anda başka bir konu ortaya atıldı; havanın durumuna bakmaktan dönen Mr. John Knightley içeri girdi ve dışarının karla kaplı olduğunu, karın halen fırtına şeklinde yağdığını söyledi ve sözlerini Mr. Woodhouse'a hitaben şöyle bitirdi:

"Kış davetleriniz için neşeli bir başlangıç oldu efendim. Arabacınızla atlarınıza kar fırtınasında yollarını bulmak gibi yeni bir iş çıktı."

Zavallı Mr. Woodhouse sıkıntıdan ses çıkaramadı; ama başka herkesin söyleyecek şeyleri vardı; kimi şaşırmış kimi şaşırmamıştı, kiminin soracak soruları kimininse söyleyecek teselli sözleri vardı. Mrs. Weston'la Emma var güçleriyle onu neşelendirip aklını damadından uzaklaştırmaya çalıştılar; damadı ise duygusuzca zaferinin keyfini sürüyordu:

"Kararınıza çok hayran oldum efendim," diyordu, "bu havada dışarı çıkmayı göze aldınız ya; çünkü elbette yakında kar yağacağını gördünüz. Karın geldiğini herkes görmüş olmalı. Neşenize hayran oldum; umarım sağ salim eve varırız. Bir iki saat daha kar yolları kapatmayabilir; iki arabayız; biri tarlaların ıssız bir yerinde takılır kalırsa, elimizde diğeri olacak. Umarım gece yarısından önce sağ salim Hartfield'da oluruz."

Mr. Weston farklı türden bir zafer duygusu içinde kar yağdığını bir süredir bildiğini ama Mr. Woodhouse'u rahatsız etmemek ve ona apar topar gitme mazereti vermemek için bir şey demediğini söyledi. Dönüşlerini imkânsız kılacak miktarda kar yağmış ya da yağabilecek olması ise söz konusu değildi; hiçbir zorluk çekmeyeceklerinden korkuyordu. Dileği oydu ki yol geçit vermesin, o da hepsini Randalls'ta tutabilsin; herkese kalacak yer bulabileceğinden bütün iyi niyetiyle emindi; ufak bir ayarlamayla herkese yatak bulunabileceği konusunda onu onaylasın diye karısına döndü; ama evde sadece iki boş oda olduğu için karısı ne yapacağını pek bilmiyordu.

Mr. Woodhouse'un ilk tepkisi, hatta bir süre için tüm söyleyebildiği "Ne yapmalı Emma'cığım? Ne yapmalı?" oldu. Emma'dan onu rahatlatmasını bekliyordu; Emma emniyette olduklarını, atların da James'in de mükemmel olduğunu, yanlarında birçok dostları bulunduğunu söyleyerek onu bir parça kendine getirdi.

Büyük kızının telaşı da onunkine denkti. Çocukları Hartfield'dayken Randalls'ta mahsur kalmanın dehşeti zihninde iyice büyümüştü; yolun şimdi ancak maceracı insanlar için aşılabilir ama gecikmeye izin vermeyen bir durumda olduğunu düşündüğünden, babasıyla Emma'nın Randalls'ta kalması, kendisiyle kocasının ise karın yolu kapayıp onları engellemesi riskine girmeden bir an önce yola çıkmaları gerektiğini söyledi.

"Arabayı hemen emretsen iyi olur hayatım," dedi, "bence hemen yola çıkarsak gidebiliriz; kötü bir şey olursa inip yürürüz. Ben korkmuyorum. Yolun yarısını bile yürüyebilirim. Eve varır varmaz ayakkabılarımı değiştiririm; o tür bir şeyden üşütmem."

"Ne demezsin!" diye cevap verdi Mr. John Knightley. "O zaman dünyanın en istisnai şeyi olmuş olur, çünkü genelde her şeyden üşütürsün. Eve yürümekmiş! Ayakkabıların eve yürümeye gayet uygun sanki. Atlar için kötü olacak ama."

Isabella planı onaylasın diye Mrs. Weston'a döndü. Mrs. Weston çaresiz onayladı. Isabella sonra Emma'ya gitti; Emma hep birlikte gidebileceklerinden henüz umudunu kesmemişti; hâlâ meseleyi tartışıyorlardı ki kardeşinin ilk kar raporundan sonra odadan çıkmış olan Mr. Knightley geri döndü ve etrafı incelemek için dışarı çıktığını ve şimdi ya da bir saat sonra, istedikleri zaman eve gitmekte hiçbir zorluk çekmeyeceklerini söyledi. Karda yürümüş, kalınlığını görmüştü, Highbury yolunda biraz ilerlemişti; hiçbir yerde kar bir santimden fazla değildi, birçok yerde de henüz tutmamış-

tı; halihazırda biraz kar yağıyordu ama bulutlar dağılıyordu ve yağışın yakında dineceği anlaşılıyordu. Arabacıları da görmüştü; ikisi de sıkıntı çıkaracak bir şey olmadığı konusunda onunla aynı fikirdeydiler.

Bu haberlerin Isabella'ya verdiği rahatlık büyük oldu; Emma için de babası bakımından aynı ölçüde makbule geçtiler; babası evhamlı mizacının elverdiği ölçüde hızla yatışmaya başladı, ama yaratılmış olan telaş Randalls'ta bulunduğu sürece fazla rahatlamasına imkân verecek gibi değildi. Eve dönüşleri önünde halen hiçbir tehlike olmamasını anlıyordu ama hiçbir açıklama onu kalmalarının emniyetli olduğuna inandıramıyordu; diğerleri çeşitli ısrar ve tavsiyelerde bulunurlarken, Mr. Knightley ve Emma aşağıdaki gibi birkaç kısa cümleyle meseleyi hallettiler:

"Baban rahat etmez; neden gitmiyorsunuz?"

"Ben hazırım, onlar da hazırsa."

"Zili çalayım mı?"

"Evet, çalın."

Ve zil çalındı, arabalar istendi. Birkaç dakika sonra Emma başını ağrıtan iki arkadaşından birinin aklı başına gelsin, sakinleşsin diye kendi evine bırakıldığını, diğerinin de bu zor ziyaret bitince neşe ve mutluluğuna kavuştuğunu görmeyi umuyordu.

Araba geldi; böyle durumlarda her zaman ilk ilgilenilen kişi olan Mr. Woodhouse Mr. Knightley ve Mr. Weston tarafından dikkatle kendi arabasına bindirildi; ama ikisinin de söylediği hiçbir şey yerdeki karı görünce ve hazırlıklı olduğundan daha karanlık bir geceyle karşılaşınca telaşının nüksetmesini önleyemedi. "Yolculuğun kötü geçeceğinden korkuyordu. Zavallı Isabella'nın bundan hoşlanmayacağından korkuyordu. Üstelik arkadaki arabada zavallı Emma olacaktı. Ne yapsalar, bilmiyordu. Mümkün mertebe bir arada kalmalıydılar." James'le konuşuldu, kendisine çok yavaş gitme ve diğer arabayı bekleme emri verildi.

Isabella babasının arkasından arabaya bindi; John Knightley de o gruba ait olmadığını unutup gayet doğal bir şekilde karısını takip etti, öyle ki Emma kendini az sonra Mr. Elton eşliğinde ikinci arabaya binerken buldu; kapı da baş başa seyahat etsinler diye usulca üstlerine kapatıldı. O günün kuşkularından önce olsa o andan rahatsızlık değil zevk duyardı; ona Harriet'tan bahsederdi ve bir millik yolun dörtte üçü, dörtte biri gibi geçerdi. Ama şimdi olmamış olmasını diliyordu. Mr. Elton'ın Mr. Weston'ın iyi kalite şarabından fazlaca içtiğini düşünüyor, saçma sapan laflar edeceğini hissediyordu.

Kendi tavırlarıyla onu mümkün mertebe sınırlamak için hemen müthiş bir sakinlik ve ağırbaşlılıkla havadan ve geceden bahsetmeye hazırlanıyordu; tam söze başlıyordu, tam bahçe kapısından çıkıp diğer arabaya yetişiyorlardı ki sözünün kesildiğini gördü, eli tutuldu, dikkati talep edildi ve Mr. Elton var gücüyle ona aşkını ilan etmeye başladı: Bu değerli fırsattan istifade ederek zaten iyi biliniyor olması gereken duyguları ifşa ediyordu, umut dolu, korku dolu, hayranlık doluydu, eğer reddedilirse ölmeye hazırdı; ama tutkulu bağlılığı, tarifsiz aşkı, emsalsiz tutkusu mutlaka etkili olur diye düşünüyordu ve sözün kısası, ilk fırsatta ciddi ciddi kabul edilmeye gayet kararlıydı. Hakikaten öyleydi. Tereddüt etmeden, özür dilemeden, besbelli utanmadan, Mr. Elton, Harriet'ın âşığı, kendini *onun* âşığı olarak takdim ediyordu. Emma onu durdurmaya çalıştı ama boşuna; adam devam etti, söyleyeceğini söyledi. Emma kızdıysa da konuşurken kendini tutmaya karar verdi. Bu ahmaklığın yarısının sarhoşluktan olması gerektiğini hissetti; o yüzden sadece anlık olabileceğini umabilirdi. Adamın çakırkeyif haline en iyi uyacağını umduğu bir ciddiyet ve oyun karışımıyla cevap verdi:

"Çok şaşırdım Mr. Elton. Bu sözler *bana* mı! Kendinizi kaybediyorsunuz; beni arkadaşım sandınız; Miss Smith'e

her mesajı götürmekten mutlu olurum; ama bunları *bana* söylemeyin lütfen."

"Miss Smith mi! Miss Smith'e mesaj mı! O da ne demek?" Sözlerini öyle güvenli bir vurguyla, öyle kibirli bir şaşkınlık ifadesiyle tekrarladı ki Emma elinde olmadan hemen cevap verdi:

"Mr. Elton, bu çok olağandışı bir davranış! Bunun tek bir açıklamasını yapabiliyorum: Kendinizde değilsiniz, yoksa benimle de, Harriet hakkında da bu şekilde konuşamazdınız. Kendinize gelip susun, ben de bunu unutmaya gayret edeyim."

Ne var ki Mr. Elton sadece kendini neşelendirecek kadar şarap içmişti, aklını bulandıracak kadar değil. Ne dediğini gayet iyi biliyordu; Emma'nın bu kalp kırıcı şüphesine hararetle itiraz ettikten ve Miss Smith'in adının anılmasına şaşırdığını belirtmekle beraber Emma'nın bir arkadaşı olarak ona olan saygısına değindikten sonra kendi tutkusu bahsine geri dönerek olumlu bir cevap için ısrar etmeye koyuldu.

Emma adamın sarhoşluğunu hesaptan çıkardı ve gözüpekliğiyle küstahlığına daha fazla pay verip, kibar olmak için daha az mücadele ederek cevap verdi:

"Daha fazla şüphe etmem imkânsız. Kendinizi çok açık ifade ettiniz. Mr. Elton, şaşkınlığım ifade edemeyeceğim boyutlarda. Geçen ay boyunca tanık olduğum Miss Smith'e yönelik davranışlarınızdan sonra –hem de her gün gözlemlediğim öyle bir ilgiden sonra– bana bu şekilde hitap etmeniz akla hayale gelmez bir karakter zayıflığı. İnanın beyefendi, bu ifadelerin nesnesi olarak gurur duymaktan çok, çok uzağım."

"Aman Tanrım!" diye haykırdı Mr. Elton. "Bunun anlamı ne olabilir? Miss Smith! Bütün hayatım boyunca arkadaşınız olması dışında Miss Smith'i hiç düşünmedim, ona hiç ilgi göstermedim, arkadaşınız olması dışında hayatta mı değil mi hiç umurumda olmadı. O başka türlü düşündüyse kendi dilekleri onu yanıltmıştır; üzgünüm, son derece üzgü-

nüm. Miss Smith'miş! Ah Miss Woodhouse, yakında Miss Woodhouse varken Miss Smith'i kim düşünür? Hayır, şerefimle söylüyorum, karakter zayıflığı filan yok. Ben sadece sizi düşündüm. Başka birine en küçük bir ilgi gösterdiğim iddiasını reddediyorum. Kaç haftadır bütün sözlerim ve hareketlerim sadece şahsınıza olan hayranlığımı ifade etme gayesi taşımıştır. Bundan asla ciddi bir şüphe duyamazsınız. Hayır," (inandırıcı olması istenen bir vurguyla) "beni gördüğünüze ve anladığınıza eminim."

Bunu duyunca Emma'nın ne hissettiğini, nahoş duygularından hangisinin en şiddetli olduğunu söylemek imkânsız olurdu. Hemen cevap veremeyecek kadar yıkılmıştı; Mr. Elton birkaç saniyelik sessizliğin yüreklendirmeye yettiği iyimserliğiyle tekrar elini tutmaya çalışıp neşe içinde şöyle dedi:

"Dünyalar güzeli Miss Woodhouse! Bu enteresan sessizliği yorumlamama izin verin. Bu beni uzun zamandır anladığınızın itirafı."

"Hayır beyefendi," diye haykırdı Emma, "hiç de öyle bir şeyin itirafı değil. Sizi uzun zamandır anlamak bir yana, düşünceleriniz hakkında şu ana kadar fevkalade yanılmış bulunuyorum. Bana gelince, herhangi bir duyguya kapılmış olmanıza çok üzüldüm. Hiçbir şey benim dileklerimden daha uzak olamazdı; arkadaşım Harriet'a olan ilginiz, ona kur yapmanız (kur yapıyor gibiydiniz) çok hoşuma gidiyordu ve başarılı olmanızı bütün içtenliğimle temenni ediyordum; ama sizi Hartfield'a çeken şeyin o olmadığı aklıma gelseydi elbette ziyaretlerinizi o kadar sık yapmakla hata ettiğinizi düşünürdüm. Kendinizi özel olarak Miss Smith'e beğendirmeye çalışmadığınıza inanmalı mıyım, onu hiç ciddi düşünmediniz mi?"

"Asla madam," diye haykırdı Mr. Elton bu sefer de kendi gücenerek, "asla, sizi temin ederim. *Ben* Miss Smith'i düşüneceğim! Miss Smith çok iyi bir kız, iyi bir evlilik yaptığını görmek beni mutlu eder. Kısmeti açık olsun; ayrıca şüp-

hesiz ona itiraz etmeyecek erkekler de vardır. Ama herkesin bir seviyesi var; bana gelince, ben o kadar da çaresiz biri değilim. Kendi seviyeme yakışır bir evlilikten Miss Smith'i muhatap alacak kadar umudu kesmedim! Hayır madam, Hartfield'a yaptığım ziyaretler sadece sizin içindi; ve bana verdiğiniz cesaret–"

"Cesaret mi! Size cesaret mi verdim! Beyefendi, bu varsayımınızda büyük bir hata yapıyorsunuz. Ben sizi sadece arkadaşımın hayranı olarak gördüm. Başka hiçbir sıfatla benim için herhangi bir tanıdıktan daha ileri olamazdınız. Son derece üzgünüm ama hatanın bir an önce sona ermesi hayırlı oldu. Aynı davranışlar devam etseydi Miss Smith düşüncelerinizi yanlış anlayabilirdi; pek üstünde durduğunuz o büyük seviye farkının muhtemelen benden daha fazla farkında değil ne de olsa. Ama bu haliyle hayal kırıklığı tek yanlı ve eminim uzun sürmeyecek. Halihazırda evlilik düşüncem yok."

Mr. Elton tek kelime edemeyecek kadar kızgındı; Emma'nın tavrı yalvarıp yakarmaya izin vermeyecek kadar kesindi; büyüyen dargınlık hali ve karşılıklı derin can sıkıntısı içinde birlikte birkaç dakika daha devam etmek zorundaydılar çünkü Mr. Woodhouse'un korkuları onları yürüyüş hızına mahkûm etmişti. Ortada o kadar öfke olmasa umutsuz bir tereddüt olurdu; ama açıkça ifade edilmiş duyguları rahatsızlığın küçük zikzaklarına yer bırakmıyordu. Arabanın Vicarage Lane'e ne zaman saptığını ya da ne zaman durduğunu anlamadan kendilerini ansızın Mr. Elton'ın evinin kapısında buldular ve Mr. Elton tek kelime etmeden indi. O zaman Emma ona iyi geceler dilemenin kaçınılmaz olduğunu hissetti. Dilek aynı şekilde cevaplandı, soğuk ve gururlu bir sesle; sonra Emma tarifsiz bir can sıkıntısı içinde Hartfield'a götürüldü.

Hartfield'da Vicarage Lane'den oraya kadar yalnız yolculuğun tehlikelerini düşünmekten titreyen babası onu büyük bir sevinçle karşıladı, virajları düşünmeye bile da-

yanamıyordu, hem de bir yabancının ellerinde, topu topu uyduruk bir arabacı, James de değil; Emma'ya sanki dönüşü işler yoluna girsin diye beklenmekteymiş gibi geldi: Huysuzluğundan utanmış olan Mr. John Knightley şimdi nezaket ve ihtimam kesilmişti; babasının rahatlığı için bilhassa titizleniyordu, çorbada ona arkadaşlık edecek kadar değilse de çorbanın son derece faydalı olduğunu kabul edecek kadar; gün bütün ev halkı için huzur ve konfor içinde bitiyordu. Ama Emma'nın canı hiç bu kadar sıkkın olmamıştı; her zamanki ayrılış saati ona sessizce düşünme ferahlığı verene kadar ilgili ve neşeli görünmek için epey çaba sarf etmesi gerekti.

Bölüm XVI

Saçlar sarılıp hizmetçi gönderildikten sonra Emma oturup kara kara düşündü. Kahredici bir işti gerçekten! Bütün dilekleri böyle yerle bir olsun! Her şey böyle en sevimsiz şekilde gerçekleşsin! Harriet böyle bir darbe alsın! En kötüsü de buydu. Meselenin her yanı acı ve utanç vericiydi, ama Harriet'ın başına gelen felaketle karşılaştırınca hepsi hafif kalıyordu; hatalarının etkileri sadece kendisini ilgilendiriyor olsa kendisini gerçekte olduğundan daha kusurlu, daha suçlu hissetmeye, isabetsiz tahminlerinden utanç duymaya seve seve katlanırdı.

"Harriet'ı adamdan hoşlanmaya ikna etmiş olmasaydım her şeye dayanabilirdim. Adam isterse beni iki kat daha beğensin. Ama zavallı Harriet yok mu!"

Nasıl bu kadar aldanabilirdi! Adam Harriet'ı hiç ciddiye almadığını söyleyerek itiraz etmişti, hem de hiç! Elinden geldiğince geçmişi gözden geçirmeye çalıştı, ama her şey karmakarışık görünüyordu. Fikri benimsediğini ve her şeyi ona yorduğunu tahmin etti. Gelgelelim adamın tavırları da belirsiz, değişken, kararsız olmuş olmalıydı, yoksa bu kadar yanılamazdı.

Resim! Resim konusunda ne kadar da hevesliydi! Sonra bulmaca! Hatta bir sürü başka durum; ne kadar da net bir

biçimde Harriet'a işaret ediyor gibiydiler! Aslında bulmaca, oradaki "keskin zekâ", hele "büyülü gözler", hiçbiri ona uymuyordu; zaten zevksiz, anlamsız bir zırvalıktı. Öyle sıkıcı bir saçmalığın anlamını kim çözebilirdi?

Elbette sık sık, bilhassa son zamanlarda adamın kendisine yönelik davranışlarında lüzumsuz bir girişkenlik olduğunu düşünmüştü; ama bunları onun tarzı böyle diye, izansızlık, cahillik, zevksizlik hatta her zaman yüksek bir çevrede yaşamamış olmasının kanıtı diye geçiştirmişti; o kadar ki, hitabındaki tüm nezakete rağmen zaman zaman gerçek zarafet eksikliği hissediliyordu; ama bugüne kadar ona Harriet'ın arkadaşı olarak duyduğu minnettar saygının dışında bir şey ifade ettiğinden bir an şüphelenmemişti.

Meseleyi ilk kez akıl etmesini, ihtimalin ilk ortaya çıkışını Mr. John Knightley'ye borçluydu. O kardeşlerin görmeyi bildikleri inkâr edilemezdi. Mr. Knightley'nin bir keresinde onu Mr. Elton konusunda uyardığını, Mr. Elton'ın hesapsız bir evlilik yapacağına inanmadığını söylediğini hatırladı ve adamın karakterine dair onun benimsediğinden çok daha doğru bir tespitin önüne koyulmuş olması karşısında yüzü kızardı. Müthiş can sıkıcı olsa da Mr. Elton'ın birçok bakımdan onun sandığının tam tersi olduğu ortaya çıkıyordu: kibirli, arsız, özenti; kendi hırslarına kapılmış ve başkalarının duygularına aldırışsız.

Olayların olağan akışının aksine, Mr. Elton'ın niyetini ona açıklamak istemesi adamı iyice gözünden düşürmüştü. İtirafları, teklifleri ona hiçbir şey kazandırmamıştı. Adamın sevgisine değer vermiyor, umutları karşısında kendini hakarete uğramış hissediyordu. Adam iyi bir evlilik yapmak istiyordu; gözünü ona dikme cüretini göstermiş, ona âşık numarası yapmıştı; ama Emma onun ihtimamı hak edecek herhangi bir hayal kırıklığı çekmeyeceğinden gayet emindi. Sözlerinde de hareketlerinde de gerçek sevgiden eser yoktu. Bir sürü ahlar vahlar edip süslü kelimeler ortaya dökmüştü

ama Emma gerçek aşka daha uzak ne bir ifade bütünü yaratabilir ne de bir ses tonu tasavvur edebilirdi. Ona acıyarak kendine eziyet etmesine hiç lüzum yoktu. Adam sadece yükselmek ve zenginleşmek istemişti ve eğer otuz bin sterlinin vârisi Hartfieldlı Miss Woodhouse sandığı kadar kolay elde edilemediyse o da yakında yirmi bin, olmadı on binlik bir Miss Başkabiri'nin peşine düşerdi.

Ama cesaret vermekten bahsetmesi, niyetinin farkında olduğunu, ilgisini hatta (kısaca) onunla evlenmeyi kabul ettiğini düşünmesi! Mevki veya yetişme bakımından kendini ona denk görmesi! Arkadaşına tepeden bakması, altındaki seviye basamaklarını o kadar iyi anlıyor olduğu halde üstünde yükselen basamaklara kör olması, hem de onun karşısına çıkmakla hiçbir densizlik yapmadığına inanacak kadar! Son derece can sıkıcıydı.

Belki meziyet ve her türlü görgü bakımından onun ne denli aşağısında olduğunu hissetmesini beklemek adil değildi. Bu eşitsizliğin kendisi bunu kavramasını önlüyor olabilirdi; ama servet ve imkânlar bakımından ondan fevkalade üstün olduğunu bilmesi gerekirdi. Woodhouselar'ın birkaç kuşaktır Hartfield'da yerleşik, çok kadim bir ailenin genç kolu olduğunu, Eltonlar'ın ise bir hiç olduğunu da bilmesi gerekirdi. Hartfield arazisi elbette ahım şahım bir şey değildi, Highbury'nin tamamının ait olduğu Donwell Abbey mülkünün küçük bir parçasıydı; ama başka kaynaklardan gelen servetleri onları başka her bakımdan Donwell Abbey'nin kendisinden hiç de aşağı kalmaz hale getiriyordu; ayrıca Woodhouselar Mr. Elton'ın işinden başka hiçbir bağlantısı, hatta mesleğinden ve kibarlığından başka kendini ciddiye aldıracak hiçbir şeyi olmadan kendine yer edinmek üzere ilk kez iki yıl önce adım attığı muhitin nezdinde uzun zamandır yüksek itibara sahiptiler. Yine de adam kalkıp ona âşık olabileceğini hayal edebiliyordu; buna inanıyordu besbelli; Emma kibar davranışların ve

kibrin apaçık çelişkisi üzerine biraz kafa yorduktan sonra dürüst olmak, artık bir durmak, adama karşı olan davranışlarının son derece uysal ve kibar, alabildiğine nezaket ve özen dolu olduğunu kabul etmek zorunda kaldı, o kadar ki (gerçek niyetinin anlaşılmadığını varsayarsa) Mr. Elton gibi vasat bir akla ve hassasiyete sahip birinin, Emma'nın gözüne girdiğine inanmasına sebep olmuş olabilirdi. Eğer Emma onun hislerini yanlış yorumlayabildiyse o zaman onun da o kör küstahlığıyla Emma'nın hislerini yanlış yorumlamış olmasında şaşılacak bir şey yoktu.

İlk ve en kötü hata hemen önünde duruyordu. Aptalcaydı, yanlıştı iki insanı bir araya getirmek için böylesine uğraşmak. Büyük maceracılıktı, büyük işgüzarlıktı, ciddi olması gereken şeyi hafife almaktı, basit olması gereken şeyi karmaşık hale getirmekti. Endişeye ve utanca kapıldı, bir daha böyle şeyler yapmamaya karar verdi.

"İşte bak," dedi, "konuşa konuşa zavallı Harriet'ı bu adama âşık ettim. Ben olmasam belki aklından bile geçmeyecekti; adamın âşık olduğuna onu inandırmasam asla hakkında umut beslemezdi, çünkü mütevazı ve kendi halinde biri, ki adamı da öyle sanıyordum. Ah, bir de onu genç Martin'i reddetmeye ikna ettim diye sevindim. Ama o konuda çok haklıydım. Onu gayet iyi yaptım ama orada durmalı ve gerisini zamana ve şansa bırakmalıydım. Onu iyi bir çevreye sokuyordum, ona sahip olmaya değer birini etkileme fırsatı veriyordum, daha fazlasına kalkışmamalıydım. Ama şimdi, zavallıcık, bir süre bütün huzuru kaçacak. Bu yaptığım dostluk değil; bu hayal kırıklığını çok fazla dert etmeyecek olsa bile hoşuna gidecek başka biri de yok üstelik; William Coxe – yo, hayır, William Coxe'a katlanamam, saygısız toy avukatın teki."

Durdu, eski alışkanlığına yeniden kapılışı karşısında yüzü kızardı, güldü, sonra olanlar, olmuş olabilecekler ve olması gerekenler üzerine daha ciddi, daha üzücü düşüncelere

geri döndü. Harriet'a yapmak zorunda kaldığı iç parçalayıcı açıklama, zavallı Harriet'ın çekeceği onca acı, yanı sıra gelecekteki buluşmaların tuhaflığı, arkadaşlığa devam etmenin veya son vermenin, duyguların üstesinden gelmenin, dargınlığı saklamanın, rezaletten kaçınmanın zorlukları onu bir süre daha en kederli düşünceler içinde tutmaya yetti; sonunda feci bir şekilde çam devirmiş olduğu inancından başka hiçbir konuyu halledememiş bir halde gidip yattı.

Emma'nınki gibi canlı ve neşeli bir tabiat geceleyin geçici bir kasvete kapılsa bile günün geri dönüşüyle keyfine muhakkak tekrar kavuşur. Sabahın canlılığı ve neşesi el ele gelir ve etkilerini gösterirler; eğer üzüntü gözlerini kapalı tutacak kadar derin değilse gözler hafiflemiş acıya ve daha parlak umuda açılacaktır.

Sabahleyin kalktığında Emma yattığı zamana göre daha rahatlamıştı ve onu bekleyen eziyetleri hafifletmeye ve meseleden makul bir çıkış yolu bulmaya daha hazırdı.

Mr. Elton'ın ona gerçekten âşık olmaması, hatta üzülmesine dayanamayacağı kadar önem verdiği biri bile olmaması büyük bir teselliydi; Harriet'ın tabiatının duyguların keskin ve kalıcı olduğu o üstün türden olmaması da öyle; ayrıca üç kişi arasında geçenleri kimsenin bilmesine, hele babasının bu yüzden bir an bile rahatsız edilmesine lüzum yoktu.

Bunlar gayet iç açıcı düşüncelerdi; sonra etrafı epey bir karla kaplı görmek çok iyi geldi çünkü üçünün o sıralar ayrı kalmalarını mazur gösterebilecek her şey makbule geçerdi.

Hava tam ona göreydi; Christmas günü olsa da kiliseye gidemezdi. Gitmeye kalksa Mr. Woodhouse kızı için çok endişelenirdi; dolayısıyla sevimsiz ve uygunsuz fikirler uyandırmaktan da işitmekten de kurtulmuş oluyordu. Yer kar kaplıydı; yürüyüş için en elverişsiz hava olan donla ayaz arasındaki o hava, her sabahın yağmur ya da karla başlaması, her akşamın buz gibi soğukla bastırması sayesinde günler boyu harikulade bir mahpus olacaktı. Harriet ile pusulalar

dışında haberleşmek yoktu, pazar günü tıpkı Christmas günü gibi kilise yoktu; Mr. Elton'ın ortada görünmemesi için mazeret uydurmak da yoktu.

Hava herkesi haklı olarak evde tutacak cinstendi: Evde misafir olmasından zevk aldığını bilse de babasının kendi evinde yapayalnız olmaktan memnun olacağına inanıyordu çünkü dışarı burnunu çıkarmak bile akılsızlık olurdu; hiçbir havanın onlardan uzak tutamadığı Mr. Knightley'ye şöyle dediğini duydu:

"Ah Mr. Knightley, neden zavallı Mr. Elton gibi evde kalmıyorsunuz?"

Bu mahkûmiyet günleri Emma'nın özel dertleri olmasa son derece rahat geçerdi çünkü eve kapanmak enişteşini de memnun ediyordu ve adam duygularının arkadaşları nezdinde kabul görmesine büyük önem veriyordu; ayrıca Randalls'taki keyifsizliğinden sıyrılmış, Hartfield'da kaldığı süre boyunca uysallığı onu bir kez olsun terk etmemişti. Her zaman makul ve kibardı, herkesten iyi bahsediyordu. Fakat bütün neşe beklentisine ve o günlerde her şeyi erteleme rahatlığına rağmen Harriet'a açıklama yapacağı günün geleceği düşüncesi Emma'nın aklında kâbus gibi asılı duruyor, şöyle derin bir oh çekmesini imkânsız kılıyordu.

Bölüm XVII

Mr. ve Mrs. John Knightley Hartfield'da uzun süre kapalı kalmadılar. Hava illa çıkacağım diyenlerin çıkabilecekleri kadar yumuşadı; her zamanki gibi kızını çocuklarla birlikte evde kalmaya teşvik eden Mr. Woodhouse bütün ailenin dışarı çıktığını görmeye katlanmak zorunda kaldı ve yine zavallı Isabella'nın kara bahtına ağıtlar yakmaya girişti; zavallı Isabella hayatını sevdikleriyle geçiriyordu ama hepsinin meziyetini överken hiçbirinin kusurunu görmüyordu, her an munis munis bir şeylerle meşgul oluyordu; mutlu kadın denen şeyin hakiki örneği olabilirdi.

Onların gittiği günün akşamı Mr. Elton'dan Mr. Woodhouse'a bir pusula geldi, uzun, kibar, ağdalı bir not, saygılarını sunuyor ve şöyle diyordu: "Ertesi sabah Highbury'den ayrılıp Bath'a gidecekti; Bath'ta bazı arkadaşların ısrarı üzerine birkaç hafta kalacaktı ve hava ve iş gibi bazı mâniler yüzünden nezaketini her zaman minnettarlıkla hatırladığı Mr. Woodhouse'a bizzat veda etme imkânı bulamadığı için çok üzgündü; eğer Mr. Woodhouse'un herhangi bir emri olursa yerine getirmekten mutluluk duyacaktı."

Emma şaşırdı ve sevindi. O sırada Mr. Elton'ın ortalıkta olmaması en arzu edilecek şeydi. İfade etme şeklinde ahım şahım bir meziyet görmediği halde bunu düşündüğü

için adamı takdir etti. Güceniklik, babasına gönderilen ve Emma'yı göstere göstere dışarıda tutan bir mektuptan daha açık bir şekilde anlatılamazdı. Emma mektubun açılış cümlelerinden bile pay almamıştı. Adı dahi geçmemişti; bunlarda çok çarpıcı bir değişim vardı; minnettar ifadelerle veda etmesinde iyi hesap edilmemiş bir ağırbaşlılık vardı ki Emma ilk başta bunun babasının gözünden kaçmayacağını düşündü.

Ama gözünden kaçtı. Babası böyle ani bir yolculuk karşısında epeyce şaşkınlık duydu, hatta Mr. Elton'ın gideceği yere sağ salim varamayacağından korktu ve lisanında olağandışı bir şey görmedi. Gayet faydalı bir nottu, yalnız akşamlarının geri kalanı boyunca düşünecek ve konuşacak yeni bir konuları olmasını sağladı. Mr. Woodhouse korkularını dile getirdi, Emma da her zamanki hazırcevaplığıyla o korkuları neşe içinde giderdi.

Sonra Harriet'ı daha fazla belirsizlik içinde bırakmamaya karar verdi. Soğuk algınlığını hemen hemen atlatmış olmalıydı; beyefendinin dönüşünden önce diğer sıkıntısından kurtulmak için ne kadar çok zamanı olursa o kadar iyiydi. O yüzden hemen ertesi gün görüşmenin kaçınılmaz cezasını çekmek için Mrs. Goddardlara gitti – sert bir ceza olacaktı. Büyük bir kıvraklıkla büyüttüğü bütün umutları yıkacaktı, tercih edilen kişi olduğu için hain görünecekti; feci bir hata yaptığını, son altı hafta boyunca meseleyle ilgili bütün fikirlerinde, bütün tespitlerinde, bütün kehanetlerinde yanıldığını kabul edecekti.

İtiraf ilk utancını baştan sona yeniledi, Harriet'ın gözyaşları ona kendini bir daha asla sevemeyeceğini düşündürdü.

Harriet habere gayet iyi dayandı, kimseyi suçlamadı, her hali yaradılışındaki saflığın ve kendini hor görüşün kanıtı gibiydi ve o an bunlar arkadaşına belli bir rahatlık verdi.

Emma basitliğe ve mütevazılığa son derece değer verecek bir ruh hali içindeydi; Harriet'ta sevimli olan, çekici olan her şey onda eksik gibi görünüyordu. Harriet halinden şikâyet

eden biri değildi. Mr. Elton gibi bir adamın sevgisi büyük bir ayrıcalık olacaktı. Kendisi ona asla layık olamazdı, Miss Woodhouse gibi vefalı ve nazik bir arkadaştan başka hiç kimse bunun mümkün olabileceğini düşünmezdi.

Gözyaşları sel oldu, ama acısı öylesine yapmacıksızdı ki hiçbir ölçülülük onu Emma'nın gözlerinde daha saygın yapamazdı; onu dinledi ve bütün kalbi ve aklıyla teselli etmeye çalıştı; o sırada ikisi içinde Harriet'ın daha üstün bir insan olduğuna, ona benzemenin kendi iyiliği ve mutluluğu için bütün o dehasından ve zekâsından daha faydalı olacağına gerçekten inandı.

O gün basit düşünceli ve cahil olmaya koyulmak için vakit biraz geçti; ama Harriet'ın yanından, kalan ömrü boyunca mütevazı ve dikkatli olmak, hayalgücünü bastırmak gibi diğer tüm kararlarına inanmış olarak ayrıldı. Şimdi ikinci vazifesi, babasının rahatını sağlamaktan sonra en önemli olan şey Harriet'ı avutmak, ona olan sevgisini çöpçatanlıktan daha iyi bir yöntemle ona ispat etmeye çalışmaktı. Onu Hartfield'a götürdü, ona en katıksız ilgiyi gösterdi, kitaplarla ve sohbetle onu oyalamaya, eğlendirmeye, Mr. Elton'ı düşüncelerinden uzaklaştırmaya çalıştı.

Bütün bunların silinip gitmesi için zaman geçmeliydi, biliyordu; genel olarak bu meselelerde kendini pek iyi bir yargıç olarak görmezdi, Mr. Elton'a âşık olma konusunu anlaması ise kabil değildi; yine de Harriet'ın yaşında, hele de bütün umutlar tükenmişken, Mr. Elton'ın dönüşüne kadar toparlanmak ona mümkün görünüyordu, çünkü tanışıklığın olağan seyri içinde duygularını açık etmeden veya büyütmeden tekrar görüşebilmeleri gerekirdi.

Harriet Mr. Elton'ı mükemmellik timsali görüyordu, dış görünüş ve karakter itibarıyla eşi benzeri olmadığına inanıyordu ve doğrusu, Emma'nın sandığından daha derin bir şekilde âşık olduğu ortaya çıktı; yine de karşılıksız aşk eğilimine karşı koymak ona o kadar tabii, o kadar kaçınılmaz

geliyordu ki aşkın uzun süre aynı şiddetle devam etmesini aklı almadı.

Eğer Mr. Elton dönünce kayıtsızlığını açık ve tartışılmaz biçimde gösterirse, ki göstereceğinden Emma'nın şüphesi yoktu, o zaman Harriet'ın onu ne görmek ne de hatırlamak isteyeceğine ihtimal veriyordu.

Aynı yerde ve öyle sabit bir biçimde yaşıyor olmaları üçü için de kötüydü. Hiçbirinin gitme veya çevre değiştirme ihtimali yoktu. Karşılaşmak ve iyi geçinmek zorundaydılar.

Harriet Mrs. Goddard'ın oradaki arkadaşları açısından da şanssızdı; Mr. Elton okuldaki tüm öğretmenlerin ve büyük kızların gözdesiydi; ondan gelişigüzel veya küçümsemeyle bahsedildiğini sadece Hartfield'da duyabilirdi. Yara nerede alındıysa tedavi orada bulunmalıdır, tabii eğer bir yerde bulunabiliyorsa; Emma onun iyileşmeye başladığını görene kadar huzur bulamayacağını hissediyordu.

Bölüm XVIII

Mr. Frank Churchill gelmedi. Söylenen tarih yaklaşınca Mrs. Weston'ın korkuları bir özür mektubunun gelişiyle haklı çıktı. Şimdilik vakit ayıramıyordu, "çok üzgündü ama uzak olmayan bir zamanda Randalls'a gelmeyi dört gözle bekliyordu."

Mrs. Weston büyük hayal kırıklığına uğradı, hatta delikanlıyı göreceğine olan inancı çok daha ölçülü olmasına rağmen kocasından daha büyük hayal kırıklığına uğradı: Ama hep olan bitenden daha iyisini umut eden iyimser bir yaradılış, umutlarının bedelini her zaman umuduna orantılı bir buhranla ödemez. Bugünkü başarısızlığı aşar gider ve yeniden umut etmeye başlar. Mr. Weston yarım saat kadar şaşkın ve üzgün kaldı ama sonra Frank'in iki üç ay sonra gelmesinin çok daha iyi bir fikir olduğuna inanmaya başladı, yılın daha iyi bir zamanı olacaktı, hava daha iyi olacaktı, üstelik şüphesiz daha önce gelse kalacak olduğundan çok daha uzun süre kalabilecekti.

Bu duygular hızla rahatını yerine getirdi; endişeye daha yatkın bir mizaca sahip Mrs. Weston ise gelecekte mazeret ve tehirlerden başka bir şey görmüyordu ve kocası acı çekecek diye üzülürken kendisi daha fazla acı çekiyordu.

Randalls'takilerin hayal kırıklığı için üzülmesini saymazsak Emma o sıralar Mr. Frank Churchill gelmiş, gitmiş, bunlarla pek uğraşacak halde değildi. Onunla tanışmanın halihazırda Emma için herhangi bir cazibesi yoktu. Daha ziyade sakin, kendi halinde kalmak istiyordu; yine de her zaman olduğu gibi görünmeye dikkat ettiği için meseleye arkadaşlıklarının normal olarak talep edeceği kadar ilgi göstermeye ve Mr. ve Mrs. Weston'ın hayal kırıklığını paylaşmaya özen gösterdi.

Haberi Mr. Knightley'ye ilk duyuran o oldu; Churchillller'in delikanlıyı uzak tutma kararına olabildiğince isyan etti (hatta kendini rolüne kaptırıp belki biraz da ileri gitti). Sonra daha da ileri gitti, Surry'deki dar çevreleri için ne büyük değişiklik olacağını, yeni birini görmenin zevkini, sırf görüntüsünün bile Highbury'de yaratacağı tatil havasını anlattı ve sözlerini yine Churchillller hakkındaki düşüncelerle bitirirken kendini Mr. Knightley ile fikir ayrılığı içinde buldu; ama meselede kendi gerçek düşüncelerinin aksi tarafı savunduğunu ve Mrs. Weston'ın kendisine karşı kullandığı argümanlardan yararlandığını neşeyle fark etti.

"Churchillller muhtemelen hata ediyorlar," dedi Mr. Knightley sakince, "ama sanırım istese gelirdi."

"Niye öyle söylüyorsunuz anlamıyorum. Gelmeyi çok istiyor ama dayısıyla yengesi bırakmıyorlar."

"Israr etse gelemeyeceğine inanmıyorum. Kanıt olmadan buna inanmam zor."

"Ne kadar tuhafsınız! Mr. Frank Churchill bu kadar acayip bir insan olduğunu düşünmenize yol açacak ne yaptı?"

"Hiç de acayip bir insan olduğunu düşünmüyorum, sadece kendini akrabalarından üstün görmeyi, kendi keyfinden başka bir şeyi önemsememeyi öğrenmiş olabileceğinden şüpheleniyorum, ne de olsa ona örnek olacak insanlarla yaşıyor. Gururlu, lükse düşkün ve bencil insanlar tarafından büyütülen bir delikanlının da gururlu, lükse düşkün ve

bencil olacağını düşünmek gayet doğal. Eğer Frank Churchill babasını görmek isteseydi eylülle ocak arasında bir şey ayarlardı. Onun yaşında biri, kaç, yirmi üç, yirmi dört, o kadarını da beceremiyorsa artık. Mümkün değil."

"Söylemesi kolay, size öyle geliyor, siz ki hayatınız boyunca başınıza buyruk oldunuz. Bağımlılığın zorlukları hakkında yargıda bulunabilecek son insansınız Mr. Knightley. İnsanları idare etmek ne demek bilemezsiniz."

"Yirmi üç, yirmi dört yaşında birinin o kadarcık akıl hürriyetine veya seyahat imkânına sahip olmamasını akıl almıyor. Para sıkıntısı çekiyor olamaz, boş vakit sıkıntısı çekiyor olamaz. Aksine, biliyoruz ki ikisine de bol bol sahip, o kadar ki krallığın en moda köşelerinde ikisinden de zevkle kurtulmaya çalışıyor. Duyuyoruz, ya bir sahilde ya öbüründe. Daha geçenlerde Weymouth'taydı. Demek oluyor ki Churchilller'i bırakabiliyor."

"Evet, bazen."

"Zaman harcamaya değer deyince, canı keyif yapmayı çekince."

"Şartlarını iyice bilmeden kimsenin davranışını yargılamak adil değil. Bir ailenin içinde bulunmamış hiç kimse o ailenin bir bireyinin yaşadığı zorlukları bilemez. Yeğeninin ne yapıp yapamayacağına karar verebilmek için Enscombe'u ve Mrs. Churchill'i tanımamız lazım. Yapabileceği şeyler vardır, yapamayacağı şeyler vardır."

"Bir erkeğin her zaman yapabileceği bir şey var Emma, yani görevi; üstelik katakulliyle veya pazarlıkla değil, cesaret ve kararlılıkla. Babasına ilgi göstermek Mr. Frank Churchill'in görevi. Vaatlerinden ve mektuplarından bunu bildiği anlaşılıyor; yapmak istese yapardı. İçinden gelen bir adam açıkça ve kararlılıkla Mrs. Churchill'e şöyle der, 'Sizi memnun etmek için her türlü zevkten feragat ederim, ama derhal gidip babamı görmeliyim. Şu durumda ona bu saygıyı göstermezsem çok üzüleceğini biliyorum. O yüzden yarın

yola çıkıyorum.' Ona bunu, bir erkeğe yakışan kararlılıkla söyleyebilse hiçbir itirazla karşılaşmaz."

"Hayır," dedi Emma gülerek, "ama belki dönüşü konusunda itirazla karşılaşabilir. Göbekten bağlı bir delikanlı nasıl böyle bir lisan kullansın! Sizden başka hiç kimse Mr. Knightley, bunun mümkün olabileceğini düşünmez. Sizinkinin tam aksi durumlarda elzem olan nedir, hiçbir fikriniz yok. Mr. Frank Churchill onu büyütmüş, geçimini sağlayan dayıyla yengeye böyle bir konuşma yapacak! Odanın ortasında dikilip, herhalde, sesini de iyice yükselterek! Böyle bir davranışın mümkün olabileceğini nasıl düşünebilirsiniz?"

"Emin ol Emma, aklı başında bir erkeğe bu zor gelmez. Haklı olduğunu bilir; tabii aklı başında bir adam bunu usturubuyla söyler; kaçamak ve sinsi sözler sarf etmektense bu konuşma ona fayda sağlar, onu yükseltir, bağımlı olduğu insanların nezdinde önemini artırır. Sevgiye saygı eklenir. Ona güvenebileceklerini, babası konusunda doğru olanı yapan yeğenin onlar konusunda da doğru olanı yapacağını hissederler; çünkü onlar da tıpkı onun gibi, bütün dünya gibi biliyorlar, delikanlı babasını ziyaret etmek zorunda; ziyareti ertelesin diye ona adaletsizce baskı yaparlarken onların huysuzluğuna boyun eğdiği için içten içe onu hakir görüyorlar. Doğru davranış herkesten saygı görür. Eğer delikanlı bu tarzda hareket ederse, yani ilkeli, tutarlı, özenli, onların akılsızlığını da yola getirir."

"Şüphem var. Akılsızları yola getirmeye pek meraklısınız; ama akılsızlık güç sahibi zenginlerde olunca galiba akıllılık gibi idare edilemez hale gelinceye kadar şişmeye meyilli oluyor. Siz kendiniz, yani Mr. Knightley olarak Mr. Frank Churchill'in yerine geçseniz eminim ona tavsiye ettiğiniz gibi yaparsınız, olumlu bir karşılık da alırsınız. Churchilller verecek cevap bulamazlar; ama sizin bunu yapmak için kırmanız gereken çocukluktan kalma söz dinleme ve katlanma alışkanlıklarınız yok. Bu alışkanlıklara sahip biri için bir anda

patlayıp tam bir bağımsızlığa kavuşmak, onların tüm minnet ve saygı taleplerini boşa çıkarmak kolay olmayabilir. O şartlar altında neyin doğru olduğu konusunda onun da sizin kadar güçlü bir hisse sahip olması ama bunu tatbik edecek güçten yoksun olması mümkün."

"O zaman zaten güçlü his değil demektir. Gereken etkiyi yapamıyorsa gereken inanca sahip değil demektir."

"Hah! Konum ve alışkanlık farkı! Sevimli bir delikanlı için bütün hayatı boyunca, çocukluktan yetişkinliğe muhtaç olarak büyüdüğü insanlara karşı çıkmak nasıl bir histir, keşke gayret edip de anlayabilseniz."

"Başkalarının iradesine rağmen doğruyu yapma kararını ilk kez uygulayacaksa sevimli delikanlınız çok zayıf biri. İcazet aramak yerine görevini yapmak şimdiye kadar alışkanlık haline gelmiş olmalıydı. Bir çocuğun korkusunu anlayabilirim ama bir erkeğinkini değil. Aklı erdikçe uyanmalı ve üstünde kurulmuş hâkimiyetin tüm manasız yanlarından sıyrılmalıydı. Babasını küçümsemesini ilk istediklerinde onlara karşı çıkmalıydı. Doğru başlangıcı yapmış olsaydı şimdi zorluk çekmezdi."

"Bu konuda fikir birliğine varamayacağız," diye haykırdı Emma, "ama bu da yeni bir şey değil. Onun zayıf bir delikanlı olduğunu zerrece düşünmüyorum, öyle olmadığına eminim. Mr. Weston kendi oğlunda bile olsa aptallığı görmezden gelmez; ama muhtemelen sizin gerçek erkek tarifinize uymayacak kadar uysal, uyumlu, yumuşak bir tabiatı var. Tahminimce öyle; bu onu bazı imkânlardan mahrum bırakabilir ama pek çok başka imkâna sahip olmasını sağlar."

"Evet, hareket etmesi gerekirken kımıltısız oturmanın, aylak aylak zevk sefa peşinde koşmanın ve kendini bunlara mazeret bulma uzmanı sanmanın sağlayacağı imkânlar. Oturup sahtelik dolu şık bir mektup yazabiliyor ve kendini bunun evdeki huzuru temin etmenin en iyi yolu olduğuna

ikna ediyor, babasının da yakınma hakkını elinden alıyor. Mektupları midemi bulandırıyor."

"Duygularınız çok ilginç. Mektuplar sizden başka herkesi memnun ediyor."

"Mrs. Weston'ı memnun etmiyor anladığım kadarıyla. Onun kadar akıllı ve hassas bir kadını memnun etmek zor: Yeri anne yeri ama onu kör edecek anne sevgisi yok. Sırf onun hatırına Randalls iki kat ilgi görmeyi hak ediyor, dolayısıyla o da bu ihmali iki kat güçlü hissediyordur. Mrs. Weston zengin biri olsaydı delikanlı gelirdi eminim, hatta o zaman gelip gelmemesi de fark etmezdi. Bu tür düşünceler arkadaşınız Mrs. Weston'ın aklından geçmiyor mu dersiniz? Bütün bunları sık sık kendine söylemiyor mu sanıyorsunuz? Hayır Emma, sevimli delikanlınız sadece Fransız usulü sevimli olabilir, İngiliz değil. Çok sevimli, gayet kibar, gayet efendi olabilir ama asla başkalarının hislerine karşı o İngiliz nezaketine sahip olamaz: Hakiki sevimlilikle alakası yok."

"Onu beğenmemeye kararlı görünüyorsunuz."

"Ben mi! Hiç değil," diye cevapladı Mr. Knightley hoşnutsuzca. "Hakkında kötü düşünmek istemiyorum. Meziyetlerini takdir etmeye ben de herkes kadar hazırım; fakat çok kişisel olanlar dışında hiçbir meziyetini duymadım, yok yapılıymış, yakışıklıymış, tavırları hafif ve hoşmuş, bana ne."

"Hiçbir cazibesi olmasa bile Highbury'de çok iltifat alacak. İyi yetişmiş, efendi gençleri pek sık görmüyoruz. Fazla titiz olmamız, her şeyi tam olsun dememiz gerekmez. Düşünsenize Mr. Knightley, gelişi ne büyük bir heyecan yaratacak. Bütün Donwell ve Highbury köylerinde tek bir mevzu olacak, tek bir düşünce, tek bir merak; sadece Mr. Frank Churchill; tek onu düşünecek, tek ondan bahsedeceğiz."

"Bıkkınlığımı mazur görmen gerekecek. Sohbeti çekilir biriyse onunla tanışmaktan memnun olurum; boş konuşan ahmağın tekiyse vaktimi de düşüncelerimi de işgal edemez."

"Hakkındaki fikrim şu, konuşmasını herkesin zevkine göre ayarlayabiliyor, herkesçe sevilmek istiyor ve sevilecek güce sahip. Sizinle ziraattan bahseder, benimle resim veya müzikten, işte herkesle öyle; her konuda genel bilgi sahibi, konu açabilir, açılmış konuyu takip edebilir, kibarlık da budur zaten, her konuda güzel konuşabilmek; hakkındaki fikrim bu."

"Benim fikrim de şu," dedi Mr. Knightley öfkelenerek, "eğer öyle biriyse yaşayan en katlanılmaz adam demektir! Şuna bak sen! Yirmi üç yaşında cemiyetin kralı, büyük adam, tecrübeli politikacı mı olacak? Herkesin karakterini okuyacak, herkesin becerisini kendi üstünlüğünü göstermek için kullanacak; kendisiyle mukayese edildiğinde herkes aptal gibi görünsün diye etrafa iltifatlar yağdıracak! Emma'cığım, sırası geldiğinde senin de tabiatın böyle bir ahmağa katlanamayacak."

"Artık ondan bahsetmeyeceğim," diye haykırdı Emma, "her şeye itiraz ediyorsunuz. İkimiz de önyargılıyız; siz aleyhte, ben lehte; kendisi bizzat buraya gelene kadar anlaşma şansımız olmayacak."

"Önyargılı mı! Önyargılı değilim."

"Ama ben önyargılıyım ve bundan utanmıyorum. Mr. ve Mrs. Weston'a olan sevgim beni onun lehine önyargılı yapıyor."

"Aylar boyu düşüneceğim bir insan değil," dedi Mr. Knightley can sıkıntısıyla; neden kızdığını anlayamadıysa da bu, Emma'yı hemen başka bir konu açmaya itti.

Sadece kendisinden farklı yaradılışta diye bir delikanlıya tavır almak onda her zaman takdir ettiği gerçek açık fikirliliğe yakışmıyordu; Mr. Knightley kendini her zaman önemserdi, Emma da bunun için ona sık sık itiraz ederdi, ama daha önce bu yüzden hiç kimseye haksızlık ettiğini görmemişti.

İKİNCİ KİTAP

Bölüm I

Emma'yla Harriet bir sabah birlikte yürüyorlardı; Emma'ya göre o günlük Mr. Elton'dan yeterince bahsetmişlerdi. Harriet'a olan teselli borcunun veya kendi günahlarının daha fazlasını lüzumlu kıldığını düşünmüyordu; o yüzden dönüş yolunda meseleyi usturuplu biçimde kapatacakken konu tekrar açıldı, oysa başardığını sanmıştı. Bir süre yoksulların kışın ne çok ıstırap çekiyor olması gerektiğinden bahsettikten ve "Mr. Elton yoksullara karşı çok iyidir!" şeklindeki yakınma dolu cevabı aldıktan sonra başka bir şey yapması gerektiğine karar verdi.

Anne kız Batesler'in yaşadığı eve yaklaşıyorlardı. Onlara uğrayıp kendini emniyete almaya karar verdi. Böyle bir ilgi gösterisi için her zaman makul sebep vardı; Mrs. ve Miss Bates misafiri severlerdi; Emma'da kusur arama cüretini gösteren az sayıdaki kişi onu bu konuda ihmalkâr bulur, kısıtlı imkânlarına gereğince katkıda bulunmadığını düşünürlerdi.

Bu ihmali hakkında Mr. Knightley'den çokça, kendi kalbinden de bir miktar azar işitmişti; ama bunun çok çekilmez bir iş olduğu inancını kıracak kadar değil –zaman kaybı, sıkıcı kadınlar, sürekli oraya misafirliğe giden Highbury'nin ikinci ve üçüncü tabakası ile yüz göz olma tehlikesi içinde olmanın dehşeti– bu yüzden Batesler'e nadiren gidiyordu.

Ama şimdi aniden onlara uğramadan geçmemeye karar verdi; kararını Harriet'a söylerken, hesaplamalarına göre Jane Fairfax'ten mektup gelme tehlikesine maruz kalmayacaklarını ekledi.

Ev ticaretle uğraşan birilerine aitti. Mrs. ve Miss Bates ikinci katta oturuyorlardı; o sade küçük dairede misafirler sıcak, hatta minnetle karşılandılar; en sıcak köşede oturmuş yün örmekte olan sakin, derli toplu yaşlı kadın yerini Miss Woodhouse'a vermeye bile kalktı; daha hareketli, konuşkan kızı onları ilgi ve kibarlığa boğdu, ziyaretleri için teşekkür üstüne teşekkür etti, ayakkabıları için endişe etti, Mr. Woodhouse'un sağlığını hararetle sordu, annesinin sağlığı hakkında neşeli sözler söyledi ve kek ikram etti, "Mrs. Cole demin gelmişti, on dakikalığına uğramıştı ve nezaket gösterip bir saat oturmuştu, kekten bir parça almış ve eksik olmasın, çok beğenmişti, dolayısıyla şimdi Miss Woodhouse'la Miss Smith de bir parça alırlarsa onları mutlu ederlerdi."

Colelar'ın anılması elbette Mr. Elton bahsini beraberinde getirecekti. Aralarında yakınlık vardı; Mr. Cole gidişinden sonra Mr. Elton'dan haber almıştı. Emma yaklaşan tehlikeyi gördü; mektubu baştan dinleyeceklerdi, ne kadar süreliğine gittiğini, arkadaşlarıyla ne kadar faal olduğunu, her gittiği yerde ne kadar sevildiğini, büyük balonun ne kadar kalabalık olduğunu öğreneceklerdi; bunlara iyi dayandı, lüzumlu olabilecek ilgiyi ve yorumu esirgemedi ve Harriet'ın bir şey söylemeye kalkmasını engellemek için hep öne atıldı.

Eve girdiği zaman buna hazırlıklıydı; ama bunu kibarca atlattıktan sonra sıkıcı konularla meşgul edilmek, Highbury'nin genç yaşlı tüm hanımlarının ve iskambil partilerinin havadisleri arasında gezinmek niyetinde değildi. Mr. Elton'ı Jane Fairfax'in takip etmesine ise hazırlıklı değildi; Miss Bates Mr. Elton'ı acele acele anlattıktan sonra yeğeninden gelen bir mektubu anlatmak için bir çırpıda Colelara zıpladı.

"Aa evet Mr. Elton, anladım, dansta tabii, Mrs. Cole bana Bath'taki dans salonlarından bahsediyordu, Mrs. Cole sağ olsun epey bir oturdu bizimle, Jane'den bahsettik, çünkü gelir gelmez Jane'i sordu, Jane orada fevkalade sevilen biri. Bize her geldiğinde Mrs. Cole öyle naziktir ki; doğrusu Jane de o nezakete layıktır. Hemen onu sordu, 'Jane'den bu yakınlarda haber almamışsınızdır, çünkü yazma zamanı değil,' dedi, ben de hemen dedim ki, 'Aslında aldık, daha bu sabah mektup geldi.' Ömrümde daha çok şaşıran birini görmediydim. 'Aldınız mı hakikaten!' dedi, 'valla bu çok sürpriz oldu. Bir bakalım neler diyor.'"

Emma hemen kibarlığını gösterdi, gülümseyerek sordu:

"Miss Fairfax'ten son zamanlarda haber mi aldınız? Çok sevindim. Umarım afiyettedir."

"Teşekkür ederim. Çok naziksiniz!" diye cevapladı mutlu mutlu kandırılan teyzesi, bir heves mektubu aranarak. "Ah işte, burada! Uzakta olamayacağını biliyordum ama fark etmeden dikiş kutumu üstüne koymuşum, altında kalmış ama son ana kadar elimdeydi, hatta masanın üstünde olmalı diyordum. Mrs. Cole'a okudum, o gidince bir de anneme okudum, annem çok mutlu oluyor çünkü Jane'den mektup gelince, dinlemeye doyamıyor, dolayısıyla uzakta olamayacağını biliyordum, burada çıktı, dikiş kutumun altındaymış, madem ne dediğini dinleme nezaketi gösteriyorsunuz, ama önce, Jane'e haksızlık etmemek babında, bu kadar kısa bir mektup yazdığı için özür dilemeliyim, sadece iki sayfa, görüyorsunuz, tam iki bile değil, genelde bütün kâğıdı doldurur, yarısına da yanlamasına yazar. Annem şaşıp kalıyor bu yazıyı sökebilmeme. Mektup ilk açıldığında diyor ki, 'Hadi bakalım Hetty, herhalde epey uğraşacaksın bu çapraz yazıyı sökmek için,' öyle değil mi anne? Sonra ona okuyorum, ama okuyacak kimsesi olmasa eminim kendisi de çıkarır, her kelimesini hem de. Annemin gözleri eskisi kadar iyi değil ama hâlâ muazzam iyi görüyor çok şükür, gözlükle tabii. Ne bü-

yük nimet! Annemin gözleri çok iyi cidden. Jane sık sık der ki, 'Bu kadar çok nakış işlediğine göre çok sağlam gözlerin var büyükanne! Umarım benimkiler de o kadar uzun süre bozulmaz.'"

Bütün bunlar o kadar hızlı söylendi ki Miss Bates nefes almak için durmak zorunda kaldı; Emma Miss Fairfax'in el yazısının güzelliği hakkında gayet nazik bir şey söyledi.

"Fevkalade zarifsiniz," diye cevapladı Miss Bates büyük gururla, "öyle iyi tespit ediyorsunuz ki, kendiniz de öyle güzel yazıyorsunuz ki. Kimsenin övgüsü bize Miss Woodhouse'unki kadar zevk veremez. Annem duymuyor; biraz sağır biliyorsunuz. Anne," diye annesine hitap etti, "Miss Woodhouse Jane'in el yazısı hakkında ne nazik bir şey söyledi, duydun mu?"

Yaşlı kadın ne dendiğini anlayıncaya kadar Emma kendi aptal iltifatının iki kere tekrarlandığını işitmeye katlandı. Bir yandan Jane Fairfax'in mektubundan kaba görünmeden nasıl kaçabileceğini düşünüyordu ve tam hafif bir mazeret uydurup apar topar kalkmaya karar vermişti ki Miss Bates tekrar ona dönüp dikkatini gasbetti.

"Annemin sağırlığı gayet eften püften, bir şey sayılmaz yani. Sesimi yükseltip iki üç kere söylersem mutlaka duyuyor, ama zaten sesime alışkın. Ama Jane'i benden daha iyi duyması çok enteresan! Jane'e de büyükannesi iki sene evvelinden daha sağır gelmiyor; bu da annemin yaşında az buz şey değil; buraya son geleli tam iki sene oldu. Daha önce hiç onu iki sene görmediğimiz olmamıştı; Mrs. Cole'a diyordum ki ona nasıl doyacağız bilmiyorum."

"Miss Fairfax'i yakınlarda bekliyor musunuz?"

"A evet, gelecek hafta."

"Cidden mi! Büyük mutluluk olmalı."

"Teşekkür ederim. Çok naziksiniz. Evet, gelecek hafta. Herkes çok şaşırdı, herkes aynı nazik şeyleri söylüyor. Eminim o da Highbury'deki dostlarını görmekten en az onlar

kadar mutlu olacak. Evet, cuma veya cumartesi, hangi gün olduğunu söylemedi çünkü araba o günlerin birinde Albay Campbell'a lazımmış. Ta o kadar yoldan göndermeleri ne büyük kibarlık! Ama hep öyleler vallahi. Evet, gelecek cuma veya cumartesi. Öyle yazmış. O sebeple beklenmedik bir mektup göndermiş, çünkü normalde ondan salı veya çarşambaya kadar mektup almamamız lazımdı."

"Evet, ben de öyle tahmin etmiştim. Bugün Miss Fairfax'ten haber alma şansım olmaz diye korkuyordum."

"Ne kadar iyisiniz! Almazdık da zaten bu özel durum olmasaydı, yani buraya hemen gelecek olması. Annem nasıl mutlu oldu bizimle en az üç ay kalacak diye! Üç ay diyor tamı tamına, zaten size de okuyacağım. Durum şu ki Campbelllar İrlanda'ya gidiyorlar. Mrs. Dixon annesiyle babasını gidip onu görmeye ikna etmiş. Yaza kadar gitmeye niyetleri yoktu ama kız onları çok özlemiş, çünkü geçen ekimde evlenene kadar onlardan bir haftadan fazla ayrı kalmadı, tabii başka bir krallıkta olmak çok garip olmalı bana kalırsa, farklı ülkeler de olsa, yani işte annesine veya babasına, bilmiyorum hangisine, çok acil bir mektup yazmış, birazdan Jane'in mektubunda göreceğiz, hem kendi adına hem Mr. Dixon adına yazmış, ısrarla gelin demiş, onları Dublin'de karşılayıp köye götüreceklermiş, Balycraig'e, çok güzel yerdir tahmin ederim. Jane methini çok duymuş, Mr. Dixon'dan yani, başka birinden de duydu mu bilmiyorum; ama sohbet sırasında kendi memleketinden bahsetmesi gayet tabii, Jane onlarla sık sık yürüyüşe çıkıyordu, çünkü Albay ve Mrs. Campbell kızları Mr. Dixon'la yalnız yürüyüşe çıkmasın diye çok dikkatliydiler ki bunun için onları suçlayamam; tabii Miss Campbell'a İrlanda'daki kendi köyü hakkında anlattığı her şeyi duymuştur. Hatta galiba manzaranın bizzat yaptığı çizimlerini onlara gösterdiğini de yazdı bize. Çok dost canlısı, alımlı bir delikanlı sanırım. Onun anlattıklarına bakıp Jane'in de İrlanda'ya gidesi geldi."

O anda Emma'nın aklına Jane Fairfax, bu alımlı delikanlı, İrlanda'ya gitmeyiş filan derken zekice ve neşeli bir şüphe girdi ve sinsice daha fazla şey öğrenmek düşüncesiyle şöyle dedi:

"Böyle bir zamanda Miss Fairfax'in size gelmesine izin verildiği için kendinizi çok şanslı hissediyor olmalısınız. Onunla Mrs. Dixon arasındaki özel yakınlığı düşününce Campbelllar'ın onlara eşlik etmesinden feragat edecekleri pek akla gelmezdi."

"Çok doğru, çok doğru hakikaten. Biz de esasen tam bundan korkuyorduk; çünkü bizden onca ay o kadar uzakta olması hiç içimize sinmiyordu, bir şey olsa atlayıp gelemez ki. Ama gördüğünüz gibi hayırlısı oldu. Campbelllar'la gelmesini çok istediler, yani Mr. ve Mrs. Dixon istedi, Jane diyor ki bu ortak davet çok değerliymiş, bizzat da duyacaksınız zaten; Mr. Dixon her türlü ilgi alakayı gösteriyormuş. Çok alımlı bir delikanlı kendisi. Weymouth'ta Jane'e yaptığı iyilik var ya hele, tekne gezisinde Jane ansızın yelken mi ne bir şeylere dolanmış, o olmasaymış denize düşüyormuş, büyük cesaret gösterip onu elbisesinden tutmuş, o zamandan beri (aklıma gelince bile korkudan titriyorum!) yani o günün hikâyesini dinlediğimizden beri Mr. Dixon'ı çok seviyorum!"

"Ama arkadaşının bütün ısrarına ve kendisinin İrlanda'yı görme isteğine rağmen Miss Fairfax zamanını size ve Mrs. Bates'e mi ayırıyor?"

"Evet, tamamen kendi kararı, tamamen kendi seçimi. Albay ve Mrs. Campbell doğrusunu yaptığı kanaatindeler, kendi tavsiyeleri de o yönde; hakikaten kendi memleketinin havasını solusun istiyorlar çünkü son zamanlarda sağlığı pek iyi değil."

"Bunu duyduğuma üzüldüm. Onlar doğrusunu bilirler. Ama Mrs. Dixon hayal kırıklığına uğramış olmalı. Anladığım kadarıyla Mrs. Dixon öyle aman aman güzel bir hanım değil, Miss Fairfax'le mukayese bile edilemez."

"Yo hayır! Bu söylediklerinizçok nazikçe ama alakası yok. Aralarında mukayese olmaz ki. Miss Campbell her zaman çok sade biriydi ama son derece zarif ve sevimliydi."

"Evet, öyle tabii."

"Jane üşüttü, zavallıcık! Ta kasımın 7'sinde filan (size okuyacağım), bir daha da iyileşmedi. Soğuk algınlığı çekmek için bayağı uzun bir süre değil mi? Bizi üzmemek için daha önce sözünü etmemiş. Tam ondan beklenecek hareket! O kadar düşünceli ki! Mamafih, Campbelllar memlekete gitmesini, ona her zaman iyi gelen bir havayı solumasını tavsiye ettiklerine göre pek iyi değil; Highbury'de üç dört ay geçirirse tamamen iyileşeceğinden hiç şüpheleri yok; ayrıca madem iyi değil, İrlanda'ya gideceğine buraya gelmesi çok daha doğru. Kimse ona bizim gibi bakamaz."

"Bana kalırsa da verilebilecek en iyi karar."

"Neticede önümüzdeki cuma veya cumartesi bize geliyor, Campbelllar da pazartesi günü Holyhead'e doğru yola çıkıyorlar, zaten Jane'in mektubundan öğreneceksiniz. Çok ani oldu! Beni nasıl telaşa düşürdüğünü tahmin edebilirsiniz Miss Woodhouse! Bu hastalık derdi olmasaydı... Ama korkarım kilo vermiş olacak, çok zavallı görünecek. Bu meselede ne talihsizlik başıma geldi bilemezsiniz. Jane'in mektuplarını anneme okumadan önce kendim okumaya dikkat ederim, onu üzecek şeyler olabilir diye. Jane öyle yap dedi, ben de yapıyorum; dolayısıyla bugüne de öyle tedbirli başladım ama daha Jane'in iyi olmadığını söylememe kalmadan telaşla haykırıverdim, 'Tanrım! Jane'cik hastaymış!' diye; annem de tabii kulakları dikmiş, açık seçik duydu ve çok endişelendi. Neyse ki mektuba devam edince ilk başta korktuğum kadar kötü olmadığını anladım; şimdi ona bahsederken meseleyi hafife alıyorum fazla dertlenmesin diye. Ama nasıl o kadar boş bulunabildim! Jane çabuk iyileşmezse Mr. Perry'yi çağıracağız. Masraftan kaçınmayacağız; kendisi de zaten o kadar cömerttir, Jane'i o kadar sever ki herhalde

geldiği için para istemez, ama kabul edemeyiz tabii. Onun da geçindirecek bir ailesi var, zamanını boşa harcamamalı. Böyle, size Jane'in yazdıklarından kısaca bahsettim, şimdi mektubuna dönelim, inanıyorum ki o kendi hikâyesini benim onun adına anlatabileceğimden çok daha iyi anlatır."

"Korkarım acelemiz var," dedi Emma Harriet'a göz atıp kalkmaya hazırlanarak, "babam bekliyor. Geldiğim zaman beş dakikadan fazla kalma niyetinde değildim, imkânım yoktu yani. Şöyle bir uğradım, Mrs. Bates'in hatırını sormadan geçip gidemezdim, ama zevkle oturdum! Artık size ve Mrs. Bates'e veda etmemiz lazım."

Onu alıkoymak için yapılan ısrarlar işe yaramadı. Emma tekrar sokağa çıktı, istemediği bir sürü şeye katlandığı halde, Jane Fairfax'in mektubunun bütün içeriğini öğrendiği halde hiç değilse mektubun kendisinden kaçabildiği için mutluydu.

Bölüm II

Jane Fairfax öksüzdü, Mrs. Bates'in en küçük kızının tek çocuğuydu.

Piyade Teğmeni Fairfax'in Miss Jane Bates ile olan evliliği güzel günler görmüştü, umut ve tutku doluydu, ama şimdi o evlilikten geriye onun yurt dışında çatışmada ölümünün, hemen arkasından dul eşinin verem ve ıstırap içinde yok olup gidişinin kederli anısından ve bu kızdan başka bir şey kalmamıştı.

Doğum yeri Highbury'ydi; üç yaşında annesini kaybedince büyükannesiyle teyzesinin evladı, sorumluluğu, tesellisi ve sevgilisi oldu; bütün ihtimaller orada yaşayacağını, çok kısıtlı bir eğitim alacağını gösteriyordu, tabiatın ona verdiği güzellikten, akıldan ve sıcak kalpli, iyi niyetli aile üyelerinden fazlasına erişmesine imkân verecek bağlantılardan ve yükselme ayrıcalığından yoksun büyüyecekti.

Ama bir baba dostunun merhametli duyguları kaderini değiştirdi. Bu Albay Campbell'dı ve Fairfax'e büyük bağlılığı vardı, onu harika bir subay ve üstün meziyetli bir genç adam olarak görüyordu; dahası Fairfax şiddetli bir tifüs salgını sırasında bakımını üstlendiği ve hayatını kurtardığı için ona borçluydu. İngiltere'deki hayatına dönüp bunun karşılığını ödeme gücüne sahip olana kadar zavallı Fairfax'in

ölümünün üstünden birkaç yıl geçtiği halde bu düşünceler aklından çıkmadı. Döndüğü zaman çocuğu aradı, buldu. Evli bir adamdı, Jane'in yaşlarında bir kızı vardı: Jane misafirleri oldu, uzun sürelerle onlarda kaldı, hepsinin gözdesi oldu; Jane dokuz yaşına gelmeden kızının ona olan büyük sevgisinin ve kendisinin gerçek bir dost olma kararlılığının bir sonucu olarak Albay Campbell Jane'in bütün eğitimini üstlenmeyi teklif etti. Teklif kabul edildi ve o dönemden itibaren Jane Albay Campbell'ın ailesine ait oldu, onlarla yaşamaya başladı; büyükannesini zaman zaman ziyaret etti.

Niyet şuydu, başkalarını eğitmek üzere yetiştirilecekti; babasından kalan birkaç yüz sterlin bağımsızlığını temin etmeye yetmezdi. Ona başka türlü destek olmaya Albay Campbell'ın gücü yetmiyordu çünkü maaş ve ikramiye geliri iyi olmakla birlikte serveti orta halliydi ve kızına kalacaktı; ama ona eğitim verirse ilerisi için saygın bir gelire sahip olabileceğini umuyordu.

Jane Fairfax'in hikâyesi böyleydi. İyi ellere düşmüştü; Campbelllar'dan sadece iyilik gördü ve çok iyi bir eğitim aldı. Aklı başında, bilgili insanlarla düzenli olarak bir arada yaşamak sayesinde kalbi ve aklı disiplin ve kültürün bütün ayrıcalıklarına sahip oldu; Albay Campbell'ın ikametgâhı Londra'da olduğundan adabımuaşeret eğitimini birinci sınıf hocalardan layıkıyla aldı. Jane'in yaradılışı ve yetenekleri o dostluğun onun için yaptığı her şeye hakkını verdi; on sekiz, on dokuz yaşında, o genç yaşın çocukların bakımını üstlenmeye uygun olabileceği kadarıyla, eğitim mesleğinde tam yetkinlik kazandı; ama ondan ayrılamayacak kadar çok seviyorlardı onu. Bunu ne anne ne baba teşvik edebilirdi, ne de kızları içine sindirebilirdi. İstenmeyen gün ertelendi. Daha çok genç olduğuna karar vermek kolay oldu; Jane onlarla kaldı, bir diğer kız evlat gibi kibar bir cemiyetin tüm makul zevklerini, evle eğlencenin ölçülü bir karışımını paylaşarak, ama aklında gelecek endişesi ve ona bütün bunların yakında

sona erebileceğini hatırlatan kendi sağduyusunun gerçekçi uyarıları eksik olmadan.

Jane'in hem güzellik hem beceri bakımından apaçık üstünlüğüne rağmen bütün ailenin sevgisi, bilhassa Miss Campbell'ın derin bağlılığı iki taraf için de çok asilceydi. Doğanın ona verdiği güzelliğin genç kızın gözünden kaçmış olması da, akıllılığının anne baba tarafından fark edilmemiş olması da imkânsızdı. Miss Campbell evlenene kadar, sevgileri azalmaksızın öylece devam ettiler; Miss Campbell evlilik meselelerinde üstün olandansa sıradan olanı cazip kılan, asla öngörülemeyen o şans, o kısmet sayesinde neredeyse tanışır tanışmaz, zengin ve efendi bir delikanlı olan Mr. Dixon'ın aşkını kazandı; birbirlerine uygundular ve mutlu bir evlilik yaptılar; Jane Fairfax ise hâlâ ekmeğini kazanmak zorundaydı.

Bu olay daha yeni olmuştu, onun kadar talihli olmayan arkadaşının çalışma hayatına atılmayı düşünmesi için çok yeni; gerçi kendi sağduyusuyla karar verdiği başlangıç yaşına gelmişti. Uzun zamandır yirmi bir yaşını hedef koymuştu. Tutkulu bir genç müridin dirayetiyle yirmi bir yaşında kendini feda etmeyi tamamlamaya, hayatın, beraberliğin, cemiyetin, huzur ve umudun bütün zevklerinden feragat etmeye ve çileye ve tükenişe çekilmeye karar vermişti.

Sevgileri itiraz ettiyse de Albay ve Mrs. Campbell'ın sağduyuları böyle bir karara itiraz edemezdi. Hayatta oldukları sürece hiçbir mecburiyeti olmayacaktı, evleri ilelebet onun evi olabilirdi; kendi rahatlıkları için onu yanlarında tutabilirlerdi ama bu bencillik olurdu: Madem sonunda olması kaçınılmazdı, bir an önce olmasında fayda vardı. Belki erteleme isteğine direnmenin, onu, terk etmek zorunda olduğu hayatın konforlarının tadına varmaktan korumanın daha adil ve daha akıllıca olacağını hissettiler. Bununla beraber, sevgileri o yürek paralayıcı anın gelişini hızlandırmamak için her makul mazerete sarılmalarını sağladı. Kızlarının nikâhından

beri hiç iyi olmamıştı; eski sağlığına kavuşuncaya kadar çalışmasını yasakladılar; zira işi zayıf bir vücut ve inişli çıkışlı bir ruh haliyle yapılamayacağı gibi, en uygun şartlarda bile belli bir rahatlıkla icra edilebilmek için kusursuz bir beden ve ruh sağlığından fazlasını talep ediyordu.

Onlarla İrlanda'ya gitmeme konusuna gelince, belki dillendirilmemiş bir iki gerçek daha olsa da teyzesine yaptığı açıklama bütün gerçeği anlatıyordu. Onların seyahatte olacakları zamanı Highbury'ye ayırmak, son gerçek özgürlük aylarını onu çok seven o iyi kalpli akrabalarla geçirmek kendi tercihiydi; Campbelllar sebep veya sebepleri ne olursa olsun, belki birine, ikisine veya üçüne ait sebeplerle bile olsa bu karara onay verdiler ve doğduğu yerin havasını solumanın sağlığına her şeyden daha iyi etki edeceğine inandıklarını söylediler. Geleceği kesindi; uzun zamandır kendisine vadedilen müthiş yeniliği –Frank Churchill– karşılamaya hazırlanan Highbury şimdilik sadece iki yıllık yokluğun tazeliğini getirebilecek olan Jane Fairfax'le yetinmek zorundaydı.

Emma üzgündü, üç ay boyunca hiç de hazzetmediği birine nezaket göstermek zorunda kalacağı için, her zaman içinden gelenden daha fazlasını ve mecbur olduğundan daha azını yapmak zorunda kalacağı için! Jane Fairfax'i neden sevmediği cevaplanması zor bir soru olabilirdi; Mr. Knightley ona bir keresinde sebebin Jane Fairfax'e bakınca, kendisi hakkında düşünülmesini dilediği o yüksek meziyetleri özümsemiş genç kadını gördüğünü söylemişti; suçlamayı o sırada şiddetle reddettiyse de vicdanının büsbütün rahat olmadığı anlar da oluyordu. Ama "onu yakından tanıyamamıştı: Nasıl olduğunu bilmiyordu ama bir soğukluk ve mesafe, sevilip sevilmediğini anlamasını imkânsız kılan gözle görülür bir kayıtsızlık vardı, oysa teyzesi öyle gevezeydi ki kimseye bir an nefes aldırmazdı! Üstelik herkes aynı yaşta oldukları için ikisinin hep çok yakın arkadaş olacaklarını,

birbirlerini çok seveceklerini hayal ederdi." Bunlar aklına gelen sebeplerdi ve daha iyi bir sebebi yoktu.

Bu öyle adil olmaktan uzak bir tutumdu, hanesine yazdığı her kusur hayalgücüyle öyle büyütülmüştü ki her uzun ayrılıktan sonra Jane Fairfax'i ilk görüşünde onu kırmış olması gerektiği hissine kapılırdı; şimdi iki yıllık aradan sonra gelip de beklenen ziyareti yaptığında genç kadının iki yıldır hor görmekte olduğu görünümü ve tavırları karşısında çarpıldı. Jane Fairfax çok zarifti, son derece zarifti; zarafet de Emma'nın en değer verdiği şeydi. Boyu fena değildi, çoğu insanın uzun boylu diyeceği ama hiç kimsenin çok uzun boylu diyemeyeceği kadar; vücudu gayet narindi; vücut kalınlığı orta ölçülerdeydi, ne kalın ne ince, gelgelelim hafif bir hastalık görüntüsü inceliğe dikkat çekiyor gibiydi. Emma elinde olmadan bunları hissetti; sonra yüzünde, yüz hatlarında hatırlayabildiğinden daha büyük bir güzellik vardı; alışıldık değil ama çok cazibeli bir güzellikti. Dumanrengi gözleri, siyah kirpikleri ve kaşları da ayrı bir hayranlık uyandırıyordu; Emma'nın o zamana kadar renksiz diye geçiştirdiği teni daha fazla canlılığa ihtiyaç duymayan bir berraklığa ve pürüzsüzlüğe sahipti. Kendi tarzı olan bir güzellikti ve bu güzelliğe, baskın karakterini zarafet veriyordu; böyle olunca, doğrusu Emma için ona hayran olmaktan başka yapacak şey kalmıyordu – ne de olsa görünüşte de, düşünüşte de zarafet Highbury'de en az rastladığı şeydi. Highbury'de kaba olmamak yeterli ayrıcalık ve meziyet sayılırdı.

Sözün kısası, bu ilk ziyaret sırasında Jane Fairfax'e, zevk duygusu ve adaleti tesis etme duygusuyla, yani iki kat ilgiyle bakarak oturdu; sonra artık ondan hoşlanmaya karar verdi. Güzelliği yanında geçmişini, durumunu da kavradığı zaman, bütün o zarafetin neye mahkûm olduğunu, neleri kaybedeceğini, nasıl yaşayacağını düşündüğü zaman merhamet ve saygıdan başka bir şey hissetmek ona imkânsız geldi; bilhassa onu yücelten ayrıntılara ek olarak daha önce aklına

hayalgücünün getirdiği, Mr. Dixon'a âşık olması ihtimali eklenince. Öyle bir durumda yaptığı fedakârlıklar tüm acımayı ve saygıyı hak ediyordu. Emma şimdi onu Mr. Dixon'ı karısından çalmak suçlamasından ve hayalgücünün ona başta telkin ettiği başka hainliklerden aklamak istiyordu.

Aşk idiyse, basit, gizli olabilirdi, karşılıksız, sadece ona ait. Arkadaşıyla birlikte adamın sohbetine kulak verirken bilmeden o acı zehri içiyor olabilirdi; şimdi de tüm dürtülerin en iyisine, en safına kulak vererek kendini İrlanda ziyaretinden yoksun bırakıyor, yakında başlayacağı meşakkatli işle de kendini adamdan ve çevresinden ilelebet koparmaya hazırlanıyordu.

Sonuçta Emma Jane'in yanından öyle yumuşamış, iyilik dolu hislerle ayrıldı ki eve dönerken etrafa bakındı durdu ve niye Highbury'de ona özgürlüğünü verebilecek, onları bir araya getirmek için uğraşmak isteyebileceği ona layık bir delikanlı yok diye kederlendi.

Bunlar tatlı hislerdi ama kalıcı olmadılar. Emma Jane Fairfax'le ömür boyu arkadaşlığını herkese duyurmadan, hatta geçmiş önyargı ve hatalarını telafi etmek için Mr. Knightley'ye "Elbette çok güzel; güzelden de öte!" demekten başka bir şey yapmasına kalmadan Jane, Hartfield'da büyükannesi ve teyzesiyle bir gece geçirmişti ve her şey yine eski haline dönüyordu. Eskiden sinirlerini bozan her şey tekrar ortaya çıktı. Teyze her zamanki gibi yorucuydu, hatta daha fena çünkü Jane'in meziyetlerine duyduğu hayranlığa bir de sağlığı için duyduğu endişe eklenmişti; bu yüzden, Jane'in büyükannesi ve teyzesi için yaptığı yeni bereleri ve çantaları görmek zorunda kalmanın yanı sıra kahvaltıda ne kadar az ekmek ve tereyağı, akşam yemeğinde ne kadar ince bir dilim et yediğini dinlemesi gerekiyordu; böylece Jane'in yarattığı rahatsızlık da tekrar arttı. Müzik çaldılar; Emma çalmaya zorlandı; hemen arkasından gelen teşekkür ve övgüde Emma'ya sahte bir samimiyet, bir büyüklük havası

var ve kendi çok üstün hünerini ezici bir tarzda sergilemeye çalışıyormuş gibi geldi. Üstüne üstlük, hatta en fenası, öyle soğuk, öyle temkinliydi ki! Bir konuda gerçek fikrini almanın imkânı yoktu. Kibarlık kisvesine bürünmüş, hiçbir şeyi tehlikeye atmamaya kararlı görünüyordu. İtici, ürpertici derecede kapalıydı.

Bir konu vardı ki hele kapalılığı had safhadaydı, Weymouth ve Dixonlar konusu. Mr. Dixon'ın karakteri ve onun gözündeki yeri veya evliliğin uygun olup olmadığı konusunda ser verip sır vermemeye kararlı görünüyordu. Hep genel ve hafif şeyler söylüyordu; hiçbir ayrıntı vermeden, hiçbir şeye önem atfetmeden. Gelgelelim bunun ona faydası olmadı. Temkinliliği işe yaramadı. Emma sahteliğini gördü ve ilk fikirlerine geri döndü. Muhtemelen kızın kendi tercihi dışında saklayacak başka bir şeyi vardı; Mr. Dixon'ın, ihtimal, bir arkadaşı bırakıp diğerini istemesine ramak kalmıştı veya gelecekteki on iki bin sterlin aşkına Miss Campbell'da karar kılmaya mecbur kalmıştı.

Benzer kapalılık başka konularda da devam etti. O da Mr. Frank Churchill de aynı sırada Weymouth'ta bulunmuşlardı. Bir parça tanıştıkları biliniyordu; ama Emma ne yaptıysa genç adamın neye benzediğine dair en ufak ipucu alamadı. "Yakışıklı mıydı?" "Çok hoş bir delikanlı sayıldığına inanıyordu." "Hoşsohbet miydi?" "Öyle söyleniyordu." "Akıllı uslu bir delikanlıya benziyor muydu, yani bilgili biri miydi?" "Deniz kıyısında veya gündelik bir Londra sohbetinde bu konularda karar vermek zordu. Sadece tavırları hakkında fikri vardı, fazlası için Mr. Churchill'i daha uzun süre tanımış olmak gerekirdi. Herkesin onun için hoş tavırları olan bir genç dediğine inanıyordu." Emma onu affetmeyecekti.

Bölüm III

Nitekim affetmedi. O gün aralarında bulunan Mr. Knightley ne bir tahrik ne de bir güceniklik hissetmişti; her iki tarafta da bütün gördüğü sadece ilgi ve nezaketti; ertesi sabah Mr. Woodhouse'la iş konuşmak için tekrar Hartfield'a gelince genel olarak toplantıya dair olumlu sözler söyledi; gerçi babası dışarıda olsa konuşacağı kadar açık konuşmadı ama yine de Emma'nın anlayacağı kadar açıksözlüydü. Eskiden Jane'e haksızlık ettiğini düşünürdü ama şimdi ilerleme olduğunu memnuniyetle tespit etmişti.

"Çok hoş bir akşamdı," diye başladı Mr. Knightley Mr. Woodhouse'a anlatılması gereken şeyler anlatılıp, anladığı anlaşıldıktan ve kâğıtlar ortadan kaldırıldıktan sonra, "ziyadesiyle hoştu. Sen de Miss Fairfax de bize çok güzel müzik dinlettiniz. Koltuğunda rahat rahat oturup bütün akşam böyle iki genç hanım tarafından eğlendirilmekten daha büyük lüks düşünemiyorum efendim, bazen müzikle bazen sohbetle. Eminim Miss Fairfax de geceden zevk almıştır Emma. Yapılabilecek her şeyi yaptın. Ona o kadar çok çaldırmana çok sevindim, büyükannesinin evinde müzik aleti yok ya, kimbilir kendini nasıl kaptırdı."

"Beğenmenize sevindim," dedi Emma gülümseyerek, "umarım Hartfield'da misafir ağırlarken sık sık kusurum olmuyordur."

"Hayır tatlım," dedi babası hemen, "bundan eminim. Senin yarın kadar dikkatli ve nazik bir ev sahibi yoktur. Bir kusurun varsa o da fazla dikkattir. Dün geceki kek bir kez dolaştırılsa yeterdi."

"Hayır," dedi Mr. Knightley hemen aynı anda, "sık sık kusurun olmuyor, tavırlarında veya kavrayışında da sık sık kusur olmuyor. Yani tahmin ediyorum beni anlıyorsun."

Sinirli bir bakışla "Sizi gayet iyi anlıyorum" sözlerini ifade etti ama "Miss Fairfax mesafeli biri," demekle yetindi.

"Biraz öyle olduğunu sana hep söyledim; ama o mesafeliliğin bir kısmını yakında aşacaksın, çekingenlikten gelen kısmını. Ketumluktan gelen kısmına ise saygı gösterilmeli."

"Çekingen olduğunu düşünüyorsunuz. Bana öyle gelmedi."

"Sevgili Emma," dedi Mr. Knightley yerinden kalkıp ona yakın bir koltuğa oturarak, "umarım bana keyifsiz bir gece geçirdiğini söylemeyeceksin."

"Yo hayır! Soru sormaktaki inadım bana keyif verdi, ne kadar az cevap aldığımı görünce de çok eğlendim."

"Üzüldüm," oldu yegâne cevabı.

"Umarım herkes hoş bir gece geçirmiştir," dedi Mr. Woodhouse her zamanki sakin tarzında. "Şahsen ben geçirdim. Bir ara ateş fazla harlıydı, koltuğumu az geri çektim, çok az ama, o zaman rahatsız etmedi. Miss Bates çok konuştu, neşesi yerindeydi, hep öyledir ya, yalnız çok hızlı konuşuyor. Mamafih makul kadın, Mrs. Bates de öyle, ama daha bir farklı tabii. Eski dostları severim; Miss Jane Fairfax de çok hoş bir kızcağız, çok güzel, çok iyi huylu bir genç hanım cidden. O da geceden memnun kalmıştır herhalde Mr. Knightley, ne de olsa yanında Emma vardı."

"Çok doğru efendim; Emma da öyle, yanında Miss Fairfax olduğu için."

Emma Mr. Knightley'nin endişesini gördü ve hiç değilse o an için gidermek istedi; kimsenin şüphe edemeyeceği bir içtenlikle şöyle dedi:

"İnsanın gözlerini alamadığı kadar zarif biri. Ona her an hayranlıkla baktım; ona bütün kalbimle merhamet duyuyorum."

Mr. Knightley ifade edemeyeceği kadar memnun olmuş göründü; herhangi bir şey söylemesine kalmadan, aklı Batesler'de olan Mr. Woodhouse şöyle dedi:

"İmkânlarının o kadar kısıtlı olması çok yazık, çok çok yazık cidden! Sık sık içimden küçük hediyeler göndermek gelir, ama insan o kadar az şey yapabiliyor ki, hani malum şeyler. Domuz kestik ya, Emma onlara göğüs veya but gönderelim diyor, hayvan da küçük, Hartfield domuzu başka domuza benzemez, ama yine de domuzdur, ama Emma'cığım emin olmak lazım, fileto yapsınlar, iyi kızartsınlar, bizimkiler gibi, zerre yağ olmasın, fırına atmasınlar, fırında pişmiş domuz mideye iyi gelmez, bence but göndersek daha iyi, sence de öyle değil mi tatlım?"

"Babacığım, arka tarafın tamamını gönderdim. Biliyorum, siz de öyle isterdiniz. Butlar tuzlanınca çok güzel olur bilirsiniz, göğsü de nasıl isterlerse hazırlar, pişirirler."

"Doğru tatlım, çok doğru. Aklıma gelmedi ama en iyisi o. Yalnız budu fazla tuzlamasınlar; but fazla tuzlanmazsa ve hani Serle'in bizimkini pişirdiği gibi iyice haşlanırsa ve gıdım gıdım yenirse yanında haşlanmış şalgam, az bir şey havuç veya yabanhavucuyla, o zaman işte sağlığa zararlıdır diyemem."

"Emma," dedi o sırada Mr. Knightley, "senin için küçük bir havadisim var. Sen havadisleri seversin, buraya gelirken ilgini çekebilecek bir şey duydum."

"Havadis! Ah evet, havadislere bayılırım. Nedir? Neden öyle gülümsüyorsunuz? Nerede duydunuz? Randalls'ta mı?"

Mr. Knightley yalnızca şu kadarını söyleyebilecek zaman bulabildi:

"Hayır, Randalls'ta değil, Randalls'ın yakınından bile geçmedim," ve o sırada kapı açıldı ve Miss Bates ile Miss Fa-

irfax odaya girdiler. Minnet ve havadis dolu Miss Bates önce neyi söylesin bilemiyordu. Mr. Knightley o anın imkânını elinden kaçırdığını ve bir daha kendine söz düşmeyeceğini hemen anladı.

"Ah sayın beyefendi, bu sabah nasılsınız? Sevgili Miss Woodhouse, valla nefesim kesildi, harika bir domuz parçası! Nasıl da cömertsiniz! Havadisi duydunuz mı? Mr. Elton evleniyor."

Mr. Elton'ı düşünmek Emma'nın aklına bile gelmemişti, duyunca şaşırdı, hatta elinde olmadan irkilip biraz kızardı.

"Havadisim bu işte: Düşündüm ki ilginizi çeker," dedi Mr. Knightley aralarında geçenlerin bir kısmına dair imada bulunan bir gülümsemeyle.

"Ama siz nereden duymuş olabilirsiniz?" diye haykırdı Miss Bates. "Nereden acaba Mr. Knightley? Çünkü ben daha Mrs. Cole'un notunu alalı beş dakika olmadı, hayır, beş dakikadan fazla olamaz, veya en az on, çünkü bonemle ceketimi giymiş, ancak çıkmaya hazırlanmıştım, bir tek Patty'ye domuzu tembih etmek için tekrardan aşağı indim, Jane holde duruyordu, değil mi Jane, çünkü annem büyük tuzlama tavamız yok diye korkuyordu. Bir daha dedim ki inip bakayım bari, Jane de dedi ki 'İstersen ben gideyim, sen galiba biraz üşütmüşsün, Patty de mutfağı temizliyor.' Tüh dedim, tam o esnada not geldi. Miss Hawkins diye biri, bütün bildiğim bu. Bathlı Miss Hawkins. Ama Mr. Knightley, siz nasıl işitmiş olabilirsiniz? Çünkü Mr. Cole haberi verir vermez Mrs. Cole oturup bana notu yazmış. Miss Hawkins diye biri."

"Bir buçuk saat önce iş için Mr. Cole'un yanındaydım. Ben içeri girerken Elton'ın mektubunu henüz okumuştu, hemen bana uzattı."

"Demek öyle! Bu çok... Kanımca bundan enteresan havadis olamaz. Beyefendi, gerçekten çok cömertsiniz. Annem en iyi dileklerini ve hürmetlerini gönderdi, binlerce kere de teşekkür etti, diyor ki gerçekten gözlerini yaşartıyormuşsunuz."

"Bizim Hartfield domuzunu," diye cevap verdi Mr. Woodhouse, "cidden bütün öbür domuzlardan daha üstün görürüz; benim için de Emma için de en büyük zevk–"

"Ah beyefendiciğim, annemin dediği gibi, dostlarımız bize karşı çok iyiler. Bizzat servet sahibi olmadığı halde kendini her şeye sahip hisseden birileri varsa onlar da biziz diyor. Şöyle de diyebiliriz, Tanrı'nın sevgili kullarıymışız. Ee Mr. Knightley, demek mektubu bizzat gördünüz."

"Kısaydı, sadece haberi veriyordu, ama neşeli ve mutluydu tabii." Burada Emma'ya alaycı bir bakış attı. "Talihi yaver gitmiş, neyse, tam kelimeleri hatırlamak zorunda değiliz. Dediğiniz gibi, sadece Miss Hawkins ile evleneceğini haber veriyordu. Üslubuna bakılırsa çok yeni olmuş."

"Mr. Elton evleniyor!" dedi Emma konuşabilecek hale gelince. "Herkes ona mutluluk dileyecek."

"Evlenmek için çok genç," oldu Mr. Woodhouse'un gözlemi. "Acele etmese iyiydi. Bana göre bu haliyle hayatı yolundaydı. Hartfield'a gelmesi bizi hep memnun etti."

"Hepimiz için yeni bir komşu Miss Woodhouse!" dedi Miss Bates neşeyle. "Annem çok sevindi! Diyor ki o zavallı rahip evini hanımsız görmeye dayanamıyormuş. Güzel haber hakikaten. Jane, sen Mr. Elton'ı görmedin! Haklı olarak çok merak ediyorsun."

Jane'in merakı onu fazla meşgul edecek kadar büyük görünmüyordu.

"Hayır, Mr. Elton'ı görmedim," diye cevapladı bu söze şaşırarak, "uzun boylu mu?"

"Bu soruya kim cevap verecek?" dedi Emma. "Babam evet der, Mr. Knightley hayır der, Miss Bates'le ben de orta karar deriz. Burada biraz daha kaldığınız zaman Miss Fairfax, Mr. Elton'ın hem görünüş hem huy itibarıyla Highbury'nin kusursuzluk simgesi olduğunu göreceksiniz."

"Çok doğru Miss Woodhouse, görecek. Delikanlılar içinde bir tanedir. Ama Jane'ciğim, eğer hatırlarsan dün

sana boyu tam Mr. Perry kadar demiştim. Miss Hawkins tahmin ederim harika bir genç hanımdır. Mr. Elton annemle öyle alakadar olurdu ki en önden daha iyi duyar diye onu kilisede kendi koltuğuna oturturdu, çünkü annem bir parça sağırdır, biliyorsunuz, çok değil gerçi, ama pek net duyamıyor. Jane diyor ki Albay Campbell bir parça sağırmış. Banyo iyi geliyormuş, ılık banyo, ama uzun vadede işe yaramıyormuş. Albay Campbell, biliyorsunuz, bizim meleğimiz sayılır. Mr. Dixon da ona layık, gayet sevimli bir delikanlı. İyi insanların bir araya gelmesi ne mutluluk, hep birbirlerini buluyorlar. Şimdi de Mr. Elton'la Miss Hawkins olacak, sonra Colelar var, nasıl da iyi insanlar; Perryler, kanımca Mr. ve Mrs. Perry'den daha mutlu, daha iyi bir çift dünyaya gelmemiştir. Düşünüyorum da efendim," dedi Mr. Woodhouse'a dönerek, "Highbury gibi bir cemiyeti olan pek az yer vardır. Her zaman derim ki komşularımızdan yana çok talihliyiz. Beyefendiciğim, annemin hayatta en sevdiği şeydir domuz eti, fırında pişmiş domuz filetosu."

"Miss Hawkins kimdir, neyin nesidir, ne zamandır tanışıyorlar, galiba kimse bilmiyor," dedi Emma. "Bana öyle geliyor ki pek uzun bir tanışıklık olamaz. Gideli daha dört hafta oldu."

Kimsenin verecek malumatı yoktu; biraz daha düşündükten sonra Emma şöyle dedi:

"Çok sessizsiniz Miss Fairfax, ama herhalde bu haber sizin de ilginizi çekmiştir. Siz ki son zamanlarda bu konularda çokça şey duyuyor ve görüyorsunuz, Miss Campbell'ın meselesiyle epeyce haşır neşir olmuşsunuzdur, Mr. Elton'la Miss Hawkins'e kayıtsız kalmanızı kabul edemeyiz."

"Mr. Elton'ı gördüğüm zaman," diye cevapladı Jane, "ilgileneceğime eminim, ama sanırım önce tanımam lazım. Miss Campbell evleneli birkaç ay olduğuna göre heyecanı da artık bir parça sönmüştür."

"Evet, dediğiniz gibi, gideli daha dört hafta oldu Miss Woodhouse," dedi Miss Bates, "dün dört haftayı doldurdu. Miss Hawkins diye biri. Hep bu civardan biriyle evleneceğini düşünmüşümdür; hani şeyden değil... Mrs. Cole bir ara çıtlatmıştı ama hemen dedim ki, 'Hayır, Mr. Elton çok kıymetli bir delikanlıdır, ama–' Lafın kısası, o tür keşifleri yapmakta pek hızlı değilim. Ne yalan söyleyeyim. Önümdeyse görürüm. Ayrıca kimse Mr. Elton'ın gözünü yükseğe dikmesine şaşırmaz. Miss Woodhouse eksik olmasın bıraktı konuşuyorum. Hayatta kimseyi gücendirmeyeceğimi biliyor. Miss Smith nasıl? İyileşmiş görünüyor. Mrs. John Knightley'den son zamanlarda haber aldınız mı? Ah o tatlı ufaklıklar. Jane, biliyor musun, Mr. Dixon'ı hep Mr. John Knightley'ye benzetmişimdir. Yani hem dış görünüşüyle, uzun boylu ya, hem de az konuşan biri olarak."

"Yanılıyorsun teyzeciğim, hiçbir benzerlik yok."

"Çok tuhaf! Ama insan önceden kimse hakkında fikir sahibi olamıyor. Aklına bir düşünce geliyor, ona kapılıp gidiyor. Yani diyorsun ki Mr. Dixon pek öyle yakışıklı değil."

"Yakışıklı mı! Yoo, ilgisi yok, çok sıradan biri. Sıradan biri olduğunu sana söyledim."

"Şekerim, dedin ki Miss Campbell sıradan olmasına izin vermez, sen de şahsen–"

"Benim düşüncemin önemi yok. Saygı duyduğum birinin yakışıklı olduğunu düşünürüm. Sıradan dediğim zaman herkesin yaygın kanaatini dile getirdiğime inanıyorum."

"Neyse Jane'ciğim, galiba artık kalkmamız gerek. Hava iyi görünmüyor, büyükannen telaşlanacak. Çok naziksiniz sevgili Miss Woodhouse, ama gerçekten gitmemiz lazım. Bu havadis çok makbule geçti. Mrs. Cole'a uğrayacağım ama birkaç dakikadan fazla kalamam: Jane, sen doğruca eve git en iyisi, ıslanmanı istemem. Highbury sayesinde daha iyi. Çok çok teşekkür ederiz. Mrs. Goddard'a uğramayacağım çünkü besbelli haşlanmış etten başka bir şey umurunda

değil: Budu terbiye ettiğiniz zaman iş değişir tabii. Size iyi günler beyefendiciğim. Aa, Mr. Knightley de geliyor. Ne kadar şey! Jane yorgunsa belki lütfeder, koluna girersiniz. Mr. Elton'la Miss Hawkins. Hepinize iyi günler."

Emma babasıyla yalnız kalınca dikkatinin yarısını gençlerin evlenmekte acele etmesinden ve yabancılarla evlenmesinden yakınan babasına verdi, diğer yarısını da konu hakkındaki kendi görüşüne. Kendi adına habere sevinmişti çünkü Mr. Elton'ın uzun süre acı çekmiş olamayacağını gösteriyordu; ama Harriet adına üzülmüştü; Harriet da üzülecekti; Emma'nın tek umudu haberi ona ilk o vererek başkalarından hoyratça duymasını önlemekti. Harriet'ın ziyaret saati de yaklaşıyordu. Bir de yolda Miss Bates'e rastlarsa! Yağmur başlayınca Mrs. Goddard'da mahsur kalacağından, haberlerin de şüphesiz onu orada hazırlıksız yakalayacağından korktu.

Yağmur sert yağdı ama kısa sürdü; beş dakika geçmemişti ki Harriet geldi, ağır bir kalple oraya koşturmaktan yüzü al al, telaş içinde; ağzından bir anda "Ah Miss Woodhouse, neler olmuş!" sözleri döküldü derin bir kederin ifadesi olarak. Olan olmuştu, Emma artık dinlemekten daha büyük bir iyilik yapamayacağını hissetti; Harriet, müdahale edilmeden, söyleyeceği her şeyi söyledi. "Yarım saat önce Mrs. Goddard'dan yola çıkmıştı, yağmur yağacak diye korkuyordu, her an sağanak bastırabilir diye korkuyordu, ama Hartfield'a yağmurdan önce varabileceğini düşünmüş, var gücüyle koşturmuştu; ama sonra baktı ki elbise diktirdiği terzinin önünden geçiyor, nasıl gittiğine bakmak istedi; terzide yarım dakika bile kalmamış gibiydi, çıktıktan hemen sonra yağmur başlayınca ne yapacağını bilemedi, doğruca koşup Ford'un dükkânına kendini attı." Ford'un dükkânı manifaturacıydı, civarın en büyük, en muteber dükkânıydı. "Dünyada neler olup bittiğinden habersiz, orada on dakika filan durmuştum ki bir de kim girsin, yani bu kadar olur,

ama Ford her zaman müşterisi bol bir yerdir, kim girsin, Elizabeth Martin'le kardeşi! Sevgili Miss Woodhouse! Düşünsenize. Bayılacağım sandım. Ne yapacağımı bilemedim. Kapının yanında oturuyordum, Elizabeth beni hemen gördü ama o görmedi, şemsiyesiyle meşguldü. Elizabeth'in beni gördüğüne eminim ama hemen başını çevirdi, görmezden geldi; dükkânın öbür ucuna gittiler, ben de kapının yanında kalakaldım. Ah o kadar mutsuz oldum ki! Yüzüm elbisem gibi bembeyaz kesildi. Kalkıp gidemedim de yağmur yüzünden, ama o an orada olmamak için her şeyi verirdim. Ah sevgili Miss Woodhouse, sonunda tahmin ediyorum etrafa bakarken beni gördü çünkü alışverişe devam etmek yerine fısıldaşmaya başladılar. Benden bahsettiklerine eminim; kızı benimle konuşmaya ikna etmeye çalıştığını düşünmeden edemedim (sizce öyle midir Miss Woodhouse?) çünkü hemen arkasından kız bana doğru geldi, ta yanıma geldi, hatırımı sordu, el sıkışmaya hazır gibiydi ben elimi uzatacak olsam. Eskisi gibi davranmıyordu, değiştiğini görebiliyordum; mamafih gayet arkadaşça davranmak istiyordu; derken el sıkıştık, biraz durup sohbet ettik; ama ne dedim hiç hatırlamıyorum, öyle titriyordum ki! Son zamanlarda karşılaşmadığımız için üzgün olduğunu söyledi, ki bana ziyadesiyle kibar bir söz gibi geldi! Sevgili Miss Woodhouse, nasıl sefil oldum! O vakte kadar hava açılmaya başlamıştı, hiçbir şey beni alıkoyamaz diyordum, bir de ne oldu dersiniz, o da bana doğru gelmiyor mu, ağır ağır, sanki tam ne yapsın bilemiyormuş gibi; sonra geldi konuştu, ben de mukabele ettim, orada dikilirken kendimi korkunç hissettim, yani anlatamam; sonra cesaretimi topladım, dedim ki yağmur durdu, ben artık gideyim: sonra çıktım, üç adım atmamıştım ki çocuk arkamdan geldi, sadece şey demek için gelmiş, eğer Hartfield'a gidiyorsam Mr. Cole'un ahırının o taraftan gitsem daha iyi olur demek için çünkü meğer kestirme yolda sel olmuş. Tanrım, ölüyorum zannettim! Bir daha dedim ki

size minnettarım: Çünkü biliyorsunuz ona daha hafif bir şey söyleyemezdim; sonra o Elizabeth'in yanına gitti, ben de ahırın oradan dolaştım, yani öyle zannediyorum, ama nereden geçtiğimin farkında bile değildim. Ah Miss Woodhouse, keşke bunlar hiç olmasaydı, ancak bana öyle kibar davranması çok hoşuma gitti. Elizabeth'in de öyle. Ah Miss Woodhouse, lütfen bir şey söyleyin, içimi rahatlatın."

Emma içtenlikle öyle yapmaya çalıştı ama hemen beceremedi. Durup düşünme ihtiyacı duydu. Şahsen içi pek rahat değildi. Delikanlının ve kız kardeşinin davranışı gerçek duyguların ifadesi gibi görünüyordu ve elinde olmadan onlara acıdı. Harriet'ın tarif ettiği gibi, davranışlarında yaralı bir kalbin ve hakiki bir nezaketin ilginç bir karışımı vardı. Daha önceden de iyi niyetli, makbul insanlar olduklarına inanıyordu ama bu onlarla ilişki kurma düşüncesinin korkunçluğunu nasıl azaltırdı? Bundan rahatsız olmak aptalcaydı. Tabii delikanlı onu kaybettiği için üzgün olmalıydı – hepsi üzgün olmalıydı. Hırsı, tıpkı aşkı gibi, kabul görmemişti. Harriet'ın ahbaplığı yoluyla yükselmeyi umut etmiş olmalıydılar: Ayrıca Harriet'ın hikâyesinin değeri neydi? O kadar kolay memnun oluyordu, o kadar dikkatsizdi ki, övgülerinin ne manası olurdu?

Kendini zorladı, olanları hafife alarak, üzerinde durmaya değmez diyerek onu rahatlatmaya çalıştı.

"Şu an için can sıkıcı olabilir," dedi, "ama görünüşe göre şahane davranmışsın; ama bitti, ilk karşılaşmaydı, geçti gitti, bir daha tekrarı olmaz, olamaz, o yüzden üzerinde durmana lüzum yok."

"Çok doğru," dedi Harriet ve "üzerinde durmayacağını" söyledi, yine de olaydan bahsedip durdu, başka şey düşünemiyordu; Emma da sonunda Martinler'i aklından kovmak için haberi vermekte acele etti; haberi sevecen bir tedbirlilik içinde vermek niyetindeydi ve zavallı Harriet'ın ruh haline sevinsin mi üzülsün mü, utansın mı yoksa sade-

ce eğlensin mi bilemiyordu – Mr. Elton'ın onun nezdindeki önemi böyle son bulmuştu!

Bununla beraber Mr. Elton yavaş yavaş eski değerine kavuştu. Haberi ilk duyduğunda bir gün önce veya bir saat önce duyacak olsa hissedeceklerini hissetmediyse de ilgisi giderek arttı; konuşmalarının ilk faslı bitmeden bu kısmetli Miss Hawkins hakkında her türlü merak, hayret, pişmanlık, acı ve zevk duygusu içinde kendini ifade etmiş, böylece Martinler'i aklında ait oldukları düşük seviyeye indirebilmişti.

Emma öyle bir karşılaşma olduğu için yine de sevinmeyi becerebildi. Görünüşe göre korkulacak bir etkisi olmadan ilk şoku atlatmasına yardım etmişti. Harriet'ın şimdiki hayatında Martinler ona ulaşamazlardı, şimdiye kadar onu görmek için evine gitmeye cesaretleri oluyordu, onu o kadar küçük görüyorlardı; Mr. Martin'i reddettiğinden beriyse kız kardeşleri Mrs. Goddard'a adım atmamışlardı; herhangi bir mecburiyet veya konuşma imkânı ortaya çıkıp da tekrar bir araya gelmeleri aylar sürerdi.

Bölüm IV

İnsan doğası ilginç durumlardaki insanlara karşı öyle iyi niyetlidir ki genç biri evlendiği veya vefat ettiği zaman hakkında mutlaka güzel şeyler söylenir.

Miss Hawkins'in adı Highbury'de işitileli bir hafta olmamıştı ki her bakımdan şahane bir insan olduğu o veya bu şekilde öğrenildi; güzeldi, zarifti, hayli meziyetliydi ve fevkalade dost canlısıydı: Mr. Elton mutlu düşünceleriyle bizzat geldiği ve sözlüsünün şanını yaymaya başladığı zaman esasen ona kızın ilk adını ve hangi bestecinin müziğini çalmayı sevdiğini söylemekten başka yapacak pek bir şey kalmamıştı.

Mr. Elton çok mutlu bir adam olarak döndü. Reddedilmiş ve yıkılmış biri olarak gitmişti, ona güçlü bir davet gibi görünen bir dizi olayın sonrasında hayal kırıklığına uğramış halde, sadece doğru kadını kaybetmiş değil ama aynı zamanda kendini yanlış erkek durumuna düşmüş bularak. Derin bir kırgınlık içinde gitmişti, başka biriyle, hem de elbette ilkinden daha üstün biriyle nişanlı olarak döndü; kazancı kaybından büyüktü. Neşeli ve memnun döndü, heves ve meşguliyet dolu, Miss Woodhouse'a aldırmayarak, Miss Smith'i tümden yok sayarak.

Güzeller güzeli Augusta Hawkins kusursuz güzelliğin ve meziyetlerin malum ayrıcalıklarına ek olarak on bin sterlin-

lik bağımsız bir servete de sahipti ki bu ona ayrı bir ağırlık da katıyordu: Hikâye pek sevildi; Mr. Elton kendini ziyan etmemişti, on bin sterlinlik bir kadını elde etmişti, hem de enfes bir hızla elde etmişti; tanışmalarının ilk anını çok geçmeden özel bir yakınlık takip etmişti; mevzunun girişi ve gelişmesi hakkında Mrs. Cole'a anlattıkları utku doluydu, tesadüfi karşılaşmadan Falanca Bey'in yemeğine, Filanca Hanım'ın partisine, adımlar hızlı atılmıştı; anlamı artan gülümseme ve kızarmalar, bolca düşünce ve heyecan derken kadın öyle çabuk etkilenmişti, öyle tatlı mizacı vardı ki, sözün kısası, açıkça söylemek gerekirse adamı elde etmeye dünden hazırdı ve kibirden sağduyuya her beklentisini tatmin ediyordu.

Hem maddeyi hem ruhu yakalamıştı, hem serveti hem sevgiyi, ve son derece mutluydu; sadece kendinden ve işlerinden bahsediyordu, tebrik edilmeyi bekliyordu; şen şakraktı, birkaç hafta öncesine kadar ölçülü bir çapkınlıkla davrandığı genç hanımlara kibar, korkusuz gülümsemelerle hitap ediyordu.

Her iki taraf da kimsenin rızasını almak zorunda olmadığı için düğün uzak değildi; sadece gerekli hazırlıklar bekleniyordu; Bath'a tekrar gittiğinde, dönüşünde Highbury'ye hanımıyla geleceğine dair Mrs. Cole'un bakışlarının da onaylar göründüğü genel bir beklenti vardı.

Highbury'de o sefer kısa kaldı; Emma onu pek az gördü ama gördüğü kadarı ilk karşılaşmanın atlatıldığını hissetmesine ve gururla kibir birleşiminin davranışlarını bozduğu izlenimi edinmesine yetti. Aslında onu nasıl olup da sevimli bulduğuna şimdi şaşıyordu; görünümü öyle nahoş duygular uyandırıyordu ki, işin ahlaki yönü, Emma için bir ceza, bir ders, bir akıl terbiyesi olması bir yana, onu bir daha asla görmezse gayet memnun olurdu. Mutlu olmasını diliyordu ama varlığı canını sıkıyordu; yirmi mil uzakta mutlu olsa çok daha iyi olurdu.

Bununla beraber, Highbury'de yaşayacak olmasının vereceği ıstırabı evliliği muhtemelen azaltacaktı. Bir sürü lüzumsuz mecburiyeti önleyecek, tuhaf durumları hafifletecekti. Bir Mrs. Elton olması ilişkiyi değiştirmek için mazeret oluşturacak, önceki yakınlık sessizce ortadan kalkacaktı. Sanki medeni hayatlarına tekrar başlayacaklardı.

Emma kadın hakkında pek kafa yormadı. Şüphesiz Mr. Elton için yeterli, Highbury için meziyetli ve güzeldi, belki Harriet'ın yanında sönük kalsa da. Ailesine gelince, o noktada Emma'nın içi gayet rahattı; Mr. Elton onca böbürlenmenin ve Harriet'ı hor görmenin üstüne hiçbir şey yapmamıştı. O konuda malumata ulaşmak mümkündü. Kadının nasıl biri olduğu belirsizdi ama kim olduğu öğrenilebiliyordu; on bin sterlini olması onu Harriet'tan üstün yapmıyordu. İsim, kan, akraba getirmiyordu. Miss Hawkins Bristollı bir tüccarın iki kızının küçüğüydü; ama ticaret hayatının mütevazı gelir seviyesi düşünüldüğünde adamın iştigal mevzuunun itibar bakımından da gayet mütevazı olduğunu varsaymak haksızlık olmazdı. Kışın bir kısmını Bath'ta geçirmeye alışmıştı, ama evi Bristol'daydı, hem de şehrin göbeğinde. Annesi babası birkaç yıl önce ölmüştü, geriye bir amca kalmıştı, hukuk işindeydi ve mühim biri değildi; kız da onunla yaşıyordu. Emma adamın avukatlık işinde debelendiğini ve yükselemeyecek kadar aptal olduğunu tahmin ediyordu. Bütün aile itibarı ablasına bağlı görünüyordu; ablası Bristol yakınlarında, iki arabası olan bir beyefendiyle oldukça iyi bir evlilik yapmıştı! Hikâyenin tamamı buydu; Miss Hawkins'in tek ihtişamı da bundan ibaretti.

Keşke bunlarla ilgili duygularını Harriet'a anlatabilseydi! Konuşarak onu âşık etmişti, ama yazık ki konuşarak aşkı unutturamıyordu. Harriet'ın aklının sayısız boşluğunu dolduran bir nesnenin cazibesi konuşma yoluyla yok edilemezdi. Bir başkası Mr. Elton'ı silebilirdi, haydi haydi silebilirdi, bu çok açıktı, Robert Martin denen adam bile bunun için

yeterli olurdu; ama başka hiçbir şeyin onu iyileştiremeyeceğinden korkuyordu. Harriet bir kez âşık olunca hep âşık kalacak kızlardandı. Zavallı kız şimdi Mr. Elton'ın tekrar ortaya çıkması üzerine daha da fena oldu. Sağda solda ikide bir onu görüyordu. Emma onu sadece bir kez gördü; ama Harriet'ın günde iki üç kere ona rastlaması, onu kıl payı kaçırması, sesini duyması veya omzunu görmesi, kısaca şaşkınlık ve varsayımın sıcaklığı içinde onu hayalinde yaşatacak bir şeyin meydana gelmesi kesindi. Dahası, sürekli ondan bahsedildiğini duyuyordu; Hartfield'da olduğu zamanlar hariç her zaman Mr. Elton'ı kusursuz bulan ve onun meselelerinden bahsetmekten başka işi gücü olmayan insanların arasındaydı; işlerinin gidişatıyla, gelir durumuyla, hizmetkârlarıyla, mobilyasıyla ilgili her havadis, her tahmin, zaten mevcut olanların üstüne geliyor, çevresinde sürekli bir heyecan yaratıyordu. Adam hakkındaki duyguları ondan övgüyle bahsedildiğini her duyduğunda güçleniyor, üzüntüsü canlı kalıyor, duyguları Miss Hawkins'in mutluluğunun ve Mr. Elton'ın ona ne kadar âşık göründüğünün durmaksızın tekrar edilmesiyle rencide ediliyordu – evin etrafında yürürkenki havası, şapkasının başında duruşu, hepsi ne kadar âşık olduğunun kanıtıydı!

Arkadaşı acı çekiyor olmasaydı, ruhu altüst olduğu için kendisine kızıyor olmasaydı, hikâyenin ayrıntı çeşitliliği Emma'yı da eğlendirirdi. Bazen Mr. Elton öne çıkıyordu bazen Martinler; her seferinde ikisi birbirini unutturmak için kullanılıyordu. Mr. Elton'ın sözlenmesi Mr. Martin'le karşılaşmanın yarattığı heyecana ilaç oluyordu. O sözlenmenin yarattığı mutsuzluk da Elizabeth Martin'in birkaç gün sonra Mrs. Goddard'a uğramasıyla hafifletiliyordu. O ziyaret sırasında Harriet evde değildi ama onun için bir not yazılıp bırakılmıştı; not dokunaklı bir üslupla yazılmıştı, ufak bir güceniklik, çokça da nezaket ihtiva ediyordu; Mr. Elton bizzat ortaya çıkana kadar Harriet bununla epeyce meşgul

oldu, cevaben ne yapılabileceğini düşündü durdu, itiraf edemeyeceği şeyler yapmak istedi. Ama Mr. Elton, bizzat, tüm bu hisleri yok etti. O olunca Martinler unutuluyordu; Bath'a döneceği sabah Emma bunun sebep olacağı kederi azaltmak için en iyisinin Elizabeth Martin'e iadei ziyarette bulunmak olduğunu düşündü.

Ziyaret nasıl karşılanacaktı, ne yapmak gerekiyordu, en emniyetlisi nasıl olurdu, bunların üzerinde uzun uzun düşündü. Davet edilince anneyi ve kız kardeşleri yok saymak terbiyesizlik olurdu. Olmamalıydı; fakat arkadaşlığın yenilenme tehlikesi yok mu!

Epey düşündükten sonra Harriet'ın iadei ziyarette bulunmasından daha iyi bir yol olmadığına karar verdi, ama bunun sadece bir nezaket ziyareti olduğunu anlayacakları şekilde yapılmalıydı. Harriet'ı arabaya alıp Abbey Mill'de bırakmaya, kendisi biraz daha uzağa gidip hemen sonra onu almak için dönmeye karar verdi, öyle ki geçmişteki sinsi yaklaşımlar ve tehlikeli tekrarlar için zaman bırakmayacak ve gelecekteki yakınlığın derecesi hakkında kesin bir tavır konulmuş olacaktı.

Aklına daha iyi bir fikir gelmedi; içine çok da sinen bir fikir değildi gerçi, densiz, abartılı bir yanı vardı, ama yapılmak zorundaydı; yoksa kimbilir ne olurdu Harriet'a?

Bölüm V

Harriet'ın ziyarete gidesi yoktu. Arkadaşı Mrs. Goddard'ın evinde ona uğramadan yarım saat önce alnının karayazısı onu öyle bir noktaya sürükledi ki tam o anda bir sandık gördü, üzerinde *Rahip Philip Elton, White-Hart, Bath* yazıyordu, sandık posta arabalarının geçtiği yere taşınmak üzere kasabın el arabasına yükleniyordu; bundan sonra o sandık ve gideceği yer dışında bu dünyadaki her şey manasını kaybetti.

Yine de ziyarete gitti; çiftliğe ulaştıkları ve güzelce şekillendirilmiş elma ağaçlarının arasından bahçe kapısına uzanan geniş, düzgün, çakıllı yolun sonunda arabadan ineceği zaman önceki sonbaharda ona öyle sevinç veren her şeyin görüntüsü hafif bir heyecan uyandırmaya başladı; ayrıldıkları zaman Emma korkulu bir merakla etrafına bakındığını gördü, bu da onu ziyaretin kararlaştırdıkları gibi on beş dakikayı geçmesine izin vermemesi gerektiğine inandırdı. Kendisi bu süreyi, evlenip Donwell'e yerleşmiş yaşlı bir uşağa ayırmak için yoluna devam etti.

Tam on beş dakika sonra tekrar beyaz kapıya geldi; çağrıyı alan Miss Smith gecikmeden ve beraberinde o ürkütücü delikanlı olmadan yanına geldi. Çakıllı yoldan aşağı yalnız başına geldi, kapıda Miss Martin'lerden biri belirdi, nazik bir ilgiyle onu uğurladı.

Harriet olanları anlatmaya hemen başlayamadı. Çok duyguluydu ama sonunda Emma onu görüşmenin nasıl geçtiğini ve nasıl bir acıya sebebiyet verdiğini öğrenmesine yetecek kadar konuşturdu. Sadece Mrs. Martin'i ve iki kızı görmüştü. Onu soğukça değilse de şüpheyle karşılamışlardı; neredeyse bütün görüşme boyunca sadece sıradan şeyler konuşulmuştu, ta ki en sonunda Mrs. Martin ansızın Miss Smith'i büyümüş gördüğünü söyleyip daha sıcak bir tarzda daha ilgi çekici bir konu açıncaya kadar. Önceki eylül ayında aynı odada iki arkadaşıyla birlikte boyu ölçülmüştü. Pencerenin yanındaki ahşap kaplamanın üstünde kalem işaretleri ve notlar vardı. Mr. Martin yapmıştı bunları. Hepsi o günü, o saati, odadakileri, yaşananları hatırlıyor, aynı duyguları, aynı pişmanlıkları duyuyor ve aynı muhabbete geri dönmeye kendilerini hazır hissediyor gibiydi; tekrar kendilerini bulmaya başlıyorlardı ki (Emma'nın korktuğu gibi, Harriet da samimi ve mutlu olmaya en az onlar kadar hazırdı) araba geri geldi ve her şey bitti. Ziyaretin tarzı, kısalığı o zaman acı acı hissedildi. Daha altı ay önce yanlarında bütün minnettarlığıyla altı hafta kaldığı insanlara ayrılmış on dört dakika! Emma bütün sahneyi hayal etmeden, ne kadar haklı olarak gücenmiş olmaları, Harriet'ın da ne kadar doğal olarak acı çekmiş olması gerektiğini düşünmeden duramadı. Berbat bir durumdu. Martinler'in hayatta daha yüksek mevkide olmaları için çok şey verir, çok şeye katlanırdı. Zaten öyle layıktılar ki pek az bir yükselme yeterdi: Ama halihazırda başka ne yapması beklenebilirdi ki? İmkânsızdı! Üzülmemeliydi. Ayrılmaları gerekiyordu; acılı bir süreç olacaktı, bu kez kendisi de acı çekecekti, o kadar ki biraz teselliye ihtiyaç duydu ve ihtiyaç duyduğu teselliyi bulmak için eve Randalls'tan geçerek gitmeye karar verdi. Aklı Mr. Elton'dan da Martinler'den de bıkıp usanmıştı. Randalls'ta soluklanmak elzemdi.

İyi bir plandı ama kapıya yanaşınca hanımefendinin de beyefendinin de evde olmadığını öğrendiler; bir süredir dışarıdaydılar; adam Hartfield'a gittikleri kanaatindeydi.

"Bu çok kötü," diye haykırdı Emma dönerlerken. "Şimdi de kalkmak üzeredirler, çok yazık! Ne zamandır böyle hayal kırıklığına uğradığımı hatırlamıyorum." Köşeye yaslandı, kendi kendine söylenmek veya aklını dağıtmak için; galiba, can sıkıntısına eğilimli olmayan herkes gibi ikisini de bir parça yaptı. Derken araba durdu; başını kaldırıp baktı; arabayı Mr. ve Mrs. Weston durdurmuştu, onunla konuşmayı bekleyerek duruyorlardı. Onları görünce, hele seslerini duyunca içi sevinç doldu çünkü Mr. Weston hemen lafa girdi.

"Merhaba, merhaba. Babanla oturduk, onu çok iyi gördüm. Frank yarın geliyor, bu sabah mektup aldım, yarın akşama doğru kesin gelmiş olur, bugün Oxford'da, tam on beş günlüğüne geliyor; geleceğini biliyordum. Christmas'ta gelse en fazla üç gün kalabilecekti; Christmas'ta gelmediğine hep memnun oldum; şimdi havamız da tam ona göre olacak, açık, yağışsız, sakin. İyice doyarız artık ona; her şey gönlümüze göre oldu."

Karşı konulmaz bir haberdi, Mr. Weston'ın mutlu yüzünün etkisinden kaçınmanın imkânı yoktu; haber daha az kelime ve daha sakin yüz ifadesiyle karısı tarafından da teyit edildi. Delikanlının gelişinden onun emin olduğunu bilmek Emma'nın da emin olması için yeterliydi ve sevinçlerine içtenlikle ortak oldu. Tükenmiş ruhlar hayata dönmüştü. Yıpranmış geçmiş, geleceğin yeniliği içinde kaybolmuştu; artık kimsenin Mr. Elton'dan bahsetmeyeceğini umut etti.

Mr. Weston oğlunun bütün bir on beş gün boyunca serbest olmasını sağlayan Enscombe'daki ayarlamaları, seyahat güzergâhını ve şeklini anlattı; Emma dinledi, gülümsedi, tebrik etti.

"Onu bir an önce Hartfield'a getireceğim," dedi Mr. Weston sözlerini bitirirken.

Emma o sırada karısından bir dirsek teması geldiğini görür gibi oldu.

"Yola koyulalım Mr. Weston," dedi, "kızları fazla tuttuk."

"Peki, peki, hadi," diyerek tekrar Emma'ya döndü, "öyle aman aman yakışıklı bir delikanlı bekleme, onu sadece benden dinledin ama belki de pek ahım şahım biri değildir." Gelgelelim o an ışıl ışıl gözleri farklı bir inancı ele veriyordu.

Emma alabildiğine saf ve masum görünmeyi becerebildi ve herhangi bir mana çıkarılması mümkün olmayan bir cevap verdi.

"Yarın saat dört sularında beni düşün Emma'cığım," dedi Mrs. Weston endişeli bir sesle ve sadece ona hitap ederek.

"Dört mü! Saat üçe kadar burada olacağına inanıyorum," diye hızla düzeltme yaptı Mr. Weston ve gayet tatmin edici bir sohbet böylece sona erdi. Emma'nın keyfi yerine geldi; her şey farklı bir havaya büründü; James'le atları bile sanki biraz önceki kadar hımbıl değildiler. Çalılıklara baktığı zaman tomurcuklar yakında çıkacakmış gibi göründü; dönüp Harriet'a baktığı zaman orada bile bahara benzer bir şey, sevecen bir gülümseme gördü.

Fakat "Mr. Frank Churchill Oxford'dan sonra Bath'tan da geçer mi acaba?" sorusu pek umut vadetmiyordu.

Coğrafya gibi sükûnet de kolay öğrenilmiyordu; Emma o kadar keyifliydi ki zamanla ikisi de hallolur diye düşündü.

Büyük günün sabahı geldi; Mrs. Weston'ın sadık öğrencisi saat dörtte onu düşüneceğini saat onda da on birde de on ikide de unutmadı.

"Çok sevgili tedirgin dostum," dedi kendi odasından çıkıp merdivenden inerken kendi kendine konuşarak, "kendinden başka herkesin rahatını düşünürsün, şu an seni görebiliyorum, küçük telaşlı hareketlerinle her şey tamam mı diye delikanlının odasını tekrar tekrar gözden geçiriyorsun." Koridordan geçerken saat on ikiyi vurdu. "Saat on iki, dört saat sonra seni düşünmeyi unutmayacağım; yarın

bu saatlerde, belki biraz daha sonra beraberce buraya gelmeleri ihtimalini düşünüyor olabilirim. Onu ilk fırsatta getireceklerine eminim."

Salon kapısını açtı ve babasının iki beyle oturmakta olduğunu gördü – Mr. Weston ve oğlu. Daha birkaç dakika önce gelmişlerdi ve Mr. Weston Frank'in vaktinden önce gelişini açıklamayı henüz bitiriyordu, babası da daha karşılama ve tebrik hareketi içindeydi ki Emma şaşkınlıktan, takdimden ve keyiften payını almak üzere ortaya çıktı.

Hakkında o kadar konuşulan, onca ilgiye mazhar olan Frank Churchill karşısındaydı işte – Emma'ya takdim edildi, Emma da hakkında yeterince övgü düzülmediği kanaatine vardı; çok yakışıklı bir delikanlıydı, boyu bosu, havası, duruşu, her şeyi kusursuzdu; yüzünde babasının neşesi ve canlılığı vardı; hareketli ve akıllı görünüyordu. Ondan hoşlanacağını hemen o an hissetti; hareketleri görgülü ve rahattı, konuşmaya hazırdı ki bu da Emma'yı oraya onunla tanışmaya geldiğine ve bir an evvel tanışmak istediğine inandırdı.

Randalls'a önceki akşam ulaşmıştı. Yarım gün kazanabilmek için planını değiştirerek bir an evvel gelmek istemesi Emma'nın hoşuna gitti.

"Size dün söyledim," dedi Mr. Weston coşkuyla, "hepinize söyledim saatinden önce burada olacak diye. Çünkü hatırladım, benim âdetim de öyleydi. İnsan seyahati ağırdan alamıyor, daha hızlı gitmeden edemiyor; gözleri yollarda kalmadan yakınlarının karşısına çıkmanın zevki için biraz zahmet çekmeye değer."

"Tadına doyulmaz bir zevk," dedi genç adam, "gerçi böyle gidebileceğim çok ev yok; ama *eve* gelmek için her şeyi yapabileceğimi hissettim."

Ev kelimesini duyunca babası ona ayrı bir mutlulukla baktı. Emma delikanlının kendini sevdirmeyi bildiğini fark etti; hemen arkasından olanlar bu inancını güçlendirdi. Randalls'tan çok hoşlanmıştı, hayranlık verecek şekilde dö-

şenmiş bir ev olduğunu düşünüyordu, çok küçük olduğunu da kabul etmiyordu, konumuna bayılmıştı, Highbury yoluna, Highbury'nin kendisine, hele hele Hartfield'a; köye ancak insanın kendi köyünün vereceği bir yakınlık duyduğunu, köyünü ziyaret etmek için de müthiş bir merak içinde olduğunu öne sürdü. Bu kadar güçlü bir duyguya daha önce kulak vermemiş olması Emma'nın aklında şüphe doğurdu; ama sahteyse de hoş bir sahtelikti ve hoş karşılandı. Tavırlarında hesaplılık veya abartı havası yoktu. Gerçekten herkes gibi yaşadığı anın tadını çıkarıyormuş görünüyor ve öyle konuşuyordu.

Yeni bir tanışıklığa uygun konulardan bahsettiler. Delikanlıdan gelen sorular şöyleydi: "Ata biner miydi? At sürecek yerler? Yürüyüş yapacak yerler? Çevreleri kalabalık mıydı? Highbury'de acaba yeterince arkadaş var mıydı? Köyde ve çevresinde birkaç güzel ev vardı. Balo? Balo verirler miydi? İnsanlar müzik seviyor muydu?"

Ama bu konularda bilgi edinip de birbirlerini daha iyi tanır gibi olunca, babalarının sohbete daldıkları bir sırada bir fırsatını bulup üvey annesinden bahis açtı; ondan büyük bir övgüyle, çok sıcak bir hayranlıkla bahsetti, babasına sunduğu mutluluk için, kendisini karşılayışındaki nezaket için minnettarlık duyuyordu; bunlar gönül okşamayı bildiğinin ve Emma'yı gönlünü okşamaya bilhassa değer bulduğunun kanıtlarıydı. Daha ileri gidip Emma'nın Mrs. Weston'ın tümüyle hak ettiğini bildiği övgülerden başka övgüye girişmedi; şüphesiz meseleler hakkında pek az şey biliyordu. Hoş karşılanacağını bildiği kadar konuştu; emin olamayacağı şeylere girmedi. "Babasının evliliğinin çok akıllıca bir karar olduğunu" söyledi. "Bütün dostları çok mutlu olmuştu; böyle bir ayrıcalığı ona kısmet eden aile de onda en derin şükran duygusunu uyandırıyordu."

Az kalsın Miss Taylor'ın meziyetleri için Emma'ya teşekkür edecekti, hem de hayatın olağan akışında Miss Woodhouse'un Miss Taylor'ın karakterini oluşturmasından

ziyade Miss Taylor'ın Miss Woodhouse'un karakterini oluşturmasının daha mümkün olduğunu unutmuşa benzemediği halde. En sonunda, konusuna geri dönüp düşüncesini sınırlamak ister gibi meseleyi Miss Taylor'ın gençliği ve güzelliği karşısında duyduğu şaşkınlık ifadesinde toparladı.

"Zarif, hoş biri olmasına hazırdım," dedi, "ama itiraf ederim ki, her şey düşünüldüğünde, belli bir yaştaki güzelce bir kadından fazlasını beklemiyordum; genç, güzel bir kadın bulacağımı bilmiyordum."

"Bana göre Mrs. Weston'da ne kadar mükemmellik görseniz az," dedi Emma. "On sekiz yaşında sandım deseniz ben yine zevkle dinlerim, ama böyle bir söz söylerseniz o size itiraz eder. Ondan genç, güzel bir kadın diye bahsettiğinizi duymasın."

"Umarım o kadar kafam çalışıyordur," diye cevapladı delikanlı. "Hayır, emin olun," (gösterişli bir şekilde eğilerek) "Mrs. Weston'a hitap ederken kelimelerimde abartıya kaçtığımı düşünme tehlikesi olmadan kimi methedeceğimi biliyorum."

Emma aklını istila etmiş olan, tanışmalarından ne beklenebileceği konusundaki aynı şüphenin onun aklına da gelip gelmediğini, iltifatlarının kabul işaretleri mi yoksa inkâr kanıtları mı sayılması gerektiğini merak etti. Davranışlarını anlamak için onu daha iyi tanıması gerekiyordu; şimdilik sadece makul olduklarını hissediyordu.

Mr. Weston'ın sık sık ne düşünmekte olduğundan şüphesi yoktu. Kıpır kıpır gözlerinin ikide bir mutlu bir ifadeyle onlara doğru kaydığını fark etti; hatta onlara bakmamaya çalıştığı anlarda bile onları dinlediğine emindi.

Babasının bu tür düşüncelerle zerrece ilgilenmemesi, bu tür bütün bakışlardan, şüphelerden uzak durması son derece rahatlatıcı bir durumdu. Neyse ki onun için evliliği tahmin etmek tasdik etmekten daha zordu. Karar verilmiş her evliliğe her zaman itiraz ettiyse de önceden hiçbirini fark etmek zorunda kalmamıştı; sanki evlenmek istemek gibi bir

akılsızlığı kimseye konduramıyordu. Emma bu iyi niyetli körlükten derin bir memnuniyet duydu. Babası şimdi tek bir sevimsiz ima veya misafirinde hainlik arayan bir arsız bakış tehlikesi olmadan tüm doğal nezaketini gösterebilirdi; Mr. Frank Churchill'e yolculuğunun nasıl geçtiğini, iki gece yolda uyumanın sıkıntısına nasıl katlandığını sordu, yolda üşütmediğini öğrenmekten samimiyetle memnun olduğunu ifade etti ama yine de üşütmediğinden tam emin olmak için bir gece daha geçmesi gerektiğini söyledi.

Başarılı bir ziyarette bulunulmuştu; Mr. Weston kımıldanmaya başladı. "Gitmesi gerekiyordu. Inn'de samanıyla ilgili bir işi vardı, Mrs. Weston da Ford'dan alsın diye bir sürü sipariş vermişti, ama başka kimseyi acele ettirmek istemezdi." İma ettiği şeyi fark edemeyecek kadar terbiyeli biri olan oğlu da hemen kalktı ve şöyle dedi:

"Siz işlerinizle meşgul olacağınız için, efendim, ben de bu fırsattan istifade edip ziyaret yapayım, er geç gidilmesi gerekiyor, dolayısıyla şimdi de olabilir. Bir komşunuzla tanışma şerefine eriştim," (Emma'ya dönerek) "Highbury'de veya civarında kalan bir hanım, Fairfax isimli bir aile. Evi bulmak eminim zor olmaz. Gerçi Fairfax galiba gerçek adı değil. Barnes mı desem, Bates mi. O isimli bir aile tanıyor musunuz?"

"Elbette tanıyoruz," diye haykırdı babası. "Mrs. Bates, evinin önünden geçtik, Miss Bates'i pencerede gördüm. Doğru, doğru, sen Miss Fairfax'i tanıyorsun; Weymouth'ta tanıştınız, hatırlıyorum. Tatlı kız. Mutlaka ziyaret et tabii."

"Bu sabah gitmem şart değil," dedi delikanlı. "Başka gün de olur, ama Weymouth'taki tanışıklığımız–"

"Yo, bugün git, bugün git. Erteleme. Bir şey doğruysa hemen yapılmalı. Bir de sana bir tüyo vereyim Frank, ona burada ilgi göstermemek ayıp olur. Onu Campbelllar'la birlikte gördüğünde beraber olduğu herkesin eşitiydi, ama burada kıt kanaat geçinen gariban bir büyükanneyle kalıyor. Hemen ziyaret etmezsen küçümsemek olur."

Oğlu ikna olmuş göründü.

"Tanışmanızdan bahsettiğini duymuştum," dedi Emma. "Çok zarif bir genç hanım."

O kadar sessiz bir "evet"le kabul etti ki Emma aynı kanıda olduğundan şüphe eder gibi oldu; eğer Jane Fairfax'inki sıradan bulunabiliyorsa sosyete mensupları zarafet deyince bambaşka bir şeyi kastediyor olmalıydılar.

"Davranışları daha önce özel olarak dikkatinizi çekmediyse," dedi, "inanıyorum ki bugün çekecektir. Farkını göreceksiniz; bakın, dinleyin – ama hayır, korkarım dinleyemeyeceksiniz çünkü öyle bir teyzesi var ki bir an çenesi durmaz."

"Miss Jane Fairfax'le tanışıyorsunuz, öyle mi, beyefendi?" dedi her konuşmaya en son giren Mr. Woodhouse. "O halde kendisini gayet sevimli bulacağınızı söylememe izin verin. Burada büyükannesi ve teyzesiyle kalıyor, çok kıymetli insanlardır, onları kendimi bildim bileli tanırım. Sizi gördüklerine çok memnun olurlar eminim, hatta benim uşaklarımdan biri size yolu göstersin."

"Hayatta olmaz sayın beyefendi; babam bana tarif edebilir."

"Ama babanız o kadar uzağa gitmiyor, sadece Inn'e gidiyor, sokağın tam aksi istikametine; oralarda bir sürü ev var; karıştırabilirsiniz; patikadan yürümezseniz yol da çamurludur; ama benim arabacım size sokağın neresinden karşıya geçeceğinizi söyler."

Mr. Frank Churchill teklifi yine de reddetti, gayet ciddi görünüyordu; babası ona destek verdi, "Değerli dostum, hiç lüzum yok; Frank su birikintisi görünce anlar; Mrs. Bates'in evi de Inn'den iki adım ötede zaten."

Yalnız gitmelerine izin verdiler; biri başıyla kibarca selam vererek, diğeri zarifçe eğilerek veda ettiler. Emma arkadaşlığın başlangıcından memnun kaldı; artık afiyette olduklarından gayet emin, Randalls'taki herkesi günün her anı rahat rahat düşünmeye dalabilirdi.

Bölüm VI

Ertesi sabah Mr. Frank Churchill tekrar geldi. Mrs. Weston'la birlikteydi; Mrs. Weston'a da Highbury'ye de kanı ısınmış gibiydi. Mrs. Weston'ın yürüyüş saatine kadar uslu uslu onunla evde oturuyordu; yürüyüş yollarını seçmesi istendiğinde hemen Highbury'yi seçiyordu. "Her yanda bir sürü harika güzergâh olduğundan şüphesi yoktu. Fakat Highbury, o havadar, neşeli, mutlu yüzlü Highbury onu en çok cezbeden yerdi." Highbury Mrs. Weston'ın nezdinde Hartfield demekti; Hartfield'ın delikanlı için de aynı manaya geleceğine inanıyordu. Doğruca o yana yürüdüler.

Emma onları beklemiyordu: Çünkü oğlunun ne kadar yakışıklı olduğunu duymak için birkaç dakikalığına uğrayan Mr. Weston planlarını bilmiyordu; dolayısıyla eve doğru kol kola yürüdüklerini görmek Emma için hoş bir sürpriz oldu. Delikanlıyı tekrar görmek, bilhassa da Mrs. Weston'la birlikte görmek istiyordu çünkü ona karşı tavrı tamamen Mrs. Weston'a nasıl davrandığına bağlı olacaktı. O noktada bir kusurunu yakalarsa hiçbir şey onu affettiremezdi. Ama onları birlikte görünce son derece tatmin oldu. Delikanlı vazifesini sadece süslü sözler ve dolambaçlı iltifatlarla yapıyor değildi; kadına karşı her davranışı alabildiğine şıktı, her davranışı onunla yakın olmak, sevgisini kazanmak istediğini

gösteriyordu. Ziyaretleri bütün bir sabah boyu sürdüğü için Emma'nın sağlam bir kanaate varmasına yetecek zamanı oldu. Üçü birlikte iki üç saat yürüdüler, önce Hartfield'ın fidanlıklarında, sonra Highbury'de. Delikanlı her şeyi beğendi; Hartfield'a Mr. Woodhouse'u memnun edecek kadar hayran oldu; daha ileri gitmeye karar verdikleri zaman bütün köyü görmek istediğini söyledi ve Emma'yı şaşırtan bir sıklıkla sohbet konusu buldu.

Merak ettiği bazı şeyler insana sevimli geliyordu. Babasının uzun zaman yaşadığı dede evini göstersinler diye yalvardı; onu emzirmiş ve hâlâ hayatta olan bir yaşlı kadını hatırlayınca sokağı baştan sona gezerek kulübesini aradı; her ne kadar bazı merak ve gözlemlerinde derin bir nitelik yoksa da hepsi birden genel olarak Highbury'ye karşı belli bir iyi niyeti ifade ediyordu ki birlikte olduğu kişilerin gözünde bu da az buz bir şey sayılmazdı.

Emma gözlemlemekte olduğu duygulara bakarak delikanlının o zamana kadar gelmemesinin kendi tercihi olamayacağına, rol yapmadığına, sahte duygular sergilemediğine ve Mr. Knightley'nin ona kesinlikle adil davranmadığına karar verdi.

İlk durakları Crown Inn oldu; burası türünün tek örneği olsa da önemsiz bir yerdi; yola koşmak için değil de köylünün işine yarar diye birkaç çift posta atı tutuluyordu; arkadaşları burada ilgi çekici bir şey olmasını beklemiyorlardı ama önünden geçerken sonradan eklendiği belli olan büyük salonun hikâyesini anlattılar; yıllar önce balo salonu olarak inşa edilmişti ve nüfusun daha kalabalık ve dans edecek ruh halinde olduğu yıllarda o amaçla kullanılmıştı; o parlak günler geçip gitmişti, şimdi en yüksek kullanım amacı beyefendiler ve yarı beyefendiler tarafından kurulmuş bir briç kulübüne ev sahipliği yapmaktı. Delikanlının hemen ilgisi uyandı. Binanın balo salonu olma özelliği aklına takıldı ve geçip gitmek yerine açık duran sürgülü iki pence-

renin önünde birkaç dakika dikilip içeri baktı, imkânlarını ölçüp biçti ve asıl amacını kaybetmiş olmasına kederlendi. Görebildiği kadarıyla salonda bir kusur yoktu. Yeterince uzundu, yeterince genişti, yeterince güzeldi. Rahat rahat bir sürü insan alırdı. Kış boyunca orada en az on beş günde bir balo tertip etmeliydiler. Neden Miss Woodhouse salonun eski güzel günlerini hayata döndürmeyi düşünmemişti? O ki Highbury'de ne istese yapardı! Sebep olarak uygun ailelerin yokluğu ve köy ve yakın çevresi dışından kimsenin gelmeyeceği inancı gösterildi ama delikanlı ikna edilemedi. Etrafında gördüğü onca güzel evin öyle bir toplantı için gereken kalabalığı temin edemeyeceğine hayatta inanmazdı; ayrıntılar verilip aileler anlatıldığı zaman bile farklı seviyede insanların bir araya gelmesinin sıkıntı yaratacağını, ertesi sabah herkesin eski seviyesine geri dönmesinin zor olacağını kabul etmeye yanaşmadı. Dans etmeye kafayı takmış bir delikanlıya benziyordu; Emma ondaki Weston huyunun Churchillller'in âdetlerine bu kadar kesin biçimde üstün gelebilmiş olmasına şaşırdı. Babasının hayat sevincini, neşesini, hareketliliğini ve sosyal eğilimlerini olduğu gibi almış, Enscombe'un kibrinden ve soğukluğundan hiçbir şey almamış gibiydi. Kibirden belki lüzumundan fazla yoksundu; seviye meselelerine kayıtsızlığı düşüncesizliğe fazlaca yaklaşıyordu. Bununla beraber, hor gördüğü bir ayıbı yargılaması da beklenemezdi. Neşeli ruh halinin sonucundan başka bir şey değildi belki.

Sonunda Crown'ın önünden ayrılmaya ikna edildi; sonra, tam da Batesler'in evinin karşısındaydılar, Emma önceki gün yapmaya niyetlendiği ziyareti hatırladı ve ziyarete gidip gitmediğini sordu.

"Evet, elbette!" diye cevapladı delikanlı. "Ben de onu anlatacaktım. Çok iyi geçti: Üç hanımı da gördüm; önceden yaptığınız uyarı için size teşekkür ederim. Konuşkan teyze beni hazırlıksız yakalasaydı herhalde oracıkta ölürdüm. Esasen çok tuhaf bir ziyaret yapmış oldum. On dakika

yeterdi, hatta adaba uygun olurdu; babama da eve ondan önce gideceğimi söylemiştim ama bir türlü fırsat bulamadım, aralıksız konuşuyordu; derken bir baktım babam, beni bir yerde bulamamış, oraya gelmesin mi, tam kırk beş dakika onlarla oturduk. O tatlı hanım daha önce kaçmama müsaade etmedi."

"Peki Miss Fairfax'i nasıl buldunuz?"

"Hasta, çok hasta, tabii eğer bir genç hanımın hasta göründüğünü söylemek yakışık alırsa. Yakışık almaz herhalde, değil mi Mrs. Weston? Hanımlar asla hasta görünemez. Şaka bir yana, Miss Fairfax normal olarak o kadar solgun ki insana her zaman sağlığının bozuk olduğu izlenimini veriyor. Benzi çok solgun."

Emma bunu kabul edemezdi; hararetle Miss Fairfax'in yüzünün güzelliğini savunmaya girişti. "Çok parlak gözükmüyordu elbette, ama bütüne sirayet eden hastalıklı bir rengi olduğunu kabul etmiyordu; teninde yüzünün karakterine özel bir zarafet katan istisnai bir yumuşaklık ve narinlik vardı." Delikanlı bu sözleri saygıyla dinledi, birçok kişiden benzer şeyler duyduğunu belirtti, ama yine de itiraf etmeliydi ki hiçbir şey sağlıklı bir vücudun o tabii ışıltısının yerini tutamazdı. Yüz hatları sıradan olsa hoş bir ten onlara güzellik katabilirdi; yüz hatları iyi olduğu zaman, yayılan etki – neyse ki etkinin ne olduğunu izah etmesi gerekmedi.

"Eh," dedi Emma, "zevkler tartışılmaz. Hiç değilse teni dışında onu beğeniyorsunuz."

Delikanlı başını sallayıp güldü. "Miss Fairfax'le tenini birbirinden ayıramıyorum."

"Weymouth'ta sık görüştünüz mü? Sık sık aynı ortamda bulundunuz mu?"

O sırada Ford'un dükkânına yaklaşıyorlardı; delikanlı birden haykırdı: "İşte, bu da herkesin her gün geldiği dükkân olmalı babamın dediğine göre. Babam Highbury'ye haftanın altı günü bizzat geliyormuş, her zaman da Ford'un

dükkânında yapacak işi oluyormuş. Sizin için sıkıntı olmayacaksa lütfen girelim, buraya ait olduğumu, hakiki Highburyli olduğumu ispat edeyim. Ford'dan alışveriş yapayım. Hemşehriliğim resmiyet kazansın. Herhalde eldiven satıyorlardır."

"Her şeyi satıyorlar. Vatanseverliğinize hayranım. Highbury'de size bayılacaklar. Gelmeden önce de seviliyordunuz çünkü Mr. Weston'ın oğluydunuz, ama Ford'un dükkânında bir yarım gine bırakırsanız şanınız yürür gider."

İçeri girdiler; pırıl pırıl paketlenmiş kunduz kürkü şapkalar ve York derisinden eldivenler raftan indirilir ve tezgâha dizilirken şöyle dedi: "Affınızı rica ederim Miss Woodhouse, tam bir şey diyordunuz, amor patriae'ye[4] kapıldım. Unutmayalım. Sizi temin ederim hiçbir şan şöhret özel hayatımda değer verdiğim şeylerin yerini tutamaz."

"Miss Fairfax ve beraberindekilerle Weymouth'ta sık görüştünüz mü diye soruyordum sadece."

"Sorunuzu şimdi anladım, ama belirtmeliyim ki adil bir soru değil. Tanışıklığın derecesine karar vermek hanımların hakkıdır. Miss Fairfax zaten açıklamasını yapmış. Onun izin verdiğinden daha fazlasını iddia etmek bana düşmez."

"Aman Tanrım! Cevabınız en az onunki kadar belirsiz. Hemen hiçbir şey anlatmadı, başkalarından bahsederken çok ölçülü, hatta tek kelime etmeye yanaşmıyor; o yüzden arkadaşlığınız hakkında ne düşündüğünüzü sizden duyacağıma inanıyordum."

"Öyle mi? O halde gerçeği söyleyeyim, benim için mahsuru yok. Onunla Weymouth'ta sık sık karşılaştık. Campbelllar'ı şehirden bir parça tanırım; Weymouth'ta da aynı çevredeydik. Albay Campbell çok iyi adamdır, Mrs. Campbell da dost canlısı, sıcakkanlı bir kadın. Hepsini çok severim."

"O halde Miss Fairfax'in hayattaki konumunu biliyorsunuz, yani onu neyin beklediğini."

---

4 (Lat.) Memleket aşkı. (ç.n.)

"Evet," (tereddütle) "sanırım biliyorum."

"Hassas meselelere giriyorsun Emma," dedi Mrs. Weston gülümseyerek. "Burada olduğumu unutma. Mr. Frank Churchill sen Miss Fairfax'in konumunu sorunca ne diyeceğini bilemiyor. Ben biraz şu yana gidiyorum."

"Hayatım boyunca en sevgili dostum olmanın dışında," dedi Emma, "başka rolleri de olabileceğini gerçekten unutuyorum."

Delikanlı bu duyguyu anlamış ve takdir etmiş gibi baktı.

Eldivenler alınıp da sokağa çıktıkları zaman Frank Churchill şöyle dedi: "Bahsettiğimiz genç hanımı piyano çalarken dinlediniz mi?"

"Dinlemek mi!" dedi Emma. "Highbury'ye ne kadar sık geldiğini unutuyorsunuz. İkimizin de piyanoya başladığından beri her sene dinliyorum onu. Harika çalıyor."

"Öyle, değil mi? Zevkine güvenilir birinin fikrini almak istedim. Bana gayet güzel çalıyor gibi geldi, yani dikkat çekici bir zevki var, ama aklımın erdiği bir konu değil. Müziği çok severim ama en küçük bir yeteneğim yok, kimsenin yeteneğini de yargılayamam. Onun çalışından hayranlıkla bahsedildiğini duyardım; hatta çalmayı iyi bildiğinin bir de kanıtını hatırlıyorum, müziğe çok düşkün bir adammış, başka bir kadına âşıkmış, nişanlılarmış hatta, evlenmek üzerelermiş, bahsettiğimiz kadını dinleme imkânı varken asla nişanlısına piyanoya otur demezmiş. Müzikten anlayan bir adam böyle yapıyorsa bu bayağı bir kanıttır dedim."

"Kanıttır tabii!" dedi Emma epey eğlenerek. "Mr. Dixon müzikten anlıyor demek. Sayenizde onları yarım saat içinde epeyce tanımış olacağız, Miss Fairfax'e kalsa o kadarını altı ayda zor öğrenirdik."

"Evet, bu kişiler Mr. Dixon'la Miss Campbell'dı, bu da bence çok güçlü bir kanıt."

"Elbette, çok güçlü; aslını isterseniz Miss Campbell'ın yerinde olsam o kadar güçlü bir kanıt görmeye tahammül

edemezdim. Müziği aşka, kulağı göze yeğleyen, benim duygularımdan çok güzel seslere hassasiyet gösteren bir erkeği affedemezdim. Miss Campbell nasıl karşıladı bu durumu?"

"Çok yakınlar, biliyorsunuz."

"Ne teselli ama!" dedi Emma gülerek. "İnsan yakın arkadaşındansa bir yabancının tercih edildiğini görmeyi ister, yabancıyla bu tekrarlanmayabilir, ama çok yakın bir arkadaş her an yanınızdadır, her şeyi sizden iyi yaptığını düşünür, sefil olursunuz! Zavallı Mrs. Dixon. Gidip İrlanda'ya yerleşmesine sevindim."

"Haklısınız. Miss Campbell için pek hoş bir durum değildi ama gerçekten öyle bir şey hissediyor gibi görünmüyordu."

"Çok daha iyi, veya çok daha kötü, bilmiyorum. Ama ister içindeki iyilikten ister vurdumduymazlıktan olsun, yani arkadaş sevgisinden veya hissizlikten, inanıyorum ki bunu hisseden bir kişi vardı: Miss Fairfax. Uygunsuz ve tehlikeli ilgiyi o hissetmiş olmalı."

"O konuda... Bilmiyorum–"

"Yoo, Miss Fairfax'in hislerini sizden veya başka birinden dinlemeyi beklediğimi düşünmeyin. Bu hisleri kendisinden başka kimse bilemez. Mr. Dixon'ın her ricasında kalkıp çalmaya devam ettiyse insanın aklına her şey gelir."

"Üçünün arasında öyle büyük bir uyum var gibiydi ki," diye başladı delikanlı hızlıca, sonra kendini durdurarak devam etti, "bununla beraber, aslında nasıl geçiniyorlardı bilemem tabii, yani ortalıkta olmadıkları zaman. Bütün bildiğim, dışarıdan bakınca her şey yolundaydı. Ama siz Miss Fairfax'i çocukluğundan beri tanıyorsunuz, karakterini benden iyi bilirsiniz, zor durumlarla nasıl baş edebileceğini de."

"Onu çocukluğundan beri tanıyorum elbette; birlikte büyüdük; yakın olduğumuzu, ailesini her ziyarete geldiğinde görüştüğümüzü düşünebilirsiniz. Ama yakın değildik. Niye öyle oldu bilmiyorum; bir parça benim aksiliğimden

herhalde, teyzesiyle büyükannesinin ve bütün çevresinin habire methettikleri bir kıza sinir olmuş olabilirim. Sonra bir de mesafeli olması var; o kadar mesafeli biriyle yakın olamazdım."

"İtici bir özellik gerçekten," dedi. "Sık sık işe yarıyor şüphesiz ama asla hoşa gitmiyor. Mesafeli olmak emniyetli ama cazibeli değil. Kimse mesafeli birini sevmez."

"Mesafe bir kişiye karşı ortadan kalkana kadar; sonra cazibe daha büyük olabilir. Ama birilerinin koyduğu mesafeyi aşma derdine katlanmak için halihazırda olduğumdan daha arkadaşsız olmalıyım. Miss Fairfax'le aramda yakınlık kurulması söz konusu değil. Hakkında kötü düşünmem için hiçbir sebep yok, asla, ama konuşmasındaki, davranışlarındaki aşırı, amansız temkinlilik, insanlar hakkında fikir belirtmekten kaçınması akla saklayacak bir şeyi olduğu düşüncesini getiriyor."

Delikanlı kesinlikle aynı fikirdeydi: O kadar zaman birlikte yürüdükten ve o kadar benzer düşünceye sahip olduktan sonra Emma artık onu tanıdığını hissetti, o kadar ki daha ikinci görüşmeleri olduğuna inanamıyordu. Tam beklediği gibi çıkmamıştı; beklediğinden daha az tecrübeli, daha az şımarık zengin çocuktu; dolayısıyla beklediğinden daha iyiydi. Fikirleri beklediğinden daha sıradandı, duyguları ise daha sıcak. Mr. Elton'ın evini değerlendirme tarzından bilhassa etkilendi; tıpkı kilise gibi eve de gidip baktı ve evde onlar kadar kusur bulmadı. Hayır, kötü bir ev olduğunu düşünmüyordu, asla sahibine acınacak bir ev değildi. Sevdiği kadınla paylaşıyorsa hiçbir erkeğe öyle bir eve sahip olduğu için acınamazdı. Her ihtiyaca cevap verebilecek kadar geniş görünüyordu. Daha fazlasını isteyen, kalın kafalının teki olmalıydı.

Mrs. Weston güldü, delikanlıya neden bahsettiğini bilmediğini söyledi. Kendisi kocaman bir eve alışkın olduğu ve bir sürü konforun evin büyüklüğüne bağlı olduğunu dü-

şünmek zorunda kalmadığı için ufak bir evin beraberinde getirdiği sıkıntıları kestiremezdi. Ama Emma içinden, delikanlının neden bahsettiğini bildiğine, ruh asaleti sebebiyle erken yuva kurmaya ve evlenmeye eğilimli olduğuna inandı. Evdeki huzurun uşak odası bulunmamasıyla veya erzak dolabının boş olmasıyla sekteye uğrayacağını belki bilmiyordu ama şüphesiz Enscombe'un onu mutlu edemediğini ve âşık olursa servetin çoğundan seve seve vazgeçmeye hazır olduğunu biliyordu.

Bölüm VII

Emma'nın Frank Churchill hakkındaki olumlu düşünceleri ertesi gün sadece saçını kestirmek için Londra'ya gittiğini öğrenince bir parça zayıfladı. Kahvaltıda birden aklına esmiş, araba çağırtmış ve yola çıkmıştı; akşam yemeğine dönecekti ama göründüğü kadarıyla saç kestirmekten daha ciddi bir niyeti yoktu. Böyle bir niyetle on sekiz mil gidip gelmesinin elbette bir zararı yoktu, ama bu harekette Emma'nın tasvip etmediği bir hoppalık, bir saçmalık vardı. Dün onda gördüğüne inandığı mantıklılık, tutumluluk, hatta fedakârlıkla uyuşmuyordu. Kibir, israf, değişiklik arzusu, yerinde duramamazlık, iyi veya kötü mutlaka bir şey yapma dürtüsü, babasının ve Mrs. Weston'ın duygularını umursamamak, hareketinin genelde nasıl görüneceğine aldırışsızlık – bütün bu kusurlarla suçlanabilir hale gelmişti. Babası ona züppe dedi ve durumu eğlenceli buldu; ama Mrs. Weston'ın hoşnutsuzluğu konuyu "gençlerin aklı bir karış havada" diyerek çabucak geçiştirmesinden belli oldu.

Bu küçük hata hariç, Emma arkadaşının delikanlı hakkında olumlu düşüncelere sahip olduğunu gördü. İlgili ve sevimli biri olduğunu ifade etmeye dünden hazırdı, hatta tabiatında sevilecek ne çok yan bulduğunu. Delikanlı gayet açık yürekli görünüyordu, ayrıca neşeli ve hareketliydi;

düşüncelerinde yanlış bir şey yoktu, hatta çoğu kesinlikle doğruydu; dayısından sıcak bir saygıyla bahsediyordu ve onu anlatmaktan zevk alıyordu, hatta kendi başına kalsa dünyanın en iyi adamı olacağını söylüyordu; yengesine bir düşkünlüğü yoktu ama iyi kalpliliğini minnettarlıkla anıyor ve ondan her zaman saygıyla bahsediyor gibiydi. Bütün bunlar gayet umut vericiydi; saçını kestirmeye gitme hadisesinin talihsizliğine rağmen Emma'nın hayalgücünün ona atfettiği ayrıcalığa gölge düşürecek hiçbir şey yoktu; bu ayrıcalık, delikanlının ona âşık olmasa da olmaya yakın olması ve bunun sadece Emma'nın kayıtsızlığı tarafından engelleniyor olmasıydı (çünkü Emma asla evlenmeme kararında hâlâ ısrar ediyordu); bu ayrıcalık, kısaca, onları tanıyan herkes tarafından Emma için münasip bulunmuş olmanın ayrıcalığıydı.

Mr. Weston mevzuya biraz ağırlık katan bir yorumda bulundu. Frank'in onu beğendiğini, çok güzel ve çekici bulduğunu Emma'nın anlamasını sağladı; Emma da, hakkında söylenebilecek onca iyi şey dururken onu acımasızca yargılamamaya karar verdi. Mrs. Weston'ın dediği gibi, "gençlerin aklı bir karış havadaydı."

Delikanlının Surry'de yeni tanıştığı insanlar arasında pek o kadar gözüne giremediği biri vardı. Donwell ve Highbury köylerinde genel olarak büyük beğeni kazanmıştı; o kadar sık gülümseyen ve öyle tatlı selam veren yakışıklı bir genç adamın böyle abartılı halleri olur deniyordu; ama aralarında gülümsemelerin, selamların yumuşatamayacağı biri vardı: Mr. Knightley. Mesele ona Hartfield'da anlatıldı; bir an sustu; hemen sonra Emma onun elinde tuttuğu gazetenin üzerinden kendi kendine, "Peh, tam da sandığım gibi budalanın teki," dediğini duydu. Emma itiraz edecek gibi olduysa da bir an düşündükten sonra bu sözü kimseyi kışkırtmak için değil sadece içini boşaltmak için söylediğine inandı ve duymazlıktan geldi.

Mr. ve Mrs. Weston o sabahki ziyaretlerinde pek iyi haber getirmediler ama ziyaretleri bir başka bakımdan bilhassa işe yaradı. Onlar Hartfield'dayken bir şey oldu ve Emma tavsiyelerini alma ihtiyacı duydu; daha da güzeli, tam da verdikleri tavsiyeyi almak istiyordu.

Şöyle bir şey oldu: Colelar birkaç yıl önce Highbury'ye yerleşmiş gayet iyi insanlardı, dost canlısı, açık fikirli ve dürüsttüler; öte yandan ticaretle uğraşmaları bakımından biraz düşük seviyedeydiler, asaletle pek ilişkileri yoktu. Köye ilk geldiklerinde gelirleriyle orantılı yaşamışlardı, sakin sessiz, az kişiyle görüşerek ve az harcayarak; ama son bir iki yılda ciddi para kazanmışlardı; şehirdeki şirket daha fazla kâr etmeye başlamış, genel olarak şans yüzlerine gülmüştü. Servetleriyle birlikte istekleri de büyümüştü; daha büyük bir evde yaşamak, daha çok insanla görüşmek istiyorlardı. Evlerini büyüttüler, hizmetkâr sayısını artırdılar, kesenin ağzını açtılar; artık servet ve hayat tarzı bakımından sadece Hartfield'daki aile onlardan üstündü. Cemiyet hevesleri ve yeni yemek salonları sebebiyle herkes onlarla akşam yemeğine hazırlandı; ağırlıklı olarak bekâr erkekler için birkaç parti bile verdiler. Emma köklü ve en iyi aileleri, Donwell'deki, Hartfield'daki ve Randalls'taki aileleri davet etme cüreti göstereceklerine ihtimal vermiyordu. Etseler bile Emma hayatta gitmezdi: Babasının malum alışkanlıklarının kendi olumsuz tavrının anlamını zedeleyeceğini biliyordu. Colelar kendilerince gayet saygındılar ama daha üstün ailelerin onları ziyaret etme şartlarını onların belirleyemeyeceğinin onlara öğretilmesi gerekiyordu. Bu dersi sadece ondan alabileceklerinden emindi; Mr. Knightley'den pek umudu yoktu, Mr. Weston'dan hele hiç umudu yoktu.

Bu densizliği nasıl karşılayacağına haftalar önce karar vermişti; hakaret nihayet karşısına çıktığında kendisini tahmin etmediği bir şekilde etkilediğini gördü. Donwell ve Randalls daveti almışlardı ama ona ve babasına davet gel-

memişti; Mrs. Weston, "Galiba senden çekindiler, akşam yemeğine gitmediğini biliyorlar," diye düşüncesini açıkladı ama Emma'yı tatmin edemedi. Emma reddetme gücüne sahip olmak istediğini hissediyordu; sonra, orada bir araya gelecek topluluğun onun en sevdiği insanlardan oluşacağı fikri tekrar tekrar aklına geldikçe acaba davet gelse kabul etmez miydi diye düşünmeye başladı. Akşamleyin Harriet orada olacaktı, Batesler de. Önceki gün Highbury civarında gezinirken bundan bahsetmişlerdi ve Frank Churchill onun yokluğunu hissedeceğini söylemişti. Akşam dansla bitemez miydi diye sormuştu. Dans ihtimali biraz daha üzülmesine yol açmıştı; ihmal edilmesinin bir iltifat olduğunu düşünmek bile yapayalnız ihtişamı içinde tek başına kalan Emma'nın içini rahatlatmıyordu.

Westonlar Hartfield'dayken olan şey işte bu davetin gelmesiydi ve orada olmaları çok işe yaradı; çünkü davetiyeyi okuyunca ilk tepkisi "tabii ki hayır" oldu ama hemen sonra tavsiyelerini sordu, gitmesini tavsiye ettiler, tavsiyeleri derhal kabul gördü.

Etraflıca düşününce kendine itiraf etti, partiye gitmeyi istemiyor değildi. Colelar kendilerini gayet usturuplu bir şekilde ifade etmişlerdi, tarzlarında hakiki bir özen, babasına yönelik büyük saygı vardı. "Bu şerefi daha önce rica edeceklerdi ancak Mr. Woodhouse'u cereyandan korumak için Londra'dan seyyar paravan gelmesini beklemişlerdi, dolayısıyla şimdi gönül rahatlığıyla kendisinden onları şereflendirmesini rica ediyorlardı." Esasen Emma çok kolay ikna oldu; babasının rahatını ihmal etmeden davetin nasıl geçirileceğini kendi aralarında konuştular; babasına arkadaşlık etmesi konusunda Mrs. Bates'e değilse de Mrs. Goddard'a elbette güvenebilirlerdi; Mr. Woodhouse'la konuşulacak, kendisine kızının çok yakında bir gün akşam yemeği davetine gideceği anlatılacak ve bütün akşamı ondan uzakta geçirmesini kabul etmesi sağlanacaktı. Onun da gitmek is-

teyeceğine Emma ihtimal vermiyordu; parti geç saate kadar sürecek ve kalabalık olacaktı. Mr. Woodhouse çok geçmeden durumu kabullendi.

"Yemek davetlerinden hazzetmem," dedi. "Hiç hazzetmedim. Emma da öyledir. Gecenin geç vakti bize uymaz. Keşke Mr. ve Mrs. Cole hiç davet etmeselerdi. Önümüzdeki yaz bir öğleden sonra bize gelseler daha iyi, oturur çay içeriz, yürüyüşe çıkarız; kabul ederler, bizim saatlerimiz makuldür, akşam rutubetine kalmadan evlerine dönmüş olurlar. Kimse yaz akşamlarının çiyine maruz kalsın istemem. Mamafih, madem Emma'cığım onlarla akşam yemeği yesin çok istiyorlar, madem sizler de orada olacaksınız, hatta Mr. Knightley de, ona göz kulak olursunuz, ben engel olmak istemem, yeter ki hava iyi olsun, yağmur, soğuk ya da rüzgâr olmasın." Sonra Mrs. Weston'a döndü, nazik bir sitemle şöyle dedi: "Ah Miss Taylor, evlenmemiş olsaydınız evde benimle kalırdınız."

"Beyefendi," diye haykırdı Mr. Weston, "Miss Taylor'ı alıp giden ben olduğuma göre mümkünse onun boşluğunu doldurmak bana düşer; dilerseniz hemen Mrs. Goddard'ın yerini alabilirim."

Ama hemen bir şey yapma fikri Mr. Woodhouse'un heyecanını azaltmadı, artırdı. Hanımlar bunu atlatmanın yolunu biliyorlardı. Mr. Weston susmalı ve her şey ağırdan alınmalıydı.

Bu müdahaleyle Mr. Woodhouse çok geçmeden her zamanki konuşkanlığına kavuştu. "Mrs. Goddard'ı görmek hoşuna giderdi. Mrs. Goddard'a büyük saygısı vardı, Emma iki satır yazıp onu davet etmeliydi. James notu götürebilirdi. Ama önce Mrs. Cole'a yazılı cevap verilmeliydi."

"Kibarca benim özürlerimi ifade et. İhtiyarın teki olduğumu, hiçbir yere gitmediğimi, dolayısıyla nazik davetlerini kabul edemediğimi söyle; teşekkürlerimle başla tabii. Ama zaten sen her şeyi doğru yaparsın. Ne yapacağını söylememe

lüzum yok. Unutma, James arabanın salı günü lazım olacağını bilsin. Bu davetten önce oraya en fazla bir kere gittik, ama James'in sizi salimen oraya götüreceğinden şüphem yok. Oraya varınca söyleyin de sizi ne zaman almaya geleceğini bilsin; erken bir saat söyleseniz iyi edersiniz. Geç kalmak istemezsiniz. Çay bittiği zaman yorulmuş olursunuz."

"Ama yorulmadan önce de gelmemi istemezsiniz baba."

"Yoo, yoo tatlım, ama çabuk yorulursun. Bir sürü insan bir ağızdan konuşacak. Gürültüden rahatsız olursun."

"Ama beyefendiciğim," diye haykırdı Mr. Weston, "eğer Emma erken ayrılırsa partiyi dağıtmış olur."

"Dağıtırsa dağıtsın, ne olmuş?" dedi Mr. Woodhouse. "Parti dediğin ne kadar çabuk dağılırsa o kadar iyidir."

"Ama bunun Colelara nasıl görüneceğini düşünmüyorsunuz. Emma'nın çaydan hemen sonra gitmesine gücenebilirler. İyi huylu insanlar, kendilerini fazla önemsemezler, ama yine de biri apar topar gidince kendilerini kötü hissederler; hele bunu Miss Woodhouse'un yapması başka herkesin yapmasından daha çok dikkat çeker. Eminim Colelar'ı üzmek, canlarını sıkmak istemezsiniz efendim; on yıldır size komşuluk yapan dost canlısı, iyi niyetli insanlar."

"Hayır, hayatta istemem. Mr. Weston, bana hatırlattığınız için minnettarım. Onları üzmek beni de üzer. Kıymetli insanlar olduklarını biliyorum. Perry diyor ki Mr. Cole malt içkiye elini sürmezmiş. Bakınca öyle demezsin ama adam mide hastası, Mr. Cole'un mide gitmiş. Hayır, canlarını sıkan ben olmak istemem. Emma'cığım, bunu düşünelim. Mr. ve Mrs. Cole'u üzme riskine girmektense dişini sıkıp biraz daha kalabilirsin. Yorgunluğu boş ver. Nasılsa dostlar arasındasın."

"Ah, evet baba. Kendi adıma korkum yok; Mrs. Weston ne kadar geçe kalabilirse ben de rahatlıkla o kadar kalabilirim; ben sizi düşünüyorum. Yatmayıp beni beklemenizden endişe ediyorum. Mrs. Goddard'ın yanında rahat

edeceğinizden hiç şüphem yok. İskambili seviyor biliyorsunuz; ama o gidince siz her zamanki saatinizde yatmak yerine kendi başınıza oturacaksınız diye korkuyorum; bu düşünce bütün huzurumu kaçırıyor. Oturup beklemeyeceğinize söz vermelisiniz."

Mr. Woodhouse söz verdi, karşılığında Emma'dan bazı sözler alıp; mesela eve üşümüş halde gelirse kendini iyice ısıtacaktı, aç gelirse bir şeyler yiyecekti, kendi hizmetçisi yatmayıp onu bekleyecekti, Serle'le kâhya evde her şeyin her zamanki gibi yolunda olduğundan emin olacaklardı.

Bölüm VIII

Frank Churchill geri döndü; babasının akşam yemeği sofrasında kendini beklettiyse de bu Hartfield'da öğrenilmedi çünkü Mr. Woodhouse delikanlıyı sevsin diye uğraşan Mrs. Weston saklanabilecek kusurları açık etmemeye çalışıyordu.

Saçı kesilmiş, sevimli bir tavırla kendine gülerek ama yaptığından hiç de utanmış görünmeden döndü. Keşke kestirmeseydim demek, somurtmak için sebebi yoktu; keyif için para harcamış olmaya üzülmek için sebebi yoktu. Eskisi kadar rahat ve canlıydı; onu gördükten sonra kendi kendine şöyle akıl yürüttü:

"Böyle yapması şart mıydı bilmiyorum, ama besbelli aptal şeyler makul insanlar tarafından kimseye aldırmadan yapılınca o kadar aptal görünmüyor. Kötülük her zaman kötülük ama şapşallık her zaman şapşallık değil. Yapanın karakterine bağlı. Hayır Mr. Knightley, o aylak, aptal bir adam değil. Öyle olsa bunu farklı şekilde yapardı. Ya başarısından mest olurdu ya da utanç içinde kalırdı. Ya bir züppenin gösteriş merakı olurdu ya da kendi kibrini savunamayacak kadar zayıf bir aklın kaçamak sözleri. Hayır, züppe veya aptal olmadığına eminim."

Salı günü onu tekrar ve o zamana kadar olduğundan daha uzun süre görme, genel tavırlarını inceleme ve onlara bakarak

Emma hakkındaki niyetini kestirme, ne zaman soğuk davranmaya başlaması gerektiğini hissetme, onları ilk kez birlikte görecek olanların gözlemlerini hayal etme fırsatı geldi.

Olayların geçeceği yer Mr. Cole'un evi de olsa çok mutlu olmak istiyordu; beri yandan, henüz revaçta olduğu günlerde Mr. Elton'ın hiçbir kusurunun onu Mr. Cole'la akşam yemeği yeme âdeti kadar rahatsız etmediğini de unutamıyordu.

Babasının rahatı temin edildi; hem Mrs. Goddard hem de Mrs. Bates geldi; evden ayrılmadan önceki son zevkli vazifesi yemekten sonra hep beraber otururlarken onlara veda etmek oldu; babası elbisesinin güzelliğini methederken Emma, babasının yemek sırasında elinde olmadan o zararlı bu zararlı demiş olma ihtimaline karşı, iri dilimler halinde kek ve dolu birer bardak şarap ikram ederek iki hanımı elinden gelen en iyi şekilde ağırladı. Emma onlar için masayı donatmıştı, alınıp darılmadan yemeklerini yediklerini umut etti.

Mr. Cole'un kapısına kadar başka bir arabanın arkasından gitti; Mr. Knightley'nin arabası olduğunu görünce memnun oldu; çünkü Mr. Knightley tamam, at sahibi değildi, parası kısıtlıydı, sağlıklı, hareketli ve özgür olmayı seviyordu ama o şekilde gezmesi Emma'nın kanısınca Donwell Abbey'nin sahibine yakışmıyordu. Emma, Mr. Knightley ona inmesi için elini uzatırken sıcağı sıcağına takdirlerini ifade etme şansı buldu.

"İşte size bu yakışıyor," dedi. "Tam bir beyefendi gibi. Sizi gördüğüme çok sevindim."

Mr. Knightley teşekkür etti ve şöyle dedi: "Aynı anda gelmemiz ne güzel rastlantı! İçeride karşılaşsaydık beni beyefendi sayar mıydın şüpheliyim. Üstüme başıma, halime tavrıma bakıp nasıl geldiğimi anlayamazdın."

"Anlardım, eminim anlardım. İnsanlar kendi seviyelerinin altında bir yolla gelirlerse her zaman üstlerinde bunun utangaçlığı olur. Siz bunun üstesinden geldiğinizi düşünü-

yorsunuz ama bana kalırsa yaptığınız bir tür numara, umurunuzda değilmiş gibi yapıyorsunuz; ne zaman o şartlarda karşılaşsak buna dikkat ediyorum. Ama şimdi dert edecek bir şeyiniz yok. Utanıyor sanılmaktan korkmuyorsunuz. Şişinip durmuyorsunuz. Şimdi sizinle aynı salona girmekten gurur duyacağım."

"Hayatı saçmalık bu kızın!" diye cevap verdi Mr. Knightley ama hiç de kızgın değildi.

Emma topluluğun geri kalanını da Mr. Knightley kadar beğendi. Onu hoşnut eden büyük bir saygıyla karşılandı ve arzu edebileceği her türlü ihtimamı gördü. Westonlar gelince hem kadın hem kocası ona hem sevgi hem hayranlık dolu bakışlar yöneltti; oğlan da ona gözünde tek o varmış gibi bir hevesle yaklaştı ve yemekte de yanına oturdu, üstelik Emma onun bunu başarmak için çabalamış olduğuna emindi.

Parti büyüktü, dışarıdan Colelar'ın tanışı olan, itiraz edilemeyecek, makul bir köylü aile ile Highbury'nin avukatı Mr. Cox'un ailesinin erkek tarafı vardı. Daha az mühim olan hanımları, Miss Bates, Miss Fairfax ve Miss Smith'le birlikte akşamleyin gelecekti; ama şimdiden, yemek sırasında, genel bir sohbet yapılamayacak kadar kalabalıktılar; politikadan ve Mr. Elton'dan bahsedilirken Emma bütün dikkatini bitişik komşusunun hoşluğuna yöneltti. Kulak kabartma ihtiyacı duyduğu ilk uzak ses Jane Fairfax ismi oldu. Mrs. Cole onun hakkında ilgi çekici olduğuna inandığı bir şey anlatıyor gibiydi. Emma dinledi ve dinlemeye değer gördü. Emma'nın o tatlı yanı, yani hayalgücü, eğlenceli bir malzeme buldu. Mrs. Cole Miss Bates'i ziyaret ediyormuş, odaya girer girmez bir de ne görsün, koca bir piyano, çok zarif bir çalgı, konser piyanosu değil ama büyük boy, kare bir piyano; hikâyenin özü, şaşkınlığı ve soruları takip eden tüm konuşmalar, herkesten gelen tebrikler sonrasında Mrs. Bates açıklamaya girişti, piyano önceki gün Broadwood'dan gelmişti ve teyze de yeğen de çok şaşırmıştı, tümüyle beklenmedik bir şeydi; Jane şaşmış

kalmış, kimin göndermiş olabileceğini düşünmeye çalışıyordu; ama şimdi ikisi de gayet emindi, piyano elbette tek bir yerden gelmiş olabilirdi, Albay Campbell'dan.

"İnsanın aklına başka şey gelmiyor," diye ekledi Mrs. Cole. "Şüphe edilmesine bile şaşırdım doğrusu. Fakat Jane de onlardan geçenlerde mektup almış, hiç öyle bir şeyden bahsetmiyorlarmış. Onları en iyi o tanır; ama sessizliklerini hediyeyi onların göndermediğine yormam. Sürpriz yapmak istemişlerdir."

Mrs. Cole çok kişiden destek gördü; konudan bahseden herkes Albay Campbell'dan gelmiş olması gerektiğinde hemfikirdi ve böyle bir hediye gönderildiği için memnundu; o kadar çok kişi konuştu ki Emma hem sessizce düşündü hem de Mrs. Cole'u dinledi.

"Valla, beni daha çok memnun eden bir şey duyduğumu hatırlamıyorum! O kadar güzel çalan Jane Fairfax'in piyanosunun olmaması hep içimi acıtmıştır. Çok yazık oluyordu, bilhassa o güzelim çalgının bir sürü evde hiçbir işe yaramadan durduğunu düşündükçe. Suratımıza inmiş bir tokat gibi oldu hakikaten! Daha dün Mr. Cole'a söylüyordum, salondaki konser piyanomuza bakmaya utanıyorum diye, çünkü bir notayı ötekinden ayıramıyorum, kızlarımız da daha yeni başlıyorlar, sevecekler mi belli değil; öbür tarafta da zavallı Jane Fairfax olsun, kız müzik dehası, elinde kendini oyalayacak en uyduruk bir çalgı bile olmasın. Dün Mr. Cole'a bunu diyordum, o da bana haklısın diyordu; yalnız şu var, Mr. Cole müziği bizzat o kadar seviyor ki piyanoyu almadan edemedi, komşularımız mutlaka arada bir bizden daha iyi kullanırlar dedi, aksi takdirde utanırdık piyanomuz olmasından. Miss Woodhouse'u bu akşam bize bir şeyler çalmaya ikna edebiliriz umarım."

Miss Woodhouse adabın gerektirdiği gibi kabul etti; Mrs. Cole'dan daha fazla bir şey öğrenilemeyeceğini görünce Frank Churchill'e döndü.

"Neden gülümsüyorsunuz?" dedi.

"Siz neden gülümsüyorsunuz?"

"Ben mi! Galiba Albay Campbell'ın bu kadar zengin ve cömert olması hoşuma gitti de ondan. Güzel hediye."

"Çok."

"Acaba niye daha önce hediye etmedi?"

"Belki Miss Fairfax daha önce burada bu kadar uzun kalmadığı içindir."

"Veya niye kendi çalgılarını kullansın diye vermedi, şimdi Londra'da kapalı duruyor, kimsenin dokunduğu yok."

"O konser piyanosu; Mrs. Bates'in evi için çok büyük diye düşünmüş olabilir."

"Ne derseniz deyin; sizin de bu konuda benim gibi düşündüğünüz yüzünüzden anlaşılıyor."

"Bilmiyorum. Sanırım bana hak ettiğimden daha fazla zekâ atfediyorsunuz. Gülümsüyorum çünkü siz gülümsüyorsunuz; bir şeyden şüphe ettiğinizi görsem herhalde ben de şüphe ederim; ama şu an sual edilecek ne var anlamıyorum. Albay Campbell değilse kim olabilir ki?"

"Mrs. Dixon'a ne dersiniz?"

"Mrs. Dixon! Gayet tabii. Mrs. Dixon aklıma gelmemişti. Piyanonun ne kadar makbule geçeceğini o da babası kadar iyi biliyordur; belki bütün bu tarz, bu esrar, bu sürpriz yaşlı bir adamdan ziyade genç bir kadının planıdır. Mrs. Dixon olabilir derim. Size demiştim, şüpheleriniz bana rehber olur."

"Eğer öyleyse şüphelerinizi bir adım ileri götürün ve içlerinde Mr. Dixon'ı arayın."

"Mr. Dixon. Pekâlâ. Öyleyse Mr. ve Mrs. Dixon'ın ortak hediyesi olmalı. Hatırlarsanız geçen gün Mr. Dixon'ın onun çalışına hayran olduğundan bahsediyorduk."

"Evet, bana o minvalde bir şey söylediniz, daha önce aklıma gelen bir düşünceyi teyit ettiniz. Mr. Dixon'la Miss Fairfax'in iyi niyetlerini sorgulamak niyetinde değilim ama

şüphe etmeden de duramıyorum, yani ya arkadaşına evlilik teklif ettikten sonra delikanlı talihsizce ona âşık oldu ya da kızın ona olan ilgisinin farkına vardı. İnsan doğru tahminde bulunamadan yirmi tahminde bulunabilir ama eminim Campbelllar'la İrlanda'ya gitmek yerine buraya gelmesinin özel bir sebebi var. Burada kapalı ve acılı bir hayat sürüyor; orada olsa eğlenecekti. Doğduğu yerin havasını teneffüs etmek istemesine gelince bana sadece mazeret gibi görünüyor. Yaz olsa işe yarayabilirdi ama ocak, şubat, mart aylarında insanın doğduğu yerin havasının ona ne faydası olur? Sağlığı bozuk biri için iyi yakılmış ateşten ve kapalı arabalardan daha işe yarar bir şey olmaz. Asalet gösterip öyle yapıyor olsanız da bütün şüphelerimi içinize sindirmenizi beklemiyorum ama şüphelerimin neler olduğunu size açıkça söylüyorum."

"Doğrusu çok da inandırıcı bir şekilde söylüyorsunuz. Mr. Dixon'ın onun çaldığı müziği arkadaşınınkine tercih ettiği bence kesin."

"Bir de delikanlı kızın hayatını kurtardı. Siz bunu duymuş muydunuz? Bir tekne gezisinde kazayla düşüyormuş, delikanlı onu tutmuş."

"Tuttu. Oradaydım, gezide ben de vardım."

"Cidden mi? Vay! Ama öyle bir şey görmediniz herhalde, çünkü ilk defa duymuş gibi oldunuz. Ah orada ben olacaktım, kimbilir ne keşifler yapardım."

"Muhtemelen yapardınız; fakat ben, biçare ben, hiçbir şey görmedim, sadece Miss Fairfax az kalsın güverteden düşüyordu, Mr. Dixon da onu tuttu. Bir anlık bir şeydi. Gerçi sonraki korku daha büyük oldu, daha uzun sürdü ama eminim ki yarım saat geçmeden her şey normale döndü; öyle özel bir durumun tespit edilebileceği bir an değildi. Mamafih, bazı keşifler yapamayacağınızı kastetmiyorum."

Burada susmak zorunda kaldılar. Yemek servisleri arasındaki uzun boşluğun yarattığı tuhaflığa katılmak ve diğer-

leri gibi usturuplu ve sabırlı durmak zorunda kaldılar; ama masa tekrar eski düzenine dönüp, tüm servis tabakları köşelerdeki yerini aldıktan sonra hareket ve keyif geri gelince Emma şöyle dedi:

"Bu piyanonun gelişi benim için çok manalı. Biraz daha fazlasını bilmek isterdim ama bu da bana yeterince şey anlatıyor. Bana güvenin, yakında Mr. ve Mrs. Dixon'dan gelen bir hediye olduğunu öğreneceğiz."

"Eğer Dixonlar ilgileri olmadığını kesin bir dille söylerlerse o zaman da Campbelllar'dan geldiği sonucunu çıkaracağız."

"Hayır, Campbelllar'dan gelmediğine eminim. Miss Fairfax onlardan gelmediğini biliyor, yoksa hemen hepsi birden tahmin ederlerdi. Aklına onlar gelse o kadar şaşırmazdı. Sizi belki ikna edemeyebilirim ama ben bizzat bu işteki başaktörün Mr. Dixon olduğu kanaatindeyim."

"İnanmadığımı düşünürseniz kalbimi kırarsınız. Tahminleriniz benim düşüncelerimi de sürükleyip götürüyor. Önce hediyeyi gönderenin Albay Campbell olduğuna inandığınızı anladığım zaman bunu sadece babacan bir iyilik olarak gördüm ve dünyanın en doğal şeyi olduğunu düşündüm. Ama Mrs. Dixon'dan bahsettiğiniz zaman bunun kadınca arkadaşlığın sımsıcak bir örneği olmasının ne kadar mümkün olduğu aklıma geldi. Şimdi de meseleyi aşk işaretinden başka bir ışık altında göremiyorum."

Meseleyi daha ileri götürmenin manası yoktu. Varılan kanaat gerçeğe benziyordu; delikanlı samimi görünüyordu. Emma başka bir şey söylemedi, başka konular gündeme geldi; yemeğin kalan kısmı da geçti; tatlı geldi; çocuklar odaya girdiler, kendileriyle konuşuldu, laf arasında hayran olundular; birkaç zekice söz söylendi, sonra birkaç düpedüz aptalca söz; ama söylenenler çoğunlukla ne zekice ne de aptalcaydı, gündelik laflar, sıkıcı tekrarlar, eski haberler ve bayat şakalardan ibaretti.

Hanımlar misafir odasına çekileli çok olmamıştı ki diğer hanımlar farklı gruplar halinde geldiler. Emma kendi küçük arkadaşının girişini izledi; asaleti ve zarafeti karşısında kendinden geçmediyse de pırıl pırıl sevimliliğini ve yapmacıksız tavırlarını beğenmeden edemediği gibi o zamana kadar hayal kırıklığına uğramış bir aşkın acıları içinde bile onca keyifli an yaşamasına olanak veren o gamsız, neşeli, kendini duygusallığa kaptırmayan mizacına derin bir minnet de duydu. Öylece oturdu; son zamanlarda ne kadar gözyaşı döktüğünü kim tahmin edebilirdi? Cemiyette olmak, şık giyinmiş olmak ve başka şık giyimli insanları görmek, oturup gülümsemek, sevimli görünmek ve hiçbir şey söylememek o an mutlu olmak için yeterliydi. Jane Fairfax üstün görünüyor ve üstün davranıyordu; ama Emma, Harriet'la duygularını değiştirebilse Jane'in daha memnun olacağını, en yakın arkadaşının kocasının ona âşık olduğunu bilmenin tehlikeli zevkini verip karşılığında, âşık olmanın kahredici duygularını almayı yeğleyeceğini düşündü – evet, Mr. Elton'ı karşılıksız aşkla sevmiş olmayı bile.

Büyük bir parti olduğu için Emma yanına gitmek zorunda değildi. Piyanodan bahsetmek istemiyordu, sırrı zaten bildiğini düşündüğünden meraklı veya ilgili görünmenin adil olmayacağına karar vermişti, o yüzden bile bile uzakta kaldı; ama başkaları konuyu hemen açtılar; Emma, Jane'in tebrikleri kabul ettiği sıra utançtan, Albay Campbell adı geçince de suçluluktan yüzünün kızardığını gördü.

Kibar ve müziksever Mrs. Weston konuya bilhassa ilgi duydu; olayın üzerinde öyle ısrarla durması, piyanonun tonu, tuşesi ve pedalı hakkında soracak ve söyleyecek o kadar çok şeyi olması ve hikâyenin güzel kadın kahramanının, yüzünden okunabildiği halde, olabildiğince az şey söylemek isteyeceğinden şüphelenmemesi Emma'yı eğlendirdi.

Çok geçmeden beyler onlara katıldı; ilk gelen Frank Churchill oldu. İlk gelendi ve en yakışıklı olandı; Miss

Bates'e ve yeğenine ayaküstü iltifat etti, doğruca kalabalığın Miss Woodhouse'un oturduğu diğer tarafına gitti; yanında bir koltuk buluncaya kadar oturmayacaktı. Hedefi Emma'ydı ve herkes de bunu görüyordu. Emma onu arkadaşı Miss Smith ile tanıştırdı, sonra fırsat bulunca birbirleri hakkında ne düşündüklerini sordu. Frank Churchill "hiç o kadar güzel bir yüz görmemişti, saflığından da çok hoşlanmıştı." Harriet'a göreyse "biraz abartıyormuş gibi olacaktı ama delikanlının belli hallerinde bir Mr. Elton havası vardı." Emma ona haddini bildirmemek için kendini zor tuttu, başını sessizce öte yana çevirdi.

Miss Fairfax'e doğru ilk bakışlarını attıkları zaman Emma'yla delikanlı arasında hınzır gülümsemeler gitti geldi, ama konuşmamak en akıllıcasıydı. Delikanlı ona yemek salonundan çıkmak için sabırsızlandığını söyledi, uzun süre oturmaktan nefret ederdi, elinden geldiğinde hep ilk giden olurdu; babası, Mr. Knightley, Mr. Cox ve Mr. Cole köy meselelerine dalmışlardı; yine de yanlarında kaldığı kadarıyla sohbetten zevk almıştı, hepsi beyefendi ruhlu, makul insanlardı; Highbury'yi de genel olarak sevmişti, bir sürü iyi aile vardı – Emma orayı o zamana kadar biraz fazla hor gördüğünü hissetmeye başladı. Emma ona Yorkshire'daki sosyeteyi, Enscombe'un çevresindeki insanları filan sordu; verdiği cevaplardan anladığına göre Enscombe'da pek bir şey olup bitmiyordu, ziyaretler hiçbiri yakında oturmayan büyük aileler arasında yapılıyordu, güne karar verildiği, davet kabul edildiği zaman bile Mrs. Churchill'in sağlığı veya keyfi elvermediği için gitmeme ihtimali oluyordu, yeni insanları ziyarete bilhassa gitmiyorlardı, kendisinin ayrı planları oluyorsa da bazen gidebilmek veya bir arkadaşını bir geceliğine misafir edebilmek için epey dil dökmesi gerekiyordu.

Emma Enscombe'un genç adamı memnun etmediğini, en iyi gününde Highbury'ninse evde istediğinden fazla yalnız kalan birine yeterli olabileceğini gördü. Enscombe'daki

önemi aşikârdı. Övündüğünden değil ama ister istemez belli oluyordu, dayısının elinden bir şey gelmediği zaman o yengesini ikna edebiliyordu; Emma'nın gülüp de buna dikkat ettiğini görünce yengesini (bir iki konu hariç) her konuda zamanla ikna edebileceğini itiraf etti. Sonra ona etki edemediği konulardan birini söyledi. Yurt dışına gitmeyi çok istemişti, seyahat etmesine izin verilmesini çok arzu etmişti ama yengesi lafını bile ettirmiyordu. Bu önceki sene olmuştu. Şimdi de artık o pek o kadar istemiyordu.

Emma sözünü etmediği ve iknanın imkânsız olduğu diğer konunun babasıyla yakın ilişki kurması olduğunu tahmin etti.

"Üzücü bir şeyi fark ettim," dedi delikanlı kısa bir duraksamadan sonra. "Yarın buraya geleli bir hafta olacak. Zamanımın yarısı doldu. Günlerin böyle uçup gittiğini bilmezdim. Yarın bir hafta! Daha keyfim ancak yerine geldi. Mrs. Weston'la, başkalarıyla daha yeni tanıştım. Düşünmek canımı sıkıyor."

"Sayılı günlerinizden birini saç kestirmeye harcadığınız için belki şimdi pişman olmaya başlamışsınızdır."

"Hayır," dedi gülümseyerek. "O pişmanlığa tabi değil. İnsan içine çıkacak durumda olduğumu bilmezsem dostlarımla görüşemem."

Diğer beyler de salona girince Emma birkaç dakikalığına başka yana dönmek ve Mr. Cole'u dinlemek zorunda kaldı. Mr. Cole uzaklaşıp da dikkatini tekrar toplayınca Frank Churchill'in salonun öbür ucunda, tam karşısında oturan Miss Fairfax'e dikkatle bakmakta olduğunu gördü.

"Bir şey mi oldu?" dedi.

Delikanlı irkildi. "Dalmışım," diye cevap verdi. "Korkarım kabalık ettim; Miss Fairfax saçını öyle tuhaf yapmış ki, cidden öyle tuhaf ki gözlerimi ondan alamadım. Hiç bu kadar çarpıcı bir şey görmemiştim! Şu lülelere bakın! Kendi modeli olmalı. Onun gibi kimse yok! Gidip sorayım

acaba İrlanda'da moda böyle mi diye. Sorayım mı? Haydi sorayım, bakalım nasıl karşılayacak, acaba yüzünün rengi atacak mı?"

Hemen gitti; az sonra Miss Fairfax'in önünde durmuş, konuşuyordu ama tam aralarına girdiği için konuşmanın etkisi anlaşılmıyordu; Emma hiçbir şey göremedi.

Delikanlının koltuğuna dönmesine kalmadan Mrs. Weston Emma'nın dikkatini dağıttı.

"Kalabalık davetlerin lüksü de bu," dedi. "İnsan herkesin yanına gidip her şeyi söyleyebilir. Emma'cığım, seninle konuşmak istiyorum. Ben de tıpkı senin gibi keşifler ve planlar yapıyorum ve sana sıcağı sıcağına anlatmam lazım. Miss Bates'le yeğeninin buraya nasıl geldiklerini biliyor musun?"

"Nasıl! Davet edildiler, değil mi?"

"A evet, ama buraya nasıl geldiler, yani neyle geldiler."

"Yürümüşlerdir herhalde. Başka nasıl gelecekler?"

"Çok doğru. Bak, az önce aklıma geldi, Jane Fairfax gece geç vakit, hem de böyle soğuk bir gecede evine yürüyecek diye içim parçalandı. Ona bakarken, gerçi her zamankinden güzel görünüyor ama terlediğini fark ettim, bu halde yürürse mutlaka üşütür dedim. Zavallı kız! Çok canım sıkıldı. Mr. Weston gelir gelmez yanına gittim, arabadan bahsettim. Hemencecik kabul etti; onun olurunu alınca araba emrinde olacak demek için doğruca Miss Bates'e gittim; zannettim ki içi rahatlar. Zavallıcık, nasıl sevindi bilsen. Kimse benim kadar şanslı değildir dedi, çok çok teşekkür etti, fakat meğer bize zahmet vermeye lüzum yokmuş çünkü onları Mr. Knightley'nin arabası getirmiş ve eve de o götürecekmiş. Nasıl şaşırdım, çok da memnun oldum tabii. İnsan bu kadar düşünceli olur, ancak bu kadar iyi kalpli olur! Az insan düşünür böyle bir şeyi. Neyse, sonradan anladım ki, âdetini bildiğim için, arabasını sadece onlara hizmet etsin diye getirmiş. Kendi atı yok diye biliyorum, meğer sadece onlara yardım olsun diyeymiş."

"Çok muhtemel," dedi Emma. "Çok çok muhtemel. Mr. Knightley'den başka kimse böyle bu tür bir şey yapmaz, fedakâr, faydalı, düşünceli, merhametli bir hareket. Gösterişli bir adam değil ama çok insan biri; Jane Fairfax'in bozuk sağlığını da düşünürsek büyük bir hassasiyet göstermiş; böyle sessiz bir nezaketi zaten Mr. Knightley'den başka kimseye yakıştıramam. Bugün arabayla geldi, biliyorum çünkü kapıda karşılaştık, ben ona güldüm ama o niyetini açık edecek tek kelime etmedi."

"Valla," dedi Mrs. Weston gülümseyerek, "sen bu hadisede onun basit, menfaat gözetmeyen iyiliğini benden daha fazla görüyorsun; doğrusunu istersen, Miss Bates'i dinlerken aklımda bir şüphe belirdi, bir daha da aklımdan çıkmadı. Hatta düşündükçe daha da aklıma yattı. Diyeceğim şu, Mr. Knightley'yle Jane Fairfax'i birbirine münasip gördüm. Seninle arkadaşlık etmenin neticesini görüyor musun! Ne dersin bu fikre?"

"Mr. Knightley'yle Jane Fairfax!" diye haykırdı Emma. "Sevgili Mrs. Weston, böyle bir şeyi nasıl düşünebilirsiniz? Mr. Knightley! Mr. Knightley evlenmemeli! Küçük Henry'ciği Donwell'den mahrum edemezsin. Yo, hayır, hayır, Donwell'i Henry almalı. Mr. Knightley'nin evlenmesine asla razı olamam; ayrıca hiç ihtimal de vermiyorum. Böyle bir şey düşünebilmenize şaşırdım."

"Emma'cığım, bana bunu neyin düşündürdüğünü sana söyledim. Bu evliliği ben de istemem, Henry'cik zarar görsün istemem, ama bu fikri bana olaylar verdi; ayrıca eğer Mr. Knightley gerçekten evlenmek isterse ondan Henry'yi düşünerek vazgeçmesini bekleyemezsin, altı yaşında bir çocuk neticede, dünyadan bihaber."

"Beklerim. Henry'nin haklarını kaybetmesine dayanamam. Mr. Knightley evlensin! Olacak iş değil, hayatta kabul edemem. Hem de Jane Fairfax'le, o kadar kadın dururken!"

"Öyle deme, Jane'e hep çok önem vermiştir, sen de biliyorsun."

"Ama böyle bir evlilik akılsızlık olur!"

"Akıldan bahsetmiyorum, sadece ihtimalden bahsediyorum."

"Öyle bir ihtimal görmüyorum. Aksi için söylediğiniz şeyden daha sağlam bir kanıt lazım. İyi kalpliliği, insanlığı arabanın açıklamasını yapmaya yeter. Bilirsiniz, Batesler'e Jane Fairfax'ten ayrı olarak çok itibar eder, onlara her zaman seve seve ilgi gösterir. Sevgili Mrs. Weston, çöpçatanlık işine girmeyin. O işte iyi değilsiniz. Jane Fairfax Abbey'nin hanımı olsun! Yo hayır hayır; insanın isyan edesi geliyor. Beyefendi açısından hele böyle delice bir şeyi asla düşünemem."

"Akılsızca olabilir, dediğin gibi; ama asla delice olmaz. Servet eşitsizliği hariç, belki biraz da yaş farkı, ortada hiçbir engel göremiyorum."

"Ama Mr. Knightley evlenmek istemiyor. Aklından bile geçirmediğine eminim. Siz de sakın aklına sokmayın. Niye evlensin? Kendi başına gayet mutlu, çiftliği var, koyunları var, kütüphanesi var, idare edecek bir köyü var, ayrıca kardeşinin çocuklarına da çok düşkün. Ne vaktini ne de kalbini doldurmak için evlenmesine lüzum var."

"Emma'cığım, o öyle diyorsa öyledir elbette, ama ya Jane Fairfax'e âşıksa."

"Saçma! Jane Fairfax umurunda değil. Aşka gelince, âşık filan olmadığına eminim. Ona veya ailesine iyilik yapabilir, ama–"

"Ee," dedi Mrs. Weston gülerek, "belki onlara yapabileceği en büyük iyilik Jane'i saygın bir ailenin gelini yapmaktır."

"Ona iyilik olabilir ama kendisine kötülük olur; utanç verici, küçültücü bir akrabalık olur. Miss Bates'in aile mensubu olmasına nasıl katlanır? Abbey'ye gidip gelmesine, bütün gün Jane'le evlenme nezaketi gösterdiği için ona teşekkür edip durmasına? 'Ne kadar nazik ve cömertsiniz!' Hatta

daha lafını bitirmeden gider annesinin eski püskü mantosuna sarınır. 'Gözüktüğü kadar eski değil esasen, daha epey dayanır, hatta mantolar bu kadar dayanıklı olduğu için memnun olmamız lazım.'"

"Çok ayıp Emma! Taklidini yapma. Vicdanımın sesine rağmen elimde olmadan gülüyorum. Kaldı ki Mr. Knightley'nin Miss Bates'ten rahatsız olduğunu hiç düşünmüyorum. Küçük şeylerden rahatsız olmaz o. Kadın habire konuşuyor olabilir; ama Mr. Knightley kendisi bir şey söylemek isterse sesini yükseltir, onun sesini bastırır. Ama mesele kötü akrabalar meselesi değil, isteyip istemediği; bence istiyor. Jane Fairfax'ten pek bir övgüyle bahsettiğini duydum, sen de duymuş olmalısın! Ona duyduğu ilgi, sağlığına gösterdiği ihtimam, geleceği daha parlak olmadığı için duyduğu üzüntü! Bu konularda hararetle konuştuğunu duydum! Piyano çalışına, şarkı söyleyişine de hayran! Onu ilelebet dinleyebilirim dediğini duydum. Ha, bak, bir şeyi az kalsın unutuyordum, birinin gönderdiği bu piyano var ya, hepimiz Campbelllar'dan dedik ve memnun da olduk ya, Mr. Knightley'den gelmiş olamaz mı? Şüphelenmemek elimde değil. Bence tam da bu hareketi yapabilecek bir adam, âşık olmadan bile hatta."

"O zaman bu âşık olduğuna dair bir kanıt olamaz. Ama bence onun yapacağı hareket değil. Mr. Knightley gizli kapaklı iş yapmaz."

"Piyanosu olmamasına üzüldüğünü tekrar tekrar söylediğini duydum, hatta gereğinden sıkça, hani yani, normalden fazla demek istiyorum."

"İyi ya, piyano vermek isteseydi ona söylerdi."

"Nezaket engel olabilir Emma'cığım. Piyanonun ondan geldiğine ciddi ciddi inanıyorum. Bence Mrs. Cole yemekte bize hikâyeyi anlatırken bilhassa sustu."

"Bir fikre kapılıp gidiyorsunuz Mrs. Weston; tıpkı sizin beni defalarca tenkit ettiğiniz gibi. Ben bir ilgi işareti göre-

miyorum, piyanoya inanmıyorum, Mr. Knightley'nin Jane Fairfax ile evlenmek istediğine beni ancak sağlam bir kanıt inandırabilir."

Tartışmaya bir süre daha aynı şekilde devam ettiler; Emma yavaş yavaş arkadaşının düşüncesini değiştirdi çünkü ikisi arasında boyun eğmeye daha alışkın olan Mrs. Weston'dı; derken salondaki ufak bir hareketlilik onlara çayın bittiğini ve piyanonun hazırlandığını gösterdi; aynı anda Mr. Cole yaklaşıp Miss Woodhouse'tan onlara piyano çalma şerefini bahşetmesini rica etti. Mrs. Weston'la daldığı konuşmanın heyecanı yüzünden iyice unuttuğu Frank Churchill Miss Fairfax'in yanında oturuyordu ve Mr. Cole'un arkasından o da ısrar etti; Emma adaba uyup kabul etti.

Emma yeteneğinin sınırlarını gayet iyi biliyordu, aşmaya çalışmadı; herkesin sevdiği küçük şeyleri zevkli, ruhlu bir şekilde çalıyor ve kendi sesine iyi eşlik ediyordu. Bir şarkısına gelen eşlik onu az da olsa şaşırttı, bu ikinci eşliği usulca ama hatasız olarak Frank Churchill yaptı. Şarkının sonunda Emma'dan af diledi ve her şey usule uygun devam etti. Frank Churchill'e sesinin ne güzel olduğunu, müziği bildiğini söylediler, o da itiraz etti, müzikten hiç anlamadığını, sesi de olmadığını söyledi, kimse kabul etmedi. Bir kez daha birlikte söylediler, sonra Emma yerini Miss Fairfax'e bıraktı; onun şarkı söyleyişi de piyano çalışı da Emma'nınkinden son derece üstündü.

Emma karışık duygular içinde çalgının etrafındaki kalabalıktan biraz uzağa oturdu, dinledi. Frank Churchill tekrar şarkı söyledi. Anlaşılan Weymouth'ta da bir iki kez birlikte söylemişlerdi. Ama en dikkatli dinleyicilerin arasında Emma'nın ilgisini Mr. Knightley çekti; Mrs. Weston'ın şüpheleri üzerinde düşünceye daldı, iki sesin güzel nağmelerine arada bir kulak verebildi. Mr. Knightley'nin evlenmesine olan itirazı hiç de azalmadı. Bu ihtimalde felaketten başka bir şey göremiyordu. Mr. John Knightley için, dolayısıyla

Isabella için büyük hayal kırıklığı olacaktı. Çocuklar ciddi zarara uğrayacaklardı, büyük bir değişim ve para kaybı yaşayacaklardı; ayrıca babasının gündelik eğlencesi de sekteye uğrayacaktı; kendisine gelince, Jane Fairfax'in Donwell Abbey'de olması fikrine dayanamazdı. Hepsinin baş tacı etmek zorunda kalacağı bir Mrs. Knightley! Hayır, Mr. Knightley asla evlenmemeliydi. Küçük Henry Donwell'in vârisi olarak kalmalıydı.

O sırada Mr. Knightley dönüp arkaya baktı, geldi, yanına oturdu. Önce sadece konserden bahsettiler. Hayranlığı belli ki gayet büyüktü; yine de, diye düşündü, Mrs. Weston olmasa hayatta aklına gelmezdi. Onu sınamak için, teyzeyle yeğeni evlerine bırakmakla ne büyük nezaket gösterdiğinden bahsetmeye başladı; Mr. Knightley kısa bir cevapla konuyu kapattıysa da Emma bunun kendi nezaketi üzerinde durmaktan hoşlanmamasının işareti olduğuna inandı.

"Bizim arabayı," dedi, "böyle durumlarda daha işe yarar hale getiremediğimiz için üzülüyorum. İstemediğimden değil, ama babamı ikna etmek ne kadar zor biliyorsunuz, James'in atları böyle bir işe koşmasına izin vermez."

"Mümkün değil, mümkün değil," diye cevap verdi Mr. Knightley. "Ama senin sık sık istediğinden eminim." Ve öyle hoşnut bir şekilde gülümsedi ki Emma sohbeti bir adım daha ileriye götürdü.

"Campbelllar'dan gelen bu hediye," dedi, "bu piyano, çok cömert bir hediye."

"Evet," diye cevapladı Mr. Knightley en ufak bir rahatsızlık göstermeden. "Ama önceden haber verseler daha iyi ederlerdi. Sürprizler aptalca şeyler. Hem verdiği zevk büyük olmuyor hem de telaş yaratıyor. Albay Campbell'ı daha sağduyulu zannederdim."

Emma Mr. Knightley'nin çalgı işiyle hiçbir alakası olmadığına o andan itibaren yemin edebilirdi. Ama kıza özel bir ilgi duyuyor muydu yoksa gerçekten öyle bir şey aklında bile

yok muydu, bunlar hakkındaki şüphesi biraz daha devam etti. Jane'in ikinci şarkısının sonuna doğru sesi pürüzlendi.

"Bu kadar yeter," dedi Mr. Knightley şarkı bittiği zaman, yüksek sesle düşünerek. "Bir akşam için yeterince söyledin, artık sus."

Gelgelelim, hemen bir şarkı daha istendi. "Bir tane daha. Miss Fairfax'i yormak istemiyorlardı, sadece bir tane daha istiyorlardı." Sonra Frank Churchill'in sesi işitildi: "Bunu yorulmadan yaparsın; ilk bölüm çok kolay. Şarkının gücü ikinci bölümde çıkıyor."

Mr. Knightley kızdı.

"Bu herifin," dedi horgörüyle, "tek derdi kendi sesini göstermek. Bu olmaz." O anda yanından geçmekte olan Miss Bates'e dokundu. "Miss Bates, deli misiniz, neden yeğeninizin sesini bu kadar yormasına izin veriyorsunuz? Gidip müdahale edin. Bu millet ona acımıyor."

Jane için gerçekten endişelenen Miss Bates minnettarlığını bile gösteremeden öne çıktı ve şarkı işine bir nokta koydu. Miss Woodhouse'la Miss Fairfax yegâne genç bayan müzisyenleri olduğu için akşamın konser kısmı burada bitti; ama çok geçmeden (beş dakika içinde) dans teklifi, kimden çıktı kimse anlamadı ama Mr. ve Mrs. Cole tarafından öyle hararetle desteklendi ki bir anda eşyalar taşınıp yer açıldı. Köy danslarında maharetli olan Mrs. Weston oturduktan sonra karşı konulmaz bir vals başladı; Frank Churchill gösterişli bir tavırla gelip Emma'nın elini tuttu ve onu sıranın başına geçirdi.

Başka gençlerin çift olmasını beklerken Emma sesi ve müzik zevkiyle ilgili iltifatlara rağmen etrafa bakınıp Mr. Knightley'ye ne olduğunu görecek zaman buldu. Şimdi sınama vaktiydi. Mr. Knightley pek dans sevmezdi. Şimdi Jane Fairfax'le çift olmaya çalışıyorsa bunun bir anlamı olabilirdi. İlk anda göremedi. Hayır, Mrs. Cole'la konuşuyordu, ilgisiz görünüyordu; Jane'i başkası dansa davet etti, o yine Mrs. Cole'la konuşuyordu.

Emma artık Henry için üzülmek zorunda değildi; çocuğun istikbali emniyetteydi; dansı zevkle başlattı. Beş çiftten fazlası toplanamadı; ama dansın ender oluşu ve aniliği neşe vericiydi; kendine uyumlu bir eş bulduğunu gördü. Seyre değer bir çiftti.

Ama topu topu iki dans yapılabildi. Vakit geç oluyordu; Miss Bates annesini düşünüp evine gitmek için sabırsızlandı. Tekrar başlamak için biraz ısrar ettikten sonra Mrs. Weston'a teşekkür ettiler, üzüldüler ve gece bitti.

"Belki daha iyi oldu," dedi Frank Churchill Emma'ya arabasına kadar eşlik ederken. "Miss Fairfax'i de kaldırmam lazımdı ama onun yavaş tarzı sizinkinden sonra bana uymazdı."

Bölüm IX

Emma Colelara gitmeye tenezzül ettiği için pişman olmadı. Ziyaret ona ertesi gün birçok tatlı hatıra verdi; asil ama yalnız olma yönünden kaybettiğini kendini sevdirmenin ihtişamıyla telafi ettiğini düşündü. Colelar'ı çok sevindirmiş olmalıydı, kıymetli insanlardı, mutlu edilmeyi hak ediyorlardı! Ve Emma arkasında kolay unutulmayacak bir isim bırakmıştı.

Kusursuz mutluluk hatıralarda bile kolay değildir; içinin rahat etmediği iki konu vardı. Jane Fairfax'in duygularını Frank Churchill'e anlatarak kadının kadına olan vazifesine ihanet etmiş olabileceğinden endişe ediyordu. Doğru bir hareket değildi; ama öyle güçlü bir fikirdi ki meselenin o yanı hiç aklına gelmedi; Frank Churchill'in onun anlattıklarını kabul etmesi, hatta ilgiyle karşılaması da onun dilini tutması gerektiğini fark etmesini zorlaştırmıştı.

Diğer pişmanlık konusu yine Jane Fairfax'le ilgiliydi ve o konuda hiçbir şüphesi yoktu. Piyano ve şarkı becerisi onunkinin çok altında diye samimi ve kesin bir şekilde pişmanlık duyuyordu. Aylak geçen çocukluk yılları için ıstırap duydu ve piyanonun başına oturup bir buçuk saat var gücüyle çalıştı.

Çalışmaya Harriet'ın gelişiyle ara verdi; Harriet'ın övgüsü onu tatmin edebilse hemen rahatlayabilirdi.

"Ah keşke ben de sizin gibi ve Miss Fairfax gibi çalabilsem!"

"Bizi aynı kefeye koyma Harriet. Benim çalışım onunkine ancak lambanın güneşe benzediği kadar benziyor."

"Yoo, değil, bence siz daha güzel çalıyorsunuz. Bence siz de onun kadar güzel çalıyorsunuz. Bana kalsa sizi dinlerim. Dün gece herkes ne kadar güzel çaldığınızı söylüyordu."

"Bu işten anlayanlar farkı görmüş olmalı. Aslını istersen Harriet, benimki övgüyü hak ediyor ama Jane Fairfax benden çok ileride."

"Ben her zaman onun kadar güzel çaldığınıza inanacağım, veya şöyle söyleyeyim, arada fark varsa da kimse göremez. Mr. Cole ne kadar zevkli olduğunuzu söyledi, ona göre zevkli olmak nasıl çaldığından daha önemliymiş."

"Of! Jane Fairfax'te ikisi de var Harriet."

"Emin misiniz? Nasıl çaldığını gördüm ama bana zevkli gelmedi. Kimse ondan bahsetmedi. Ben İtalyan şarkılarından nefret ederim. Tek kelimesini anlamam çünkü. Hem eğer o kadar iyi çalıyorsa mecburiyetten çalıyor, çünkü hocalık yapacak. Dün gece Coxlar büyük bir aileye girebilir mi acaba diye konuşuyorlardı. Peki Coxlar'ı nasıl buldunuz?"

"Her zamanki gibi, kaba saba."

"Bana bir şey dediler," dedi Harriet tereddüt ederek, "ama mühim bir şey değil."

Emma Mr. Elton'la ilgili olmasından korktuğu halde ne dediklerini sormak zorunda kaldı.

"Mr. Martin'in geçen cumartesi onlarda yemekte olduğunu söylediler."

"Aa!"

"Babalarıyla iş konuşmaya gelmiş, onlar da yemeğe kal demişler."

"Aa!"

"Çok bahsettiler ondan, bilhassa Anne Cox. Ne demek istedi anlamadım ama önümüzdeki yaz tekrar oraya gidip onlarla kalmayı düşünüyor muyum diye sordu."

"Tam da Anne Cox'tan beklenecek densizlik."

"Yemekte delikanlıyı pek beğenmiş. Yanında oturmuş. Miss Nash'e kalırsa Coxlar'ın kızlarının ikisi de onunla seve seve evlenirmiş."

"Doğrudur. Bence ikisi de istisnasız Highbury'deki en kaba saba kızlar."

Harriet'ın Ford'da işi vardı. Emma onunla gitmek akıllıca olur diye düşündü. Martinler'le bir karşılaşma daha mümkündü ve işlerin o anki halinde tehlikeliydi.

Harriet gibi her an her şeyin peşine takılıp gidebilen biri iş alışverişe gelince bir türlü karar veremiyordu; muslinlerin arasında fikir değiştirip dururken Emma oyalanmak için kapıya gitti. Highbury'nin en işlek mahallesinin koşuşturmasında bile fazla bir şey beklenemezdi; Mr. Perry aceleyle yürüyüp gidiyor, Mr. William Cox yazıhanenin kapısından giriyor, Mr. Cole'un arabasının atları geziden dönüyor, başıboş bir postacı çocuk katıra binmiş dolaşıyor, görmeyi umut edebileceği en canlı şeyler bunlardı; ama el arabalı kasabı, dolu sepetiyle dükkândan çıkmış evine doğru giden derli toplu bir yaşlı kadını, pis bir kemik için kavga eden iki sokak köpeğini, fırıncının küçük yuvarlak vitrini önünde halka olmuş, zencefilli keke bakan birkaç çocuğu izlerken şikâyet etmek için sebebi olmadığını anladı, kapıda durup oyalanacak kadar eğlendiriyordu bunlar onu. Canlı ve huzurlu bir ruh hiçbir şey görmese de olur ve kendisine hitap etmeyen hiçbir şeyi göremez.

Randalls yoluna baktı. Sahne genişledi; iki kişi ortaya çıktı; Mrs. Weston'la üvey oğlu; Highbury'ye geliyorlardı, oradan da doğruca Hartfield'a. Önce Mrs. Bates'in evinde durdular, onun evi Randalls'a Ford'dan biraz daha yakındı; daha kapıyı vurmalarına kalmadan Emma'yı gördüler. Hemen yolun karşısına geçip yanına geldiler; önceki günün neşeli toplantısı bu karşılaşmaya ayrı bir zevk katıyordu. Mrs. Weston yeni çalgıyı dinlemek için Batesler'e uğrayacağını söyledi.

"Çünkü yanımdaki beyefendi," dedi, "bana dün gece Miss Bates'e bu sabah geleceğim diye söz verdiğimi söyledi. Ben farkında değilim. Gün saptadığımızı bilmiyordum ama madem o öyle diyor, gidiyorum."

"Mrs. Weston ziyaretini yaparken," dedi Frank Churchill, "ben de size katılıp onu Hartfield'da bekleyebilir miyim, tabii eğer eve gidiyorsanız."

Mrs. Weston şaşırdı.

"Benimle gelmek istiyorsunuz sanıyordum. Gelirseniz çok sevinirler."

"Ben mi! Canınızı sıkarım. Ama belki burada da can sıkıntısı veririm. Miss Woodhouse beni istemiyor gibi. Alışverişe çıktığımız zaman yengem beni yanından uzaklaştırır. Onu bunalttığımı söyler; Miss Woodhouse da aynı şeyi söyleyecek gibi. Ne yapayım?"

"Burada benim bir işim yok," dedi Emma. "Sadece arkadaşımı bekliyorum. Neredeyse işi biter, eve gideriz. Ama Mrs. Weston'la gidip yeni çalgıyı dinlemelisiniz."

"Eh, madem öyle diyorsunuz. Ama," (gülümseyerek) "eğer Albay Campbell dikkatsiz bir seçim yaptıysa ve piyanonun akordu bozuksa o zaman ne olur? Mrs. Weston'a faydam olmaz. O ne yapacağını bilir. Sevimsiz bir gerçeği o söyleyince kulağa makul gelir ama benim yanlış şeyler söylemekte üstüme yoktur."

"Öyle bir şey olacağına inanmıyorum," diye cevap verdi Emma. "Gerektiğinde herkes gibi sahte şeyler söyleyebileceğinizi biliyorum ama piyanonun akortsuz olduğuna inanmak için sebep yok. Hatta tam tersi, dün gece Miss Fairfax'in sözlerini doğru anladıysam."

"Eğer sizin için sıkıntı olmayacaksa," dedi Mrs. Weston, "benimle gelin. Fazla kalmayız. Sonra da Hartfield'a gideriz. Hemen arkalarından gideriz. Benimle gelmenizi gerçekten istiyorum. Çok memnun olurlar. Doğrusu siz de istiyorsunuz sanmıştım."

Daha fazla itiraz edemedi; ödül olarak Hartfield önüne konulunca Mrs. Weston'la Mrs. Bates'in kapısına döndü. Emma içeri girdiklerini gördükten sonra tezgâhın önünde duran Harriet'a gitti, bütün ikna gücüyle onu düz muslin istiyorsa desenlilere bakmanın manası olmadığına, ne kadar güzel olursa olsun mavi kurdelenin onun sarı deseniyle gitmeyeceğine inandırmaya çalıştı. Sonunda paketin gideceği yere kadar her konuda anlaşma sağlandı.

"Bunu Mrs. Goddard'ın oraya mı göndereyim madam?" diye sordu Mrs. Ford. "Evet – hayır – evet, Mrs. Goddard'ın oraya. Yalnız benim desenli elbisem Hartfield'da. Hayır, Hartfield'a gönderin lütfen. Ama şu da var, Mrs. Goddard görmek ister. Gerçi ben de desenli elbiseyi her an eve götürebilirim. Ama kurdeleyi hemen istiyorum, o yüzden en iyisi Hartfield'a gitsin, hiç değilse kurdele. İki paket yapabilirsiniz değil mi Mrs. Ford?"

"İki paketle Mrs. Ford'a zahmet vermeye değmez Harriet."

"Çok değil ki."

"Zahmet olmaz madam," dedi nazik Mrs. Ford.

"Ya ama aslında tek paket olsun daha iyi. Mrs. Goddard'ın oraya gönderir misiniz, bilmiyorum, hayır, galiba Miss Woodhouse Hartfield'a göndersek de olur, akşam dönerken yanıma alırım. Ne dersiniz?"

"Artık tek kelime etme Harriet. Hartfield'a lütfen Mrs. Ford."

"Tamam, en iyisi," dedi Harriet tatmin olmuş halde. "Bence de zaten Mrs. Goddard'ın oraya gitmesin."

Dükkâna sesler yaklaştı, daha doğrusu bir ses ve iki hanım; Mrs. Weston'la Miss Bates onları kapıda karşıladı.

"Sevgili Miss Woodhouse," dedi Miss Bates, "koşa koşa geldim sizi davet etmek, buyurun azıcık oturalım, bize yeni çalgı hakkındaki fikrinizi söyleyin demek için, sizi ve Miss Smith'i. Nasılsınız Miss Smith? Gayet iyiyim teşekkür ede-

rim. Benimle gelirse sizi kesinlikle ikna edebilirim diye Mrs. Weston'a da rica ettim."

"Umarım Mrs. Bates'le Miss Fairfax–"

"Gayet iyiler, eksik olmayın. Annem fevkalade iyi; Jane de dün gece üşütmedi. Mr. Woodhouse nasıl? İyi haberlerini aldığıma çok memnun oldum. Mrs. Weston bana burada olduğunuzu söyledi. Ah dedim hemen gitmem lazım, eminim Miss Woodhouse koşup onu davet etmeme müsaade edecektir, annem de onu görünce mutlu olacaktır, öyle şahane bir grup olduk ki şu an bizi reddedemez. 'Evet lütfen gidin,' dedi Mr. Frank Churchill, 'Miss Woodhouse'un çalgı hakkındaki fikrini almaya değer.' Ama dedim eğer ancak biriniz benimle gelirse onu ikna edebilirim. 'Öyleyse az bekleyin işimi bitireyim,' dedi. Çünkü inanır mısınız Miss Woodhouse, görülmemiş bir kibarlık gösterip annemin gözlüğünün vidasını tamir ediyordu. Vida çıktıydı biliyor musunuz bu sabah. Nasıl bir kibarlıktır bu! Gözlüğün anneme faydası yoktu, takamıyordu yani. Bu arada yani demek ki herkesin bir yedek gözlüğü olmalı, kesinlikle olmalı. Jane de öyle dedi. Gözlüğü ilk iş John Saunders'a götürecektim ama nedense kaldı işte, önce bir şey çıktı, sonra başka bir şey, kaldı. Bir ara Patty geldi, mutfak bacası temizlenmek istiyor dedi. Üf Patty bana kötü haber getirip durma dedim. Bak burada hanımının gözlüğü bozulmuş. Derken fırında pişmiş elma geldi, Mrs. Wallis göndermiş uşağıyla, bize karşı çok nazik ve cömertler Wallisler, her zaman, bazı kişiler diyorlar ki Mrs. Wallis bazen tuhaflaşıp kaba saba laflar edebiliyormuş, ama biz onlardan şimdiye kadar büyük ilgi alakadan başka şey görmedik. Alışveriş yapmamızla da ilgisi olmaz çünkü günde kaç ekmek yiyoruz ki? Şunun şurasında üç kişiyiz, Jane dâhil, ki o da hiç yemiyor, kahvaltı filan hak getire, yediğini görseniz şaşarsınız. O kadar az yediğini annem görsün istemiyorum, kahvaltı bitene kadar habire bir şeyler söylüyorum görmesin diye. Ama öğlene doğru acıkıyor, bu pişmiş elmalar kadar sevdiği bir

şey yok, neyse ki çok sağlığa yararlılar, geçen gün bir fırsatını bulup Mr. Perry'ye sordum, kendisine yolda rastladıydım biliyor musunuz. Daha evvelden şüphem olduğundan değil, sık sık Mr. Woodhouse'un pişmiş elmanın faydalarından bahsettiğini duymuşumdur. Tahminim Mr. Woodhouse elmayı yemenin en sağlıklı yolu fırında pişirmektir diyordur. Biz mamafih sık sık elma tatlısı yaparız. Patty enfes elma tatlısı yapıyor. Valla Mrs. Weston, sizin dediğiniz olur umut ederim ve bu hanımlar bizi kırmazlar."

Emma Mrs. Bates'i "ziyaret etmeyi çok isterdi vs"; sonunda Miss Bates, "Nasılsınız Mrs. Ford? Affınızı rica ederim. Sizi daha önce fark etmedim. Şehirden çok güzel yeni kurdele çeşitleri getirtmişsiniz diye duydum. Jane dün döndüğünde çok memnun kalmıştı. Sağ olun, eldivenler gayet iyi oldu, gerçi bilekleri biraz gevşek ama olsun, Jane'in içine sindi," demek için onları alıkoyduktan sonra dükkândan çıktılar.

"Neden bahsediyordum?" dedi sokağa çıktıkları zaman tekrar konuşmaya başlayarak.

Emma o kargaşa içinde neye nereden devam edeceğini merak etti.

"Neden bahsettiğimi hatırlayamadığımı itiraf ederim. Ha, annemin gözlüğü. Mr. Frank Churchill büyük kibarlık yaptı! 'Sanırım şu vidayı sıkıştırabilirim, böyle işler yapmayı pek severim,' dedi. Ki yani bilirsiniz bu da onun şeyini gösteriyor... Cidden söylemem lazım ki daha önce hakkında çok şey duymuş ve ondan çok şey umut etmiştim ama kendisi bizzat hepsinin çok ilerisinde. Sizi bütün samimiyetimle tebrik ederim Mrs. Weston. Bir ebeveyn bundan daha iyi... 'Şu vidayı sıkıştırabilirim. Böyle işler yapmayı pek severim,' demesi yok mu. Üslubunu hiç unutmayacağım. Pişmiş elmaları dolaptan çıkardığım zaman misafirlerim nezaket gösterip biraz alırlar diye umut ediyordum ki, 'Oo,' dedi hemencecik, 'meyvenin yarısı kadar yararlı bir yiyecek yoktur,

ömrümde bu kadar güzel evde pişmiş elma görmedim.' Bu da yani biliyorsunuz öyle şey ki... Neyse, tavrına bakılırsa iltifat olsun diye söylenmiş değildi. Elmalar cidden çok lezzetliydi, Mrs. Wallis elmalara hakkını vermiş doğrusu, yalnız biz elmayı iki kereden fazla pişirmeyiz; Mr. Woodhouse bize söz verdirtti üç kere pişireceğiz diye ama Miss Woodhouse bir iyilik yapar da sözünü etmezse iyi olur. Elmalar tam fırında pişirmelikmiş, hepsi Donwell'den, birazı Mr. Knightley'nin cömert hediyesi. Bize her sene bir çuval gönderir; onun ağaçlarının elması kadar uzun ömürlü elma yokmuş. Annem der ki elma bahçesi gençliğinde çok meşhurmuş. Ama geçen gün cidden şaşkına döndüm, çünkü bir sabah Mr. Knightley uğradı, Jane de bu elmaları yiyordu, elmalardan bahsediyorduk, Jane ne kadar sevdiğini söylüyordu, o da elma stoğumuz bitti mi diye sordu. 'Bitmiş olmalı,' dedi, 'size yeni elma gönderirim, bende lüzumundan fazla var. William Larkins bu sene her zamankinden fazla verdi. Elmalar bozulmadan size biraz daha gönderirim.' Ben de lütfen göndermeyin dedim, esasen bizimki bittiydi, daha çok var da diyemezdim, kala kala yarım düzine kalmıştı, onları da Jane'e saklıyorduk ama bize elma göndermesini kabul edemezdik ne kadar cömert biri olursa olsun, zaten Jane de öyle dedi. O gidince Jane benimle neredeyse kavga etti. Hayır, kavga diyemem çünkü hayatımızda hiç kavga etmedik, ama çok canı sıkıldı elmaların bittiğini itiraf ettim diye; keşke daha çok elmamız var deseymişim. Ah tatlım, aklımın erdiğince konuştum işte dedim. Mamafih, hemen o akşam William Larkins koca bir sepet dolusu elmayla geldi, aynı cins elma, neredeyse kırk kilo, minnettar kaldım, aşağı inip William Larkins'le konuştum, tahmin edebileceğiniz her şeyi söyledim. William Larkins o kadar eski bir ahbap ki! Onu görmek beni her zaman memnun eder. Mamafih, bilahare Patty'den öğrendim ki William elmaların efendisinin yediği cinsten olduğunu, ne var ne yok hepsini getirdiğini söyle-

miş, yani efendisine bir tane bile elma kalmamış. William'ın şahsen pek umurunda değildi, efendisi bir sürü elma sattığı için keyfi yerindeydi, çünkü William, biliyorsunuz, en önce efendisinin çıkarını düşünür; ama Mrs. Hodges, dedi, hepsi gönderildi diye kızmış. Bu baharda efendisinin bir daha elmalı tart yiyemeyecek olmasına üzülüyormuş. Patty'ye bunu söyledi ama oralı olma dedi, bize de bir şey söylememesini tembih etti, çünkü Mrs. Hodges bazen aksilik edermiş böyle, elmalar çuval çuval satıldıktan sonra kalanını kimin yediği önemli değilmiş. Patty bana böyle dedi, ben de cidden şaşkına döndüm! Mr. Knightley durumu öğrensin dünyada istemezdim! Kendisi çok şey... Jane'den de saklamak istedim ama talih bu ya bir kere ağzımdan çıkmış bulundu."

Patty kapıyı açtığı sırada Miss Bates sözlerini ancak bitirmişti; misafirleri dikkatlerini verecek herhangi bir hikâye olmadan, sadece arkalarından gelen dağınık iyi niyet sözlerini duyarak üst kata çıktılar.

"Yalvarırım dikkat edin Mrs. Weston, dönüşte bir basamak var. Yalvarırım dikkat edin Miss Woodhouse, bizim merdiven nispeten karanlık, fazla karanlık ve dar. Miss Smith, yalvarırım dikkat edin. Miss Woodhouse, çok endişe ediyorum ayağınızı çarpacaksınız diye. Miss Smith, aman dönüşteki basamak."

Bölüm X

İçeri girdikleri sırada küçük oturma odasına sessizlik hâkimdi; her zamanki meşgalesiyle uğraşamayan Mrs. Bates ateşin bir tarafında uyukluyordu; onun yakınındaki bir masada Frank Churchill bir gayret gözlükle uğraşıyordu; onlara arkası dönük Jane Fairfax kendini piyanosuna vermişti.

Genç adam meşgul olduğu halde Emma'yı tekrar görünce mutlu bir yüz ifadesi gösterdi.

"Ne büyük zevk," dedi alçak sesle, "beklediğimden en az on dakika erken geldiniz. Beni vazife başında buldunuz; sizce başarabilecek miyim?"

"Ne!" dedi Mrs. Weston. "Daha bitirmediniz mi? Gümüş ustası olsanız bu süratle zor karnınızı doyurursunuz."

"Ara vermiştim," diye cevapladı, "piyano sabit dursun diye Miss Fairfax'e yardım ediyordum, sabit durmuyordu da, zemin düz değil galiba. Bakın, bir bacağın altına kâğıt sıkıştırdık. Gelmeyi kabul etmeniz büyük nezaket. Hemen eve gideceksiniz diye korkuyordum."

Gerekli ayarlamayı yapıp Emma'nın yanına oturmasını sağladı, sonra ona en iyi pişmiş elmayı seçmeye girişti, elindeki iş hakkında ona tavsiyede bulunmasını istedi, bu arada Jane Fairfax tekrar piyanoya oturmaya hazır hale gelmişti. Emma hemen hazır olmamasının sinirsel durumundan ileri

geldiğini düşündü; henüz çalgıya heyecanlanmadan dokunacağı kadar uzun zaman geçmemişti; iyi çalacak gücü kendinde bulana kadar sakinleşmeliydi; Emma sebebi ne olursa olsun bu duyguya acımadan edemedi ve bu duyguyu yanındaki arkadaşına bir daha asla belli etmemeye karar verdi.

Sonunda Jane başladı; ilk notalara zayıf basıldıysa da çok geçmeden çalgının tam gücüne ulaşıldı. Mrs. Weston zaten mutluydu, daha da mutlu oldu; Emma da onun övgülerine katıldı; piyano her bakımdan en yüksek kaliteye sahipti.

"Albay Campbell bu iş için kimi seçtiyse," dedi Frank Churchill Emma'ya gülümseyerek, "doğru adamı seçmiş. Weymouth'ta Albay Campbell'ın zevkinin çokça methedildiğini duymuşumdur; yüksek notaların yumuşaklığına o da yanındakiler de bilhassa hayran olmuşlardır. Herhalde Miss Fairfax, ya o beye çok ayrıntılı talimatlar verdi veya bizzat Broadwood'a yazdı. Sizce de öyle değil mi?"

Jane başını çevirmedi. İşitmiş gibi değildi. Mrs. Weston da aynı anda onunla konuşuyordu.

"Hiç adil değil," diye fısıldadı Emma, "benimki rasgele bir tahmindi. Onu bunaltmayın."

Başını salladı, gülümsedi; şüphesi de merhameti de yok gibiydi. Hemen sonra tekrar başladı:

"İrlanda'daki dostlarınız şu anki mutluluğunuza ne kadar seviniyorlardır Miss Fairfax. Sık sık sizi düşündüklerine eminim, piyanonun hangi gün teslim edileceğini merak edip durmuşlardır. Albay Campbell şu sıra her şeyin yoluna girdiğini biliyor mudur acaba? Acele teslim talimatı mı vermiştir yoksa teslimatı onlara mı bırakmıştır duruma, imkânlara göre zamanı belirlesinler diye?"

Sustu. Jane duymamış gibi yapamazdı, cevap vermekten kaçınamadı.

"Albay Campbell'dan mektup alana kadar," dedi sakin olmak için kendini zorlayarak, "hiçbir şeyden emin olamam. Her şey tahminden ibaret."

"Tahmin, doğru, bazen tahminler doğru çıkar, bazen de yanlış. Keşke bu vidayı ne zaman sıkıştırabileceğimi de doğru tahmin edebilsem. İnsan işe koyulunca ne saçma laflar ediyor Miss Woodhouse; gerçek işçiler tabii dillerini tutarlar, ama bizim gibi beyefendi işçiler lafa bir kere dalmayagörelim. Miss Fairfax tahmin dedi. İşte, bitti. Gözlüğünüzü tamir etme şerefine eriştim madam," (Mrs. Bates'e) "şimdilik iyileşti."

Anneyle kız hararetle teşekkür ettiler; kızından kaçmak için piyanoya gitti ve hâlâ piyanoda oturmakta olan Miss Fairfax'ten biraz daha çalmasını rica etti.

"Eğer lütfederseniz," dedi, "dün gece dans ettiğimiz valslerden biri olsun; o dansı tekrar yaşayayım. Siz danstan benim kadar hoşlanmadınız, hep yorgun görünüyordunuz. Dans devam etmeyince memnun oldunuz; ama ben yarım saat daha dans edebilmek için dünyaları verirdim."

Jane çaldı.

"İnsanı bir kez mutlu etmiş bir müziği tekrar duymak ne büyük saadet! Yanılmıyorsam Weymouth'ta bu parçayla dans edilmişti."

Jane bir an başını kaldırıp, yüzü kıpkırmızı, ona baktı ve başka bir şey çalmaya başladı. Delikanlı piyanonun yanında duran iskemleden birkaç nota sayfası alıp Emma'ya döndü:

"Burada benim için yepyeni bir şey var. Bunu biliyor musunuz? Cramer. Bunlar da bir grup yeni İrlanda ezgisi. Tahmin edebileceğiniz cenahtan gelmiştir. Hepsi piyanoyla birlikte geldi. Albay Campbell çok düşünceli biri değil mi? Miss Fairfax'in elinde hiç nota olmadığını biliyordu. Meselenin bilhassa bu yanına çok değer veriyorum; her şeyin çok içten gelerek yapıldığını gösteriyor. Hiçbir şey aceleye getirilmemiş, hiçbir eksik yok. Bunu insana ancak hakiki sevgi yaptırır."

Emma delikanlının daha ölçülü olmasını isterdi ama yine de eğlendi; gözü Jane Fairfax'e kayınca yüzünde bir gülümsemenin izini yakaladı; yüzünü kızartan utangaçlığın altında

gizli bir haz gördü ve rahatça eğlenebileceğini, ona dair vicdan azabı çekmesini gerektirecek bir şey olmadığını düşündü. Bu güzeller güzeli, gururlu, kusursuz Jane Fairfax belli ki içinde birtakım gayet nahoş duygular besliyordu.

Delikanlı bütün notaları ona getirdi, birlikte göz gezdirdiler. Emma bu fırsatı değerlendirip fısıldadı:

"Çok açık konuşuyorsunuz. Sizi anlıyor."

"Umarım anlıyordur. Anlasın diye yapıyorum. Kastettiğim şeyden utanıyor değilim."

"Ama ben biraz utanıyorum; keşke o fikre hiç kapılmasaydım."

"Kapıldığınıza memnun oldum, bana söylediğinize de. Şimdi bütün bakışlarını, davranışlarını çözebiliyorum. Bırakın o utansın. Yanlış bir şey yapıyorsa utanmayı da bilmeli."

"Utanmadığını düşünmüyorum."

"Ben pek öyle bir işaret görmüyorum. Şimdi de Robin Adair'i çalıyor, adamın en sevdiği parça."

Hemen sonra pencerenin önünden geçen Miss Bates Mr. Knightley'nin at üstünde yakınlarda olduğunu gördü.

"Mr. Knightley cidden! Mümkünse onunla konuşup teşekkür etmeliyim. Pencereyi açamam, herkes üşür, ama annemin odasına gidebilirim. Burada kim var öğrenince herhalde gelmek ister. Hepinizin böyle bir araya gelmesi ne hoş! Küçük odamız için ne büyük şeref!"

Konuşurken bitişik odaya gitti, pencereyi açtı, hemen Mr. Knightley'ye seslendi, konuşmalarının her kelimesi hepsi aynı odadaymışçasına içeriden duyuldu.

"Nasılsınız? Nasılsınız? Gayet iyiyim, teşekkür ederim. Dün geceki araba için size minnettarız. Tam vaktinde geldik, annem de hazırdı. Lütfen buyurun. İçeride dostlarınız var."

Böyle başladı Miss Bates; Mr. Knightley'nin de söyleyecekleri vardı ve kararlı ve buyurgan bir sesle konuştu:

"Yeğeniniz nasıl Miss Bates? Hepinizin sağlığını merak ediyorum ama bilhassa yeğeninizi. Miss Fairfax nasıl?

Umarım dün gece üşütmemiştir. Bugün iyi mi? Bana Miss Fairfax'in nasıl olduğunu söyleyin."

Böylece Miss Bates laf kalabalığına girişemeden net bir cevap vermek zorunda kaldı. Dinleyiciler eğlendiler; Mrs. Weston Emma'ya gayet manalı bir bakış attı. Fakat Emma yine şüphe dolu bir hareketle başını salladı.

"Çok minnettarız! Çok minnettarız size araba için," diye tekrar lafa girdi Miss Bates.

Mr. Knightley sözünü kesti.

"Kingston'a gidiyorum. Sizin için yapabileceğim bir şey var mı?"

"Yoo, cidden, Kingston, öyle mi? Mrs. Cole geçen gün Kingston'dan bir şey istiyorum diyordu."

"Mrs. Cole'un gönderecek hizmetkârları var. Sizin istediğiniz bir şey var mı?"

"Hayır, teşekkür ederim. Ama lütfen buyurun. Bilin bakalım kim var? Miss Woodhouse ve Miss Smith, eksik olmasınlar yeni piyanoyu dinlemeye geldiler. Atınızı Crown'a bağlayın, buyurun."

"Ee," diye duraksadı, "beş dakikalığına belki."

"Hem Mrs. Weston'la Mr. Frank Churchill de var! Ne kadar hoş, bu kadar dostun bir arada olması!"

"Neyse, hayır, şimdi olmaz, teşekkür ederim. Hiç zamanım yok. Bir an önce Kingston'a gitmem lazım."

"Yoo, lütfen buyurun. Sizi görmekten çok mutlu olurlar."

"Hayır hayır, oda yeterince kalabalık zaten. Başka gün uğrar, piyanoyu dinlerim."

"Vallahi çok üzüldüm! Ah Mr. Knightley, dün geceki parti ne güzeldi, ne hoştu. Öyle dans gördünüz mi hiç? Güzel değil miydi? Miss Woodhouse'la Mr. Frank Churchill, eşini benzerini görmedim ömrümde."

"Ya, güzeldi gerçekten; kötü bir şey söyleyemem çünkü Miss Woodhouse'la Mr. Frank Churchill'in beni duyduk-

larını tahmin ediyorum. Ayrıca," (sesini yükseltti) "neden Miss Fairfax'in adı geçmiyor anlamıyorum. Bence Miss Fairfax de güzel dans ediyor; Mrs. Weston ise köy danslarında istisnasız İngiltere'nin bir numarası. Şimdi misafirlerinizde biraz nezaket varsa yüksek sesle benim ve sizin hakkınızda bir şey söyleyeceklerdir ama kalıp dinleyecek vaktim yok."

"Ah Mr. Knightley, bir dakika daha, önemli bir şey var, şaşırdık kaldık! Jane de ben de elmalar konusunda şaşırdık kaldık."

"Yine ne oldu?"

"Kenardaki bütün elmanızı bize gönderdiğinizi öğrendik de. Bende çok var dediydiniz ama meğer hiç kalmamış. Gerçekten şaşırdık kaldık! Mrs. Hodges da haliyle kızmıştır. William Larkins gelince söyledi de. Göndermemeliydiniz, cidden. Aa, gitti! Teşekkür duymaya dayanamıyor. Ama kalır sanıyordum, daha şeyden bahsedecektim..." (odaya döndü) "Beceremedim. Mr. Knightley duramazmış. Kingston'a gidiyor. Bir şey ister miyim diye sordu..."

"Evet," dedi Jane, "nazik teklifini duyduk, her şeyi duyduk."

"Ya, öyle ya, tatlım, duymuşsunuzdur çünkü kapı açıktı, pencere açıktı, Mr. Knightley de bağıra bağıra konuştu. Her şeyi duymuşsunuzdur elbette. 'Sizin için Kingston'da yapabileceğim bir şey var mı?' dedi; ben de sadece şey diyecektim... Ah Miss Woodhouse, gidiyor musunuz? Daha yeni geldiydiniz – ne kadar naziksiniz."

Emma artık cidden eve gitmek istiyordu; ziyaret uzun sürmüştü; saatlere bakıldı, sabahın büyük kısmının geçmiş olduğu görüldü, öyle ki Mrs. Weston'la yol arkadaşı da müsaade istediler, iki genç hanımla sadece Hartfield'ın kapısına kadar yürüyebileceklerdi, oradan Randalls'a geçeceklerdi.

Bölüm XI

Danssız da yaşanırdı. Genç insanların herhangi bir tür baloya gitmeden aylar geçirdikleri biliniyordu, kimse de ruhen veya bedenen bir zarar görmemişti; ama dans bir kere başlayınca, hızlı hareketin neşesi bir kez hafifçe de olsa keşfedilince daha fazlasını istememek zor olsa gerek.

Frank Churchill bir kez Highbury'de dans etmişti ve tekrar dans etmek istiyordu; Mr. Woodhouse'u kızıyla Randalls'ta geçirmeye ikna ettikleri akşamın son yarım saati iki genç konuyla ilgili plan yapmakla meşgul oldu. Fikir Frank'ten çıktı, en büyük ısrar da ondan geldi; Emma daha ziyade zorluklar konusunda akıl yürütüyordu, mekân ve görünümle ilgileniyordu. Yine de herkese Mr. Frank Churchill'le Miss Woodhouse'un ne kadar güzel dans ettiklerini tekrar gösterme, kendini Jane Fairfax'le karşılaştırıp mahcup olmak zorunda kalmayacağı bir şey yapma isteği duyuyordu; sadece basit dansın kendisini bile istiyordu, gösteriş peşine düşmeden; kaç kişi alabileceğini görmek için bulundukları odayı adımlayarak delikanlıya yardım etti; sonra Mr. Weston aynı ebattalar dediyse de belki az daha büyüktür umudu içinde öbür salonun ölçülerini aldılar.

Delikanlının ilk teklifi ve ricası, yani Mr. Cole'un evinde başlayan dansın burada bitmesi, aynı misafirlerin gelmesi,

aynı müzisyenin çalması fikri hemen kabul gördü. Mr. Weston fikri büyük bir zevkle benimsedi; Mrs. Weston da istedikleri kadar piyano çalmaya seve seve talip oldu; sonra ilgi çekici bir meşgale çıktı: tam olarak kimlerin geleceğini ve salonun her çifte nasıl bölüneceğini düşünmek.

"Siz, Miss Smith, Miss Fairfax etti üç, iki Miss Cox etti beş," diye defalarca tekrar edildi. "İki Gilbert olacak, küçük Cox, babam, ben, ayrıca Mr. Knightley. Bu kadarı hoş bir hava yaratmaya yeter. Siz, Miss Smith, Miss Fairfax etti üç, iki Miss Cox etti beş, beş çift için dünya kadar yer var."

Ama az sonra bir taraf dedi ki, "Ama beş çifte yetecek yer var mı? Bence yok."

Diğer taraf, "Esasen beş çiftle dansa kalkmaya değmez. İyi düşününce, yani, beş çift nedir ki. Beş çifti davet etmek yetmez. Her şey o an ne olacağına bağlı," cevabını verdi.

Biri Miss Gilbert'ı erkek kardeşinin beklediğini ve ötekilerle birlikte davet edilmesi gerektiğini söyledi. Başka biri de o akşam biri kaldıracak olsa Mrs. Gilbert'ın da dans edeceğini söyledi. İkinci küçük Cox hakkında da bir şey söylendi; sonunda Mr. Weston davet edilmesi gereken kuzenlerinden ve ihmal edilemeyecek çok eski bir ahbabından bahsetti ve beş çiftin en az on olacağı anlaşıldı; sonra bunların nasıl yerleştirileceği şeklindeki çok ilgi çekici bir düşünme faslına geçildi.

İki odanın kapıları karşılıklıydı. "İki odayı da kullanamazlar mıydı, kapıdan geçerek?" En iyi plan bu gibiydi ama o kadar da iyi değildi, çoğu daha iyi bir çözüm bulmaktan yanaydı. Emma bunun tuhaf olacağını söyledi; Mrs. Weston yemek konusunda sıkıntılıydı; Mr. Woodhouse sağlık açısından her şeye itiraz etti. O kadar canı sıkıldı ki kimse üstüne gidemedi.

"Yo hayır," dedi, "akılsızlığın daniskası olur. Emma'ya hiç iyi gelmez. Emma kuvvetli değil. Fena üşütür. Zavallı Harriet da öyle. Hatta hepiniz birden. Mrs. Weston yatağa düşersiniz valla; böyle deli deli şeylerden bahsetmelerine izin

vermeyin. Konuşturmayın şunları. Bu genç adam," (sesini alçalttı) "pek düşüncesizmiş. Babasına söylemeyin ama bu genç adam kalıbının adamı değil. Deminden beri habire kapı açıp duruyor, hem de sonuna kadar açıyor zerre umursamadan. Cereyan yapabileceği aklına gelmiyor. Sizi ondan soğutmak istemem ama adam kalıbının adamı değil!"

Mrs. Weston bu suçlamadan üzüntü duydu. Bunun önemini biliyordu ve delikanlıyı temize çıkarmak için söyleyebileceği her şeyi söyledi. Bütün kapılar kapatıldı, geçiş planından vazgeçildi; sadece salonda dans fikrine geri döndüler; Frank Churchill'in iyi niyeti sayesinde daha on beş dakika önce beş çift alması şüpheli görülen alanın şimdi on çifti alabileceğine inanıldı.

"Çok ileri gitmişiz," dedi. "Gereksiz boşluk bırakmışız. On çift burada gayet rahat durur."

Emma somurttu. "Sıkış tıkış olacak; dönecek yer olmayınca dans etmek neye yarar?"

"Çok doğru," diye cevapladı delikanlı ciddiyetle, "müsait değil." Ama yine de ölçmeye devam etti ve şöyle dedi: "Bence on çiftlik yer fazla fazla var."

"Hayır hayır," dedi Emma, "hiç aklıma yatmıyor. O kadar yakın durmak feci bir şey! Kalabalıkta dans etmek çok zevksiz bir şey, küçücük odada dip dibe!"

"Orası öyle," diye cevapladı delikanlı. "Sizinle kesinlikle aynı fikirdeyim. Küçücük odada dip dibe. Miss Woodhouse az kelimeyle resim çizmeyi iyi biliyorsunuz. Şahane, cidden şahane! Yine de madem buraya kadar geldik, vazgeçip meseleyi kapatmayalım. Babam üzülür, ayrıca ben burada on çiftin durabileceği kanaatindeyim."

Emma ısrarının bir parça bencilce olduğunu, onunla dans etme zevkini kaybetmemek için direndiğini fark etti; iltifatı aldı, gerisini boş verdi. Onunla evlenmeye karar vermiş olsaydı durup düşünmeye, aklını ve karakterini anlamaya çalışmaya değebilirdi; arkadaşlık açısından bakınca yeterince sevimliydi.

Ertesi gün öğlen olmadan delikanlı Hartfield'daydı; odaya planının yürümekte olduğunu gösteren hoş bir gülümsemeyle girdi. Gelişme kaydedildiğini haber vermek için gelmişti.

"Evet Miss Woodhouse," diye hemen anlatmaya başladı, "dans etme isteğiniz babamın küçük salonu yüzünden büsbütün kaçmamıştır umarım. Yeni bir teklifle gelmiş bulunuyorum; fikir babamdan çıktı ama sizin onayınıza muhtaç. Tasarladığımız bu küçük baloda bana sizi dansa kaldırma şerefi bahşeder misiniz, Randalls'ta değil Crown Inn'de tertip edilecek baloda?"

"Crown!"

"Evet; eğer sizin ve Mr. Woodhouse'un itirazı yoksa, ki umarım yoktur, babam dostlarının onu orada ziyaret etmelerini arzu ediyor. Randalls'takinden daha rahat bir ortam ve en az oradaki kadar büyük bir konukseverlik sunmayı vadediyor. Onun kendi fikri. Mrs. Weston da itiraz etmedi, yeter ki Emma istesin dedi. Hepimiz aynı fikirdeyiz. Kesinlikle haklıydınız! Randalls'ın salonunda on çift cidden katlanılmaz olurdu! Korkunç olurdu! Baştan beri haklı olduğunuzu biliyordum ama size katılmaktansa baloyu sağlama almayı tercih ettim. Yerinde bir değişiklik değil mi? Kabul edersiniz umarım, edersiniz değil mi?"

"Bana kimsenin itiraz edemeyeceği bir plan gibi geldi, tabii eğer Mr. ve Mrs. Weston'ın bir itirazları yoksa. Bu fikri beğendim; hatta kendi adıma çok sevindim. Bulunabilecek tek çözüm buydu. Babacığım, sizce de mükemmel bir çözüm değil mi?"

Babası konuyu anlayıncaya kadar Emma açıklama yapmak zorunda kaldı, sonra da, yeni durumu kabul ettirmek için daha fazla dil dökmesi gerekti.

"Hayır, çözüm mözüm değildi bu onun kanısınca, aksine, berbat bir plandı, öncekinden beterdi. Han odaları her zaman rutubetli ve tehlikeli olurdu, düzgün havalandı-

rılmazdı, köpek bağlasan durmazdı. İlla dans edeceklerse Randalls'ta dans etsinlerdi. Ömrü hayatında Crown denen yere adımını atmamıştı, kimler işletiyor, suratlarını bile görmüşlüğü yoktu. Yoo yoo, asla, berbat bir plandı. Crown'da her yerdekinden daha feci üşütürlerdi."

"Ben de şu tespiti yapacaktım efendim," dedi Frank Churchill, "bu değişikliğin en büyük faydalarından biri kimsenin üşütmemesini sağlamak olacak; orada üşütme tehlikesi Randalls'takinden çok daha az! Mr. Perry değişikliğe itiraz edebilir belki ama başka kimse etmez."

"Beyefendi," dedi Mr. Woodhouse biraz sinirlenerek, "Mr. Perry'nin öyle bir karakteri olduğunu sanıyorsanız yanılıyorsunuz. Bizlerden biri hastalanınca Mr. Perry fevkalade üzülür. Ama Crown'daki salonun babanızın evinden nasıl daha emniyetli olabileceğini anlamıyorum."

"Daha geniş olduğu için efendim. Pencereleri bile açmamız gerekmeyecek, tek bir kere bile, bütün gece; işte o korkunç pencere açma alışkanlığıdır ki terli bedenleri soğuk havaya maruz bırakır, sizin de gayet iyi bildiğiniz gibi efendim, bütün felaket de oradan gelir."

"Pencereleri açmak ha! Fakat Mr. Churchill, Randalls'ta kimse pencere açmayı aklına bile getirmez. Kimse o kadar akılsız olamaz! Hiç öyle şey duymadım. Camlar açıkken dans etmek! Yarabbi, ne babanız ne de Mrs. Weston (ah zavallı Miss Taylor demem lazımdı) buna tahammül eder."

"Ah efendim, bazen cahil bir genç perdenin arkasına geçer, camı kaldırıverir, kimse de fark etmez. Böyle şeylere bizzat şahit oldum."

"Öyle mi beyefendi? Aman ne güzel! Hayatta aklıma gelmezdi. Ama ben dünyadan uzakta yaşıyorum ve sık sık duyduklarım karşısında dehşete düşüyorum. Mamafih, burada farklı bir durum var; belki her şeyi baştan konuşursak... mamafih böyle şeyler uzun uzun düşünülmek ister. Böyle kararlar aceleye gelmez. Eğer Mr. ve Mrs. Weston bir sabah

buraya gelme nezaketi gösterirlerse meseleyi en baştan istişare edebiliriz, bakarız ne yapabiliyoruz."

"Fakat maalesef efendim, zamanım çok sınırlı."

"Yoo!" diye araya girdi Emma. "Her şeyi baştan konuşmak için çok zamanımız olacak. Acele etmeye gerek yok. Eğer Crown'da düzenlenirse babacığım, atlar için gayet elverişli olur. Ahırdan fazla uzaklaşmamış olurlar."

"Öyle olurlar tatlım. Bu da az buz bir şey değil. Gerçi James şikâyet etmiyor, ama mümkün mertebe atlarımızı kollamamızda fayda var. Salonun iyi havalandırıldığından bir emin olabilsem; Mrs. Stokes güvenilir biri mi acaba? Hiç sanmam. Onu tanımıyorum, yüzünü bile görmedim."

"Bütün o sorulara cevap verebilirim efendim, çünkü her şey Mrs. Weston'ın idaresi altında olacak. Mrs. Weston baştan sona her şeyin başında olacak."

"Bakın babacığım! Artık içinize sinmiştir. Bizim sevgili Mrs. Weston'ımız özen denen şeyin ta kendisidir. Yıllar önce Mr. Perry ne demişti hatırlamıyor musunuz, ben kızamık geçirdiğim zaman? 'Eğer Emma'ya Miss Taylor bakacaksa beyefendi, hiçbir şeyden korkmanıza gerek yok.' Bunu hatırlayıp ona iltifat ettiğinizi ne kadar çok duydum."

"Orası öyle. Mr. Perry öyle dedi. Unutmam mümkün değil. Zavallı Emma'cığım! Kızamık seni perişan etmişti; Mr. Perry'nin müdahalesi olmasa kimbilir ne olurdun. Bir hafta boyunca günde dört kere geldi. Daha en baştan dedi ki hafif çeşit kızamıkmış, o zaman içimiz rahat etti; ama kızamık kızamıktır. Umarım zavallı Isabella'nın çocukları kızamık geçirdiğinde o da Perry'yi çağırır."

"Babamla Mrs. Weston şu an Crown'dalar," dedi Frank Churchill, "mekânın imkânlarını inceliyorlar. Onları orada bırakıp Hartfield'a geldim, fikrinizi almak için sabırsızlanıyordum çünkü, hatta umudum sizi yanlarına gitmeye ikna etmekti, ikazlarınızı yerinde yaparsınız diye. İkisi de bunları söylememi istediler. Size oraya kadar eşlik etmeme müsaade

ederseniz ikisi de çok mutlu olacak. Siz olmadan hiçbir şey içlerine sinmiyor."

Emma böyle bir heyete davet edildiği için mutlu oldu; babası her şeyi en baştan düşünmeye dalmış olacağı için iki genç daha fazla zaman kaybetmeden Crown'a doğru yola çıktılar. Mr. ve Mrs. Weston oradaydılar, onları görünce, Emma'nın onayını alınca memnun oldular, ikisi de kendince gayet meşgul ve gayet mutluydu; kadın hafif bir gerginlik içindeydi, adama göre ise her şey şahaneydi.

"Emma," dedi Mrs. Weston, "bu kâğıt beklediğimden daha kötü. Bak! Yer yer feci kirli; alttaki ahşap da çok kötü sararmış, bozulmuş."

"Bir tanem, ayrıntılara fazla takılıyorsun," dedi kocası. "Öyleyse öyle, ne olmuş? Mum ışığında hiçbir şey belli olmaz. Randalls kadar temiz görünür. Biz kulüp gecelerinde hiç böyle şeylere dikkat etmiyoruz."

Bu noktada hanımlar göz göze geldiler, bakışları şöyle diyordu: "Erkekler pislikten temizlikten ne anlar." Beyler de belki kendi kendilerine şöyle düşündüler: "Kadınların işi gücü saçmalık."

Bununla beraber, beylerin de görmezden gelemeyeceği bir sorun çıktı: yemek salonu meselesi. Balo salonu inşa edilirken yemek işi düşünülmemişti; tek ilave mekân bitişikteki iskambil odasıydı. Ne yapılacaktı? İskambil odası şimdi sadece iskambil odası olarak kullanılıyordu; eğer dördü iskambil odasına lüzum olmadığına karar verirlerse bile oda yine de rahat rahat yemek yemek için çok küçük değil miydi? Bu amaçla daha geniş bir oda temin edilebilirdi ama o da binanın öbür ucundaydı ve gitmek için uzun, tuhaf bir yol yürümek gerekiyordu. Bu, işte, sıkıntıydı. Mrs. Weston o yol boyunca gençlerin cereyana maruz kalacağından korkuyordu; Emma da beyler de yemek sırasında sıkış tıkış olma ihtimalini kabul edemezdi.

Mrs. Weston tam bir yemek olmasın, sandviçlerle filan idare edilsin dedi ama bu fikir hiç itibar görmedi. Yemeğe

oturulmayan özel bir dans partisi kadınlara da erkeklere de yapılmış korkunç bir hakaret addedilirdi; Mrs. Weston bir daha bu düşünceyi aklına bile getirmemeliydi. Bunun üzerine başka bir yol buldu, can sıkıcı odaya baktı ve şöyle dedi:

"Oda bence o kadar küçük değil. Zaten kalabalık da olmayacağız."

Aradaki yolda hızlı hızlı uzun adımlarla yürümekte olan Mr. Weston seslendi:

"Bu aradaki yolun uzunluğundan yakınıyorsunuz ama bence hiç mühim değil, merdivenden cereyan filan da gelmiyor."

"Keşke," dedi Mrs. Weston, "misafirlerimiz ne isterlerdi bilebilseydik. Amacımız genel kabul görecek şeyi yapmak olmalı, neyin genel kabul göreceğini bir bilebilsek."

"Evet, çok doğru," diye haykırdı Frank, "çok doğru. İnsanların fikrine ihtiyacınız var. Size şaşırmıyorum. İnsan en önde gelen birinin fikrini alabilse, Colelar'ın mesela. Uzak değiller. Gideyim mi onlara? Veya Miss Bates. O daha da yakın. Gerçi emin değilim Miss Bates herkesin eğilimini doğru tahmin edebilir mi. Galiba daha geniş bir heyete ihtiyacımız var. Gidip Miss Bates'i getireyim mi?"

"Valla eğer istiyorsanız," dedi Mrs. Weston biraz tereddütle, "yani işe yarayacağını düşünüyorsanız."

"Bu konuda Miss Bates'in hiçbir faydası olmaz," dedi Emma. "Sevinçten deli olur ama size hiçbir şey söylemez. Sorularınızı bile dinlemez. Miss Bates'e danışmanın işe yarayacağını sanmıyorum."

"Ama çok eğlenceli biri, son derece eğlenceli! Miss Bates'in konuşmasına bayılıyorum. Bütün aileyi getirmeme lüzum yok tabii."

Burada Mr. Weston onlara katıldı teklifi duyunca ve kesin onayını verdi.

"Evet, öyle yap Frank. Git Miss Bates'i getir, biz de meseleyi bir an önce neticeye bağlayalım. Eminim planımız hoşuna gidecek; zorlukları nasıl aşacağımızı gösterecek daha

iyi birini düşünemiyorum. Miss Bates'i getir. Biz fazla müşkülpesentiz. O ise mutlu olma sanatının ayaklı örneği. Gidip ikisini de getir. İkisini de davet et."

"İkisi derken efendim! Yaşlı hanımı da mı?"

"Ne yaşlı hanımı yahu! Hayır, genç hanımı elbette. Senin de kalın kafalı olduğunu düşünmeye başlarım Frank, yeğeni olmadan teyzesini getirirsen."

"Ha! Affedin efendim. Bir an düşünemedim. Şüphesiz madem öyle istiyorsunuz ikisini de getirmeye gayret edeceğim." Ve koşarak gitti.

Delikanlı kısa, dikkatli, sert adımlarla yürüyen teyze ve zarif yeğenine eşlik ederek geri dönene kadar Mrs. Weston tatlı huylu bir kadın ve iyi bir eş gibi davrandı ve aradaki geçidi tekrar inceledi, yaratacağı sıkıntının sandığından daha az, hatta gayet önemsiz olduğunu gördü ve o zaman karar vermenin zor yanı kalmadı. Diğer her şey, en azından düşüncede, yolunda gidiyordu. Masa ve sandalye, ışık ve müzik, çay ve yemekle ilgili ayarlamalar da kendi kendilerine halloldu veya zamanı gelince Mrs. Weston'la Mrs. Stokes bu işleri nasılsa yoluna koyar diye oluruna bırakıldılar. Davet edilen herkes elbette gelecekti; Frank Enscombe'a yazıp birkaç gün daha kalmak için izin istemişti ve muhtemelen ret cevabı almayacaktı. Şahane bir dans olacaktı.

Miss Bates geldiğinde o da dansın şahane olacağı fikrine yürekten katıldı. Danışmanlığına ihtiyaç yoktu, ama bir evet deyici (çok daha makul bir rol) olarak herkesin başının üstünde yeri vardı. Hem genele hem detaylara verdiği kapsamlı, hararetli ve mütemadi onay herkesi memnun etti; sonraki yarım saat boyunca değişik odalar arasında bir aşağı bir yukarı yürüyüp durdular, biri bir şey teklif etti, öteki bir bakalım dedi ve hepsi geleceğe zevkle baktılar. Topluluk dağılmadan önce gecenin kahramanı Emma'dan ilk iki dansın sözünü aldı, yetmedi, Emma bir de Mr. Weston'ın karısına şöyle fısıldadığına kulak misafiri oldu: "İstedi, aldı şekerim. Her şey yolunda. Tam tahmin ettiğim gibi."

Bölüm XII

Balonun Emma'nın gözünde tatmin edici olması için tek bir şey eksikti, Frank Churchill'in Surry'deki kalış süresi içinde bir günün kararlaştırılması; çünkü Mr. Weston'ın inancına rağmen Emma Churchillller'in delikanlının on beş günlük süreden bir gün bile fazla kalmasına izin vermeyebileceklerini düşünüyordu. Fakat bunun yapılamayacağına karar verilmişti. Hazırlıklar zaman alacaktı, ancak üçüncü haftaya girerlerken her şey tamamlanmış olacaktı; birkaç gün plan yaptılar, hazırlandılar ve Emma'ya göre büyük bir risk olan hepsinin boşa gitmesi ihtimalini göze alıp belirsizlik içinde beklediler.

Bununla beraber Enscombe cömert davrandı. Frank'in biraz daha kalma isteği belli ki hoş karşılanmadı ama itiraz da görmedi. Artık her şey güvendeydi; bir endişe ortadan kalkınca diğeriyle uğraşmaya fırsat bulan Emma artık balodan emin, bir adım daha atıp Mr. Knightley'nin baloya olan kayıtsızlığını ele aldı. Ya kendisi dans etmediği için veya plan ona danışılmadan yapıldığı için olsa gerek Mr. Knightley baloya gayet ilgisiz kaldı, balo ne merakını uyandırıyordu ne de eğlence vadediyordu. Emma'nın ısrarlarına gönülsüz bir cevap verdi:

"Pekâlâ. Madem Westonlar birkaç saatlik gürültülü bir eğlence için onca sıkıntıya giriyorlar, kendileri bilirler; ama

benim neden zevk alacağıma onlar karar veremezler. Peki, gelmem lazım, reddedemem, ama bir kenarda durur bitsin diye beklerim; bana kalsa evde oturur, William Larkins'in haftalık hesabına bakarım; doğruya doğru. Dans seyretmekten zevk almakmış! Bana göre değil, dönüp bakmam, kim bakar onu da anlamam. Güzel dans bence tıpkı erdem gibi kendi aşkına yapılmalı. Seyircilerin aklı genellikle çok farklı yerlerde olur."

Emma bu son sözün onu hedef aldığını hissetti, kızdı. Bu kadar ilgisiz, hatta küstah olması Jane Fairfax'in tarafını tutmasından ileri gelmiyordu; baloyu hor görmesi Jane Fairfax'in tavrıyla ilgili değildi çünkü balo fikri genç kızın son derece hoşuna gitmişti. Balo onu canlandırmış, açık yürekli yapmıştı, hatta bir heves şöyle demişti:

"Ah Miss Woodhouse, dilerim baloyu iptal edecek bir şey çıkmaz. Ne büyük hayal kırıklığı olur! Sabırsızlıkla bekliyorum, çok zevkli olacak."

Dolayısıyla Mr. Knightley'nin William Larkins'in yanında olmayı tercih etmesi Jane Fairfax'i memnun etme gayretinden ötürü değildi. Hayır! Emma Mrs. Weston'ın o tahmininde yanıldığına düşündükçe daha çok inanıyordu. Mr. Knightley cephesinde büyük bir dostluk ve merhamet vardı ama aşk yoktu.

Heyhat! Çok geçmeden Mr. Knightley'yle kavga edecek zaman da kalmadı. İki günlük mutluluğun ardından her şey bir anda altüst oldu. Mr. Churchill'den gelen bir mektup yeğeninin derhal dönmesini istiyordu. Mrs. Churchill iyi değildi, onsuz yapamayacak kadar kötüydü; iki gün önce yeğenine yazarken bile ıstırap içindeydi (kocası öyle diyordu), her zamanki fedakârlığı, başkalarına üzüntü vermeme alışkanlığı yüzünden sözünü etmemişti; şimdi artık saklayamayacak kadar hastaydı ve bir an önce Enscombe'a dönmesini rica ediyordu.

Mektubun içeriği Mrs. Weston tarafından bir notla Emma'ya iletildi. Gitmesi kaçınılmazdı. Birkaç saat içinde

yola çıkacaktı; gerçi yengesi için ciddi bir endişe duymuyor, öfkesi dinmiyordu. Onun hastalıklarını bilirdi o; sadece işine gelince hasta olurdu.

Mrs. Weston şöyle devam ediyordu: "Frank kahvaltıdan sonra apar topar Highbury'ye gidecek, ona yakınlık duyduklarına inandığı birkaç dostuna veda edecekti, birazdan Hartfield'a gelirdi."

Bu acı not Emma'nın kahvaltısının sonu oldu. Mektubu okuyup bitirince kahroldu. Baloyu kaybetmişti, delikanlıyı kaybetmişti; hele delikanlının hissedecekleri! Kahrediciydi! Oysa ne harika bir gece olacaktı! Herkes ne kadar mutlu olacaktı! Emma ve kavalyesi ise en mutluları olacaktı! "Biliyordum," diye kendini teselli etmeye çalıştı.

Babasının düşünceleri bambaşkaydı. Onun aklı Mrs. Churchill'in sağlığındaydı ve nasıl tedavi gördüğünü merak ediyordu; baloya gelince, Emma hayal kırıklığına uğradı diye üzüldü ama aslında hepsi evde çok daha emniyette olurlardı.

Emma hazırlandı, bir süre ziyaretçisini bekledi; nihayet geldiği zaman delikanlının hüzünlü bakışı ve derin mutsuzluğu sabırsızlığını affettirebilirdi. Gitmenin acısını konuşamayacak kadar içinde hissediyordu. Kederi apaçıktı. İlk birkaç dakika düşüncelere dalmış halde oturdu, dikkatini topladığı zaman şöyle dedi:

"Tüm korkunç şeyler içinde vedalaşmak en kötüsü."

"Ama yine gelirsiniz," dedi Emma. "Randalls'a son ziyaretiniz olacak değil ya."

"Off!" (Başını salladı.) "Kimbilir bir daha ne zaman gelebilirim! Gelmeye gayret edeceğim! Aklımda bu düşünceyle yaşayacağım! Baharda dayımla yengem şehre giderlerse, ama korkarım gitmeyecekler, geçen baharda yerlerinden kıpırdamadılar, korkarım bu artık kaybolmuş bir âdet."

"Zavallı balomuzdan da vazgeçmek zorunda kaldık."

"Ah o balo! Niye bir şeyler tam olsun diye bekledik ki? Niye ilk fırsatta o zevke sarılmadık? Hazırlıklar, o aptal hazırlıklar mutluluğa hep çelme takar zaten! Siz demiştiniz. Ah Miss Woodhouse, niye hep haklı çıkıyorsunuz?"

"Aslında bu sefer haklı çıktığım için çok üzgünüm. Öbür türlü çok daha mutlu olurdum."

"Tekrar gelebilirsem balomuzu yine yaparız. Babam kararlı. Siz de sözünüzü unutmayın."

Emma gülümsedi.

"Müthiş bir iki haftaydı!" diye devam etti delikanlı. "Her gün bir öncekinden daha zevkli, daha değerliydi! Her gün başka yerde yaşama isteğimi biraz daha azalttı. Highbury'de kalabilenler şanslı insanlar!"

"Madem bize hakkımızı teslim ediyorsunuz," dedi Emma gülerek, "ben de sorma cüreti göstereceğim, ilk başta biraz olsun şüpheli değil miydiniz? Beklentilerinizi aşmadık mı? Bence aştık. Bizi seveceğinizi tahmin etmiyordunuz. Yoksa gelişiniz o kadar uzamazdı, yani Highbury hakkında iyi şeyler düşünüyor olsaydınız."

Biraz utangaç bir şekilde güldü; öyle bir hissi olduğunu reddetti ama Emma olduğuna emindi.

"Hemen bu sabah mı gidiyorsunuz?"

"Babam buraya gelecek, beraber eve döneceğiz, oradan da hemen yola çıkacağım. Her an gelebilir diye korkuyorum."

"Dostlarınız Miss Bates'le Miss Fairfax'e bile ayıracak beş dakikanız yok mu? Ne şanssızlık! Miss Bates'in güçlü, mücadeleci düşünceleri size cesaret verebilirdi."

"Onlara uğradım; kapıdan; öylesi daha iyi diye düşündüm. Doğrusu öyleydi. Birkaç dakikalığına içeri girdim, Miss Bates evde olmadığı için daha uzun kalmam gerekti. Çıkmış, ben de gelene kadar beklememek olmaz dedim. İnsanın gülebileceği, hatta gülmesi gereken bir kadın ama aynı zamanda insanın hor göremeyeceği bir kadın. Ziyaretlerine gitmek yerinde olacaktı, sonra–"

Duraksadı, kalktı, pencereye yürüdü.

"Sözün kısası," dedi, "belki Miss Woodhouse... Sanırım ister istemez şüphelenmişsinizdir–"

Delikanlı ona düşüncelerini okumak ister gibi baktı. Emma ne diyeceğini bilemedi. Alabildiğine ciddi ve Emma'nın duymak istemediği bir şeyin habercisi gibiydi. Geçiştirmek amacıyla kendini konuşmaya zorladı, sakince şöyle dedi:

"Çok haklısınız; ziyaretlerine gitmek en tabii olanı."

Delikanlı sustu. Emma ona bakmakta olduğunu tahmin ediyordu; muhtemelen son dediklerini düşünüyor ve bu tavrın ne anlama gelebileceğini anlamaya çalışıyordu. Emma iç çektiğini duydu. İç çekmek için yeterli sebebi olduğunu hissetmesi doğaldı. Emma'nın ona cesaret verdiğine inanması mümkün değildi. Birkaç dakika bir tuhaf geçti, delikanlı tekrar oturdu ve daha kararlı bir tavırla şöyle dedi:

"Kalan ömrümü Hartfield'da geçirebileceğimi hissetmek önemli bir şeydi. Hartfield'a karşı duygularım çok sıcak–"

Tekrar durdu, tekrar kalktı ve gayet rahatsız göründü. Emma'ya onun sandığından da âşıktı; babası o sırada odaya girmemiş olsaydı konuşma kimbilir nasıl biterdi? Mr. Weston'ın arkasından Mr. Woodhouse içeri girdi; delikanlı artık kendini toplamak zorundaydı.

Birkaç dakika sonra o gerginlik tümden bitti. Bekleyen iş varsa her zaman tetikte olan, tatsız meseleler söz konusu olduğunda bir an önce olsun diyen ve muhtemel olan hiçbir tatsızlığı da önceden göremeyen Mr. Weston "Gitme vakti," dedi; delikanlı bekleneceği gibi iç çekti, boyun eğmemek elinde değildi ve veda etmek üzere kalktı.

"Haberlerinizi alacağım," dedi. "Tek tesellim bu olacak. Sizler arasında olup biten her şeyi öğreneceğim. Mrs. Weston'la anlaştık, mektuplaşacağız. Eksik olmasın, yazacağına söz verdi. Bir hanımla mektuplaşmak ne ayrıcalık, hem de olan biteni o kadar merak ederken! Bana her şeyi

anlatacak. Onun mektupları sayesinde yine Highbury'de olacağım."

Arkadaşça bir el sıkışma ve hararetli bir "Hoşça kalın" ile konuşma sona erdi ve kapı Frank Churchill'in arkasından kapandı. Her şey apar topar olmuştu, görüşmeleri kısa sürmüştü; gitmişti; Emma ayrıldıkları için üzüldü, küçük cemiyetlerinde büyük bir boşluk doğacağını düşündü, çok üzüleceğinden, o boşluğu fazlasıyla hissedeceğinden korktu.

Kederli bir değişimdi. Geldiğinden beri hemen her gün görüşüyorlardı. Randalls'ta oluşu son iki haftaya büyük canlılık getirmişti, tarifi imkânsız bir canlılık; her sabah içinde doğan onu görme düşüncesi, beklentisi, ilgisinden emin olmak, neşesi, hareketleri! Çok mutlu bir on beş gün olmuştu ve o mutluluktan Hartfield günlerinin olağan akışına dönmek acı olacaktı. Bütün güzelliği tamamlarcasına, Emma'ya ona âşık olduğunu *hemen hemen* söylemişti. Bu aşkın gücü neydi, direnci neydi, bunlar ayrı konuydu; şimdilik delikanlının ona derin bir ilgisi olduğundan, onu tercih ettiğinden şüphe edemezdi; bu inanç diğerleriyle birleşince, daha önceki tüm kararlılığına rağmen, ona kendisinin de bir parça âşık olması gerektiğini düşündürdü.

"Galiba âşık oldum," dedi. "Bu rahatsızlık, yorgunluk, aptallık, bu oturup iş yapma isteksizliği, evdeki her şeyin sıkıcı ve cansız olduğu hissi! Âşık oldum herhalde; değilsem zaten dünyanın en tuhaf yaratığıyım demektir, hiç değilse birkaç haftalığına. Birine dert olan başkasına sevinç oluyor. Frank Churchill için değilse de balo için benimle beraber çok insan üzülecek; ama Mr. Knightley sevinecek. Artık istiyorsa gecesini biricik William Larkins'iyle geçirebilir."

Mr. Knightley, gelgelelim, muzaffer bir mutluluk göstermedi. Kendi hesabına üzüldüğünü de söylemedi; söylese sözleri yüzündeki neşeli ifadeyle çelişirdi; sakince diğerlerinin yaşadığı hayal kırıklığı için üzgün olduğunu söyledi; hatta kayda değer bir nezaketle ekledi:

"Dans etmek için öyle az fırsatın oluyor ki Emma, gerçekten şanssızsın!"

Jane Fairfax'i görene kadar birkaç gün geçti; bu hüzünlü değişimin onu nasıl etkilediğini merak ediyordu; bir araya geldikleri zaman kızın sükûneti son derece iticiydi. Fakat birkaç gündür bilhassa hastaydı; öyle bir baş ağrısından mustaripti ki eğer balo yapılmış olsaydı bile Jane katılamazdı dedi teyzesi; yakışıksız kayıtsızlığını hastalığın sebep olduğu bitkinlikle açıklamak sevap olurdu.

Bölüm XIII

Emma âşık olduğundan şüphe etmemeye bir süre daha devam etti. Düşünceleri sadece ne kadar âşık olduğu konusunda değişkenlik gösteriyordu. Önce çok âşığım dedi, sonra biraz âşığım. Frank Churchill'den bahsedildiğinde büyük memnuniyet duyuyordu; onun hatırına Mr. ve Mrs. Weston'ı görmekten her zamankinden daha büyük zevk alıyordu; sık sık onu düşünüyordu ve mektup gelsin, nasıl, keyfi yerinde mi, yengesi ne durumda, o baharda Randalls'a tekrar gelme ihtimali ne, öğrensin diye sabırsızlanıyordu. Ama öte yandan mutsuz ya da o sabahtan sonra iş yapmaya her zamankinden daha isteksiz de değildi; hâlâ meşgul ve neşeliydi; delikanlı iyiydi hoştu evet, ama hâlâ onda kusurlar görebiliyordu; sonra, onu çok düşünse de, resme ya da elişine oturunca, ilişkilerinin ilerleyişi ve sonu hakkında sayısız hayal kuruyor, ilginç sohbetler yaratıyor, narin mektuplar icat ediyordu; hayalindeki her aşk ilanının sonunda delikanlının aldığı cevap aynı oluyordu, *hayır*. İlişkileri her zaman soğuyup arkadaşlığa dönüşüyordu. Ayrılırken her tür sevecen ve hoş davranışı göstereceklerdi; ama sonunda ayrılacaklardı. Bunun ayırdına varınca çok da âşık olamayacağını düşündü; çünkü babasını asla bırakmayacağı, asla evlenmeyeceği şeklindeki önceki kesin kararına rağmen güçlü

bir aşk kendi duygularında sezinleyebildiğinden daha güçlü bir çatışmaya sebep olmalıydı.

"*Fedakârlık* kelimesini kullandığımı görmüyorum," dedi. "Zekice cevaplarımın, nazik itirazlarımın tek birinde bile fedakârlık yapmaya dair herhangi bir ima yok. Frank benim mutluluğum için çok da gerekliymiş gibi gelmiyor. Daha iyi ya. Kendimi hissettiğimden daha fazlasını hissettiğime inandırmaya çalışmayacağım. Yeterince âşığım. Daha fazlası beni üzer."

Sonuçta, delikanlının duygularından da bir şikâyeti yoktu.

"O hiç şüphesiz çok âşık, bütün işaretler o yönde, çok feci âşık! Tekrar geldiği zaman eğer sevgisi devam ediyorsa ona cesaret vermemeye dikkat etmeliyim. Aksi affedilmez olur çünkü ben kararımı verdim. Şimdiye kadar ona cesaret verdiğimi düşünebileceği bir şey yapmış da değilim. Hayır, duygularını paylaştığıma inanıyor olsa o kadar sefil bir halde olmazdı. Cesaret verdiğimi düşünmüş olsa ayrılık sırasındaki davranışları da sözleri de farklı olurdu. Mamafih, yine de tedbirli olmakta fayda var. Yani eğer sevgisinin şimdiki gibi devam ettiğini varsayarsak; ama devam edeceğini umut edebilir miyim bilmiyorum. Bana doğru adam gibi gelmiyor, kararlı, istikrarlı biri mi emin değilim. Sıcakkanlı ama duyguları değişebilir gibi görünüyor. Velhasıl, meseleye neresinden bakarsam bakayım, mutluluğumun ona bağlı olmadığını görmekten memnunum. Bir süre sonra yine kendimi gayet iyi hissederim, sonra hepsi geçer gider; hani herkes hayatında bir kez âşık olur derler ya, ben çabuk atlattım."

Delikanlının Mrs. Weston'a yazdığı mektup geldiği zaman Emma mektubu satır satır okudu; öyle bir zevk ve hayranlıkla okudu ki kendi duygularına kendisi bile şaşırdı ve duygularını hafife almış olabileceği düşüncesine kapıldı. Uzun, iyi yazılmış bir mektuptu, yolculuğunu ve duygularını anlatıyor, tabii olduğu ve ona yakışacağı üzere sevgisini, şükranlarını, saygılarını ifade ediyor, etrafta gördüğü

ilgi çekici şeyleri neşeli ve ayrıntılı bir dille tarif ediyordu. Şimdi şüphe uyandırıcı özür veya endişe parlamaları yoktu; lisan Mrs. Weston'a olan hakiki duygularının lisanıydı; Highbury'den Enscombe'a geçişe, iki yerin cemiyet hayatı arasındaki farklılıklara ise ne kadar samimiyetle hissedildiklerini gösterecek kadar değiniyor, o konuda daha çok şey söyleyebileceğini ama adap gereği susması gerektiğini ima ediyordu. Emma'nın adını da anmadan edemiyordu. *Miss Woodhouse* mektupta bir defadan fazla geçiyor ve her defasında hoş bir hatırayla, ya yüksek zevkine ya da söylediği bir söze atfen anılıyordu; adının, gözüne son takıldığı o süssüz, gösterişsiz andaysa Emma etkisinin büyüklüğünü görebilmiş ve belki de en büyük iltifatı aldığını hissetmişti. En aşağıdaki boş bir köşeye şu kelimeler sıkıştırılmıştı: "Salı günü Miss Woodhouse'un küçük güzel arkadaşına ayıracak tek bir boş anım yoktu. Lütfen ondan benim namıma özür dileyin ve kendisine en iyi dileklerimi iletin." Emma hiç şüphe etmedi, bu doğrudan ona yazılmıştı. Harriet sadece onun arkadaşı olarak hatırlanmıştı. Enscombe hakkında söyledikleri beklenenden ne daha iyi ne daha kötüydü; Mrs. Churchill iyileşiyordu; Frank ise Randalls'a tekrar gelmek için zaman belirlemeye kendi hayalinde bile cesaret edemiyordu.

Mektubun büyük bölümü memnuniyet ve sevinç verici olsa da Emma mektubu katlayıp Mrs. Weston'a geri verdiği zaman mektuptaki duyguların hiçbir kalıcı sıcaklık ihtiva etmediğini fark etti, daha da önemlisi, yazarı olmadan da yaşayabileceğini ve yazarının da o olmadan yaşamayı öğrenmesi gerektiğini. Düşüncesi değişmemişti. Hayır deme kararı delikanlının en sonunda teselli ve mutluluk bulmasıyla ilgili bir planın ilave edilmesiyle daha da ilgi çekici bir hal aldı. Delikanlının Harriet'ı hatırlaması ve ondan bahsederken kullandığı "güzel küçük arkadaşı" kelimeleri Emma'ya delikanlının duygularının Emma'dan sonra ona yönelebileceğini düşündürdü. İmkânsız mıydı? Hayır. Harriet elbette aklen

delikanlıdan aşağı seviyedeydi ama delikanlı onun yüzünün güzelliğine ve hareketlerinin sımsıcak sadeliğine vurulmuştu; imkân ve ihtimaller şimdi Harriet'tan yanaydı. Harriet için şahane bir şey olurdu gerçekten.

"Neyse, üzerinde durmayayım," dedi. "Düşünmeyeyim. Böyle düşüncelere kapılmanın tehlikesini biliyorum. Ama daha tuhaf şeyler de olmadı değil; birbirimizi şimdiki gibi düşünmeyi bırakınca aramızda gerçek çıkarsız arkadaşlık başlayacak ki o arkadaşlığı dört gözle bekliyorum."

Harriet adına kenarda bir teselli imkânı olması iyiydi; gerçi meseleye pek ilişmemekte de fayda vardı çünkü orası tehlikeli bir bölgeydi. Highbury dedikodusunda Frank Churchill'in gelişi Mr. Elton'ın nişanlanmasından sonra geldiği ve sonra gelen öncekini ezip yok ettiği için, Frank Churchill gidince dikkatler yine en dayanılmaz şekilde Mr. Elton üzerinde toplanıyordu. Düğün günü ilan edildi. Yakında yine aralarında olacaktı, hanımıyla birlikte Mr. Elton. Enscombe'dan daha ilk mektup gelmezden önce "Mr. Elton ve hanımı" lafı milletin diline dolandı, Frank Churchill unutuldu gitti. O ismi duymak bile Emma'nın midesini bulandırıyordu. Üç hafta boyunca Mr. Elton lafını duymadan mutlu mutlu yaşamıştı; umut ediyordu ki Harriet da ruhen iyileşmekteydi. Mr. Weston'ın balosu gündeme gelince de başka birçok şey unutulmuştu; ama şimdi yaklaşan olaya, gıcır gıcır gelin arabasına, çalan çanlara filan dayanacak ruh gücüne kavuşamadığı çok açıktı.

Zavallı Harriet yerinde duramıyordu, bu da Emma'nın ona verebileceği her türlü aklı, cesareti ve teselliyi vermesini gerekli kılıyordu. Emma onun için ne yapsa yetmeyeceğini, Harriet'ın Emma'nın bütün hünerini ve sabrını hak ettiğini hissetti; zor bir işti onu her ikna ettiğinde hiçbir etkisini görememek, Harriet onun dediklerini sürekli kabul etse de fikir birliğine varmamak. Harriet boynu bükük dinliyordu ve diyordu ki, "çok doğruydu, tam Miss Woodhouse'un de-

diği gibiydi, onları düşünmeye değmezdi, o da artık onları düşünmeyecekti." Gelgelelim konu ne kadar değişirse değişsin faydası olmuyordu; sonraki yarım saat boyunca kızcağız yine Eltonlar'la kendini yiyip bitiriyordu. Sonunda Emma başka bir cepheden taarruza geçti.

"Mr. Elton'ın evliliğinin seni meşgul ve mutsuz etmesine izin veriyorsun Harriet; bu bana edebileceğin en büyük sitem. İçine düştüğüm hatalı tutum için beni bundan daha acı bir şekilde perişan edemezsin. Hepsi benim işgüzarlığımdı. Hiçbir şeyi unutmadım, seni temin ederim. Kendimi kandırdım, feci bir şekilde seni de kandırdım, bu ıstırabı da hayatım boyunca içimde taşıyacağım. Unutma ihtimalim olduğunu düşünme sakın."

Harriet o kadar etkilendi ki ancak birkaç şaşkınlık ünlemiyle karşılık verebildi. Emma devam etti:

"Benim hatırım için kendini zorla Harriet, benim hatırım için Mr. Elton hakkında daha az düşün, daha az konuş demedim; kendi hatırın için yap, yapmanı çok istiyorum çünkü senin iyiliğin benim huzurumdan daha önemli, kendine telkinde bulun, görevim bu de, adaba dikkat et, başkalarını şüphelendirmekten sakın, sağlığını ve itibarını koru, sakinliğini tekrar kazan. Bunlara gayret etmeni istiyorum. Bunlar çok önemli; içinde bunları yapma iradesinin olmadığını görmek beni üzüyor. Benim acı çekmememi düşünmek gayet gereksiz. Senden kendini daha fazla acı çekmekten korumanı istiyorum. Belki bazen Harriet gereğini yapmayı veya benim onaylayacağım şeyi yapmayı ihmal etmez demişimdir."

Duygularına böyle hitap etmek başka her şeyden daha büyük bir etki yaptı. Son derece sevdiği Miss Woodhouse'a karşı minnettarlık ve hassasiyette kusur ettiği düşüncesi bir süre ona kendini kötü hissettirdi; şiddeti azaldıktan sonra bile bu ıstırap, onun hâlâ doğru olanı yapmasını ve öyle devam etmesini sağlayacak güce sahipti.

"Siz ki hayattaki en iyi dostum oldunuz, size mi minnet duymayacağım! Kimse sizin denginiz değildir! Kimseyi sizin kadar sevmiyorum! Ah Miss Woodhouse, size nasıl da nankörlük yapabildim!"

Kızın bütün varlığıyla desteklenen bu ifadeler Emma'ya Harriet'ı hiç o anki kadar çok sevmediğini, sevgisine hiç o anki kadar değer vermediğini hissettirdi.

"Yumuşak yüreklilik kadar büyük bir erdem yok," dedi sonradan kendi kendine. "Bununla mukayese edilebilecek hiçbir şey yok. Samimiyet, sevecenlik, sade, açık tavırlar dünyada cazibe arayan her akla en büyük cevabı verir. Bundan hiç şüphem yok. Bu babamı herkesin sevmesini sağlayan samimiyet, Isabella'yı herkesin gözdesi yapan samimiyet. Bu bende yok ama buna nasıl değer vereceğimi ve saygı göstereceğimi biliyorum. Harriet vermeyi bildiği bütün mutlulukla benden daha üstün biri. Sevgili Harriet! Seni dünyanın en akıllı, en uzak görüşlü, en iyi yetişmiş kadınına değişmem. Ah, bir de Jane Fairfax'in soğukluğu! Harriet yüz Jane Fairfax eder. Eş olarak almaya gelince hele, aklı başında bir adamın eşi olarak, paha biçilemez. İsim vermeyeyim ama kim olursa olsun Emma'yı bırakıp Harriet'ı alan adam şanslı adamdır."

Bölüm XIV

Mrs. Elton ilk kez kilisede görüldü; duaya ara vermek mesele değildi ama gelini kilise sıralarında görmek kimseyi tatmin etmedi; gerçekten çok mu güzel, yoksa güzelce mi, yoksa pek de güzel değil mi, karar vermek için daha sonra doğru düzgün ziyaretler gerekecekti.

Emma meraktan çok gurur veya adap gereği onu son tebrike giden olmak istemiyordu; Harriet'ın da onunla gitmesini sağlayarak meselenin en kötü kısmını da aradan çıkardı.

Eve tekrar girer, aynı odada otururken üç ay önce aptalca bir numarayla potin bağlarını bağlamak üzere girişini hatırlamadan edemedi. Binlerce can sıkıcı düşünce aklına akın etti. İltifatlar, bulmacalar, korkunç hatalar; zavallı Harriet'ın da hatırlamayacağı düşünülemezdi; ama Harriet gayet düzgün davrandı, sadece solgun ve sessizdi. Ziyaret elbette kısa sürdü; ziyareti kısa tutacak o kadar rahatsızlık ve endişe vardı ki Emma kadın hakkında tam bir fikir edinecek fırsatı bulamadı, "şık giyimli, sevimli" şeklindeki basmakalıp tespitin ilerisine gidemedi.

Emma kadından pek hoşlanmadı. Kusur bulmakta acele ettiğinden değil, ama bir kere zarafet diye bir şey olmadığından şüphelenmişti; rahatlık vardı ama zarafet yoktu. Hatta

genç bir kadın, bir yabancı, bir gelin için fazla rahattı. Görüntüsü hoştu, yüzüne güzel değil denemezdi ama ne yüz hatları, ne havası, ne sesi, ne tavırları zarafetten nasibini almıştı. Emma hiç olmazsa sonradan buna kanaat getireceğini düşündü.

Mr. Elton'a gelince, tavırları, ama hayır, tavırları hakkında aceleci veya zekice bir şey söylemeye yanaşmadı. Her an misafirlerin geleceği tuhaf bir tören olacaktı; bir erkeğin bunu başarıyla atlatmak için bütün ağırbaşlılığını toplaması gerekecekti. Kadın daha iyi durumdaydı; güzel elbiselerin yardımına veya utangaçlığın ayrıcalığına sığınabilirdi ama adamın güvenecek sadece sağduyusu vardı; zavallı Mr. Elton'ın henüz evlendiği kadın, evlenmek istediği kadın ve evleneceği düşünülen kadınla aynı odada bulunmasının ne kadar tuhaf olduğunu düşününce onun bir parça dalgın, çokça abartılı ve epey rahatsız davranmaya hakkı olduğunu teslim etti.

"Ee Miss Woodhouse," dedi Harriet evden çıktıkları zaman, arkadaşının söze başlamasını boşuna bekledikten sonra. "Ee Miss Woodhouse," (narin bir iç çekişle) "hanımı nasıl buldunuz? Çok hoş değil mi?"

Emma'nın cevabında küçük bir tereddüt vardı.

"A evet, çok, çok sevimli bir kadın."

"Bence güzel de, çok hem de."

"Kıyafeti güzeldi gerçekten, oldukça şık bir elbise."

"Ona âşık olmasına şaşırmadım."

"Yo, hayır, şaşıracak bir şey yok. Kısmet işte; karşısında çıkıvermiş."

"Galiba," diye cevap verdi Harriet yeniden iç çekerek, "galiba kadın da ona çok bağlı."

"Belki öyledir; her erkeğin kaderinde onu en çok seven kadınla evlenmek yazılı değildir. Belki Miss Hawkins evi olsun istedi, bunun da karşısına çıkabilecek en iyi kısmet olduğunu düşündü."

"Evet," dedi Harriet hevesle, "mümkündür, kimse daha iyisini bulamazdı. Bütün kalbimle mutlu olmalarını dilerim. Artık Miss Woodhouse, onları tekrar görmekten rahatsız olmam. Mr. Elton eskisi gibi üstün biri; ama madem evlendi, durum değişti. Hayır, gerçekten Miss Woodhouse, korkmanıza gerek yok; artık oturup kendimi kötü hissetmeden onu seyredebilirim. Ziyan olup gitmediğini bilmek de bir teselli! Kadın tam ona layık genç, cazibeli bir kadın. Şanslı kadın! Ona 'Augusta' diyor. Ne kadar tatlı!"

İadei ziyarette Emma kararını verdi. Daha çok şeye dikkat edip daha iyi yargılayabilirdi. Harriet'ın Hartfield'da olmaması, babasının Mr. Elton'la meşgul olması sayesinde hanımla on beş dakika kadar baş başa konuşabildi, bütün dikkatini ona verdi; on beş dakika onu ikna etmeye yetti, Mrs. Elton eften püften bir kadındı, kendinden fazlasıyla memnundu, kendine fazla önem atfediyordu; ışıldamaya ve çok üstün olmaya çalışıyordu ama aşağı bir dünyada şekillenmiş tavırları çiğ ve laubaliydi; bütün fikirleri tek bir grup insandan ve tek bir hayat tarzından alınmıştı; aptal değilse de cahildi, varlığının Mr. Elton'a faydası olmayacaktı.

Harriet daha iyi bir eş olurdu. Kendisi akıllı veya rafine biri değildi ama onu akıllı ve rafine olanlarla arkadaş yapardı; ama kendini beğenmişliğindeki rahatlığa bakılırsa Miss Hawkins'in kendi çevresinin en iyisi olduğu tahmin edilebilirdi. Bristol yakınındaki zengin enişte ailenin gururuydu, onun şanı da köyünden ve arabalarından geliyordu.

Oturduktan sonraki ilk soru Maple Grove oldu, "Eniştem Mr. Suckling'in köyü" – Hartfield'ı Maple Grove'la mukayese ediyordu. Hartfield'ın arazisi küçüktü ama bakımlı ve güzeldi; ev modern ve iyi inşa edilmişti. Mrs. Elton salonun büyüklüğünden, holden, görebildiği veya hayal edebildiği her şeyden çok etkilenmiş görünüyordu. "Tıpkı Maple Grove gibiydi! Benzerliğe şaşıp kalmıştı! O odanın şekli de büyüklüğü de Maple Grove'daki oturma odasıyla aynıydı,

o da kız kardeşinin en sevdiği odaydı." Mr. Elton'a döndü. "Şaşırtıcı derecede benzer değil miydi? Gerçekten de kendini Maple Grove'da görür gibiydi."

"Sonra merdiven. İçeri girerken merdivenin de ne kadar benzer olduğuna dikkat ettim, evin tam aynı noktasına yerleştirilmiş. İçimden bir çığlık attım! Sizi temin ederim Miss Woodhouse, Maple Grove kadar sevdiğim bir yeri böyle hatırlamak harikulade. Orada çok mutlu aylar geçirdim!" (Duygulu bir şekilde içini çekti.) "Çok cazibeli bir yer gerçekten. Her gören güzelliğine vuruluyor, ama benim için evin ta kendisi. Siz de benim gibi evinizden uzağa gittiğiniz zaman Miss Woodhouse arkada bıraktığınız şeylere benzer şeyler görmenin insanı nasıl mutlu ettiğini anlayacaksınız. Her zaman derim, evliliğin hüzünlü taraflarından biri bu."

Emma elinden geldiğince ilgisiz bir cevap verdi ama bu bile Mrs. Elton'a yetti, sadece kendisi konuşmak istiyordu.

"O kadar Maple Grove'a benziyor ki! Sadece ev de değil, bahçe de görebildiğim kadarıyla çok benzer. Maple Grove da aynı burası gibi defne dolu, aynı şekilde duruyorlar, tam çimenliğin karşısında; çok güzel büyük bir ağaç gördüm, etrafında tahta sıra var, aklımı aldı götürdü! Enişte mle kız kardeşim buraya bayılacaklar. Kendileri bahçe sahibi olan insanlar aynı tarzda şeyler görünce çok mutlu olurlar."

Emma bu duygunun doğruluğundan şüphe etti. Kendileri geniş bahçe sahibi insanların başkalarının geniş bahçelerini hiç de umursamadıkları şeklinde bir kanaati vardı; ama böyle inatçı bir hataya itiraz etmeye değmezdi, o yüzden sadece şöyle cevap verdi:

"Bu yöreyi daha iyi tanıdığınız zaman korkarım Hartfield'ı gözünüzde büyüttüğünüzü düşüneceksiniz. Surry sayısız güzellikle doludur."

"A evet, bunun farkındayım. İngiltere'nin bahçesi denir buraya, değil mi?"

"Evet, ama bunda iddialı olmamalıyız. Surry gibi birçok yöre için de eminim İngiltere'nin bahçesi deniyordur."

"Hayır, hiç sanmam," diye cevapladı Mrs. Elton gayet kendinden emin bir gülücükle. "Surry'den başka hiçbir yöre için öyle dendiğini duymadım."

Emma sustu.

"Eniştemle kız kardeşim baharda veya en geç yazın bizi ziyaret etmeye söz verdiler," diye devam etti Mrs. Elton; "o da bizim için keşif fırsatı olacak. Onlar varken herhalde etrafı epeyce gezeriz. Barouche-Landauları[5] da olacak tabii, dört kişiyi rahat alıyor; dolayısıyla bizim arabaya lüzum olmadan farklı güzellikleri son derece rahat keşfe çıkabileceğiz. Yılın bu mevsiminde arabalarıyla gelmezler aslında. Ama o gün gelince Barouche-Landaularını getirmelerini kesinlikle tavsiye edeceğim çünkü çok fark eder. İnsan bu kadar güzel bir yöreye gelince Miss Woodhouse, insan haliyle her şeyi görsünler istiyor; Mr. Suckling de yeni yerler keşfetmeye çok meraklıdır. Geçen yaz iki kere Kings Weston'ı öyle dolaştık, keyif içinde, Barouche-Landaularını yeni almışlardı. Burada da her yaz o tip gezileriniz oluyordur değil mi Miss Woodhouse?"

"Hayır, bu civarda değil. Bahsettiğiniz tip gezileri çekecek güzellikler biraz uzakta; biz de burada sanırım gayet sakin insanlarız, keyif kovalamaktansa evde oturmaya daha düşkünüz."

"Ah, evde oturmak gibisi yoktur, rahatlık diye ona derim. Kimse evine benden daha bağlı olamaz. Maple Grove'da adım çıkmıştı neredeyse. Selina Bristol'a giderken sık sık der ki, 'Şu kızı evden çıkaramıyorum. Mecburen yalnız gidiyorum ama Barouche-Landauya tek başıma tıkılıp kalmak hiç hoşuma gitmiyor; Augusta kendine kalsa bahçe çitinden öteye gitmez.' Böyle der durur; yine de tamamen eve kapanmak yanlısı değilim. Bilakis, insanlar cemiyetten fazla uzaklaşırlarsa bu da kötü bir şeydir; dünyayla makul derecede haşır neşir olmak icap eder, ne fazla içinde olunma-

5 Dört kişilik, üstü açılıp kapanabilen bir tür at arabası. (e.n.)

lı ne fazla dışında. Mamafih, durumunuzu gayet iyi anlıyorum Miss Woodhouse." (Mr. Woodhouse'a doğru bakarak) "Babanızın sağlık durumu mani oluyordur. Neden Bath'ı denemiyor? Bence denemeli. İzninizle size Bath'ı tavsiye edeyim. Sizi temin ederim Mr. Woodhouse'a iyi geleceğinden hiç şüphem yok."

"Babam orayı daha önce birkaç kez denedi ama bir faydasını görmedi; Mr. Perry, eminim ismini duymuşsunuzdur, oranın artık pek bir işe yarayacağını düşünmüyor."

"Ah ne yazık; çünkü sizi temin ederim Miss Woodhouse, uygun kaplıca insana müthiş iyi geliyor. Bath'ta geçen günlerim boyunca öyle örneklerini gördüm ki! Ayrıca çok da neşeli bir yer ki o yanıyla da Mr. Woodhouse'un keyfini yerine getirebilir çünkü anladığım kadarıyla morali bazen bozuk olabiliyor. Size tavsiye edebileceğim kısmını ise uzun uzun anlatmaya lüzum yok. Bath gençlerin gözdesidir. Bu kadar kapalı bir hayat yaşadığınıza göre sizin için de cazip bir değişiklik olur; sizi oradaki en parlak cemiyet mensuplarıyla tanıştırabilirim. Bir satır yazdım mı bir sürü dostunuz olur; Bath'ta olduğum zaman yanında kaldığım yakın arkadaşım Mrs. Partridge size her türlü ilgi alakayı seve seve gösterecektir, kendisiyle cemiyete adım atabilirsiniz."

Emma kibarlığını bozmadan ancak bu kadar dayanabildi. Takdim denen şey için Mrs. Elton'a borçlu olma, Mrs. Elton'ın muhtemelen kaba saba, süslü bir dul olan, bir kiracı sayesinde güçbela hayatını sürdüren bir arkadaşının himayesinde cemiyete girme fikri! Hartfieldlı Miss Woodhouse'un asaleti yerlerde sürünürdü!

Yine de kendini tuttu, kadını azarlamadı, soğukça teşekkür etmekle yetindi; "ama Bath'a gitmeleri söz konusu değildi, Bath'ın ona babasından daha iyi geleceğine de inanmıyordu." Sonra daha fazla kızmamak, sıkılmamak için hemen konuyu değiştirdi:

"Müziği seviyor musunuz diye sormuyorum Mrs. Elton. Böyle durumlarda bir hanımın meziyetleri o gelmeden duyulur; Highbury de sizin üstün bir piyanist olduğunuzu biliyor."

"Yoo hayır, cidden; böyle bir fikre itiraz ederim. Üstün bir piyanist! Alakası yok emin olun. Böyle bir söz tarafsız kişiler tarafından söylenmiş olamaz. Müziğe çok düşkünüm, tutkuyla bağlıyım; arkadaşlarım da belli bir yeteneğim olduğunu söylerler, ama ondan ötesi, yemin ederim gayet orta karardır. Sizinse Miss Woodhouse, çok güzel çaldığınızı biliyorum. Müziksever insanlar arasına katıldığım için büyük bir sevinç ve mutluluk duyuyorum. Müziksiz hayatta yapamam. Benim için şart; Maple Grove'da da Bath'ta da hep müziksever insanlar arasında olmaya alıştığım için öbür türlüsü büyük bir kayıp olurdu. Gelecekteki evimden bahsettiği sıra Mr. E.'ye de açık açık söyledim, oradaki hayatımdan vazgeçmek beni üzer diye endişe ediyordu, evin daha küçük olması da, çünkü alıştığım şeyleri biliyordu, yani az çok farkındaydı. Bunlardan bu şekilde bahsedince ona açık açık dedim ki dünyayı bırakabilirim, partileri, baloları, oyunları, çünkü içime kapanmaktan korkmuyorum. Kendi içimde bir sürü meziyete sahibim, dünya benim için gerekli değil. Dünya olmadan da yaparım. Meziyetleri olmayan insanlar için durum farklıdır tabii ama benim meziyetlerim beni alabildiğine özgür yapıyor. Alışkın olduğumdan daha küçük odalar olmasına hiç aldırış etmedim. Anlattıkları karşısında gereken her türlü fedakârlığı yapabileceğimi biliyordum. Elbette Maple Grove'da her türlü lükse alışmıştım; ama inan dedim mutlu olmak için iki arabaya da geniş odalara da ihtiyacım yok. 'Fakat,' dedim, 'dürüst olmak gerekirse, etrafımda müziksever insanlar olmadan yaşayamam. Başka hiçbir şartım yok, ama müziksiz hayat benim için bomboş bir hayat demektir.'"

"Mr. Elton," dedi Emma gülümseyerek, "Highbury'de müziksever insanlar bulacağınızı söylemekte tereddüt etme-

miştir; umarım niyetini göz önünde bulundurunca gerçeği affedebileceğinizden daha fazla abarttığını düşünmezsiniz."

"Hayır, gerçekten, o bakımdan hiçbir şüphem yok. Kendimi böyle bir çevrede bulduğum için mutluyum. Umarım birlikte küçük konserler veririz. Bence Miss Woodhouse, sizinle bir müzik kulübü kurmalı, sizde veya bizde düzenli haftalık toplantılar tertip etmeliyiz. İyi bir plan değil mi? Biz ısrarcı olursak zamanla destekçilerimiz olur. Öyle bir şeyi çok isterim, pratik yapmam için de teşvik olur; çünkü evli kadınlar, bilirsiniz, genellikle haklarında kederli hikâyeler anlatılır, müziği bırakmak zorunda kalırlar."

"Ama siz müziğe bu kadar düşkünseniz öyle bir tehlike söz konusu olamaz."

"Umarım olmaz; ama başımı çevirip tanıdıklarıma bakınca korkudan titriyorum. Selina müziği tümden bıraktı, piyanoya elini bile sürmüyor, oysa çok tatlı çalardı. Aynı şey Mrs. Jeffereys için de geçerli, Clara Partridge yani, iki Miss Milman için de, şimdi biri Mrs. Bird oldu öbürü Mrs. James Cooper; saymakla bitmez. İnanın insanı korkutmaya yetiyor. Eskiden Selina'ya çok kızardım; ama şimdi gerçekten anlamaya başlıyorum, evli bir kadının koşuşturması gereken bir sürü iş oluyor. Bu sabah herhalde yarım saat kâhyaya laf anlattım."

"Ama o tür şeyler zamanla rayına oturuyor," dedi Emma.

"Bakalım," dedi Mrs. Elton gülerek.

Onu müziği ihmal etmeye o kadar kararlı görünce Emma söyleyecek başka bir şey bulamadı; bir anlık bir sessizlikten sonra Mrs. Elton başka bir konu seçti.

"Randalls'a uğradık," dedi, "ikisi de evdeydi; çok hoş insanlara benziyorlar. İkisini de çok sevdim. Mr. Weston şahane biri, çok beğendim. Hanım da çok iyi birine benziyor, anaç, nazik bir yanı var, hemen kalbimi çeldi. Mürebbiyenizmiş."

Emma cevap veremeyecek kadar şaşırdı ama bir şey söylemesine kalmadan Mrs. Elton devam etti.

"Onu öğrenince bu kadar hanımefendi olmasına şaşırdım! Gerçekten bir hanımefendi."

"Mrs. Weston'ın davranışları," dedi Emma, "her zaman harikulade olmuştur. Adabımuaşeret, sadelik, zarafet hepsi onda var ve bunlar onu her genç kadın için en iyi örnek yapıyor."

"Biz oradayken bir de kim gelsin?"

Emma bilemedi. Ses tonu eski bir tanıdıktan bahseder gibiydi, ama nasıl tahmin etsin.

"Knightley!" diye devam etti Mrs. Elton. "Bizzat Knightley! Ne şans değil mi? Önceki gün uğradığında evde olmadığımız için onu daha önce görmemiştim; tabii Mr. E.'nin çok yakın arkadaşı olduğu için merak ediyordum. 'Dostum Knightley' lafı o kadar sık geçer ki onu görmek için gerçekten sabırsızlanıyordum; caro sposo'ma[6] hakkını teslim etmeliyim ki arkadaşıyla ne kadar gurur duysa az. Knightley tam bir beyefendi. Onu çok beğendim. Kesinlikle en âlâsından beyefendi."

Neyse ki artık gitme vaktiydi. Gittiler, Emma da nefes aldı.

"Dayanılmaz bir kadın!" diye haykırdı. "Tahminimden de kötü. Kesinlikle katlanılmaz! Knightley! Kulaklarıma inanamadım. Knightley! Hayatında daha önce hiç görmediği adama Knightley diyor! Beyefendi olduğuna hükmediyor! Görgüsüz, kaba saba kadın, Mr. E.'siymiş, caro sposo'suymuş, meziyetleriymiş, densiz gösteriş budalası, üstünden zevksizlik akıyor. Bir de Mr. Knightley'nin beyefendi olduğunu keşfediyor. Mr. Knightley de onun hanımefendi olduğunu keşfederek iltifata karşılık verir mi şüphem var. Biri söylese inanmazdım! Bir de bana beraber müzik kulübü kuralım diyor! Sanki çocukluk arkadaşıyız! Ya Mrs. Weston! Beni büyüten kadının hanımefendi olmasına şaşırmış! Battıkça battı. Eşi görülmemiş bir kadın. Tahminlerimin de

6 (İt.) Sevgili eşime. (e.n.)

ötesinde. Onunla karşılaştırmak Harriet'a hakaret olur. Ah, Frank Churchill kimbilir ne derdi ona burada olsa? Ne kadar kızar, ne kadar alay ederdi! Al işte, yine hemen o aklıma geliyor. Her zaman ilk aklıma gelen insan oluyor! Kendimi nasıl da suçüstü yakalıyorum! Frank Churchill sürekli aklıma geliyor!"

Bütün bunlar aklından öyle hızlı bir şekilde aktı ki Eltonlar'ın gidişinin yarattığı kargaşanın ardından babası toparlanıp da konuşacak hale gelinceye kadar Emma ona kulak vermeye hazırdı.

"Valla tatlım," diye başladı, "hanımı daha önce görmediğimizi düşünürsek gayet sevimli birine benziyor; zannedersem seni çok sevdi. Biraz fazla hızlı konuşuyor. O kadar hızlı konuşulunca insanın kulağı yoruluyor. Ama galiba ben de müşkülpesentim, yabancı seslerden hazzetmiyorum; kimse senin gibi, zavallı Miss Taylor gibi konuşmuyor. Mamafih, çok kibar, hanım hanımcık birine benziyor; şüphesiz delikanlıya iyi bir eş olacak. Gerçi bence evlenmese daha iyiydi. Bu mutlu olay vesilesiyle ziyaretlerine gidemediğim için mazeret uydurdum; yazın gelmeyi umut ediyorum dedim. Ama daha önce gitmem lazımdı. Gelin gelince hayırlı olsuna gitmemek büyük nezaketsizlik. Ama işte malum, ihtiyarlık böyle bir şey! Ama Vicarage Lane yolu çok virajlı, hoşuma gitmiyor."

"Özrünüz kabul edilmiştir mutlaka efendim. Mr. Elton sizi tanıyor."

"Evet, ama genç hanım, gelin, mümkün olsaydı da gidip hayırlı olsun deseydim. Ayıp oldu."

"Ama babacığım, siz evlilik taraftarı değilsiniz ki; niye gidip bir gelini tebrik etmek isteyesiniz. Sizin için öyle bir vazife olmamalı. Yoksa insanları evlenmeye özendirmiş olursunuz."

"Hayır, tatlım, kimseyi evlenmeye özendirmem, ama her zaman bir hanıma gereken ilgiyi göstermek isterim, hele bir

gelin asla ihmale gelmez. Bir gelin çok daha fazlasını hak eder. Cemiyette gelin herkesten öndedir, yanındakiler kim olursa olsun."

"Doğrusu babacığım, bu evliliğe özendirmek değilse nedir bilmiyorum. Zavallı genç hanımların böyle gösterişli hareketlerle gözlerini boyamaya razı olacağınız aklıma gelmezdi."

"Tatlım, beni anlamıyorsun. Bu sadece sıradan bir kibarlık ve terbiye meselesi, kimseyi evlenmeye özendirmekle de ilgisi yok."

Emma durdu. Babası sinirleniyordu ve onu anlayamıyordu. Emma'nın aklı Mrs. Elton'ın hakaretlerine döndü ve onu uzun uzun meşgul etti.

Bölüm XV

Daha sonra öğrendiği hiçbir şey Emma'nın Mrs. Elton hakkındaki görüşlerini değiştirmedi. Tespitlerinin gayet yerinde olduğu ortaya çıktı. Mrs. Elton daha sonraki karşılaşmalarında da ona ikinci görüştüklerindeki gibi göründü: kendini beğenmiş, hadsiz, laubali, cahil ve görgüsüz. Biraz güzel biraz meziyetli de olsa o kadar kafasızdı ki her şeyi herkesten iyi bildiğini sanıyordu, hem de bir köy ahalisine hayat verecek, onları yükseltecek kadar; Miss Hawkins olarak cemiyette tuttuğu yeri şimdi Mrs. Elton olarak aşacağını sanıyordu.

Mr. Elton'ın karısından farklı düşündüğünü varsaymak için sebep yoktu. Karısıyla mutlu olduğu kadar gurur da duyuyordu. Miss Woodhouse'un bile aşık atamayacağı böyle bir kadını Highbury'ye getirdiği için kendisinden son derece memnundu; yeni tanışlarının büyük kısmı her gördüklerini sevmeye meyilli, ince eleyip sık dokumayan insanlar oldukları için Miss Bates'in iyi niyetini takip edip gelinin kendisinin olduğuna inandığı kadar akıllı ve sevimli olması gerektiğini baştan kabul ettiler, ondan hoşlandılar; o kadar ki Mrs. Elton'a düzülen methiyeler ağızdan ağıza yayıldı; Miss Woodhouse hiçbirini engellemeye çalışmadı; hakkında ilk söylediklerine devam etti ve büyük bir kibarlıkla ondan "çok hoş ve çok şık giyimli" biri diye bahsetti.

Bir açıdan Mrs. Elton ilk başta göründüğünden daha da beter çıktı. Emma'ya olan duyguları değişti. Muhtemelen yakınlık kurma niyetinin soğuk karşılanması yüzünden o da kendini geri çekti, giderek daha soğuk, daha mesafeli davranmaya başladı; bu sonuç Emma'yı rahatsız etmedi ama bunu yaratan kötü niyet kadını Emma'nın gözünde daha da aşağı düşürdü. Kadının, hatta Mr. Elton'ın da Harriet'a karşı davranışları gayet sevimsizdi. Küçümseyici ve ihmalkâr davrandılar. Emma bunun Harriet'ın iyileşmesini hızlandıracağını umut etti; ama bu tavırları ortaya çıkaran duygular ikisini de iyice küçültüyordu. Zavallı Harriet'ın duygularının karıkoca sohbetine kurban edildiğine şüphe yoktu; Emma'nın hikâyedeki payı da öyle; onu da mutlaka Emma'yı yerin dibine batıracak, kendini göklere çıkaracak şekilde anlatmıştı. Emma'dan elbette birlikte nefret ediyorlardı. Konuşacak başka konuları kalmadığı zaman Miss Woodhouse'a atıp tutmak kolaylarına geliyor olmalıydı; aleni bir saygısızlıkla göstermeye cesaret edemedikleri düşmanlık Harriet'a olan küçümseyici davranışlarında açığa çıkıyordu.

Mrs. Elton daha ilk andan itibaren Jane Fairfax'e meftun oldu. Sadece bir genç hanımla savaşa girmek diğeriyle iyi geçinmeyi gerekli kıldığından değil, kendiliğinden oldu; doğal ve makul bir hayranlık ifade etmek ona yetmedi, ortada hiçbir talep, dilek veya hak olmadığı halde ona sahip çıkmak, onunla arkadaşlık kurmak istedi. Emma onun dostluğunu reddetmezden önce ve galiba üçüncü karşılaşmalarında Mrs. Elton'ın konuyla ilgili asil beyanını dinledi.

"Jane Fairfax fevkalade çekici biri Miss Woodhouse. Jane Fairfax'e bayılıyorum. Çok tatlı, çok ilgi çekici bir insan. Öyle yumuşak, öyle hanım hanım ki, öyle de yetenekli ki! Sizi temin ederim çok istisnai yeteneklere sahip olduğunu düşünüyorum. En ufak tereddütsüz söylüyorum, muazzam piyano çalıyor. Bu konuda fikir belirtecek kadar müzik bilgim vardır. Ah! Fevkalade çekici biri! Heyecanıma güle-

ceksiniz, ama yeminle söylüyorum her daim Jane Fairfax'i methetmekteyim. Durumu da tabii insanın içini sızlatıyor! Miss Woodhouse gayret edip onun için bir şeyler yapmamız lazım. Onu öne çıkarmamız lazım. Onunki gibi bir yetenek kıyıda köşede kalmamalı. Herhalde şairin şu güzel dizelerini duymuşsunuzdur:

Bir sürü çiçek renklenir kimse görmeden,
Ve heba eder kokusunu çöl ıssızlığına.

Jane Fairfax'in bu duruma düşmesine izin vermeyelim."

"Öyle bir tehlike olduğunu düşünmüyorum," diye sakince cevap verdi Emma. "Miss Fairfax'in durumunu daha iyi anlayıp Albay ve Mrs. Campbell'la geçen ev hayatını öğrendiğiniz zaman yeteneğinin gözden kaçmış olamayacağını görürsünüz diye düşünüyorum."

"Ama sevgili Miss Woodhouse, halen öyle içine kapanmış, öyle inzivaya çekilmiş, öyle kenarda kalmış durumda ki. Campbelllar'ın evinde ne ayrıcalığı varsa hepsi açıkça bitmiş! Bence o da bunun farkında. Eminim farkında. Çok çekingen ve sessiz. İnsan teşvik edilmeye ihtiyaç duyduğunu anlıyor. Onu bu yüzden daha çok seviyorum. İtiraf etmeliyim ki bu duyguyu takdir eden biriyim. Çekingenlik benim için her zaman makbuldür, insan öyle biriyle sık karşılaşmıyor. Gerçi meziyetsiz insanlarda gayet yapmacık duruyor. Sizi temin ederim, Jane Fairfax harikulade bir kişilik, anlatamayacağım kadar ilgimi cezbediyor."

"Duygularınızı anlayabiliyorum, ama sizin veya Miss Fairfax'in onu sizden daha uzun süredir tanıyan buradaki diğer dostlarının ona daha başka nasıl ilgi göstereceklerini–"

"Sevgili Miss Woodhouse, harekete geçmeye cesareti olanlar çok daha fazlasını yapabilirler. Sizin ve benim korkmamıza gerek yok. Eğer biz örnek olursak başkaları da, hepsi bizdeki imkânlara sahip olmasalar bile ellerinden geldiğin-

ce bize uyarlar. Onu eve getirip götürecek arabalarımız var, Jane Fairfax ne zaman gelirse gelsin yük olmayacağı hayat tarzlarımız var. Wright bize Jane Fairfax'ten başkasını davet ettiğime pişman olacağım bir akşam yemeği getirse ona çok kızarım. O tür hesaplardan pek anlamam. Alışkın olduğum şeyleri göz önüne alırsak anlamam da gerekmez. Ev idaresinde beni bekleyen en büyük tehlike tam aksi olabilir, çok fazla şey yapmak, masraflar konusunda çok dikkatsiz olmak. Maple Grove bu noktada bana yanlış örnek olmuş olabilir çünkü gelir bakımından enişte m Mr. Suckling'in dengi olduğumuzu iddia edecek değilim. Bununla beraber, onu her fırsatta evimde ağırlayacağım, onu her yere takdim edeceğim, yeteneğini ortaya çıkaracak müzik davetleri vereceğim ve her an gözüm etrafta olacak ona iyi bir iş bulabilmek için. Çok sayıda ahbabım var, kısa zamanda ona uygun bir şey bulacağıma inanıyorum. Onu tabii bilhassa enişteml e kız kardeşime takdim edeceğim bize geldikleri zaman. Onu çok seveceklerine eminim; onları biraz tanıyınca bütün korkuları geçecektir çünkü davranış tarzı itibarıyla ikisi de son derece uyumlu insanlar. Enişteml e ablam bendeyken onu sık sık davet edeceğim, hatta bazı keşif gezilerimizde Barouche-Landauda ona da yer bulacağız."

"Zavallı Jane Fairfax!" diye düşündü Emma. "Bunu hak etmedin. Mr. Dixon konusunda hata yapmış olabilirsin ama bu kadarı da çok ağır bir ceza! Mrs. Elton'ın hamiliği! 'Varsa da yoksa da Jane Fairfax.' Tanrım! Dua edelim de kadın ortalıklarda gezip Emma Woodhouseçuluk yapmasın! Şerefim üzerine, bu kadın kendini bilmezin teki!"

Emma bu gösterilere bir daha katlanmadı, hele o iğrenç "sevgili Miss Woodhouse" lafıyla süslenmiş ve onu tek muhatap alanlara asla. Mrs. Elton'ın tavrındaki değişiklik kendini göstermekte gecikmedi; Emma'yı rahat bıraktı, onu Mrs. Elton'ın can ciğer dostu olmaya da zorlamadı, Mrs. Elton'ın kılavuzluğu altında Jane Fairfax'in fiilî hamisi ol-

maya da; Emma hissedilenleri, düşünülenleri, yapılanları herkes gibi başkalarından duydu.

Hepsini eğlenerek izledi. Mrs. Elton'ın Jane'e gösterdiği ilgi için Miss Bates'in duyduğu minnettarlık sadelik ve samimiyetten ibaretti. Onun nezdinde en kıymetli, en sevecen, en iyi kalpli, en sevimli kadınlardan biri oldu ki Mrs. Elton da kendini böyle başarılı ve yüksek görmek arzusundaydı. Emma'nın tek şaşırdığı şey görünüşe göre Jane Fairfax'in bu ilgiyi kabul etmiş ve Mrs. Elton'a katlanıyor olmasıydı. Eltonlar'la yürüyüşe çıktığını, Eltonlar'a oturmaya gittiğini, koca bir günü Eltonlar'da geçirdiğini duyuyordu! Bu hayret vericiydi! Miss Fairfax'in kalitesine ve gururuna sahip birinin Vicarage'daki gibi bir topluluğa ve arkadaşlığa nasıl dayanabildiğini anlayamıyordu.

"Kız bir bilmece, tam bir bilmece!" dedi. "Aylar boyu burada kalmaya karar vermek, her türlü yoksunluğun içinde! Şimdi de onu her zaman hakiki, cömert bir sevgiyle sevmiş çok daha üstün dostlarının yanına dönmek dururken bir de Mrs. Elton'ın alakasına ve sohbetinin ıstırabına katlanmaya karar vermek."

Jane Highbury'ye sözde üç aylığına gelmişti; Campbellar İrlanda'ya üç aylığına gitmişlerdi; ama şimdi Campbellar kızlarına en az haziran ortasına kadar kalma sözü vermişlerdi ve ona da onlara katılması için yeni bir davette bulunmuşlardı. Miss Bates'e kalırsa, zira bütün haberler ondan geliyordu, Mrs. Dixon çok ısrar etmiş. Jane bir gidecek olsa her türlü imkân bulunur, uşaklar gönderilir, arkadaşlar ayarlanır, seyahat zorluklarına izin verilmezdi; ama Jane yine de daveti reddetti!

"Daveti reddetmek için bir sebebi olmalı, göründüğünden daha güçlü bir sebebi," diye düşündü Emma. "Ya Campbelllar'ın ya da kendisinin neden olduğu bir tür çile çekiyor olmalı. Bir yerlerde büyük bir korku, büyük bir tedbirlilik, büyük bir karar var. Dixonlar'la birlikte olmayacak.

Biri bunu tebliğ etti. Ama neden Eltonlar'la birlikte olmaya rıza göstersin? Bu da ayrı bir bilmece."

Mrs. Elton hakkındaki görüşünü bilen birkaç kişi önünde konunun o kısmı hakkındaki şaşkınlığını dile getirmesi üzerine Mrs. Weston Jane adına şöyle bir özür öne sürdü.

"Vicarage'da çok da eğlendiğini farz edemeyiz Emma'cığım, ama her an evde olmaktan iyidir. Teyzesi iyi bir insan ama sürekli bir arkadaş olarak çok yorucudur mutlaka. Miss Fairfax'in nereye gittiğini kınamadan önce nereden kaçtığını düşünmemiz lazım."

"Haklısınız Mrs. Weston," dedi Mr. Knightley öfkeyle. "Miss Fairfax de Mrs. Elton hakkında adil bir kanaat sahibi olmayı bizim kadar becerebilecek biri. Kiminle yakınlık kuracağını seçme şansı olsaydı onu seçmezdi. Ama," (Emma'ya kınayan bir bakış atarak) "kimseden görmediği ilgiyi Mrs. Elton'dan görüyor."

Emma Mrs. Weston'ın ona kısa bir bakış attığını hissetti; kendisi de Mr. Knightley'nin öfkesinden etkilenmişti. Yüzü hafifçe kızararak hemen şöyle dedi:

"Mrs. Elton'ınki gibi bir ilgi kanımca Miss Fairfax'i memnun etmekten ziyade hasta eder. Mrs. Elton'ın davetleri bence davetten başka her şeye benziyor."

"Miss Fairfax kendi iradesine rağmen teyzesinin Mrs. Elton'ın cömertliğini kabul etme isteği yüzünden gidiyorsa hiç şaşırmam," dedi Mrs. Weston. "Zavallı Miss Bates ufak bir değişiklik yapmak gibi tabii bir istek bir yana, yeğenini kendisinin arzu etmediği kadar büyük bir yakınlığa mahkûm etmiş olabilir."

İkisi de Mr. Knightley tekrar bir şey söylesin diye bekledi; birkaç saniye sonra o da söyledi:

"Göz önünde bulundurulması gereken başka bir şey daha var. Mrs. Elton Miss Fairfax'le onun hakkında konuştuğu gibi konuşmuyor. Hepimiz o ve siz zamirleri arasındaki farkı biliriz, en açıksözlülerimiz bile; hepimiz birbirimizle kişisel

ilişkimizde olağan nezaketin ötesinde bir şeylerin, çocukken öğrendiğimiz bir şeylerin etkisini hissederiz. Az önce aklımızdan geçen nahoş şeyleri kendimize saklarız. Karşı karşıyayken farklı hissederiz. Genel olarak bu böyledir ama Miss Fairfax'in Mrs. Elton'ı hem akıl hem görgü üstünlüğüyle kendine hayran bıraktığından emin olabilirsiniz; yüz yüze geldiklerinde Mrs. Elton'ın ona hak ettiği bütün saygıyı gösterdiğinden de. Muhtemelen Mrs. Elton'ın karşısına daha önce Jane Fairfax gibi bir kadın çıkmamıştır; ne kadar büyük olursa olsun hiçbir kibir onunla mukayese edildiğinde kendisinin ne kadar küçük olduğunu görmesini engelleyemez."

"Jane Fairfax'i ne kadar beğendiğinizi biliyorum," dedi Emma. Aklında küçük Henry vardı; korku ve nezaket onu başka ne diyeceği konusunda kararsız bıraktı.

"Evet," diye cevapladı Mr. Knightley, "onu ne kadar beğendiğimi herkes görebilir."

"Yine de," dedi Emma aceleyle ve bilge bir bakışla başlayarak ama hemen sonra duraksayarak –kötü haberi önce almak daha iyiydi– acele etti, "Yine de belki siz de ne kadar beğendiğinizin farkında değilsinizdir. Hayranlığınızın derecesi bir gün sizi de şaşırtabilir."

Mr. Knightley kalın deri botlarının alt düğmeleriyle mücadele halindeydi ve düğmeleri ilikleme çabasından ya da başka bir sebepten, yüzünün rengi değişti ve şöyle cevap verdi:

"Ya, öyle mi? Öyleyse çok fena geç kaldın. Mr. Cole bana bu konuyu altı hafta önce çıtlattı."

Sustu. Emma Mrs. Weston'ın ayağına bastığını hissetti ve ne düşüneceğini bilemedi. Bir an sonra Mr. Knightley devam etti:

"Mamafih öyle bir şey olmayacak, seni temin ederim. Miss Fairfax istesem bile beni kabul etmez; ayrıca istemeyeceğimden de eminim."

Emma arkadaşının öfkesine ilgiyle ve memnuniyetle karşılık verdi:

"Hiç kibirli değilsiniz Mr. Knightley. Hakkınızı teslim etmeliyim."

Mr. Knightley onu işitiyor gibi değildi; düşünceliydi; tavrı hoşnutsuzdu; hemen sonra şöyle dedi:

"Demek beni Jane Fairfax'le evlendirmeye koyulmuştun."

"Yoo, hiç öyle bir şey yapmadım. Çöpçatanlık konusunda beni o kadar çok azarladınız ki sizin hakkınızda asla öyle bir şey düşünemedim. Şimdi söylediğimin bir anlamı yoktu. İnsan ciddi bir kastı olmadan böyle şeyler söyler, bilirsiniz. Yoo, yeminle, sizin Jane Fairfax'le veya başka biriyle evlenmenizi hiç istemem. Evli olsaydınız gelip bizimle böyle oturamazdınız."

Mr. Knightley yine düşünceliydi. Düşünmesinin sonunda şöyle dedi: "Hayır Emma, ona olan hayranlığımın derecesinin beni şaşırtacağını zannetmiyorum. Onu hiç o şekilde düşünmedim, seni temin ederim." Hemen sonra da: "Jane Fairfax çekici bir genç kadın, ama Jane Fairfax bile mükemmel değil. Kusurlu. İnsanın karısında görmek isteyeceği açıklığa sahip değil."

Emma, Jane'in kusurlu olduğunu duyunca nasıl sevineceğini bilemedi. "Yani," dedi, "Mr. Cole'u hemen susturdunuz herhalde?"

"Derhal. Bana imada bulundu, ben de yanıldığını söyledim; özür diledi, konu kapandı. Cole komşularından daha akıllı veya zeki olmak istemiyor."

"Hiç Mrs. Elton'a benzemiyor öyleyse; Mrs. Elton tüm dünyanın tamamından daha akıllı ve daha zeki olmak istiyor! Colelar'dan nasıl bahsettiğini merak ediyorum, onlara ne diyor acaba! Onlara yeterince laubali bir lakabı nereden bulabilir ki? Size Knightley diyor, kimbilir Mr. Cole'a ne diyordur? Demek Jane Fairfax'in onunla beraber olmasına şaşırmamam gerek. Mrs. Weston, düşünceniz beni ikna etti. Miss Bates'ten kaçma dürtüsünü kabul edebilirim ama Miss Fairfax'in aklının Mrs. Elton'ı alt ettiğine hayatta

inanmam. Mrs. Elton'ın kendini herhangi bir bakımdan kimseden aşağı göreceğine veya kısıtlı terbiyesinin onu durduracağına ihtimal vermiyorum. Misafirine habire iltifat ederek, cesaret vererek, yardım vaatlerinde bulunarak hakaret etmeden duracağını, habire muazzam niyetlerini anlatmadan, ona kalıcı bir iş bulmaktan, Barouche-Landauda yapılacak şahane keşif gezilerinde ona yer ayarlamaktan bahsetmeden duracağını hayal bile edemem."

"Jane Fairfax'in duyguları var," dedi Mr. Knightley. "Onu duygusuzlukla suçlayamam. Duyarlılığı güçlü, anladığım kadarıyla; dayanıklılığı, sabrı, kendine hâkim olması müthiş bir karakteri olduğunu gösteriyor; ama açıklık yok. Mesafeli, hatta eskisinden daha mesafeli galiba. Ben açık yürekli insanları severim. Hayır, Cole bana o imada bulununcaya kadar aklıma bile gelmemişti. Jane Fairfax'e her zaman hayranlıkla baktım ve onunla hayranlıkla ve zevkle konuştum, ama daha ötesini hiç düşünmedim."

"Eh Mrs. Weston," dedi Emma zafer duygusu içinde, Mr. Knightley gittiği zaman, "Mr. Knightley'nin Jane Fairfax'le evlenmesine şimdi ne diyorsunuz?"

"Hakikati istersen Emma, ona âşık olmama düşüncesine öyle kafayı takmış ki sonunda ona âşık olup çıkarsa hiç şaşırmam. Beni hafife alma."

Bölüm XVI

Highbury ve havalisindeki Mr. Elton'ı ziyaret etmiş herkes evliliği için onu tebrik etme derdindeydi. O ve eşi için akşam yemekleri, ikindi partileri tertip edildi; davetiyeler öyle hızlı geldi ki eşi tek bir boş günlerinin olmadığını görme mutluluğuna erişti.

"Durumu anladım," dedi. "Sizler arasında nasıl bir hayat süreceğimi görebiliyorum. Hayatımız koşuşturma içinde geçecek. Milletin gözdesi olduk resmen. Köyde yaşamak böyleyse hiç de zorlu değilmiş. Pazartesiden cumartesiye inan tek bir boş günümüz yok! Benden daha kısıtlı imkânları olan bir kadın bile sıkılmaz burada."

Hiçbir davet ona lüzumsuz gelmedi. Bath'taki alışkanlıklarına göre ikindi partileri gayet doğaldı; Maple Grove ona akşam yemeklerini sevdirmişti. İki salon olmaması, meyveli keklerin lezzetsizliği, Highbury iskambil partilerinde dondurma olmaması onu biraz şaşırtmıştı. Mrs. Bates, Mrs. Perry, Mrs. Goddard ve diğerlerinin görgüleri bir hayli gerideydi ama onlara her şeyin nasıl ayarlanacağını yakında öğretecekti. Bahar aylarında çok üstün bir parti vererek onlara davet borcunu ödeyecekti; onun iskambil masalarının her birinde adaba uygun olduğu gibi ayrı şamdan ve kapalı kutu kartlar olacaktı, ikramları doğru saatte ve düzen içinde yapmak için dışarıdan garsonlar tutulacaktı.

Bu arada Emma Eltonlar için Hartfield'da yemek vermeden rahat edemedi. Başkalarından geri kalmamak zorundaydı yoksa çirkin dedikodulara maruz kalabilir, kendini acınacak durumda bulabilirdi. Akşam yemeği verilmeliydi. Emma on dakika bundan bahsettikten sonra Mr. Woodhouse isteksizlik göstermedi, sadece masanın başında oturmam, o işi başkasına ver diye her zamanki itirazını yaptı.

Kimlerin davet edileceğini uzun boylu düşünmeye gerek yoktu. Eltonlar'ın yanında Westonlar ve Mr. Knightley olacaktı, bunlar tamamdı; zavallı Harriet'ın sekizinci kişi olması da hemen hemen o kadar gerekliydi; ama bu davet aynı iç rahatlığıyla yapılmadı ve Harriet daveti reddetmek için izin isteyince Emma birçok bakımdan memnun oldu. "Mr. Elton'la aynı mekânda olmamayı tercih ederdi. Onu ve güzel karısını birlikte görmeye henüz hazır değildi, rahatsız oluyordu. Miss Woodhouse gücenmezse evde kalmak isterdi." Temenni edilebilecek kadar olası olduğunu düşünseydi bu tam da Emma'nın isteyeceği şeydi. Küçük arkadaşının dirayetini beğendi, çünkü davete katılmak yerine evde oturmak kolay değildi; bu durumda Emma sekizinci olarak gerçekte istediği kişiyi, Jane Fairfax'i davet edebilirdi. Mrs. Weston ve Mr. Knightley ile yaptığı son konuşmadan beri Jane Fairfax için vicdan azabı duyuyordu. Mr. Knightley'nin sözleri aklına takılmıştı. Jane Fairfax'in başka hiç kimseden görmediği ilgiyi Mrs. Elton'dan gördüğünü söylemişti.

"Bu çok doğru," dedi. "Hele de benim açımdan, ki o da o manada söyledi, utanç verici. Aynı yaştayız, ezelden beri tanıyorum, ona daha iyi bir arkadaş olmalıydım. Artık benden hoşlanmaz. Onu çok uzun süre ihmal ettim. Ama artık daha fazla yakınlık göstereceğim."

Davet herkesçe kabul edildi. Hepsi müsaitti ve mutlu oldular. Yemeğin düzenlenmesi, gelgelelim, bu kadarla bitmedi. Biraz şanssız bir hadise oldu. Knightleyler'in iki büyük oğlu baharda birkaç haftalığına büyükbabalarını ve teyzele-

rini ziyarete geleceklerdi; babaları da şimdi onları getirecek ve Hartfield'da bir gün kalacaktı, o gün de parti gününe tesadüf ediyordu. Mesleki mecburiyetleri ziyareti ertelemesine izin vermiyordu; baba da kız da bu durumdan hoşlanmadı. Mr. Woodhouse'un sinirleri yemekte en fazla sekiz kişiyi kaldırabiliyordu, şimdi de ortaya bir dokuzuncu çıkıyordu; Emma bu dokuzuncunun bir yemek davetine tesadüf etmeden kırk sekiz saatliğine Hartfield'a bile gelemediği için epey keyifsiz olacağını düşündü.

Kendini yatıştırmaktan çok babasını yatıştırdı; gelişinin onları dokuz kişi yapacağını ama adamın pek konuşmadığını, gürültünün fazla artmayacağını söyledi. Gerçekte bunu kendisi için acı bir kayıp olarak görüyordu, kardeşi dururken ciddi bakışları ve gönülsüz sohbetiyle karşısında o oturacaktı.

Olay Emma'yı değilse de Mr. Woodhouse'u memnun etti. John Knightley geldi; ama Mr. Weston aniden şehirden çağrıldı, o gün gitmesi gerekecekti. Geceleyin onlara katılabilirdi ama yemeğe yetişemeyecekti. Mr. Woodhouse rahatladı; onu öyle görmek, oğlanların gelişi, enişte sinin onu bekleyen kaderi duyduğu andaki çilekeş yüz ifadesi Emma'nın can sıkıntısını epeyce azalttı.

Gün geldi, davetliler tam saatinde toplandılar; Mr. John Knightley en baştan kendini sevimli olma işine adamış göründü. Yemeği beklerlerken kardeşini pencereye çekmek yerine Miss Fairfax'le konuştu. Dantel ve incilerle olabileceği kadar şık olmuş Mrs. Elton'a sessizce baktı, sadece Isabella'ya anlatabileceği kadarını görmek istiyordu, ama Miss Fairfax eski bir ahbaptı ve sessiz bir kızdı, onunla konuşabilirdi. Ona kahvaltıdan önce oğullarıyla yürüyüşten dönerken rastlamıştı, tam da yağmur atıştırıyordu. Bunun sohbet konusu yapılması gayet doğaldı; şöyle dedi:

"Bu sabah umarım uzağa gitmemişsinizdir Miss Fairfax, yoksa mutlaka ıslanmışsınızdır. Biz bile eve zamanında ulaşamadık. Umarım hemen geri dönmüşsünüzdür."

"Sadece postaneye gittim," dedi, "yağmur şiddetlenmeden döndüm. Günlük vazifem. Buradayken mektupları hep ben getiririm. Hem kolaylık oluyor, hem de bana yürüyüş oluyor. Kahvaltıdan önce yürüyüş yapmak iyi geliyor."

"Yağmurda yürüyüş değil ama umarım."

"Hayır, ama ben çıkarken pek yağmıyordu."

Mr. John Knightley gülümseyerek cevap verdi:

"Yani yürümeden duramadınız, size rastladığım zaman evinizden sekiz on adım uzaktaydınız ama Henry'yle John çoktan epey bir yağmur yemişlerdi. Hayatımızın bir döneminde postanenin hepimiz için bir cazibesi vardı. Benim yaşıma geldiğinizde mektup almak için yağmurda ıslanmaya değmeyeceğini düşünmeye başlıyorsunuz."

Jane Fairfax'in hafifçe yüzü kızardı, sonra cevabı geldi:

"Hiçbir zaman sizin olduğunuz gibi bütün sevdiklerimin arasında olacağımı sanmıyorum; o yüzden yaşlanmanın beni mektuplara kayıtsız yapacağını zannetmiyorum."

"Kayıtsız! Yo hayır. Kayıtsız olunacağına ben de ihtimal vermem. Mektuplara kimse kayıtsız kalamaz; çoğu mektup çok olumlu bir baş belasıdır."

"Siz iş mektuplarından bahsediyorsunuz; benimkiler arkadaş mektupları."

"En kötüsü de onlardır zaten," diye cevapladı soğuk bir sesle. "İş, malum, para kazandırır, arkadaşlık para kazandırmaz."

"Ah, ciddi değilsiniz. Ben Mr. John Knightley'yi iyi tanırım. Arkadaşlığın değerini herkes kadar bildiğine eminim. Mektupların bana çok şey ifade etse de size pek az şey ifade etmesini anlayabilirim ama farkı yaratan benden on yaş büyük olmanız değil, yaştan ziyade konum. Sevdikleriniz her an yanınızda, benimse muhtemelen öyle bir imkânım bir daha asla olmayacak; o yüzden duygularım tükenene kadar postane sanırım her zaman beni dışarı çıkarma gücüne sahip olacak, bugünkünden daha kötü havada bile."

"Zamanla değişeceğinizi söylerken yılların getireceği değişimi kastettim," dedi John Knightley. "İnsanın hayatı zamanla değişir ya, onu ima ettim. İkisi iç içe. Zaman genellikle gündelik düzen içinde olmayan bağlılıkları azaltır, ama sizin için düşündüğüm değişim bu değildi. Eski bir dost olarak Miss Fairfax, bundan on yıl sonra benim kadar özel sevgi duyacağınız birçok şeyiniz olacağına inandığımı söylememe izin verin."

Nazikçe söylenmiş ve gücendirici olmaktan uzak sözlerdi. Hoş bir teşekkürle gülerek geçiştirilebilirdi ama genç kızın yüzü kızardı, dudağı titredi, gözleri yaşardı; sözler içine işlemişti. Hemen sonra Mr. Woodhouse onunla konuştu; bu durumlarda âdeti olduğu üzere misafirler arasında tur atıyor, hanımlara özel iltifat ediyordu; turunu onunla bitirdi.

"Duyunca çok üzüldüm Miss Fairfax, bu sabah yağmura yakalanmışsınız. Genç hanımlar kendilerine dikkat etmeliler. Genç hanımlar narin çiçeklerdir. Sağlıklarına, ciltlerine iyi bakmalıdırlar. Çoraplarınızı değiştirdiniz mi evladım?"

"Evet efendim, değiştirdim; bana gösterdiğiniz ilgi için minnettarım."

"Sevgili Miss Fairfax, genç hanımlara mutlaka göz kulak olunmalıdır. Umarım büyükanneniz ve teyzeniz iyidirler. Kendileri en eski dostlarımdandır. Keşke sağlığım müsaade etse de daha iyi bir komşu olabilsem. Bugün gelerek bize şeref verdiniz inanın. Kızım da ben de nezaketiniz karşısında mütehassis olduk, sizi Hartfield'da görmekten fevkalade mutluyuz."

İyi kalpli, kibar adam artık oturabilir, vazifesini tamamladığına inanabilirdi; tüm hanımlar iyi karşılandıklarını görmüş, rahat etmişlerdi.

O vakte kadar yağmurda yürüme konusu Mrs. Elton'a kadar ulaşmıştı; Jane şimdi de onun endişelerini dinlemeye başladı.

"Jane'ciğim, bu duyduklarım nedir şekerim? Yağmurda postaneye gitmek filan! Asla olmaz, mümkün değil. Dikkatsiz kız, nasıl böyle şey yaparsın? İşte, ben orada değildim, sana göz kulak olmadım ya ondan oldu."

Jane büyük bir sabırla onu üşütmediğine temin etti.

"Bana bunu söyleme. Cidden çok dikkatsiz bir kızsın, kendini korumayı bilmiyorsun. Postaneye hem de! Mrs. Weston, hiç böyle şey duydunuz mu? Sizinle mutlaka duruma el koymamız lazım."

"Ben de doğrusu," dedi Mrs. Weston nazik ve ikna edici bir sesle, "öğüt verme ihtiyacı duyuyorum. Miss Fairfax, böyle risklere girmemelisiniz. Zaten şiddetli soğuğa maruz kaldınız, artık iyice dikkatli olmanız lazım, hele de bu mevsimde. Baharda sağlığa normalden daha fazla özen gösterilmeli diye düşünürüm. Öksürüğünüzü nüksettirme riskine girmektense mektup almak için bir iki saat, hatta yarım gün beklemek akıllıca olur. Şimdi size de öyle gelmiyor mu? Sağduyunuzdan hiç şüphem yok. Bir daha öyle bir şey yapmayacağınız yüzünüzden anlaşılıyor."

"Yoo, asla yapmayacak," diye hararetle araya girdi Mrs. Elton. "Bir daha öyle bir şey yapmasına izin vermeyeceğiz." Başını manalı manalı salladı. "Bazı ayarlamalar yapmamız lazım, şart yani. Mr. E.'yle konuşacağım. Her sabah bizim mektuplarımızı getiren adam (bizim adamlardan biri, adını unuttum) size de mektup var mı diye sorar, varsa size getirir. Ortada sorun kalmaz; bizden, Jane'ciğim, böyle bir yardımı kabul etmemen için hiçbir sebep yok."

"Son derece naziksiniz," dedi Jane, "ama sabah yürüyüşümü bırakamam. Ne kadar çok açık havaya çıkarsam o kadar iyi geleceği söylendi; bir yerlere yürümem lazım, postane de en iyisi; inanın şimdiye kadar sabah hava hiç kötü olmamıştı."

"Jane'ciğim, artık bundan bahsetme. Karar verildi, yani," (sahte bir kahkahayla) "beyime danışmadan ne kadar karar verebiliyorsam o kadar. Biliyorsunuz Mrs. Wes-

ton, siz de ben de kendimizi ifade ederken tedbirli olmalıyız. Ama kendimi o kadarcık methedeyim, Jane'ciğim, nüfuzum hiç de az sayılmaz. Olmadık engeller karşıma çıkmazsa meseleyi olmuş bil."

"Beni affedin," dedi Jane kararlılıkla, "böyle bir kararı kabul edemem, uşağınıza yok yere zahmet olur. Gitmek benim için zevkli olmasa bir yolu bulunurdu, ben yokken nasıl oluyorsa yine olurdu."

"Yoo tatlım, Patty'nin bir sürü işi var! Adamlarımızı meşgul ederek bize iyilik yaparsın."

Jane teklife razı olmayacakmış gibi görünüyordu; ama cevap vermek yerine tekrar Mr. John Knightley'yle konuşmaya başladı.

"Postane mükemmel çalışıyor!" dedi. "Düzenli ve hızlı! Yaptıkları onca işi ve hepsini ne kadar iyi yaptıklarını düşününce insan hayran oluyor!"

"Gerçekten çok iyi idare ediliyor."

"Nadiren bir ihmal veya hata oluyor! Krallığın her yanından gelip giden binlercesi arasında bir mektubun bile yanlış taşındığı çok nadir, milyonda birdir herhalde bir mektubun kaybolduğu! Üstelik onca değişik el yazısını düşünün, hatta okunaksız el yazılarını, hepsinin çözüldüğünü düşününce insan daha da hayret ediyor!"

"Kâtipler zamanla ustalaşıyor. Başta belli bir hızları vardır, çalıştıkça ilerletiyorlardır. Daha ayrıntılı bir açıklama istiyorsan," diye devam etti gülümseyerek, "bunun karşılığında para alıyorlar. Birçok becerinin anahtarı budur. Halk para ödüyorsa iyi hizmet almaya hakkı vardır."

El yazısı tiplerinden biraz daha bahsedildi ve malum tespitlerde bulunuldu.

"Şöyle dediklerini duymuşumdur," dedi John Knightley, "bir ailenin el yazısı tipi genellikle bir oluyor; aynı hoca eğitim veriyorsa bu gayet doğal. Ama bu nedenle benzerliğin kızlara özgü olduğunu düşünüyorum, çünkü oğlanlar erken

bir yaştan sonra pek eğitim almıyorlar ve gelişigüzel yazmaya başlıyorlar. Isabella'yla Emma'nın el yazıları bence çok benzer. İkisini hiç birbirinden ayıramadım."

"Evet," dedi kardeşi tereddüt ederek, "bir benzerlik var. Ne demek istediğini anlıyorum, ama Emma'nın el yazısı daha güçlü."

"Isabella da Emma da güzel yazıyor," dedi Mr. Woodhouse. "Her zaman güzel yazdılar. Zavallı Mrs. Weston da öyle." Yarı iç çekiş, yarı gülümsemeyle ona baktı.

"Ben bir beyefendinin el yazısının hiç," diye başladı Emma o da Mrs. Weston'a bakarak; ama Mrs. Weston'ın o sırada başka birine bakmakta olduğunu görünce durdu, durmak da ona düşünecek zaman verdi. "Şimdi ondan nasıl bahsedeceğim? Bunca insanın önünde adını anmam yakışıksız mı kaçar? Yuvarlak bir laf mı etmeliyim? Yorkshireli dostunuz, Yorkshire'daki mektup arkadaşınız; bu daha iyi bir yol olurdu galiba, kendimi kötü hissediyor olsaydım. Hayır, en ufak sıkıntı duymadan adını anabilirim. Hızla düzeliyorum. Hadi bakalım."

Mrs. Weston önüne döndü ve Emma tekrar başladı. "Mr. Frank Churchill'in el yazısı bir beyefendide gördüğüm en güzel el yazılarından biri."

"Ben beğenmedim," dedi Mr. Knightley. "Çok küçük, okuması zor. Kadın el yazısı gibi."

İki hanım da bu iddiayı kabul etmedi. Bu alçakça saldırıya karşı onu savunmaya geçtiler. "Hayır, asla güçsüz denemezdi, büyük yazmıyordu, ama gayet okunaklı ve güçlü yazıyordu. Mrs. Weston'ın yanında gösterebileceği bir mektup yok muydu?" Hayır, ondan daha yeni haber almıştı ama cevabını yazdığı için mektubu kaldırmıştı.

"Öbür odada olsaydık," dedi Emma, "eğer yazı masam olsaydı size örnek gösterebilirdim. Bende bir notu var. Hatırlamıyor musunuz Mrs. Weston, bir gün ona sizin için bir not yazma vazifesi vermiştiniz?"

"Vazife onun lafıydı."

"İşte o not bende; Mr. Knightley'yi ikna etmek için yemekten sonra gösterebilirim."

"Ah, Mr. Frank Churchill gibi incelikli bir delikanlı," dedi Mr. Knightley neşesiz bir sesle, "Miss Woodhouse gibi güzel bir hanıma yazdığı zaman elbette varını yoğunu ortaya koyacaktır."

Sofra kuruldu. Mrs. Elton söylenmeden ayağa kalktı, hazırdı; Mr. Woodhouse'un yemek salonuna eşlik etmek için ona elini uzatmasına kalmadan konuşmaya başladı:

"Ben önden mi gitmeliyim? Her zaman ilk olmaktan utanıyorum gerçekten."

Jane'in kendi mektuplarını alma kararlılığı Emma'nın gözünden kaçmadı. Her şeyi görmüş ve duymuştu; bu sabah yağmurda yürüdüğüne değmiş miydi, merak ediyordu. Değmiş gibi geliyordu ona; çok değerli birinden haber alma beklentisi içinde olmasa teklife o kadar inatla direnmezdi; yürüyüşü boşa gitmemişti. Üzerinde her zamankinden daha büyük bir mutluluk havası olduğunu düşündü, hem teni ışıldıyordu hem ruhu.

İrlanda postasının hızı ve fiyatı konusunda bir iki soru sormayı düşündü, hatta tam dilinin ucuna geldi ama kendini tuttu. Jane Fairfax'in duygularını yaralayacak tek kelime etmemeye kararlıydı; kol kola, ikisinin de güzelliğine ve zarafetine son derece yakışan bir masumiyet görüntüsü içinde odadan çıkıp diğer hanımları takip ettiler.

Bölüm XVII

Hanımlar yemekten sonra oturma odasına döndükleri zaman Emma ne yaptıysa iki gruba ayrılmalarını önleyemedi; Mrs. Elton inatçı bir edepsizlikle Jane Fairfax'i esir aldı, Emma'yı da görmezden geldi. Emma'yla Mrs. Weston neredeyse baştan sona birbirleriyle konuşmak veya birlikte susmak zorunda kaldılar. Mrs. Elton onlara aman vermedi. Jane bir süreliğine onu susturunca o hemen arkasından tekrar başlıyordu; yarı fısıltıyla konuşuyorlardı, bilhassa Mrs. Elton, ama konuları duymamaya imkân yoktu: Postane, üşütmek, mektupları getirmek, dostluk uzun süre tartışıldı; bunları Jane için en az onlar kadar sevimsiz bir konu takip etti, ona uygun bir iş imkânı çıkıp çıkmadığı ve Mrs. Elton'ın sözde yardım çabaları.

"Neredeyse nisan oldu," dedi. "Senin için çok endişeleniyorum. Hazirana ne kaldı ki."

"Ama haziran veya başka bir ay için karar vermiş değilim, sadece genel olarak yazı bekliyorum."

"Ama hiçbir yerden ses çıkmadı mı?"

"Araştırma yapmadım ki; şimdilik yapmak istemiyorum."

"Ah şekerim, ne kadar erken başlarsak o kadar iyi; gönlüne göre bir iş bulmanın ne kadar zor olduğunu tahmin bile edemezsin."

"Tahmin bile edemem!" dedi Jane başını sallayarak. "Sevgili Mrs. Elton, bunlara kim benim kadar kafa yormuş olabilir?"

"Ama hayatta benim kadar çok şey görmedin. En tepedeki mevkiler için her zaman ne çok aday olduğunu bilmiyorsun. Ben Maple Grove civarında nelere nelere şahit oldum. Mr. Suckling'in Mrs. Bragge diye bir kuzeni vardı, kıyamet gibi başvuru yağdı, millet onun ailesine girmek için deli oluyordu, çünkü en üst tabakadan ya. Ders odasında bile kokusuz mum var! Nasıl herkes gözünü onlara dikmişti, tahmin edebilirsin! Krallıktaki bütün evler içinde seni en çok Mrs. Bragge'ın yanına yerleşmiş görmek isterim."

"Albay ve Mrs. Campbell haziran sonuna kadar şehre dönecekler," dedi Jane. "Biraz onlarla kalmam lazım; öyle isteyeceklerdir; sonra herhalde başımın çaresine bakarım. Ama halihazırda benim için zahmet etmenizi istemem."

"Zahmet mi! Yo, endişelerini anlıyorum. Bana zahmet vermek istemiyorsun, ama inan Jane'ciğim, Campbelllar seni benim kadar düşünemezler. Bir iki güne kadar Mrs. Partridge'e yazıp düzgün imkânlar için gözünü dört açsın diye kesin talimat vereceğim."

"Teşekkür ederim, ama konudan ona bahsetmeseniz benim için daha iyi olur; zamanı gelinceye kadar kimseye zahmet vermek istemem."

"Ama evlatçığım, zaman yaklaşıyor; aha nisan, arkası haziran, hatta temmuz bile geldi sayılır, önümüzde yapacak çok iş var. Tecrübesizliğin gerçekten beni eğlendiriyor! Hak ettiğin mevki, dostlarının sana layık gördükleri şey öyle her gün insanın karşısına çıkacak şey değil, ha deyince bulunmaz; cidden ama cidden aramaya derhal başlamalıyız."

"Beni mazur görün madam, ama niyetim gerçekten bu değil; ben kendim aramıyorum, dostlarım ararsa da üzülürüm. Zamanına karar verince uzun süre işsiz kalacağımdan korkmuyorum. Şehirde şirketler var, başvurunca çabucak

bir şey ayarlıyorlar. İnsan vücudu değil ama insan aklı satan şirketler."

"Yo şekerim, insan vücudu da ne demek! Beni şoke ettin; köle ticaretinden bahsediyorsan emin ol Mr. Suckling her zaman köleliğin kaldırılmasından yana olmuştur."

"Onu kastetmedim, köle ticareti aklıma gelmedi," diye cevap verdi Jane. "Kastettiğim sadece mürebbiye ticareti emin olun; onu icra edenler suç işlemiyor, ama kurbanların sefaletini düşününce hangisi daha kötü durumda, bilmiyorum. Bütün söylemek istediğim şu, ilan şirketleri var, onlara başvurursam kısa zamanda işe yarar bir şey bulacağımdan şüphem yok."

"İşe yarar bir şey!" diye tekrarladı Mrs. Elton. "Âlâ, bu senin kendin hakkındaki mütevazı fikirlerine uyabilir. Ne kadar alçakgönüllü olduğunu biliyorum; ama belli bir tabakaya ait olmayan veya dünya nimetlerine sahip olmayan bir ailede düşük, alelade bir konumda olman dostlarını tatmin etmez."

"Çok iyisiniz; ama o konulara gayet kayıtsızım; zenginlerin yanında olmak gibi bir hedefim yok; o durumda ıstırabım daha büyük olur gibime geliyor; hor görülmeye katlanamam. Tek koyacağım şart gideceğim yerin bir beyefendinin ailesi olması."

"Seni tanıyorum, biliyorum, her şeyi sineye çekebilirsin, ama ben biraz daha seçiciyim; eminim iyi kalpli Campbelllar da benden yana olacaklardır; bu üstün yeteneklerinle en üst tabakada bulunmaya layıksın. Sırf müzik bilgin bile sana kendi şartlarını belirleme hakkı verir, istediğin kadar oda alır, dilersen aileye dâhil olursun; yani, bilmiyorum, arp çalıyor olsaydın bütün bunları kesinlikle yapabilirdin, canın ne isterse talep edebilirdin; ama sen hem çalıp hem de söylüyorsun yani arp çalmasan da bunları isteyebilirsin, neyse, sen zevkli, şerefli ve rahat bir yere yerleşene kadar Campbelllar da ben de rahat etmeyeceğiz."

"Zevki, şerefi ve rahatlığı bir arada düşünmekte haklısınız," dedi Jane. "Hepsi eşit ölçüde önemli; yine de şimdilik benim için herhangi bir teşebbüste bulunulmasını gerçekten istemiyorum. Size son derece minnettarım Mrs. Elton, benim iyiliğimi isteyen herkese minnettarım, ama yaza kadar bir şey yapılmaması konusunda gayet ciddiyim. İki üç ay daha olduğum yerde ve olduğum gibi kalacağım."

"Ben de gayet ciddiyim, seni temin ederim," diye cevapladı Mrs. Elton neşeyle. "Her zaman gözlerimi dört açacağım, dostlarımdan da gözlerini dört açmalarını isteyeceğim ki gerçekten istisnai bir imkân çıkarsa gözümüzden kaçmasın."

Konuşma bu tarzda devam etti, Mr. Woodhouse odaya girene kadar da neredeyse hiç durmadı; o zaman Mrs. Elton'ın kibri hedef değiştirdi ve Emma aynı yarı fısıltı içinde Jane'e şöyle dediğini duydu:

"İşte harikulade yakışıklım geliyor! Diğer beylerden önce gelmesindeki şahsiyeti düşün bir! Ne şahane biri. İnan onu müthiş sevdim. Bu eski usul nezakete hayran oldum; bana modern zamanların rahatlığından çok daha hitap ediyor; yeni usuller benim için çok itici. Ama bu iyi kalpli ihtiyar Mr. Woodhouse, bana yemekte ettiği şahane iltifatları duyacaktın. İnan caro sposo'm duysa kıskançlıktan çatlar diye düşünmeye başladım. Tahmin ediyorum beni sevdi, elbiseme dikkat etti. Elbisemi beğendin mi? Selina seçti, güzel değil mi, ama acaba fazla mı süslü diye düşünüyorum; fazla süslü olmak düşüncesinden nefret ediyorum, abartıya kaçmak beni dehşete düşürür. Artık biraz da süslenip püslenmem lazım çünkü benden beklenen o. Gelin geline benzemeli yani, ama tabii eğilimim sadelikten yana; sade bir giysi benim gözümde süsten daha değerlidir. Ama ben azınlıkta kalıyorum herhalde; pek az insan sadeliğe değer veriyor, takı ve süs her şey. Aklıma şey geldi, benim beyazlı gümüşlü poplinime bunun gibi bir süs koysam, sence güzel durur mu?"

Mr. Weston'ın da gelmesiyle herkes oturma odasında tekrar bir araya geldi. Akşam yemeğini geç yemiş ve yemek biter bitmez Hartfield'a yürümüştü. Zaten herkesçe bekleniyordu ama gelince büyük sevinç oldu. Mr. Woodhouse onu daha önce görecek olsa üzülürdü ama şimdi görünce sevindi. Sadece John Knightley suskun bir şaşkınlık içinde kaldı. Bütün gün Londra'da iş peşinde koşan bir adamın geceyi sakince evinde geçirmesi gerekirken yarım mil yürüyüp yatma vaktine kadar insanlarla haşır neşir olmak için başka birinin evine gitmesine, gününü nezaket çabaları ve insan gürültüsü içinde geçirmesine hiç mi hiç aklı yatmıyordu. Sabahın sekizinden beri hareket halinde olan, şimdi huzur bulmuş olabilecek, saatlerdir konuşan ve şimdi susuyor olabilecek, birden fazla kalabalığa karışmış ve şimdi yalnız kalabilecek bir adam! Böyle bir adam şöminesinin karşısındaki sessizliği ve hürriyeti bıraksın, soğuk, çiseli bir nisan akşamında kendini yine dışarı atsın! Parmağını şöyle bir sallayıp karısını geri alacak olsa neyse; ama gelişi muhtemelen topluluğu dağıtmaktan çok daveti uzatmaya yarayacaktı. John Knightley ona hayretle baktı, sonra omuz silkti ve "Bunu ondan bile beklemezdim," dedi.

Bu arada Mr. Weston uyandırdığı kafa karışıklığından tümüyle habersiz, her zamanki gibi mutlu ve neşeli, bütün günü evden uzakta geçirmiş olmanın verdiği baş konuşmacı olma hakkıyla diğer davetlilerin gönlünü alıyordu; karısının akşam yemeği konusundaki sorularına cevap verdi, onu hizmetkârlara verdiği talimatların harfiyen yerine getirildiğine ikna etti, duyduğu memleket haberlerini herkese anlattı, sonra aile meselelerine geçti, fakat, sözleri Mrs. Weston'a yönelik idiyse de odadaki herkesin ilgisini çekeceğinden en ufak şüphesi yoktu. Ona bir mektup verdi, Frank'tendi ve ona yazılmıştı; mektubu gelirken görmüş ve açıvermişti.

"Oku, oku," dedi, "hoşuna gidecek, zaten birkaç satır, uzun sürmez, Emma'ya oku."

İki hanım mektuba göz gezdirdiler; Mr. Weston o sırada gülümseyerek ve habire konuşarak oturdu, sesi biraz alçak ama herkesin duyabileceği kadar yüksekti.

"Ya, geliyor işte; ne güzel haber. Ne diyorsun? Sana hep dedim yakında yine gelir diye, demedim mi? Anne, tatlım, sana hep demedim mi, dedim, sen de bana inandın mı, inanmadın. Haftaya şehirdeler işte, en geç; bir şey yapılacağı zaman hanımefendi şeytan kadar sabırsız oluyor; muhtemelen yarın veya cumartesi şehirde olurlar. Hastalığı da, yani bir şey değil tabii. Ama Frank'in aramızda olması harika bir şey, şuracıkta, şehirde. Geldikleri zaman epey bir kalırlar, Frank de sık sık bizimle olur. İstediğim tam da buydu. Gayet güzel haberler değil mi? Bitirdin mi? Emma da hepsini okudu mu? Kaldır öyleyse, kaldır; bilahare konuşuruz, şimdilik yeter. Olan biteni herkese kısaca söylerim yeter."

Mrs. Weston durumdan gayet memnun olmuştu. Kendini tutmuyordu, ne bakışlarını ne sözlerini. Mutluydu, mutlu olduğunu biliyordu, mutlu olması gerektiğini biliyordu. Tebrikleri kabul ederken sıcak ve açıktı, ama Emma onun kadar akıcı konuşamıyordu. Biraz kendi duygularını tartmakla, heyecanının derecesini ölçmeye çalışmakla meşguldü ki heyecanı az buz sayılmazdı.

Mr. Weston, öte yandan, özenli olamayacak kadar sevinçli, başkalarının konuşmasına izin vermeyecek kadar konuşkandı; Mrs. Weston'ın sözlerinden gayet tatmin olmuştu; bütün odanın zaten duyduğu şeyleri kısmen anlatarak diğer dostlarını da mutlu etmek için az sonra yanlarından ayrıldı.

Herkesin sevineceğini varsayması iyiydi yoksa Mr. Woodhouse'un veya Mr. Knightley'nin pek de öyle memnun olduklarını düşünemezdi. Mrs. Weston ve Emma'dan sonra ilk mutlu edilme hakkı onlardaydı; onlardan Miss Fairfax'e geçecekti ama kendisi John Knightley'yle öyle derin bir sohbete dalmıştı ki araya girmek densizlik olurdu; baktı yakınında Mrs. Elton var, bir şeyle meşgul de değil, konuyu hemen ona açtı.

Bölüm XVIII

"Umarım yakında oğlumu sizinle tanıştırma zevkine erişeceğim," dedi Mr. Weston.

Böyle bir umudun içinde kendisine iltifat arayan Mrs. Elton nezaketle gülümsedi.

"Frank Churchill'i duymuşsunuzdur herhalde," diye devam etti. "Soyadımı taşımasa da oğlum olduğunu biliyorsunuzdur."

"A evet, kendisiyle tanışmaktan mutluluk duyacağım. Mr. Elton da onu ziyaret etmeyi ihmal etmeyecektir; onu Vicarage Lane'de ağırlamaktan ikimiz de büyük memnuniyet duyacağız."

"Çok naziksiniz. Frank de çok mutlu olacaktır. Önümüzdeki hafta şehre geliyor. Bugün mektupla haberdar olduk. Mektuplara bu sabah yolda tesadüf ettim, oğlumun el yazısını görünce gerçi bana değil Mrs. Weston'a yollanmıştı ama açmadan edemedim. Esas muhatabı o aslını isterseniz. Bana pek mektup gelmez."

"Ona yazılmış mektubu öylece açtınız mı! Yoo! Mr. Weston," (sahte bir kahkahayla) "işte buna itiraz etmem lazım. Çok tehlikeli bir örnek teşkil edeceksiniz! Rica ederim komşularınızın sizi örnek almasına müsaade etmeyin. Eğer öyle bir şey olursa biz evli kadınlar ağırlığımızı koymak zorunda kalırız! Ah Mr. Weston, sizden bunu beklemezdim!"

"Ya, biz erkekler acıklı yaratıklarız. Artık başınızın çaresine bakın Mrs. Elton. Bu mektup, kısa bir mektup, aceleyle yazılmış, sadece bizi haberdar etmek için, hepsinin doğruca şehre gittiğini söylüyor, Mrs. Churchill için, kendisi bütün kış hastaydı, Enscombe ona çok soğuk geliyormuş, o sebeple bir an evvel güneye inelim demişler."

"Gerçekten mi! Yorkshire'dan herhalde. Enscombe Yorkshire'da değil mi?"

"Evet, Londra'dan yüz doksan mil uzakta. Bayağı bir yol yani."

"Evet, epey uzak. Maple Grove'un Londra'ya olan mesafesinden altmış beş mil daha uzak. Ama servet sahibi insanlar için mesafe nedir ki Mr. Weston? Enişte Mr. Suckling'in nasıl vızır vızır gezdiğini duysanız şaşarsınız. İnanamazsınız yani, bir hafta içinde, yanında Mr. Bragge, dört atlı arabayla Londra'ya iki kere gitti geldi."

"Mesafe şu bakımdan sıkıntı oldu," dedi Mr. Weston, "Mrs. Churchill anladığımız kadarıyla bir hafta yataktan kalkamadı. Frank son mektubunda hem onun hem de kocasının koluna girmeden limonluğa bile gidemeyecek kadar halsiz diyordu! Bu da tabii büyük bir halsizlik işareti. Ama şimdi şehre gitmek için sabırsızlanıyormuş, yolda sadece iki gece geçirecekmiş. Frank öyle yazmış. Elbette narin hanımların istisnai bünyeleri vardır Mrs. Weston. Bunu kabul etmelisiniz."

"Hayır, bunu kabul filan edemem. Ben her zaman hemcinslerimin tarafını tutarım. Gerçekten. Bu konuda size muhalefet edeceğim. Her zaman kadınlardan yanayımdır; handa kalma konusunda Selina'nın ne düşündüğünü bilseniz Mrs. Churchill'in hanlardan sakınmak için o kadar uğraşmasına şaşırmazsınız. Dehşet duyuyorum der Selina; onun titizliği bana da biraz geçti. Kendi çarşaflarıyla seyahat eder ki harika bir tedbirdir. Mrs. Churchill de öyle mi yapıyor?"

"İnanın Mrs. Churchill başka şık hanımlar ne yapıyorsa hepsini yapıyordur. Mrs. Churchill öyle mevzularda kimseden aşağı kalmaz."

Mrs. Elton bir heves sözünü kesti.

"Yoo Mr. Weston, beni yanlış anlamayın. Selina şık bir hanım değil emin olun. Böyle bir fikre kapılmayın."

"Değil mi? Öyleyse Mrs. Churchill'le mukayese edilemez, kendisi tepeden tırnağa şık bir hanımdır."

Mrs. Elton o kadar hararetle itiraz etmekle yanlış yaptığını düşünmeye başladı. Amacı kız kardeşinin şık bir hanım olmadığına inandırmak değildi; belki abartılı tavrında ruh eksikliği olmuştu; nasıl geri adım atsın şimdi onu düşünüyordu ki Mr. Weston devam etti.

"Mrs. Churchill'le aramız pek iyi değil tahmin etmiş olabileceğiniz gibi, ama bu mesele tamamen ikimizin arasında. Frank'i çok sever, dolayısıyla ben de hakkında kötü konuşmam. Ayrıca şimdi hasta da; ama ona kalsa hep hasta. Herkese bunları anlatmam Mrs. Elton, ama Mrs. Churchill'in hastalığına fazla inanmıyorum."

"Gerçekten hastaysa neden Bath'a gitmiyor Mr. Weston? Bath'a veya Clifton'a?"

"Enscombe ona çok soğuk geliyor diye kafasına koymuş bir kere. Aslında, tahmin ediyorum, Enscombe'dan bıktı. Orada bu sefer eskisinden daha uzun kaldı, artık değişiklik istiyor. Ücra bir yer. Güzel yer ama çok ücra."

"Ay, Maple Grove da aynı. Yola Maple Grove'dan daha uzak bir yer görmedim. Etrafı uçsuz bucaksız tarla. Her şeyle temasın kopmuş oluyor, tamamen hem de. Mrs. Churchill de muhtemelen Selina gibi öyle bir inzivadan zevk alacak karaktere ve bünyeye sahip biri değildir. Veya belki içinde köy hayatına uyum sağlayabileceği tutkular yoktur. Her zaman derim ki bir kadının ne kadar çok tutkusu olsa yetmez; ben de kendimi cemiyet hayatına mahkûm hissetmeyecek kadar tutku sahibi olduğum için çok memnunum."

"Frank şubatta on beş gün burada kaldı."

"Ben de öyle duyduğumu hatırlıyorum. Tekrar geldiği zaman Highbury sosyetesine önemli bir katkı geldiğini görecek, yani tabii kendimi katkı sayabilirsem. Ama belki de dünyada böyle bir yaratık olduğunu duymamıştır bile."

Bu geçiştirilemeyecek kadar gürültülü bir iltifat davetiydi; nezaket dolu Mr. Weston hemen haykırdı:

"Sayın madam! Şahsınızdan başka kimse böyle bir şeyin mümkün olduğunu düşünmez. Sizi duymamak! İnanıyorum ki Mrs. Weston'ın mektupları son zamanlarda Mrs. Elton dışında pek az şeyden bahsediyordur."

Görevini tamamlamıştı ve oğluna dönebilirdi.

"Frank buradan gittiği zaman," diye devam etti, "onu tekrar ne zaman göreceğimiz hiç belli değildi, o sebeple bugün gelen haber iki kat değerli. Hiç beklediğimiz bir şey değildi. Yani, ben şahsen çok yakında yine geleceğine inanıyordum, bir fırsatın çıkacağından emindim ama kimse bana inanmıyordu. O da Mrs. Weston da fevkalade umutsuzdu. 'Ne dolaplar çevirip de gelecekti? Dayısıyla yengesi ondan bir daha nasıl ayrılacaklardı?' Filan falan. Ama ben her zaman bizim lehimize bir gelişme olacağını hissettim; oldu da nitekim. Hayatın akışı içindeki gözlemim şu olmuştur Mrs. Elton, işler bir ay kötü giderse, ertesi ay mutlaka düzelir."

"Çok doğru Mr. Weston, son derece doğru. Sözlü olduğumuz dönemde ben de beyefendiye aynen böyle söylerdim, çünkü işler yolunda gitmediği zaman onun da morali bozuluyor, kendisinden beklenen süratle hareket edemiyordu, bu gidişle evlenmemiz mayısı bulacak diye inliyordu! Ah o karamsar düşünceleri aklından atıp onu neşelendirmek için çektiklerim! Araba, araba konusunda sıkıntımız oldu, bir sabah, hatırlıyorum, bana geldiğinde araba konusunda umutsuzluğa kapılmıştı."

Hafif bir öksürük kriziyle sustu, Mr. Weston da söze girme fırsatını hemen değerlendirdi.

"Mayıs dediniz. Mrs. Churchill'in mayıs ayını Enscombe'dan daha sıcak bir yerde geçirmesini uygun gördüler, veya kendisi öyle uygun gördü, yani Londra'da; öyle olunca biz bütün bahar boyunca Frank'i sık sık görme imkânına sahip olacağız, hem de yılın en iyi mevsiminde, günler uzun, hava ılık, yumuşak, insanı açık havaya davet edip duruyor, yürüyüş yapamayacak kadar da sıcak olmuyor. Buraya önceki gelişinde de elimizden geleni yaptık ama hava yağmurluydu, rutubetliydi, hiç neşesi yoktu; şubat hep öyle olur; istediklerimizin yarısını bile yapamadık. Şimdi tam zamanı. Bu sefer tam keyif yapacağız; fakat Mrs. Elton, ne zaman görüşeceğimizin belirsiz olması, bugün, yarın, her an gelebilir beklentisi içinde olmamız bile mutluluğumuzu en az onun evde, yanımızda olması kadar artırıyor. Öyle zannediyorum. Duruma ayrı bir heyecan ve zevk katıyor galiba. Umarım oğlumu beğenirsiniz; ama bir dâhi beklemeyin. Herkes hoş bir delikanlı olduğunu söyler, ama bir dâhi beklemeyin. Mrs. Weston ona çok düşkün, bu da tahmin edebileceğiniz gibi beni çok memnun ediyor. Frank'e toz kondurmuyor."

"Sizi temin ederim Mr. Weston, kanaatim kesinlikle onun lehine olacaktır. Mr. Frank Churchill'in methini öyle çok duydum ki. Şu tespiti yapmama da izin verin, ben her zaman kendi değerlendirmesini yapan insanlardan biriyimdir, asla kimsenin etkisi altında kalmam. Oğlunuzu gördüğüm zaman hakkındaki kanaatimi size olduğu gibi söyleyeceğim. Ben iltifat olsun diye konuşmam."

Mr. Weston düşünüyordu.

"Umarım," dedi az sonra, "zavallı Mrs. Churchill'e vicdansızlık etmemişimdir. Hastaysa ona haksızlık ettiğim için üzüntü duyarım; ama karakterinde öyle özellikler var ki ondan dilediğim kadar sitayişle bahsetmemi zorlaştırıyor. Aileyle olan akrabalığımı bildiğinizi tahmin ediyorum Mrs. Elton, onlardan gördüğüm muameleyi de; aramızda kalsın ama, her

şeyin tek suçlusu o. O kışkırttı. O olmasa Frank'in annesi bir kalemde silinemezdi. Mr. Churchill gururludur ama onun gururu karısınınkinin yanında hiçtir; adamınki sakin, ölçülü, beyefendice bir gurur, kimseye zarar vermez, sadece kendisini biraz çaresiz ve yorucu gösterir; ama kadının gururu küstahlık ve hakaret dolu! İnsanı daha da iten şey hiçbir aile veya kan dayanağına sahip olmaması. Adamla evlendiği zaman kendisi bir hiçti, öylesine bir bey kızıydı, ama Churchill olur olmaz Churchilllikte hepsini geçti, bir afra bir tafra: Ama kendisi, sizi temin ederim, sonradan görmedir."

"Şaşılacak şey! İnsan çileden çıkar vallahi! Sonradan görmeler bana dehşet verir. Maple Grove'da bu tip insanlardan tiksindim; civarda bir aile var, kendilerine bir havalar, bir havalar veriyorlar, enişteml e kız kardeşimin öyle asabını bozuyorlar ki! Mrs. Churchill hakkında anlattıklarınız bana hemen onları hatırlattı. Tupman adında birileri, oraya yeni gelmişler, bir sürü düşük akrabaları var ama muazzam havalar takınıyorlar, eski yerli ailelerle aşık atmaya çalışıyorlar. West Hall'da en çok bir buçuk yıl yaşamışlardır; servetlerini nasıl yaptıklarını da kimse bilmiyor. Birmingham'dan gelmişler, ki malumunuz çok şey vadeden bir yer değildir orası Mr. Weston. İnsan Birmingham'da büyük umutlar besleyemez. Adında bile kasvetli bir taraf var; fakat Tupmanlar hakkında kesin bilinen tek şey bu, tabii epey bir şeyden de şüpheleniliyor; gelgelelim, hallerine tavırlarına bakarsanız kendilerini enişte m Mr. Suckling'e bile alenen denk görüyorlar, şansa bakın ki enişte m de en yakın komşularından biri. Anlatılır bir facia değil. Mr. Suckling Maple Grove'da on bir yıldır oturuyor, ondan önce de babası oturuyormuş, ben öyle biliyorum veya. Tahminime göre baba Mr. Suckling mülkün devrini de almıştır ölmeden."

Sohbetleri kesildi. Çay servis ediliyordu; Mr. Weston söylemek istediği her şeyi söylemiş, hemen fırsattan yararlanıp uzaklaştı.

Çaydan sonra Mr. ve Mrs. Weston ve Mr. Elton Mr. Woodhouse'la iskambile oturdular. Diğer beş kişi kendi imkânlarıyla baş başa kaldılar; Emma hoşbeş edeceklerinden şüpheye düştü çünkü Mr. Knightley'nin pek konuşası yok gibiydi; Mrs. Elton ihtimam istiyordu ama kimsenin göstereceği yoktu, kendisi de sessiz kalmayı tercih edeceği bir ruh halindeydi.

Mr. John Knightley kardeşinden daha konuşkan çıktı. Ertesi gün erkenden gidecekti ve az sonra konuşmaya başladı:

"Emma, herhalde oğlanlar hakkında sana bir şey söylememe lüzum yok, ama ablanın mektubunu aldın, her şeyi etraflıca tarif ediyordur. Benim ricam onunkilerden daha kısa olacak, muhtemelen de başka minvalde olacak; ricam şundan ibaret, onları şımartma ve onlara ilaç verme."

"İkinizi de dinleyeceğimi umuyorum," dedi Emma. "Onları mutlu etmek için elimden geleni yapacağım, bu Isabella'ya yeter; mutluluğa lüzumsuz ilgi ve ilaç dâhil olmayacak."

"Baktın canını sıkıyorlar, ikisini de eve gönder."

"Bu çok mümkün. Öyle düşünüyorsunuz, değil mi?"

"Babana fazla gürültülü gelebilirler, hatta sana da yük olabilirler, bilhassa gezmelerin son zamanlardaki gibi artmaya devam ederse."

"Artmak mı!"

"Elbette; son yarım senede hayat tarzının çok değiştiğinin farkında olmalısın."

"Değişmek mi! Elbette değişmedim."

"Eskisinden daha çok cemiyet hayatına katıldığına şüphe yok. Bu sefer yine tanık oldum. Bir günlüğüne geldim, baktım yine yemek daveti var. Daha önce olur muydu böyle şeyler? Komşuların artıyor, sen de onlarla daha haşır neşir oluyorsun. Yakınlarda gelen her mektup Isabella'ya neşeli haberler getirdi; Mr. Colelar'da akşam yemekleri veya

Crown'da balolar. Randalls'ın, sadece Randalls'ın hayatında yarattığı değişim bile çok büyük."

"Evet," dedi kardeşi çabucak. "Her şey Randalls yüzünden."

"Pekâlâ, Randalls'ın etkisi azalmayacağına göre Emma, Henry'yle John bazen ayak bağı olabilirler. Olurlarsa rica ederim ikisini de eve yolla."

"Hayır," diye müdahale etti Mr. Knightley. "O kadarına gerek yok. Oğlanlar Donwell'e gönderilsinler. Benim boş vaktim olur."

"Ne demezsiniz," diye haykırdı Emma, "beni güldürüyorsunuz! Söyleyin, benim katıldığım davetlerin kaçı sizsiz oluyor; ayrıca oğlanlara göz kulak olmak için niye boş zaman sıkıntısı çekeyim. Bu hayret verici gezmelerim, nedir onlar? Bir kere Colelar'da akşam yemeği yedik, bir balodan bahsettik, gerçekleşmedi. Sizi anlayabiliyorum," (Mr. John Knightley'ye başını sallayarak) "bütün iyi arkadaşlarınızla burada karşılaşmaktan o kadar mutlu oldunuz ki üzerinde durmadan edemediniz. Ama siz," (Mr. Knightley'ye dönerek) "siz ki Hartfield'dan iki saatten fazla nadiren uzaklaştığımı herkesten iyi biliyorsunuz, nasıl olur da beni sefahate dalmış düşünebilirsiniz anlayamıyorum. Sevgili yeğenlerime gelince, belirtmeliyim ki Emma teyzelerinin onlara ayıracak zamanı yoksa hiç sanmam ki Knightley amcalarının yanında daha büyük ilgi görsünler, zira teyzelerinin bir saatine karşılık kendisi günde beş saat kadar dışarıda olur, evde olduğu zaman da ya kendi başına kitap okur ya da hesaplara bakar."

Mr. Knightley gülümsememeye çalışıyor gibiydi; Mrs. Elton onunla konuşmaya başlayınca gülümsememeyi zorluk çekmeden başardı.

ÜÇÜNCÜ KİTAP

Bölüm I

Frank Churchill'in haberini alınca duyduğu heyecanın anlamı konusunda kısa bir süre sakince düşünmek Emma'ya yetti. Kendini tedirgin veya rahatsız hissetmesinin kendisi adına olmadığına inandı; Frank Churchill adınaydı. Kendi aşkı bir hiçe dönüşmüştü, üzerinde durmaya değmezdi; ama eğer ikisi arasında daha fazla âşık olan o, oradan giderken duyduğu aynı sıcak duygularla dönüyorsa durum can sıkıcı olacaktı. İki aylık bir ayrılık onun duygularını dağıtmadıysa Emma'yı bekleyen tehlikeler ve üzüntüler var demekti: Onun adına ve kendi adına tedbirli olmak gerekecekti. Kendi duyguları tekrar altüst olsun istemiyordu; ona cesaret vermekten kaçınmak zorundaydı.

Keşke Frank'in aşkını açıkça ilan etmesini engelleyebilecek olsaydı. Çünkü bu şimdiki arkadaşlıklarının acı bir şekilde sona ermesi demek olurdu! Ama galiba böyle kesin bir sona hazır olmalıydı. İlkbahar beraberinde bir kriz, bir olay, bugünkü derli toplu ve sakin halini değiştirecek bir şey getirmeden geçmeyecek gibiydi.

Mr. Weston'ın tahmininden biraz daha uzun sürse de Emma çok geçmeden Frank Churchill'in duyguları hakkında fikir sahibi olma imkânı buldu. Enscombe ailesi şehre beklendiği kadar çabuk gelmedi ama Frank hemen sonra

Highbury'ye geldi. Birkaç saatliğine geldi; henüz daha fazlasını yapamıyordu; Randalls'tan hemen Hartfield'a gelince Emma onu gözlemledi, ne kadar duygu dolu olduğunu kestirmeye çalıştı, ona nasıl davranması gerektiğini düşündü. Büyük bir arkadaşlık havası içinde karşılaştılar. Delikanlının onu gördüğüne çok sevindiğine şüphe yoktu. Ama Emma hemen başka bir şeyden şüphe etti, delikanlının onu eskisi kadar önemsemediğinden, ona eskisi kadar güçlü duygular beslemediğinden. Onu iyice inceledi. Belliydi, eskisinden daha az âşıktı. Ayrılık, belki Emma'nın kayıtsızlığına inanmış olmak bu gayet doğal ve arzu edilir etkiyi yapmıştı.

Frank'in keyfi yerindeydi, konuşmaya ve gülmeye her zamanki kadar hazırdı ve önceki ziyaretinden zevkle bahsediyor gibiydi; eski hikâyeleri anıyordu; yine de heyecansız değildi. Emma onun yeni kayıtsızlığını durgunluğuna vermedi. Durgun değildi; neşesi besbelli yerindeydi; ama bir rahatsızlığı da vardı. Neşeliydi ama neşesi onu tatmin etmiyordu; fakat Emma'nın konu hakkındaki inancını kesinleştiren şey orada sadece on beş dakika kalışı ve Highbury'de başka ziyaretler yapmak üzere alelacele gidişi oldu. "Gelirken sokakta bir grup eski arkadaşa rastlamıştı, durmamıştı, dursa tek kelime zor edecekti, ama uğramazsa hayal kırıklığına uğrayacaklarını düşünecek kadar hassastı, çok istese de Hartfield'da daha fazla kalamazdı, acele etmeliydi." Emma Frank'in daha az âşık olduğundan artık emindi, ama ne heyecanlı hali ne de apar topar gitmesi meseleye çare olacak gibi görünüyordu; Emma'nın onun üzerindeki etkisinin geri dönmesinden korktuğunu, onunla uzun süre yalnız kalmamaya kararlı olduğunu düşünmeye başladı.

On gün boyunca Frank Churchill'in yaptığı tek ziyaret buydu. Her zaman gelmek istiyor, gelmeye niyetleniyor ama bir engel çıkıyor, gelemiyordu. Yengesi onu terk etmesine katlanamıyordu. Randalls'ta yaptığı açıklama bu olmuştu. Yeterince samimi idiyse, gelmeye gerçekten çalıştıysa, o za-

man Mrs. Churchill'in Londra'ya geçmesi hastalığının sinirlerle ilgili kısmına etki etmemiş demekti. Gerçekten hasta olduğu belliydi; Frank buna inandığını Randalls'ta söylemişti. Büyük kısmı abartı olsa da geriye dönüp baktığı zaman altı ay öncesine göre sağlığının daha bozuk olduğunu inkâr edemezdi. Bakımla veya ilaçlarla geçmeyecek bir şey olduğuna veya önündeki yılların sayılı olduğuna inanmıyordu; fakat babasının, hastalığın tümüyle hayalî, kadının da her zamanki kadar sağlıklı olduğu düşüncesine de katılmıyordu.

Çok geçmeden Londra'nın Mrs. Churchill'e uygun olmadığı ortaya çıktı. Şehrin gürültüsüne dayanamıyordu. Sinirleri sürekli geriliyordu ve acı çekiyordu; on günün sonuna doğru yeğeninin Randalls'a yazdığı mektup planın değiştiğini haber verdi. Derhal Richmond'a gidiyorlardı. Mrs. Churchill oradaki meşhur bir doktora havale edilmişti, zaten kendisi de oraya ilgi duyuyordu. İyi bir semtte mobilyalı bir ev tutulmuştu ve değişiklikten çok şey umut ediliyordu.

Emma Frank'in bu karardan büyük bir memnuniyetle bahsettiğini ve ev mayıs ve haziran için tutulduğu için, önünde civardaki birçok yakın arkadaşıyla birlikte geçirebileceği iki ay olmasına son derece sevindiğini duydu. Şimdi onlarla dilediği kadar sık beraber olabileceğinden eminmiş.

Emma Mr. Weston'ın bu neşeli düşünceleri nasıl karşıladığını fark etti. Adam Emma'yı hepsinin verdiği tüm mutluluğun kaynağı olarak görüyordu. Emma öyle olmamasını temenni etti. İki ay içinde bunun kanıtı zaten ortaya çıkardı.

Mr. Weston'ın kendi mutluluğu aşikârdı. Son derece memnundu. Hayattaki en büyük arzusuydu bu. Şimdi Frank onlara daha da yakın olacaktı. Bir delikanlı için dokuz mil neydi ki? Bir saatlik yol. Atlar atlar gelirdi. O bakımdan Richmond'la Londra arasındaki fark onu her zaman görmekle hiç görmemek arasındaki farktan ibaretti. On altı mil, hatta Manchester Street'ten sayarsak on sekiz, büyük bir engeldi. Oradan ayrılabilse bile bütün gün

gidişgeliş yolda geçecekti. Londra'da olmasının bir faydası yoktu, Enscombe'da olsa da olurdu; ama Richmond rahat rahat görüşmek için en uygun mesafedeydi. Daha yakın olmasından bile iyiydi!

Bu taşınma güzel bir şeyi daha kesinleştirdi, Crown'daki baloyu. Balo unutulmuş değildiyse de gün tespit etmenin manasız olacağı ortadaydı. Ama şimdi kesinlikle olacaktı; bütün hazırlıklar tekrar başladı ve Churchilller Richmond'a taşındıktan hemen sonra Frank'ten birkaç satırlık bir mektup geldi, değişikliğin yengesine çok iyi geldiğini, her an bir günlüğüne onlara katılabileceğini, bir an evvel ona bir gün bildirmelerini istiyordu.

Mr. Weston'ın balosu baloların şahı olacaktı. Highbury'nin gençleriyle mutluluk arasında sadece birkaç yarın kalmıştı.

Mr. Woodhouse itiraz etmedi. Senenin o zamanı onun şikâyetlerini hafifletirdi. Mayıs her bakımdan şubattan daha iyiydi. Mrs. Bates akşamı Hartfield'da geçirmeye ikna edildi, James'e haber verildi; tek dileği sevgili Emma dışarıdayken küçük Henry'nin de küçük John'un da mesele çıkarmamasıydı.

Bölüm II

Baloyu bir kez daha engelleyecek herhangi bir talihsizlik olmadı. Gün yaklaştı, geldi çattı; biraz endişeli bir bekleyişten sonra Frank Churchill kendinden gayet emin bir şekilde akşam yemeğinden önce Randalls'a geldi, her şey kesinleşti.

Onunla Emma arasında ikinci bir karşılaşma olmamıştı. Karşılaşmaya Crown'daki salon ev sahipliği yapacaktı; ama kalabalığın içinde öylesine karşılaşmaktan iyiydi. Mr. Weston Emma'nın erken gelmesi, hatta onlar gelir gelmez gelmesi için çok ısrar etti; başka kimse gelmeden önce salon iyi mi, her şey düzgün mü diye fikrini almak için; o kadar ısrar etti ki Emma reddedemedi ve epey bir zamanı genç adamın yanında geçirmek zorunda kaldı. Harriet'ı da o götürecekti; Crown'a tam vaktinde gittiler, Randalls ekibi onlardan hemen önce gelmişti.

Frank Churchill'in gözleri yolda kalmış gibiydi; fazla bir şey söylemediyse de gözleri zevkli bir gece geçirmek istediğini belli ediyordu. Hep birlikte etrafı dolaştılar, her şey olması gerektiği gibiydi; birkaç dakika sonra bir başka arabayla birileri geldi; Emma arabanın sesini şaşkınlıkla duydu. "Bu kadar da erken gelinmez ki!" diyordu ki gelenlerin eski dostlardan oluşan bir aile olduğunu anladı, Mr. Weston'ın karar vermesine yardım etmeye geliyorlardı; onların hemen arka-

sından bir başka araba kuzenleri getirdi, onlardan da rica edilmişti gelip önceden bir bakmaları; böylece davetlilerin neredeyse yarısı hazırlıkları incelemek için toplanmış oldu.

Emma kendi zevkinin Mr. Weston'ın güvendiği tek zevk olmadığını anladı ve o kadar çok yakını ve güvenilir arkadaşı olan bir adamın yakını ve güvenilir arkadaşı olmanın pek de gurur verici bir şey olmadığını hissetti. Adamın açık yürekliliğini beğeniyordu ama biraz daha az açık yürekli olmak onu daha yüksek bir karakter yapardı. İnsanı olması gereken şey yapan herkesle dost olmak değil, herkese kibar olmaktı. Böyle bir adamı sevebilirdi. Millet etrafta dolaşıp durdu, bakındı, tekrar tekrar çok güzel olmuş dedi; sonra, yapacak iş kalmayınca, ateşin önünde yarım daire oldular, hepsi kendi ruh haline göre başka konu açıncaya kadar aylardan mayıs da olsa akşamleyin ateşin hâlâ ne kadar hoşa gittiği konusunda fikirlerini beyan ettiler.

Emma hususi danışman sayısının daha yüksek olmamasının Mr. Weston'ın suçu olmadığını öğrendi. Diğerleri arabalarını kullanmasını teklif etmek için Mrs. Bates'in evinde durmuşlardı, ama teyzeyle yeğen Eltonlar'la geleceklerdi.

Frank yanında duruyordu ama her an değil; halinde bir rahatsızlık vardı, aklının huzursuz olduğunu gösteriyordu. Etrafa bakınıyordu, kapıya gidiyordu, başka arabaların seslerini dinliyordu; ya başlamak için sabırsızlanıyor ya da her zaman Emma'nın yanında olmaktan korkuyordu.

Mrs. Elton'dan bahsedildi. "Neredeyse gelir herhalde," dedi Frank. "Mrs. Elton'ı çok merak ediyorum. Hakkında çok şey duydum. Çok sürmez herhalde gelmesi."

Araba sesi işitildi. Hemen harekete geçti ama dönüşte şöyle dedi:

"Onunla tanışmadığımı unutuyorum. Mr. Elton'ı da Mrs. Elton'ı da hiç görmedim. Öne çıkmam doğru değil."

Mr. ve Mrs. Elton geldiler; gerekli gülücük ve nezaket alışverişinde bulunuldu.

"Peki Miss Bates'le Miss Fairfax!" dedi Mr. Weston etrafa bakınarak. "Onları siz getireceksiniz sanıyorduk."

Önemli bir hata değildi. Araba onları almaya gönderildi. Emma Frank'in Mrs. Elton hakkındaki ilk izlenimlerini, elbisesinin çokça zorlanmış şıklığından ve kadının kurumlu gülümsemelerinden nasıl etkilendiğini merak ediyordu. Tanışma faslı geçtikten sonra Frank kadına gayet yakın bir ilgi göstererek hakkında bir fikir edinmeye koyuldu.

Birkaç dakika içinde araba döndü. Birileri yağmurdan bahsetti. "Şemsiyeler hazır mı bakayım efendim," dedi Frank babasına, "Miss Bates'i ihmal etmeyelim." Ve gitti. Mr. Weston arkasından gidecekti ki Mrs. Elton onu alıkoydu, oğlu hakkındaki düşünceleriyle gururunu okşamak üzere; lafa öyle çabuk girdi ki genç adamın kendisinin bile, hiç de yavaş hareket etmediği halde duymaması imkânsızdı.

"Harika bir delikanlı gerçekten Mr. Weston. Biliyorsunuz size tamamen kendim bir fikre varacağımı samimiyetle söylemiştim; kendisini fevkalade beğendiğimi söylemekten mutluluk duyuyorum. Bana inanabilirsiniz. Asla boş boş iltifat etmem. Çok yakışıklı bir delikanlı olduğunu düşünüyorum; tavırları da tam sevdiğim gibi; tam bir beyefendi; içinde yapmacıklıktan, küstahlıktan eser yok. Bilirsiniz, küstah insanları sevmem, hatta onlar karşısında dehşet duyarım. Öyle insanlara Maple Grove'da asla müsamaha edilmez. Ne Mr. Suckling ne de ben onları tolere etmişizdir; hatta bazen acı şeyler de söylemişizdir kendilerine! Selina, mamafih, gayet yumuşak başlı olduğu için onlara katlanmayı daha iyi bilir."

Mrs. Elton oğlundan bahsederken Mr. Weston pürdikkat kesilmişti ama laf Maple Grove'a gelince yeni gelen ve karşılanması gereken hanımlar olduğunu hatırladı ve mutlu bir gülümsemeyle uzaklaştı.

Mrs. Elton Mrs. Weston'a döndü. "Bizim arabadır, Miss Bates'le Jane'i getirmiştir. Arabacımız da atlarımız da acayip hızlılar! Herkesten hızlı gidiyorlar. İnsanın arabasını arka-

daşına göndermesi ne büyük zevk! Anladığım kadarıyla siz de nezaket gösterip teklifte bulunmuşsunuz, ama bir dahaki sefere hiç lüzum kalmayacak. Onlara her zaman sahip çıkacağımdan emin olabilirsiniz."

Miss Bates'le Miss Fairfax iki beyin eşliğinde salona girdiler; onları karşılamayı Mrs. Elton da Mrs. Weston kadar görev bildi. Tavır ve hareketlerinde Emma gibi dışarıdan bakan biri için anlaşılmayacak bir şey yoktu ama sözleri, herkesin sözleri çok geçmeden Miss Bates'in aralıksız konuşması altında kayboldu; ateşin önündeki çembere alındıktan sonra da konuşması epey bir sürdü. Kapı açılırken konuşuyordu:

"Ne kadar naziksiniz! Yağmur filan yağmıyor. Yağacak gibi de değil. Kendim için endişe etmiyorum. Ayakkabılarım sağlam. Jane de diyor ki, valla," (kapıdan girer girmez) "Oo! Burası şahane! Hayranlık verici! Müthiş düzenlenmiş gerçekten. Hiçbir eksik yok. Hayal bile edemezdim. Işık çok güzel. Jane, Jane, bak, hiç böyle şey gördün mü? Ah Mr. Weston, herhalde sizde Alaattin'in sihirli lambası var. Mrs. Stokes kendi salonunu görse tanıyamaz. Gelirken onu gördüm, girişte duruyordu. 'Ah Mrs. Stokes,' dedim, ama başka bir şey deme imkânım olmadı." Sonra Mrs. Weston onu karşıladı. "Gayet iyiyiz, teşekkür ederiz hanımefendi. Umarım sizler de iyisinizdir. Bunu duyduğuma çok sevindim. Baş ağrınız tutmuştur diye korkuyordum. O kadar çok gelip gittiğinizi gördüm ki burada kimbilir ne kadar yorulmuşsunuzdur. Bunu duyduğuma memnun oldum gerçekten. Ah sevgili Mrs. Elton, araba için ne kadar teşekkür etsem az! Tam zamanında geldi. Jane de ben de tam hazırdık. Atları bir dakika bile bekletmedik. Çok rahat bir araba. Ah, size de teşekkür borçluyuz Mrs. Weston, o bakımdan. Mrs. Elton Jane'e büyük nezaket gösterip bir not gönderdi, yoksa kabul ederdik. Ama bir günde iki teklif! Hayatta böyle komşular görülmemiştir. Dedim ki anneme, 'Vallahi anneciğim–' Teşekkür ederim, annem de gayet iyi.

Mr. Woodhouse'a gitti. Şalını aldırttım ama, çünkü akşamları hava sıcak olmuyor, yeni büyük bir şalı var, Mrs. Dixon'ın düğün hediyesi. Annemi düşünmesi öyle büyük bir nezaket ki! Weymouth'ta almışlar biliyorsunuz, Mr. Dixon seçmiş. Üç tane daha vardı diyor Jane, o yüzden hemen karar verememişler. Albay Campbell zeytin rengini tercih etmiş. Jane'ciğim, ayaklarının ıslanmadığından emin misin? Bir iki damla yağdı ama yine de korkuyorum. Ama Mr. Frank Churchill o kadar... yani paspas vardı, bu muazzam kibarlığını asla unutmayacağım. Ah Mr. Frank Churchill, annemin gözlüğü o günden beri arıza çıkarmadı, vida bir daha yerinden çıkmadı. Annem ikide bir ne kadar iyi kalpli olduğunuzdan bahsediyor. Öyle değil mi Jane? Sık sık Mr. Frank Churchill'den bahsetmiyor muyuz? Aa Miss Woodhouse da geldi. Sevgili Miss Woodhouse, nasılsınız? Çok iyiyim, teşekkür ederim, gayet iyiyim. Bu toplantı tam bir peri masalı! Burası nasıl da değişmiş! İltifata lüzum yok, biliyorum," (Emma'yı beğeniyle süzerek) "bu kabalık olur, ama inanın Miss Woodhouse, öyle şeysiniz ki, Jane'in saçını nasıl buldunuz? En iyi kararı siz verirsiniz. Kendisi yaptı. Saçını yapması harika bir şey! Londra'daki hiçbir berber bunu yapamazdı bence. Aa, Dr. Hughes gelmiş, Mrs. Hughes da. Gidip bir iki dakika Dr. Hughes ve Mrs. Hughes'la sohbet etmem lazım. Nasılsınız? Nasılsınız? Gayet iyiyim, teşekkür ederim. Çok hoş, değil mi? Sevgili Mr. Richard nerede? Aa buradaymış. Onu rahatsız etmeyeyim. Bırakalım genç hanımlarla konuşmaya devam etsin. Nasılsınız Mr. Richard? Geçen gün sizi gördüm, atla geçiyordunuz. Mrs. Otway, olamaz! Sevgili Mr. Otway, Miss Otway, Miss Caroline. Ne müthiş bir arkadaş grubu! Mr. George'la Mr. Arthur da burada! Nasılsınız? Herkes nasıl? Gayet iyiyim, eksik olmayın. Hiç daha iyi olmamıştım. Bir araba daha mı geliyor? Kim ola ki? Herhalde Colelar'dır. Cidden, böyle dostlar arasında olmak şahane bir şey! Ateş de gayet gör-

kemli! Piştim valla. Kahve istemem, teşekkür ederim, kahve almıyorum. Ufak bir çay mümkünse beyefendi, müsait olduğunuzda, acelesi yok, aa, geldi bile. Her şey şahane!"

Frank Churchill Emma'nın yanındaki yerine döndü; Miss Bates susunca Emma ister istemez kendini Mrs. Elton'la Miss Fairfax'in konuşmasına kulak misafiri olurken buldu; biraz arkasında duruyorlardı. Frank düşünceliydi. O da mı konuşulanları duyuyor, Emma karar veremedi. Jane'e elbisesi ve görünüşü hakkında epeyce iltifat ettikten, iltifatları sakince ve usulünce kabul edildikten sonra Mrs. Elton belli ki iltifat edilme sırasının kendisine geldiğini düşündü, şöyle dedi: "Elbisemi nasıl buldun? Takılarım nasıl? Wright saçımı nasıl yapmış?" ve bu tip bir sürü başka sorular; hepsi de sabırlı bir kibarlıkla cevaplandı. Mrs. Elton sonra şöyle dedi:

"Kimse elbiseye melbiseye benden daha az önem veremez, ama böyle bir davette, herkesin gözleri üzerimdeyken, bir de Westonlar'a hürmeten, ki bu baloyu benim şerefime verdiklerinden zerre şüphem yok, kimseden aşağı kalmak istemem. Salonda benimkiler dışında pek az inci görüyorum. Neyse, anladığıma göre Frank Churchill müthiş bir dansçıymış. Bakalım tarzlarımız uyuşacak mı. Frank Churchill hoş bir delikanlı. Onu çok beğeniyorum."

O anda Frank öyle bir hararetle konuşmaya başladı ki Emma onun kendisiyle ilgili övgüleri duyduğunu ve daha fazla duymak istemediğini düşünmeden edemedi; bir süre hanımların sesleri boğuldu gitti, ta ki bir başka sessizlik Mrs. Elton'ın sesini yeniden ortaya çıkarana kadar. Mr. Elton yanlarına gelmişti ve karısı haykırıyordu.

"Ah, nihayet bizi buldun demek saklandığımız yerde, öyle mi? Ben de şu an Jane'e senin için, artık sabırsızlanmıştır, bizi bulmak istiyordur diyordum."

"Jane!" diye tekrarladı Frank Churchill şaşkın ve hoşnutsuz bir ifadeyle. "Bu çok sıradan, ama galiba Miss Fairfax de itiraz etmiyor."

"Mrs. Elton'ı nasıl buldunuz?" dedi Emma fısıldayarak.

"Beğenmedim."

"Acımasızsınız."

"Acımasız! Ne demek istiyorsunuz?" Sonra çatık kaşlı ifadesi gülümsemeye dönüştü. "Hayır, söylemeyin. Ne demek istediğinizi bilmek istemiyorum. Babam nerede? Dans etmeye ne zaman başlayacağız?"

Emma onu anlayamıyordu; tuhaf bir ruh hali içinde görünüyordu. Babasını bulmak için uzaklaştı ama hemen sonra Mr. ve Mrs. Weston'la birlikte geri döndü. Ortada kararsız kaldıkları bir durum vardı ve Emma'ya danışacaklardı. Mrs. Weston'ın aklına Mrs. Elton'dan baloyu başlatmasını istemek gelmişti; kadın böyle bir hareketi beklerdi; bu da o ayrıcalığı Emma'ya verme niyetlerini bozuyordu. Emma acı gerçeği metanetle karşıladı.

"Peki ona doğru eşi nasıl bulacağız?" dedi Mr. Weston. "Frank'in onu kaldırmasını bekler."

Frank Emma'ya döndü, ona eski sözünü hatırlattı, sonra övünçle boş olmadığını söyledi, babası bunu makul karşıladı; sonra anlaşıldı ki Mrs. Weston bizzat kocasının Mrs. Elton'la dans etmesini istiyormuş, ikisinden beklenen de onu buna ikna etmeleriymiş; Mr. Weston kolay ikna oldu. Mr. Weston ve Mrs. Elton öne geçtiler, arkalarından Mr. Frank Churchill'le Miss Woodhouse geldi. Emma ne kadar balonun onun şerefine verildiğini düşünürse düşünsün Mrs. Elton'ın ardında ikinci olmaya katlanmak zorundaydı. Bu yüzden neredeyse evlenmeyi düşünmeye başlayacaktı. Mrs. Elton bu kez itibar beklentisinin tümüyle karşılandığını düşünüyordu; asıl hayali Frank Churchill'le başlamak olsa da değişiklikten bir şey kaybetmiş sayılmazdı. Mr. Weston belki de oğlundan üstündü. Bu küçük pürüze rağmen Emma zevkle gülümsüyordu, dans grubunun gayet makul bir uzunluğa ulaştığını görmek, önünde olağandışı bir eğlenceyle dolu uzun saatler olduğunu hissetmek hoşuna gitti. Onu rahatsız

eden bir şey varsa o da Mr. Knightley'nin dans etmemesiydi. Olmaması gerektiği yerde, diğer seyirciler arasında duruyordu, oysa dans ediyor olmalıydı; kendini iskambil masaları kuruluncaya kadar dansı seyrediyormuş gibi yapan kocalar ve babalarla aynı sınıfa sokmamalıydı; öyle de genç görünüyordu ki! Bulunduğu yerden başka bir yerde o kadar iyi görünüyor olamazdı. Uzun, ince, dimdik vücudu yaşlı adamların geniş ve kambur görüntüleri arasında herkesin dikkatini çekiyor gibi geldi Emma'ya; Emma'nın kendi eşi hariç, tüm o delikanlılar kalabalığı içinde onunla karşılaştırılabilecek tek bir kişi yoktu. Birkaç adım daha yakına geldi ve o birkaç adım, istese ve dans edecek olsa nasıl beyefendice bir tarzla, nasıl doğal bir zarafetle dans edeceğini göstermeye yetti. Emma onunla her göz göze geldiğinde onu gülümsemeye zorladı, ama o genellikle ciddi görünmeyi tercih etti. Keşke balo salonlarını daha çok seviyor olsaydı diye düşündü, keşke Frank Churchill'i daha çok sevseydi. Mr. Knightley çoğunlukla onu izliyor gibiydi. Dans edişini izlediğini düşünerek kendini şımartmaktan kaçındı, ama eğer davranışını eleştiriyor idiyse bunda korkacak bir şeyi yoktu. Eşiyle arasında flört namına hiçbir şey yoktu. İki âşıktan ziyade neşeli, rahat arkadaşlara benziyorlardı. Frank Churchill'in onu eskisinden daha az önemsediği artık kesindi.

Balo hoş bir şekilde devam etti. Mrs. Weston'ın özeni, gayreti boşa gitmedi. Herkes mutlu görünüyordu; genellikle bir balo bitmeden bahşedilmeyen, şahane bir balo olduğuna dair o övgü bu kez balonun başında tekrar tekrar dile getirildi. Akıllarda yer edecek, önemli olaylar bakımından bu tür başka toplantılardan daha bereketli değildi. Ama Emma'nın aklında yer eden bir şey oldu. Yemekten önceki son iki dans başladı, Harriet'ın kavalyesi yoktu; oturmakta olan tek genç hanımdı; o zamana kadar dansçıların sayısı eşitti, birinin eşsiz kalmış olması şaşılacak şeydi! Emma'nın hayreti az sonra, Mr. Elton'ın ortalıkta dolandığını görünce geçti.

Kaçınmak mümkünse Harriet'ı dansa kaldırmak istemezdi: Emma istemeyeceğinden emindi ve her an iskambil odasına kaçmasını bekliyordu.

Gelgelelim Mr. Elton'ın planı kaçmak değildi. Salonun kenarda oturanlar bölümüne geldi, bir iki kişiyle sohbet etti, özgür olduğunu ve öyle kalmaya kararlı olduğunu göstermek ister gibi önlerinde dolaştı. Bazen Miss Smith'in tam önünde olmaya veya yakınındakilerle konuşmaya aldırmadı. Emma bunu gördü. Henüz dans etmiyordu, en arkadan sırasına doğru ilerliyordu, dolayısıyla etrafa bakacak zamanı vardı ve başını azıcık çevirince her şeyi gördü. Sıranın yarısına kadar gelmişti ki bütün grup tam arkasındayken olanı biteni izlemeye daha fazla dayanamadı; Mr. Elton o an o kadar yakınındaydı ki o sırada Mrs. Weston'la arasında geçen konuşmanın her hecesini duyabiliyordu; hemen önünde duran karısının sadece dinlemekle kalmadığını, aynı zamanda manalı bakışlarla onu zorlamakta da olduğunu gördü. İyi kalpli, nazik Mrs. Weston koltuğundan kalkıp yanına gelmiş, ona şöyle diyordu: "Dans etmez misiniz Mr. Elton?" Hemen cevap geldi: "Gayet tabii Mrs. Weston, eğer benimle dans ederseniz."

"Ben mi! Yoo, hayır. Size benden daha iyi bir eş bulacağım. Ben dansçı değilim."

"Mrs. Gilbert dans etmek isterse eğer," dedi Mr. Elton, "büyük onur duyarım elbette, gerçi kendimi dans günleri geçmiş, evli, yaşlı bir adam gibi görmeye başladım ama Mrs. Gilbert gibi eski bir dostla dansa kalkmaktan her zaman mutlu olurum."

"Mrs. Gilbert dans etmek istemiyor ama oturan bir genç hanım var, dans etmesini çok istiyorum, Miss Smith!" "Miss Smith! Ah, fark etmemişim. Ne kadar naziksiniz. Evli, yaşlı bir adam olmasam. Ama dans günlerim geçti Mrs. Weston. Beni mazur görün. Başka her konuda emrinizdeyim ama dans günlerim bitti."

Mrs. Weston başka bir şey demedi; Emma nasıl bir şaşkınlık ve can sıkıntısı içinde koltuğuna döndüğünü tahmin edebildi. Mr. Elton buydu işte! Sevimli, hatırşinas, nazik Mr. Elton. Bir an etrafına bakındı; az ileride, Mr. Knightley'nin yanına gitmişti ve bir yandan karısına gülücükler atarken onunla sohbet hazırlığı içindeydi.

Emma bir daha bakmadı. Kalbi alev alev yanıyordu ve yüzünün de yanmakta olduğundan korkuyordu.

Bir an sonra harikulade bir şey gördü; Mr. Knightley Harriet'ı dansa kaldırmıştı! Hayatında nadiren o ankinden daha şaşırmış, daha mutlu olmuştu. Hem Harriet hem de kendi adına büyük bir sevinç ve minnet duydu, ona teşekkür etmek istedi; konuşamayacak kadar uzaktaydıysa da Mr. Knightley'nin gözlerini tekrar yakalar yakalamaz yüz ifadesi çok şey anlattı.

Mr. Knightley'nin dans becerisi tam da beklediği gibi çıktı, son derece iyi; daha önce yaşadığı acı verici hadiseler olmamış olsa, mutlu yüzünde okunan sevince ve ayrıcalık duygusuna bakılırsa Harriet fazla şanslı bile sayılabilirdi. Bu şansı değerlendirdi, her zamankinden daha çok zıpladı, ortada en uzağa kaydı ve sürekli beğeni kazandı.

Mr. Elton iskambil odasına çekilmişti ve (Emma'nın umut ettiği üzere) kendini aptal durumuna düşürmüştü. Karısı kadar duygusuz olabileceği aklına gelmemişti ama gitgide karısına benziyordu; Emma kadının eşiyle gayet işitilir bir sesle konuştuğunu duydu:

"Knightley zavallı Miss Smith'e acımış! Ne kadar da iyi kalpliymiş."

Yemek çağrısı yapıldı. Hareket başladı; o andan itibaren, masaya oturup kaşığını eline alana kadar Miss Bates'in sesi ortalığı tuttu.

"Jane, Jane, Jane'ciğim, nerelerdesin? Şalın burada. Mrs. Weston şalını örtmeni istiyor. Holde cereyan olur diye korkuyor, gerçi her tedbiri aldılar, bir kapıyı çivilediler, aralıkla-

rı kapattılar. Jane'ciğim şalı örtmelisin. Mr. Churchill ah ne kadar naziksiniz! Ne kadar iyi örttünüz! Çok minnettarım! Dansınız da şahaneydi! Evet tatlım, bir koşu eve gittim, büyükanneni yatırmak için, sonra döndüm, kimse yokluğumu fark etmedi. Sana dediğim gibi, kimseye söylemeden çıktım. Büyükannen gayet iyi, Mr. Woodhouse'la nefis bir akşam geçirmiş, bol bol sohbet etmişler, tavla oynamışlar. Alt katta çay yapılmış o gelmeden, kurabiye, pişmiş elma ve şarap varmış; bazı ellerde şansı çok yaver gitmiş; seni sordu durdu, eğleniyor mu dedi, eşi kim dedi. 'Ah,' dedim, 'Jane'e mani olmayacağım, bıraktığımda Mr. George Otway'le dans ediyordu; yarın kendisi sana hepsini seve seve anlatır: İlk eşi Mr. Elton'dı, sonra kim onu kaldıracak bilmiyorum, belki Mr. William Cox olur.' Beyefendiciğim, ne kadar naziksiniz. Başka birini tercih etmez miydiniz? Bana lüzum yok. Çok kibarsınız efendim. Şuna bakın, Jane bir kolunda, ben diğer kolunda! Durun, durun, az bekleyelim, Mrs. Elton gidiyor; sevgili Mrs. Elton, ne kadar da zarif görünüyor! Ne güzel dantel! Şimdi hepimiz arkasından gidelim. Kendisi gecenin kraliçesi! Aa işte hole geldik. İki basamak Jane, basamaklara dikkat et. Yoo hayır, bir taneymiş. Valla, iki tane sandım. Ne kadar tuhaf! İki tane sandım ama bir tane çıktı. Böyle bir konfor ve kalite hiçbir yerde görmedim. Her yerde mum var. Sana büyükanneni anlatıyordum Jane, ufak bir karışıklık olmuş. Pişmiş elmalarla kurabiyeler enfes olur bilirsin; ama önce az bir uykuluk haşlamayla kuşkonmaz gelmiş, Mr. Woodhouse kuşkonmazın iyi pişmediğini söyleyip hepsini geri göndermiş. Şimdi büyükannenin en sevdiği şey uykulukla kuşkonmaz, o yüzden biraz üzülmüş ama bundan kimseye bahsetmeyelim dedik çünkü Miss Woodhouse duyarsa çok üzülür! Bu çok hoş! Hayran oldum! Hayatta böyle bir şey beklemezdim! Ne şıklık, ne bolluk! Ta şeyden beri böylesini görmedim. Peki nereye oturalım? Nereye otursak? Jane'in cereyanda kalmayacağı bir yer olsun da. Benim nereye oturdu-

ğum mühim değil. Ah, bu yanı mı tavsiye edersiniz? Eminim Mr. Churchill, yalnız bana göre fazla iyi, ama nasıl isterseniz. Burada sizin sözünüz geçer. Jane'ciğim, bu yemeklerin yarısını bile aklımızda tutup büyükannene anlatamayız. Çorba da var! Tanrım! Bana bu kadar çabuk servis etmeseler de olurdu ama müthiş kokuyor, kendimi tutamıyorum valla."

Emma ancak yemekten sonra Mr. Knightley'yle konuşma fırsatı bulabildi; tekrar balo salonuna döndükleri zaman teşekkür etmek için gözleriyle onu karşı konulmaz şekilde davet etti. Mr. Elton'ın davranışını kararlılıkla kınadı; affedilmez bir kabalıktı; Mrs. Elton'ın bakışları da bu kınamadan payını aldı.

"Amaçları Harriet'ı yaralamaktan daha büyük gibiydi," dedi. "Emma, bunlar sana niye düşman?"

Derine nüfuz eden gözlerle gülümseyerek baktı, cevap gelmeyince devam etti: "Adam bir yana, kadının sana kızgın olması için sebep yok. Bu tahmine bir şey demiyorsun, ama itiraf et Emma, Harriet'la evlenmesini istedin."

"İstedim," diye cevapladı Emma, "ve bunun için beni affetmiyorlar."

Mr. Knightley başını iki yana salladı ama yüzünde bir anlayış gülümsemesi vardı; sadece şöyle dedi:

"Seni azarlamayacağım. Seni kendi düşüncelerinle baş başa bırakıyorum."

"Beni kibirli düşüncelerime nasıl emanet edersiniz, hiç bana hata yaptığımı söylerler mi?"

"Kibirli düşüncelerine değil, ciddi düşüncelerine. İlki seni yanıltırsa eminim ikincisi sana bunu söyler."

"Mr. Elton hakkında tamamıyla yanıldığımı kabul ediyorum. Adamda bir bayağılık var, siz gördünüz, ben göremedim; Harriet'a âşık olduğuna inanmıştım. Bir dizi garip hata üst üste geldi!"

"Bunu kabul etmene karşılık ben de sana hakkını teslim edeceğim, adama onun kendisinin seçtiğinden daha iyi birini

seçmişsin. Harriet Smith'in bazı birinci sınıf nitelikleri var ki Mrs. Elton'da bunların zerresi yok. Özentisiz, iyi niyetli, dürüst bir kız, aklı başında bir adam onu Mrs. Elton'a on kere tercih eder. Harriet'ı ayrıca çok da hoşsohbet buldum."

Emma son derece memnun oldu. Konuşmaları Mr. Weston'ın herkesi tekrar dansa davet etmesiyle sona erdi.

"Hadi Miss Woodhouse, Miss Otway, Miss Fairfax, ne yapıyorsunuz? Hadi Emma, arkadaşlarına örnek ol. Herkes tembel! Herkes ayakta uyuyor!"

"Ben hazırım," dedi Emma, "her zaman hazırım."

"Kiminle dans edeceksin?" diye sordu Mr. Knightley.

Emma bir an duraksadı, sonra cevap verdi. "Sizinle, eğer beni dansa kaldırırsanız."

"Lütfeder misin?" dedi Mr. Knightley elini uzatarak.

"Elbette. Dans edebildiğinizi gösterdiniz, nasılsa ağabey kardeş değiliz, dans etmemiz uygunsuz kaçmaz."

"Ağabey kardeş mi! Hayır, elbette değiliz."

Bölüm III

Mr. Knightley'nin yaptığı bu küçük açıklama Emma'ya büyük zevk verdi. Ertesi sabah koruda yürürken balodan hatırladığı güzel anlardan biriydi. Eltonlar hakkında aynı fikirde olmalarına son derece memnun olmuştu; hem kadın hem kocası hakkında benzer şeyler düşünüyorlardı; Harriet'ı övmesi, kollaması bilhassa sevindiriciydi. Eltonlar'ın birkaç dakikalığına gecenin geri kalanını mahvedecek gibi görünen küstahlıkları gecenin en büyük sevinçlerinden birine dönüşmüştü; şimdi Emma bir başka mutlu son bekliyordu, Harriet'ın içindeki aşkın tedavisi. Balo salonundan ayrılırken Harriet'ın meseleden bahsetme tarzına bakarak büyük umutlar besliyordu. Sanki gözleri birden açılmış gibiydi, gözleri Mr. Elton'ın sandığı yüksek insan olmadığını görmeye başlamıştı. Ateş atlatılmıştı ve Emma artık hakaretamiz hareketlerin nabzı tekrar hızlandırmasından korkmuyordu. İleride görmezden gelmeyi başarabilmek için ihtiyaç duyulacak güveni Eltonlar'ın kötülük dolu duygularının temin edeceğine inanıyordu. Harriet aklını başına toplamıştı, Frank Churchill çok da âşık değildi ve Mr. Knightley onunla kavga etmek istemiyordu, önünde ne tatlı bir yaz vardı!

O sabah Frank Churchill'i görmeyecekti. Hartfield'a uğrama zevkinden mahrum kalacağını, en geç öğleyin evde olmak zorunda olduğunu söylemişti. Emma üzülmemişti.

Bütün bu meseleleri ayarladıktan, üstlerinde düşündükten, hepsi hakkında doğruyu bulduktan sonra ruhu tazelenmiş, iki küçük oğlanın ve büyükbabalarının taleplerine cevap vermeye hazır, eve dönüyordu ki büyük demir kapı açıldı ve birlikte görmeyi hayatta düşünemeyeceği iki kişi bahçeye girdi, Frank Churchill, kolunda da Harriet, evet Harriet! Bir an olağandışı bir şey olduğunu düşündü. Harriet korkudan bembeyaz görünüyordu, delikanlı ise onu yatıştırmaya çalışıyordu. Demir kapıyla ön kapının arası yirmi adım kadardı; az sonra hepsi birden holdeydiler, Harriet koltuğa oturur oturmaz bayıldı.

Genç bir hanım bayılıyorsa ayıltılmalıdır, sorular cevaplanmalı, karanlık noktalar aydınlığa kavuşturulmalıdır. Olmuş olabilecek şeyler çok ilgi çekicidir ama merak da uzun süremez. Emma birkaç dakika sonra durumu öğrenmişti.

Miss Smith, yanında Mrs. Goddard'ın okulunda başka bir yatılı öğrenci olan ve baloda da bulunan Miss Bickerton'la yürüyüşe çıkmışlar, Richmond yoluna sapmışlar; yol güven verecek kadar işlek göründüğü halde onları korkutmuş. Highbury'nin yarım mil kadar ilerisinde yol aniden kıvrılmış, iki yandaki karaağaçlarla gölgelenmiş ve ilerisi gayet ıssız görünüyormuş; genç hanımlar yolda biraz ilerleyince ansızın yakınlarında, yol kıyısındaki çimenlikte bir grup çingene görmüşler. Nöbet tutan bir çocuk dilenmek amacıyla onlara doğru gelmiş ve son derece korkan Miss Bickerton müthiş bir çığlık atıp Harriet'a onu takip etmesini söyleyerek dik bir yamaçtan yukarı koşmaya başlamış, tepedeki çitten atlamış ve kestirmeden Highbury'ye dönmeye çalışmış. Ama zavallı Harriet onu takip edememiş. Danstan beri kramplardan mustaripmiş ve yamacı tırmanmak için yaptığı ilk hamleyle bacağına yeniden öyle bir kramp girmiş ki kalakalmış Harriet, kımıltısız ve dehşet içinde.

Genç hanımlar daha cesur olsalardı o başıboş insanlar nasıl davranırlardı, bunu kimse bilemez; ama böyle bir saldı-

rı fırsatına karşı koyamamışlar; Harriet'ın etrafını bir anda sekiz on çocuk çevirmiş, başlarında da sert bir kadın ve büyük bir oğlan varmış, hepsi birden bağırıp çağırıyorlarmış, henüz sözleri değilse de görünüşleri kaba sabaymış. Korkusu her an artan Harriet hemen onlara para vadetmiş, kesesini çıkarmış, bir şilin vermiş, daha fazlasını istememeleri ve ona kötülük yapmamaları için yalvarmış. Ondan sonra ağır ağır da olsa yürümeyi becerebilmiş, oradan uzaklaşmaya başlamış, ama korkusu ve kesesi gayet baştan çıkarıcıymış; onu takip etmeye başlamış, hatta etrafını çevirmişler, bütün çete, daha fazlasını isteyerek.

Frank Churchill onu bu halde bulmuştu, o titreyip yalvarır, çingenelerse bağırıp tehditler savururken. Şans bu ya, Highbury'den ayrılması onu o hayati anda Harriet'ın imdadına yetişecek şekilde geciktirmişti. Sabah havasının güzelliğini görünce yürüyesi gelmişti; atlarını onu başka bir yoldan giderek Highbury'nin bir iki mil ilerisinde karşılasınlar diye arkada bırakmış; önceki gece de meğer Miss Bates'ten makas ödünç almış, geri vermeyi unutmuş, o yüzden onlara uğramış, uğrayınca da girip birkaç dakika oturmuş: dolayısıyla tahmininden daha geçe kalmış; yayan olduğundan iyice yanlarına gelene kadar kimse onu fark etmemiş. Kadının ve oğlanın Harriet'a yaşattıkları dehşet bu sefer onlara geri dönmüş. Frank onları dehşet içinde bırakmış; Harriet ona yapışmış, neredeyse konuşamaz halde, iyice kendinden geçmeden önce Hartfield'a kadar gidecek gücü bile kendinde zor bularak. Onu Hartfield'a getirmek Frank'in fikriymiş, aklına başka yer gelmemişti.

Hikâyenin tamamı bu kadardı, onun ve kendine gelince Harriet'ın anlattığına göre. Frank Harriet'ın kendine geldiğini görecek kadar kalamadı; bu gecikmeler bir dakika daha kaybetmesine izin vermiyordu; Emma Harriet'ın emniyette olduğunu Mrs. Goddard'a, Highbury civarında öyle insanlar olduğunu da Mr. Knightley'ye haber vermeyi üstlenince,

Emma'nın kendisi ve arkadaşı adına dile getirebileceği bütün minnet ifadelerinin ardından o da yola koyuldu.

Böyle bir macera, bu şekilde yolları kesişmiş yakışıklı bir delikanlı ve güzel bir genç kadın, en soğuk kalplerde ve en sağduyulu akıllarda bile belli fikirler uyandırmaktan kolay kolay geri kalmaz. En azından Emma böyle düşündü. Bir dilbilimci, bir edebiyatçı, hatta bir matematikçi onun gördüğünü görebilseydi, birlikte ortaya çıkmalarına tanıklık edebilseydi ve bütün hikâyeyi dinleyebilseydi olayların onları birbirlerine yakınlaştıracak şekilde geliştiğini düşünmeden durabilir miydi? Onun gibi bir hayalci hele ne tahminler yürütürdü, bilhassa aklı önceden yarattığı beklentilerle doluyken!

Çok istisnai bir şeydi! Daha önce civarda hiçbir genç kadının başına böyle bir şey geldiğini hatırlamıyordu; öncesinde böyle bir karşılaşma yoktu, böyle bir tehlike yoktu; tam o kişiye, diğer kişi şans eseri oradan geçerken, tam o saatte oluyor ve onu kurtarıyor! Gerçekten çok istisnai bir şeydi! O sıralar ikisinin de elverişli ruh halini de bildiği için durum ona daha da çarpıcı geliyordu. Delikanlı Emma'ya duyduğu bağlılığı yenmeye çalışıyordu, genç kız da Mr. Elton deliliğinden henüz kurtuluyordu. Sanki her şey en ilginç sonuçları vadedecek şekilde bir araya gelmişti. Durumun ikisini birbirlerine cazip kılmadığı düşünülemezdi.

Harriet kısmen baygınken delikanlıyla yaptığı birkaç dakikalık konuşmada delikanlı genç kızın içinde bulunduğu dehşet halinden, saflığından, koluna sarılması sırasındaki heyecanından neşeli bir havada bahsetmişti; en sonunda, olayı Harriet'ın kendisinden dinledikten sonra Miss Bickerton'ın ahmaklığı karşısında duyduğu öfkeyi dile getirmişti. Bununla beraber, olaylar kendi tabii seyirleri içinde ilerleyecekti, ne engellenecek ne de desteklenecekti. Tek bir adım atmamalı, tek bir imada bulunmamalıydı. Hayır, yeterince müdahalede bulunmuştu. Plan yapmaktan zarar gelmezdi, yeter ki edil-

gin bir plan olsun. Bir dilekten daha fazla bir şey değildi. Ötesine asla geçmeyecekti.

Emma önce olayı babasından saklamaya karar verdi, boşuna korku ve endişe yaratacaktı; ama çok geçmeden saklamanın imkânsız olduğunu gördü. Yarım saat içinde haberler bütün Highbury'ye yayılmıştı. En çok konuşanları, yani gençleri ve aşağı tabakayı alabildiğine meşgul etti; civardaki bütün gençler ve hizmetkârlar korkutucu haberin mutluluğa kapılmışlardı. Önceki gece verilen balonun heyecanı çingeneler karşısında yok oldu gitti. Zavallı Mr. Woodhouse oturduğu yerde titredi; Emma'nın tahmin ettiği gibi, bir daha fidanlıktan ileriye gitmeyeceklerine dair söz almadan rahat etmedi. Günün geri kalanında birçok kişinin onun, Miss Woodhouse'un, Miss Smith'in nasıl olduklarını sormaları ona biraz huzur verdi (komşuları Mr. Woodhouse'un aranıp sorulmaktan hoşlandığını biliyorlardı); soruları zevkle cevapladı, idare ediyoruz dedi; pek doğruyu söylemiyordu çünkü Emma gayet iyiydi, Harriet da ondan farklı değildi ama Emma yine de babasına karışmadı. Öyle bir adamın çocuğu olarak genelde fazla sağlıklıydı, rahatsızlık nedir bilmezdi ve babası onun için hastalık icat etmezse Emma endişe konusu olmazdı.

Çingeneler adaletin harekete geçmesini beklemediler; apar topar kaçtılar. Highbury'deki genç hanımlar tekrar korkusuzca yürüyebilirlerdi; bütün hikâye çok geçmeden Emma ve yeğenleri dışında herkes için önemini kaybetti: Emma'nın hayalgücünde yerini korumaya devam etti, Henry ve John ona her gün Harriet'la çingenelerin hikâyesini anlattırdılar, hikâyenin ilk duydukları şeklinde en küçük değişiklik yapmaya kalktığı zaman ısrarla yanlışını düzelttiler.

Bölüm IV

Bu maceranın üstünden birkaç gün geçmişti ki Harriet bir sabah elinde küçük bir paketle Emma'ya geldi, oturdu, tereddüt etti ve anlatmaya başladı:

"Miss Woodhouse, eğer müsaitseniz, size söylemek istediğim bir şey var, bir çeşit itiraf, o kadar."

Emma bir hayli şaşırdı ama devam etmesini söyledi. Harriet'ın tarzında da tıpkı kelimelerindeki gibi onu olağandışı bir şey duymaya hazırlayan bir ciddiyet vardı.

"Görevim ve dileğim," dedi, "sizden bu konuda bir şey saklamamak. Bir konuda epey değişmiş ve bundan memnuniyet duyan biri olarak sizin de bilmeniz uygun olur. Gereksiz şeyler söylemek istemiyorum, böyle teslim olduğum için kendimden utanıyorum, zaten sanıyorum ki beni anladınız."

"Evet," dedi Emma, "anladım sanırım."

"Nasıl da o kadar uzun zaman hayaller kurmuşum!.." diye haykırdı Harriet hararetle. "Delilik gibi görünüyor! Şimdi onda istisnai hiçbir yan göremiyorum. Ona rastlamışım rastlamamışım umurumda değil, tabii rastlamamayı tercih ederim, ayrı konu, hatta onu görmemek için yolumu değiştiririm, karısını da zerre kıskanmıyorum; eskisi gibi değil, kadını beğenmiyorum da kıskanmıyorum da: Çok çekici filan herhalde ama kötü huylu ve sevimsiz, o geceki bakışını

hiç unutmayacağım! Mamafih, sizi temin ederim Miss Woodhouse, kötülüğünü istemem. Hayır, ilelebet mutlu olsunlar, artık beni bir saniye bile üzemezler; sizi doğruyu söylediğime inandırmak için şimdi çok önce imha etmiş olmam gereken, iyi biliyorum ki aslında hiç saklamamış olmam gereken şeyi imha edeceğim," (konuşurken kızararak) "evet, tümden imha edeceğim, bunu da huzurunuzda yapmak istiyorum, ne kadar akıllandığımı görün diye. Bu pakette ne olduğunu tahmin edemiyor musunuz?" dedi kararlı bir bakışla.

"Hayır, hiç hem de. Sana bir şey mi verdi?"

"Hayır, hediye diyemem, ama çok değer verdiğim şeyler."

Paketi ona doğru uzattı, Emma paketin üstündeki *En değerli hazineler* yazısını okudu. Merakı iyice arttı. Harriet paketi açarken sabırsızlıkla onu seyretti. Bir sürü gümüşrengi kâğıdın içinde güzel küçük bir ahşap kutu vardı; Harriet kutuyu açtı: İçi yumuşak kumaş kaplıydı, ama Emma kumaştan başka sadece ufak bir parça ipek yara bezi[7] gördü.

"Şimdi hatırlamışsınızdır," dedi Harriet.

"Hayır, gerçekten hatırlamadım."

"Olur şey değil! Bu odada olup bitmiş bir şeyi nasıl olur da unutursunuz, sargı beziyle ilgiliydi, son karşılaşmalarımızdan biriydi! Boğazım şişmeden birkaç gün önceydi, tam Mr. ve Mrs. John Knightley gelmeden önce, zannedersem o akşam. Çakınızla parmağını kestiğini, sizin de yara bezi tavsiye ettiğinizi hatırlamıyor musunuz? Ama yanınızda yara bezi olmadığı için, bende olduğunu bildiğiniz için ona vermemi söylediniz; ben de benimkini çıkarıp bir parça kestim, yine de büyük geldi, o da keserek biraz küçülttü, kalan kısmıyla elinde oynadı, sonra bana geri verdi. Bir daha ben de, akılsız başım, o parçayı hazine gibi görmeden edemedim, hiç kullanmamak üzere kaldırdım, arada bir çıkarıp hayran hayran baktım."

---

7 Court-plaister: Küçük yara ve kesiklere yapıştırılan eski bir tür yara bandı. Yapışkan kaplı ipek kumaştan yapılırdı. (e.n.)

"Harriet'çiğim!" diye haykırdı Emma eliyle yüzünü kapatıp ayağa kalkarak. "Beni kendimden dayanamayacağım kadar utandırıyorsun! Hatırlamaksa evet, şimdi hepsini hatırlıyorum ama senin bu emaneti sakladığını bilmiyordum. Şu ana kadar bundan haberim yoktu, parmağın kesilmesi, yara bezi tavsiye etmem, yanımda olmadığını söylemem! Ah, günahlarım, günahlarım! Oysa cebim yara bezi doluydu! Ahmakça numaralarımdan biri! Kalan ömrüm boyu her an yüzüm kızarsa yeridir. Neyse," (tekrar oturdu) "devam et; başka?"

"Yani yanınızda var mıydı? Şüphelenmek hiç aklıma gelmedi, o kadar tabiiydiniz ki."

"Demek bu yara bezi parçasını onun hatırası olarak sakladın!" dedi Emma utanç halinden sıyrılıp, hayret ve eğlence duyguları arasında gidip gelerek. İçinden şöyle dedi: "Aman Tanrım! Ben hiç Frank Churchill'in çekiştirdiği yara bezi parçasını kumaşlara sarıp kaldırmayı düşünür müydüm acaba! Aşk böyle bir şey mi!"

"Burada," diye devam etti Harriet tekrar kutuya dönerek, "daha da değerli bir şey var, yani daha değerliydi, çünkü eskiden ona aitti, oysa sargı bezi onun değildi."

Emma bu üstün hazineyi görmek için sabırsızlandı. Eski bir kurşunkalem tepesiydi, kalemin kurşunsuz kısmı.

"Bu gerçekten onundu," dedi Harriet. "Bir sabah, hatırlamıyor musunuz, hayır, herhalde hatırlamıyorsunuz. Ama bir sabah, tam hangi sabahtı ben de hatırlamıyorum, ama galiba o akşamdan önceki salı veya çarşambaydı, cep defterine not almak istedi; çam birasıyla ilgiliydi. Mr. Knightley ona çam birası yapmakla ilgili bir şey anlatıyordu, o da yazmak istedi; ama kalemini çıkarınca ucunun çok az kaldığını gördü, çok geçmeden hepsi bitti, yazamaz oldu, bu yüzden siz ona başka kalem verdiniz, bu da işe yaramaz halde masanın üstünde kaldı. Gözümü buna diktim, sonra cesaretimi toplar toplamaz yakaladım ve o andan itibaren yanımdan ayırmadım."

"Hatırlıyorum," diye haykırdı Emma. "Gayet iyi hatırlıyorum. Çam birasından bahsediyorduk. Aa evet, Mr. Knightley de ben de sevdiğimizi söylüyorduk, Mr. Elton da sevmeye karar vermiş gibiydi. Gayet iyi hatırlıyorum. Dur; Mr. Knightley tam burada duruyordu değil mi? Tam burada duruyordu diye aklımda kalmış."

"Bilmiyorum. Hatırlamıyorum. Tuhaf ama hatırlamıyorum. Mr. Elton burada oturuyordu, o aklımda kalmış, hemen hemen şu an benim oturduğum yerde."

"Neyse, devam et."

"Ah, hepsi bu. Size gösterecek veya söyleyecek başka bir şeyim yok; şu hariç, şimdi ikisini de ateşe atacağım, bunu yaptığımı görmenizi istiyorum."

"Zavallı Harriet'çiğim! Bu şeylere değer vermek seni gerçekten mutlu etti mi?"

"Evet, safın teki olduğum için! Ama şimdi bundan utanıyorum, keşke bu utancı bunları yakabileceğim kadar kolay unutabilsem. Büyük hata yaptım biliyorsunuz, o evlendikten sonra bunları hatıra diye saklamakla. Hata olduğunu biliyordum ama bunlardan ayrılmaya karar vermem kolay olmadı."

"Ama Harriet, yara bezini yakmak gerekli mi? Eski kalem parçası için bir şey demeyeceğim ama yara bezi işe yarayabilir."

"Yakarsam daha mutlu olacağım," diye cevapladı Harriet. "Gözüme hoş görünmüyor. Her şeyden kurtulmalıyım. Gidiyor işte, Mr. Elton'la ilgili her şeyin sonu, çok şükür!"

"Peki," diye düşündü Emma, "Mr. Churchill'in başlangıcı ne zaman olacak?"

Bundan hemen sonra başlangıcın zaten yapıldığına inanmak için sebepleri oldu; çingenenin, Harriet'ın falına bakıp kısmetini söylememiş de olsa gerçekleştirdiğini umut etmemek elinde değildi. Korkutucu olaydan on beş gün sonra durup dururken makul bir açıklama geldi. Emma o sırada bunu düşünmüyordu, o yüzden açıklama daha da değer ka-

zandı. Havadan sudan konuşurken öylesine, "Eh Harriet, artık ne zaman evlenirsen sana şöyle şöyle yap diyeceğim," dedi ve bir daha da bunu düşünmedi, ta ki bir dakikalık bir sessizlikten sonra Harriet'ın çok ciddi bir sesle şöyle dediğini duyuncaya kadar: "Asla evlenmeyeceğim."

Emma o zaman başını kaldırdı ve hemen gördü nasıl olduğunu; bir süre duymazlıktan mı gelse diye kendisiyle mücadele ettikten sonra cevap verdi:

"Asla evlenmemek! Bu yeni bir karar."

"Ama hiç değiştirmeyeceğim bir karar."

Bir başka kısa tereddütten sonra, "Umarım sebebi şey değildir, yani umarım Mr. Elton'a iltifat olsun diye değildir," dedi.

"Mr. Elton!" diye haykırdı Harriet horgörüyle. "Yoo, hayır!" Ve Emma şu sözleri yakalar gibi oldu: "Mr. Elton'dan öyle üstün ki!"

Sonra daha uzun bir süre düşündü. Daha ileri gitmemeli miydi? Kendi haline bırakmalı, hiçbir şeyden şüphelenmemiş gibi mi yapmalıydı? Öyle yapsa belki Harriet soğuk davrandığını veya kızdığını düşünebilirdi veya belki büsbütün sessiz kalsa bu da Harriet'ı ondan çok fazla şey dinlemesini istemeye itebilirdi; eskisi gibi bir ölçüsüzlüğe, umut ve ihtimallerin açıkça ve sık sık tartışılmasına artık kesinlikle karşıydı. Bütün söylemek ve öğrenmek istediğini hemen söylemesinin ve öğrenmesinin en akıllıca hareket olacağını düşündü. Açık olmak her zaman en iyisiydi. Benzer bir konu açılırsa nereye kadar gideceğine daha önce karar vermişti; kendi aklının sağduyulu hükmünü bir an önce ortaya koymak her ikisi için de daha emniyetli olacaktı. Karar verdi ve kararlı konuştu:

"Harriet, neyi kastettiğini anlamamış gibi yapmayacağım. Evlenmeme kararın veya beklentin tercih edebileceğin kişinin mevkice senden çok üstün olduğuna, seni düşünmeyeceğine inanmandan ileri geliyor. Öyle değil mi?"

"Ah Miss Woodhouse, inanın bana hiç öyle bir kibrim yok, gerçekten o kadar deli değilim. Ama ona uzaktan hayran olmak benim için bir zevk, dünyanın geri kalanından ne kadar üstün olduğunu düşünmek, minnettarlıkla, hayranlıkla, hürmetle ki bunlar bilhassa benim için çok tabii hisler."

"Sana hiç şaşırmadım Harriet. Sana yaptığı iyilik kalbini tutuşturmaya yetti."

"İyilik! Yoo, anlatılmaz bir mahcubiyetti! Hatırlamak bile, hatta o sırada hissettiğim her şey, gelişini gördüğüm zaman, soylu duruşunu ve benim daha önceki sefaletimi. Müthiş bir değişim! Bir an içinde müthiş bir değişim! Kusursuz sefaletten kusursuz mutluluğa."

"Çok doğal. Doğal ve asil. Evet, bu kadar iyi ve bu kadar duygulu bir seçim yapmak asilce. Ama bunun talihli bir tercih olacağına inanmak çok güç. Buna kapılıp gitmeni tavsiye etmem Harriet. Bu duyguların asla karşılık bulacağını düşünmüyorum. Neyle karşı karşıya olduğunu iyi düşün. Belki yol yakınken duygularını kontrol etmek en akıllıcası olur: Hiç değilse ileri gitmemeye çalış, ta ki onun da seni sevdiğinden emin oluncaya kadar. Onu gözlemle. Davranışları senin duygularına yön versin. Sana şimdi bu uyarıyı yapıyorum çünkü bir daha asla seninle bu konu hakkında konuşmayacağım. Her türlü müdahaleye karşıyım. Bundan böyle konu hakkında hiçbir şey bilmiyorum. Lütfen aramızda isim geçmesin. Daha önce büyük hata yaptık, şimdi tedbirli olacağız. O senden üstün, biliyorsun, çok ciddi itirazlar ve engeller olacak; ama yine de Harriet hayatta daha mucizevi şeyler de oldu, daha büyük mevki farkına rağmen ne evlilikler gerçekleşti. Ama kendine hâkim ol. Fazla iyimser olmanı istemem; ancak, nasıl biterse bitsin, düşüncelerini ona yöneltmen her zaman takdir edeceğim yüksek zevkinin işareti."

Harriet sessiz ve uysal minnettarlık içinde elini öptü. Emma böyle bir ilginin arkadaşı için kötü bir şey olduğunu asla düşünmüyordu. Aklını yükseltecek ve güçlendirecek bir eğilimdi ve onu kendini mevkice aşağı düşürmekten alıkoyuyordu.

Bölüm V

Bu planlar, umutlar, manevralar içinde Hartfield'a haziran ayı geldi. Genel olarak Highbury'de önemli bir değişiklik yaratmadı. Eltonlar hâlâ Sucklingler'in yapacakları ziyaretten ve Barouche-Landaularıyla nasıl gezeceklerinden bahsediyorlardı; Jane Fairfax hâlâ büyükannesinin yanındaydı; Campbelllar'ın İrlanda'dan dönüşü tekrar ertelenmişti, haziran sonu yerine ağustosta geleceklerdi, dolayısıyla Jane orada iki ay daha kalacağa benziyordu, tabii Mrs. Elton'ın ona yardım etme gayretinin üstesinden gelebilir ve kendini apar topar harikulade bir işe sokulmuş bulmaktan koruyabilirse.

Sadece kendine malum sebeplerden ötürü Frank Churchill'i baştan beri pek sevmeyen Mr. Knightley gitgide ondan daha da soğuyordu. Emma'nın peşine düşerken ikili oynadığından şüphelenmeye başladı. Hedefinin Emma olduğu şüphe götürmezdi. Her şey bunu açıkça belli ediyordu; kendi ilgisi, babasının imaları, üvey annesinin manalı sessizliği; hepsi bir bütün oluşturuyordu; kelimeler, davranışlar, suskunluk, çenesi düşüklük, hepsi aynı hikâyeyi anlatıyordu. Onca insan onu Emma için düşünür, Emma kendisi onu Harriet'a uygun görürken Mr. Knightley onun Jane Fairfax'le flört etme eğiliminde olduğundan şüphelenmeye başladı. Anlayamıyordu; ama aralarında bir anlaşma olduğunun işaret-

leri vardı veya en azından o öyle sanıyordu; delikanlının hayranlığının işaretlerini bir kez yakaladıktan sonra Emma'nın hayal kurma hatalarına düşmemeye çalışsa da kendini bu işaretlerin anlamsız olabileceğine ikna edemedi. Şüphe ilk ortaya çıktığında Emma orada değildi. Eltonlar'da Randalls ailesi ve Jane'le yemekteydi; Miss Fairfax'e yönelik bir bakış, tek bir bakış gördü ki Miss Woodhouse'a âşık birinden gelmemesi gerekirdi. Tekrar onlarla karşılaştığında bu gördüğünü hatırlamadan edemedi; hatta Cowper'ın akşamüstü ateş karşısında dediği gibi "Gördüklerimi kendim yaratıyorum"[8] durumuna düşmemişse eğer, daha fazla gözlemde bulunup Frank Churchill'le Jane arasında özel bir bağlılık, hatta özel bir anlaşma olduğundan iyice şüphelenmekten kaçamadı.

Bir gün, sık sık yaptığı gibi akşam yemeğinden sonra Hartfield'a yürüdü. Emma'yla Harriet yürüyüşe çıkacaklardı, onlara katıldı; dönüşte daha geniş bir gruba rastladılar; onlar da yağmur ihtimali olduğu için yürüyüşlerini erkenden yapmak istemişlerdi; Mr. ve Mrs. Weston, oğulları, Miss Bates ve yeğeni, tesadüfen karşılaşmışlardı. Hepsi birleştiler, Hartfield'ın kapısına gelince babasının tam istediği türden bir ziyaret olacağını bilen Emma hepsini içeri, babasıyla çay içmeye davet etti. Randalls ekibi hemen kabul etti; Miss Bates de kimsenin dinlemediği uzunca bir konuşma yaptıktan sonra Miss Woodhouse'un nazik davetini kabul edebileceğini söyledi.

Bahçeye girerlerken Mr. Perry atıyla yanlarından geçti. Beyler atından bahsetmeye başladılar.

"Bu arada," dedi Frank Churchill Mrs. Weston'a, "Mr. Perry'nin araba alma planına ne oldu?"

Mrs. Weston şaşırmış göründü ve şöyle dedi: "Öyle bir planı olduğunu bilmiyordum."

"Yoo, sizden duydum. Üç ay önce mektupta yazmıştınız."

"Ben mi! İmkânsız."

---

8 İngiliz şair William Cowper'ın (1731-1800) "The Task" şiirinden bir alıntı. (e.n.)

"Cidden yazdınız. Gayet iyi hatırlıyorum. Yakında olacakmış gibi bahsettiniz. Mrs. Perry birine bahsetmiş, çok mutluymuş. Adamcağız kötü havada hasta olup duruyor diye o ikna etmiş hatta. Şimdi hatırladınız mı?"

"Valla şimdiye kadar hiçbirinden haberim yoktu."

"Hiç mi! Gerçekten! Nasıl olur? Demek rüya gördüm; ama çok emindim. Miss Smith, yorulmuş gibisiniz. Ama eve geldik sayılır."

"Nedir o? Nedir o?" dedi Mr. Weston. "Perry'yle araba lafı mı geçti? Perry araba mı alıyor Frank? O kadar parası varsa sevinirim tabii. Kendisinden mi duydun?"

"Hayır efendim," diye cevapladı oğlu gülerek. "Galiba hiç kimseden duymadım. Çok tuhaf! Mrs. Weston'ın haftalar önce Enscombe'a yazdığı mektuplarda bahsettiğini sanıyordum, bu ayrıntıları filan da. Ama meğer hiç haberi yokmuş. Herhalde rüya gördüm. Çok rüya görürüm. Uzaktayken Highbury'deki herkesi rüyamda görüyorum, yakın arkadaşlarım bitince de Mr. ve Mrs. Perry'yi görüyorum."

"Enscombe'da aklına gelmemesi gereken insanları," dedi babası, "böyle düzenli şekilde rüyanda görmen tuhaf. Perry araba alıyor! Karısı ikna etmiş, sağlığı için endişe ediyormuş; yakında olur, şüphem yok, yalnız biraz erken. Bazen rüyalar nasıl gerçek gibi geliyor! Bazen de deli saçması oluyorlar! Rüyandan anlaşılıyor ki Highbury uzaktayken bile düşüncelerinde. Sen de çok rüya görür müsün Emma?"

Emma uzaklaşmıştı. Babasını misafirlere hazırlamak için hızlanıp öne geçmişti, Mr. Weston'ın imasını duymadı.

"Doğrusu," diye haykırdı Miss Bates; son iki dakikadır işitilmek için boşuna çabalıyordu, "bu konuda bir şey söylemem gerekirse, Mr. Frank Churchill gerçekten duymuş olabilir, rüyasında görmemiştir demek istemiyorum, ben de bazen dünyanın en tuhaf rüyalarını görürüm, ama bana sorarsanız söylemem gerekir ki geçen baharda böyle bir fikir vardı; çünkü Mrs. Perry bizzat söyledi anneme; bizim gibi Colelar da

biliyorlar; ama sırdı, başka kimse bilmiyordu, sadece birkaç gün düşündüler. Mrs. Perry beyefendi araba alsın istiyordu, bir sabah ikna ettim diye sevinç içinde anneme geldi. Jane, eve geldiğimiz zaman büyükannenin bize anlattığını hatırlamıyor musun? Nereye yürümüştük unuttum, herhalde Randalls'a, evet galiba Randalls'aydı. Mrs. Perry anneme her zaman özel bir sevgi duymuştur, esasen kim duymaz ki, sır diye söylemişti; bize söylemesine izin vardı tabii ama başkasına değil; o günden bugüne bildiğim kadarıyla kimseye bahsetmedim. Öte yandan, ağzımdan tek kelime kaçırmadım da diyemem çünkü bazen fark etmeden ağzımdan bir iki şey kaçırdığımı biliyorum. Çok konuşuyorum biliyorsunuz, haddinden fazla konuşuyorum, arada bir bir şeyler de kaçıyor haliyle. Ben Jane gibi değilim, keşke olsaydım. O mesela hayatta söylememesi gereken bir şeyi söylemez. O nerede? Ah, hemen arkadaymış. Gayet iyi hatırlıyorum Mrs. Perry'nin gelişini. Olağandışı bir rüya gerçekten!"

Hole giriyorlardı. Mr. Knightley'nin gözleri Jane'e Miss Bates'ten önce dönmüştü. Bakışları şaşkınlığın bastırıldığını veya gülüp geçiştirildiğini düşündüğü Frank Churchill'in yüzünden ister istemez Jane'e yönelmişti ama Jane gerçekten arkadaydı ve şalıyla çok meşguldü. Mr. Weston içeri girmişti. Diğer iki bey o geçsin diye kapıda beklediler. Mr. Knightley Frank Churchill'de Jane'le göz göze gelme kararlılığı sezdi, ısrarla onu izlemekteydi ama işe yaramadı, Jane ikisine de bakmadan aralarından geçip hole girdi.

Daha fazla söze veya izaha zaman yoktu. Rüya kabul edilmişti; Mr. Knightley diğerleriyle birlikte geniş modern yuvarlak sehpanın etrafına oturdu, geniş modern yuvarlak masayı Hartfield'a Emma sokmuştu ve ondan başka hiç kimsenin onu oraya koymaya ve babasını kırk yıldır günde iki öğün yemeğini yediği ufak kanatlı sehpa yerine onu kullanmaya ikna etmeye gücü yetmezdi. Çay neşe içinde geçti; kimse gitmekte acele ediyor gibi değildi.

"Miss Woodhouse," dedi Frank Churchill oturduğu yerden uzanabileceği arkasındaki masaya göz atarak, "yeğenleriniz alfabelerini aldılar mı, harf kutusunu? Burada duruyordu. Nerede? Biraz hareketsiz bir akşam, yazdan çok kış akşamına benziyor. Bir sabah o harflerle çok eğlenmiştik. Sizi tekrar düşündürmek istiyorum."

Emma fikirden hoşlandı; kutuyu çıkardı, kısa sürede harfler masaya yayıldı, başka kimse oynamaya ikisi kadar hevesli değildi. Birbirleri için veya düşünmek isteyecek başkaları için hızlı hızlı kelimeler dizdiler. Oyunun sessizliği Mr. Woodhouse'un bilhassa hoşuna gidiyordu; Mr. Weston'ın arada ortaya attığı daha hareketli oyunlar canını sıkıyordu; şimdi mutlu mutlu oturmuş, sevecen bir kederle "zavallı küçük çocuklar"ın gidişine dertleniyor veya yakınındaki bir harfi alırken Emma ne kadar güzel yazmış diye övgüye girişiyordu.

Frank Churchill Miss Fairfax'in önüne bir kelime koydu. Jane masaya şöyle bir göz gezdirdi ve düşünmeye başladı. Frank Emma'nın yanında oturuyordu, Jane karşılarında; Mr. Knightley hepsini görecek şekilde oturmuştu, amacı görebileceği her şeyi belli etmeden görmekti. Kelime bulundu ve hafif bir gülümsemeyle ileri itildi. Harfler diğerleriyle karışsın ve kelime bozulsun diye olsaydı masaya bakmaya devam ederdi, oysa tam karşısına baktı, kelime de bozulmadı; her yeni kelimeden sonra heveslenen ama hiçbir kelimeyi çıkaramayan Harriet hemen işe girişti. Mr. Knightley'nin yanında oturuyordu ve yardım isteyerek ona döndü. Kelime *boşboğazlık* idi; Harriet kelimeyi sevinçle ilan ederken Jane'in yüzü kızardı, bu da kelimeye hiç de yersiz olamayacak bir anlam verdi. Mr. Knightley bunu rüyayla bağdaştırdı; ama bütün bunlar nasıl olurdu, anlayamıyordu. Gözdesinin özeni ve ölçülülüğü nasıl bu denli kaybolmuş olabilirdi! Ortada kesin bir beraberlik olmasından korktu. Her adımda yalancılık ve ikiyüzlülükle karşılaşıyor gibiydi. Bu harfler delikanlının çapkınlığının ve üçkâğıtçılığının aracından başka

bir şey değildi. Çocuk oyunuydu ama Frank Churchill onu daha derin bir oyunu saklamak için kullanıyordu.

Büyük bir öfkeyle onu izlemeye devam etti, dünyadan habersiz iki arkadaşını da büyük bir tedirginlik ve güvensizlikle izlemeye. Emma için hazırlanmış ve sahte bir utangaçlıkla önüne sürülen kısa bir kelime gördü. Emma'nın kelimeyi hemen tahmin ettiğini ve çok eğlendiğini gördü; kınanmayı hak eden bir kelime olduğunu düşünüyormuş gibi, "Saçma! Çok ayıp!" dedi. Sonra Frank Churchill'in Jane'e bir bakış atıp şöyle dediğini duydu: "Ona vereceğim. Vereyim mi?" Emma'nın neşeyle gülerek söylediklerini de duydu: "Hayır, hayır, asla; olmaz, cidden."

Delikanlı dediğini yaptı ama. Âşık görünen ama sevgiyi hissetmekten âciz, kendini kolayca sevdiren bu çapkın delikanlı kelimeyi doğruca Miss Fairfax'e uzattı ve dikkat çekici bir nezaketle, incelemesini rica etti. Mr. Knightley'nin kelimenin ne olabileceğine dair aşırı merakı bütün dikkatini kelimeye vermesine neden oldu ve kelimenin *Dixon* olduğunu anlaması uzun sürmedi. Jane Fairfax de kelimeyi o sırada çözdü; elbette onun aklı gizli anlamı yakalamaya daha hazırdı ve harfleri dizdi. Açıkça durumdan hoşlanmamıştı; gözlerini kaldırdı, izlenmekte olduğunu gördü, her zamankinden daha güçlü bir şekilde yüzü kızardı ve sadece şöyle dedi: "Özel isimlere izin verildiğini bilmiyordum," sonra biraz da kızgın bir halde harfleri itti ve artık oyunla ilgilenmemeye kararlı olduğunu belli etti. Yüzünü ona saldıranlardan öte yana çevirdi, teyzesine baktı.

"Ah çok doğru tatlım," diye haykırdı teyzesi, Jane tek kelime etmediği halde. "Ben de aynı şeyi söyleyecektim. Cidden artık yola çıkmamız lazım. Hava kararıyor, büyükannen bizi merak etmeye başlar. Sayın beyefendi, çok naziksiniz. Artık size iyi geceler dilemek zorundayız."

Jane gitmek için teyzesinin tahmin ettiği kadar sabırsızdı. Hemen kalktı, masadan ayrılmak istedi ama o kadar çok kişi kalkmıştı ki uzaklaşamadı; Mr. Knightley alelacele ona yeni bir

kelime uzatıldığını ama genç kızın bakmadan harfleri dağıttığını gördüğünü sandı. Sonra şalını arıyordu, Frank Churchill de arıyordu, alacakaranlık bastırıyordu, oda karmakarışık olmuştu; nasıl vedalaştılar, Mr. Knightley sonradan hatırlayamadı.

Herkes gittikten sonra Hartfield'da kaldı, aklı gördükleriyle dolu, o kadar dolu ki gözlemlerine yardımcı olsun diye mumlar yakıldığı zaman bir arkadaş olarak, evet, endişeli bir arkadaş olarak kendini Emma'ya bir şeyler çıtlatmaya, bazı sorular sormaya mecbur hissetti. Onu bu kadar tehlikeli bir durumda görüp de korumaya çalışmaması düşünülemezdi. Vazifesiydi.

"Lütfen Emma," dedi, "sorabilir miyim, sana ve Miss Fairfax'e verilen son kelimenin nesi o kadar komik ve o kadar acı vericiydi? Kelimeyi gördüm, bir tarafı niye o kadar eğlendirdi, diğer tarafı niye o kadar üzdü, bilmek istiyorum."

Emma'nın son derece canı sıkılmıştı. Ona doğru açıklamayı yapmayı içine sindiremezdi; şüpheleri geçmemiş olsa da şüphelerini birine dile getirmiş olmaktan utanıyordu.

"Ha!" diye haykırdı apaçık bir rahatsızlık içinde, "bir manası yoktu, aramızda bir şaka işte."

"Şaka," diye cevapladı Mr. Knightley, "sadece sen ve Mr. Churchill arasında gibiydi."

Emma'nın anlatmaya devam edeceğini ummuştu ama Emma sustu. Konuşmamak için kendini bir şeylerle meşgul ediyor gibiydi. Mr. Knightley bir süre şüphe içinde oturdu. Aklından türlü kötü ihtimaller geçiyordu. Müdahalenin ne faydası olacaktı. Emma'nın can sıkıntısı ve aralarındaki aşikâr yakınlık delikanlıya âşık olduğunu söylüyordu. Yine de konuştu. Bunu ona borçluydu, hoş karşılanmayacak bir müdahalede bulunma riskine değerdi, önemli olan onun iyiliğiydi; ileride ihmalini hatırlamaktansa böyle bir amaç uğruna her şeyi göğüslemeye değerdi.

"Sevgili Emma," dedi sonunda büyük bir özenle, "bahsettiğimiz beyefendiyle hanımefendi arasındaki yakınlığın derecesini doğru anladığından emin misin?"

"Mr. Frank Churchill'le Miss Fairfax arasındaki mi! Aa evet, gayet iyi anladım. Siz niye şüphe ettiniz?"

"Hiç delikanlının kıza âşık olduğunu veya kızın ona âşık olduğunu düşündürecek bir şey görmedin mi?"

"Asla, asla!" dedi Emma bütün samimiyetiyle. "Asla, bir saniye bile böyle bir fikir aklıma gelmedi. Sizin aklınıza nasıl gelmiş olabilir?"

"Son zamanlarda ikisi arasında bir yakınlık olduğuna dair işaretler görüyorum, herkesten saklanmaya çalışılan manalı bakışlar mesela."

"Ah, beni güldürüyorsunuz. Hayalgücünüzün alıp başını gitmesine izin verdiğinizi görmek beni eğlendiriyor. Ama doğru değil. İlk denemenizde başarısız olduğunuzu üzülerek söylemek zorundayım. Çünkü doğru değil. Aralarında hiçbir yakınlık yok, sizi temin ederim. Bazı tuhaf durumlarda ortaya çıkan görüntüler sizi yanıltmış olmalı. Tamamen farklı duygular. Açıklaması imkânsız. Epeyce anlamsız görünüyor. Ama sözünü etmeye değer bir yanı, bir anlamı varsa o da şu, dünyada birbirlerine ilgi veya aşk duyabilecek en son iki kişi varsa o da onlardır. Yani, kız açısından öyle zannediyorum, delikanlı açısından ise eminim. Beyefendinin kayıtsızlığından adım gibi eminim."

Mr. Knightley'yi sarsan bir cesaret ve susturan bir inançla konuştu. Neşesi yerindeydi, konuşmayı uzatmak, şüphelerinin ayrıntılarını dinlemek, her bakışı tarif ettirmek ve onu çok eğlendiren düşüncenin neredesini nasılını öğrenmek isterdi ama Mr. Knightley'nin ruh hali onunkiyle uyuşmuyordu. Mr. Knightley ona bir faydası olamayacağını gördü; konuşamayacak kadar rahatsız olmuştu. Mr. Woodhouse'un kuruntulu alışkanlığıyla sene boyunca her akşam yanan ateşin karşısında daha fazla rahatsız olmak istemedi; hemen sonra aceleyle kalktı, eve, Donwell Abbey'nin soğukluğuna ve yalnızlığına doğru yürüdü.

Bölüm VI

Mr. ve Mrs. Suckling her an ziyarete gelebilirler diye büyük umutlar besleyen Highbury dünyası muhtemelen sonbahardan önce gelemeyecekleri haberiyle üzüntüye boğuldu. Şimdilik düşünce hayatlarını zenginleştirebilecek başka bir yenilik imkânı yoktu. Gündelik haber alışverişi içinde bir süreliğine Sucklingler'in gelişine karışmış olan eski konularla yetinmek zorunda kaldılar; mesela Mrs. Churchill'in sağlığı hakkında her gün farklı bir haber geliyordu; sonra Mrs. Weston mutluluğuna mutluluk katacak bir bebek bekliyordu, doğum yaklaştıkça komşularının da heyecanı artıyordu.

Mrs. Elton büyük hayal kırıklığına uğradı. Müthiş bir zevk ve gösteriş imkânı ertelenmişti. Yapacağı takdimler, düzeceği methiyeler, hepsi beklemek zorundaydı; hayal edilen partiler daha bir süre sözde kalacaktı. Önce böyle hissetti; ama biraz düşündükten sonra her şey illa da ertelenmek zorunda değil dedi. Sucklingler gelmese bile niye Box Hill'e kadar kendileri gitmesinlerdi? Sonbaharda onlarla yine giderlerdi. Box Hill'e gitmelerine karar verildi. Öyle bir parti olacağı uzun zamandır biliniyordu, hatta bir başka parti fikrinin doğmasına sebep olmuştu. Emma Box Hill'e hiç gitmemişti; herkesin görmeye değer dediği yeri görmek istiyordu; Mr. Weston'la güzel bir sabah kalkıp arabayla o tarafa

gitmeye karar verdiler. Onlara seçilmiş en fazla iki ya da üç kişi daha katılacaktı ve sakin, gösterişsiz, şık bir şekilde yapılacaktı, Eltonlar'ın ve Sucklingler'in patırtı ve telaşından, alelade yeme içme tercihlerinden, piknik özentilerinden çok daha üstün olacaktı.

Bu hususlarda öyle bir fikir birliğine varmışlardı ki Emma Mr. Weston'ın Mrs. Elton'a da teklifte bulunduğunu duyunca şaşırmadan, hatta sıkılmadan edemedi; neymiş, enişteşiyle kız kardeşi onu hayal kırıklığına uğrattıkları için iki grubun birleşmesi, birlikte gitmeleri iyi olurmuş; Mrs. Elton da hemencecik teklifi kabul ettiği için eğer Emma'nın itirazı yoksa öyle yapacaklarmış. Emma'nın Mrs. Elton'ı zerrece sevmiyor olması dışında bir itirazı olmadığı, Mr. Weston da bunu gayet iyi bildiği için sözünü etmeye değmezdi: Adamın kalbini kırmadan yapılamayacak bir şeydi, o zaman da karısı üzülürdü; böylece kendini, normalde uzak durmak için her şeyi yapacağı bir ayarlamanın içinde buldu; öyle bir ayarlama ki Mrs. Elton'ın grubundan diye anılarak küçük düşmesine sebep olabilirdi! Bütün duyguları incindi; dışarıya karşı boyun eğmiş görünmenin talep ettiği sabır, Mr. Weston'ın sınır tanımayan iyi niyetine duyduğu gizli öfkeyi artırdığıyla kaldı.

"Hareketimi kabul ettiğin için memnun oldum," dedi Mr. Weston gerine gerine. "Ama kabul edeceğini biliyordum. Böyle planlar kalabalıksız olmaz. Grup ne kadar kalabalık olursa o kadar iyi. Kalabalıkta eğlence kıtlığı çekilmez. Ayrıca iyi huylu bir kadın. Onu dışlamak olmaz."

Emma hiçbirini yüksek sesle inkâr etmedi ama içinden hiçbirine evet de demedi.

Şimdi haziran ortasıydı, hava güzeldi; Mrs. Elton Mr. Weston'la güne karar vermek, güvercinli turta ve soğuk kuzu eti seçimini yapmak için sabırsızlanıyordu ki arabanın atlarından birinin topallaması her şeyi acı bir belirsizliğe sürükledi. Atın iyileşmesi haftalar da sürebilirdi, sadece birkaç gün de, ama hazırlık yapılması imkânsızdı; her şey kederli

bir çıkmaza girdi. Mrs. Elton'ın meziyetleri böyle bir darbeyi kaldırmaya yetmiyordu.

"Çok can sıkıcı değil mi, Knightley?" diye haykırdı. "Hava da keşfe bu kadar müsait olsun! Bu gecikmeler, bu sukutuhayaller cidden berbat. Ne yapacağız? Bu gidişle hiçbir şey yapamadan bütün yıl geçip gidecek. Geçen sene bu zamanlar Maple Grove'dan Kings Weston'a çok zevkli bir keşif gezisi düzenlemiştik."

"Donwell'i keşfe çıksanız daha iyi," diye cevapladı Mr. Knightley. "Atsız çıkabilirsiniz. Buyurun, çileklerimi tadın. Hızla olgunlaşıyorlar."

Mr. Knightley sözlerinde ciddi değildiyse bile devam ettikçe ciddileşmek zorunda kaldı çünkü teklifi sevinçle kabul edildi; "Oo, her şeyden çok isterim," dediğinde tavrı da aynı şeyi söylüyordu. Donwell çilek tarhlarıyla ünlüydü; çilek davetin bahanesi gibi görünüyordu ama bahaneye gerek yoktu; tek derdi bir yerlere gitmek olan hanımı ikna etmeye lahana tarhları bile yeterdi. Gelmeye tekrar tekrar söz verdi, hatta Mr. Knightley'nin beklediğinden daha sık; büyük bir yakınlık kanıtı ve ayrıcalıklı bir iltifat telakki ettiği davetten muazzam bir onur da duydu.

"Bana güvenebilirsiniz," dedi. "Kesinlikle geleceğim. Siz gününü söyleyin, ben gelirim. Jane Fairfax'i de getirmeme izin verir misiniz?"

"Sizinle tanıştırmak istediğim kişilerle görüşene kadar gün söyleyemem," dedi Mr. Knightley.

"Yoo, işin o kısmını bana bırakın. Bana açık kart verin yeter. Ev sahibi ben olayım, parti benim partim olsun. Yanımda arkadaşlarımı getireyim."

"Umarım Elton'ı getirirsiniz," dedi Mr. Knightley. "Ama sizi başkalarına davetiye göndermekle uğraştırmak istemem."

"Yoo, şimdi de kaytarıyorsunuz galiba. Ama düşünün, bana yetki vermekten korkmanıza gerek yok. Kısmetini

bekleyen genç kız değilim. Evli kadınlara, biliyorsunuz, yetki verilebilir. Parti sahibi benim. Her şeyi bana bırakın. Misafirleri ben davet edeceğim."

"Hayır," diye sakince cevap verdi Mr. Knightley, "dünyada Donwell'e misafir davet etmesine izin verebileceğim tek bir evli kadın var, o da–"

"Mrs. Weston'dır herhalde," diye sözünü kesti Mrs. Elton; canı sıkılmıştı.

"Hayır. Mrs. Knightley. Öyle biri oluncaya kadar bu meseleleri kendim hallederim."

"Ah ne kadar değişik birisiniz!" diye haykırdı; kimsenin ona tercih edilmediğini görmekten memnun olmuştu. "Şakacının birisiniz, aklınızdan geçeni söylüyorsunuz. Kesinlikle şakacısınız. Peki, yanımda Jane'i getireceğim, Jane'le teyzesini. Gerisini size bırakıyorum. Hartfield ailesiyle karşılaşmaya itirazım yok. Sorun çıkarmayacağım. Onlarla yakın olduğunuzu biliyorum."

"Gelmeye ikna edebilirsem onlarla karşılaşırsınız; eve dönerken Miss Bates'e uğrarım."

"Hiç lüzum yok; Jane'i her gün görüyorum; ama nasıl isterseniz. Sabah usulü yaparız, Knightley; gayet sade bir şey. Ben büyük bir şapka takarım, kolumda da küçük sepetlerimden biri olur. İşte, muhtemelen bu pembe kurdeleli sepet. Daha sadesi olamaz. Jane de böyle bir tane alır. Resmiyet yok, gösterişe kaçmak yok, çingene partisi gibi bir şey. Bahçenizde gezeriz, çilek toplarız, ağaçların altında otururuz; sizin başka ikramınız olursa da al fresco[9] olsun, gölgeye bir masa konulabilir mesela. Her şey tabii ve sade olsun. Sizin düşündüğünüz de böyle bir şey değil mi?"

"Tam değil. Benim sade ve tabii şeyden anladığım salonda masa kurulması. Beylerle hanımların tabiiliği ve sadeliği, hizmetkârları ve mobilyaları varsa, bana göre en iyi içeride yemek yemekle gözetilebilir. Bahçede çilek yemekten yorulduğunuz zaman evde soğuk et olacak."

---

9 (İt.) Açık havada. (ç.n.)

"Eh, nasıl isterseniz; yalnız, büyük işlere girişmeyin. Sonra acaba ben veya kâhyam size fikirlerimizle yardımcı olabilir miyiz? Lütfen samimi olun Knightley. Mrs. Hodges'la konuşmamı veya bir şeylere göz kulak olmamı isterseniz–"

"Hiç istemem, teşekkür ederim."

"Peki, ama bir zorluk çıkarsa, kâhyam son derece zekidir."

"Cevabım şöyle olur; benim kâhyam da kendini son derece zeki bulur ve herkesin yardımına burun kıvırır."

"Keşke bir eşeğimiz olsaydı. Jane, Miss Bates ve ben eşekle gelirdik, caro sposo'm da yanımız sıra yürürdü. Onunla bu eşek alma meselesini konuşmalıyım. Köy hayatında bana elzemmiş gibi geliyor; birçok imkânı olan bir kadın eve tıkılıp kalıyor çünkü; uzak yerlere gidiliyor, yazın toz var, kışın çamur."

"Donwell'le Highbury arasında ikisini de göremeyeceksiniz. Donwell yolu asla tozlu olmaz, şimdi kupkuru. Mamafih, arzu ederseniz eşekle gelin. Mrs. Cole'unkini ödünç alabilirsiniz. Her şey olabildiğince gönlünüze göre olsun isterim."

"Biliyorum, istersiniz. Hakkınızı teslim ediyorum sevgili dostum. Kuru, açıksözlü tavrınızın altında sımsıcak bir kalbiniz olduğunu biliyorum. Mr. E.'ye de söyledim, şakacının birisiniz. Evet, inanın bana Knightley, bütün bu planı yaparken bana özen gösterdiğinizin farkındayım. Tam beni memnun edecek şeyi buldunuz."

Mr. Knightley'nin gölgede masa kurmak istememesinin başka bir nedeni daha vardı. Mr. Woodhouse'la Emma'yı partiye katılmaya ikna etmek istiyordu; onları yemek yemek için açık havada oturtursa Mr. Woodhouse'un mutlaka hasta olacağını biliyordu. Mr. Woodhouse sabahleyin araba yolculuğu yapacak, Donwell'de bir iki saat kalacak diye tasalarından vazgeçirilemezdi.

Samimiyetle davet edildi. Saflığına güvenip ondan saklanmış hiçbir tehlike yoktu. Razı oldu. İki yıldır Donwell'e gitme-

mişti. "Sabah hava güzel olursa, o, Emma ve Harriet birlikte giderlerdi; kızlar bahçede gezerken o Mrs. Weston'la oturabilirdi. Kızlar öğlen vakti ıslanacak değillerdi ya. Eski evi tekrar görmeyi çok isterdi, Mr. ve Mrs. Elton'la, başka komşularıyla karşılaşmaktan mutlu olurdu. Sabah hava güzel olursa onun, Emma'nın ve Harriet'ın gitmelerinde itiraz edecek bir şey göremiyordu. Mr. Knightley onları davet etmeyi iyi ki düşünmüştü, çok nazikti, sağduyuluydu da, dışarıda yemek yemek akıllıca olmazdı. Dışarıda yemek yemeyi hiç sevmezdi."

Herkes daveti hemen kabul ettiği için Mr. Knightley şanslıydı. Davet herkes tarafından o kadar iyi karşılandı ki sanki herkes Mrs. Elton gibi planı kendilerine özel bir iltifat sandı. Emma'yla Harriet çok eğleneceklerini düşündüler; Mr. Weston kendisinden öyle bir şey istenmediği halde, bu bir takdir ve teşekkür ifadesiymiş gibi, mümkünse Frank'i de onlara katılmaya davet edeceğini söyledi. Mr. Knightley o zaman onu görmekten memnun olacağını söylemek zorunda kaldı; Mr. Weston vakit kaybetmeden mektup yazacağını ve onu gelmeye ikna etmek için hiçbir çabadan kaçınmayacağını söyledi.

Bu arada topallayan at o kadar hızlı iyileşti ki Box Hill gezisi tekrar mutlu mutlu düşünülür oldu; sonunda bir gün Donwell'e, ertesi gün Box Hill'e gitmeye karar verildi, nasılsa hava güzel görünüyordu.

Haziran sonuna doğru, parlak bir öğle güneşi altında, tek penceresi açılmış arabasında Mr. Woodhouse salimen açık hava partisine götürüldü, evin onun için özel hazırlanmış en rahat odalarından birinde sabahtan beri yanan ateşin karşısına yerleştirildi, mutluydu, rahattı, sağlanan ortamdan zevkle bahsetmeye, herkese gelip oturmalarını, terlememelerini tavsiye etmeye hazırdı. Kendini yormak için mahsus yürüyerek gelmiş görünen Mrs. Weston bütün gün onunla oturdu ve başka herkes dışarı çıkmaya davet ve ikna edildiği halde sabırlı dinleyicisi ve avutucusu olarak yanında kaldı.

Emma Abbey'ye gelmeyeli o kadar uzun zaman olmuştu ki babasını rahat ettirir ettirmez sevinçle yanından ayrıldı, etrafa bakındı, her zaman onun ve ailesinin ilgisini çekmiş olan evi ve çevresini daha iyi kavramak için titiz bir gözlemle hafızasını tazelemeye ve düzeltmeye koyuldu.

Binanın etkileyici büyüklüğünü ve üslubunu, alçaktaki korunaklı konumunun elverişliliğini, kendi haline bırakılmış tabiat yüzünden evden görünmeyen bir ırmağın suladığı çayırlara kadar inen geniş bahçelerini, moda diye veya para uğruna kesilmeye kalkılmamış ağaçlarla çevrili yürüyüş yollarını incelerken mülkün şimdiki ve gelecekteki sahibiyle olan yakınlığının verebileceği tüm gururu ve sevinci içinde hissetti. Ev Hartfield'dan büyüktü ve Hartfield'a hiç benzemiyordu; geniş bir alan kaplıyordu; inişli çıkışlı ve düzensizdi; birçok rahat odası, bir iki tane de güzel odası vardı. Tam olması gerektiği gibiydi ve nasılsa öyle görünüyordu; Emma eve artan bir saygı duydu, hakiki beylikten gelen bir ailenin kavgaya gürültüye bulaşmamış, lekesiz ikametgâhı olarak. John Knightley'nin aksi tarafları vardı ama Isabella istisnai bir yere gelin gitmişti. Onlara yüzlerini kızartabilecek insanlar, isimler, yerler getirmemişti. Bunlar tatlı duygulardı ve diğerleriyle çilek tarhlarının etrafında toplanması gerekinceye kadar etrafta yürüyerek bu duyguların tadını çıkardı. Herkes bir araya geldi, Frank Churchill hariç, onun da her an Richmond'dan gelmesi bekleniyordu; Mrs. Elton mutluluk araçları olan büyük şapkası ve sepetiyle çilek toplama, kabul etme veya çilekten bahsetme hususunda başı çekmeye gayet hazırdı; şimdi çilek, sadece çilek düşünülmeli ve konuşulmalıydı. "İngiltere'deki en iyi meyve, herkesin en sevdiği, her daim sağlıklı. Bunlar en güzel tarhlar, en iyi cins ayrıca. İnsanın kendisinin toplaması ne zevk, çileğin tadını gerçekten çıkarmanın yegâne yolu. Sabah kesinlikle en iyi zaman, yorulmak bilmiyorsun, iyi çeşit var, frenkçileği en makbulüdür, mukayese kabul etmez, ötekiler yenmez bile, frenkçileği

nadirdir, Şili çileğini tercih etmek lazım, hepsinin en lezzetlisi beyaz orman çileğidir, Londra'da çilek fiyatları, Bristol'da bol bulunur, Maple Grove'da, yetiştirmek, tarhları ne zaman yenilemeli, bahçıvanlar farklı düşünüyorlar, genel bir kuralı yok, bahçıvanlar âdetlerinden vazgeçmezler, lezzetli meyve, yalnız fazla yememek lazım çünkü gıdaca çok zengin, kiraz daha iyidir, kuşüzümü daha ferahlatıcıdır, tek şikâyetim eğilerek toplamasında, güneş de yakıyor, ölesiye yoruldum, artık dayanamayacağım, gidip gölgede oturmam lazım."

Bu konuşma yarım saat kadar böyle sürdü, sadece bir kez, üvey oğlu geldi mi diye sormaya çıkan Mrs. Weston konuşmayı böldü, bir parça endişeliydi. Delikanlının atına dair korkuları vardı.

Gölgede oturacak yerler bulundu; şimdi Emma Mrs. Elton'la Jane Fairfax'in konuşmasına kulak misafiri olmak zorunda kaldı. Bir iş, çok iyi yerde bir iş imkânı çıkmıştı. Mrs. Elton haberi o sabah almış ve sevinçten havalara uçmuştu. Mrs. Suckling'de değildi, Mrs. Bragge'da da değildi ama servet ve ihtişam bakımından onlara yakındı: Mrs. Bragge'ın bir kuzeniydi, Mrs. Suckling de tanıyordu, Maple Grove'da tanınan bir hanımdı. Zevkli, çekici, üstün, en iyi çevreler, mevkiler, akrabalıklar, unvanlar, her şey vardı ve Mrs. Elton teklifi hemen neticelendirmek için yanıp tutuşuyordu. Mrs. Elton hararetli, heyecanlı ve utkuluydu, arkadaşının olumsuz tavrını kesinlikle kabul etmiyordu; buna rağmen Miss Fairfax halihazırda hiçbir işe girmeyeceğini söylemeye devam etti, daha önce de ifade etmek zorunda kaldığı aynı sebepleri tekrarladı. Yine de Mrs. Elton ertesi sabahki postayla işi kabul ettiklerini bildirmesi için kendisine izin verilmesinde ısrar etti. Jane'in bunlara nasıl dayandığını Emma anlayamıyordu. Sıkılmış görünüyordu, sert konuşuyordu, sonunda ondan beklenmeyecek bir harekete geçme kararlılığıyla kalkmayı teklif etti. "Yürümeseler miydi? Mr. Knightley onlara bahçeleri göstermez miydi, bütün

bahçeleri? Bütün her şeyi görmek istiyordu." Arkadaşının inatçılığı dayanılır gibi değildi.

Hava sıcaktı; bahçede bir süre dağınık, amaçsız bir şekilde, nadiren üç kişi bir araya gelerek yürüdükten sonra ıhlamur ağaçlarıyla çevrili geniş kısa bir yolun tatlı gölgesine doğru farkında olmadan birbirlerini takip ettiler; yol bahçenin biraz ilerisine uzanıyor, nehrin de o kadar uzağında kalıyordu ve dolanmaya ayrılan alanın bittiğini gösteriyor gibiydi. Hiçbir yere varmıyordu, sonunda yüksek sütunlu alçak bir duvar dışında görülecek hiçbir şey yoktu; vaktiyle eve yaklaşıldığı görüntüsü vermek için yapılmış görünüyordu ama ortada ev filan yoktu. Bahçenin öyle sona ermesi zevk bakımından tartışılabilirdi ama yürüyüş zevkli olmuştu, karşılarındaki manzara da alabildiğine güzeldi. Evin tam yamacında olduğu tepe bahçenin bittiği yerden itibaren gitgide dikleşiyordu; yarım mil kadar ilerisinde ormanla kaplı sert ve heybetli bir yükselti vardı; bunun eteğinde elverişli, korunaklı konumuyla Abbey Mill Çiftliği yükseliyordu, önü çayırdı, etrafındaysa nehir sımsıkı kıvrılıyordu.

Tatlı bir manzaraydı, hem göze hem akla hitap ediyordu. Parlak ama boğucu olmayan bir güneş altında seyredilen İngiliz çayırları, İngiliz çiftçiliği, İngiliz konforu.

Emma'yla Mr. Weston diğer herkesi bu yolda toplanmış buldular; bu manzaraya karşı Emma Mr. Knightley'yle Harriet'ın diğerlerinden ayrılmış, sakince önden gidiyor olduklarını gördü. Mr. Knightley ve Harriet. Tuhaf bir ikiliydi ama gördüğüne memnun oldu. Mr. Knightley bir zamanlar Harriet'ı hor görür, onu pek umursamazdı. Şimdi zevkli bir sohbete dalmış görünüyorlardı. Emma da bir zamanlar Harriet'ı Abbey Mill Çiftliği'nin o kadar yakınında görse üzülürdü ama şimdi korkmuyordu. Bütün ihtişamı ve güzelliği içinde rahatça seyredilebilirdi, zengin otlakları, yayılan sürüleri, çiçek açan meyve ağaçları ve yükselen ince duman sütunuyla. Duvarın oraya, yanlarına gitti, manzara-

dan çok sohbetle meşgul olduklarını gördü. Mr. Knightley Harriet'a tarım şekilleri hakkında bilgi veriyordu ve Emma, Mr. Knightley'nin ona "Bunlar benim kendi işlerim. Bu konulardan bahsetmeye hakkım var, Robert Martin'i methettiğim aklına gelmesin" dercesine gülümsediğini gördü. Aklına öyle bir şey gelmemişti. Çok eski bir hikâyeydi. Robert Martin artık muhtemelen Harriet'ı düşünmeyi bırakmıştı. Yol boyunca birlikte birkaç tur attılar. Gölge iç açıcıydı ve Emma o anın günün en zevkli anı olduğunu düşündü.

Ondan sonra eve geçildi; hepsi içeri girip yemek yiyeceklerdi; oturup yemeğe başladılar ama Frank Churchill hâlâ ortada yoktu. Mrs. Weston boşuna çıkıp çıkıp bakındı. Babası endişelenmeye yanaşmıyor, onun korkularına gülüp geçiyordu; ama o siyah kısrağını bırakmış olmasını dilemekten vazgeçmiyordu. Geleceğini söylemişti, hem de gayet net bir biçimde. "Yengesi çok daha iyiydi, onlara katılacağından şüphesi yoktu." Bununla beraber, herkesin ona hatırlattığı gibi, Mrs. Churchill'in durumu öyle çabuk değişebiliyordu ki gayet makul bir sebeple yeğenini hayal kırıklığına uğratabilirdi. Mrs. Weston en sonunda Mrs. Churchill'in geçirdiği yeni bir krizin gelmesini engellediğine inanmaya ikna edildi. Mesele istişare edilirken Emma Harriet'a baktı, Harriet gayet düzgün davrandı, kendini ele verecek hiçbir duygu belirtisi göstermedi.

Soğuk yemekler bitince grup, henüz görmedikleri yerleri, Abbey'nin eski balık havuzlarını görmeye tekrar dışarı çıktı, belki ertesi sabah kesilmeye başlanacak yoncalığa kadar uzanacak, her durumda hem sıcak havanın hem de serinleyen havanın tadını çıkaracaklardı. Bahçelerin nehrin rutubetinin ulaştığına onun bile ihtimal vermediği en yüksek yerlerini zaten gezmiş olan Mr. Woodhouse yerinden kımıldamadı, kızı onunla kalmaya karar verdi; böylece kocası Mrs. Weston'ı çıkıp ruh haline iyi gelecek bir yürüyüş yapmaya, etrafı seyretmeye ikna edebildi.

Mr. Knightley Mr. Woodhouse'un oyalanması için elinden geleni yapmıştı. Gravür kitapları, kutular dolusu eski madalyon, rölyefli taşlar, mercanlar, deniz kabukları ve dolaplarındaki diğer tüm aile koleksiyonunu eski dostu sabahı rahat geçirsin diye hazırlamıştı; nezaketi takdirle karşılandı. Mr. Woodhouse gayet güzel eğlendi. Mrs. Weston hepsini ona tek tek göstermişti, şimdi o da hepsini Emma'ya gösterecekti; neyse ki gördüğü şeyler hakkında bir çocuktan daha fazla şey bilmiyordu, yoksa yavaşça, aralıksız ve titizce anlatırdı. Bu ikinci gözden geçirme başlamadan önce Emma evin girişini ve zemin yerleşimini rahatça inceleyebilmek için birkaç dakikalığına hole çıktı ve çıkmasıyla Jane Fairfax'e rastlaması bir oldu; Jane kaçarcasına, hızla bahçeden dönüyordu. Miss Woodhouse'u bu kadar çabuk görmeyi beklemiyordu ve bir an irkildi; ama Miss Woodhouse zaten aramaya çıktığı kişiydi.

"Rica etsem," dedi, "beni sordukları zaman eve gittiğimi söyler misiniz? Hemen gidiyorum. Teyzem saatin ne kadar geç olduğunun farkında değil, ne kadar zamandır burada olduğumuzun da. Ama eve geç kaldığımıza eminim. Hemen gidiyorum. Kimseye söylemedim. Kimsenin canını sıkmak istemedim. Bazıları havuzlara gitti, bazıları da ıhlamur yolunda yürüyüşe. Hepsi birden dönene kadar beni kimse fark etmez; fark ettikleri zaman da rica etsem gittiğimi söyler misiniz?"

"Elbette, eğer istiyorsanız. Ama Highbury'ye yalnız mı yürüyeceksiniz?"

"Evet, ne zararı olabilir ki? Hızlı yürürüm. Yirmi dakikada eve varırım."

"Ama tek başınıza yürüyemeyeceğiniz kadar uzak. Babamın uşağı sizinle gitsin. Arabayı çağırayım. Beş dakikada döner."

"Teşekkür ederim, teşekkür ederim, ama olmaz. Yürümeyi tercih ederim. Ben hele yalnız yürümekten hiç korkmam! Ne de olsa yakında başkalarını korumaya başlayacağım!"

Büyük bir heyecanla konuştu, Emma da samimiyetle cevap verdi: "Bu şimdi tehlikeye maruz kalmanız için sebep olamaz. Arabayı çağıracağım. Sıcak bile başlı başına tehlike oluşturur. Zaten yorgunsunuz."

"Öyle," diye cevap verdi. "Yorgunum; o tür bir yorgunluk değil, hızlı hızlı yürümek beni kendime getirir. Miss Woodhouse, bazen ruhsal bezginliğin ne olduğunu hepimiz biliriz. Ruhum, itiraf ederim, tükenmiş durumda. Bana yapabileceğiniz en büyük iyilik kendi yoluma gitmeme izin vermeniz ve gittiğimi sadece gerekli olunca söylemeniz."

Emma daha fazla itiraz edemezdi. Her şeyi gördü; onun duygularına kulak vererek evden hemen ayrılmasını kolaylaştırdı ve yola çıkışını bir arkadaşın endişesiyle izledi. Jane Fairfax'in ayrılırkenki bakışı minnet doluydu ve ayrılırken söylediği "Ah Miss Woodhouse, bazen yalnız olmak ne büyük rahatlık!" sözleri dopdolu bir kalpten taşıyor ve yaşadığı sürekli katlanma duygusunu anlatıyor gibiydi, hayatta onu en çok seven kişilere karşı olsa bile.

"Öyle bir ev! Öyle bir teyze!" dedi Emma tekrar hole dönerken. "Sana acıyorum. Sana yaşattıkları dehşeti ne kadar çok belli edersen seni o kadar çok seveceğim."

Jane gideli daha on beş dakika olmamıştı, onlar da henüz sadece birkaç Venedik, San Marco Meydanı resmine bakmışlardı ki Frank Churchill odaya girdi. Emma onu düşünmüyordu, onu düşünmeyi unutmuştu ama gördüğüne çok sevindi. Mrs. Weston rahat edecekti. Siyah kısrağın suçu yoktu, sebep olarak Mrs. Churchill'i göstermek konusunda haklıydılar. Hastalığında geçici bir kötüye gidiş olduğu için gecikmişti; birkaç saat süren bir sinir krizi yüzünden gelme fikrinden geç saatlere kadar büsbütün vazgeçmişti; yolun o kadar sıcak olacağını ve o kadar geç kalacağını, o kadar acele edeceğini bilse hiç gelmezdi. Aşırı sıcaktı, daha önce hiç böyle şey görmemişti, keşke evde kalsaydım demişti, hiçbir şey onu sıcak kadar etkileyemezdi, soğuğun vesairenin

her derecesine dayanırdı ama sıcak çekilir şey değildi; Mr. Woodhouse'un ateşinin hafif kalıntısından en uzak noktaya oturdu, berbat görünüyordu.

"Hareketsiz durursanız birazdan serinlersiniz," dedi Emma.

"Serinler serinlemez geri döneceğim. Hiç zamanım yoktu. Ama geleyim diye o kadar ısrar ettiler ki! Birazdan hepiniz gidersiniz sanırım, grup dağılır. Gelirken birine rastladım. Bu havada delilik! Kesin delilik!"

Emma dinledi, baktı ve az sonra Frank Churchill'in durumunun keyifsizliğin aşırı bir evresi olarak tarif edilebileceğine karar verdi. Bazı insanlar sıcaktan fazlasıyla etkilenirlerdi. Onun bünyesi de öyle olabilirdi; bildiği kadarıyla yeme içme bu tip şikâyetlere iyi gelirdi; o yüzden bir şeyler yiyip içmesini tavsiye etti; yemek salonunda her şeyden bol bol vardı, sevecen bir şekilde kapıyı işaret etti.

"Hayır, yemeyecekti. Aç değildi, yemek onu daha fazla terlettiğiyle kalırdı." Yine de iki dakika sonra inattan vazgeçti; çam birası hakkında bir şeyler mırıldanarak uzaklaştı. Emma bütün dikkatini babasına verip içinden şöyle dedi:

"Ona artık âşık olmadığım için memnunum. Hava sıcak diye bu kadar kolay dağılan bir adamı sevemezdim zaten. İyi huylu tatlı Harriet aldırmaz ama."

Frank salonda uzun kaldı, rahatça yemek yemiş olmalıydı; döndüğünde daha iyiydi, serinlemişti, davranışları düzelmiş, kendine gelmişti; yanlarına bir sandalye çekti, meşgul oldukları şeye ilgi gösterdi; o kadar geç kaldığı için üzgün olduğunu makul bir şekilde ifade etti. Çok keyfi yerinde değildi ama iyileşmeye çalıştığı belliydi; sonunda sevimli bir şekilde sohbet etmeye çalıştı. İsviçre manzaralarına bakıyorlardı.

"Yengem iyileşir iyileşmez yurt dışına gideceğim," dedi. "Bu yerlerin birkaçını görmeden rahat edemeyeceğim. Benim çizimlerime bakarsınız artık, veya seyahatnamemi okursunuz, veya şiirimi. Kendimi ortaya çıkaracak bir şey yapacağım."

"Mümkün tabii, ama İsviçre çizimleriyle değil. İsviçre'ye asla gidemeyeceksiniz. Dayınızla yengeniz İngiltere'den ayrılmanıza asla müsaade etmezler."

"Onları da gitmeye ikna edebilirim. Doktor sıcak bir iklim tavsiye edebilir. Hep birlikte yurt dışına gideceğimize dair bir umudum var. Ciddi söylüyorum. Bu sabah yakında yurt dışına gideceğime ikna oldum. Seyahat etmem lazım. Hiçbir şey yapmamaktan yoruldum. Değişiklik istiyorum. Ciddiyim Miss Woodhouse, sizin delici gözleriniz ne görüyor olursa olsun, İngiltere'den bıktım, elimden gelse yarın sabah burayı terk ederim."

"Refahtan ve sefadan bıkmışsınız siz. Kendinize birkaç zorluk icat edemez misiniz, belki kalmaya ikna olursunuz."

"Ben mi refahtan ve sefadan bıkmışım! Çok yanılıyorsunuz. Müreffeh de değilim sefa içinde de. Maddi her konuda önüm kesildi. Kendimi hiç de talihli biri olarak görmüyorum."

"Yine de geldiğiniz andaki kadar feci görünmüyorsunuz. Gidip biraz daha yiyin için, kendinizi çok daha iyi hissedersiniz. Bir dilim soğuk et daha, bir kadeh Madeira şarabıyla su sizi bizimle aynı seviyeye getirir."

"Hayır, kımıldamayacağım. Yanınızda oturacağım. En iyi tedavim sizsiniz."

"Yarın Box Hill'e gidiyoruz; siz de gelin. Bir İsviçre değil tabii ama değişiklik isteyen bir delikanlı için yine de bir şeydir. Kalıp bizimle gidecek misiniz?"

"Hayır, kalmayacağım. Akşam serinliğinde eve gideceğim."

"Ama sabah serinliğinde geri gelebilirsiniz."

"Hayır. Değmez. Gelirsem canım sıkılır."

"O halde lütfen Richmond'da kalın."

"Ama o zaman daha çok canım sıkılır. Hepinizin bensiz gittiğini düşünmeye dayanamam."

"Bunlar sizin çözmeniz gereken zorluklar. Canınız ne ölçüde sıkılacak siz seçin. Daha fazla ısrar etmeyeceğim."

Grubun geri kalanı artık dönüyordu; birazdan hep bir araya geldiler. Bazıları Frank Churchill'i görünce çok sevindi, başkaları mesafeli karşıladı; ama Miss Fairfax'in gittiğini duymak herkesi üzdü ve rahatsız etti. Herkesin gitme vaktinin geldiği söylenerek konu kapatıldı; ertesi günün planında son bir ufak ayarlama yaptıktan sonra ayrıldılar. Frank Churchill'in kendini onlardan ayırma yolundaki zayıf eğilimi öyle güçlendi ki Emma'ya son sözleri şunlar oldu:

"Şey, eğer *siz* kalıp gruba katılmamı istiyorsanız kalırım."

Emma gülümseyerek onayladı; artık Richmond'dan gelecek bir çağrıdan başka hiçbir şey onu ertesi akşamdan önce geri gönderemezdi.

Bölüm VII

Box Hill'e gitmek için çok güzel bir gündü; hazırlıklar, ulaşım, dakiklik gibi tüm dış koşullar da istedikleri gibi gitti. Mr. Weston bütün idareyi üstüne aldı, Hartfield'la Vicarage arasında gitti geldi, herkesin zamanında gelmesini sağladı. Emma'yla Harriet birlikte gittiler, Miss Bates'le yeğeni Eltonlar'la, beyler atla. Mrs. Weston Mr. Woodhouse'la kaldı. Oraya ulaştıkları zaman mutlu olmaktan başka yapacak şey yoktu. Yedi mil eğlence beklentisi içinde gidildi, oraya ilk adımı attıklarında herkes hayran kaldı; ama günün bütününe sinen bir eksiklik vardı. Üstesinden gelinemeyen bir yorgunluk, bir halsizlik, bir dağınıklık. Çok fazla gruba bölündüler. Eltonlar birlikte yürüdü; Mr. Knightley Miss Bates'le Jane'e göz kulak oldu; Emma'yla Harriet da Frank Churchill'e kaldılar. Mr. Weston onları boşuna bir araya getirmeye çalıştı. İlk başta rastlantı sonucu bölünmüş gibiydiler ama sonradan değişen bir şey olmadı. Mr. ve Mrs. Elton, doğrusu, ötekilerle kaynaşmak ve olabildiğince cana yakın olmak konusunda isteksiz değildiler: Ama tepede geçirilen iki saat boyunca diğer gruplar arasındaki ayrılık sanki resmiyet kazanmıştı; ne güzel manzara, ne soğuk yemekler, ne de Mr. Weston'ın neşesi durumu düzeltebildi.

İlk başta Emma'nın düpedüz canı sıkıldı. Frank Churchill'i hiç o kadar sessiz ve dalgın görmemişti. Dinle-

meye değer hiçbir şey söylemedi, görmeden baktı, beğenisini sönükçe ifade etti, Emma'nın dediklerini işitmeden dinledi. O bu kadar donukken Harriet'ın da aynı şekilde donuk olmasında şaşılacak bir şey yoktu; ikisi de çekilir gibi değildi.

Oturdukları zaman ortam biraz ısındı; hatta Emma için epey ısındı çünkü Frank Churchill'in neşesi ve konuşkanlığı yerine gelmeye başladı, tüm ilgisi yine Emma'ya yöneldi. Gösterilebilecek tüm ihtimamı Emma'ya gösterdi. Bütün derdi onu eğlendirmek, gözünde sevimli olmaktı; Emma canlandı, iltifat almaktan sıkılmadı, gevşedi, rahatladı ve Frank'e verebileceği bütün karşılığı verdi, hatta kur yapıyor olmasına bile göz yumdu, tıpkı tanışıklıklarının ilk ve en heyecanlı günlerinde olduğu gibi; bunlar şimdi onun gözünde bir şey ifade etmiyorduysa da seyredenlerin gözünde flörtten başka hiçbir kelimeyle tarif edilemezdi. "Mr. Frank Churchill'le Miss Woodhouse bugün epeyce flört ettiler." Kendilerini bu cümlenin tehlikesine açık hale getiriyorlar ve bir hanım mektupla Maple Grove'a, bir diğeri de İrlanda'ya öyle yazmaya hazırlanıyordu. Emma'nın neşesi ve dikkatsizliği öyle derin bir saadetten ileri geliyor değildi; beklediğinden daha az mutlu olduğu içindi. Gülüyordu çünkü hayal kırıklığına uğramıştı; Frank'in iltifatlarından hoşlandığı ve ister arkadaşlık, ister hayranlık, ister oyun maksatlı olsun, hepsinin doğru olduğunu düşündüğü halde bunlar Frank'e onun kalbini tekrar kazandırmıyordu. Onu hâlâ arkadaşına uygun görüyordu.

"Bugün gelmemi söylediğiniz için," dedi Frank, "size müteşekkirim! Siz olmasanız bu gezinin mutluluğundan yoksun kalırdım. Geri dönmeye kararlıydım."

"Evet, çok sıkkındınız; sebebini bilmiyorum; yalnız, en iyi çilekleri kaçırdığınızı biliyorum. Size hak ettiğinizden daha nazik davrandım. Ama alçakgönüllüydünüz. Gelmeniz buyurulsun diye epey yalvardınız."

"Sıkkındım diyemem. Yorgundum. Sıcak beni sarstı."

"Bugün daha sıcak."

"Bana öyle gelmiyor. Bugün gayet rahatım."

"Rahatsınız çünkü buyruk altındasınız."

"Sizin buyruğunuz altında mı? Evet."

"Belki öyle demenizi bekliyordum ama kastettiğim kendinize hâkim olmanızdı. Dün o veya bu şekilde bazı sınırları aştınız, biraz dağıttınız; ama bugün toparlanmışsınız; her zaman yanınızda olamayacağıma göre en iyisi ruh halinizin benim değil, sizin kendi hâkimiyetiniz altında olması."

"Aynı kapıya çıkar. Bir sebebim olmadan kendime hâkim olamam. Sizin buyruğunuz altında olayım, konuşsanız da konuşmasanız da. Ayrıca her zaman yanımda olabilirsiniz. Her zaman yanımdasınız."

"Dün saat üçten bu yana sayarsak. Sürekli etkim daha önce başlamış olamaz, yoksa daha önce o kadar keyifsiz olmazdınız."

"Dün saat üç! O sizin tarihiniz. Sizi ilk şubatta gördüğümü sanıyordum."

"Hazırcevaplığınıza yetişmeye imkân yok. Ama," (sesini alçaltarak) "bizden başka kimse konuşmuyor; biz de yedi sessiz insanı oyalamayacak kadar abuk sabuk şeylerden bahsediyoruz."

"Utanacağım hiçbir şey söylemedim," diye cevap verdi Frank şen bir küstahlıkla. "Sizi ilk şubatta gördüm. Hill'deki herkes beni duysun isterse. Sesim bir yanda Mickleham'a, öbür yanda Dorking'e kadar gitsin. Sizi ilk şubatta gördüm." Sonra fısıldayarak konuştu: "Arkadaşlarımız kendilerinden geçmişler. Onları uyandırmak için ne yapalım? Saçma da olsa olur. O zaman konuşurlar. Hanımlar ve beyler, Miss Woodhouse'un emri üzerine (o ki nerede olursa olsun her şeye başkanlık eder) hepinizin ne düşündüğünü bilmek arzusunda olduğunu hepinize bildiririm."

Bazıları güldüler ve iyi niyetle cevap verdiler. Miss Bates bir sürü şey söyledi; Mrs. Elton Miss Woodhouse'un baş-

kanlık etme fikrine dudak büktü; Mr. Knightley'nin cevabı en dikkat çekici olandı.

"Miss Woodhouse hepimizin ne düşündüğünü bilmek istediğine emin mi?"

"Yoo, hayır, hayır," diye haykırdı Emma elinden geldiği kadar dikkatsizce gülüp. "Asla olmaz. Şu an katlanabileceğim en son şey. Düşüncelerinizden başka her şeyi dinlemeye hazırım. Tam hepinizi diyemem. Bir iki kişi vardır belki," (Mr. Weston'la Harriet'a göz atıp) "düşüncelerini öğrenmekten korkmayacağım."

"Ben olsam," dedi Mrs. Elton üstüne basa basa, "böyle bir şey sorma hakkını kendimde bulmazdım. Ama belki, grubun en kıdemlisi olarak, hiç kendi başıma, partilerde aranıp durmak, genç hanımlar, evli kadınlar–"

Mırıltıları kocasına söylenmişti; cevaben kocası da mırıldandı.

"Çok doğru sevgilim, çok doğru. Kesinlikle öyle gerçekten, duyulmuş şey değil, ama bazı hanımlar her şeyi söylüyorlar. Bırak şaka olarak geçsin gitsin. Senin kaliteni herkes biliyor."

"Olmuyor," diye fısıldadı Frank Emma'ya. "Çoğu alındı. Şimdi onlara daha şiddetle hücum edeceğim. Hanımlar ve beyler, Miss Woodhouse'un emri üzerine bildiririm ki kendisi hepinizin düşüncelerini öğrenme hakkından feragat ediyor ve onun yerine her birinizden sadece çok eğlenceli bir şey istiyor, genel olarak yani. Yedi kişisiniz, ayrıca ben varım (ben ki kendisinin de memnuniyetle ifade ettiği üzere zaten gayet eğlenceli biriyim), her birinizden şiir veya düzyazı olarak, özgün veya değil, ya çok zekice bir şey, ya orta zekâ seviyesinde iki şey veya cidden çok sıkıcı üç şey, kendisi hepsine canıgönülden gülmeyi vadediyor."

"Aa ne güzel," diye haykırdı Miss Bates, "o zaman rahatsız olmama lüzum yok. 'Çok sıkıcı üç şey.' Bu bana uyar valla. Ağzımı açar açmaz çok sıkıcı üç şey söyleyeceğimden

şüphem yok," (iyi huylu bir beklenti içinde herkesin onayını arayarak etrafına bakındı). "Hepiniz aynı fikirde değil misiniz?"

Emma dayanamadı.

"Ah madam, ama bir zorluk olabilir. Mazur görün ama size sayı sınırlaması var, bir seferde sadece üç adet."

Emma'nın tavrındaki sahte ihtimama kanan Miss Bates ne demek istediğini hemen anlamadı; anlayınca o sözler onu kızdırmadı ama yüzünün kızarmasına bakılırsa, canını acıtmaktan da geri kalmadı.

"Ha, tamam, peki. Evet, ne demek istediğini anladım," (Mr. Knightley'ye döndü) "dilimi tutmaya çalışacağım. Herhalde sevimsiz oluyorum, yoksa eski bir arkadaşına böyle bir şey söylemezdi."

"Planınızı beğendim," diye seslendi Mr. Weston. "Kabul, kabul. Elimden geleni yapacağım. Zor bir bilmece soracağım. Bilmece nasıl olur?"

"Pek olmaz, efendim, korkarım pek olmaz," diye cevap verdi oğlu. "Ama kulak verelim, bilhassa yolu ilk açacak olana."

"Hayır hayır," dedi Emma. "Olmaz diye bir şey yok. Mr. Weston'ın bilmecesi onu ve komşusunu azat edecek. Lütfen beyefendi, dinleyelim."

"Çok zekice olduğundan şahsen şüphem var," dedi Mr. Weston. "Biraz kolay ama şöyle: Alfabenin hangi iki harfi mükemmellik ifade eder?"

"Hangi iki harf. Mükemmellik ifade eder. Valla bilmiyorum."

"Tahmin edemezsiniz. Siz de eminim," (Emma'ya) "tahmin edemezsiniz. Ben size söyleyeyim. M ve A. Em-ma. Anladınız mı?"

Anlayış ve neşe aynı anda geldi. Gayet önemsiz bir zekâ ürünü olabilirdi ama Emma içinde gülecek ve zevk alacak çok şey buldu, Frank'le Harriet da öyle. Grubun diğer üye-

lerini pek o kadar etkilemişe benzemiyordu; bazıları boş boş baktılar; Mr. Knightley şöyle dedi:

"Bu da arzu edilen zekice şeyi açıklıyor, Mr. Weston kendi adına iyi gayret gösterdi, fakat başka herkesi zor durumda bıraktı. Mükemmellik bu kadar çabuk elde edilmemeli."

"Yo, şahsen beni mazur görün," dedi Mrs. Elton. "Böyle bir işe kalkışamam. Bu şeylerden hiç hazzetmem. Bir keresinde ismime bir akrostiş gönderilmişti, hiç hoşuma gitmedi. Kimden geldiğini biliyordum. Sersemin teki! Kimi kastettiğimi biliyorsun," (kocasına başını salladı). "Böyle şeyler Christmas'ta, ateşin etrafında otururken iyi gider, ama yaz günü kırları keşfe çıkmışken hiç çekilmiyor. Miss Woodhouse beni mazur görsün. Herkese söyleyecek zekice şeyleri olan insanlardan değilim. Nüktedan da geçinmiyorum. Kendimce benim de epey neşeli bir tarafım vardır ama ne zaman konuşacağıma, ne zaman susacağıma kendim karar vermek isterim. Bizi atlayın lütfen Mr. Churchill. Mr. E.'yi, Knightley'yi, Jane'i ve bendenizi atlayın. Anlatacak zekice bir şeyi yok hiçbirimizin."

"Evet evet, lütfen beni atlayın," diye ekledi kocası bir tür alaycı utangaçlıkla. "Miss Woodhouse'u veya başka bir hanımı eğlendirecek bir şeyim yok. Evli, yaşlı bir adamım, hiçbir işe yaramam. Yürüyelim mi Augusta?"

"Seve seve. Aynı yerde bu kadar uzun gezmekten yoruldum. Hadi Jane, diğer koluma gir."

Jane teklifi reddetti; karıkoca yürüyerek uzaklaştılar. "Ne mutlu çift!" dedi Frank Churchill onlar duyamayacak kadar uzaklaşınca. "Birbirlerine nasıl da yakışıyorlar! Halka açık bir yerde tanıştıktan sonra evlenmek büyük şans! Sanırım Bath'ta birbirlerini en fazla iki üç hafta görmüşler! İstisnai bir şans! Çünkü halka açık bir yerde birini ne kadar tanıma imkânın olur ki. Hiç. Olmaz. Sadece kadınları kendi evlerinde, kendi yakınları arasında, her zamanki hallerinde görerek haklarında fikir sahibi olursun. Bundan mahrumsan, gerisi

kader kısmet, genellikle de kısmetsizlik. Kimbilir kaç erkek kendini kısa tanışıklık sonrası evlilik taahhüdüne sokmuş ve hayatının geri kalanında perişan olmuştur!"

Daha önce kendi grubu dışında pek konuşmamış olan Miss Fairfax şimdi konuştu.

"Böyle şeyler oluyor hiç şüphesiz." Öksürerek durdu. Frank Churchill dinlemek üzere ona döndü.

"Bir şey söylüyordunuz," dedi ciddiyetle. Jane sesine tekrar kavuştu.

"Sadece diyordum ki böyle talihsiz durumlar zaman zaman kadınların da erkeklerin de başına geliyorsa da bunun çok sık olduğunu sanmıyorum. Aceleci ve sakıncalı bir beraberlik kurulabilir ama sonra bunu telafi edecek zaman olur. Demek istiyorum ki sadece mutlulukları şansa kalmış zayıf, kararsız kişiler talihsiz bir tanışıklığın ilelebet esiri olurlar."

Frank cevap vermedi, öylece baktı, uysalca başını eğdi; hemen sonra neşeli bir sesle şöyle dedi:

"Doğrusu, ben kendi kararlarıma pek güvenmiyorum; evlenirsem eminim birileri benim adıma eşimi seçer." (Emma'ya döndü.) "Siz seçer misiniz? Bana eş seçer misiniz? Sizin karar kılacağınız herkesi beğeneceğime eminim. Aile kurmaktan anlıyorsunuz." (Babasına gülümsedi.) "Bana birini bulun. Acelem yok. Onu himayenize alın, eğitin."

"Ve kendime benzeteyim."

"Lütfen, mümkünse."

"Pekâlâ. Vazifeyi üstleniyorum. Şahane bir eşiniz olacak."

"Canlı, hareketli olmalı, ela gözlü olmalı. Başka bir şey umurumda değil. Birkaç yıllığına yurt dışına gideceğim. Döndüğüm zaman hani eşim diye size geleceğim. Aklınızda olsun."

Emma'nın unutma ihtimali yoktu. En sevdiği hisleri harekete geçiren bir vazifeydi. Harriet tarif edilen kişi olamaz mıydı? Ela gözler hariç, iki sene onu olması gereken kişi yap-

maya yeterdi. Şu an bile Harriet'ı düşünüyor olabilirdi, kim bilir. Eğitimden bahsetmesi buna işaret ediyor gibiydi.

"Mrs. Elton'a katılalım mı?" dedi Jane teyzesine.

"İstiyorsan tatlım. Seve seve. Ben hazırım. Onunla gitmeye de hazırdım ama böyle de olur. Çabucak yetişiriz. Daha şurada, yok, o başkasıymış. İrlanda arabasıyla gelen hanımlardan biri, hiç de ona benzemiyor. Neyse, bence–"

Gittiler, hemen sonra Mr. Knightley de arkalarından gitti. Mr. Weston, oğlu, Emma ve Harriet yalnız kaldılar; delikanlının neşesi şimdi neredeyse sevimsiz bir dereceye çıktı. Emma bile sonunda iltifatlardan ve şakalardan yoruldu, diğerleriyle sakin bir yürüyüşe çıkmış veya kendi başına oturmuş, başını dinliyor, aşağısındaki harikulade manzarayı seyrediyor olmayı diledi. Arabaların hazır olduğunu söylemek için ortaya çıkan hizmetkârları görünce sevindi; o gezi gününün şüphe götürür güzelliğini sona erdirecek sessizce eve dönme düşüncesinin cazibesine kapılıp yola çıkmak üzere toparlanma, hazırlanma telaşına, Mrs. Elton'ın kendi arabasını önce çıkarma gayretine bile memnuniyetle katlandı. Bir daha bunca uyumsuz insanı bir araya getiren başka bir plana asla kanmamayı umut etti.

Arabayı beklerken Mr. Knightley'yi yanı başında buldu. Mr. Knightley yakınlarda kimsenin olmadığından emin olmak ister gibi etrafa bakındı, sonra şöyle dedi:

"Emma, seninle bir kez daha alışkın olduğum gibi konuşmak zorundayım: Belki izin verdiğin değil, katlandığın bir ayrıcalıktır ama bunu yine de kullanacağım. Hata yaptığını ve bunun sana söylenmediğini görmek istemiyorum. Nasıl Miss Bates'e karşı bu kadar duygusuz olabilirsin? Onun karakterindeki, onun yaşı ve durumundaki bir kadına nasıl öyle küstah bir zekâ gösterisi yapabilirsin? Emma, bunun mümkün olabileceği aklıma gelmezdi."

Emma hatırladı, yüzü kızardı, üzüldü ama gülüp geçiştirmeye çalıştı.

"Ama ne yapabilirdim ki? Elimde değildi. O kadar da kötü değil. Tahminimce beni anlamadı bile."

"Emin ol anladı. Kastettiğin her şeyi anladı. O andan beri anlatıyor. Nasıl anlattığını keşke duyabilseydin, nasıl bir saflık ve kadirşinaslıkla anlattığını. Ona katlanmak pahasına ilgini esirgemediğini, ezelden beri senden ve babandan yakınlık gördüğünü söylerken senin hoşgörünü nasıl takdir ettiğini keşke duyabilseydin."

"Ah!" diye inledi Emma. "Dünyanın en temiz kalpli insanı olduğunu biliyorum. Ama iyi şeylerle gülünç şeylerin onda gayet talihsiz şekilde birleştiğini kabul etmelisiniz."

"Öyle," dedi Mr. Knightley, "kabul ediyorum. Eğer varlıklı biri olsaydı arada bir gülünç tarafının iyi tarafından daha fazla ortaya dökülmesine göz yumabilirdim. Servet sahibi bir kadın olsa her zararsız şakaya izin verebilirdim, seninle tavrın veya kendine tanıdığın serbestlik konusunda tartışmazdım. Mevkice senin eşitin olsaydı – ama durumun hiç de öyle olmadığını unutmamalısın Emma. O yoksul, içine doğduğu zenginliği kaybetmiş, yaşlandığında muhtemelen daha da kaybetmiş olacak. Durumu senin merhametine muhtaç. Çok çirkin oldu gerçekten! O ki seni bebekliğinden beri tanıyor, o ki kendisi tarafından görülmek bir şerefken senin büyüyüşünü görmüş, şimdi senin büyük bir düşüncesizlik ve kibir içinde ona güldüğünü, onu küçük düşürdüğünü görüyor, hem de yeğeninin önünde, başka bazılarının önünde, hem de senin davranışın o bazılarına örnek olacakken. Bu sözlerim hoşuna gitmeyecek Emma, benim de hiç hoşuma gitmiyor; ama henüz elimden geliyorken sana doğruları söylemeliyim ve söyleyeceğim; kendimi senin akıl hocan olarak görmek bana yetiyor; bir gün bana şimdi verebildiğinden daha fazla hak vereceğine inanıyorum."

Konuşurlarken arabaya doğru yürüyorlardı; araba hazırdı; Emma'nın bir şey söylemesine kalmadan Mr. Knightley elinden tutup onu arabaya bindirdi. Emma'nın yüzünü öte

yana çevirmiş, suskun kalmasına neden olan duyguları yanlış anlamıştı. Bu duygular yalnızca kendine karşı öfke, utanç ve derin bir endişeydi. Konuşamıyordu; arabaya binince bir an koltuğa yığıldı; sonra veda etmediği, teşekkür etmediği, asık suratla ayrıldığı için kendini ayıpladı, seslenmek, el sallamak istedi ama artık çok geçti. Mr. Knightley dönüp gitmiş, atları harekete geçmişti bile. Emma geriye bakmaya devam etti ama boşuna; sonra, olağandışı görünen bir hızla tepenin yarısını inmişlerdi ve her şey geride kalmıştı. Anlatamayacağı kadar üzgündü, hatta saklayamayacağı kadar. Hayatının hiçbir anında kendini o kadar soluksuz kalmış, altüst olmuş, ıstırap içinde hissetmemişti. Şiddetli bir darbe yemişti. Mr. Knightley'nin sözlerinin doğruluğu inkâr edilemezdi. Sözleri içine işlemişti. Miss Bates'e karşı nasıl o kadar sert, zalim olabilmişti! Değer verdiği birinin gözünde kendini nasıl o kadar küçük düşürebilmişti! Onun kendisini tek bir minnet, anlayış veya sıradan bir nezaket kelimesi duymadan terk etmesine nasıl katlanabilirdi!

Zaman Emma'ya fayda etmedi. Düşündükçe ıstırabı daha da arttı. Hiç o kadar kedere boğulmamıştı. Neyse ki konuşmak zorunda kalmıyordu. Sadece Harriet vardı, o da zaten gayet bitkin görünüyor, susmak istiyordu; Emma eve varıncaya kadar yol boyunca gözyaşlarının yanaklarından aktığını hissetti; gözyaşlarını dindirmek için hiçbir şey yapmadı.

Bölüm VIII

Box Hill gezisinin sefaleti bütün akşam Emma'nın aklını istila etti. Grubun geri kalanının geziyi nasıl değerlendirdiğini bilmiyordu. Kendi evlerinde, kendi tarzlarında geziyi zevkle hatırlıyor olabilirlerdi; ama onun gözünde hayatının en boşa harcanmış, yaşarken bile en akla aykırı, en nefretle hatırlanacak günüydü. Bütün bir geceyi babasıyla tavla oynayarak geçirmek bile onun yanında saadet sayılırdı. Hatta gerçek huzur buradaydı; günün en tatlı saatlerini babasının rahatı için feda ediyordu; babasının ona gösterdiği sevgiye, ihtimama layık olmasa da şiddetle azarlanacak durumda da olmadığını hissediyordu. Kız evlat olarak kalpsiz olmadığını umuyordu. Kimsenin ona "Babana karşı nasıl bu kadar duyarsız olabilirsin? Elimden geliyorken sana doğruyu söylemek zorundayım ve söyleyeceğim" diyemeyeceğini umuyordu. Miss Bates bir daha asla – hayır, asla! Eğer gelecekte yakınlık göstermek geçmişi unutturabilirse bağışlanmayı umut edebilirdi. Vicdanı ona hata üstüne hata yaptığını söylüyordu, hem de davranışlarından çok düşüncelerinde hata yaptığını: küçümseme ve nankörlük dolu düşüncelerle. Ama artık öyle olmayacaktı. Gerçek pişmanlık içinde sıcağı sıcağına hemen ertesi sabah onu ziyaret edecekti ve bu onun gözünde düzgün, eşit, kibar bir ilişkinin başlangıcı olacaktı.

Sabah olunca hâlâ aynı ölçüde kararlıydı; herhangi bir engel çıkmasın diye erkenden gitti. Yolda Mr. Knightley'ye rastlaması mümkündü veya onun ziyareti sırasında o da gelebilirdi. Buna itirazı olmazdı. İçine işleyen pişmanlığının görülmesinden utanacak değildi. Yürürken Donwell tarafına baktı durdu ama onu görmedi.

"Hanımların hepsi evdeydi." Daha önce o sesi duyduğuna, hole girdiğine, merdivenden çıktığına hiç o kadar sevinmemişti; daha önce oraya memnun etmek arzusuyla değil hep bir görevi yerine getirmek, belki bundan memnuniyet duymak, sonrasında da gülmek için gitmişti.

Yaklaştığının duyulması üzerine bir telaş, epeyce bir hareket ve konuşma oldu. Miss Bates'in sesini duydu, apar topar bir şey yapılıyordu; hizmetçi korkmuş ve tuhaf görünüyordu; azıcık beklemesini rica etti, sonra onu hemen içeri aldı. Teyze de yeğeni de bitişik odaya kaçıyor gibiydi. Jane'i bir anlığına gördü, son derece hasta gibiydi; kapı arkalarından kapanmadan önce Miss Bates'in "Tatlım, yatağa uzanmalısın, çok hastasın" dediğini duydu.

Zavallı ihtiyar Mrs. Bates her zamanki gibi kibar ve mütevazıydı, olan bitene akıl erdirememiş gibiydi.

"Korkarım Jane pek iyi değil," dedi. "Ama bilmiyorum, bana iyi diyorlar. Kızım neredeyse gelir Miss Woodhouse. Oturun lütfen. Keşke Hetty gitmeseydi. Ben pek – oturabildiniz mi hanımefendi? Rahat ettiniz mi? Neredeyse gelir."

Emma gelmesini cidden umut etti. Bir an Miss Bates'in ondan uzak duracağından korkmuştu. Ama Miss Bates hemen geldi. "Çok mutlu ve minnettardı." Ama Emma'nın vicdanı ona eski neşeli konuşkanlığından, davranışlarında eski rahatlıktan eser olmadığını söyledi. Gayet dostane bir şekilde Miss Fairfax'in sağlığını sormakla eski duygulara dönüş yolunun açılabileceğini umut etti. Sorunun etkisini hemen gördü.

"Ah Miss Woodhouse, ne kadar naziksiniz! Tahmin ediyorum duydunuz, bizi tebrike geldiniz. Pek tebrik edilecek

yanı da yok ya gerçi," (gözlerini kırpıştırıp birkaç damla gözyaşı döktü) "ondan ayrılmak bize çok zor gelecek, hele bu kadar alıştıktan sonra; şu an feci başı ağrıyor; bütün sabah mektup yazdı durdu: Albay Campbell'la Mrs. Dixon'a uzun uzun yazdı. 'Tatlım,' dedim, 'kendini kör edeceksin', çünkü hep gözyaşları içindeydi. İnsan şaşıp kalıyor. Büyük bir değişiklik, gerçi çok talihli, tahmin ederim hiçbir genç kadın ilk işinde öyle bir fırsat yakalamamıştır, bu kadar iyi bir şans karşısında nankörlük ettiğimizi düşünmeyin Miss Woodhouse," (tekrar gözyaşları dökerek) "ama zavallıcık işte! Başı nasıl ağrıyor bilseniz. İnsan büyük acılar içindeyken layıkıyla minnet duyamıyor tabii. Öyle keyifsiz ki. Onu gören kimse öyle bir iş bulduğu için ne kadar memnun mesut olduğunu anlayamaz. Size çıkamadığı için onu mazur görün, elinde değil, kendi odasına gitti, yatmasını istedim. 'Tatlım,' dedim, 'yatağa uzanmalısın', ama uzanmadı, odada döneleyip duruyor. Ama artık mektupları bitirdi ya birazdan kendine geleceğini söyledi. Sizi göremediği için son derece üzgün Miss Woodhouse, ama nezaketiniz onu hoş görür. Kapıda da beklediniz, çok utandım, nedense bir telaş oldu, nasılsa kapının vurulduğunu duymamışız, bir baktık merdivenden çıkıyorsunuz, birinin geldiğini bilmiyorduk. 'Mrs. Cole'dur,' dedim, 'eminim. Başka kimse bu kadar erken gelmez.' O da dedi ki, 'Er geç katlanılacak, en iyisi bir an önce başlamak.' Ama sonra Patty geldi, siz olduğunuzu söyledi. 'Ah,' dedim, 'Miss Woodhouse'muş, onu görmek sana iyi gelir.' 'Kimseyi göremem,' dedi, kalkıp çıktı; sizi o yüzden beklettik, çok üzüldük, utandık. 'Madem gitmek zorundasın, tatlım, git,' dedim, 'uzandığını söylerim.'"

Emma samimi bir ilgi gösterdi. Uzun zamandır Jane'e artan bir yakınlık duyuyordu; şimdiki ıstırabı önceki tüm densiz şüphelerinin tedavisi yerine geçiyor, ona acımadan başka bir duygu bırakmıyordu; geçmişin daha az adil, daha az kibar duygularını hatırlayınca Jane'in Mrs. Cole'u gör-

meye hazırken Emma'yı görmeye katlanamayacağını kabul etmek zorunda kaldı. İçinden geldiği gibi konuştu, hakiki bir pişmanlık ve dostlukla; Miss Bates'ten öğrendiği yeni gelişmenin Miss Fairfax'i mutlu etmesini bütün kalbiyle temenni etti. "Hepsi için zor bir tecrübe olacaktı. Anladığı kadarıyla Albay Campbell dönene kadar beklenecekti."

"Ne kadar naziksiniz!" diye cevapladı Miss Bates. "Her zaman ne kadar naziksiniz."

Bu 'her zaman' kelimesinin altında herhangi bir ima yoktu; duyduğu korkunç minnettarlıktan kurtulmak için Emma açık açık sordu:

"Sorabilir miyim, Miss Fairfax nereye gidiyor?"

"Mrs. Smallridge diye birine, hoş bir kadın, çok yüksek biri, üç küçük kızından mesul olacak, şahane çocuklar. Başka bir yerin daha rahat olması mümkün değil; belki Mrs. Suckling'in ve Mrs. Bragge'ın ailelerini saymazsak; ama Mrs. Smallridge ikisiyle de samimi, aynı çevredeler, Maple Grove'dan sadece dört mil uzakta. Jane Maple Grove'dan sadece dört mil uzakta olacak."

"Miss Fairfax herhalde bu imkânı Mrs. Elton'a borçlu."

"Evet, bizim iyi yürekli Mrs. Elton. Yorulmak bilmez, gerçek dost. Hayır'ı kabul etmiyor. Jane'in 'hayır' demesine izin vermedi, çünkü Jane teklifi ilk duyduğu zaman (önceki gündü, Donwell'de olduğumuz sabah), Jane ilk duyduğu zaman, bahsettiğiniz sebeplerden ötürü teklifi kabul etmemeye kararlıydı; tam dediğiniz gibi, Albay Campbell'ın dönüşüne kadar karar vermemek düşüncesindeydi, hiçbir şey de onu halihazırda bir yere bağlanmaya ikna edemezdi, Mrs. Elton'a da tekrar tekrar öyle dedi. Ben de fikrini değiştirebileceğine ihtimal vermezdim. Ama o iyi yürekli Mrs. Elton hep doğru kararlar veriyor, geleceği benden iyi gördü. Herkes onun kadar iyilik dolu bir çaba göstermez, Jane'in cevabını kabul etmemek için öyle diretmezdi; Jane'in hayır cevabını iletmeyi reddettiğini açık açık söyledi, beklerim dedi; gerçekten de

dün akşam Jane'in gitmesine karar verildi. Benim için büyük sürpriz oldu! Hayatta aklıma gelmezdi! Jane Mrs. Elton'ı kenara çekip hemen söyledi, Mrs. Suckling'in konumunun ayrıcalıklarını tekrar düşününce teklifi kabul etmeye karar vermiş. Karar verilene kadar hiçbir şeyden haberim yoktu."

"Akşamı Mrs. Elton'la mı geçirdiniz?"

"Evet, hepimiz; Mrs. Elton bizi davet etti. Tepedeyken öyle anlaştık, hani Mr. Knightley'yle yürüyorduk ya. 'Hepiniz akşamı bizde geçirmelisiniz,' dedi, 'kesinlikle hepiniz bizde olmalısınız.'"

"Mr. Knightley de mi geldi?"

"Hayır, Mr. Knightley gelmedi; en baştan reddetti; ben gelir sandım çünkü Mrs. Elton onu asla bırakmayacağını söyledi; ama gelmedi; annem, ben ve Jane oraya gittik, gayet hoş bir akşam geçirdik. Öyle iyi dostlar ki Miss Woodhouse, her zaman çok nazikler, üstelik sabahki geziden sonra herkes çok bitkindi. Zevk bile yorucu, bilirsiniz; kimse de çok fazla zevk almış gibi değildi. Mamafih, ben hep çok hoş bir gezi olarak hatırlayacağım, beni de aralarına alan iyi kalpli dostlara her zaman minnet duyacağım."

"Miss Fairfax, galiba, gerçi siz fark etmemişsiniz ama, bütün gün karar vermeye çalıştı."

"Galiba öyle yaptı."

"O zaman geldiğinde o da bütün yakınları da keder duyacaklar; ama eminim yaptığı anlaşmada insana teselli verecek her şey vardır; yani ailenin huyunu suyunu, tarzını kastediyorum."

"Teşekkür ederim sevgili Miss Woodhouse. Evet, gerçekten de onu orada mutlu edecek her imkâna sahipler. Mrs. Elton'ın bütün tanıdıkları arasında Sucklingler ve Braggelar dışında öyle çocuk bakımı isteyen bir ev yok, çok cömert, çok zevk sahibi bir aile. Mrs. Smallridge harikulade bir kadın! Neredeyse Maple Grove seviyesinde bir hayat tarzına sahipler; çocuklara gelince minik Sucklingler'le minik Brag-

gelar kadar zarif tatlı çocuklar hiçbir yerde yoktur. Jane'e büyük saygı ve nezaketle davranacaklar! Zevkten ibaret, zevk dolu bir hayatı olacak. Hele maaşı! Yani maaşını size söylemeye korkuyorum Miss Woodhouse. Size bile, çünkü siz ki büyük paralara alışkınsınızdır, Jane gibi genç birine o kadar çok para verilebileceğine zor inanırsınız."

"Ah madam," diye haykırdı Emma, "başka çocuklar benim kendimi hatırladığım gibilerse o işin maaşı henüz duymadığım maaştan beş kat fazla olsa yeridir, hakkıyla kazanılmıştır."

"Ne kadar asil bir düşünce!"

"Peki Miss Fairfax ne zaman gidiyor?"

"Çok yakında, çok yakında gerçekten; en fenası da bu. On beş gün içinde. Mrs. Smallridge'in çok acelesi var. Zavallı annem buna nasıl dayanacağını bilmiyor. O yüzden aklından çıksın diye uğraşıyorum, diyorum ki, hadi madam, artık bunu düşünmeyelim."

"Bütün dostları onu kaybettikleri için üzülecekler; peki Albay ve Mrs. Campbell onların dönmesini beklemeden işe girdiğini öğrenince üzülmeyecekler mi?"

"Evet, Jane'e kalırsa elbette üzülecekler; ama bu öyle bir fırsat ki reddederse kendini hiçbir şekilde mazur gösteremeyeceğini hissediyor. Mrs. Elton'a ne dediğini bana ilk söylediği zaman, hatta aynı anda Mrs. Elton da gelip o sebeple beni tebrik ettiği zaman o kadar şaşırdım ki! Çaydan önceydi, dur, hayır, çaydan önce olamaz çünkü iskambile oturuyorduk, ama yine de çaydan önceydi, çünkü şey diye düşündüğümü hatırlıyorum, yoo, hayır, şimdi hatırladım, şimdi tamam; çaydan önce bir şey oldu ama o değil. Çaydan önce Mr. Elton'ı dışarı çağırdılar, ihtiyar John Abdy'nin oğlu onunla konuşmak istemiş. Zavallı ihtiyar John, onu çok sayarım; zavallı babama tam yirmi yedi sene kâtiplik yaptı; şimdiyse zavallı ihtiyarcık, yatağa düşmüş, eklem romatizmasından sefil olmuş, bugün gidip onu görmem lazım, Jane

de tabii, eğer dışarı çıkarsa. Zavallı John'un oğlu fakirlik yardımı almak için Mr. Elton'la konuşmaya gelmiş; kendi durumu gayet iyi, biliyorsunuz, Crown'da ahıra bakıyor, o çeşit bir şey, ama yine de yardım almadan babasına bakamıyor; Mr. Elton dönünce bize seyis John'un söylediklerini anlattı, sonra da arabanın Frank Churchill'i Richmond'a götürsün diye Randalls'a gönderildiği ortaya çıktı. Çaydan önce olan buydu. Jane çaydan sonra konuştu Mrs. Elton'la."

Miss Bates Emma'ya bu haberin onun için yeni olduğunu söyleme fırsatı vermedi; ama Mr. Frank Churchill'in gidişinin ayrıntılarından haberdar veya değil, hiç önemi yokmuş gibi lafına devam edip her şeyi baştan sona anlattı.

Mr. Elton'ın konu hakkında seyisten öğrendiği kadarıyla, yani seyisin kendisinin ve Randalls'taki uşakların bildiği kadarıyla grup Box Hill'den döndükten sonra Richmond'dan bir ulak gelmiş, ama ulak zaten bekleniyormuş; Mr. Churchill yeğenine birkaç satır not göndermiş, Mrs. Churchill'in fena olmadığını, ertesi sabah erkenden gelmeyi ihmal etmemesini söylüyormuş; ama Mr. Frank Churchill hiç beklemeden doğruca eve gitmeye karar verdiği, atı da hasta göründüğü için Crown'ın arabasını istesin diye hemen Tom gönderilmiş, seyis de çıkıp arabanın geçtiğini görmüş, oğlan hızlı ama gayet düzgün sürüyormuş.

Bunlarda şaşırtıcı veya ilgi çekici bir şey yoktu, Emma'nın dikkatini yalnızca zaten aklını meşgul eden konuyla birleştiği için çekti. Mrs. Churchill'in dünyadaki önemiyle Jane Fairfax'inki arasındaki zıtlık onu sarstı; biri her şeydi, diğeri hiçbir şey; kadınların kaderleri arasındaki fark üzerinde düşünerek, gözlerinin nereye dalıp gittiğinden habersiz oturdu, ta ki Miss Bates'in sözleriyle kendine gelene dek:

"Aa, ne düşündüğünüzü anlıyorum, piyano. Buna ne olacak? Çok doğru. Zavallı sevgili Jane demin bundan bahsediyordu. 'Gitmen lazım,' dedi. 'Seninle ayrılmak zorundayız. Burada işin olmaz ki. Kalsın yine de,' dedi; 'Albay

Campbell dönene kadar yerinde dursun. Ona bahsederim, benim için halleder, bütün zorluklarımdan kurtulmama yardım eder.' Ve inanıyorum ki, piyanoyu Albay mı gönderdi kızı mı, bugün hâlâ bilmiyor."

O zaman Emma piyanoyu düşünmek zorunda kaldı; bütün o eski şımarık ve haksız tahminleri hatırlamak öylesine canını sıktı ki kendini ziyaretinin uzun sürdüğüne ikna etti ve bütün samimiyetiyle iyi dileklerini tekrar tekrar ifade ederek oradan ayrıldı.

Bölüm IX

Eve yürürken Emma'nın daldığı derin düşünceleri dağıtacak bir şey olmadı, ama salona girince onu heyecanlandıracak kişileri gördü. O yokken Mr. Knightley'yle Harriet gelmişler, babasıyla oturuyorlardı. Mr. Knightley hemen ayağa kalktı ve her zamankinden daha ciddi bir tavırla şöyle dedi:

"Sizi görmeden gitmek istemedim ama zamanım da kalmadı, hemen gitmem lazım. Londra'ya gidiyorum, John ve Isabella'yla birkaç gün geçireceğim. Gönderecek veya söyleyecek bir şeyiniz var mı, kimsenin iletmediği 'sevgiler'den başka?"

"Hayır, yok. Ama çok ani olmadı mı?"

"Evet, biraz, bir süredir düşünüyordum."

Emma Mr. Knightley'nin onu affetmediğini anladı; eskisi gibi davranmıyordu. Zaman nasılsa ona barışmaları gerektiğini söyler, diye düşündü. Mr. Knightley ayakta dikilmiş, gidecekmiş gibiydi ama gitmiyordu; o sırada babası sorularına başladı.

"Ee tatlım, sağ salim gittin mi? Kıymetli eski dostumla kızını nasıl buldun? Geldiğin için çok memnun olmuşlardır. Emma'cığım Mrs. ve Miss Bates'i ziyarete gitti Mr. Knightley, daha önce de dediydim ya. Onlara karşı her zaman çok ilgili!"

Bu hak edilmemiş övgü karşısında Emma'nın yüzü kızardı; çok şey anlatan bir gülümseme ve baş hareketiyle Mr. Knightley'ye baktı. Bir anda onun lehine bir ifade görür gibi oldu, sanki Mr. Knightley'nin gözleri hakikati onun gözlerinden almış ve duyguları içinde iyi olan ne varsa hemen yakalamış ve beğenmiş gibi. Işıldayan bir takdir ifadesiyle ona baktı. Emma içinin ısındığını hissetti ve bir an sonra Mr. Knightley'nin arkadaşlığı aşan küçük bir hareketiyle daha da ısındığını hissetti. Mr. Knightley elini tuttu; Emma ilk hareketi kendisinin yapıp yapmadığını anlayamadı; belki elini uzatmış olabilirdi; ama Mr. Knightley elini aldı, sıktı ve besbelli dudaklarına götürme noktasındaydı ki kimbilir nasıl bir düşünceyle ansızın bıraktı. Olmasına ramak kalmışken nasıl bir engel hissetti, neden fikrini değiştirdi, Emma anlayamadı. Durmasaydı daha iyi ederdi diye düşündü. Niyeti, gelgelelim, şüphe götürmezdi; belki davranışları genellikle cüretkârlıktan uzak olduğu için farklı davranmaktan vazgeçmişti ama Emma bunun ona çok yakıştığını düşündü. O yaptığında bu hareketler hem çok sade hem çok ağırbaşlı oluyordu. Yine de o teşebbüsü büyük bir mutlulukla düşünmeden duramadı. Öyle mükemmel bir yakınlığı ifade ediyordu ki! Mr. Knightley hemen sonra gitti, bir anda kayıplara karıştı. Her zaman kararlı ve süratli bir zihnin çabukluğuyla hareket ederdi ama şimdiki kayboluşunda olağandışı bir hız vardı.

Emma Miss Bates'e gittiği için pişmanlık duymuyordu ama on dakika erken kalkmış olmayı diliyordu, Mr. Knightley'yle Jane Fairfax'in durumunu konuşmak zevkli olurdu. Brunswick Meydanı'na gitmesine de üzülmedi çünkü ziyaretinin ne kadar memnuniyet vereceğini biliyordu, ama daha iyi bir zaman seçilebilirdi ve biraz daha önceden haber vermek daha hoş olurdu. Yine de derin bir dostluk içinde ayrıldılar; yüz ifadesinin ve tamamına erdirilmemiş cüretkârlığının anlamı konusunda yanılıyor olamazdı; hepsi onun gözünde eski itibarını kazandığını anlatmak için yapıl-

mıştı. Onlarla yarım saat oturduğunu öğrendi. Daha erken gelmediği yazık olmuştu!

Babasının düşüncelerini Mr. Knightley'nin Londra'ya gidişinin, o kadar ani ve üstelik at sırtında gidişinin endişelerinden uzaklaştırmak için Emma ona Jane Fairfax'le ilgili havadisleri verdi ve beklediği etkiyi yaptığını gördü; gayet işe yarar bir önlem oldu, hem ilgisini çekti hem de onu rahatsız etmedi. Adamcağız Jane Fairfax'in mürebbiye olarak uzaklara gideceği fikrini uzun zamandır benimsemişti ve bundan neşeyle bahsedebiliyordu, ama Mr. Knightley'nin Londra'ya gitmesi beklenmedik bir darbe olmuştu.

"O kadar rahat bir yere gitmesine çok sevindim gerçekten. Mrs. Elton çok iyi huylu, sevimli biri; tanıdıkları da öyle insanlar herhalde. Umarım yağmurlu bir yer değildir, sağlığına da göz kulak olurlar. Sağlık her şeyin başı, inanıyorum ki zavallı Miss Taylor da benimle aynı fikirdeydi. Biliyorsun, tatlım, bizim için Miss Taylor neyse o da orada o olacak. Umarım her bakımdan mutlu olur da ona buna kanıp onca yıl yaşadığı evden ayrılmaya kalkmaz."

Ertesi gün Richmond'dan gelen bir haber başka her şeyi önemsiz kıldı. Randalls'a ulaşan acil bir posta Mrs. Churchill'in ölümünü bildiriyordu. Yeğeninin apar topar geri dönmesinin onunla ilgisi yoktu ama Mrs. Churchill delikanlının dönüşünden sonra sadece otuz altı saat yaşayabilmişti. Genel durumunun akla getirdiğinden farklı tabiatta ani bir nöbet onu kısa bir mücadeleden sonra alıp götürmüştü. Muhteşem Mrs. Churchill artık yoktu.

Haber böyle haberlerin yarattığı etkiyi yarattı. Herkesin üstüne bir ağırlık ve hüzün çöktü; merhuma acıma duyuldu, geride kalanlara sabır dilendi, makul bir zaman sonra da nerede toprağa verileceği merak edildi. Goldsmith[10] bize der ki, kadın bir kez yoldan çıkmayagörsün, tek kurtuluşu ölüm olur; sevimsiz olmayagörsün, kötü şöhretin temizleyi-

10 William Goldsmith (1730-1774): İrlandalı yazar. (e.n.)

cisi yine ölüm olur. Mrs. Churchill yirmi beş yıl kendisinden nefret edildikten sonra şimdi merhametle anılır olmuştu. Bir konuda haklı çıktı. Daha önce hasta olduğuna hiç inanılmamıştı. Olay onu her türlü hayalcilik ve bencillik suçlamasından akladı.

"Zavallı Mrs. Churchill! Şüphesiz çok acı çekiyordu, hem de kimsenin tahmin edemeyeceği kadar; sürekli ıstırap içinde olmak sinirleri de mahveder. Tüm hatalarına rağmen keder verici bir olaydı, büyük bir şoktu, Mr. Churchill onsuz ne yapardı? Mr. Churchill'in kaybı korkunçtu gerçekten. Mr. Churchill bunu zor atlatırdı." Mr. Weston bile başını salladı, ciddiyetle şöyle dedi: "Zavallı kadıncağız, kimin aklına gelirdi!" Ve olabildiğince adaba uygun şekilde yas tutmaya karar verdi; karısı yas kıyafetleri içinde samimi ve sabırlı, merhamet ve iyi niyetle iç çekerek, dertlenerek oturdu. İkisinin de ilk düşüncelerinden biri bunun Frank'i nasıl etkileyeceğiydi. Bu Emma'nın da ilk tahmin yürüttüğü konuydu. Mrs. Churchill'in karakterini, kocasının acısını şaşkınlık ve acımayla düşündükten sonra duyguları hafiflemiş olarak Frank'in olaydan nasıl etkileneceği, nasıl fayda sağlayacağı, nasıl özgür kalacağı sorularına eğildi. Bir an içinde olayın bütün muhtemel iyi yanlarını gördü. Artık Harriet Smith'le beraberliğinin önünde hiçbir engel olmayacaktı. Karısı olmayınca Mr. Churchill'den kimse korkmazdı; rahat, uysal bir adamdı, yeğeni onu her şeye ikna edebilirdi. Geriye sadece yeğeninin âşık olması kalıyordu çünkü o yöndeki bütün iyi niyetine rağmen Emma bu bağın kurulmuş bulunduğundan emin olamıyordu.

Harriet bu durum karşısında gayet iyi davrandı, kendine son derece hâkim oldu. Umudunun arttığını hissettiyse de bir şey belli etmedi. Emma onda böyle güçlenmiş bir karakter gördüğü için sevindi ve devamını tehlikeye atmamak için konu hakkında en ufak imada bulunmadı. Böylece Mrs. Churchill'in ölümünden ortak bir ağırbaşlılıkla bahsettiler.

Randalls'a Frank'ten kısa mektuplar geldi, durumlarıyla ve düşünceleriyle ilgili önem arz eden şeyleri anlatıyordu. Mr. Churchill beklenenden daha iyiydi; cenaze Yorkshire'a yollanınca ilk durakları Mr. Churchill'in son on yıldır ziyaret sözü verdiği çok eski bir dostunun Windsor'daki evi olacaktı. Şimdilik Harriet için yapacak bir şey yoktu; Emma cephesinde imkân dâhilinde olan tek şey gelecek için iyi şeyler dilemekti.

Jane Fairfax'le ilgilenmek daha acil bir meseleydi; Harriet'ın kısmeti açılırken onunki kapanıyordu; yaptığı anlaşma Highbury'de ona nezaket göstermek isteyen kimse yüzünden gecikme yaşamasına izin vermiyordu; bu nezaketi göstermek Emma için en öncelikli vazife oldu. Geçmişteki soğukluğu için büyük bir pişmanlık duyuyordu; aylardır ihmal etmekte olduğu kişi şimdi sevgiye boğmak istediği kişiydi. Ona faydalı olmak istiyordu, arkadaşlığına değer verdiğini göstermek, saygısını ve yakınlığını kanıtlamak istiyordu. Onu bir gününü Hartfield'da geçirmeye ikna etmeye karar verdi. Bu amaçla bir pusula gönderdi. Daveti sözlü bir mesajla reddedildi, "Miss Fairfax yazacak durumda değil"; aynı sabah Mr. Perry Hartfield'a uğradığı zaman, ziyaret edilemeyecek kadar rahatsız olduğu anlaşıldı; Mr. Perry onu itirazlarına rağmen ziyaret etmişti; şiddetli baş ağrılarından ve sinirsel ateşten mustaripti, bu da Mr. Perry'ye kalırsa söylenen zamanda Mrs. Smallridge'in evine gitme ihtimalini azaltıyordu. Şu an için sağlığı son derece bozuk görünüyordu; iştahı tümden gitmişti; ailenin ilk tahmininin aksine solunum sıkıntısı türünden korkutucu bulgular yoktu ama Mr. Perry durumundan yine de endişe ediyordu. Mr. Perry Jane'in taşıyabileceğinden daha büyük yükün altına girdiğini, kabul etmese bile bunu kendisinin de hissettiğini düşünüyordu. Ruhen bitmiş gibiydi. Mevcut evi, söylememek elinde değildi, sinir hastalığı için uygun değildi: Ufak bir odaya tıkılmıştı, keşke başka türlü olsaydı, ayrıca çok eski

bir dostu olsa da iyi kalpli teyzesi o durumdaki bir hastanın ihtiyaç duyduğu bakıcı değildi. Özeninden ve ilgisinden şüphe edilemezdi; hatta aslında çok fazlaydılar. Miss Fairfax'in bu özen ve ilgiden fayda değil zarar gördüğünden korkuyordu. Emma anlatılanları samimi bir endişeyle dinledi, Jane için giderek büyüyen bir acı duydu ve faydalı olmanın bir yolunu arayarak etrafına bakındı. Bir iki saatliğine de olsa onu teyzesinden uzaklaştırmak, ona hava ve ortam değişikliği ve sakin, akıllı uslu bir sohbet sunmak, bir iki saatliğine bile olsa iyi gelebilirdi; ertesi sabah bulabildiği en duygulu ifadelerle tekrar yazdı, Jane'in belirleyeceği saatte arabayla ona uğrayacaktı; Mr. Perry'nin fikrini aldığını, dışarı çıkmanın hastasına iyi geleceğini söylediğini de ekledi. Cevap kısa bir not şeklinde geldi:

"Miss Fairfax çok teşekkür ediyordu ama dışarı çıkacak durumda değildi."

Emma kendi notunun daha iyi bir karşılığı hak ettiğini düşündü; ama kelimelerle kavga etmek imkânsızdı; titrek, dağınık el yazısı rahatsızlığı o kadar açık biçimde gösteriyordu ki Emma sadece bu görülme veya yardım alma isteksizliğiyle en iyi nasıl mücadele edilebileceğini düşündü. Böylece aldığı cevaba rağmen arabanın hazırlanmasını emretti ve doğruca Miss Bates'in evine gitti; Jane'i ona katılmaya ikna edebileceğini umuyordu ama olmadı; Miss Bates arabanın kapısına geldi, minnet içindeydi, hava almanın iyi geleceği konusunda o da aynı fikirdeydi; ikna olsun diye her şeyi denemişti ama hepsi boşunaydı. Miss Bates eli boş dönmek zorunda kalmıştı; Jane asla söz dinlemiyordu; dışarı çıkma teklifi bile onu daha hasta etmiş gibiydi. Emma onu bizzat görmek ve onu ikna etmeyi kendi denemek istiyordu; ama isteğini dile getirmeye kalmadan Miss Bates yeğenine Miss Woodhouse'u içeri almama sözü verdiğini dolaylı yoldan söyledi. "Esasen zavallı Jane kimseyi görmeye dayanamıyordu, hiç kimseyi, Mrs. Elton tabii geri çevrilemezdi,

sonra Mrs. Cole da çok ısrar etmişti, hatta Mrs. Perry çok şey söylemişti, ama onlar hariç, Jane gerçekten kimseyi görmeyecekti."

Emma Mrs. Elton'larla, Mrs. Perry'lerle, Mrs. Cole'larla filan aynı sınıfa sokulmak istemedi, onlar kendilerini zorla her yere sokarlardı; kendisinin ayrıcalığı olmadığını da hissediyordu; böylece vazgeçti; sadece Miss Bates'e yeğeninin iştahını ve beslenmesini sordu, yardımcı olmak istiyordu. O konuda zavallı Miss Bates çok mutsuzdu ve çok konuşkandı; Jane hemen hiçbir şey yemiyordu: Mr. Perry besleyici gıdalar tavsiye etmişti ama bulabildikleri her şey (kimsenin hayatta o kadar iyi komşuları olmamıştır) ona tatsız geliyordu.

Emma eve varınca hemen kâhyayı çağırdı, erzakın gözden geçirilmesini istedi ve çok yüksek kalite ararotu dostane bir not eşliğinde derhal Miss Bates'e gönderdi. Yarım saat sonra ararot iade edildi; Miss Bates binlerce teşekkür ediyordu, ama "sevgili Jane iade edilmezse rahat etmeyecekti; kabul edemeyeceği bir şeydi; ayrıca hiçbir eksiği olmadığının belirtilmesinde ısrar ediyordu."

Emma sonradan Jane Fairfax'in dışarı çıkacak durumda olmadığı özrünü öne sürerek arabasıyla dolaşmayı inatla reddettiği gün öğleden sonra Highbury'nin biraz uzağında, çayırlarda kendi başına dolaşırken görüldüğünü duyunca parçaları bir araya getirdi ve Jane'in *ondan* hiçbir yardım kabul etmemeye kararlı olduğunu anladı. Üzüldü, çok üzüldü. Böyle bir alınganlık, tutarsızlık ve ikisi arasındaki adaletsizlik yüzünden daha da acıklı hal alan bu durum karşısında içinin yandığını hissetti; sonra, gayet makul hislerine aldırış edilmediği, arkadaştan sayılmadığı için son derece canı sıkıldı. Ama iyi niyetli olduğunu bilmenin, kendine şunları söyleyebilmenin tesellisine sığındı: Eğer Mr. Knightley Jane Fairfax'e yardım etmek için nasıl çırpındığına tanık olabilseydi, hatta kalbinin içini görebilseydi bu kez kınayacak hiçbir şey bulamazdı.

Bölüm X

Mrs. Churchill'in vefatından on gün kadar sonra bir sabah Emma'yı alt kata çağırdılar; Mr. Weston onunla konuşmak istiyormuş, çok acelesi varmış. Mr. Weston onu salon kapısında karşıladı, normal sesiyle alelacele hatırını sordu, sonra babası duymasın diye sesini alçalttı:

"Bu sabah bir ara Randalls'a gelebilir misin? Gel, mümkünse. Mrs. Weston seni görmek istiyor. Seni görmesi lazım."

"Hasta mı?"

"Hayır, hayır, değil, sadece biraz telaşlı. Arabayla seni görmeye gelecekti ama yalnız olmak istiyor, o varken," (başıyla babasını işaret edip) "neyse! Gelebilir misin?"

"Elbette. Hemen şimdi, isterseniz. İsteğinizi reddetmem mümkün değil. Ama mesele nedir? Hasta değil, değil mi?"

"Bana güven, başka soru sorma. Zamanı gelince öğrenirsin. Akıl alacak şey değil. Neyse, susalım."

Bütün bunların anlamını tahmin etmek Emma için bile imkânsızdı. Mr. Weston'ın bakışları gerçekten önemli bir şey anlatıyor gibiydi; ama arkadaşı iyi olduğuna göre endişe etmemeye çalıştı, babasına sabah yürüyüşünü şimdi yapacağını söyledi ve Mr. Weston'la birlikte hemen evden çıktılar, hızlı hızlı Randalls'a yürüdüler.

"Hadi," dedi Emma bahçe kapısından epey uzaklaştıkları zaman, "hadi Mr. Weston, ne oldu söyleyin."

"Hayır, hayır," diye cevap verdi ciddiyetle. "Bana sorma. Her şeyi ona bırakacağıma karıma söz verdim. O benden daha iyi açıklar. Sabırsız olma Emma, birazdan her şey ortaya çıkacak."

"Söyleyin," diye haykırdı Emma dehşet içinde, kıpırdamadan durarak. "Aman Tanrım! Mr. Weston, hemen söyleyin. Brunswick Meydanı'nda bir şey oldu. Oldu, biliyorum. Hemen şu an ne olduğunu bana söylemenizi istiyorum."

"Hayır, tümüyle yanılıyorsun."

"Mr. Weston, benimle oyun oynamayın. Kaç yakınımın şu an Brunswick Meydanı'nda olduğunu düşünün. Hangisi? Kutsal olan her şey adına size yalvarıyorum, benden saklamayın."

"Söz veriyorum Emma."

"Söz mü! Neden yemin etmiyorsunuz! Neden yeminle onlardan biriyle ilgili değil demiyorsunuz? Aman Tanrım! Bana açıklanacak ve o aileden biriyle ilgili olmayan ne olabilir?"

"Yemin ediyorum," dedi Mr. Weston gayet ciddi bir şekilde, "öyle değil. Knightley adını taşıyan hiç kimseyle en ufak ilgisi yok."

Emma'nın cesareti geri geldi, yürümeye devam etti.

"Hata ettim," diye devam etti Mr. Weston, "açıklama kelimesini kullanmamalıydım. Bu ifadeyi kullanmamalıydım. Aslında seninle alakası yok, sadece benimle alakası var, yani öyle umut ediyoruz. Neyse! Lafın kısası Emma, ortada rahatsız olacak bir şey yok. Sevimsiz bir mesele olmadığını söylemiyorum ama işler çok daha kötüye gidebilir. Acele edersek birazdan Randalls'ta oluruz."

Emma beklemesi gerektiğini anladı, artık sadece biraz sabır gerekiyordu. Başka soru sormadı, hayalgücünü kullanmakla yetindi ve çok geçmeden para meselesi olabileceğine kanaat getirdi; belki Richmond'daki son olayın neticesinde

ailenin durumunda hoş olmayan bir şey ortaya çıkmıştı. Hayalgücü hızlı çalıştı. Yarım düzine gayrimeşru çocuk, belki – ve zavallı Frank mirastan mahrum oluyordu! Böyle bir olay gayet nahoş olmakla birlikte ona acı vermezdi. En fazla merakını uyandırırdı, o kadar.

"Şu atlı beyefendi kim?" dedi yürürlerken; herhangi bir art niyetle değil, Mr. Weston'ın sırrını korumasına yardım etmek için konuşuyordu.

"Bilmiyorum. Otwayler'den biri. Frank değil; emin ol Frank değil. Onu görmeyeceksin. Şimdiye kadar Windsor yolunu yarılamıştır."

"Oğlunuz sizinle miydi yani?"

"Ah! Evet, bilmiyor muydun? Neyse boş ver."

Bir an sessiz kaldı, sonra çok daha tedbirli ve çekingen bir sesle ekledi:

"Evet, Frank bu sabah buraya geldi, nasıl olduğumuzu sormak için."

Hızla yürüdüler, az sonra Randalls'taydılar. "Evet tatlım," dedi Mr. Weston odaya girerlerken, "onu getirdim, birazdan kendini daha iyi hissedersin. Sizi yalnız bırakayım. Ertelemenin manası yok. İhtiyacın olursa buralardayım." Emma çıkmadan alçak sesle şöyle dediğini duydu. "Sözümü tuttum. Hiçbir şey bilmiyor."

Mrs. Weston hasta görünüyordu; üzerinde öyle endişeli bir hal vardı ki Emma'nın huzursuzluğu arttı; yalnız kaldıkları an heyecanla konuşmaya başladı:

"Neler oluyor böyle sevgili dostum? Anladığım kadarıyla çok sevimsiz bir hadise olmuş, hemen ne olduğunu öğrenmeliyim. Bu kadar yolu kuşku içinde yürüdüm. İkimiz de kuşkudan nefret ederiz. Kuşkumun devam etmesine izin vermeyin. Sıkıntınız her neyse anlatmak size de iyi gelecek."

"Gerçekten bilmiyor musun?" dedi Mrs. Weston titreyen bir sesle. "İşiteceklerini hiç mi tahmin edemiyorsun sevgili Emma?"

"Mr. Frank Churchill'le ilgili herhalde."

"Haklısın. Onunla ilgili. Anlatacağım." (Elindeki örgüye döndü, başını kaldırmamaya kararlı gibiydi.) "Frank bu sabah buradaydı, istisnai bir görevle gelmiş. Şaşkınlığımızı ifade etmemiz imkânsız. Babasıyla bir konuyu konuşmaya gelmiş, sözlendiğini bildirmeye."

Nefes almak için durdu. Emma önce kendini, sonra Harriet'ı düşündü.

"Sözlenmekten de öte hatta," diye devam etti Mrs. Weston, "nişanlanmış. Basbayağı nişanlanmış. Ne diyeceksin Emma, herkes ne diyecek Frank Churchill'in Miss Fairfax'le nişanlandığı duyulunca? Hatta uzun zamandır nişanlı oldukları!"

Emma bile şaşkınlıktan yerinden zıpladı ve dehşet içinde haykırdı: "Jane Fairfax! Aman Tanrım! Ciddi değilsiniz! Doğru olamaz!"

"Ne kadar şaşırsan az," diye karşılık verdi Mrs. Weston, hâlâ gözlerini kaçırıyor ve Emma'nın toparlanmasına imkân vermek için hızlı hızlı konuşuyordu. "Ne kadar şaşırsan az. Ama öyle. ekim ayından beri aralarında gizli bir nişan varmış, Weymouth'ta olmuş, herkesten saklanmış. Kendilerinden başka tek kişi bile bilmiyormuş, ne Campbelllar ne kızın ailesi, ne de kendi ailesi. Öyle hayret verici ki meselenin doğruluğundan eminim ama hâlâ ben bile inanamıyorum. Olur şey değil. Onu tanıdığımı sanıyordum."

Emma söylenenleri işitmiyordu. Aklı iki düşünce arasında bölünmüştü: Frank'le Miss Fairfax hakkındaki konuşması ve zavallı Harriet; bir süre sadece hayret etti, teyit istedi, tekrar teyit istedi.

"Valla," dedi sonunda, kendine gelmeye çalışarak, "en az yarım gün düşünmeden kavrayamayacağım bir durum. Vay! Bütün kış nişanlıymış demek, ikisi de Highbury'ye gelmeden önce."

"Ekimden beri nişanlıymış, gizli gizli nişanlıymış. Canımı acıttı Emma, çok hem de. Babasının da çok canını acıttı. Davranışının *bir kısmını* affedemeyiz."

Emma bir an düşündü, sonra cevap verdi: "Sizi anlamamış gibi yapmayacağım ve elimden geldiği kadar içinizi rahatlatmaya çalışacağım; üzüldüğünüz buysa eğer, bana gösterdiği ilgi bende hiçbir beklenti yaratmadı."

Mrs. Weston inanmaya korkarak gözlerini kaldırdı; Emma'nın yüzü sözleri kadar sakindi.

"Şu an mutlak bir kayıtsızlık içinde olduğuma daha rahat inanın diye size şunu da söyleyeceğim," diye devam etti, "tanışıklığımızın hemen başında bir dönem ondan hoşlandım, ona bağlanma eğilimi duydum, hatta bağlandım; ama nasıl bitti, benim için de şaşırtıcı. Ama neyse ki bitti. Bir süredir, en az üç aydır gerçekten aklıma bile gelmiyor. Bana inanabilirsiniz Mrs. Weston. Hakikat bu."

Mrs. Weston sevinç gözyaşlarıyla onu öptü; konuşabilecek hale gelince bu itirazın ona dünyadaki her şeyden daha iyi geldiğini söyledi.

"Mr. Weston da benim kadar rahatlayacak," dedi. "Bu yüzden perişan olmuştuk. En büyük dileğimiz birbirinizi sevmenizdi, öyle de olduğunu sanıyorduk. Senin adına neler hissettiğimizi tahmin edebilirsin."

"Ucuz atlatmışım; ucuz atlatmış olmam sizin için de benim için de sevinç verici bir şey olabilir. Ama onu temize çıkarmaz Mrs. Weston; söylemem lazım ki kusur işlediğini düşünüyorum. Kalbi başka birine aitken o kadar özgür tavırlarla aramıza katılmaya ne hakkı vardı? Herhangi bir genç kadını seçip kendini sevdirmek için sürekli ilgi göstermeye, ki gösterdi, ne hakkı vardı başka biriyle nişanlıyken? Yaptığı terbiyesizliği nasıl izah edebilecek? Bana kur yapmadığını nasıl söyleyebilecek? Çok yanlış, cidden çok yanlış."

"Söylediği bir şeyden anladığıma göre Emma'cığım..."

"Peki bu davranışlara Jane nasıl katlanabilir? Hiç bozuntuya vermeden her şeye tanık oldu; gözünün önünde başka bir kadına iltifat üzerine iltifat yağdırılırken öylece seyretti ve gücenmedi. Bu anlayabileceğim veya saygı duyabileceğim bir sükûnet değil."

"Aralarında yanlış anlamalar varmış Emma; açık açık öyle dedi. Fazla açıklama yapacak zamanı yoktu. Burada topu topu on beş dakika kaldı, o kadar heyecanlıydı ki buradaki zamanını doğru dürüst değerlendiremedi; ama şöyle, yanlış anlamalar olduğunu kesin söyledi. Mevcut kriz de o yüzden ortaya çıkmış görünüyor; bu yanlış anlamalar Frank'in davranışlarının uygunsuzluğundan ortaya çıkmış olabilir."

"Uygunsuzluk mu! Ah Mrs. Weston, bu kelime çok hafif kalıyor. Uygunsuzluğun çok ama çok ötesinde! Onu gözümde nasıl düşürdüğünü size anlatamam! Bir erkek böyle davranamaz! Bir erkeğin hayatındaki her harekette sergilemesi gereken namus namına, gerçeğe ve ilkelere bağlılık namına, sahtekârlığı ve küçüklüğü hor görmek namına hiçbir şey yok."

"Hayır Emma'cığım, şimdi onun tarafını tutmak zorundayım; bu durumda hatalı davrandı ama onu birçok, hem de birçok iyi özelliği olduğunu söyleyebilecek kadar uzun zamandır tanıyorum; ayrıca–"

"Tanrım!" diye haykırdı Emma ona aldırmadan. "Mrs. Smallridge de var! Jane tam mürebbiye olarak gitmek üzereydi! Frank böyle bir vurdumduymazlığı nasıl yapar? Kızcağızın işe girmesine sebep olmak, hatta böyle bir tedbir düşünmesine sebep olmak!"

"Bundan haberi yoktu Emma. Bu noktada onu aklayabilirim. Jane'in kendi kararıydı, ona bildirilmedi veya inandırıcı biçimde bildirilmedi. Düne kadar Jane'in planlarından habersiz olduğunu söyledi. Nasıl bilmiyorum ama ansızın öğrenmiş, mektup, mesaj filan gelmiş; Jane'in ne yaptığını, planını öğrenince ortaya çıkıp konuşmaya karar vermiş, her şeyi dayısına anlatmış, ondan anlayış istemiş, kısaca, onca zamandır devam eden o sefil gizlilik haline bir son vermiş."

Emma daha iyi dinlemeye başladı.

"Yakında ondan haber alacağım," diye devam etti Mrs. Weston. "Ayrılırken bana yakında yazacağını söyledi; bana şimdi bahsedemediği birçok ayrıntıya da açıklık getireceğini

vadeden bir tarzda konuştu. Dolayısıyla bu mektubu bekleyelim. Birçok şey açıklığa kavuşabilir. Şimdi aklın almadığı bir sürü şey anlaşılır, affedilir hale gelebilir. Acımasız olmayalım, onu kınamakta acele etmeyelim. Sabredelim. Onu seviyorum; artık bir noktada, en önemli noktada içim rahat olduğu için gerisinin de iyi gelmesini samimiyetle bekliyorum, geleceğine inanmaya da hazırım. Öyle gizli kapaklı bir hayat içinde ikisi de çok acı çekmiş olmalı."

"Frank'in çektiği acılar," diye cevapladı Emma kuru bir sesle, "ona fazla zarar vermiş görünmüyor. Neyse, Mr. Churchill nasıl karşılamış?"

"Gayet olumlu karşılamış, zorluk çıkarmadan onayını vermiş. Düşünsene, bir hafta içinde olup bitenler bir ailenin hayatını nasıl değiştirdi! Zavallı Mrs. Churchill yaşasa herhalde ne bir umut, ne bir şans, ne bir ihtimal söz konusu olurdu; ama daha cenazesi aile kabristanında toprağa verilmeden kocası onun verecek olduğu kararın tam aksini vermiş. Haksız bir gücün ölümden öteye gidememesi ne iyi! Mr. Churchill fazla iknaya gerek kalmadan onayını vermiş."

"Ah," diye düşündü Emma, "keşke bunları Harriet için yapmış olsaydı."

"Mevzu dün gece halledilmiş, Frank de bu sabah hava aydınlanır aydınlanmaz yola çıkmış. Bir süre Highbury'de, Batesler'de durmuş anladığım kadarıyla, sonra buraya geldi; ama dayısına dönmek için o kadar acele ediyordu ki dediğim gibi on beş dakikadan fazla kalamadı; dayısına tabii şimdi her zamankinden daha fazla lazım. Çok heyecanlı, öyle böyle değil, o kadar ki sanki karşımızda başka bir insan vardı. Öbür şeylerin üstüne bir de onu o kadar hasta görmenin şoku binmiş, ki haberi bile yokmuş, çok üzüldüğü her halinden belliydi."

"Peki ilişkinin kusursuz bir gizlilik içinde devam ettiğine inanıyor musunuz? Campbelllar, Dixonlar, hiçbiri nişanlandıklarını bilmiyor muydu?"

Emma Dixon ismini yüzü kızarmadan telaffuz edemedi.

"Hayır, hiçbiri. Net bir şekilde söyledi, dünyada ikisinden başka kimse bilmiyormuş."

"Eh," dedi Emma, "sanırım bu duruma yavaş yavaş alışacağız; çok mutlu olmalarını temenni ederim. Ama bunu ilelebet gayet çirkin bir süreç olarak hatırlayacağım. Baştan sona ikiyüzlülük ve sahtekârlık, casusluk ve ihanetten ibaret değildiyse neydi? Açık yürekli, alçakgönüllü numarası yaparak aramıza katıldılar, bizi çekiştirmek için gizli birlik kurdular! Bütün kış ve bahar boyunca buradaydık, alenen kandırıldık, hepimizin aynı dürüstlüğe sahip olduğunu varsaydık, ama meğer içimizde iki kişi biri hakkında ötekine söylenmiş duyguları, sözleri diğerine taşıyor, karşılaştırıyor, çekiştiriyor olabilirmiş. Sonuçlarına katlanmaları gerekecek, eğer birbirleri hakkında pek hoş şeyler söylenmediğini duyarlarsa!"

"O bakımdan rahatım," diye cevapladı Mrs. Weston. "Biri hakkında ötekine ikisinin birden duymaması gereken hiçbir şey demediğime eminim."

"Şanslısınız. Tek hatanız benim kulağımdan başkası duymadı, hani belli bir arkadaşımızın hanımefendiye âşık olduğunu söylemiştiniz ya."

"Doğru. Ama Miss Fairfax hakkında her zaman iyi şeyler düşündüğüm için bir hata yapıp hakkında kötü konuşmuş olmama imkân yok; Frank hakkında kötü konuşmaya gelince o zaten mümkün değil."

O anda Mr. Weston pencereden biraz uzakta göründü, belli ki izliyordu. Karısı ona içeri gelmesini söyleyen bir bakış attı ve gelmesini beklerken ilave etti: "Şimdi Emma'cığım, senden rica ediyorum, içini rahatlatacak şeyler söyle, ona göre davran, evliliğin onun da içine sinmesini sağla. Meseleye iyi yanından bakalım, aslında kızcağız lehine söylenecek sayısız şey var. Gurur duyulacak bir akrabalık değil ama eğer Mr. Churchill öyle hissetmiyorsa biz niye hissedelim?

Ayrıca her zaman takdir ettiğim üzere, hatta doğruluktan epeyce şaştığı bu meseleye rağmen hâlâ takdir ettiğim üzere Jane gibi güçlü bir kişiliğe ve sağduyuya sahip bir kıza âşık olması Frank için çok talihli bir durum olabilir. O hatasıyla bile Jane'in şartlarındaki biri için söylenecek daha birçok güzel şey yok mu?"

"Olmaz olur mu!" diye haykırdı Emma duygulanarak. "Eğer hayatta tek bir kadın sadece kendini düşündüğü için affedilebilirse, o da Jane Fairfax'in durumundaki bir kadındır. Böyleleri için insanın 'dünya onlara dost değil, dünyanın düzeni de değil,' diyesi geliyor."

Mr. Weston'ı girer girmez karşıladı ve gülümseyen bir yüzle şöyle dedi:

"Bana çok iyi bir oyun oynadınız doğrusu! Merakımı uyandırıp tahmin yeteneğimi çalıştırmak için icat edilmiş bir oyundu herhalde. Ama beni cidden korkuttunuz. Sandım ki mülkünüzün en az yarısı gitti. Ama karşımızda meğer teselli değil, tebrik vesilesi varmış. Sizi bütün kalbimle tebrik ederim Mr. Weston, bütün İngiltere'nin en güzel ve en yetenekli genç kızlarından biri gelininiz oluyor."

Mr. Weston'la karısı arasındaki bakışma onu bu sözlerin ifade ettiği gibi her şeyin yolunda olduğuna ikna etti; sözlerin mutlu etkisi hemen yüzünden okundu. Duruşu ve sesi her zamanki diriliğe kavuştu: Emma'nın elini yürekten ve minnettarlıkla sıktı ve bu nişanlılığın hiç de kötü bir şey olmadığına inanmak için sadece biraz zamana ve yüreklendirmeye ihtiyacı olduğunu belli eden bir tarzda konuya girdi. Arkadaşları sadece korkularını azaltacak, itirazlarını yumuşatacak şeyler söylemeye çalıştılar; meseleyi hep birlikte tekrar konuştukları, sonra Hartfield'a dönüş yolunda eşlik ettiği Emma'yla yeni baştan konuştuğu zaman durumu kabullenmiş ve Frank'in muhtemelen yapabileceği en iyi şeyi yaptığına inanmasına pek az kalmıştı.

Bölüm XI

Meselenin onun için asıl üzücü yanını oluşturan ve Emma'nın aklına işkence edip duran düşünceler şu kelimelerde yatıyordu: "Harriet, zavallı Harriet!" Frank Churchill ona göre hatalı, birçok bakımdan çok hatalı davranmıştı; ama ona o denli kızmasının sebebi onun davranışları değil, kendi davranışlarıydı. Harriet için onu da feci bir duruma sürüklemişti ve bu Frank'in suçunu iyice ağırlaştırıyordu. Zavallı Harriet! İkinci kez Emma'nın yanlış tahminlerinin ve iltifatlarının kurbanı oluyordu. Mr. Knightley bir keresinde "Emma, ona iyilik yapmıyorsun" dediğinde meğer geleceği görüyormuş. Ona kötülükten başka hiçbir şey yapmamış olduğundan korkuyordu. Doğru, bu olayda ilkinde olduğu gibi kendini ortadaki düzenbazlığın tek ve gerçek müsebbibi olmakla, başka türlü Harriet'ın aklına gelemeyecek düşünceleri aklına sokmakla suçlamasına gerek yoktu çünkü Harriet Frank Churchill'e olan hayranlığını Emma daha o konuda en ufak imada bulunmadan belli etmişti; ama bastırabileceği şeyi desteklediği için kendini alabildiğine suçlu hissediyordu. Onun duygularına kapılıp gitmesini önleyebilirdi. Üzerindeki etkisi buna yeterdi. Şimdi önlemiş olması gerektiğini gayet iyi biliyordu. Yetersiz sebeplerle arkadaşının mutluluğunu tehlikeye attığını hissediyordu.

Sağduyuya kulak verse Harriet'a onu düşünmemeye çalışmasını, onun Harriet'a karşılık verme ihtimalinin beş yüzde bir olduğunu söylerdi. "Ama korkarım," dedi, "sağduyuyla pek işim olmadı."

Kendine son derece kızgındı. Frank Churchill'e de kızamasaydı durumu korkunç olurdu. Jane Fairfax'e gelince, bir de onun için endişe ederek duygularına daha fazla eziyet etmeyecekti. Harriet zaten büyük bir sıkıntı olacaktı; artık Jane için üzülmesine gerek yoktu, dertleriyle hastalığının sebebi aynıydı, tedavisi de aynı olacaktı. Önemsizlik ve ıstırap günleri sona ermişti. Yakında sağlıklı, mutlu ve zengin olacaktı. Emma gösterdiği ilginin neden reddedildiğini şimdi anlayabiliyordu. Bu keşif birçok küçük konuyu açığa kavuşturuyordu. Şüphesiz kıskançlıktan ötürüydü. Jane'in gözünde rakipti; yardım etme veya ilgi gösterme girişimlerinin itici gelmesi gayet doğaldı. Hartfield arabasıyla gezmeye çıkmak işkence olacaktı, Hartfield kilerinden gelen ararot zehir yerine geçecekti. Hepsini idrak etti; öfkeli duyguların haksızlığından ve bencilliğinden sıyrılınca Jane Fairfax'in elde ettiği yüksek mevkie de mutluluğa da layık olduğunu kabul etti. Ama zavallı Harriet zihnini tamamen meşgul ediyordu! Başka kimseye ayıracak sevgisi yoktu. Emma keder içinde bu ikinci hayal kırıklığının ilkinden daha şiddetli olacağından korktu. Frank Churchill'in çok daha üstün bir hedef olması bakımından daha şiddetli olacaktı; Harriet üzerinde davranışlarına dikkat etmesine, kendine hâkim olmasına sebep olacak kadar büyük etki yaptığına bakılırsa yine daha şiddetli olacaktı. Yine de acı verici gerçeği ilk fırsatta söylemeliydi. Mr. Weston'ın son sözleri arasında bir de yasak uyarısı vardı. "Şimdilik bütün mesele sır. Mr. Churchill daha yeni kaybettiği eşinin anısına saygı gereği bunun üstünde önemle durdu, herkes de bunun adaba uygun olduğunu kabul etti." Emma söz vermişti ama yine de Harriet hariç tutulabilirdi. Bu Emma'nın en önemli göreviydi.

Bütün iç sıkıntısına karşın durumun biraz komik olduğunu da görmeden edemedi; Mrs. Weston'ın onun için yerine getirdiği aynı ağır, hassas vazifeyi o şimdi Harriet için yerine getirecekti. Büyük bir tedirginlikle ona açıklanan durumu şimdi aynı tedirginlikle bir başkasına açıklayacaktı. Harriet'ın adımlarını ve sesini duyunca kalbi hızlandı; demek zavallı Mrs. Weston ben yaklaşırken böyle hissetti, diye düşündü. Açıklamanın sonucu benzer olabilir miydi acaba! Ama yazık ki böyle bir ihtimal yoktu.

"Ee Miss Woodhouse!" diye haykırdı Harriet bir heves odaya girerek. "Duyduğumuz en tuhaf haber değil mi?"

"Hangi haberden bahsediyorsun?" diye cevapladı Emma; halinden, sesinden Harriet'ın haberi almış olup olamayacağını tahmin edemedi.

"Jane Fairfax haberini. Hiç bu kadar garip bir şey duydunuz mu? Benden çekinmenize gerek yok çünkü Mr. Weston bana bizzat anlattı. Onu az önce gördüm. Bana çok büyük sır dedi, o sebeple sizden başka kimseye söylemememi tembih etti, size zaten söylemiş."

"Mr. Weston sana ne dedi?" diye sordu Emma, hâlâ şaşkın.

"Ha, her şeyi anlattı; Jane Fairfax'le Mr. Frank Churchill evleniyorlarmış, uzun zamandır da gizli gizli nişanlılarmış. Ne kadar tuhaf!"

Öyleydi gerçekten, çok tuhaftı; Harriet'ın davranışı o kadar tuhaftı ki Emma ne düşüneceğini bilemedi. Karakteri büsbütün değişmiş gibiydi. Haber karşısında hiçbir heyecan, hayal kırıklığı ve endişe duymuyor gibiydi. Emma konuşabilmekten âciz, ona baktı.

"Kıza âşık olduğundan hiç şüphelendiniz mi?" dedi Harriet. "Belki düşünmüşsünüzdür." (Yüzü kızardı.) "Siz ki herkesin kalbinin içini görürsünüz; ama başka hiç kimse–"

"İnan ki," dedi Emma, "öyle bir yeteneğim olduğundan şüphe etmeye başlıyorum. Seni açıkça değilse de sessizce duygularına teslim olman için yüreklendirirken aynı sırada

Frank Churchill'in başka bir kadına âşık olduğunu düşünüp düşünmediğimi mi soruyorsun bana ciddi ciddi? Bir saat öncesine kadar Mr. Frank Churchill'in Jane Fairfax'e en ufak bir ilgi duyacağı aklıma bile gelmezdi. Gelse tabii ki seni uyarırdım."

"Beni mi!" diye haykırdı Harriet kızararak, hayret içinde. "Beni niye uyarasınız? Frank Churchill'in beni ilgilendirdiğini düşünmüyorsunuz ya."

"Bu konuda böyle sağlam konuştuğunu duyduğuma sevindim," diye cevap verdi Emma gülümseyerek. "Ama herhalde inkâr etmezsin, bir ara, çok evvel de değil üstelik, ona ilgi duyduğunu düşünmeme sebep oldun."

"Ona mı! Asla, asla. Sevgili Miss Woodhouse, benim hakkımda nasıl bu kadar yanılabilirsiniz?" Üzüntüyle öte yana döndü.

"Harriet!" diye haykırdı Emma bir an duraksadıktan sonra. "Ne demek istiyorsun? Tanrım! Ne demek istiyorsun? Ne yanılması! Yani o halde ne?"

Tek kelime daha söyleyemedi. Sesini kaybetmişti; oturdu, Harriet cevap verinceye kadar büyük bir korku içinde bekledi.

Yüzünü öte yana çevirmiş, ondan biraz uzakta duran Harriet hemen cevap vermedi; konuştuğu zaman sesi neredeyse Emma'nınki kadar heyecanlıydı.

"Beni yanlış anlayabileceğiniz aklıma gelmezdi!" diye başladı. "Biliyorum, ismini telaffuz etmemek üzere anlaştık, ama başka herkesten ne kadar üstün biri olduğunu düşününce başka birini kastettiğimi düşünmezsiniz sanıyordum. Mr. Frank Churchill ha! Öteki varken kim dönüp ona bakar bilmiyorum. İnanıyorum ki Mr. Frank Churchill'i düşünmeyecek kadar zevk sahibiyim, çünkü onun yanında bir hiç. Ve sizin bu denli yanılmış olmanız hayret verici! Duygularımı tümüyle onayladığınıza ve yüreklendirdiğinize inanmasam onu düşünmeye cüret etmenin büyük bir kendini beğen-

mişlik olduğunu düşünürdüm. İlk başta bana hayatta daha mucizevi şeyler de oldu, daha büyük mevki farkına rağmen ne evlilikler gerçekleşti (bunlar sizin kendi kelimelerinizdi) dememiş olsaydınız duygularıma teslim olmaya cesaret edemezdim, mümkün olabileceğini düşünmezdim. Ama siz ki onu ezelden beri tanıyorsunuz–"

"Harriet!" diye haykırdı Emma kendini kararlılıkla toplayarak. "Artık birbirimizi doğru anlayalım, başka bir hata ihtimali olmasın. Kastettiğin... Mr. Knightley mi?"

"Elbette. Başka kimse aklıma bile gelemezdi ki; ben de biliyorsunuz sandım. Ondan bahsettiğimiz çok açıktı."

"Pek değil," diye karşılık verdi Emma zoraki bir sakinlikle. "Çünkü o sıra söylediğin her şey bana farklı bir kişiyle ilgili gibi geldi. Mr. Frank Churchill ismini telaffuz ettiğine bile inanabilirdim. Mr. Frank Churchill'in sana yardım etmesinden, seni çingenelerden korumasından bahsettiğine eminim."

"Ah Miss Woodhouse, nasıl unutursunuz!"

"Sevgili Harriet, o anda ne dediğimi gayet iyi hatırlıyorum. İlgi duymana şaşırmadığımı, sana yaptığı iyiliği düşününce bunun son derece doğal olduğunu söyledim: Sen de kabul ettin, o iyilik hakkındaki hislerini sıcak bir şekilde dile getirdin, hatta imdadına yetiştiğini görünce ne kadar heyecanlandığından bahsettin. O izlenimler hafızamda hâlâ taze."

"Ah Tanrım," diye haykırdı Harriet, "ne demek istediğinizi şimdi anlıyorum; ama o sırada ben bambaşka bir şey düşünüyordum. Kastettiğim çingeneler değildi, Mr. Frank Churchill de değildi. Hayır!" (Fark edilir bir gururla.) "Çok daha kıymetli bir olayı düşünüyordum, Mr. Elton benimle dans etmek istemeyince, odada başka eş de olmayınca Mr. Knightley'nin gelip beni dansa kaldırmasını. Beni dünyadaki herkesten daha üstün olduğuna inandıran iyilik, asil ve cömert hareket buydu."

"Aman Tanrım!" diye haykırdı Emma. "Çok talihsiz, çok çirkin bir hata olmuş. Ne olacak şimdi?"

"Yani beni anlamış olsaydınız yüreklendirmez miydiniz? Yani kastettiğiniz öteki olsa da şimdikinden daha kötü olamam; peki... mümkün mü–"

Birkaç dakika sustu. Emma konuşamadı.

"Söz konusu ben de olsam herhangi biri de olsa Miss Woodhouse," diye devam etti Harriet, "ikisi arasında büyük bir fark hissetmenize şaşırmıyorum. Birinin ötekine göre beş yüz milyon kere daha benden yukarıda olduğunu düşünüyorsunuz. Ama umarım Miss Woodhouse eğer, yani, garip görünse de... Ama bunlar kendi kelimelerinizdi, daha mucizevi şeyler de oldu, Mr. Frank Churchill'le benim aramda olandan daha büyük seviye farkına rağmen ne evlilikler gerçekleşti; dolayısıyla böyle bir şey daha önce de olmuş besbelli – eğer o kadar kısmetli olursam, eğer Mr. Knightley gerçekten seviye farkına aldırmazsa yani, sevgili Miss Woodhouse, karşı çıkmayacağınızı, engel olmaya çalışmayacağınızı umut ediyorum. Gerçi bunu yapmayacak kadar iyi yüreklisiniz."

Harriet pencerelerden birinin önünde duruyordu. Emma ona bakmak için endişe içinde arkasını döndü ve aceleyle şöyle dedi:

"Mr. Knightley'nin senin sevgine karşılık verdiğini düşünüyor musun?"

"Evet," dedi Harriet alçakgönüllülükle ve biraz da korkusuzca. "Düşünüyorum diyebilirim."

Emma hemen gözlerini kaçırdı; sessizce düşünerek kımıldamadan birkaç dakika oturdu. O birkaç dakika kendi kalbini anlamasına yetti. Aklı bir kez kuşkuya kapılınca hızla ilerledi. Bütün gerçeği gördü, gördüğünü kabul etti. Harriet'ın Frank Churchill'dense Mr. Knightley'ye âşık olması neden çok daha kötüydü? Harriet'ın karşılık bulduğunu söylemesi niye duyduğu endişeyi korkunç derecede artırıyordu? Aklında çakıp geçti ok hızıyla, Mr. Knightley ondan, Emma'dan başka kimseyle evlenemezdi.

Aynı birkaç dakika içinde kendi davranışları da tıpkı kalbi gibi gözünün önünden geçti. Her şeyi daha önce hiç tatmadığı bir berraklıkla gördü. Harriet konusunda ne kadar da uygunsuz davranıyordu! Ne kadar sorumsuz, ne kadar düşüncesiz, ne kadar akıldışı, ne kadar duygusuz davranmıştı! Ne körlük, ne delilik içinde hareket etmişti! Korkunç bir darbe yemiş gibi oldu; kendini en kötü şekilde azarlamaya, kendine her türlü hakareti etmeye hazırdı. Bütün ayıplarına rağmen hâlâ kendine duyduğu bir parça saygı, görüntüsü için duyduğu endişe, Harriet'a karşı adil olması gerektiği inancı (Mr. Knightley'nin ona âşık olduğunu düşünen bir kıza acımasına lüzum yoktu, ama adalet duygusu şimdi ona soğuk davranarak onu üzmemesi gerektiğini söylüyordu) Emma'ya oturup duruma sakince, hatta belirgin bir nezaketle dayanmaya devam etme kararlılığı verdi. Ayrıca Harriet'ın umutlarının nereye kadar uzandığını soruşturmak yerinde ve kendi çıkarına olurdu; Harriet Emma'nın kendisine karşı duyduğu, tamamen gönüllü bir şekilde oluşmuş takdir ve ilgiyi kaybedecek veya tavsiyeleri ona hiç yaramamış kişi tarafından hafife alınmayı hak edecek hiçbir şey yapmamıştı. Derin düşüncelerden uyanıp, duygularına hâkim olarak tekrar Harriet'a döndü ve daha davetkâr bir sesle tekrar konuşmaya başladı; meselenin açılmasına sebep olan konu, Jane Fairfax'in harikulade hikâyesi, kapanmış gitmişti. İkisi de Mr. Knightley'den ve kendilerinden başka bir şey düşünemiyordu.

Hiç de mutsuz denemeyecek hülyalara dalmış, ayakta duran Harriet yine de Miss Woodhouse gibi bir yargıcın, yakın dostun şimdi cesaret veren tavrıyla hülyasından uyandırıldığına memnun oldu; umutlarının hikâyesini büyük, titreyiş dolu bir zevkle anlatmak için sadece davet bekliyordu. Emma'nın ondan anlatmasını ister, onu dinlerken yaşadığı titreme daha iyi saklanmıştı ama Harriet'ınkinden aşağı kalır yanı yoktu. Sesinden anlaşılmıyordu ama aklı kendine

dair bir tasavvurun, yaklaştığı yeni fark edilen tehlikenin, ani ve yorucu duyguların yarattığı büyük bir karmaşa içindeydi. Emma Harriet'ın hikâyesini derin bir iç sızısıyla ama sabırlı görüntüsünü bozmadan dinledi. Olayların sırasını takip eden, her şeyin yerli yerine oturduğu veya güzel anlatılan bir hikâye olmasını bekleyemezdi; ama anlatım şeklinin zayıflığı ve dağınıklığından ayrıldığı zaman, bilhassa kendi hatırladıkları Mr. Knightley'nin Harriet hakkında daha iyi şeyler düşünmeye başladığını teyit ettikçe Emma'nın içini parçalayan bir acı ihtiva ediyordu.

Harriet o iki hayati danstan sonra Mr. Knightley'nin davranışlarında bir değişim olduğunu fark etmişti. Emma o akşam Mr. Knightley'nin Harriet'ı beklediğinden çok daha üstün bulduğunu biliyordu. O akşamdan itibaren veya en azından Miss Woodhouse'un onu Mr. Knightley'yi düşünmeye teşvik ettiği günden itibaren Harriet Mr. Knightley'nin onunla eskisinden daha fazla konuştuğunu, hatta ona karşı bambaşka bir tavır, nazik ve sevimli bir tavır takındığını hisseder olmuştu. Son zamanlarda bunun daha daha farkına varıyordu. Hep birlikte yürürlerken sık sık gelip yanında yürümüş, tatlı tatlı konuşmuştu! Onu tanımak istiyor gibiydi. Emma durumun öyle olduğunu biliyordu. O da sık sık aynı değişimi gözlemlemişti, hem de hemen hemen aynı ölçüde. Harriet ondan duyduğu takdir ve övgü sözlerini tekrar etti, Emma bunların Mr. Knightley'nin Harriet hakkındaki görüşlerine gayet yakın olduğunu hissetti. Mr. Knightley Harriet'ı yapmacıksız, özentisiz olduğu için, sade, dürüst, cömert duyguları için methetmişti. Harriet'ta bu meziyetleri gördüğünü biliyordu, bunlardan sık sık söz etmişti. Harriet'ın hafızasında ondan kalan bir bakış, bir söz, bir sandalye değiştirme hareketi, üstü kapalı bir iltifat, bir beğeni işareti gibi Emma'nın hiçbir şeyden şüphelenmediği için dikkatinden kaçan birçok küçük ayrıntı vardı. Yarım saatlik bir anlatıyı dolduracak ve onun gözünde bir sürü kanıt ihti-

va eden olaylar Emma onların farkında olmadan geçip gitmişti; Emma bunları ilk kez duyuyordu; sözü edilen en son iki olay, ki Harriet'a en büyük umudu bunlar vermişti, az çok Emma'nın da tanık olduğu olaylardı. İlki, Donwell'deki ıhlamur yolunda onunla diğerlerinden ayrı yürümesiydi; Emma gelmeden önce zaten bir süredir yürümekteydiler ve Mr. Knightley onu ötekilerden ayırmak için çaba sarf etmişti (Harriet o kanıdaydı); önce onunla eskiye göre daha özenli bir şekilde konuşmuştu, hatta çok özenli bir şekilde cidden! (Hatırladıkça yüzü kızarıyordu.) Ona sanki, hemen hemen, kimseyle sözlü olup olmadığını sorar gibiydi. Ama o (Miss Woodhouse) yanlarına gelir gibi olunca konuyu değiştirmiş, ziraattan bahsetmeye başlamıştı. İkincisi, Hartfield'a geldiği son sabah, Emma ziyaretinden dönünceye kadar onunla yarım saat kadar sohbet ederek oturmasıydı; ilk geldiğinde en fazla beş dakika kalacağını söylemişti, sohbetleri sırasında Londra'ya gitmesi gerektiği halde evden ayrılmaktan hiç ama hiç hoşlanmadığını ona söylemişti ki o kadarını (Emma öyle hissetti) daha önce *ona* bile söylememişti. Harriet'a duyduğu bu üstün güven Emma'ya şiddetli acı verdi.

İki olayın ilki konusunda biraz düşündükten sonra şu soruyu sormaya cesaret edebildi. "Sormamış olamaz mı? Sandığın gibi sözlülük durumunu sorarken Mr. Martin'i kastetmiş olması mümkün değil mi? Meseleye Mr. Martin açısından bakıyor olması?" Ama Harriet bu kuşkuyu hararetle reddetti.

"Mr. Martin mi! Hayır, asla! Mr. Martin'in adı bile geçmedi. Artık Mr. Martin'i umursamayacak kadar aklım başımda, şüphe edilsin bile istemem."

Harriet kanıtlarını sayıp dökmeyi bitirince umutlanması için sebep var mı yok mu söylesin diye sevgili Miss Woodhouse'una danıştı.

"Siz olmasanız," dedi, "ilk başta düşünmeye cesaret edemezdim. Ama onu dikkatle izlememi, davranışlarımı onun

davranışlarına göre yönlendirmemi söylediniz, ben de öyle yaptım. Ama şimdi sanki onu hak edebilirmişim gibi geliyor, beni seçmesi çok da imkânsız bir şey değilmiş gibi."

Bu sözlerin yarattığı acı duygular, alabildiğine acı duygular Emma'nın cevap verebilmek için kendini var gücüyle zorlamasına sebep oldu:

"Sana sadece şunu söyleyebilirim Harriet, Mr. Knightley dünyada bir kadına karşı gerçekte olduğundan daha fazla bir şeyler hissettiğini maksatlı olarak düşündürecek en son insandır."

Harriet bu kadar tatmin edici bir cümle karşısında arkadaşına tapacak gibi oldu; Emma o anda kendisi için tam bir azap olacak coşkulu kelimelere ve öpücüklere boğulma tehlikesinden babasının ayak seslerinin işitilmesiyle kurtuldu. Holden geliyordu. Harriet onunla karşılaşamayacak kadar heyecanlıydı. "Kendine hâkim olamıyordu, Mr. Woodhouse endişe edecekti, gitse iyi olacaktı." Arkadaşının da hazır bekleyen teşvikiyle başka bir kapıdan çıktı; gittiği an Emma elinde olmadan haykırdı: "Aman Tanrım! Keşke onu hiç görmeseydim!"

Günün geri kalanı ve gece boyunca düşündükçe düşünecekti. Son birkaç saatte başına gelenlerin kargaşası içinde ne yapacağını bilmez hale gelmişti. Her an bir başka sürpriz çıkmıştı, her sürpriz onu daha da utandırmıştı. Nasıl kavrayacaktı bu olanları! Kendi kendine yarattığı ve içinde yaşadığı yalanları nasıl kavrayacaktı! Kendi aklının ve kalbinin hatalarını, körlüklerini! Hareketsiz oturdu, kalktı dolaştı; kendi odasını denedi, fidanlığı denedi, her yeri, her konumu; zayıflık gösterdiğini, insanların onu feci şekilde yanılttığını, onun kendisini daha da feci şekilde yanılttığını, perişan olduğunu, o günün perişanlığının ilk günü olduğunu düşündü.

Kendini anlamak, etraflıca anlamak ilk vazifesi olacaktı. Babasının isteklerinin izin verdiği her boş anı, kendini dalgın yakaladığı her anı bu amaçla kullanacaktı.

Bütün duyguları ona Mr. Knightley'nin onun için çok değerli olduğunu söylüyordu; ne kadar zamandır böyle hissediyordu? Etkisi, böyle bir etki ne zaman başlamıştı? Duyguları içindeki bu yeri, bir zamanlar Frank Churchill'in kısa süreliğine işgal ettiği bu yeri ne zaman almıştı? Geçmişe baktı, ikisini karşılaştırdı, Frank Churchill'i tanıdığı zamandan başlayarak; keşke bu karşılaştırmayı akıl edip de daha o zaman yapsaydı. Mr. Knightley'yi her zaman çok daha üstün bulduğunu, Mr. Knightley'nin ona gösterdiği yakınlığa her şeyden daha fazla değer verdiğini gördü. Kendini ikna ederken, hayal kurarken, aksine hareket ederken tümüyle yanılsama içinde, kendi kalbinden tümüyle habersiz olduğunu, sözün kısası, Frank Churchill'i gerçekten hiç ciddiye almadığını gördü!

İlk düşünme safhasının neticesi buydu. Bu kendini tanımaktı, artık kendini tanıyordu ve o noktaya varması uzun sürmemişti. Kederli ve kızgındı; açığa çıkan tek bir duygu, Mr. Knightley'ye olan aşkı hariç, her duygusundan utanıyordu. Aklının başka her parçası tiksinti vericiydi.

Akıl almaz bir kibirle herkesin duygularını tahmin ettiğine inanmıştı; affedilmez bir küstahlıkla herkesin kaderini çizmeye kalkışmıştı. Elle tutulur yanı yoktu; sadece bir şey başaramamış olmakla kalmıyordu, aynı zamanda zarar da vermişti. Harriet'ın başını, kendi başını, hatta dehşet içinde düşündü, Mr. Knightley'nin başını derde sokmuştu. Bu en isabetsiz evlilik gerçekleşirse başlatan o olduğu için bütün suçlu o olacaktı: Çünkü Mr. Knightley'nin ilgisinin sadece Harriet'a dikkati çekilince başladığına inanıyordu; öyle değilse bile onun aptallığı olmasa Mr. Knightley, Harriet'ı asla tanımayacaktı.

Mr. Knightley ve Harriet Smith! Benzerlerini fersah fersah aşacak bir mucizevi evlilik. Frank Churchill'le Jane Fairfax'in evliliği bunun yanında alelade, uyduruk, bayat kalıyordu, şaşkınlık uyandırmıyor, tartışma yaratmıyordu,

üstüne konuşulacak veya düşünülecek bir şey değildi. Mr. Knightley ve Harriet Smith! Kız için ne büyük bir sıçrama! Adam için ne düşüş! Herkesin gözünden nasıl düşeceğini, sebep olacağı gülücükleri, burun kıvırmaları, alayları, kardeşine vereceği üzüntü ve sıkıntıyı, kendisini sokacağı binlerce çirkin durumu düşünmek Emma için dehşet vericiydi. Olabilir miydi? Hayır, imkânsızdı. Yine de imkânsız olmaktan çok ama çok uzaktı. Birinci sınıf meziyetlere sahip bir adamın kendinden çok aşağı bir kadın tarafından elde edilmesi ilk defa mı olacaktı? Kimseyi arayamayacak kadar meşgul olan birinin onu arayan kızın ödülü olması ilk defa mı olacaktı? Dünyada ilk defa mı eşitsiz, uyumsuz, ilgisiz bir ilişki olacaktı, ya da insan kaderine ikincil sebepler olan rastlantının ve şartların yön vermesi ilk defa mı olacaktı?

Ah! Keşke Harriet'ı hiç ortaya çıkarmasaydı! Onu ait olduğu yerde bıraksaydı, ait olduğunu ona Mr. Knightley'nin söylediği yerde! Keşke ait olduğu hayat seviyesinde onu mutlu ve muteber yapacak, itiraz edilecek hiçbir yanı olmayan o oğlanla evlenmesine akla hayale sığmayacak bir aptallıkla engel olmamış olsaydı, o zaman her şey güvende olurdu, bu korkunç hadiseler birbirinin peşi sıra gelmezdi.

Nasıl olur da Harriet hedefini Mr. Knightley'ye yükseltecek kadar kendini beğenmiş olabilirdi! Nasıl olur da resmen emin olmadan kendini o çapta bir adamın karısı olarak hayal edebilirdi! Ama Harriet eskisinden daha az mütevazıydı ve daha az çekincesi vardı. Hem kişisel hem de mevkice düşüklüğü pek az göze batıyordu. Mr. Elton'ın bile onunla evlenmesinin tenezzül etmek olacağına inanırken şimdi Mr. Knightley'nin bunu yapabileceğini çekinmeden düşünüyordu. Heyhat! Bu da Emma'nın marifeti değil miydi? Harriet'a kendini önemsemeyi ondan başka kim öğretmişti? Ondan başka kim inandırmıştı onu hayatta yükselebileceğine, zenginliğe her bakımdan layık olduğuna? Eğer Harriet mütevazı şartlarından çıkıp kendini beğenmiş biri olduysa bu da Emma'nın marifetiydi.

Bölüm XII

Şimdi onu kaybetmekten korkmaya başlayıncaya kadar Emma mutluluğunun büyük bölümünün Mr. Knightley'nin gözdesi olmasına, ondan gördüğü ilgi ve sevgiye bağlı olduğunu fark etmemişti. Hayatının tabii bir parçasıymış gibi hiç üzerinde düşünmeden tatmıştı bu mutluluğu; şimdi elinden alınma endişesi karşısında ne kadar önemli olduğunu ancak görüyordu. Uzun, çok uzun zaman gözdesi olduğunu hissetmişti; kadın akrabası olmadığı, meziyetleri onunkine yakın yalnızca Isabella olduğu için Isabella'yı o kadar sevdiğini, önemsediğini biliyordu. Kendisi yıllardır onun gözdesiydi. Bunu hak etmemişti; ihmalkâr ve nankör davranmıştı, tavsiyelerini umursamamış, hatta ona bile bile karşı çıkmış, meziyetlerinin yarısını bile takdir etmemiş, Emma'nın kendi hakkındaki kusurlu ve küstah inancını kabul etmediği için onunla kavga etmişti; buna rağmen aile bağlarından, alışkanlıktan ve yüksek karakterinden ötürü Emma'yı sevmiş, küçüklüğünden beri ona göz kulak olmuş, başka kimsenin umurunda değilken onun kendini geliştirmesi için çabalamış, doğruyu öğrenmesi için özen göstermişti. Bütün kusurlarına rağmen Emma onun için değerli olduğunu biliyordu; hatta çok değerli, böyle diyemez miydi? Gelgelelim bu fikri takip etmesi gereken umudu düşününce, Emma umuda kapılma-

ya cesaret edemiyordu. Harriet Smith Mr. Knightley'nin onu tutkuyla sevdiğine, buna layık olduğuna inanabilirdi. Emma kendi adına buna inanamazdı. Mr. Knightley'nin onu körü körüne sevdiği düşüncesiyle kendini şımartamazdı. Çok yakınlarda tarafsızlığının kanıtını görmüştü. Ne kadar da sarsılmıştı Emma'nın Miss Bates'e davranışını görünce! Bu konudaki fikrini nasıl da doğrudan, nasıl da amansızca ifade etmişti! Emma'nın kusurunun hak ettiği kadar amansızca değil ama şaşmaz bir vicdan ve berrak bir iyi niyetten daha yumuşak hiçbir duygudan ileri gelemeyecek kadar amansızca. Emma'ya şimdi söz konusu olan türden bir sevgi duyuyor olabileceğine dair hiçbir umudu, umut denmeyi hak edecek hiçbir şeyi yoktu; ama bir umut (bazen hafif, bazen güçlü bir umut) vardı, Harriet kendini kandırıyor, onun ilgisini gözünde büyütüyor olabilirdi. Keşke öyle olsaydı, Mr. Knightley'nin iyiliği için; neticenin Emma'ya faydası olmasa bile hayatı boyunca bekâr kalsaydı. Bundan bir emin olabilse, yani hiç evlenmeyeceğinden, son derece tatmin olacağına inanıyordu. Kendisi ve babası için aynı Mr. Knightley olmaya, bütün dünya için aynı Mr. Knightley olmaya devam etsin, Donwell ve Hartfield arasındaki değerli dostluk, muhabbet bozulmasın, o zaman Emma'nın huzuru sağlama alınmış olurdu. Evlilik, aslında, Emma'ya uygun değildi. Babasına karşı olan görevleri ve ona duyduğu sevgiyle bir arada yürümezdi. Onu babasından hiçbir şey ayıramazdı. Mr. Knightley gelip evlenme teklif etse bile evlenmezdi.

Harriet'ın hayal kırıklığına uğramasını tutkuyla istiyordu; ikisini tekrar bir arada gördüğü zaman en azından kızın şansının ne olduğunu tahmin edebilirdi. Bundan böyle ikisini her an gözaltında tutmalıydı; gerçi şimdiye kadar gördüklerini bile yanlış yorumlamıştı ama bundan sonra gözünden bir şey kaçacağına ihtimal vermiyordu. Mr. Knightley her gün dönebilirdi. Gözlem yakında başlayacaktı, hatta bir olasılığı düşündükçe, korkutacak kadar yakında. Bu arada Harriet'ı

görmemeye karar verdi. Daha fazla konuşmanın ikisine de faydası olmayacağı gibi meseleye de faydası olmayacaktı. Şüphe edebildiği sürece inanmamaya karar verdi; yine de Harriet'ın ona içini dökmesine itiraz edecek cesareti yoktu. Bunun üzerine oturup ona kibar ama kararlı bir mektup yazdı, şimdilik Hartfield'a gelmemesini, malum konu üzerinde konuşmaktan kaçınmanın en iyisi olacağına inandığını, yanlarında başkaları olmadan tekrar görüşmeden önce (itirazı sadece baş başa olmalarınaydı) birkaç gün geçerse dünkü konuşmayı unutmuş gibi davranabileceklerini umduğunu söyledi. Harriet bu isteğe boyun eğdi, teşekkür etti.

Bu konu tam halledilmişti ki Emma'nın aklını yirmi dört saattir uykuda veya uyanık, her an esir alan düşüncelerden uzaklaştıracak bir misafir geldi. Müstakbel gelinini ziyarete gitmiş olan Mrs. Weston eve giderken bu kadar ilginç bir görüşmenin ayrıntılarını anlatmak üzere Hartfield'a uğradı; hem kendisi mutlu olacaktı hem de Emma'ya karşı vazifesini ihmal etmemiş olacaktı.

Mr. Weston da Mrs. Bates'in evine kadar ona eşlik etmiş, bu gerekli ilgiyi gösterme yükümlülüğünden kendisine düşen payı layıkıyla yerine getirmişti; ama sonra Mrs. Weston Miss Fairfax'i kendisiyle yürüyüşe çıkmaya ikna edince Mrs. Bates'in salonunda bütün o tuhaf duyguların eşliğinde geçirilen on beş dakikanın izin vereceğinden daha fazla anlatacak şeye ve daha dolu dolu anlatma imkânına sahip olarak dönmüştü.

Emma hafif bir meraka kapılmıştı, arkadaşı anlatırken zevkle dinledi. Mrs. Weston ziyarete epey heyecanlı başlamıştı; ilk başta şimdilik gitmemekten yanaymış, gitmek yerine Miss Fairfax'e yazmak, bu resmî ziyareti biraz daha sonraya, Mr. Churchill'in evliliğe razı olduğu öğrenilinceye kadar ertelemek istemiş çünkü neresinden bakılırsa bakılsın böyle bir ziyaret dedikoduya sebebiyet vermeden yapılamaz diye düşünüyormuş: Ama Mr. Weston farklı düşünmüş; Miss Fairfax'e

ve ailesine duyduğu hürmeti göstermek için sabırsızlanıyormuş, ziyaretin şüphe uyandıracağına da inanmıyormuş, uyandıracaksa da uyandırsınmış çünkü böyle şeyler nasılsa eninde sonunda duyulurmuş. Emma gülümsedi ve Mr. Weston'ın böyle söylemek için geçerli sebepleri olduğunu düşündü. Neticede gitmişler, hanımefendinin büyük isteksizliğine ve utanmasına rağmen. Tek kelime edecek halde değilmiş, her bakışı, her hareketi ne kadar mahcup olduğunu gösteriyormuş. Yaşlı hanımın sakin, samimi sevinci, bu sefer konuşamayacak kadar neşeli olan kızının kendinden geçercesine mutluluğu memnuniyet verici, hatta neredeyse gözyaşartıcı bir sahne yaratmıştı. İkisi de mutlulukları içinde gerçekten saygındı, her duyguları bencillikten alabildiğine arınmıştı, sadece Jane'i düşünüyorlardı; herkesi o kadar çok, kendilerini o kadar az düşünüyorlardı ki insan onlara sevgi duymadan edemiyordu. Miss Fairfax'in son hastalığı Mrs. Weston'ın ona hava almayı teklif etmesi için geçerli bir sebep vermişti; kızcağız önce kendini geri çekmiş, teklifi reddetmişti ama ısrar edilince kabul etmişti; arabayla yaptıkları gezi boyunca Mrs. Weston onu mahcubiyetinin üstesinden gelmeye, hassas konu hakkında konuşmaya nazikçe teşvik etmişti. İlk kabul edildikleri andaki nahoş karşılanabilecek sessizliği için özür dileyerek, eskiden beri ona ve Mr. Weston'a duyduğu minnettarlığı içtenlikle ifade ederek başlamıştı konuşmaya; ama bu hoş hava kenara bırakılırsa, bol bol evliliğin bugününden ve geleceğinden bahsetmişlerdi. Mrs. Weston bu sohbetin, uzun zamandır kendi içine kapanmış muhatabını rahatlattığına inandı ve kızcağızın konuyla ilgili söylediği her şeyden ziyadesiyle memnun kaldı.

"Aylardır saklanarak nelere katlandığını düşününce," diye devam etti Mrs. Weston, "yine de iyi durumdaydı. Şöyle bir şey söyledi. 'Nişanlandığımdan beri birçok mutlu an yaşamadığımı söyleyemem, ama şunu söyleyebilirim, tek bir saat boyunca bile huzur nedir bilmedim.' Ve bunu söylerken titreyen dudağı Emma, içimi sızlattı."

"Zavallı kızcağız!" dedi Emma. "Gizli bir nişanlılığa razı olduğu için kendini suçlu görüyor herhalde."

"Suçlu mu! Kanımca hiç kimse onu onun kendini gördüğünden daha suçlu göremez. 'Sonucu,' dedi, 'benim için aralıksız bir ıstırap oldu; öyle de olmalı. Ama o yanlış kararın sebep olduğu bütün ceza kararın yanlışlığını azaltmıyor. Istırap çekmek telafi etmeye yetmiyor. Bu suç hiçbir zaman silinmeyecek. Doğruluk konusundaki tüm inançlarıma aykırı hareket ettim; şans yardım etti, olayların gidişatı değişti ama vicdanım bana şimdi görmekte olduğum nezaketi görmemem gerektiğini söylüyor. Sanmayınız ki madam,' diye devam etti, 'bana yanlış şeyler öğretildi. Beni büyüten yakınlarımın ahlakına veya özenine leke düşsün istemem. Hata tümüyle bana ait; sizi temin ederim, şu anki şartlar ne kadar mazur gösterirse göstersin, meseleyi Albay Campbell'a korka korka anlatacağım.'"

"Zavallı kızcağız!" dedi Emma yine. "Körkütük âşık demek ki. Nişanlanmayı kabul etmesi ancak aşktan ötürü olabilir. Duyguları aklını alt etmiş olmalı."

"Evet, ona çok âşık olduğundan hiç şüphem yok."

"Korkarım," dedi Emma iç çekerek, "ben de sık sık mutsuzluğunu artırmaktan geri kalmadım."

"Sen ne yaptıysan canım, masumca yaptın. Ama herhalde yanlış anlamalar derken aklında bu da vardı, Frank'in hareketlerini kastediyorum. İçine düştüğü durumun doğal sonuçlarından biri," dedi, "ona akıl sır erdirilememesi oldu. Yanlış bir şey yapmış olduğunu bilmek onu sayısız huzursuzluğa maruz bıraktı, onu Frank'in dayanamayacağı kadar asabi yaptı. 'Onun neşesine ve canlılığına gereken hoşgörüyü gösteremedim,' dedi, 'onun o şen hali, şakacılığı başka zaman olsa eminim eskisi gibi aklımı başımdan alırdı.' Sonra senden, hastalığı sırasında gösterdiğin büyük nezaketten bahsetmeye başladı; yüzünün kızardığını görünce bu iki konunun birbirine bağlı olduğunu anladım, benden sana ilk

fırsatta teşekkür etmemi istedi. İyilik dolu bütün dileklerin ve çabaların için sana ne kadar teşekkür etsem az. Sana bizzat layığınca teşekkür edemediğini biliyor."

"Şimdi mutlu olduğunu bilmesem," dedi Emma ciddiyetle, "ki vicdanındaki bütün engellere rağmen olmalı, bu teşekküre katlanamazdım; aman Mrs. Weston, Miss Fairfax'e yaptığım iyilikle kötülüğün çetelesi tutulacak olsaydı! Neyse," (kendine hâkim olup neşelenmeye çalışarak) "hepsi geçti gitti. Bana bu ilginç haberleri getirmekle ne iyi ettiniz. Jane'in bütün iyi yanlarını gösteriyor. Çok iyi olduğuna eminim. Umut ederim çok mutlu olur. Talihli olan Frank, çünkü bana kalırsa meziyetli olan Jane."

Mrs. Weston böyle bir sonucu cevapsız geçiştiremezdi. Frank'i hemen her bakımdan beğeniyordu, ayrıca çok da seviyordu, dolayısıyla onu hararetle savundu. Akıl dolu, bir o kadar sevecen şeyler söyledi, ama Emma'nın dikkatini zorlayacak kadar uzattı; Emma az sonra Brunswick Meydanı'nı, Donwell'i düşünmeye başladı, dinlemeyi bıraktı; Mrs. Weston "Merakla beklediğimiz mektubu henüz almadık ama umarım yakında gelir" diyerek sözlerini bitirince Emma, cevap vermeden önce duraksamak, sonra da merakla bekledikleri mektubun ne olduğunu hatırlayamadığı için rasgele bir cevap vermek zorunda kaldı.

"İyi misin Emma'cığım?" diye sordu Mrs. Weston giderken.

"Gayet iyiyim. Ben her zaman iyiyimdir bilirsiniz. Mektup gelince bana ilk fırsatta haber verin."

Mrs. Weston'ın anlattıkları Miss Fairfax'e duyduğu saygıyı ve acımayı, geçmişte ona haksızlık yaptığı duygusunu artırarak Emma'nın can sıkıcı düşüncelere kapılmasına sebep oldu. Onunla daha yakın olmaya çalışmadığı için acı bir pişmanlık duydu, buna en azından bir ölçüde sebep olan kıskançlık yüzünü kızarttı. Mr. Knightley'nin, Miss Fairfax'e ilgi göstermesi yolundaki isteklerini kabul etseydi, ki o ilgiyi fazlasıyla hak ediyordu, onu daha iyi tanımaya çalışsaydı,

yakınlık kurmak için üstüne düşeni yapsaydı, Harriet Smith yerine onunla arkadaşlık kurmaya çalışsaydı şimdi etrafını saran bütün bu dertleri başına açmamış olacaktı. Aile, meziyet ve eğitim bakımından her şey onun seve seve kabul edilecek bir arkadaş olduğuna işaret ediyordu; ya öteki, öteki neydi? Miss Fairfax'le yakın arkadaş olamayacaklarını, bu önemli meselede sırdaşı olamayacağını varsaysa bile, yine de onu gerektiği kadar tanısa, tanıyabileceği kadar tanısa Mr. Dixon'a âşık olduğu şeklindeki o utanç verici şüpheye kapılmazdı ki o şüpheyi sadece kendi kendine aptalca yaratmak ve büyütmekle kalmamış, affedilmez biçimde etrafa da yaymıştı; bu fikrin Frank Churchill'in şakacılığı, dikkatsizliği yüzünden Jane'in narin duygularına büyük zarar verdiğinden korkuyordu. Emma, Jane Highbury'ye geldiğinden beri çevresindeki tüm kötü niyetli kişiler içinde en kötü niyetlisinin kendisi olduğundan emindi. Bir an bile aman vermeyen bir düşman olmuş olmalıydı. Üçünün bir araya gelip de Emma'nın onun ruhunda binlerce yara açmadığı tek bir sefer bile olmamıştı; Jane Box Hill'de muhtemelen büyük bir azap çekmiş, dayanma sınırının sonuna gelmişti.

Hartfield'da o günün gecesi çok yavaş ve kederli geçti. Hava da inadına kasvetliydi. Soğuk rüzgârlı bir yağmur bastırdı; ağaçlar ve fundalar dışında temmuzdan eser yoktu, onları da rüzgâr yapraksız bırakıyor, günün uzunluğu ise bu zalim görüntüleri daha uzun süre görünür kılmaktan başka işe yaramıyordu.

Hava Mr. Woodhouse'u kötü etkiledi; kızının aralıksız ilgisinden başka hiçbir şey onu az da olsa rahat ettiremedi; bu çabalar Emma'ya daha önce hiç o anki kadar zor gelmemişti. O akşam ona babasıyla ilk yalnız, baş başa sohbetlerini hatırlattı, Mrs. Weston'ın düğününün gecesiydi; çaydan hemen sonra Mr. Knightley gelmişti ve kederli havayı dağıtmıştı. Heyhat! O ziyaretler yakında bitebileceği için Hartfield'ın cazibesinin bu neşeli kanıtları yakında yok olup

gidebilirdi. O zaman yaklaşan kışın getireceği yoksunlukları hayal etmişti ama sonradan yanlış hayal ettiği ortaya çıkmıştı, hiçbir dostları onları terk etmemişti, hiçbir zevk hayatlarından eksik olmamıştı. Ama şimdiki korkuları galiba yersiz çıkmayacaktı. Şimdi önünde uzanan gelecek büsbütün gözardı edilemeyecek ölçüde tehdit doluydu ve kısmen bile umut veren bir yanı yoktu. Dostları arasında olabilecek her şey olursa Hartfield nispeten terk edilmiş bir yer haline gelecek, o da sadece harap olmuş bir mutluluk ruhu içinde babasını oyalama vazifesiyle baş başa kalacaktı.

Randalls'ta doğacak çocuk orası için ondan daha kıymetli olacaktı; Mrs. Weston'ın kalbi de zamanı da ona ayrılacaktı. Onu kaybedeceklerdi ve muhtemelen, büyük ölçüde, kocasını da; Frank Churchill artık yanlarına gelmeyecekti; tahminen Miss Fairfax de yakında Highbury'yle bağlarını koparacaktı. Evlenecekler, Enscombe'a veya yakınında bir yere yerleşeceklerdi. İyi olan her şey yok olup gidecekti; bu kayıplara Donwell de eklenirse yakınlarında neşe veya huzur veren ne kalacaktı? Mr. Knightley artık akşam keyfi için oraya gelmeyecekti! Kendi evini onlarınkiyle değiştirmek istiyormuş gibi günün her saati ikide bir çıkagelmeyecekti! Buna nasıl dayanılacaktı? Onu Harriet'ın yüzü suyu hürmetine kaybederlerse, ihtiyacı olan her şeyi Harriet'ın yanında bulan biri olup çıkarsa, Harriet hayat boyu aradığı eşi, gözdesi, sevgilisi, dostu, karısı olursa aklından hiç çıkmayan o düşünce, hepsinin kendi eseri olduğunu bilmek Emma'nın içine düşeceği perişanlığı kat kat artırmayacak mıydı?

Düşünceleri böyle bir çıkmaza girince irkiliyor, derin derin iç çekiyor, kalkıp birkaç saniyeliğine odada döneliyordu; teselliye veya toparlanmaya yarayacak tek şeyi davranışlarını düzeltme kararında bulabiliyor, hayatının ertesi kışının ve gelecekteki tüm kışlarının, geçmişe göre daha neşesiz ve sönük geçseler de daha aklı başında, kendini daha iyi tanımış ve pişman olacak daha az şeyi kalmış bir Emma getireceğini umut ediyordu.

Bölüm XIII

Ertesi sabah hava hemen hemen aynıydı; Hartfield'da aynı yalnızlık, aynı keder hüküm sürüyor gibiydi; ama öğleden sonra hava açtı, rüzgâr hafifledi, bulutlar dağıldı, güneş çıktı, tekrar yaz geldi. Böyle bir değişimin uyandırabileceği tüm hevesle Emma ilk fırsatta dışarı çıkmaya karar verdi. Tabiatın fırtınadan sonraki huzurlu, ılık ve pırıl pırıl o harika görüntüsü, kokusu ve verdiği his ona daha önce hiç bu kadar çekici gelmemişti. Bunların ona yavaş yavaş vereceği dinginliğin özlemini duydu; yemekten sonra Mr. Perry gelince babasına ayırdığı zamandan bir saat tasarruf etti ve hemen kendini fidanlığa attı. Orada ruhu tazelendi, düşünceleri hafifledi, birkaç tur atmıştı ki Mr. Knightley'nin bahçe kapısından geçip ona doğru geldiğini gördü. Londra'dan döndüğünü o zaman anladı. Az önce onun on altı mil uzakta olduğunu düşünüyordu. Alelacele aklını toplamaya çalıştı. Ağırbaşlı ve sakin olmak zorundaydı. Yarım dakika sonra yüz yüzeydiler. İki tarafın da selamları biraz sessiz ve zorakiydi. Emma ortak yakınlarının nasıl olduklarını sordu, hepsi gayet iyiydi. Onlardan ne zaman ayrılmıştı? Daha o sabah. Yağmur altında gelmiş olmalıydı. Evet. Mr. Knightley'nin onunla yürümek istediğini fark etti. "Yemek salonuna bakmış, orada ona yer olmadığını görmüş, dışa-

rı çıkmayı tercih etmişti." Emma neşeli konuşmadığını ve neşeli görünmediğini düşündü; bunun ilk muhtemel sebebi, korkuları ona öyle söylüyordu ki, planlarından kardeşine bahsetmiş ve aldığı cevaptan memnun kalmamış olmasıydı.

Birlikte yürüdüler. Mr. Knightley sessizdi. Emma sık sık ona baktığını ve yüzünü dolu dolu görmeye çalıştığını hissetti. Bu his de başka bir korku doğurdu. Belki ona Harriet'a olan aşkından bahsetmek istiyordu ve başlamak için cesaret verici bir işaret bekliyordu. Emma herhangi bir konuyu açabilecek cesareti kendinde bulamıyordu. Mr. Knightley ne yapacaksa kendi başına yapacaktı. Yine de Emma bu sessizliğe dayanamadı. Sessizlik Mr. Knightley için en gayritabii şeydi. Emma düşündü taşındı ve gülümsemeye çalışarak konuşmaya başladı:

"Artık döndüğünüze göre sizi şaşırtacak bazı haberler duyacaksınız."

"Öyle mi?" dedi sessizce, ona bakarak. "Ne tür haberler?"

"Ah, güzel tür haberler, bir düğün."

Emma'nın başka bir şey söylemeyeceğinden emin olmak ister gibi bir an bekledikten sonra cevap verdi:

"Miss Fairfax'le Frank Churchill'i kastediyorsan onları zaten duydum."

"Nasıl olur?" diye haykırdı Emma kızarmış yüzünü ona çevirerek; çünkü konuşurken aklına yol üstünde Mrs. Goddard'ın oraya uğramış olabileceği gelmişti.

"Mr. Weston'dan köy meseleleriyle ilgili mektup geldi bu sabah, sonunda da olan biteni kısaca anlatmış."

Emma rahat bir nefes aldı ve az sonra, kendini birazcık toparlayıp şöyle dedi:

"Muhtemelen hepimizden daha az şaşırdınız, çünkü bazı şüpheleriniz vardı. Bir keresinde beni uyarmaya çalıştığınızı unutmadım. Keşke size kulak verseydim. Ama," (alçalan bir ses ve derin bir iç çekişle) "körlük kaderim gibi görünüyor."

Birkaç dakika ikisi de bir şey söylemedi; Emma özel bir ilgi uyandırmadığını düşünüyordu ki kolunun onun koluna çekildiğini, kalbine bastırıldığını hissetti ve onun büyük bir duyarlılıkla ve alçak sesle şöyle dediğini duydu:

"Zaman, sevgili Emma, yaraları iyileştirir. Senin harikulade sağduyun, babana olan düşkünlüğün, biliyorum kendini bırakmayacaksın." Kolunu tekrar sıkarken daha kesik ve alçak bir sesle devam etti: "En sıcak arkadaşlık duyguları – Kahrolası – Terbiyesiz haydut!" Sonra daha yüksek, kararlı bir sesle sözlerini bitirdi. "Yakında gider. Yakında Yorkshire'da olurlar. Kız için üzgünüm. Daha iyi bir kadere layıktı."

Emma onu anladı ve böyle sevecen bir ilginin doğurduğu zevk dalgası ardından kendine gelince cevap verdi:

"Çok iyisiniz ama yanılıyorsunuz; bir düzeltme yapmam lazım. O tür bir merhamete ihtiyacım yok. Olayların farkında olmamam hepsinin bir parçasıymışım gibi davranmama yol açtı ki bundan her zaman utanç duyacağım; bir sürü aptalca şey yaptım, söyledim; bunlar yüzünden herkesin aklına yanlış şeyler gelmesine sebep oldum; ama ortadaki sırrı daha önce öğrenmemiş olmak dışında üzülecek hiçbir şeyim yok."

"Emma," diye haykırdı Mr. Knightley sevinçle ona bakarak, "öyle mi gerçekten?" Ama kendini toparladı. "Hayır, hayır, seni anlıyorum, beni bağışla. Bu kadarını söyleyebilmen bile beni memnun etti. Arkasından üzülecek biri değil o; çok sürmez, umarım, aklınla kavradığın bu gerçeği kalbinle de görürsün. Duyguların daha da derinleşmediği için şanslısın! İtiraf ederim, davranışlarına bakınca neler hissettiğini anlamaktan âciz kalıyordum. Sadece bir eğilimin olduğunu, onun da buna layık olmadığını görebiliyordum. Erkekliğin yüzkarası o adam. Ödülü de o tatlı genç kadın olacak ha? Jane, Jane, sefil olacaksın."

"Mr. Knightley," dedi Emma neşeli görünmeye çalışarak ama aslında aklı karışmış halde, "çok tuhaf bir durumda-

yım. Yanılgınıza devam etmenize izin veremem; birini sevdiğini itiraf ederken utanmak bir kadın için doğal olabilir, oysa ben şimdi, davranışlarım öyle bir izlenim vermiş olduğu için, o kişiye hiçbir zaman ilgi duymadığımı itiraf etmekten utanıyorum. Ama ona hiç ilgi duymadım."

Mr. Knightley mutlak bir sessizlik içinde dinledi. Emma konuşmasını bekledi ama konuşmadı. Onun affını kazanmak için biraz daha fazlasını söylemesi gerektiğini düşündü; ama kendini onun gözünde daha da düşürme tehlikesi vardı. Buna rağmen devam etti.

"Kendi davranışım hakkında söyleyecek pek az şeyim var. Gösterdiği ilgi hoşuma gitti, hoşlanıyor gibi görünüverdim işte. Eski bir hikâye muhtemelen ve sayısız hemcinsimin başına geldiğinden daha fazla bir şey değil; ama benim gibi prensipli olma iddiasına sahip birinde hoş görülür olmayabilir. Birçok koşul da kendimi kaptırmama yardım etti. Her an burada olan Mr. Weston'ın oğluydu, Mr. Weston'ı her zaman sevimli bulmuşumdur, neyse," (iç çekerek) "zekice sebepler uydurmaya çalışmayayım, hepsi şu noktada toplanıyor, gururum okşandı ve bana ilgi göstermesine izin verdim. Sonradan, gerçi, daha doğrusu bir süredir öyle, hareketlerinin anlamlı olduğunu düşünmedim. Alışkanlık, oyun filan diye düşündüm, benim açımdan ciddiye alınacak tarafı yoktu. Beni kandırdı ama bana zarar vermedi. Ona hiç yakınlık duymadım. Şimdi hareketlerini az çok anlayabiliyorum. O da bana bağlanmak istemedi. Bir başkasıyla olan ilişkisini saklamak için yanıltmaca olarak kullandı. Etrafındakileri kör etmeye çalışıyordu ve eminim kimseyi benden daha fazla kör edemezdi, yalnız, ben de kör olmadım; şansım bu oldu; kısaca o veya bu şekilde ona karşı hep emniyetteydim."

Burada cevap bekledi, hareketlerinin hiç değilse anlaşılır olduğunu ifade edecek birkaç kelime; ama sustu; Emma'nın anladığı kadarıyla derin düşünceler içindeydi. Sonunda, az çok her zamanki sesiyle şöyle dedi:

"Frank Churchill hakkında hiç iyi şeyler düşünmedim. Mamafih, ona hakkını verememiş de olabilirim. Kendisini pek az tanıdım. Ama hakkını vermiş olsam bile yine de iyi birine dönüşebilir. Öyle bir kadınla beraber olunca şansı var. Kötülüğünü istemek için bir sebebim yok, kızın mutluluğu onun iyi huylu, düzgün biri olmasına bağlı, onun hatırı için elbette iyiliğini isterim."

"Birlikte mutlu olacaklarından şüphem yok," dedi Emma. "Birbirlerine içtenlikle âşık olduklarına inanıyorum."

"Çok şanslı bir adam!" diye cevap verdi Mr. Knightley hararetle. "Bu kadar genç yaşta, yirmi üç yaşında bir erkek bir eş seçerse genellikle yanlış seçim yapar. Yirmi üç yaşında böyle bir ödül kazanmak! Ne tarafından bakarsan bak o adamın önünde uzun saadet yılları var! Öyle bir kadının aşkını arkasına almış, çıkarsız bir aşk, çünkü Jane Fairfax'in karakteri onun çıkar bilmez biri olduğunu gösteriyor, adam çok talihli, mevkice de eşitler, yani, cemiyet ve önemli alışkanlıklar, âdetler söz konusu olunca; bir nokta hariç hepsinde eşitler, o nokta da kızın kalbinin saflığından şüphe edilemeyeceğinden, adamın kendi mutluluğunu artırması için elzem olan, kızda olmayan tek şeyi ona vermek olacak. Bir erkek bir kadına onu aldığı evden daha iyi bir ev vermelidir; bunu yapabilen erkek eğer karısının sevgisinden de eminse bana göre dünyanın en mutlu insanıdır. Frank Churchill de kısmetli adam. Her şey sonunda ona yarıyor. Deniz kenarında genç bir kadına rastlıyor, kalbini kazanıyor, ne kadar ihmalkâr davransa yine onu kendinden soğutamıyor; o da ailesi de ona kusursuz bir eş arayarak dünyayı gezseler ondan üstününü bulamazlar. Yengesi engel. Yengesi ölüyor. Söylemesi yetiyor. Dostları onu mutlu etmek için koşuşturuyor. Herkesi istismar ediyor ama herkes onu seve seve affediyor. Talihli adam cidden!"

"Onu kıskanıyor gibisiniz."

"Onu kıskanıyorum Emma. Bir açıdan kıskanıyorum."

Emma başka bir şey söyleyemedi. Birkaç kelime daha edecek olsalar konu Harriet'a gelecekti; hemen konuyu değiştirmeyi düşündü. Planını yaptı; bambaşka bir şeyden bahsedecekti, Brunswick Meydanı'ndaki çocuklardan; başlamak için nefesinin geri gelmesini bekliyordu ki Mr. Knightley'nin konuşmaya başlamasıyla irkildi:

"Bana neden kıskandığımı sormuyorsun. Merak etmemeye kararlısın galiba. Akıllısın, ama ben akıllı olamıyorum. Emma, sana sormadığın şeyi söyleyeceğim, hem de pişman olmayı göze alarak."

"Yoo, öyleyse söylemeyin, söylemeyin," diye haykırdı Emma heyecanla. "Biraz bekleyin, düşünün, kendinizi bağlamayın."

"Teşekkür ederim," dedi Mr. Knightley derinden sıkıntılı bir sesle ve tek kelime daha etmedi.

Emma ona acı vermeye dayanamıyordu. Mr. Knightley ona sırrını vermek, belki danışmak istiyordu; Emma kendisine neye mal olursa olsun onu dinlerdi. Kararını destekleyebilir, onu kararına inandırabilirdi; Harriet'ı tarafsızca methedebilir veya ona bağımsızlığını hatırlatıp onunki gibi bir zihne tüm diğer seçeneklerden daha dayanılmaz geliyor olması gereken kararsızlıktan kurtulmasını sağlayabilirdi. Eve ulaşmışlardı.

"Eve giriyorsun herhalde," dedi.

"Hayır," diye cevapladı Emma; Mr. Knightley'nin konuşmasındaki sıkıntılı hali iyice hissetti. "Bir tur daha atmak istiyorum. Mr. Perry gitmedi." Ve birkaç adım attıktan sonra ekledi: "Az önce sizi densizce durdurdum Mr. Knightley, korkarım sizi incittim. Ama eğer benimle sadece dostça konuşmak veya düşünmekte olduğunuz bir konuda fikrimi öğrenmek istiyorsanız, dostunuz olarak elbette benden bunu bekleyebilirsiniz. Neyi isterseniz dinlerim. Fikrimi de açık açık söylerim."

"Dostça!" diye tekrar etti Mr. Knightley. "Emma, bu kelime – hayır istemiyorum – bekle, evet, niye tereddüt

edeyim? Zaten saklayamayacak kadar ileri gittim. Emma, teklifini kabul ediyorum. Olağandışı görünebilir ama kabul ediyorum, sana dostun olarak hitap ediyorum. O halde söyle bana, başarı şansım var mı?"

Ciddiyet içinde durdu, soru yüzünden okunuyordu; bakışlarının gücü Emma'yı sarstı.

"Biricik Emma," dedi, "şu anki konuşmanın sonucu ne olursa olsun her zaman biricik olacaksın, benim biricik, en sevgili Emma'm olacaksın, bana hemen söyle. 'Hayır,' de eğer hayır denmesi gerekiyorsa." Emma gerçekten hiçbir şey söyleyemiyordu. "Susuyorsun," diye haykırdı büyük bir hararetle, "tek kelime etmiyorsun! Şimdilik başka bir şey sormayacağım."

Emma bu anın heyecanından bayılacak gibi oldu. Duygularının belki de en belirgini, en mutlu rüyadan uyanma korkusuydu.

"Ben süslü konuşamam Emma," diye devam etti az sonra inandırıcı bir samimiyet, kararlılık ve sevecenlik içinde. "Seni daha az sevseydim daha çok konuşabilirdim. Ama ne olduğumu biliyorsun. Benden sadece gerçeği duyarsın. Seni suçladım, sana ders verdim, sen de buna İngiltere'deki hiçbir kadının katlanamayacağı gibi katlandın. Onlara katlandığın gibi şimdi sana söyleyeceğim gerçeklere de katlan sevgili Emma. Söyleme tarzım pek cazibeli olmayabilir. Tanrı biliyor ya, aşk konusunda hep kayıtsız kaldım. Ama sen beni anlıyorsun. Evet, bak, sen duygularımı anlıyorsun ve elinden gelse duygularıma karşılık verirsin. Şu an sadece sesini duymak, bir kez olsun duymak istiyorum."

O konuşurken Emma'nın aklı alabildiğine meşguldü; söylenenlerin tek kelimesini kaçırmadan bütün gerçeği düşüncenin harikulade hızıyla kavradı; Harriet'ın umutlarının temelsiz olduğunu, birer hata, yanılsama, kendisininkiler kadar eksiksiz birer yanılsama olduğunu, Harriet'ın bir hiç, kendisinin her şey olduğunu, Emma'nın Harriet'ı düşünerek

söylediği her şeyin kendi duygularının ifadesi gibi algılandığını anladı, o konudaki telaşının, şüphelerinin, inatçılığının, kararsızlığının Mr. Knightley'yi ondan vazgeçirmek için olduğunun sanıldığını kavradı. Bu mutluluk verici keşifleri yapacak zaman bulduğu gibi Harriet'ın sırrını da ağzından kaçırmadığına sevinecek zaman buldu ve ağzından kaçırmaması gerektiğine ve kaçırmamaya karar verdi. Şimdi zavallı arkadaşına yapabileceği en büyük yardım buydu; gerçi bir kahramanlık yapıp Mr. Knightley'den sevgisini ondan daha yüksek meziyetlere sahip olan Harriet'a aktarmasını isteyebilir, dahası, ikisiyle birden evlenemeyeceğine göre, gayet yüce bir hareket yapıp onunla evlenmeyi hiçbir sebep öne sürmeksizin reddedebilirdi ama Emma öyle biri değildi. Harriet için üzülüyordu, acı ve vicdan azabı çekiyordu; ama muhtemel ve mantıklı olmayan bir şey yapmak için delice bir cömertlik krizine girmesi lazımdı. Arkadaşının yoldan çıkmasına sebep olmuştu ve bunun için kendini asla affetmeyecekti; ama aklı da duyguları kadar sağlamdı ve her zamankinden daha sağlamdı; Mr. Knightley'ye bu kadar seviyesinin altında ve küçültücü bir evliliği layık göremezdi. Yolu tam pürüzsüz değilse de açıktı. O kadar ısrar edilince konuştu. Ne demişti? Sadece demesi gerekeni tabii. Bir hanımefendi her zaman öyle yapar. Umutsuzluğa yer olmadığını göstermeye yetecek kadar söylemiş, onu kendini daha iyi ifade etmeye davet etmişti. Mr. Knightley bir ara umutsuzluğa kapılmıştı; tedbirli ve sessiz olma uyarısı almıştı ve bir süreliğine bütün ümidini yitirmişti; Emma ilk başta onu dinlemeyi reddetmişti. Değişiklik belki de biraz ani olmuştu; Emma'nın bir tur daha atma teklifi, az önce noktayı koyduğu konuşmayı yenilemesi bir parça olağandışı olabilir! Tutarsızlığının farkındaydı, ama Mr. Knightley bunu kabul edip açıklama istemeyecek kadar nazikti.

Eksiksiz hakikat nadiren bir insanın itirafına bağlıdır; bir şey nadiren bir parça değiştirilmemiş veya bir parça bozul-

mamıştır; ama bu durumda olduğu gibi davranış hatalı olsa da duygular kusursuz olunca gerisinin pek bir önemi kalmaz. Mr. Knightley Emma'nın kalbinin yumuşaklığından, onun kalbini kabul etmeye hazır olduğundan şüphe edemezdi.

Aslında kendi etkisinden büsbütün habersizdi. Denemek hiç aklında olmadığı halde arkasından fidanlığa gitmişti. Frank Churchill'in nişanlanmasını nasıl karşıladığını görme endişesi içinde, kendisini düşünmeden, hem de zerrece düşünmeden, eğer ona imkân verirse Emma'yı sakinleştirmek, ona tavsiyede bulunmak üzere gelmişti. Gerisi kendiliğinden gelmişti, işittiği şeyler bir anda duygularını harekete geçirmişti. Frank Churchill'e tümüyle kayıtsız olduğunu, kalbinde ona karşı hiçbir bağlılık olmadığını öğrenmenin sevinci, içinde onun kalbini zamanla kendisinin kazanabileceği umudunu doğurmuştu; ama bugüne dair bir umut değildi bu; sadece, heyecanının aklını alt ettiği bir anda ona yaklaşma çabasını yasaklamadığını görme hayalinden ibaretti. Yavaş yavaş ortaya çıkan daha büyük umutlar çok daha baş döndürücüydü. Yaratmak için izin istediği sevgi çoktan onundu! Yarım saat içinde derin bir kederden öyle kusursuz bir mutluluğa geçmişti ki başka bir adı olamazdı.

Emma'nın yaşadığı değişim de ondan daha az değildi. Bu yarım saat ikisine de seviliyor olmanın o değerli güvenini kazandırmış, ikisinin de aklından soruları, kıskançlığı, şüpheyi silip atmıştı. Mr. Knightley cephesinde uzun zamandır, Frank Churchill'in gelişinden, hatta geleceği konuşulmaya başlandığından beri süregelen bir kıskançlık vardı. Emma'ya âşık olması ve Frank Churchill'i kıskanması hemen hemen aynı zamanda başlamıştı; bir duygu muhtemelen ona diğerini fark ettirmişti. Onu köyden uzaklaştıran da Frank Churchill'e duyduğu kıskançlık olmuştu. Box Hill gezisi gitme kararı vermesine sebep olmuştu. Böylesi hoş karşılanan, cesaret verilen kur girişimlerinden kendini korumak istemişti. Kayıtsız olmayı öğrenmeye gitmişti. Ama yanlış yere

gitmişti. Kardeşinin evinde haddinden fazla aile mutluluğu vardı; kadın o mutluluğun içinde çok sevimli bir yer tutuyordu; Isabella Emma'ya çok benziyordu; ondan tek farkı bazı meziyetlerinin çarpıcı biçimde ondan daha aşağı olmasıydı ki bunlar Emma'yı onun gözünde büyüten, zamanı daha uzun olsa da unutulamayacak şeylerdi. Yine de, günden güne, inatla orada kalmaya devam etti, ta ki o sabahki posta Jane Fairfax haberlerini getirene kadar. O zaman Frank Churchill'i asla Emma'ya layık görmediği için hissetmiş olması gereken, hatta apaçık hissettiği memnuniyete rağmen Emma için öyle çok endişelenmişti ki daha fazla kalamadı. Yağmur altında at sürerek evine ulaştı, tüm kusurlarına rağmen kusursuz olan, tüm yaratıkların bu en tatlısının ve en güzelinin bu habere nasıl dayandığını görmek için yemekten sonra hemen çıkıp yürümeye başladı.

Onu heyecanlı ve neşesiz buldu. Frank Churchill ahlaksızın tekiydi. – Emma'dan onu hiç sevmediğini duydu. Frank Churchill çok da berbat biri değildi. – Eve döndükleri zaman Emma onun Emma'sıydı, kalbiyle de sözüyle de; o sırada Frank Churchill'i düşünebilse gayet iyi çocukmuş derdi.

Bölüm XIV

Emma eve bambaşka duygularla döndü! Evden çıkarken bütün umudu acıyı biraz olsun unutmaktı; şimdi mucizevi bir mutluluk sarhoşluğu içindeydi, dahası, sarhoşluk geçtiği zaman mutluluğun daha da büyük olacağına inanıyordu.

Çaya oturdular, aynı masanın etrafına aynı insanlar – ne çok bir araya gelmişlerdi! Emma'nın gözleri korudaki aynı fundalara ne çok takılmış, batan güneşin aynı güzel etkisini ne çok seyretmişti! Ama hiçbir seferinde böyle bir ruh hali içinde değildi, buna benzer bir ruh hali içinde bile değildi; evin özenli hanımı, hatta özenli kızı olmak için eski benliğini geri çağıracak gücü kendinde zor buldu.

Zavallı Mr. Woodhouse büyük bir nezaketle karşıladığı ve at sürerken üşütmemiş olduğunu canıgönülden temenni ettiği adamın göğsünde kendisine karşı kurulmakta olan komplodan hiç şüphelenmedi. Kalbini okuyabilseydi akciğerlerini umursamazdı; ama yaklaşan felaketi aklının ucundan bile geçirmeden, ikisinin de bakışlarında, davranışlarında olağandışı bir şey olduğuna zerrece dikkat etmeden onlara rahat rahat Mr. Perry'den aldığı haberleri tekrarladı, halinden memnun, ona verebilecekleri cevaptan büsbütün habersiz, konuşmaya devam etti.

Mr. Knightley onlarla kaldığı sürece Emma'nın ateşi devam etti; Mr. Knightley gidince biraz sakinleşti, suskunlaştı;

öyle bir akşamın bedeli olan uykusuz gece boyunca onun mutluluğunun bile eksikleri olduğunu düşündürten bir iki ciddi endişe konusu buldu. Babası ve Harriet. İkisinin farklı taleplerinin tüm ağırlığını üstünde hissetmeden kendisiyle baş başa kalamıyordu; sorun ikisinin de rahatını en iyi şekilde temin etmekti. Babası konusunda cevap hemen geldi. Mr. Knightley'nin ne isteyeceğini henüz bilmiyordu, ama kendi kalbiyle yaptığı çok kısa bir konuşmanın sonucunda babasını asla bırakmayacağına karar verdi. Babasını bırakma düşüncesi bile, aklında günah işlemiş gibi ağlattı onu. Babası hayatta olduğu sürece sadece nişanlı kalacaktı; ama Emma'yı kaybetme tehlikesi olmazsa babasının, nişanlanmasına memnun bile olabileceğini düşünerek kendini şımarttı. Harriet için ne yapabileceğine karar vermek ise daha zordu; gereksiz acı çekmemesini sağlamak, barışma yolu bulmak, onu düşman görmesinin önüne geçmek gerekiyordu. Bu konuları düşününce kafası karışıyor, canı sıkılıyordu; bunları çevreleyen her acı utancı, her kederli pişmanlığı tekrar tekrar yaşıyordu. Sonunda onunla karşılaşmaktan yine kaçınmaya, söylenmesi gereken her şeyi mektupla söylemeye, şu sıra Highbury'den uzaklaşmasının çok iyi olacağına, sonra, kendine bir tezgâh daha kurma izni vererek, Brunswick Meydanı'ndan davet almasının çok yerinde olacağına karar verdi. Isabella Harriet'ı sevmişti; Londra'da birkaç hafta geçirmek de Harriet'ın hoşuna giderdi. Harriet'ın yenilikten, çeşitlilikten, caddelerden, dükkânlardan ve çocuklardan hoşlanmayacağına ihtimal vermiyordu. Neresinden bakılırsa bakılsın Emma'nın ilgi ve özen gösterdiğinin kanıtı olacaktı ki Emma da bunu ona borçluydu; bu karar şimdilik nefes aldıracak, hepsi tekrar bir araya gelmek zorunda kalıncaya kadar acılı günün gelişini geciktirecekti.

Erken kalktı, Harriet'a mektup yazdı ve bu onun için öyle ciddi, öyle hüzünlü bir iş oldu ki kahvaltı için Hartfield'a yürüyen Mr. Knightley'nin bir an evvel gelmesini diledi; kah-

valtıdan sonra onunla aynı yerde yarım saat yeniden yürümek önceki akşamın mutluluğuna kavuşması için fiilen de manen de elzem oldu.

Mr. Knightley gideli çok olmamış, daha doğrusu Emma başkalarını düşünmeye hazır hale gelecek kadar olmamıştı ki Randalls'tan mektup geldi, kalınca bir mektup; içeriğini tahmin etti, okumak mecburiyetinde olmak canını sıktı. Şimdi Frank Churchill'e karşı büyük bir merhamet duyuyordu; açıklama istemiyordu, düşünceleri kendine kalsın istiyordu; yazdıklarını anlamaya gelince bunu yapabileceğini sanmıyordu. Gelgelelim mektup okunacaktı. Paketi açtı; çok belliydi; Mrs. Weston'ın ona yazdığı bir not Frank'in Mrs. Weston'a yazdığı mektubu takdim ediyordu.

"Emma'cığım, ekteki mektubu sana büyük bir sevinçle gönderiyorum. Hakkını sonuna dek vereceğini biliyorum; hoşuna gideceğinden de şüphem yok. Sanırım artık yazarı hakkında ciddi görüş ayrılıklarımız olmayacak; ama uzun girizgâhla seni meşgul etmeyeyim. Biz gayet iyiyiz. Bu mektup son zamanlarda yaşadığım bütün asap bozukluğunu geçirdi. Salı günkü halini pek beğenmedim ama zaten sevimsiz bir sabahtı; sen havadan etkilenmem diyorsun ama bence kuzeydoğu rüzgârından etkilenmeyecek kimse yoktur. Salı öğleden sonraki fırtınada ve dün sabah babacığını düşündüm durdum ama dün gece Mr. Perry'den hasta olmadığını öğrenince rahatladım.

Sevgiler,

A. W."

"[Mrs. Weston'a.]

Windsor, Temmuz

Sayın Madam,

Eğer dün kendimi doğru ifade edebildiysem bu mektubu bekliyor olmalısınız; ama bekliyor olmasanız da tarafsızca ve merakla okuyacağınızı biliyorum. Siz bir iyilik timsalisi-

niz; biliyorum ki geçmişteki bazı davranışlarımın hoş görülmesi için iyiliğinizin tamamına ihtiyacım olacak. Ama üzülmek için en çok sebebi olan kişi tarafından affedildim. Yazdıkça cesaretim artıyor. Mutlu insanların mütevazı olması çok zor. Affedilmek için yaptığım iki başvuruda öyle başarılı oldum ki siz ve gücendirmiş olabileceğim dostlarınız tarafından da affedileceğimden fazla emin olmaktan korkuyorum. Randalls'a ilk geldiğim zamanki durumumu kavramaya çalışmalısınız, ne pahasına olursa olsun saklamam gereken bir sırrım olduğunu göz önünde bulundurmalısınız. Gerçek buydu. Kendimi gizlilik saklılık gerektiren bir duruma sokmaya hakkım olup olmadığı ayrı bir mesele. Bunu burada tartışmayacağım. Bu hakkı kendimde görmem konusunda itirazı olacak herkesi Highbury'deki alt kat pencereleri sürgülü, üst kat pencereleri kepenkli bir tuğla eve havale ederim. Onunla açıkça konuşmaya cesaret edemedim; Enscombe'un o zamanki durumunda yaşadığım zorluklar tarife ihtiyaç duymayacak kadar malumunuz olmalı; Weymouth'tan ayrılmadan önce dünyanın en onurlu kadınını gizli bir nişanlılığa ikna etmeyi başaracak kadar şanslıydım. Reddetseydi çıldırabilirdim. Ama hemen diyeceksiniz ki ne umuyordun? Ne bekliyordun? Her şeyi – geleceği, şansı, imkânı, yavaş gelişmeleri, ani olayları, kararlılığı, yorgunluğu, sağlığı, hastalığı. Daha fazla açıklama isterseniz sevgili madam, kocanızın oğlu olmak şerefine sahibim, ondan hayata umutlu gözlerle bakmayı miras almışım ki hiçbir miras bundan daha değerli değildir, ne evler ne de araziler. Dolayısıyla Randalls'a yaptığım ilk seyahati düşününce beni o gözlerle değerlendirin; ayrıca bu noktada seyahatimi daha önce yapamadığım için kendimi suçlu hissediyorum. Geriye dönüp baktığınızda Highbury'ye Miss Fairfax gelinceye kadar gelmediğimi göreceksiniz; bu size yapılmış bir ayıp olduğu için beni hemen affedeceksiniz; babama ise evinden uzak kaldığım süre boyunca sizi tanıma mutluluğundan yoksun

kaldığımı hatırlatarak merhametine sığınacağım. Sizinle geçirdiğim o çok neşeli on beş gün sırasındaki davranışlarım umarım tek bir nokta dışında ayıplanmayı hak etmemiştir. Şimdi davranışlarımın o tek önemli kısmına geliyorum ve içim korkuyla doluyor, titiz bir açıklama yapma ihtiyacı duyuyorum. Miss Woodhouse'un adını büyük bir saygı ve sıcak bir sevgiyle anıyorum; babam belki buna derin bir utancı da eklemem gerektiğini düşünecektir. Dün söylediği birkaç söz görüşünü belli ediyordu; azarlanmayı hak ettiğimi kabul ediyorum. Miss Woodhouse'a olan davranışlarım, biliyorum, gereğinden fazla anlamlıydı. Benim için hayati öneme sahip bir sırrı saklamak için kendimizi bir anda içinde bulduğumuz yakınlığı hoş görülemeyecek şekilde kullanmak zorunda kaldım. Miss Woodhouse'un benim sahte hedefim olduğunu inkâr edemem, ama bana karşı kayıtsız olduğunu bilmesem bencilce düşüncemin devam etmesine izin vermeyecek olduğumu söylersem bana inanırsınız. Miss Woodhouse cana yakın ve sevimli biri; kimseye bağlanacak biri olmadığı, hele bana ilgi duyma eğiliminden alabildiğine uzak olduğu kanaatine vardım; dileğim gibi düşüncem de bu yöndeydi. Gösterdiğim ilgiyi rahat, arkadaşça, iyi niyetle, oyun oynarcasına karşıladı, bu da tam benim istediğim şeydi. Birbirimizi anlıyor gibiydik. Ona ilgi göstermem doğaldı ve öyle karşılandı. Miss Woodhouse o on beş gün bitmeden beni gerçekten anlamaya başladı mı bilmiyorum; ona veda etmek üzere uğradığım zaman gerçeği itiraf etmeme ramak kaldığını hatırlıyorum; o zaman bazı şüpheleri olduğunu hissettim; ama ondan sonra beni kısmen de olsa çözdüğüne inanıyorum. Resmin tamamını tahmin edememiş olabilir ama zekâsı bir kısmına nüfuz etmiştir. Bundan hiç şüphem yok. Konu şimdiki engellerinden kurtulduğu zaman kendisinin buna çok da şaşırmayacağını göreceksiniz. Sık sık bana bunun işaretlerini verdi. Baloda bana Miss Fairfax'e gösterdiği yakınlık için Mrs. Elton'a teşekkür borçlu olduğumu

söyledi. Umarım ona karşı olan davranışımın şimdi anlattığım hikâyesi siz ve babamın gözünde ayıbımı hafifletir. Sizler Emma Woodhouse'a karşı günah işlediğimi düşünürken kimseden hiçbir şey beklemeye hakkım olmaz. Burada beni aklayın ve mümkün olduğu zaman Emma Woodhouse'un da beni aklamasını ve hakkımda iyi şeyler düşünmesini sağlayın; kendisine kardeşçe bir sevgi besliyor ve ona benimki kadar derin ve mutlu bir aşk temenni ediyorum. O on beş gün boyunca söylediğim, yaptığım garip şeyler için şimdi önünüzde bir açıklama var. Kalbim Highbury'deydi; bütün derdim olabildiğince sık ve en az şüpheye mahal vererek oraya gelmekti. Tuhaflıklarımı hatırlıyorsanız bunları doğru sebeplere bağlayın. Çok lafı edilen piyano konusunda şunu söylemem lazım; piyano kesinlikle Miss F.'in haberi olmadan sipariş edildi, bilse göndermeme izin vermezdi. Bütün nişanlılık boyunca gösterdiği asalete, sevgili madam, ne yapsam hakkını verememem. Onu yakında iyice tanıyacağınızı umut ediyorum. O bütün tariflerin ötesinde. Ne olduğunu size kendisi anlatmalı, ama kelimelerle olmaz çünkü dünyada kendi meziyetlerini bile bile saklayan başka biri daha yoktur. Tahmin ettiğimden daha uzun olan bu mektuba başladıktan sonra ondan haber aldım. Sağlığının iyi olduğunu söylüyor, ama şikâyet etmeyi bilen biri olmadığı için söylediklerine inanmıyorum. Nasıl göründüğünü öğrenmenizi istiyorum. Yakında ona uğrayacağınızı biliyorum; ziyaretinizden çok korkuyor. Belki zaten gitmişsinizdir. Gecikmeden bana haber verin ne olur; sayısız ayrıntıyı öğrenmek için sabırsızlanıyorum. Randalls'ta sadece birkaç dakika kalabildiğimi, nasıl telaşlı, çılgın bir halde olduğumu hatırlayın: Şimdi de daha iyi değilim; ya mutluluktan ya kederden hâlâ deli gibiyim. Karşılaştığım iyiliği ve anlayışı, onun kusursuzluğunu ve sabrını, dayımın cömertliğini düşününce sevinçten çıldırıyorum: Ama ona verdiğim bütün rahatsızlığı ve affedilmeyi ne kadar az hak ettiğimi hatırlayınca öfkeden çıldırıyo-

rum. Onu tekrar bir görebilsem! Ama henüz buna yeltenmemeliyim. Dayım bana daha fazla ısrar edemeyeceğim kadar iyi davrandı. Hâlâ bu uzun mektuba ilave edeceğim şeyler var. Duymanız gereken her şeyi duymadınız. Dün tafsilat veremedim; ama meselenin aniden ve bir bakıma zamansız ortaya çıkışı da açıklama istiyor; geçen ayın yirmi altısındaki olay tahmin edeceğiniz üzere benim için mutlu bir geleceğin kapılarını açtıysa da özel durumlar olmasa bu kadar çabuk davranmaya kalkışamazdım; olaylar bana kaybedecek bir saat bile bırakmadı. Şahsen o kadar acele etmezdim, o da benim her çekincemi kat kat güçlü hisseder, anlardı. Ama tercih şansım yoktu. O kadınla apar topar yaptığı anlaşma – Şu an, madam, durmalı ve kendimi toparlamaya çalışmalıyım. – Kırda yürüyüş yaptım, şimdi umarım mektubun geri kalanını layığınca yazacak kadar kendime gelmişimdir. Aslında bunları hatırlamak çok canımı sıkıyor. Utanç verici bir şekilde davrandım. Burada itiraf edebilirim ki Miss W.'a olan davranışlarım Miss F.'e itici geldiği için kınanmayı fazlasıyla hak ediyorlar. Onun bunları onaylamaması yeterli olmalıydı. Benim gerçeği saklama mazeretimi yeterli bulmadı. Tepki göstermesini gereksiz buldum: Birçok kere gereğinden fazla titiz ve tedbirli olduğunu düşündüm, hatta bana soğuk geldi. Ama her zaman haklıydı. Eğer onun tavsiyelerini takip etseydim ve hareketlerimi onun uygun gördüğü çizgiye indirseydim başıma gelen en büyük mutsuzluktan kendimi korumuş olurdum. Kavga ettik. Donwell'de geçirdiğimiz sabahı hatırlıyor musunuz? Orada daha önceden beri biriken bütün küçük hoşnutsuzluklar kriz noktasına geldi. Geç kaldım; ona rastladığımda yalnız başına eve yürüyordu; onunla yürümek istedim, kabul etmedi. Bana kesinlikle izin vermedi; bu da çok mantıksız geldi. Ama şimdi bu hareketinde sadece çok tabii ve tutarlı bir kararlılık görüyorum. Ben nişanlılığımızı dünyadan saklayacağım diye koca bir saat boyu başka bir kadına edepsizce ilgi gösterirken o he-

men arkasından bütün önceki tedbirleri boşa çıkarabilecek bir teklife olur mu diyecekti? Donwell'den Highbury'ye yürürken bizi bir gören olsa şüphe uyandırırdık. Gelgelelim, gücenecek kadar deliydim. Sevgisinden şüphe ettim. Ertesi gün Box Hill'de daha da şüphe ettim; benim davranışlarım, onu ihmal etmem, Miss W.'a apaçık yakınlık göstermem karşısında her hassas kadın gibi çileden çıkıp kırgınlığını benim gayet iyi anlayacağım gizli kelimelerle ifade etti. Kısaca, sevgili madam, onun suçu olmayan bir kavgaydı, bütün suç benim; aynı akşam Richmond'a döndüm çünkü ben de ona çok kızgındım, yoksa ertesi sabaha kadar sizinle kalabilirdim. O zaman bile nasılsa zamanla barışırız diyordum; ama incinmiş olan bendim, soğukluğundan incinmiştim ve ilk hareketin ondan gelmesi gerektiğine inanarak çekip gittim. Box Hill gezisine katılmadığınız için ne kadar seviniyorum bilemezsiniz. Oradaki davranışıma tanıklık etseydiniz herhalde beni bir daha affetmezdiniz. Kızcağız üzerindeki etkisi de hemen ortaya çıktı zaten; Randalls'tan gittiğimi duyar duymaz o işgüzar Mrs. Elton'ın teklifini kabul etmiş; bu arada bu kadının ona davranışı içimi küçümseme ve nefretle doldurdu. Bana cömertçe gösterilen sabır ve hoşgörüye kızacak konumda değilim, yoksa aynı duygulardan bu kadının aldığı paya şiddetle itiraz ederdim. 'Jane' demez mi! Henüz benim onu bu isimle anmadığıma dikkat etmişsinizdir, size bahsederken bile. Bu ismin Eltonlar arasında olanca kabalıklarıyla, hesapta kendilerini üstün görerek tekrar tekrar kullanıldığını duyunca nelere katlanmak zorunda kaldığımı düşünün. Biraz daha sabrınızı rica ediyorum, az sonra bitireceğim. Kendisi bu teklifi kabul etti ve benden ilelebet ayrılmaya karar verdi; ertesi gün bana yazıp bir daha asla görüşmeyeceğimizi söyledi. Nişanlılık ikimize de pişmanlık ve sefaletten başka bir şey vermedi, dedi ve nişanı attı. Bu mektup bana zavallı yengemin öldüğü sabah ulaştı. Bir saat içinde cevap verdim, ama kafa karışıklığından, koşuşturmadan,

mektup o günkü mektuplarla gideceği yerde masamda kilitli kalmış; ben de birkaç satır da olsa onu tatmin edecek şeyler yazdım diye rahatlamıştım. Ondan hemen cevap gelmeyince hayal kırıklığı yaşadım, ama meşguldür filan diye kendimce mazeret uydurdum, ayrıca çok meşguldüm, hatta söylemesi ayıp, hiçbir şeyde kusur bulamayacak kadar neşeliydim. Windsor'a gittik; iki gün sonra ondan bir paket aldım, bütün mektuplarımı geri göndermişti! Aynı postayla birkaç satırlık bir de mektup geldi, son mektubuna cevap vermemiş olmama çok şaşırdığını söylüyor ve öyle bir noktada sessiz kalınmasının yanlış anlaşılamayacağını, her iki tarafta da gereken tüm ayarlamaların bir an önce yapılması gerektiğini, şimdi bana güvenli bir yoldan bütün mektuplarımı gönderdiğini ilave ediyor ve onunkileri bir hafta içinde Highbury'ye gönderemezsem o süreden sonra filanca adrese göndermemi rica ediyordu: Yani, Bristol civarında Mr. Smallridge'in tam adresi karşımda bana bakıyordu. İsmi de yeri de biliyorum, her şeyini biliyorum; ne yapmakta olduğunu o zaman anladım. Sahip olduğu karakter yüksekliğiyle gayet uyumluydu bu hareketi; önceki mektubunda böyle bir tasarıdan söz etmemesinde yatan gizlilik de eşit ölçüdeki hassasiyetini gösteriyordu. Beni asla tehdit ediyormuş gibi görünmek istemez. Yaşadığım sarsıntıyı düşünün, kendi hatamı fark edene kadar postadaki hatalara nasıl verip veriştirdiğimi. Ne yapacaktım? Tek bir şey. Dayımla konuşacaktım. Onun rızası olmadan ne söylesem boşuna olacaktı. Konuştum, her şey istediğim gibi oldu; son olay gururunu törpülemişti; beklediğimden daha çabuk rıza gösterdi; en sonunda da zavallı adamcağız derin bir iç çekti ve umarım sen de benim kadar mutlu bir evlilik yaparsın dedi. Farklı tür bir evlilik olacağını hissettim. Derdimi ona açarken, iki dudağının arasından çıkacak sözü beklerken çektiklerim için bana acımaya mı hazırlanıyorsunuz? Hayır, Highbury'ye gelinceye ve Miss F.'e nasıl kötülük ettiğimi görünceye kadar bana acı-

mayın. Onun solgun, hasta bakışlarını görünceye kadar bana acımayın. Kahvaltıyı geç saatte ettiklerini bildiğim için, Highbury'ye onu yalnız bulma şansımdan emin olduğum bir saatte geldim. Hayal kırıklığına uğramadım, sonunda yolculuğumun amacı konusunda da hayal kırıklığına uğramadım. Birçok gayet makul, gayet haklı kırgınlığı telafi etmek zorunda kaldım. Ama oldu; eskisinden çok daha yakınlaştık; bir daha aramızda bir anlık bir rahatsızlık bile olamaz. Artık, sevgili madam, sizi azat edeceğim, ama daha önce bitiremedim. Bana gösterdiğiniz yakınlık için binlerce teşekkür, ona göstereceğiniz ilgi içinse on binlerce teşekkür ederim. Hak ettiğimden daha mutlu olduğumu düşünüyorsanız sizinle aynı fikirdeyim. Miss W. bana şanslı çocuk diyor. Umarım haklıdır. Bir açıdan şanslı olduğum apaçık çünkü size oğlunuz olarak hitap edebiliyorum.

Bütün teşekkürlerim ve sevgilerimle,

F. C. Weston Churchill."

Bölüm XV

Mektup Emma'yı duygulandırdı. Önceden aksine karar vermiş olsa da Mrs. Weston'ın istediği gibi mektuba hakkını vermeden edemedi. Kendi adına rastlayınca hele mektup dayanılmaz oldu; onunla ilgili her satır ilgi çekiciydi ve hemen her satır hoştu; bu cazibe geçtiği zaman yazarına eskiden duyduğu saygının geri dönmesiyle ve bir aşk tablosunun o sıra onun için taşıması doğal olan güçlü çekicilikle mektup kendini okutmaya devam etti. Sonuna kadar durmaksızın okudu; delikanlının hatalı olduğunu hissetmemek mümkün değildi, yine de sandığından daha az hatalıydı; ayrıca acı çekmişti ve çok üzgündü; Mrs. Weston'a müteşekkirdi ve Miss Fairfax'e körkütük âşıktı; böylece ortada kırgınlık olmadığı için kendisi de mutlu oldu; delikanlı o an odaya girse her zamanki sıcaklıkla elini sıkardı.

Mektubu o kadar beğendi ki Mr. Knightley tekrar geldiğinde ondan okumasını istedi. Mrs. Weston'ın mektubun elden ele gezmesini istediğinden emindi, bilhassa Mr. Knightley gibi hakkında pek iyi şeyler düşünmeyen insanların eline.

"Memnuniyetle göz gezdiririm," dedi, "ama uzun görünüyor. Akşam eve giderken yanıma alayım."

Bu olmazdı. Mr. Weston akşamleyin uğrayınca mektubu onunla gönderecekti.

"Seninle konuşmayı tercih ederim," diye cevapladı, "ama bir adalet meselesine benziyor; adalet yerini bulacak."

Başladı ama hemen durdu: "Bu beyefendinin üvey annesine yazdığı mektuplardan birini daha önce görseydim Emma bu kadar isteksiz olmazdım."

Biraz daha ilerledi, sonra gülümseyerek şöyle bir gözlemde bulundu: "Hım, iltifat dolu, güzel bir giriş. Ama tarzı öyle zaten. Herkesin tarzı kendine. Gaddar olmayalım."

Hemen sonra ekledi: "Okurken fikirlerimi söylemek benim için daha kolay olacak. Bu sayede yakınında olduğumu hissederim. Büyük bir zaman kaybı olmaz, ama istemezsen–"

"Ne demek. İsterim."

Mr. Knightley daha büyük bir dikkatle okumaya döndü.

"Burayı geçiştirmiş," dedi, "nasıl âşık olduğunu. Hatalı olduğunu biliyor ve öne sürecek akla yatkın bir izahı yok. Kötü. Nişanlanmamalıydı. Babasının tabiatı konusunda da haksız. Mr. Weston'ın samimiyeti dürüstlüğünün ve saygın düşüncelerinin tacıdır; ama Mr. Weston bugün sahip olduğu her şeyi hak etti. Çok doğru; Miss Fairfax gelene kadar buraya gelmedi."

"Ben de unutmadım," dedi Emma, "istese daha önce gelebileceğinden çok emindiniz. Nazikçe geçiştiriyorsunuz ama son derece haklıydınız."

"Yargılarımda pek tarafsız değildim Emma: Ama yine de, herhalde, yani mesele sen olmasaydın da ona güvenmezdim."

Miss Woodhouse kısmına geldiğinde bütün bölümü yüksek sesle okuma ihtiyacı duydu; Emma'ya ilişkin her şeyi gülümseyerek, yüzü değişerek, başını sallayarak, bir iki onay veya itiraz veya sadece sevgi kelimesi söyleyerek okudu; sonunda ciddiyetle ve epey düşündükten sonra şöyle dedi:

"Çok kötü. Gerçi daha kötü de olabilirdi. Çok tehlikeli bir oyun oynamış. Kendini aklamak için nişan meselesine fazlaca sırtını yaslamış. Hareketlerini senin gözünle göremiyor. Hep kendi isteklerine kanmış, kendi rahatından başka pek

bir şey düşünmemiş. Sırrını keşfettin sanmış. Eh, doğal! Kendi aklı entrika peşinde, herkesin aklını öyle sanıyor. Gizlilik, kurnazlık, bunlar aklı nasıl da yoldan saptırıyor! Emma'cığım, bütün bunlar birbirimizle ilişkilerimizde dürüstlüğün ve samimiyetin en güzel şey olduğunu kanıtlamıyor mu?"

Emma aynı fikirdeydi; Harriet'ı hatırladı, yüzü kızardı çünkü o konuda samimi bir açıklama yapamıyordu.

"Devam edin lütfen," dedi.

Devam etti ama çok geçmeden tekrar durdu, şöyle dedi: "Piyano! Aa! Tam bir yeniyetmenin yapacağı hareket, zevkten çok rahatsızlık vereceğini akıl edemeyecek kadar genç birinin hareketi. Çocukça bir düşünce cidden! Bir erkeğin bir kadına sevgi ifadesi olarak kadının başından atmak isteyeceği bir şey vermesini anlayamıyorum, mümkün olsa piyanonun gelmesine engel olacağını biliyordu."

Bundan sonra ara vermeden biraz ilerledi. Frank Churchill'in utanç verici bir şekilde davrandığını itiraf etmesi öyle bir iki kelimeyle geçiştirilecek şey değildi.

"Sizinle kesinlikle aynı fikirdeyim beyefendi," dedi. "Utanç verici bir şekilde davrandınız. Yazdığınız en doğru satır bu." Hemen arkasından, anlaşmazlıklarının sebebini ve delikanlının Jane Fairfax'in ahlak anlayışına aykırı şekilde hareket etme inadını okuyunca daha uzun bir ara verdi ve şöyle dedi: "Bu çok kötü. Kendi hatırı için kızı son derece zor ve rahatsız bir duruma girmeye ikna etmiş; ilk amacı onun yok yere acı çekmesini önlemek olmalıydı. Mektuplaşmaya devam etmek kız için delikanlıdan daha büyük bir sorun olmuştur. Yersiz endişelere bile saygı göstermeliydi ki kızın tüm endişeleri yerindeydi. Kız bir hata yapmış, ama nişanlanmaya razı olmakla yanlış bir şey yapmış olsa da öyle bir cezaya katlanmayı hak etmediğini de unutmayalım."

Emma şimdi Box Hill gezisine gelmek üzere olduğunu biliyordu ve rahatı kaçtı. Kendi davranışı da gayet yakışıksız olmuştu! Derin bir utanç duyuyor ve Mr. Knightley'nin

yüzünün alacağı şekilden biraz korkuyordu. Ama oralar ara vermeden, dikkatle ve yorumsuz okundu, ona atılan ve acı verme korkusuyla hemen geri çekilen bir kısa bakış hariç; Box Hill artık hatırlanmıyor gibiydi.

"Kıymetli dostlarımız Eltonlar'ın zarafetine diyecek yok," oldu sonraki gözlemi. "Duyguları doğal. Ne! Ondan ayrılmaya mı karar vermiş! Nişanlılığın ikisine de pişmanlık ve sefalet getirdiğini hissetmiş, nişanı atmış. Delikanlının onun gözündeki durumunu ne iyi anlatıyor bu hadise! Doğrusu, delikanlı gayet istisnai–"

"Hayır, hayır, lütfen okumaya devam edin. Delikanlının ne kadar acı çektiğini göreceksiniz."

Mr. Knightley soğuk soğuk, "Umarım çekmiştir," diye cevapladı ve mektuba döndü. "Smallridge! Bu ne demek? Nedir bu?"

"Mrs. Smallridge'in çocuklarına mürebbiyelik yapmak için anlaşmış, kadın Mrs. Elton'ın yakın ahbabı mı, Maple Grove'dan komşusu mu neymiş; herhalde Mrs. Elton da şaşırmıştır."

"Okumamı istiyorsan bir şey deme Emma, Mrs. Elton hakkında bile. Bir sayfa kaldı. Bitmek üzere. Adam da amma yazmış ha!"

"Keşke delikanlıya karşı daha merhamet göstererek okusanız."

"Neyse, bak burada duygu var işte. Hasta olduğunu öğrenince acı çekmişe benziyor. Onu sevdiğinden elbette şüphem yok. 'Eskisinden çok daha yakın.' Umarım böyle bir kavuşmanın değerini ilelebet hissetmeye devam eder. Teşekkür etme konusunda çok eliaçık, binlerce, on binlerce filan. 'Hak ettiğimden daha mutlu.' İşte, geldiği yeri biliyor. 'Miss Woodhouse bana şanslı çocuk diyor.' Bunlar Miss Woodhouse'un kelimeleriydi değil mi? Ve hoş bir son ve işte mektup. Şanslı çocuk! Ona taktığın isim bu muydu?"

"Mektuptan benim kadar memnun kalmış görünmüyorsunuz; ama memnun kalmalısınız, en azından ben öyle umuyorum, bu yüzden hakkında daha iyi şeyler düşünün. Umarım gözünüzdeki yerini yükseltir."

"Evet, elbette yükseltiyor. Feci hatalar yaptı, akılsız, düşüncesiz hatalar; hak ettiğinden daha mutlu olduğu konusunda onunla aynı fikirdeyim: Ama şüphesiz Miss Fairfax'e gerçekten âşık olduğuna göre yakında, sürekli onun yanında olmanın ayrıcalığıyla, karakterinin gelişeceğini, onun sağlamlığından ve sağduyusundan bir şeyler öğreneceğini umut edebiliriz. Şimdi de sana başka bir şeyden bahsedeyim. Aklım başka birinin meselesiyle o kadar meşgul ki artık Frank Churchill'i düşünemiyorum. Bu sabah senden ayrıldığımdan beri Emma, aklım tek bir konuya çalışıyor."

Sonra konuyu anlattı; Mr. Knightley âşık olduğu kadının karşısında bile kullandığı sade, gösterişsiz, beyefendi İngilizcesiyle, babasının mutluluğunu bozmadan onunla evlenmesini nasıl isteyebileceğini sordu. Emma'nın cevabı hazırdı. "Sevgili babası yaşadığı sürece şartlarının değişmesi onun için imkânsızdı. Babasını asla bırakmazdı." Bu cevap kısmen kabul edildi. Babasını bırakmasının imkânsızlığını Mr. Knightley de onun kadar iyi biliyordu; ama başka herhangi bir değişikliğin kabul edilmez olmasına razı olmuyordu. Meseleyi derin derin, uzun uzun düşünmüştü; ilk başta Mr. Woodhouse'u Emma'yla Donwell'e taşınmaya ikna etmeyi ummuştu; bunun mümkün olduğuna inanmak istemişti ama Mr. Woodhouse'u tanıyor olması kendini uzun süre kandırmasına izin vermemişti; şimdi öyle bir değişimin babasının huzurunu, belki hatta hayatını tehlikeye atacağını biliyordu. Mr. Woodhouse Hartfield'dan taşınacak! Hayır, akla bile getirilmemeliydi. Ama bu fikirden vazgeçince ortaya çıkan plana sevgili Emma'sının itirazı olamayacağına inanıyordu; plan şuydu, o Hartfield'a gelecekti; babasının mutluluğu, bir başka deyişle hayatı Hartfield'ın evi olmasını zorunlu kıldığı sürece Hartfield onun da evi olacaktı.

Hep beraber Donwell'e taşınmayı Emma da bir ara düşünmüştü. Onun gibi Emma da bu planı tartmış ve reddetmişti; ama böyle bir seçenek aklına gelmemişti. Bunun ne büyük bir sevgi kanıtı olduğunun farkındaydı. Donwell'den ayrılmakla hareket bağımsızlığının ve alışkanlıklarının büyük kısmını feda ettiğini, babasıyla sürekli birlikte ve kendisine ait olmayan bir evde yaşama düşüncesinde katlanılması gerekecek çok hem de pek çok şey olacağını hissediyordu. Bunu düşünmeye söz verdi, ona da daha fazla düşünmesini tavsiye etti; ama Mr. Knightley yeterince inançlıydı, daha fazla düşünmek meseleyle ilgili isteklerini veya düşüncelerini değiştirmeyecekti. Uzun uzun, sakin sakin düşündüğüne Emma'yı temin etti; William Larkins'in evinden beri bütün sabah düşüne düşüne yürümüştü.

"Bakın işte bu sorunun çaresi yok," diye haykırdı Emma. "William Larkins'in bu fikirden hoşlanacağını hiç sanmıyorum. Benden önce onun rızasını almalısınız."

Bununla beraber meseleyi düşünmeye söz verdi, hatta neredeyse kabul etmek üzere düşünmeye söz verdi.

Emma'nın şimdi Donwell Abbey'yi düşünmeye başlamasında yeğeni Henry'ye zarar vereceği hissine kapılmamış olması dikkat çekici; daha önce Henry'nin vâris olarak haklarını hararetle gözetmişti. Zavallı oğlanın hayatında ne çok şey değişeceğini düşünmeye koyulabilirdi ama gülüp geçmekle yetindi; Mr. Knightley'nin Jane Fairfax'le veya başka biriyle evlenmesi ihtimalinden o sıra kız kardeş teyze dayanışması gereği nefret ettiğini sanıyordu ama şimdi gerçek nedenini keyifle keşfediyordu.

Mr. Knightley'nin Hartfield'da evlenme ve yaşama teklifini düşündükçe daha da sevimli buldu. Mr. Knightley'nin yaşayacağı zorluklar azaldı, kendi hayatı daha da kolaylaştı, ortak çıkarları her engeli aşmaya başladı. Gelecekteki endişe ve keder zamanlarında yanında olacak böyle bir arkadaş! Zamanın hüzün katacağı bütün o vazife ve sorumlulukları paylaşacak bir ortak!

Zavallı Harriet olmasa çok mutlu olacaktı; ama başına gelen her iyi şey arkadaşının acısına acı ekliyor gibiydi; Harriet artık Hartfield'dan da dışlanmalıydı. Emma'nın kendisi için oluşturmaya çalıştığı o keyifli aile çevresinden zavallı Harriet artık merhamet amaçlı bir önlemle belli bir uzaklıkta tutulmalıydı. Harriet her bakımdan kaybeden olacaktı. Emma onun gelecekteki yokluğuna üzülmüyordu, hayatından bir şey eksilmeyecekti. Öyle bir çevrede Harriet daha ziyade ayak bağı olurdu; ama zavallı kızın kendisi için, onu hak etmediği bir cezaya mahkûm etmek zalim bir gereklilik gibi görünüyordu.

Zamanla elbette Mr. Knightley'yi unutacaktı, yani yerine biri geçecekti; ama bunun hemen olması beklenemezdi. Mr. Knightley bizzat bu tedaviye yardımcı olacak hiçbir şey yapmayacaktı. Mr. Elton gibi olmayacaktı. Her zaman herkese karşı öyle kibar, öyle hassas, öyle anlayışlı olan Mr. Knightley asla şimdikinden daha az hayran olunmayı hak etmeyecekti; kaldı ki bir yıl içinde üç erkekten fazlasına âşık olmak Harriet'tan bile beklenemeyecek bir şeydi.

Bölüm XVI

Harriet'ın da karşılaşmaktan kaçındığını görmek Emma için büyük rahatlık oldu. Mektup yoluyla görüşmeleri bile yeterince acı vericiydi. Bir araya gelmek zorunda kalmaları çok daha kötü olurdu!

Harriet kendini tam da beklendiği gibi ifade etti, herhangi bir siteme, suçlamaya girişmeden; yine de Emma üslubunda bir güceniklik veya ona yakın bir şey hissetti, bu da ayrı kalmaları gerektiği inancını artırdı. Sadece ona öyle gelmiş de olabilirdi ama sanki sadece bir melek öyle bir darbeden sonra gücenmeden durabilirdi.

Isabella'dan davet almakta zorlanmadı; bir şey uydurmak zorunda kalmadan ricada bulunacak yeterli sebebi olduğu için şanslıydı. Diş sorunu vardı. Harriet gerçekten de bir süredir dişçiye gitmek istiyordu. Mrs. John Knightley seve seve yardımcı olurdu; sağlıkla ilgili her şey onun için önemliydi; gerçi dişçilere Mr. Wingfield kadar güvenmiyordu ama Harriet'ı kanatları altına almaya hazırdı. Kız kardeşi cephesi böyle halledilince Emma konuyu arkadaşına açtı ve onun da ikna edilmeye hazır olduğunu gördü. Harriet gidecekti; en az on beş günlüğüne davet edildi; Mr. Woodhouse'un arabasıyla gönderilecekti. Her şey ayarlandı, her şey tamamlandı ve Harriet salimen Brunswick Meydanı'na ulaştı.

Şimdi Emma Mr. Knightley'nin ziyaretlerinin keyfini gerçekten çıkarabilirdi; şimdi yakınında hayal kırıklığına uğramış bir kalp olduğunu, o anda, biraz uzakta, yoldan çıkmasına kendisinin sebep olduğu duygularla boğuştuğunu hatırlayınca içini istila eden o haksızlık, o suçluluk hissinin tehdidi olmadan, gerçek bir mutlulukla konuşabilir ve dinleyebilirdi.

Harriet'ın Mrs. Goddard'da veya Londra'da olması Emma'nın duygularında belki anlamsız bir fark yaratıyordu ama Emma Londra'da merak edeceği, meşgul olacağı birçok şeyle karşılaşacağını, bunların da geçmişi unutmasını sağlayacağını düşünüyordu.

Aklında Harriet'ın tuttuğu yeri başka bir endişenin almasına izin vermedi. Önünde yapılacak bir konuşma vardı ve bunu sadece kendisi yapabilirdi: Nişanlandığını babasına söylemek; ama şimdilik bunu yapmaktan yana değildi. Mrs. Weston iyileşip ayağa kalkıncaya kadar açıklamayı ertelemeye karar verdi. Sevdiği insanlar arasında o sıra yeni bir heyecan yaratmamalıydı; zamanından önce beklenti yaratarak başına iş açmanın âlemi yoktu. En az on beş gün aylaklık yapacak, huzur bulacak, her zevkin tadını çıkaracaktı.

Çok geçmeden bu ruh tatilinin yarım saatini Miss Fairfax'i ziyaret etmek için ayırmaya karar verdi, hem görev gereğiydi hem de keyifli olacaktı. Gitmesi gerekiyordu, ayrıca onu görmek istiyordu; o anki durumlarının benzerliği, içinde ona karşı iyi duygular uyandırıyordu. Gizli bir zevk olacaktı; ama geleceklerinin benzerliğini bilmek Jane'in söyleyebileceklerini daha büyük bir ilgiyle dinlemesini sağlayacaktı.

Gitti; bir kere kapıya kadar arabayla boş yere gitmesi sayılmazsa Box Hill'in ertesi sabahından beri içeri girmemişti; Box Hill'de zavallı Jane acınacak kadar perişandı ve ıstırabının gerçek sebebi hayal bile edilemezdi. Hâlâ istenmiyor olma korkusu evde olduklarını bildiği halde holde bekle-

meye karar vermesine sebep oldu; yukarıya geldiğini haber verdirtti. Patty'nin adını söylediğini işitti ama arkasından daha önceki gibi zavallı Miss Bates'in tatlı tatlı tarif ettiği türden bir telaş gelmedi. Hayır, hemen şu sözü duydu: "Buyursunlar lütfen." Bir an sonra bizzat Jane onu merdivende karşıladı, onu başka türlü karşılamayı yeterli görmüyorlarmış gibi sevinçle ileri atıldı. Emma onu hiç bu kadar iyi, bu kadar güzel, bu kadar cana yakın görmemişti. Utangaçlık, neşe ve sıcaklık vardı; yüzünde ve halinde o zamana kadar eksik olan her şey vardı. Elini uzatarak öne çıktı, alçak ama çok duygulu bir sesle şöyle dedi:

"Ne büyük bir nezaket! Miss Woodhouse, duygularımı ifade edebilmem imkânsız. İnanın. Söyleyecek şey bulamadığım için beni affedin."

Gururu okşanan Emma tam çok şey söylemeye hazırlanırken oturma odasından Mrs. Elton'ın sesinin gelmesiyle durdu ve dostluk ve kutlama duygularıyla dolu tüm sözlerini çok sıcak bir el sıkışma hareketi içinde topladı.

Mrs. Bates ve Mrs. Elton içerideydiler. Miss Bates çıkmıştı, bu da evdeki sakinliği açıklıyordu. Emma Mrs. Elton'ın orada olmamasını tercih ederdi ama herkese sabır gösterecek bir ruh hali içindeydi; Mrs. Elton da onu olağandışı bir nezaketle karşılayınca onlarla oturmaktan zarar gelmeyeceğine karar verdi.

Az sonra Mrs. Elton'ın aklına nüfuz ettiğini düşündü ve neden onun da kendisi gibi mutlu olduğunu anladı; sebep Miss Fairfax'in sırdaşı olmasıydı, kendini başkalarından hâlâ gizlenen şeyi biliyor sanıyor ve bundan haz duyuyordu. Emma bunun işaretlerini yüzünde okudu; Emma'nın Mrs. Bates'e iltifat ettiği ve iyi kalpli yaşlı hanımın cevaplarını dinliyormuş gibi yaptığı sırada Mrs. Elton endişeli bir gizlilik gösterisi içinde belli ki Miss Fairfax'e okumakta olduğu mektubu katlayıp yanındaki mor ve altın renkli çantaya koydu, bir yandan da manalı manalı başını sallayarak şöyle dedi:

"Başka zaman bitiririz. Nasılsa daha çok vaktimiz olur. Hatta esasını öğrendin zaten. Sana sadece Mrs. S.'nin özrümüzü kabul ettiğini göstermek istedim, hiç gücenmemiş. Ne kadar güzel yazıyor görüyorsun. Ah, öyle tatlı biri ki! Gitseydin, tanısaydın çok severdin. Ama tek kelime daha etmeyelim. Çenemizi kapayalım, terbiyemizi takınalım. Şişşt! Şiirin adı şu an aklıma gelmiyor ama şu dizeleri hatırlarsın:

Ne zaman ki bir hanım söz konusudur,

Akan sular orada durur.

Şimdi diyorum ki şekerim, buradaki hanım, şey manasında – susalım! Anlayana tek kelime yeter. Çok neşem yerinde değil mi? Ama Mrs. S. konusunda senin de içini rahatlatmak istiyorum. Benim mektup, görüyorsun, onu iyice yatıştırmış."

Sonra yine, Emma sadece Mrs. Bates'in örgüsüne bakmak için başını çevirince yarı fısıltıyla ekledi:

"İsim vermedim fark ettiysen. Yoo, asla; devlet adamı kadar temkinli olunacak. Ben o bakımdan çok iyiyimdir."

Emma'nın hiç şüphesi yoktu. Her fırsatta aynı bildik gösteriyi yapıyordu. Kısa bir süre hep birlikte uyum içinde havadan ve Mrs. Weston'dan bahsediyorlardı ki kendisine ansızın bir soru soruldu:

"Miss Woodhouse, sizce de bu minik hınzır arkadaşımız şahane iyileşmedi mi? Sizce de tedavinin başarısı Perry'nin hanesine yazılmıyor mu?" (Burada Jane'e çok manalı bir yan bakış attı.) "İnanın, Perry onu müthiş kısa zamanda iyi etti! Ah o en kötü halini siz de benim gibi görseydiniz!" O sırada Mrs. Bates Emma'ya bir şey söylemeye başlayınca o fısıltıyla devam etti: "Tabii Perry'nin yardım almış olabileceği konusunda tek kelime etmiyoruz; Windsorlı genç bir doktora dair tek kelime etmiyoruz. Yoo, hayır! Bütün başarı Perry'nin hanesine yazılacak."

Kısa süre sonra tekrar başladı: "Box Hill gezisinden beri sizi görme zevkine nail olamadım Miss Woodhouse. Çok hoş

bir geziydi. Yine de bence eksik bir şey vardı. İşler pek, yani şöyle, bazılarının pek keyfi yerinde değildi. Veya bana öyle geldi ama yanılmış olabilirim. Mamafih bu yüzden bazılarımız tekrar gitmek ister oldu. Her ikiniz de ne dersiniz, aynı grubu toplasak, tekrar Box Hill'i keşfe çıksak, havalar da güzelken? Ama aynı kişiler olmalı, tek bir istisna olmamalı."

Bundan hemen sonra Miss Bates geldi; Emma onun kendisine verdiği ilk cevabın karmaşıklığı karşısında eğlenmeden edemedi; galiba ne cevap vereceğini bilememiş, her şeyi birden söylemek için de sabırsızlanmıştı.

"Teşekkür ederim sevgili Miss Woodhouse, ne kadar naziksiniz. Bilinmez ki. Evet, gerçekten anlıyorum, sevgili Jane'in istikbali, yani onu demek istemedim. Ama fevkalade iyileşti. Mr. Woodhouse nasıl? Çok sevindim. Elimde değil. Yuvarlanıp gidiyoruz işte. Evet, gerçekten. Çekici bir delikanlı! Yani çok dost canlısı; demek istediğim iyi kalpli Mr. Perry! Jane'le öyle ilgilendi ki!" Mrs. Elton'a orada olduğu için gösterdiği müthiş, alışıldık olduğundan daha müteşekkir ilgiye bakınca Emma Jane'e Vicarage'dan ufak bir sitem geldiğini, şimdi meselenin nazikçe halledildiğini tahmin etti. Bunu bir tahmin olmaktan öteye götüren birkaç fısıldaşmadan sonra Mrs. Elton sesini yükselterek şöyle dedi:

"Gördüğün gibi buradayım sevgili dostum; o kadar uzun zamandır oturuyorum ki başka yer olsa özür dilemem gerekir: Ama işin aslı, efendimi ve beyimi bekliyorum. Benimle burada buluşacağını, size de merhaba diyeceğini söyledi."

"Ne! Mr. Elton'ı ağırlama şerefine mi nail olacağız? Bu büyük bir iltifat gerçekten! Çünkü beylerin sabah gezmesini sevmediklerini bilirim, Mr. Elton da ayrıca çok meşgul biri."

"Kesinlikle öyle Miss Bates. Sabahtan akşama kadar meşgul. Gelenin gidenin haddi hesabı yok, herkes illaki bir bahane buluyor. Civarın bütün idarecileri habire fikrini almaya geliyorlar. Sanki onsuz hiçbir şey yapamıyorlar. 'İnanın Mr. E.,' diyorum sık sık, 'yerinizde olmak istemem.

Bunun yarısı kadar ziyaretçim olsa boya kalemlerimle piyanoma ne olurdu bilmem.' Hal böyleyken onları da epeydir ihmal ediyorum. On beş gündür tek nota çalmadım. Neyse, buraya geliyor, emin olun, evet, hepinize merhaba demek için." Kelimelerini Emma'dan saklamak için elini ağzına perde yaptı. "Tebrik ziyareti tabii. Ee, olmazsa olmaz."

Miss Bates mutlu mutlu etrafına bakındı!

"Knightley'den ayrılır ayrılmaz geleceğine söz verdi; ama ikisi derin bir çalışma içinde. Mr. E. Knightley'nin sağ kolu biliyorsunuz."

Emma gülmemek için kendisiyle mücadele etti, sadece şöyle dedi: "Mr. Elton Donwell'e yayan mı gitti? Bu sıcakta epey yürümesi gerekecek."

"Hayır, Crown'da toplantı var, olağan bir toplantı. Weston'la Cole da gelecekler ama insan sadece baştakilerin adını anıyor. Herhalde Mr. E.'yle Mr. Knightley her şeyi bildikleri gibi yapıyorlardır."

"Günü şaşırmış olmayasınız?" dedi Emma. "Crown'daki toplantının yarın olduğuna eminim. Mr. Knightley dün Hartfield'daydı, toplantıdan cumartesi diye bahsetti."

"Aa, yoo; toplantı kesinlikle bugün," diye çabucak cevap verdi; besbelli Mrs. Elton hata yapamayacağına inanıyordu. "Bana kalırsa burası gelmiş geçmiş en sorunlu köy. Biz Maple Grove'da hiç böyle şeyler duymadık."

"Sizin o köy küçük," dedi Jane.

"İnan hiç bilmiyorum şekerim çünkü bu konudan bahsedildiğini hiç duymadım."

"Ama okulun küçüklüğünden belli, siz anlattığınız için biliyorum, kız kardeşinizle Mrs. Bragge'ın himayesi altındaymış; tek okul, yirmi beş öğrencili."

"Seni zeki şey, bak bu çok doğru. Nasıl da çalışıyor kafan! Valla Jane seninle ben tek vücut olsak ne mükemmel bir karakter oluruz. Benim canlılığımla senin sağlamlığından mükemmellik çıkar. Mamafih bazı insanların seni zaten mü-

kemmel bulmadıklarını ima ediyor değilim. Ama susalım! Tek kelime yok lütfen."

Gereksiz bir tedbire benziyordu; Jane Mrs. Elton'la değil Miss Woodhouse'la konuşmak istiyordu. Ona nezaketin izin verdiği ölçüde ayrı bir ilgi göstermek istediği çok açıktı, gelgelelim bakışmanın ötesine geçemiyordu.

Mr. Elton geldi. Hanımı onu ışıl ışıl bir neşeyle karşıladı.

"Var olun beyefendi, cidden; siz lütfedip gelene kadar beni buraya arkadaşlarıma yük olmaya gönderiyorsunuz! Ama ne hatırşinas biriyle uğraştığınızı biliyordunuz tabii. Beyim ve efendim gelinceye kadar yerimden kıpırdamayacağımı iyi biliyordunuz. Burada bir saattir oturmuş, bu genç hanımlara hakiki uysal eş nasıl olunur diye örnek oluyorum, çünkü kim bilebilir, değil mi, belki çok yakında lazım olur."

Mr. Elton o kadar terlemiş ve yorgundu ki bu zekice sözlere aldırmadı. Diğer hanımlara gereken nezaketi gösterdi, ama sonraki konusu sıcaktan ve boşuna yürüdüğü onca yoldan yakınmak oldu.

"Donwell'e gittiğimde," dedi, "Knightley yoktu. Çok tuhaf! İzahı yok! Ona bu sabah gönderdiğim nottan, onun da verdiği cevaptan sonra saat bire kadar evde olmalıydı."

"Donwell!" diye haykırdı karısı. "Sevgili Mr. E., Donwell'e gitmiş olamazsınız! Crown demek istediniz, Crown'daki toplantıdan geliyorsunuz."

"Hayır, hayır, o yarın; bugün Knightley'yi o yüzden görmek istedim. Hava alev alev! Bir de üstüne tarlalardan yürüdüm," (büyük bir yakınma içinde) "daha beter oldum. Hele bir de onu evde bulamayınca! İnanın hiç hoşuma gitmedi bu iş. İnsan bir özür diler, mazeret bildirir. Kâhya kadın geleceğimi bilmiyormuş. Çok enteresan! Kimse de nereye gittiğini bilmiyordu. Belki Hartfield'a, belki Abbey Mill'e, belki ormana. Miss Woodhouse, dostumuz Knightley böyle yapmaz. Sizin aklınıza bir açıklama geliyor mu?"

Emma içinden eğlenerek çok istisnai bir durum olduğunu, aklına hiçbir açıklama gelmediğini söyledi.

"Olacak şey değil," diye haykırdı Mrs. Elton (bir eşin hissedeceği gurur kırıklığı içinde), "sana böyle bir şeyi nasıl yapar, olacak şey değil, hele hele sana! Hayatta unutulacak en son kişi! Sevgili Mr. E., sana mutlaka mesaj bırakmalıydı. Knightley bile o kadar eksantrik olamaz; uşakları unutmuştur. İnan ki öyledir: Donwell'in uşaklarından beklenir yani, sık sık dikkat etmişimdir, hepsinde bir tuhaflık, bir tembellik var. Valla Harry gibi bir yaratığın erzak dolabımın yanında dikilmesine hayatta katlanamam. Mrs. Hodges'a gelince, Wright'ın gözünde sıfır. Wright'a tarif sözü vermiş ama göndermemiş."

"Eve yakın William Larkins'e rastladım," diye devam etti Mr. Elton. "Efendisinin evde olmadığını söyledi ama ona inanmadım. William keyifsiz gibiydi. Son zamanlarda efendisine neler olduğunu anlayamıyormuş, konuştuğu ettiği de yokmuş. William'ın ihtiyaçlarından bana ne de, bugün Knightley'yi görmem çok önemliydi; bu sıcakta boşu boşuna yürümem de çok ciddi aksilik oldu."

Emma en iyisi doğruca eve gitmeli diye düşündü. Muhtemelen evde bekleniyordu; Mr. Knightley'yi böylece William Larkins'in değilse de Mr. Elton'ın öfkesini daha fazla çekmekten esirgeyebilirdi.

Kalkınca Miss Fairfax'in ona eşlik etmesine, hatta alt kata inmesine sevindi; bu fırsatı hemen kullanıp şöyle dedi:

"Belki de fırsat bulamamam daha iyi bile oldu. Ötekiler olmasa konuyu açar, sorular sorar, uygunsuz kaçacak kadar açık konuşmaya kalkabilirdim. İçimdeki his ölçüyü kaçırabilirdim diyor."

"Ah," dedi Jane yüzü kızarıp duraksayarak, Emma bu değişimin ona her zamanki zarafetinden çok daha yakıştığını düşündü, "öyle bir ihtimal yoktu. Asıl benim sizi canınızdan bezdirme ihtimalim olurdu. Gösterdiğiniz ilgiyle beni daha fazla onurlandıramazdınız. – Gerçekten Miss Wood-

house," (daha ağırbaşlı konuşarak) "size karşı hatalı davranışlarımı düşününce, o çok hatalı davranışlarımı, sadece bana değer veren insanları kendimden nefret ettirmediğimi görerek teselli bulabiliyorum. Söylemek istediklerimin yarısını bile söyleyecek zamanım yok. Özür dilemek, kendimi mazur göstermek istiyorum. Buna çok ihtiyaç duyuyorum. Ama maalesef, sözün kısası, eğer merhametiniz–"

"Yapmayın, çok fazla titizleniyorsunuz gerçekten," diye haykırdı Emma sıcak bir sesle, elini tutarak. "Bana özür borçlu değilsiniz, özür borçlu olabileceğiniz insanlar da gayet memnun mesutlar–"

"Çok naziksiniz, ama size karşı davranışlarım nasıldı, biliyorum. Öyle soğuk ve yapmacık! Hep rol yaptım. Yalan dolu bir hayattı! Benden nefret etmiş olmalısınız."

"Lütfen öyle şeyler söylemeyin. Ben de asıl özür dilemesi gerekenin ben olduğumu hissediyorum. Birbirimizi hemen affedelim gitsin. Yapılması gerekeni en hızlı şekilde yapalım; bir de o yüzden zaman kaybetmeyelim. Umarım Windsor'dan güzel haberler alıyorsunuzdur."

"Çok."

"Sonraki haber de sanırım sizi tam tanımaya başlamışken kaybetmemiz olacak."

"Ah, o konuda henüz bir şey düşünemiyoruz. Albay ve Mrs. Campbell çağırana kadar burada olacağım."

"Şimdilik hiçbir şey sonuçlanmayabilir," diye cevapladı Emma gülümseyerek, "ama, mazur görün, düşünülüyordur."

Gülümsemesi aynı karşılığı gördü; Jane cevap verdi:

"Çok haklısınız, düşünüldü. Size açıklayacağım (aramızda kalacağından eminim) Mr. Churchill'le Enscombe'da yaşamamıza karar verildi. En az üç ay yas tutulacak, sonra sanırım bekleyecek bir şey kalmaz."

"Teşekkür ederim, teşekkür ederim. Bilmek istediğim şey tam da buydu. Ah, karara bağlanmış ve açık şeyleri ne çok sevdiğimi bilseniz! Hoşça kalın, hoşça kalın."

Bölüm XVII

Mrs. Weston'ın sağlıklı bir doğum yaptığını öğrenince bütün dostları mutlu oldu; Emma'nın mutluluğunu daha da artıran şey kız annesi olduğunu öğrenmek oldu. Bir Miss Weston olsun çok istiyordu. Bunu ileride onun için çöpçatanlık yapma düşüncesiyle mi istediğinden emin değildi, mesela Isabella'nın oğullarından biriyle; ama kız çocuğun hem anne hem baba için en iyisi olacağına inanıyordu. Yaşlanınca Mr. Weston'a büyük bir huzur verecekti –on yıl sonra Mr. Weston bile yaşlanabilirdi– evden gönderilmemiş bir çocuğun oyunları ve şakaları, kaprisleri ve şımarıklıklarıyla şöminesinin çevresi canlanacaktı; Mrs. Weston'a gelince, kız çocuğun onun için ne çok şey ifade edeceğinden kimsenin şüphesi yoktu; kız çocuğu yetiştirmeyi bu kadar iyi bilen biri becerisini tekrar kullanamasa yazık olurdu.

"Benim üzerimde alıştırma yapma imkânına sahipti, biliyorsunuz," diye devam etti, "Madame de Genlis'in *Adelaide ve Theodore*'unda La Baronne d'Almane La Comtesse d'Ostalis'e yapıyordu ya, öyle. Şimdi kendi küçük Adelaide'ını daha kusursuz bir plana göre eğittiğini göreceğiz."

"Yani," diye cevapladı Mr. Knightley, "onu seni şımarttığından daha çok şımartacak ve hiç de şımartmadım diyecek. Tek fark bu olur."

"Zavallı çocuk!" dedi Emma. "Nasıl biri olacak acaba?"

"Çok kötü olmaz. Binlerce çocuğun kaderi. Küçükken haylaz olur, büyüdükçe kendini düzeltir. Şımarık çocuklara duyduğum tüm kızgınlık geçiyor Emma'cığım. Ben ki tüm mutluluğumu sana borçluyum, şımarık çocuklara kızmam korkunç bir nankörlük olmaz mı?"

Emma gülerek cevap verdi: "Ama başkaları şımartırken sizin aksi yönde çaba göstermenizden faydalandım. Yoksa kendi başıma düzelir miydim bilmiyorum."

"Öyle mi? Benim şüphem yok. Tabiat sana akıl verdi, Miss Taylor da prensipler kazandırdı. Başarılı oldun. Benim müdahalem faydalı olabileceği kadar zararlı da olabilirdi. Bana ahkâm kesmeye ne hakkı var diyebilirdin doğal olarak. Hatta korkarım müdahalemin sana sevimsiz gelmesi gayet doğal. Sana faydalı olduğuma inanmıyorum. Seni öyle sevecen bir ilginin nesnesi yapmak bana faydalı oldu. Seni hiç sevgi duymadan düşünemedim, kusurlarınla filan; yanlışları düzelteceğim derken bir baktım en az on üç yaşından beri sana âşığım."

"Bana faydalı olduğunuza eminim," dedi Emma. "Sık sık beni doğru yönde etkilediniz, o sırada kabul ettiğimden daha sık hem de. Gayet eminim, bana yardımınız dokundu. Şimdi minik Anna Weston şımartılacaksa içinizdeki insanlıkla benim için yaptıklarınızı onun için de yapacaksınız, tabii on üç yaşına geldiğinde ona âşık olmak hariç."

"Çocukken onaylamadığımı bildiğin şeyler için ikide bir gelip o hınzır bakışlarınla şöyle derdin, 'Mr. Knightley, şöyle şöyle yapacağım, babam yapabilirsin diyor,' veya 'Miss Taylor izin verdi'. Böyle durumlarda benim karışmam seni iki kez üzüyordu."

"Ama ne kadar sevimliydim! Sözlerimi böyle sevgiyle hatırlamanız boşuna değil."

"Mr. Knightley. Bana her zaman Mr. Knightley dedin. Alıştığımız için pek resmî gibi gelmiyor. Ama resmî. Bana başka bir şey demeni istiyorum ama ne olduğunu bilmiyorum."

"Size bir kere George dediğimi hatırlıyorum, on yıl kadar önce, o sevimli anlarımdan birinde. Dedim çünkü sizi gücendireceğini düşündüm ama siz itiraz etmeyince bir daha demedim."

"Peki şimdi bana George diyemez misin?"

"İmkânsız! Size Mr. Knightley'den başka bir şey diyemem. Size Mrs. Elton'ın zarif kısaltmasını taklit ederek Mr. K. demeye bile söz veremem. Ama size şunu söz verebilirim," diye ekledi hemen gülerek ve yüzü kızararak, "size bir kez ilk adınızla hitap edeceğime söz veririm. Ne zaman olacağını bilemem ama belki nerede olacağını tahmin edebilirsiniz; gelinin ve damadın birbirlerine evet dedikleri binada."

Emma bir konuda Mr. Knightley'nin sağduyusuna kulak vermediği için üzülüyordu: Harriet Smith'le kurduğu maksatlı arkadaşlık; kulak verse kendini tüm kadınca kuruntularının en kötüsünden koruyabilirdi; ama artık bu çok hassas bir meseleydi. Konuyu açamazdı. Harriet'ın adı aralarında nadiren geçiyordu. Mr. Knightley Harriet'ı düşünmediği için olabilirdi; ama Emma bazı işaretlerden arkadaşlıklarının zayıflamakta olduğundan kuşkulandığını ve konuya girmeme hassasiyeti gösterdiğini düşünüyordu. Başka şartlar altında ayrılmış olsalar daha sık yazışacaklarını, Harriet hakkında bildiklerinin şimdi olduğu gibi Isabella'nın mektuplarıyla sınırlı olmayacağını kendisi biliyordu. Bunu Mr. Knightley de gözlemleyebilirdi. Ondan bir şey saklamanın acısı Harriet'ı mutsuz etmiş olmanın acısından daha az değildi.

Isabella beklendiği gibi misafiri hakkında oldukça tafsilatlı bilgi veriyordu; ilk geldiğinde keyifsiz olduğunu düşünmüştü ki dışçiye gidileceği için bu kadarı anlaşılırdı; ama o iş bittikten sonra Harriet eskiden hatırladığı haline dönmüş gibi görünmüyordu. Isabella, doğrusu, pek keskin bir gözlemci sayılmazdı ama Harriet çocuklarla oynayamayacak kadar keyifsiz olsa o kadarını da fark ederdi. Harriet'ın misafirliği uzayınca Emma'nın huzuru ve umutları arttı; on beş

gün en az bir aya uzayacaktı. Mr. ve Mrs. John Knightley ağustosta geleceklerdi, ona da o zamana kadar kalmasını, hep birlikte geri dönmeyi teklif ettiler.

"John arkadaşından bahsetmiyor bile," dedi Mr. Knightley. "Mektubu burada, görmek istersen."

Mektup Mr. Knightley'nin evlilik kararını bildiren mektubuna cevaben yazılmıştı. Emma mektubu heyecanla aldı, ne dediğini merak ediyordu ve arkadaşının adının geçmemesi onu şaşırtmamıştı.

"John kardeşim olarak mutluluğumu paylaşıyor," diye devam etti Mr. Knightley, "ama öyle iltifat eden biri değildir; seni kardeşi olarak çok sevdiğini biliyorum ama öyle süslü sözler söylemez; o yüzden genç bir kadın onun tavrını soğuk bulabilir. Ama yazdıklarını görmenden korkmuyorum."

"Aklı başında bir adam gibi yazmış," diye cevapladı Emma mektubu okuduğu zaman. "İçtenliğini takdir ediyorum. Nişanlanmamızı benim açımdan şans olarak gördüğü belli, ama zamanla olgunlaşacağıma, senin sevgine layık olacağıma inanıyor, sen beni zaten layık görsen de. Başka türlü bir yorum yapsaydı ona inanmazdım."

"Emma'cığım, hiç öyle bir şey demiyor. Bütün demek istediği–"

"Meseleyi samimiyetle, çekinmeden konuşabilseydik," diye sözünü kesti Emma bir tür ciddi gülümsemeyle, "fikirlerimizin nasıl yorumlanırsa yorumlansın birbirine yakın, hatta onun sandığından da yakın olduğunu görürdük."

"Emma, Emma'cığım–"

"Yoo!" diye haykırdı Emma büyük bir neşeyle. "Kardeşinizin bana haksızlık ettiğini düşünüyorsanız babam sırrımızı öğreninceye, bize düşüncelerini söyleyinceye kadar bekleyin. İnanın o size haksızlık etmekten çok daha fazlasını yapacak. Başı göğe erenin, şanslı olanın siz olduğunuzu, bütün üstünlüklerinse bende toplandığını düşünecek. Umarım gözünde bir anda 'zavallı Emma' durumuna düşmem. Ziyan olan insanlara duyduğu şefkat bundan ileri gidemez."

"Ah!" diye haykırdı Mr. Knightley. "Keşke baban John'un yarısı kadar kolay ikna olsa, eşit değere sahip olmanın verdiği her hakka sahip olduğumuza, birlikte mutlu olacağımıza inansa. John'un mektubunun bir yerinde çok eğlendim, dikkat ettin mi? Verdiğim haber onu şaşırtmamış, o tür bir şey bekliyormuş zaten."

"Kardeşinizi doğru anlıyorsam sadece aklınızda evlenme fikrinin olduğunu kastediyor. Benden haberi yoktu. Belli ki ben aklına bile gelmiyordum."

"Evet, evet, ama duygularıma nüfuz etmiş olması beni çok eğlendirdi. Nasıl anladı acaba? Ruh halimde veya sözlerimde ona evleneceğimi düşündürecek bir değişiklik olduğunun farkında değilim; niye bu yakında düşündü de daha önce düşünmedi? Ama fark etmiş işte. Herhalde geçen gün onlarla kalırken bir şeyler hissetti. Çocuklarla eskisi kadar oynamadığım için olabilir. Zavallı çocuklar bir akşam 'Amca artık hep yorgun görünüyor,' dediler."

Haberin daha uzaklara yayılacağı ve başka insanların tepkilerinin alınacağı zaman yaklaşıyordu. Mrs. Weston Mr. Woodhouse'un ziyaretlerini kabul edebilecek kadar iyileşince Emma onun nazik tavsiyelerini bu amaç için kullanmayı düşünerek meseleyi önce evde, sonra Randalls'ta açıklamaya karar verdi. Babasına en sonunda nasıl söyleyecekti! Mr. Knightley'nin olmadığı bir sırada söylemek, cesaretini toplayamazsa ertelemek zorundaydı; öyle olursa Mr. Knightley gelip Emma'nın başlatacağı konuşmayı sürdürmeliydi. Sadece konuşmak değil aynı zamanda neşeyle konuşmak zorundaydı. Kederli bir sesle konuşup meseleyi babası için daha da üzücü hale getirmemeliydi. Bunu talihsizlik olarak gördüğünü düşündürtmemeliydi. Toplayabildiği tüm neşesiyle babasını önce olağandışı bir şeye hazırladı, sonra da birkaç kelimeyle, eğer rızası ve onayı olursa, ki olacağına inanıyordu, hepsinin mutluluğunu artıracak bir düşüncesi olduğunu, Mr. Knightley'yle evlenmek istediklerini, evlenirlerse kızlarından

ve Mrs. Weston'dan sonra dünyada en çok sevdiği insanın Hartfield sakinleri arasına katılacağını söyledi.

Zavallı adamcağız! Önce büyük bir şok yaşadı ve Emma'yı bu fikirden vazgeçirmeye çalıştı. Emma'ya daha önce asla evlenmeyeceğini söylediğini tekrar tekrar hatırlattı, Emma'yı bekâr kalmasının çok daha iyi olacağına inandırmaya çalıştı, zavallı Isabella'dan, zavallı Miss Taylor'dan bahsetti. Ama faydası olmadı. Emma sevgiyle boynuna sarıldı, gülümsedi, olması gerektiğini söyledi; onu evlilikleri onları Hartfield'dan uzaklaştırmış ve hakikaten kederli bir boşluk yaratmış olan Isabella ve Mrs. Weston'la aynı sınıfa sokmamalıydı: O Hartfield'dan gitmeyecekti, her zaman orada olabilirdi, her bakımdan daha konforlu olacaklardı, ayrıca onun Mr. Knightley'yi her an elinin altında bulacağı için çok daha mutlu olacağına emindi, yeter ki bu fikre bir alışsındı. Mr. Knightley'yi çok sevmiyor muydu? Sevdiğini inkâr etmeyeceğinden emindi. İş meselelerinde Mr. Knightley'den başka kime danışırdı? Ondan çok kim işine yarardı, kim mektuplarını yazmaya onun gibi hazır olurdu, kim ona yardım etmekten zevk alırdı? Kim o kadar neşeli, özenliydi, kim onu öyle candan severdi? Her zaman yanında olsun istemez miydi? Evet. Hepsi çok doğruydu. Mr. Knightley oraya ne kadar sık gelse azdı, onu her gün görmekten memnun olurdu, ama zaten onu her gün görüyorlardı. Böyle devam edemezler miydi?

Mr. Woodhouse kolay ikna olmadı ama en büyük engel aşılmış, fikir ortaya atılmıştı; gerisini zaman ve sürekli tekrar halledecekti. Emma'nın verdiği güvenceleri Mr. Knightley'ninkiler takip etti; Emma'ya düzdüğü sevecen övgüler meselenin hoş bir gözle görülmesini sağladı; çok geçmeden mümkün olan her fırsatta ya birinin ya diğerinin kendisiyle meseleyi konuşmasına alıştı. Isabella onay dolu mektuplarla verebileceği tüm desteği verdi; Mrs. Weston da daha ilk buluşmalarında meseleyi en elverişli biçimde ele almaya hazır-

dı, önce verilmiş bir karar olarak, sonra iyi bir karar olarak – Mr. Woodhouse'un zihninde bu iki unsurun eşit öneme sahip olacağını biliyordu. Neler yapılacağına karar verildi; fikrine kulak vermeye alışkın olduğu herkes onu mutlu olacağına ikna etmeye çalışıyordu; esasen onun da içinden rıza göstermek geldiği için er geç, mesela bir iki sene içinde, evliliğin gerçekleşmesi o kadar da kötü olmayabilir diye düşünmeye başladı.

Mrs. Weston hadiseye olumlu baktığını söylerken rol yapmıyor, ikiyüzlü davranmıyordu. Emma meseleyi ona ilk açtığında şahsen son derece şaşırmıştı, hatta ömründe hiç olmadığı kadar; ama hadisenin hepsinin mutluluğuna mutluluk katacağına inanıyordu ve Mr. Woodhouse'u son kararı vermeye ikna etmek yolunda engel tanımadı. Mr. Knightley'ye o kadar hayrandı ki biricik Emma'sına bile layık olduğunu düşünüyordu; her bakımdan gayet uygun, şık, her yönden makul bir evlilikti ve bir bakımdan, çok önemli bir bakımdan, o kadar ideal, o kadar talihli bir evlilikti ki Emma artık hayatta başka hiç kimseye salimen yakıştırılamazdı, kendisi de bu ihtimali çok daha önce düşünmediği için dünyanın en aptal yaratığıydı. Emma'ya talip olacak seviyedeki erkeklerin kaç tanesi Hartfield için evinden vazgeçerdi! Mr. Knightley'den başka kim böyle bir evliliği Mr. Woodhouse'a katlanacak kadar arzu ederdi! Mr. Woodhouse'un durumunun ne olacağını o da Mr. Weston da Frank'le Emma'nın evliliğini tasarlarken düşünüp durmuşlardı. Enscombe'la Hartfield'ın ihtiyaçlarının nasıl çözüleceği sürekli bir engel olmuştu; gerçi Mr. Weston meseleyi ondan daha az önemsemişti ama o bile meseleyi şöyle bir sözle kapatmadan duramamıştı: "Bu işler kendi kendine hallolur, gençler bir yolunu bulurlar." Ama bu durumda gelecek üzerinde kafa patlatmayı gerektirecek hiçbir şey yoktu. Her şey yolundaydı, her şey açıktı, her şey eşitti. İki tarafta da kimseyi zorlayan bir fedakârlık yoktu. En yüksek mutluluğu vadeden bir birlikti

ve önünde itiraz etmek veya ertelenmesini istemek için tek bir gerçek zorluk bile yoktu.

Kucağında bebeğiyle bu düşüncelere dalmış Mrs. Weston dünyadaki en mutlu kadınlardan biriydi. Mutluluğunu artıracak bir şey varsa o da bebeğin yakında ilk bonelerine sığmayacak kadar büyüdüğünü görmek olacaktı.

Haber her duyan için sürpriz oldu; beş dakikalığına Mr. Weston da bundan payını aldı ama beş dakika onun zekâsının bir şeyi kavraması için yeterliydi. Evliliğin sağlayacağı faydaları gördü ve bunlardan karısı kadar içtenlikle memnun oldu, ama az sonra bu düşünce de önemini kaybetti; bir saat sonra neredeyse her şeyi önceden biliyormuş gibiydi.

"Gizli kalacak herhalde," dedi. "Bu meseleler her zaman gizlidir ama bir bakarsın meğer herkes biliyormuş. Ne zaman millete söyleyebileceğimi söylersin. Jane anlamış mıdır acaba?"

Ertesi sabah Highbury'ye gitti ve o konuda kendini tatmin etti. Jane'e haberi verdi. Ne de olsa kızı değil miydi, büyük kızı? Ona söylemesinin mahsuru yoktu; eh, Miss Bates de orada olduğundan, haber hemen sonra Mrs. Cole'a, Mrs. Perry'ye ve Mrs. Elton'a yayıldı. Bu, olayın başkişilerinin hazırlıksız oldukları bir durum değildi; haberin Randalls'ta öğrenildikten sonra Higbury'ye varmasının ne kadar süreceğini hesap etmişlerdi ve birçok ailede kendilerinden akşam dedikodusu olarak büyük hararetle bahsedildiğini biliyorlardı.

Genelde herkesin aklına yatan bir beraberlik oldu. Bazıları kızın, bazıları adamın daha şanslı olduğunu söyledi. Bir grup hepsinin birden Donwell'e taşınmasını, Hartfield'ı John Knightleyler'e bırakmalarını tavsiye etti; bir başka grup hizmetkârlar arasında kavga çıkabileceğini öne sürdü; ama neticede kimsenin ciddi bir itirazı olmadı, tek bir yer, Vicarage hariç. Orada sürprizi hafifletecek hiçbir memnuniyet duyulmadı. Karısına kıyasla Mr. Elton pek umursamadı, "genç

hanımın kibri şimdi tatmin olmuştur" demekle yetindi ve "ezelden beri Knightley'yi kapmak için uğraşıyordu" tahmininde bulundu, Hartfield'da yaşamak konusunda ise göğsünü gere gere iddia edebilirdi ki "İyi ki yerinde değilim!" Ama Mrs. Elton tam anlamıyla yıkıldı. "Zavallı Knightley! Zavallı adamcağız! Yazık etti kendine." Onun adına büyük endişe duydu; biraz eksantrik biriydi ama binlerce iyi yanı vardı. Nasıl da kanmıştı! Âşık olduğunu hiç zannetmiyordu, hiç hem de. Zavallı Knightley! Artık onunla o hoş sohbetlerinin de sonu gelecekti. Her çağırdıklarında ne güzel gelip onlarla yemek yiyordu! Artık hepsi bitecekti. Zavallı adamcağız! Artık Donwell'de onun için keşif gezileri tertip edilmeyecekti. Yoo, hayır, artık her şeyin bütün tadını kaçıracak bir Mrs. Knightley olacaktı. Son derece berbat bir durumdu! Ama geçen gün kâhyayı azarladığı için hiç üzgün değildi. Korkunç bir plan, beraber yaşamak. Asla yürümezdi. Maple Grove civarında bir aile biliyordu, aynı şeyi denemişler, üç ay dolmadan yollarını ayırmak zorunda kalmışlardı.

Bölüm XVIII

Zaman geçti. Birkaç gün sonra Londra'dakiler gelecekti. Korkutucu bir beklentiydi; Emma bir sabah oturmuş ona heyecan ve endişe veren bu durumu düşünüyordu ki Mr. Knightley'nin gelişi üzerine kasvetli düşünceleri kenara koydu. İlk mutlu sözlerin ardından Mr. Knightley sustu, sonra daha ciddi bir sesle konuştu:

"Sana söyleyeceğim bir şey var Emma, bir haberim var."

"İyi mi, kötü mü?" dedi çabucak, gözlerini yüzüne kaldırıp.

"Hangisi olduğunu bilmiyorum."

"Bence iyidir. Yüzünden öyle anlıyorum. Gülümsememeye çalışıyorsun."

"Korkarım," dedi yüz ifadesine hâkim olmaya çalışarak, "cidden korkarım Emma'cığım, duyduğun zaman gülümsemeyeceksin."

"Öyle mi! Ama neden? Seni sevindiren bir şeyin beni sevindirmemesini hayal bile edemiyorum."

"Bir konu var. Aynı fikirde olmadığımız tek bir konu." Bir an düşündü, gözleri Emma'nın yüzünde sabitlenmiş, tekrar gülümsedi. "Aklına hiçbir şey gelmiyor mu? Hatırlamıyor musun? Harriet Smith."

O ismi duyunca Emma'nın yüzü kızardı, ne olduğunu tam bilmediği bir korku duydu.

"Bu sabah ondan haber mi aldın yoksa?" dedi Mr. Knightley. "Haber aldın herhalde ve her şeyi öğrendin."

"Hayır, haber almadım; hiçbir şey bilmiyorum; lütfen bana anlat."

"En kötü ihtimale hazırlandığını görüyorum, çok da kötü doğrusu. Harriet Smith Robert Martin'le evleniyor."

Emma irkildi, hiç de kendini hazırlamış gibi değildi; merakla ona dikili olan gözleri şöyle diyordu: "Hayır, mümkün değil!" Ama dudakları kıpırdamadı.

"Öyle gerçekten," diye devam etti Mr. Knightley. "Bizzat Robert Martin'den duydum. Yanımdaydı, yarım saat önce ayrıldık."

Emma hâlâ derin bir hayret içinde ona bakıyordu.

"Korktuğum gibi Emma, hiç hoşlanmadın. Keşke aynı fikirde olsaydık. Ama zamanla oluruz. Zamanın ikimizden birine fikrini değiştirteceğine emin olabilirsin, bu olana kadar konuyu konuşmamız gerekmez."

"Beni yanlış anladın, çok yanlış anladın," diye cevap verdi Emma kendini zorlayarak. "Bu durum beni mutsuz ettiği için değil, inanamadığım için. İmkânsız görünüyor! Harriet Smith'in Robert Martin'i kabul ettiğini söylerken ciddi olamazsın. Hatta Harriet Smith'e tekrar evlenme teklif ettiğini söylerken de ciddi olamazsın. Sadece o niyette demek istiyor olabilirsin."

"Demek istediğim şu, teklif etti," diye cevapladı Mr. Knightley gülümseyerek ama kesin bir şekilde, "ve kabul edildi."

"Aman Tanrım!" diye haykırdı Emma. "Vay vay!" Sonra elişi sepetine eğilme bahanesiyle yüzünü eğdi ve yüzünden okunuyor olması gereken büyük sevinci saklayarak şöyle dedi: "Öyleyse her şeyi bana anlatın da aklım yatsın. Nasıl, nerede, ne zaman? Her şeyi öğrenmek istiyorum. Hiç bu kadar şaşırmamıştım, ama mutsuz olduğumdan değil, inanın. Nasıl, nasıl mümkün olabilir?"

"Çok basit. Üç gün önce iş için şehre gitti, benim de John'a göndermek istediğim belgeler vardı, ona emanet ettim. Belgeleri yazıhanesinde John'a teslim ederken o akşam onlarla Astley sirkine gelmesini istemişler. İki büyük oğlanı sirke götüreceklermiş. Grupta ikimizin kardeşleri, Henry, John, bir de Miss Smith varmış. Dostum Robert karşı koyamamış. Uğrayıp onu almışlar, çok da eğlenmişler, kardeşim onu ertesi gün yemeğe eve davet etmiş, o da gitmiş, anladığıma göre o ziyaret sırasında Harriet'la konuşma fırsatı bulmuş ve belli ki boş konuşmamış. Harriet da kabul ederek ona layık olduğu mutluluğu bahşetmiş. Dünkü posta arabasıyla dönmüş, bu sabah kahvaltıdan hemen sonra rapor vermeye geldi, önce benim işimi anlattı, sonra kendi işini. Nasıl, nerede, ne zaman sorularına dair bütün bildiğim bu. Arkadaşın Harriet karşılaştığınız zaman çok daha uzun anlatır. En ince ayrıntıları bile verir; bunlar sadece kadın lisanında anlatılınca ilgi çekici olan şeyler. Biz konuşurken anafikirle yetiniriz. Ama şunu da söyleyeyim, Robert Martin'in kalbi bana dopdolu geldi; sonra pek bir manası olmasa da bir şey daha dedi, sirkteki localarından çıkarken kardeşim Mrs. John Knightley'yle küçük John'u yanına almış, Robert da Miss Smith'le Henry'yi, sonra bir ara öyle bir kalabalıkta kalmışlar ki Miss Smith biraz rahatsız olmuş."

Durdu. Emma hemen cevap vermeye cesaret edemedi. Konuşsa akıl almaz derecede bir mutluluğu ele verecekti. Biraz beklemeliydi, yoksa deli sanılacaktı. Sessizliği Mr. Knightley'yi rahatsız etti; onu bir süre izledikten sonra şöyle devam etti:

"Emma, sevgilim, bu olayın seni mutsuz etmediğini söyledin ama korkarım sana sandığından daha fazla acı verdi. Mevkii sorun teşkil ediyor ama bunun arkadaşını mutlu ettiğini düşünmelisin; onu tanıdıkça beğeneceğine inanıyorum. Akıllı ve ahlaklı olması seni memnun edecek. Arkadaşın daha iyi ellerde olamazdı. Cemiyetteki mevkiini elimden

gelse değiştiririm, bu da emin ol az buz bir şey değil Emma. William Larkins yüzünden benimle eğleniyorsun ama Robert Martin'siz de bir o kadar yapamam."

Emma'nın başını kaldırıp gülümsemesini istiyordu; Emma artık gülümsemesine hâkim olabilirdi, oldu da, ve neşeyle cevap verdi:

"Beni bu beraberliğe ikna etmek için çabalamanıza gerek yok. Bence Harriet için çok iyi bir kısmet. Onun ailesi delikanlının ailesinden daha aşağı çıkabilir. İkisinin de sağlam karakterli olduğundan şüphem yok. Sadece şaşırdığım, çok şaşırdığım için sustum. Benim için nasıl ani oldu tahmin edemezsiniz! Nasıl hazırlıksız yakalandım! Çünkü çok yakınlarda ona karşı tavrı eskisinden de olumsuzdu."

"Arkadaşını en iyi sen tanırsın," diye cevapladı Mr. Knightley. "Ama bana kalırsa iyi huylu, yumuşak kalpli bir kız; onu sevdiğini söyleyen bir delikanlıya fazla direnemez."

Emma elinde olmadan gülerek cevap verdi: "Bence siz de onu benim kadar iyi tanıyorsunuz. Fakat Mr. Knightley, onu kesinlikle ve açıkça kabul ettiğinden emin misiniz? Bence zamanla – yoksa zaten – yanlış anlamış olamaz mısınız? İkiniz başka şeylerden de bahsediyordunuz, işlerden, sığır yarışmalarından, yeni tohum makinelerinden; o kadar konunun arasında kafanız karışmış ve onu yanlış anlamış olamaz mısınız? Belki emin olduğu şey Harriet'ın evet cevabı değil meşhur bir öküzün boyu bosu, kilosuydu."

Emma o anda Mr. Knightley'yle Robert Martin'in yüzlerindeki ve havalarındaki farkı öyle güçlü bir şekilde hissetti, Harriet cephesinde daha o yakınlarda olan biteni öyle güçlü bir şekilde hatırladı ki, üstüne basa basa söylediği "Hayır, Robert Martin'i umursamayacak kadar aklım başımda," cümlesinin tınısı hâlâ öyle taze biçimde kulaklarındaydı ki gerçekten haber ona biraz hatalı gibi geliyordu. Başka türlü olamazdı.

"Bu ne cüret?" diye haykırdı Mr. Knightley. "Bir adamın neden bahsettiğini anlayamayacak kadar salak olduğumu nasıl düşünürsün? Ceza geliyor bak."

"Yoo, ben her zaman en iyi şekilde davranılmaya layığım, başkasını çekemem; dolayısıyla bana açık, net bir cevap vermelisiniz. Mr. Martin'le Harriet'ın mevcut durumlarını bildiğinize kesinlikle emin misiniz?"

"Kesinlikle eminim," dedi Mr. Knightley tane tane konuşarak, "bana kızın ona evet dediğini söyledi; ortada karışık ve şüpheli hiçbir şey yokmuş, bunlar onun kelimeleri; hatta sana öyle olduğunun ispatını da verebilirim. Bana şimdi ne yapacağını sordu. Ailesi veya yakınları hakkında bilgi alabileceği tek kişi Mrs. Goddard'mış. Bana Mrs. Goddard'a gitmekten daha makul bir şey tavsiye edebilir miyim diye sordu. Edemem dedim. Sonra bana, gün içinde ona uğramaya çalışacağını söyledi."

"Şimdi gerçekten inandım," dedi Emma en parlak gülümsemesiyle. "Bütün içtenliğimle mutlu olmalarını dilerim."

"Bu meseleyi son konuştuğumuzdan beri epeyce değiştin."

"Öyle umarım, çünkü o zamanlar aptalın tekiydim."

"Ben de değiştim, karşında Harriet'ın bütün iyi niteliklerini kabul etmeye hazırım. Senin hatırın ve Robert Martin'in (ona hâlâ âşık olduğunu biliyordum) hatırı için onu tanımaya çalıştım. Onunla birçok kez epeyce konuştum. Sen de görmüş olmalısın. Bazen hatta zavallı Martin için çaba sarf ettiğimden kuşkulandığını düşünmüşümdür, oysa öyle değildi: Fakat bütün gözlemlerimden sonra yapmacıksız, sevimli bir kız olduğuna inandım, aklı başında, gayet ahlaklı, mutluluğu ev hayatında arıyor. Bunların çoğunu, hiç şüphem yok, sana borçlu."

"Bana mı!" diye haykırdı Emma başını sallayarak. "Ah zavallı Harriet!"

Bununla beraber kendini toparladı ve hak ettiğinden biraz fazla övgüye sessizce boyun eğdi.

Hemen sonra babasının girişiyle konuşmaları sona erdi. Emma üzülmedi. Yalnız kalmak istiyordu. Aklı kıpır kıpırdı ve kendini toparlamasına izin vermiyordu. İçinden dans

etmek, şarkı söylemek, haykırmak geliyordu; etrafta dolaşıp kendi kendine konuşana, gülene ve düşünene kadar akıllı uslu hiçbir şey yapamayacaktı.

Babası James'in atları arabaya koşmak için çıktığını söylemeye gelmişti; her gün Randalls'a gidiyorlardı; böylece Emma'ya ortadan kaybolma fırsatı doğdu.

Duyduğu neşe, minnettarlık ve sevinç tahmin edilebilir. Harriet'la ilgili yegâne üzüntü ve endişe ortadan kalkınca haddinden fazla mutlu olma tehlikesiyle karşı karşıya kaldı. Daha ne dileyebilirdi? Amaçları da kararları da her zaman ondan daha üstün olan Mr. Knightley'ye daha fazla layık olmak dışında hiçbir şey. Geçmişteki hatalarının ona alçakgönüllülüğü ve sağduyuyu öğretmesi dışında hiçbir şey.

Minnettarlığında ve kararlarında ciddiydi, çok ciddi, ama yine de bazen bir kahkaha atası geliyordu. Böyle bir sona gülüyordu! Beş hafta öncesinin hüzünlü hayal kırıklığının böyle bir sonu olsun! Nasıl bir kalpmiş bu – neymiş bu Harriet!

Şimdi geri dönüşü zevkli olacaktı. Her şey zevkli olacaktı. Robert Martin'i tanımak büyük zevk olacaktı.

En ciddiye aldığı ve en içtenlikle mutlu olduğu şey yakında Mr. Knightley'den bir şey saklamasına lüzum kalmayacağı düşüncesiydi. O nefret ettiği sahtelik, riyakârlık, gizlilik yakında bitecekti. Ona tabiatının görev bilmeye hazır olduğu tam ve kusursuz açıklığı vermeyi sabırsızlıkla bekliyordu.

Alabildiğine mutlu, neşeli bir ruh hali içinde babasıyla yola koyuldu, babasının söylediklerini her zaman dinlemedi ama her zaman tasdik etti, konuşa konuşa veya sessizlik içinde, babasının Randalls'a her gün gitmek gerektiği, yoksa zavallı Mrs. Weston'ın hayal kırıklığına uğrayacağı inancını uysalca paylaşıyormuş gibi yaparak.

Randalls'a vardılar. Mrs. Weston oturma odasında yalnızdı; daha bebekle ilgili haberleri duymalarına, Mr. Woodhouse'un da geldiği için beklediği teşekkürü almasına kalmadan iki kişinin pencerenin önünden geçtiği fark edildi.

"Frank'le Miss Fairfax," dedi Mrs. Weston. "Tam da size bu sabah gelerek yaptığı güzel sürprizi anlatacaktım. Yarına kadar kalacak; Miss Fairfax günü bizimle geçirmeyi kabul etti. Geliyorlar galiba."

Az sonra odadaydılar. Emma Frank'i gördüğüne son derece memnun oldu, ama bir parça utanmadı da değil; iki tarafta da bazı rahatsız edici anılar vardı. Hevesle ve gülümseyerek, ama ilk başta pek az şey söylemelerine izin veren bir mesafelilik içinde el sıkıştılar; hepsi tekrar oturdukları zaman bir süre ortada öyle bir boşluk oldu ki Emma uzun zamandır duyduğu Frank'i tekrar görme ve Jane Fairfax'le birlikte görme isteğinin beklediği hazzı vereceğinden şüphe etmeye başladı. Ama Mr. Weston aralarına katıldığı ve bebek getirildiği zaman konu sıkıntısı veya neşe eksikliği kalmadığı gibi Frank Churchill de yanına yaklaşıp onunla konuşma cesareti bulmakta gecikmedi.

"Size teşekkür etmeliyim Miss Woodhouse, Mrs. Weston'ın mektubundaki o nazik af mesajı için. Umarım arada geçen zaman bağışlama isteğinizi azaltmamıştır. Umarım o zaman dediğiniz şeyden vazgeçmemişsinizdir."

"Yoo hayır," diye haykırdı Emma konuşmaktan sevinç duyarak, "ne demek. Sizi gördüğüme, elinizi sıkabildiğime ve tebriklerimi şahsen ifade edebildiğime bilhassa memnun oldum."

Delikanlı ona bütün kalbiyle teşekkür etti ve ciddi bir minnettarlık ve mutluluk hissiyle konuşmayı sürdürdü.

"İyi gözükmüyor mu?" dedi gözlerini Jane'e çevirerek. "Her zamankinden daha iyi değil mi? Babamla Mrs. Weston'ın ona ne kadar ihtimam gösterdiklerine dikkat ettiniz mi?"

Ama çok geçmeden coşkusu yerine geldi ve gülen gözlerle, Campbelllar'ın dönüş tarihlerini söyledikten sonra Dixon ismini andı. Emma kızardı ve bir daha onun yanında o ismin anılmasını yasakladı.

"Ne zaman düşünsem," dedi, "derin bir utanç duyuyorum."

"Utanç bana ait," diye cevap verdi delikanlı, "veya olmalı. Ama hiç şüphelenmediniz mi? Yani son zamanlarda. İlk başta şüphelenmediğinizi biliyorum."

"Aklıma bile gelmedi emin olun."

"Bu çok güzel. Ben bir keresinde az kalsın – keşke – daha iyi olurdu. Gerçi habire yanlış şeyler yapıyordum ama bunlar kötü yanlışlardı ve hiçbir işime yaramadılar. Gizlilik sözünü bozsam ve size her şeyi anlatsam çok daha iyi bir kusur işlemiş olurdum."

"Artık pişman olmaya değmez," dedi Emma.

"Amcamın Randalls'a gelmeye ikna olabileceğini umut ediyorum," diye devam etti. "Onunla tanışmak istiyor. Campbelllar dönünce onlarla Londra'da görüşeceğiz, eminim orada görüşmeye devam ederiz, ta ki Jane'i alıp kuzeye götürebilinceye kadar. Ama şimdi ondan o kadar uzaktayım ki, zor değil mi Miss Woodhouse? Barıştığımız günden bugüne kadar bir kez bile görüşmedik. Bana acımıyor musunuz?"

Emma acıma duygusunu öyle nazikçe ifade etti ki delikanlı ani bir neşeyle haykırdı:

"Ha, bu arada," dedi sesini alçaltarak ve bir an için çekingen görünerek, "umarım Mr. Knightley iyidir." Durdu. Emma utandı, güldü. "Mektubumu gördüğünüzü biliyorum, iyi dileklerimi hatırlarsınız. Tebrikinizi iade etmeme izin verin. Sizi temin ederim haberi büyük sevinçle aldım. Onu övmek bile haddime değil."

Emma mutlu oldu, aynı üslupta devam etmesini bekledi ama Frank'in aklı bir an sonra kendi meselelerine ve Jane'ine kaydı.

"Hiç böyle bir ten gördünüz mü?" dedi. "Böyle pürüzsüz, böyle narin! Hem de sarışın olmadığı halde. Ona sarışın diyemeyiz. Çok istisnai bir teni var, simsiyah kirpikleri ve saçı, onu eşsiz kılan bir ten rengi! Nasıl da kendine has. Ne kadar ölçülü bir renk."

"Yüzüne ben de her zaman hayran oldum," diye cevap verdi Emma eğlenerek. "Ama solgun diye kusur bulduğunuzu yanlış mı hatırlıyorum? Ondan ilk kez bahsediyorduk. Unuttunuz mu?"

"Yoo hayır, ne densizmişim ben de! Nasıl cüret edebilmişim!"

Ama hatırlayınca o kadar yürekten güldü ki Emma şöyle demeden duramadı:

"O zamanki endişelerinizin ortasında bile hepimizi kandırmaktan keyif aldınız gibime geliyor. Aldığınıza eminim. O da işin tesellisi olmuştur."

"Yoo, hayır, hayır, hayır. Nasıl öyle bir şey yapacağımdan şüphelenirsiniz? Sefil herifin tekiyim!"

"Eğlenceden vazgeçecek kadar sefil değildiniz ama. Hepimizi aldattığınızı düşündükçe keyiflendiğinizden eminim. Belki fazla şüpheciyim çünkü doğrusu, aynı durumda ben olsam eğlenirdim gibime geliyor. Galiba biraz birbirimize benziyoruz."

Frank başını eğdi.

"Karakterimizde değilse bile," diye devam etti Emma anlayışlı bir ifadeyle, "kaderimizde benzerlik var; ortak kaderimiz, anlaşılan, kendimizden çok daha üstün kişilerle evlenmek."

"Doğru, çok doğru," diye cevap verdi Frank sıcak bir sesle. "Yoo, sizin açınızdan doğru değil. Sizden üstün kimse yok, ama benim için çok doğru. O tam bir melek. Ona bakın. Her kımıltısında melek değil mi? Boynunun hareketine bakın. Gözlerine bakın, şu an babama bakıyor. Duymak hoşunuza gidecektir," (başını eğip ciddiyetle fısıldayarak) "dayım yengemin bütün mücevherlerini ona vermeyi düşünüyor. Yeni bir takım olacak. Birkaçından başını süsleyecek bir şeyler yaptıracağım. Siyah saçlarında güzel durmaz mı?"

"Hem de nasıl," diye cevapladı Emma ve bunu o kadar sevecen bir sesle söyledi ki Frank minnettarlıkla haykırdı:

"Sizi tekrar gördüğüme nasıl mutlu oldum! Ve böyle harikulade gördüğüme! Bu buluşmayı hayatta kaçırmazdım. Siz gelmeseydiniz mutlaka Hartfield'a uğrardım."

Ötekiler bebekten bahsediyorlardı, Mrs. Weston önceki gece bebeğin pek iyi görünmemesi üzerine yaşadığı telaşı anlatıyordu. Aptalca davrandığına inanıyordu ama korkmuştu ve az kalsın Mr. Perry'yi çağıracaktı. Belki kendinden utanmalıydı ama Mr. Weston da onun kadar tedirgin olmuştu. Neyse ki on dakika içinde bebek düzelmişti. Olay bundan ibaretti ve Mr. Woodhouse'a bilhassa ilgi çekici geldi, Mrs. Weston'ı Perry'yi çağırmayı akıl ettiği için tebrik etti, çağırmadığı için kınadı. "Perry'yi her zaman çağırmalıydı çocukta en ufak sıkıntı görür görmez. Ne kadar korksa azdı, Perry'yi ne kadar sık çağırsa azdı. Dün gece gelmemesi yazık olmuştu belki, çünkü çocuk şimdi iyi görünüyordu ama Perry görmüş olsa muhtemelen daha iyi görünecekti."

Frank Churchill o isme takıldı.

"Perry!" dedi Emma'ya, konuşurken Miss Fairfax'in bakışlarını da yakalamaya çalışarak. "Dostum Mr. Perry! Mr. Perry'den niye bahsediyorlar? Sabah buraya mı geldi? Nasıl gidip geliyor? Arabasını aldı mı?"

Emma neyi kastettiğini hatırladı, onu anladı; kahkahalara katıldığı sırada baktı, Jane'in yüz ifadesinden Frank'i aslında duyduğunu ama duymamış görünmeye çalıştığını anladı.

"Bu da öyle acayip bir rüya ki!" diye haykırdı Frank. "Aklıma geldikçe gülüyorum. – Bizi duyuyor, bizi duyuyor Miss Woodhouse. Yanaklarından, gülümsemesinden, boşu boşuna somurtmaya çalışmasından anlaşılıyor. Bakın ona. Şu an görmüyor musunuz, bana o haberi veren mektubu gözlerinin önünden geçiyor, bütün hadiseyi tekrar hatırlıyor, o kadar ki başkalarını dinliyormuş gibi göründüğü halde hiçbir şeye dikkatini veremiyor."

Jane bir anlığına elinde olmadan gülümsedi: Frank'e doğru dönerken gülümseme kısmen yüzünde kaldı ve utangaç, alçak ama sakin bir sesle şöyle dedi:

"Böyle anılara nasıl katlanıyorsunuz, anlayamıyorum! Bazen akla gelirler tabii ama siz de iyice davet ediyorsunuz!"

Frank'in cevaben söyleyeceği bir sürü şey vardı ve eğlenceliydiler de; ama tartışmada Emma'nın kalbi Jane'den yanaydı; Randalls'tan ayrılınca elinde olmadan iki erkeği karşılaştırdı ve her ne kadar Frank Churchill'i görmek hoşuna gittiyse de, onu dostlukla düşünse de Mr. Knightley'nin karakter üstünlüğünü her zamankinden daha güçlü bir biçimde hissetti. Bu mukayesenin ardından bu mutlu günü Mr. Knightley'nin değerini uzun uzun takdir ederek bitirdi.

Bölüm XIX

Emma ara ara Harriet için kaygılandıysa da, Mr. Knightley'ye olan aşkını unuttuğundan, başka bir adamı çaresizlikle değil, sevgiyle kabul ettiğinden ilk başta şüphe duyduysa da bu belirsizliğin nüksetmesine uzun süre katlanmak zorunda kalmadı. Birkaç gün sonra Londra'dakiler geldiler ve ilk fırsatta Harriet'ı bir köşeye çekti, bir saat baş başa konuştular ve Emma alabildiğine tatmin oldu, inanılır gibi değildi! Robert Martin Mr. Knightley'nin yerini tastamam doldurmuştu ve şimdi Harriet'ın tüm mutluluk düşlerini süslüyordu.

Harriet az bir şey huzursuzdu, hatta ilk başta biraz dalgın göründü; ama özentili ve aptalca davrandığını, kendini kandırdığını bir kez kabul edince ıstırabı ve mahcubiyeti kelimelerle birlikte silinip gitti, onu geçmişe aldırışsız, bugünün ve geleceğin coşkusuyla dolu halde bıraktı; arkadaşının rızası konusunda içinde hiçbir korku kalmamıştı çünkü Emma ona ilk karşılaştıklarında, vakitsiz olsa da tebriklerini sunmuştu. Sonra Harriet büyük bir mutlulukla sirkteki akşamın ve ertesi günkü yemeğin ayrıntılarını anlattı; her şeyi anlatmaya doyamıyor gibiydi. Ama bu ayrıntılar ne ifade ediyordu? Emma artık anlıyordu, gerçek şuydu ki Harriet her zaman Robert Martin'den hoşlanmıştı ve delikanlının onu sevmeye devam etmesi karşı konulur şey değildi. Bunun ötesine Emma'nın aklı ermiyordu.

Haber, gelgelelim, neşe vericiydi; böyle düşünmek için her gün yeni bir sebebi oldu. Harriet'ın ailesi öğrenildi. Harriet bir tüccarın kızı çıktı; adam kızına rahat bir yaşam temin edecek kadar zengin ve her zaman gizliliğe önem verecek kadar düzgün biriydi. Emma'nın vaktiyle kefil olduğu asil kan buydu işte! Belki bir beyefendinin kanı kadar lekesizdi: Fakat Mr. Knightley için veya Churchillller için, hatta Mr. Elton için ne akrabalar hazırlıyormuş meğer! Gayrimeşru olmanın lekesi, asalet veya servet yoluyla aklanmazsa, doğrusu, leke olarak kalırdı.

Baba tarafından itiraz gelmedi, delikanlı kabul gördü, her şey olması gerektiği gibi oldu; Robert Martin Hartfield'a buyur edildi; Emma delikanlıyı tanıdıkça akıllı ve değerli biri olduğunu, küçük arkadaşı için en iyi kısmet olduğunu kabul etti. Harriet'ın her iyi huylu adamla mutlu olacağından şüphesi yoktu ama onunla, onun sunduğu evde daha fazla umut vardı güven, istikrar ve gelişim bakımından. Onu seven ve ondan daha sağduyulu insanların arasında, güven bulabileceği kadar sessiz ve uzak bir yerde, neşesiz kalmayacak kadar meşgul olacaktı. Artık baştan çıkarılmayacak, ihtimallerin gelip onu bulmasına izin verilmeyecekti. Saygın ve mutlu olacaktı; Emma öyle bir erkekte o kadar yorulmak bilmez, o kadar inatçı bir aşk yarattığı için onun dünyanın en talihli kızı olduğunu kabul etti veya tam en talihlisi değilse bile Emma'dan sonra en talihlisi.

Martinler'le yaptığı planlar yüzünden Harriet Hartfield'a giderek daha az uğrar oldu; bunda üzülecek bir şey yoktu. Onunla Emma arasındaki yakınlık artık bitmeliydi, arkadaşlıkları daha sakin bir tür iyi niyetle sınırlı olmalıydı; neyse ki olması gereken şey zaten olmaya başlamıştı, yavaş yavaş ve tabii bir şekilde.

Eylül bitmeden önce Emma rahibin huzuruna çıkarken Harriet'a eşlik etti ve Harriet'ın elinin şimdi önlerinde duran Mr. Elton'la ilgili anıların bile zedeleyemeyeceği kadar

sağlam bir inançla Robert Martin'e uzatıldığını gördü. Belki o sırada Mr. Elton'ın sunaktaki bir sonraki takdisini kendisine verecek rahip olduğu aklına gelmiyordu. Üçü içinde en son nişanlanan çift, Robert Martin ve Harriet Smith ilk evlenen çift oldu.

Jane Fairfax Higbury'den gitmiş, Campbelllar'ın yanında sevgili evinin rahatına kavuşmuştu. Churchilller de şehirdeydiler; sadece kasım ayını bekliyorlardı.

Emma ve Mr. Knightley aradaki aya karar verdiler. Nikâhlarının John ve Isabella Hartfield'dayken kıyılmasını istemişlerdi, böylece planladıkları on beş günlük deniz kıyısı seyahatini de yapabileceklerdi. John ve Isabella ve diğer bütün dostları bu tarihi onayladılar. Mr. Woodhouse hariç – Mr. Woodhouse'un rızası nasıl alınacaktı, o ki nikâhlarından hâlâ sadece uzak bir hadise olarak bahsediyordu.

Konuyla ilgili fikri ilk sorulduğu zaman öyle perişan oldu ki neredeyse umutlarını yitirdiler. Konu ikinci kez açılınca durum o kadar acı verici olmadı. Olacağını, olmasını engelleyemeyeceğini idrak etmeye başladı; bu direnmekten vazgeçmesi yolunda vaatkâr bir adım oldu. Yine de mutlu değildi. Aksine, o kadar mutsuz görünüyordu ki kızının cesareti kırıldı. Babasının acı çektiğini görmeye, ihmal edildiğini düşündüğünü bilmeye dayanamıyordu; her iki Mr. Knightley'nin nikâh olsun, üzüntüsü geçer şeklindeki tavsiyelerine aklı yatıyorsa da tereddüt etti – öyle devam edemezdi.

Bu kararsızlık hüküm sürerken yardımlarına Mr. Woodhouse'un zihnindeki ani bir aydınlanma veya sinir sistemindeki mucizevi bir değişim değil, aynı sistemin bir başka şekildeki işleyişi yetişti. Mrs. Weston'ın kümesi bir gece soyuldu, bütün hindiler çalındı, besbelli adamın biri tarafından. Civardaki başka kümesler de benzer bir duruma maruz kaldılar. Basit hırsızlık Mr. Woodhouse nezdinde haneye tecavüzdü. Çok tedirgin oldu; damadının verdiği korunma duygusu olmasa hayatının her gecesini korku içinde

geçirirdi. Her iki Mr. Knightley'nin gücü, kararlılığı ve müdahale becerisine tamamen bel bağladı. İkisinden biri onu ve ona ait olanları koruduğu müddetçe Hartfield emniyetteydi. Ama Mr. John Knightley kasımın ilk haftasının sonunda Londra'ya dönmek zorundaydı.

Bu can sıkıntısının sonucu kızının umut edebileceğinden çok daha gönüllü, neşeli bir rıza oldu ve Emma nihayet nikâh tarihini belirleyebildi. Mr. ve Mrs. Robert Martin'in nikâhı üzerinden bir ay geçmemişti ki Mr. Elton'a uğradılar, Mr. Knightley ile Miss Woodhouse'u karıkoca ilan etmesini istediler.

Nikâh az çok bütün öbür nikâhlar gibi oldu; davetliler şıklık veya gösteriş yarışına girmediler; kocasının verdiği ayrıntıları dinleyen Mrs. Elton nikâhı gayet alelade buldu, kendi nikâhından hele çok daha sönüktü. "Beyaz saten yok, dantel duvak yok, acınacak iş! Selina görse burun kıvırırdı." Ama bu eksiklere rağmen törendeki gerçek dostlardan oluşan küçük topluluğun dilekleri, umutları, inançları ve tahminleri o evliliğin kusursuz mutluluğunda karşılığını buldu.

SON